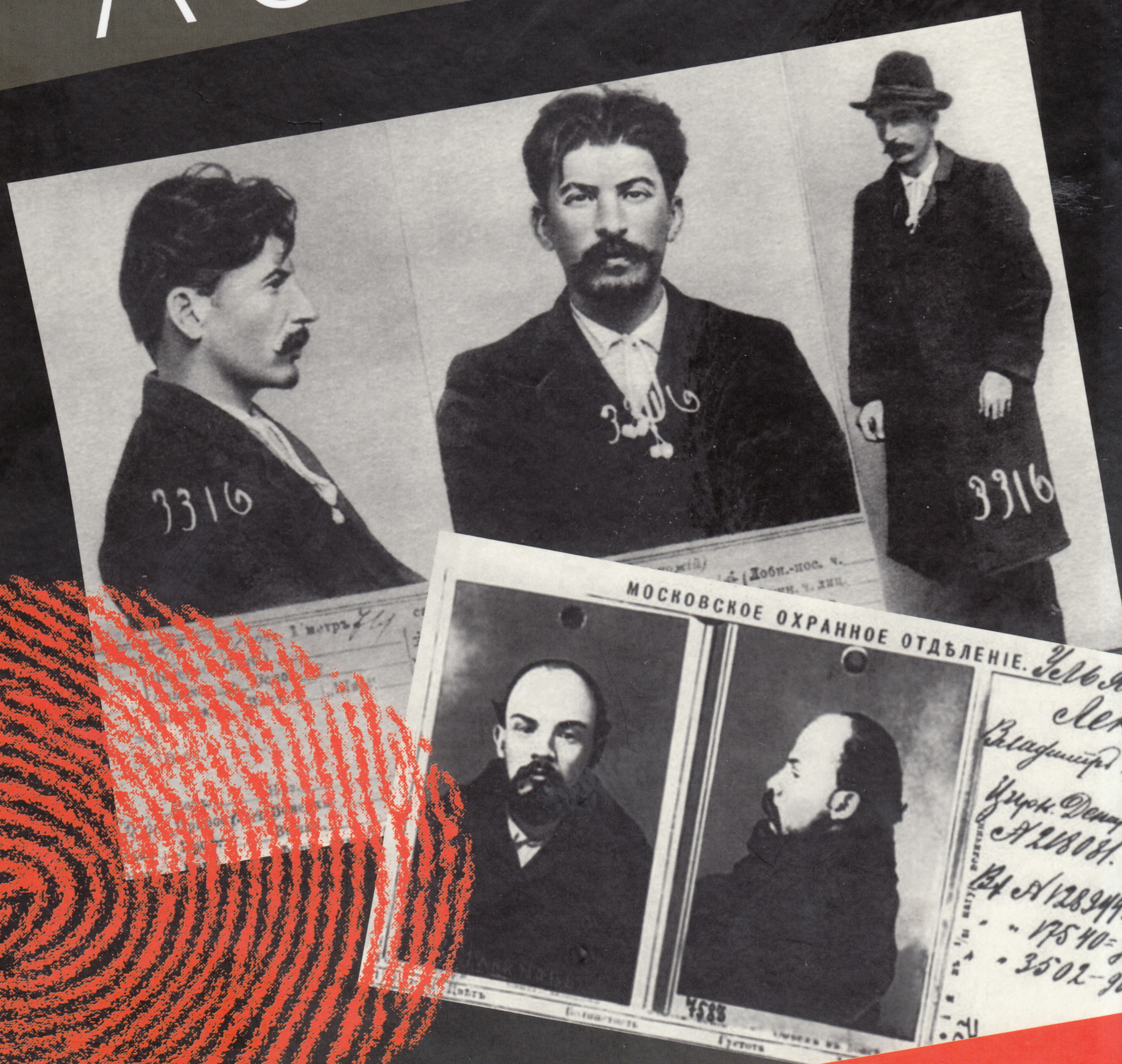
IGOR BUNIČ

PARTIJOS AUKSAS

SERIJA: KOMUNIZMAS BE GRIMO

IGOR BUNIČ

PARTIJOS AUKSAS

SERIJA: KOMUNIZMAS BE GRIMO

BRIEDIS
Vilnius | 2013

UDK 94(47+57)
Bu255

Versta iš:
Игорь Бунич „Золото партии“
1-е издание. 1992 г.

ISBN 978-9955-26-442-2

TURINYS

I dalis

RSDDP(b) invazija

Vladimiras Uljanovas (Leninas) (1870–1924). Rusijos ir Sovietų Sąjungos politinis veikėjas, bolševikų partijos vadovas, Sovietų Sąjungos įkūrėjas ir pirmasis premjeras. Leninizmo ideologijos pradininkas.

Vladimiras Leninas, aistringai svajodamas apie pasaulinę revoliuciją, suvokė, kad pirmasis žingsnis į šią svajonę turi būti ginkluotas užgrobimas kokios nors valstybės su jos ištekliais, ekonominiu potencialu ir, suprantama, su aukso atsargomis. Reikia pasakyti, kad jis anaiptol neturėjo galvoje Rusijos su jos amžinu ekonomikos deficitu, milžiniška valstybės skola ir tuščiu iždu. Leninas buvo nusižiūrėjęs Šveicariją, laikydamas šią mažą šalį idealiai tinkama jo viešpatavimo planams visame pasaulyje įgyvendinti.

Esanti Europos centre, daugiakalbė (tikras Internacionalas!), per tarptautinę bankų sistemą savo auksiniais čiuptuvais apraizgiusi visą pasaulį, būtent Šveicarija, vado sumanymu, turėjo tapti ta baze, iš kurios revoliucija pradės pergalingą žygį per visą Europą, skindamasi kelią lyg taranu tūkstančiais tonų Šveicarijos aukso.

Specialistai mano, kad Leninas apie Ciūrichą įsisvajojo todėl, kad pats neturėjo pinigų, nes po motinos mirties nutrūko perlaidos iš Rusijos, o užsidirbti pragyvenimui jis nemokėjo. Tai ir sustiprino šizofreniją su saldžiais regėjimais šarvuotų Šveicarijos bankų seifų pavidalu. Tačiau į proletariato vado letenas, deja, pakliuvo ne Šveicarija, o Rusija, greitai paversta pasaulinės revoliucijos placdarmu.

„Mes visą žemę susprogdinsim...“. Rusijos revoliucijos laikų plakatas, vaizduojantis po sprogimo skriejančius į Visatą Laikinosios vyriausybės narius...

Lenino politika buvo paprasta kaip ir viskas, kas genialu. Ji buvo pagrįsta, – apie tai Iljičius nepavargdamas kartojo begalinėse kalbose, straipsniuose, tezėse ir užrašuose, – K. Markso „Komunistų partijos manifeste“ paskelbta socializmo idėja, kurios esmė – „darbininkai neturi tėvynės“, todėl socialistai niekada ir jokiomis aplinkybėmis neturi ginti valstybės interesų. Toks požiūris bematant davė nuostabių rezultatų. Dabar, numetę absurdiškų ideologinių teorijų ir užkeikimų kiautą, žvelgdami į įvykius iš septyniasdešimt penkerių metų nuotolio, galbūt pirmą kartą pamėginsime paprastai ir suprantamai paaiškinti, kas įvyko Rusijoje 1917 metų spalį. Ir tuomet kur kas geriau suprasime tai, kas įvyko po trijų ketvirčių amžiaus – 1991-ųjų rugpjūtį...

O tuomet įvyko štai kas. Pasinaudojusi demokratiniu chaosu, kilusiu nuvertus monarchiją, valdžią šalyje užgrobė tarptautinė teroristinė organizacija, kurią savo pačios išsigelbėjimo interesais finansavo Vokietija. To žmonijos istorijoje dar nėra buvę. Ir kad tai pavyko, pasauliui buvo

„Mirtis buržuazijai ir jos padlaižiams. Tegyvuoja raudonasis teroras! Petrogrado Gubsovdepas (*Petrogrado gubernijos deputatų taryba*). Petrogradas, 1918 m.“

Leninas kalba Maskvoje Raudonojoje aikštėje. 1918 m.

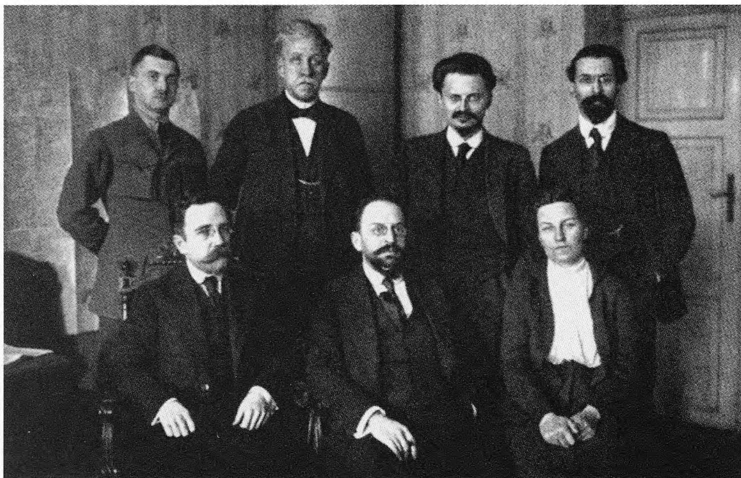
visiškai netikėta, beje, ne mažiau nei patiems dalyviams – saujelei įvairaus plauko avantiūristų, susitelkusių apie pusprotį lyderį. Mažiausiai savo sėkme tikėjo būtent jie, todėl ir elgėsi atitinkamai. Apsirūpinę užsienio pasais, pasirengę bet kurią akimirką išvykti iš Rusijos taip pat netikėtai, kaip ir pasirodė, bolševikai pradėjo vogti šalies nacionalinius turtus, slėpti juos tamsiuose kampuose ir siųsti užsienin.

Iš pradžių tai buvo daroma skubotai ir nemokšiškai. Niekas nežinojo, ar pavyks ir rytoj plėšikauti, todėl viską, ką tik buvo įmanoma, reikėjo paimti šiandien. Tuo pačiu metu reikėjo atsikratyti kriminalinių elementų konkurencijos, nes jie nenorėjo dalytis grobio su naująja valdžia, kurios šūkis „Plėšk, kas priplėšta!“ – tuoj rado atgarsį tarp daugiamilijonių Rusijos padugnių. Tačiau šis šūkis kvietė plėšikauti anaiptol ne juos. Tuo tie vargšai greitai galėjo įsitikinti, nes buvo negailestingai šaudomi vietoje be teismo ir tardymo. Naujoji valdžia, būdama geriau organizuota ir ginkluota gauja, visiškai nenorėjo gaišti brangaus laiko, kad kažkaip teisiškai pagrįstų savo veiksmus. Tačiau ideologiškai pagrįsti buvo būtina, ir tai, kas kilo beprotiškai genialioje liguistoje vado galvoje, nežabotu utopiškumu pašiurpino net jo artimiausius bendrininkus.

Visas vertybes, carizmo ir išnaudotojų užgrobtas iš liaudies, bolševikai atima siekdami vieno tikslo – vėliau padalyti jas po lygiai visiems darbo žmonėms, nuo šiolei laisviems nuo bet kokių išnaudojimo formų. „Dieve mano! – šūkavo baugščiai naivus Bucharinas, – nejau tuo galima patikėti?“ „Patikės, psia krew!“– ramino jį Dzeržinskis, ir jo akys blizgėjo kaip briliantai, konfiskuoti „proletariato diktatūrai“.

Išties patikėjo! Galbūt todėl, kad tikėjimas pasakomis, kuriose gerasis Ivanas kvailelis, tapęs caru, išdalija visą savo ir myriop nuteistų bojarinų iždą visiems žmonėms po lygiai, ta proga surengdamas trijų dienų puotą, buvo pernelyg įsišaknijęs geros, naivios ir amžinai apgaudinėjamos liaudies širdyje. O tuos, kurie ta iš piršto laužta pasaka nepatikėjo, šaudė, skandino baržose, degino cerkvėse, nuodijo dujomis rūsiuose be teismo ir tardymo. „Būkite pavyzdingai negailestingi! – mokė Iljičius. – Šaudyti, nieko neklausinėjant ir idiotiškai negaištant!“

Masinės žudynės, kurių pirmą kartą pasaulyje novatoriškai griebėsi bolševikai prieš savo liaudį, žinoma, leido išgamų gaujai išlaikyti valdžią, ir tai apstulbino visą pasaulį, kuris lengvabūdiškai pranašavo neišvengiamą ir greitą kruvinojo režimo žlugimą.

Sovietų Rusijos delegacija
Brest Litovske.
1918 m. kovo 3 d.

Pasaulis paprasčiausiai nežinojo apie tuos naujus „bolševikinius“ metodus, o jeigu ir žinojo, tai niekada nebūtų patikėjęs, kad panašius dalykus XX amžiuje galima pritaikyti praktiškai, ir tai padaryti šalyje, kuri visai neseniai save laikė europine.

Bet baisesnė už čekistų kulkas buvo bolševikų paleista visuotinės lygybės bacila. Būtent ji su tarptautinių teroristų vėliava patraukė milijonines rusų mases, būtent vardan visuotinės lygybės buvo vykdomi begaliniai ekspropriavimai, konfiskavimai, nacionalizavimai, būtent ant jos altoriaus sudėtos nesuskaičiuojamos aukos, būtent ji leido bolševikams išsilaikyti valdžioje ir būtent dėl to pralaimėjo jų priešininkai, mėginę logikos ir proto jėga sustabdyti šalį apėmusią masinę beprotybę.

Bolševizmo beprotybė – tai liga, kažkuo panaši į nacijos pasiutimą; deja, šią diagnozę sociologai nustatys pernelyg vėlai, manydami, jog toliau turi veikti jau psichiatrai. Socializmas – tai pavydo ideologija, – dar 1918 metais nustatė Berdiajevas. Bet jo, laimė, niekas neišgirdo, antraip tuoj būtų sunaikintas. Pasiutimo bacila arba pavydo ideologija, arba ir viena, ir kita. Tegu ateities mokslininkai išsiaiškina, kaip tokiu netikusiu jauku pavyko pagauti milžiniškos šalies tautas, patikėjusias, jog galima sukurti Dievo Karalystę iš kraujo ir plėšikavimo. O kai liaudis, plūsdama krauju ir kruvinu prakaitu, laukė, kada gi jos naujieji vadai pradės pagaliau dalyti prisiplėštus turtus taip, kad liaudies komisaras ir skalbėja gautų po lygiai, įvykiai klostėsi, kaip sakoma, pagal visiškai kitą scenarijų.

Nedaug kas dabar supranta, kad 1917 metų spalį Lenino „sukurta“ pirmoji pasaulyje socialistinė darbininkų ir valstiečių valstybė iš esmės

„Tėvynė pavojuje.
Mūsų pralietas kraujas reikalauja
karo iki pergalės. Draugai kareiviai –
nedelsdami į apkasus.
GRĄŽINTI LENINĄ VILHELMUI“

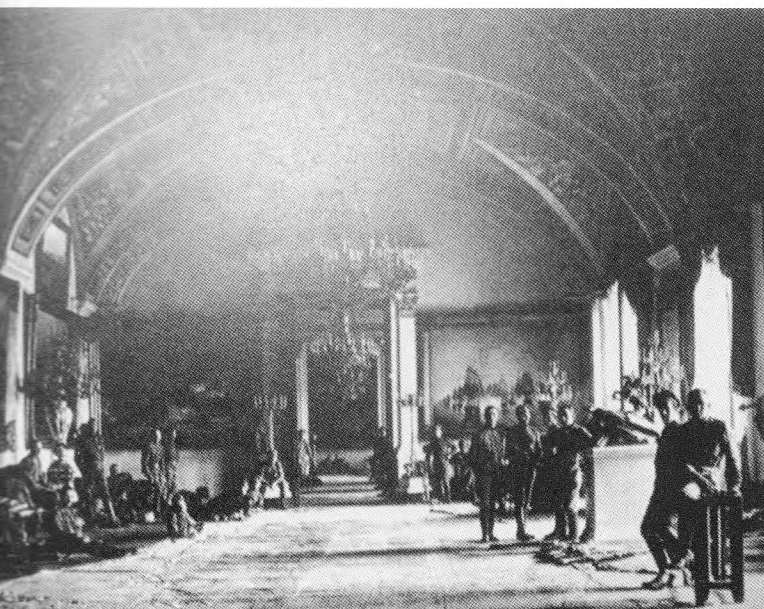

Sovietų Rusijos delegaciją, atvykusią į Brastą (*Brest Litovską*) derybų, pasitinka Vokietijos atstovai. 1918 m. kovas

buvo Vokietijos protektoratas iki pat Vokietijos žlugimo, t. y. iki 1918 metų lapkričio. Vokiečiai, dėkingi Leninui už tai, kad išardė Rytų frontą, kaip vėliau ir Rusijos imperiją, teikė visų režimų pirmagimiui karinę ir moralinę paramą. Vokiečiai ne tik milijoninėmis generalinio štabo subsidijomis padėjo bolševikų sąmokslui laimėti prieš jauną ir naivią Rusijos demokratiją, bet ir tiesiogiai dalyvavo spalio perversme, savo „karo belaisvių“ būriais gindami Petrogradą nuo generolo Krasnovo kazokų ir vadovaudami Maskvos Kremliaus bombardavimui ir užėmimui. Geradariams atsidėkojęs Bresto taika, atidavusia vokiečių okupacijai kone pusę buvusios Rusijos imperijos europinės dalies, Leninas mainais gavo visišką veiksmų laisvę jo gaujos kontroliuojamoje teritorijoje. Tačiau jie net neįsivaizdavo, kiek tai kontrolei skirta laiko.

Vokiečiai pamažėle suprato, kokią šutvę jie atvedė į valdžią Rusijoje. Su siaubu žiūrėdami, kokiais metodais bolševikai diegė žadėtąją laimę jų priespaudon patekusiems gyventojams, pradėjo mąstyti, ar nepakeitus šio baisaus režimo kokiu nors kitu, padoresniu. Iš principo tai buvo labai lengva padaryti: Vokietijos kariuomenei reikėjo vos nuo 48 iki 72 valandų Petrogradui ir Maskvai okupuoti. Tačiau gavę neregėtą dovaną Bresto sutarties pavidalu, kurios jie nesapnavo net puikiausiame sapne, vesdami derybas su iki bolševikinės Rusijos įvairių politinių grupuočių atstovais, su išlikusiais imperatoriškųjų rūmų, Laikinosios vyriausybės ir generaliteto nariais siūlydami savo pagalbą bolševikams nuversti, vokiečiai kėlė vienintelę sąlygą – patvirtinti Bresto sutarties straipsnius! Visi su siaubu kratėsi šios sąlygos, o vokiečiai nesutiko daryti jokių nuolaidų. Vienus žudė gobšumas, kitus – sąžiningumas.

Leninas žinojo apie tas vokiečių intrigas ir nervinosi, su baime kasdien laukdamas, kad vokiečių durtuvai nusvies jį nuo visos Rusijos sosto taip pat greitai, kaip ir užkėlė. Padėtis vertė skubėti, ir reikia pripažinti, kad Leninas buvo geležinių nervų banditas, kuris neleido iškart išsilakstyti iš baimės mirštantiems ir panikuojantiems artimiausiems bendrininkams.

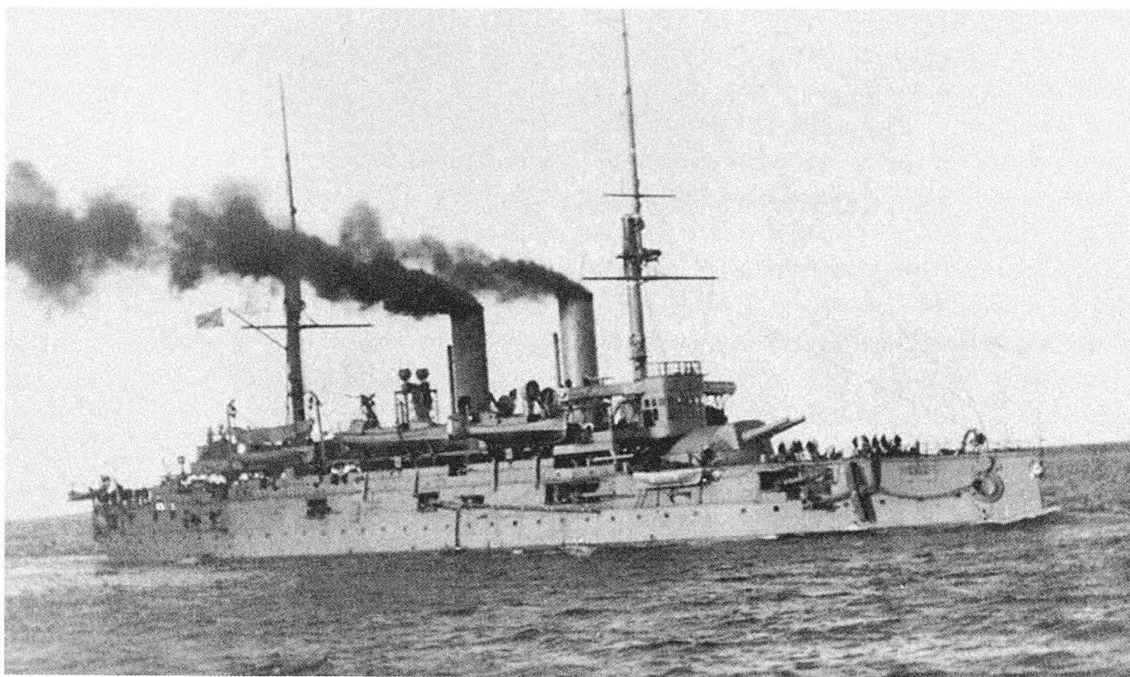

Paskutiniai kadetai Žiemos rūmuose rengiasi gintis prieš nuo bolševikų... 1917 m. lapkričio 7 d. (pagal senąjį kalendorių – 1917 m. spalio 25 d.).

Vėliau nuoširdžiame privačiame laiške Nikolajus Bucharinas susižavėjęs prisiminė: „Kas, jei ne Leninas, iš pradžių apvogęs eserus, o paskui ir menševikus, trinktelėjo visiems per galvas, paėmė į rankas vėzdą ir net su mumis kalbėdavosi tik po to, kai pats viską nuspręsdavo. O mes klusniai tylėjome ir klausėme. Viskas, priešingai teorijai ir programai, išeidavo kuo puikiausiai! Denikinas – prie Tulos, mes krovėmės lagaminus, kišenėse jau turėjome suklastotus pasus ir „manatkas“, beje, aš, didelis paukščių mėgėjas, rimtai rengiausi Argentinon gaudyti papūgų. Bet Leninas buvo visiškai ramus ir išpranašavo: „Padėtis – blogesnės nebūna. Bet mums visada sekėsi ir sekasi!“

Kas tos „manatkos“, kurias bolševikai rengėsi išvežti iš šalies, tiesdami maršrutus net iki Argentinos?

Vos įsikūręs Petrograde po perversmo, kai vokiečių „internacionalistai“ dar kasė apkasus Pulkovo aukštumose, o linijinis laivas „Zaria svobody“ (buv. „Imperator Aleksandr II“) dvylikos colių pabūklais saugojo Peterburgo prieigas iš

Rusų carinio laivyno laivas „Aleksandras II“ tapo bolševikų laivu „Zaria svobody“ (Laisvės žvaigždė).

pietų pusės, Leninas, dar nežinodamas, kuo viskas baigsis, su jam būdingu cinizmu jau paskelbė „raudongvardiečių ataką prieš kapitalą“. Buvo išplėšti rūmai, įskaitant Žiemos[1], užgrobti bankai, juvelyrinės parduotuvės, didelių prekybos įmonių kasos, privačios savišalpos kasos, bankų filialai gamyklose.

Ne viskas iš pradžių ėjosi taip sklandžiai, kaip norėjosi. Kažkur dar atsišaudė ginkluota sargyba, kažkur priešinosi pavieniai žmonės, kažkur neįmanoma buvo rasti pačių aukso ir brangenybių saugyklų ar seifų raktų, kažkur, negalvodami apie padarinius, narsiai grūmėsi beginkliai bankų tarnautojai ir finansų ministerijos valdininkai – dažniausiai pagyvenę žmonės, nes visą jaunimą prarijo karas. Bet taip buvo tik iš pradžių.

Atsipūtę, apsidairę ir supratę, kad jiems niekas rimtai nesutrukdys ir organizuotai nepasipriešins, bolševikai pradėjo veikti metodiškiau, bet ne mažiau tikslingai. 1917 metų lapkričio 13 dieną Leninas išleidžia tokį įsakymą:

> *„Valstybės banko tarnautojai, atsisakę pripažinti Darbininkų ir valstiečių vyriausybę – Liaudies komisarų tarybą – ir perduoti banko reikalus, turi būti suimti. (Pasirašė): Liaudies komisarų tarybos pirmininkas V. Uljanovas (Leninas); Liaudies komisarų tarybos sekretorius N. Gorbunovas“.*

Konflikto esmę sudarė dvi aplinkybės. Pirma. Bankas nenorėjo atskleisti, kur yra jo aukso saugyklos. Antra. Nebuvo vykdomas Lenino nurodymas nedelsiant atidaryti jam asmeninę sąskaitą ir pervesti į ją iš banko aktyvų penkis milijonus aukso rublių, kad vėliau galėtų pareikalauti iš šios sąskaitos bet kokių sumų be jokios teisės atsakyti neigiamai. Tuos pinigus galėjo paimti tik pats Leninas ar Gorbunovas.

Bolševikų pogromas po perversmo Žiemos rūmuose. 1917 m. spalis.

Kartu su Valstybės banko tarnautojais suimti visų sostinės privačių ir komercinių bankų darbuotojai. Reikia pripažinti paprastų Rusijos finansininkų, kurių daugumos vardai liko nežinomi, drąsą. Suimti ir kankinami, kęsdami patyčias, jie iki galo grūmėsi dėl dešimtmečiais kurtos rusų finansų sistemos. Bet nė vienas finansininkas pasaulyje negali pavieniui atsispirti ginkluotam plėšikavimui, organizuotam pačiu aukščiausiu valstybiniu lygiu.

Bolševikai ir jų parankiniai, Žiemos rūmuose radę alkoholio, surengė visuotines išgertuves. Petrogradas, 1917 m. spalis.

[1] Jei kas tuo dar abejoja, galiu pranešti, kad MGĮ „Oblik“ turi apie 50 fotonuotraukų, padarytų Žiemos rūmuose spalio 26 d. ir gerai iliustruojančių ten surengtą pogromą. Rengiamasi išleisti albumą „Žiemos rūmai 1917 m. spalio 26 d. rytą“.

Rusijos valstybinio banko Naugardo skyriaus kreditų salė. 1913 m.

Visiškas nebaudžiamumas ir neatsakingumas leido išplėsti plėšikavimų mastą. Gruodžio mėnesį paskelbiama, jog „nacionalizuojamas" Rusijos Valstybės bankas, taip pat eksproprijuojami visi privatūs ir komerciniai bankai. Papildomu 1917 m. gruodžio 23 d. įsaku nutraukiami dividendų mokėjimai už privačių įmonių akcijas ir pajus, taip pat visi sandoriai dėl vertybinių popierių. Visi Rusijos bankai likviduojami, bankininkystė paskelbiama partijos monopolija, paliekant vienintelį vadinamąjį „liaudies banką". Vykdomosios valdžios atstovams bolševikų kontroliuojamoje teritorijoje „suteikiama teisė konfiskuoti, rekvizuoti, sekvestruoti, prievarta sindikuoti įvairias pramonės ir prekybos šakas, imtis kitokių priemonių gamybos, skirstymo ir valstybinio finansavimo srityje".

Nuo 1917 m. lapkričio mėn. „liaudies labui" pradėtos konfiskuoti pramonės įmonės. Šis procesas prasidėjo Lukino manufaktūros konfiskavimu. 1917 m. gruodžio 9 d. Liaudies komisarų tarybos posėdyje, kuriam pirmininkavo Leninas, nutarta konfiskuoti Simo akcinės kasybos gamyklų bendrovės turtą, gruodžio 27 dieną išleistas įsakas konfiskuoti Sergino-Ufos ir Kaštyno apygardų akcinių bendrovių turtą, Antaro aeroplanų gamyklą ir perduoti Putilovo gamyklą „liaudies" nuosavybėn. Šalies nacionalinis turtas buvo grobiamas sparčiai ir neapsiribojo vien didžiuliais bankais ar akcinėmis bendrovėmis, žinomais visame pasaulyje. Su medžiotojo, nenorinčio paleisti grobio, net smulkaus, azartu Leninas įsako Dzeržinskiui suregistruoti visus asmenis, kurie potencialiai gali turėti kokių nors šeimos vertybių ir santaupų. Prie tokių buvo priskirti:

V. Lenino (Uljanovo) nuotrauka Maskvos saugumo tarnybos (ochrankos) byloje. 1901 m.

„1. Asmenys, priklausantys turtingoms klasėms, t. y. turintys 500 rublių ir didesnes pajamas per mėnesį; nekilnojamojo turto miestuose akcijų ir didesnių nei 1000 rublių sumų savininkai, taip pat bankų, akcinių įmonių, valstybinių ir visuomeninių įstaigų tarnautojai, privalantys per 24 valandas (Leninas nekantravo, nors net ką tik sukurtos politinės policijos šefas buvo priverstas pakeisti šį terminą į trijų dienų) namų komitetams trim egzemplioriais pateikti pareiškimus su savo parašu ir adresu, kuriuose būtų nurodytos pajamos, tarnyba ir veiklos pobūdis.

2. Namų komitetai patvirtina šiuos pareiškimus savo parašu. Vieną egzempliorių pasilieka, o kitus du egzempliorius siunčia į miesto valdybą ir Liaudies vidaus reikalų komisariatą (NKVD).

3. Asmenys, nevykdantys šio įstatymo (nepateikę pareiškimų arba pateikę klaidingus duomenis) (...) baudžiami pinigine bauda iki 500 rublių[2] *už kiekvieną nukrypimą, kalėjimu iki vienerių metų arba išsiunčiami į frontą, priklausomai nuo kaltės dydžio.*

4. Asmenys, paminėti 1 p., privalo nuolat prie savęs turėti nurodytų pareiškimų kopijas, patvirtintas namų komitetų, taip pat vyresnybės arba renkamųjų įstaigų.

5. Šie asmenys privalo per savaitę nuo įstatymo išleidimo dienos gauti vartojamąsias darbo korteles (pavyzdys pridedamas), kad kiekvieną savaitę įrašytų pajamas ir išlaidas ir kad knygelėse būtų įrašyti komitetų ir įstaigų paliudijimai...“

Feliksas Dzeržinskis (*Feliks Dzierżyński*) – Orlovo katorgos kalinys. Sovietų veikėjas. F. Dzeržinskis, vadintas Geležiniu Feliksu, gimė Vilniaus gubernijos Ašmenos apskrityje Dzeržinovo dvare. Pirmasis ČK (Ypatingojo komiteto), vėliau GPU (Vyriausiosios politinės valdybos) vadovas. 1914 m.

2 Nubraukta, ištaisyta į 10 000 – įkvėpimas ateina bekuriant.

V. Leninas ir apsauga.
Raudonoji aikštė. Maskva.

Kaip visi Lenino dokumentai, šis irgi visiškai atitiko keliamus uždavinius. Pajamos nuo 500 rublių ir daugiau per mėnesį smogia pirkliams, pradedant nuo labai vidutinių, ir inteligentijai, ypač jos kūrybinei daliai – advokatams, žurnalistams, leidėjams. O štai 1000 rublių vertės nekilnojamasis turtas iškart apima visą smulkmę: mažyčių parduotuvėlių, Ochtos daržų, namų Vyborgo pusėje savininkus. Šis dokumentas dvasia ir turiniu primena vokiečių okupacinės valdžios įsakymus dėl žydų registravimo[3]. Jis dvelkia neginčijamu įrodymu, kad šalis buvo okupuota begėdiškų ir negailestingų užkariautojų, nors nedaug kas anuomet galėjo tai suprasti. Tačiau tuo Lenino polėkis nesibaigė.

Ką daryti tiems, kurių pajamos mažesnės, o nekilnojamojo turto vertė ne 1000 rublių, o, tarkim, 25, ir vadas baigia savo įžymųjį laišką draugui Dzeržinskiui garsiuoju 7 punktu, dar kartą patvirtinęs savo legendinį genialumą:

> *„7. Asmenys, kurie neatitinka 1 p. sąlygos, namų komitetams pateikia vieno egzemplioriaus pareiškimus apie savo pajamas ir darbo vietą, įpareigojami turėti prie savęs šio pareiškimo kopiją, patvirtintą namų komiteto“.*

Ką čia smulkinsies! Jei jau plėšti – tai visus iš eilės. Pas tuos, kurie dėl kvailumo užsiregistravo, o ne bėgo vidury nakties per Suomijos įlankos ledą į pietus, bemat įgriūdavo daryti kratų. Tos kratos kartais trukdavo mėnesius, kaip, pavyzdžiui, juvelyro Nikolajevo ar inžinieriaus Kuravskio namuose. Laužė sienas, lupo grindis, trupino baldus. Šeimininkus mušė, kankino, jų akyse prievartavo dukteris ir žmonas, tyčiojosi iš vaikų. O jei ką nors ir rasdavo, bent aukso medalį už puikiai baigtą gimnaziją, tai šeimos galvą išveždavo į kalėjimą (dažnai visiems laikams), o šeimą išmesdavo gatvėn...

Rusijoje, kaip ir visose kitose šalyje, šimtai tūkstančių žmonių įprato laikyti savo santaupas bankuose, naudotis individualiais seifais arba, kaip juos tuomet vadino, plieninėmis dėžėmis. Į tas dėžes persiųsdavo honorarus, akcijų dividendus, kapitalo palūkanas ir t. t. Kadangi indėlių paslaptis – bankininkystės pagrindas, plieninių dėžių savininkų pavardės bankų tarnautojams paprastai nebuvo žinomos. Šifro numeris ir rakto numeris – štai viskas, ką jie žinojo. Užgrobę bankus, bolševikai, žinoma, galėjo visas tas dėžes išlaužti ir ištuštinti, bet tai buvo primityvu. Kur kas įdomiau išgaudyti ir visus individualių seifų savininkus, nes natūralu buvo manyti, kad ten laikomi anaiptol ne visi jų savininkų pinigai. Taip 1917 metų gruodžio 14 d. Leninas patvirtino Visos Rusijos tarybų VCK nutarimą „Dėl plieninių dėžių revizijos“, kuriame:

> *„1. Visi pinigai, laikomi bankų plieninėse dėžėse, turi būti įnešti į kliento sąskaitą Valstybės banke.*

[3] Bet Hitleris šiam tikslui turėjo aparatą, pats jis nepaliko nė vienos vizos panašiuose dokumentuose. O pasaulinio proletariato vadas nesibodėjo rašyti panašių popierių savo ranka, su nuolatiniais komunistiniais linkėjimais pabaigoje.

Pastaba. Auksas monetomis ir luitais konfiskuojamas ir perduodamas į valstybės aukso fondą.

2. Visi plieninių dėžių savininkai, gavę kvietimą, privalo nedelsdami atvykti į banką su raktais, kad dalyvautų revizuojant plienines dėžes.

3. Visi savininkai, neatvykę per tris dienas, laikomi piktybiškai vengiantys revizijos.

4. Dėžes, priklausiusias piktybiškai revizijos vengiantiems asmenims, turi atidaryti tardymo komisijos, kurias skiria Valstybės banko komisarai: visą jose esantį turtą Valstybės bankas konfiskuoja liaudies nuosavybėn".

Atvykusius į reviziją nedelsiant suimdavo ir kartu su siela išmušdavo iš jų visą likusį turtą.

Tuo pačiu metu buvo imamasi priemonių, kad niekas negalėtų sutrukdyti plėšti šalį. Suprantama, daugiausia nerimo kėlė karininkai, kurių vien Petrograde buvo iki 50 tūkstančių. Pakrikus kariuomenei ir davus įsaką ją paleisti, jie gyveno namuose, svajodami tik kaip išlaukti šį baisų laiką, negalvodami, bent jau dauguma jų, apie jokią aktyvią veiklą. Jiems visiškai pakako ketverių pasaulinio karo metų.

Bet kur tau. Išėjo įsakas visiems karininkams užsiregistruoti; jei būtų priešingai – grasinama sušaudyti.

Atėjusius susodino į baržas, išplukdė į įlanką ir ten visus nuskandino. Kaip tik tuomet ir išplito garsioji sąvoka „kontrrevoliucijos hidra". O buvo taip. Tris ar keturis karininkus, suglaustus nugaromis, surišdavo virvėmis ir mesdavo į vandenį. Bet tai buvo išskirtiniai atvejai, kai čekistai

„L. Trockis žudo kontrrevoliucinę hidrą". 1918 m. sovietų propagandinis plakatas.

Etmonas P. Skoropadskis ir Voluinės gubernijos delegatai. 1918 m.

užsimanydavo pasilinksminti. Paprastai tiesiog skandindavo ar šaudydavo kaip klasiniu požiūriu pavojingus elementus, nė minutei neužmiršdami svarbiausios užduoties – apiplėšti Rusiją iki paskutinio siūlo galo.

Persigandę šiaurinių ir centrinių Rusijos gubernijų gyventojai tūkstančiais leidosi bėgti į pietus, stengdamiesi prasiveržti į Ukrainą, kurios savarankiškumą garantavo Bresto sutartis ir vokiečių kariuomenė, kordonu stovinti pasienyje su RSFSR nuo Ukrainos iki Pabaltijo ir sauganti iš vienos pusės bolševikus nuo išorės priešų, neleidžianti jiems patiems išplėsti savo teritorijos sienų. Pabėgėlių nepraleisdavo, grąžindavo atgal, prasiveržusius išduodavo, o jau veikė Lenino dekretas „Dėl neteisėto sienos perėjimo", numatantis, kaip ir turi būti, sušaudymą.

Daugelio žmonių, likusių bolševikų okupuotoje teritorijoje, giminaičiai ir draugai iš nevilties bombardavo peticijomis Ukrainos etmono vyriausybę, melsdami įsikišti ir padėti jų artimiesiems ištrūkti iš komunistinio „rojaus". Ukrainos vyriausybė paprašė vokiečių pagalbos. Tie „zondavo" dirvą Maskvoje per savo pasiuntinį Mirbachą. Vokiečių nuostabai, Leninas šį siūlymą priėmė kone susižavėjęs. Jei etmono vyriausybė taip rūpinasi „parazituojančiomis klasėmis", tai sovietų vyriausybė nieko prieš, kad į Ukrainą būtų išsiųsta kiek tik nori žmonių, bet... ne veltui. Tegul Kijeve sudaro sąrašus, nurodydami pavardes ir adresus, ir persiunčia juos į Maskvą. Už kiekvieną pabėgėlį reikės sumokėti 2000 svarų sterlingų arba auksu. Beje, mostelėjo ranka Leninas, galima ir grūdais, velniai jus griebtų. Tik paskubėkit, laikas nelaukia.

Paskutiniuose vado žodžiuose glūdėjo tokia aiški užuomina, kad labai greitai į šiaurę iš Ukrainos pajudėjo ešelonai su grūdais, tuomet visoje Rusijoje žinomi kaip „etmono ešelonai". Jie nešė laisvę ir gyvybę daugeliui pasmerktųjų. Į pietus riedėjo traukiniai, prigrūsti pabėgėlių, turėjusių giminaičių ir draugų Ukrainoje. Pasienio stotyse pabėgėlius kratydavo viską atimdami. Traukiniai stovėdavo ištisas paras. Jokių garantijų nebuvo.

Ką norėjo, galėjo netikėtai suimti, o gal ir sušaudyti tiesiog perone.

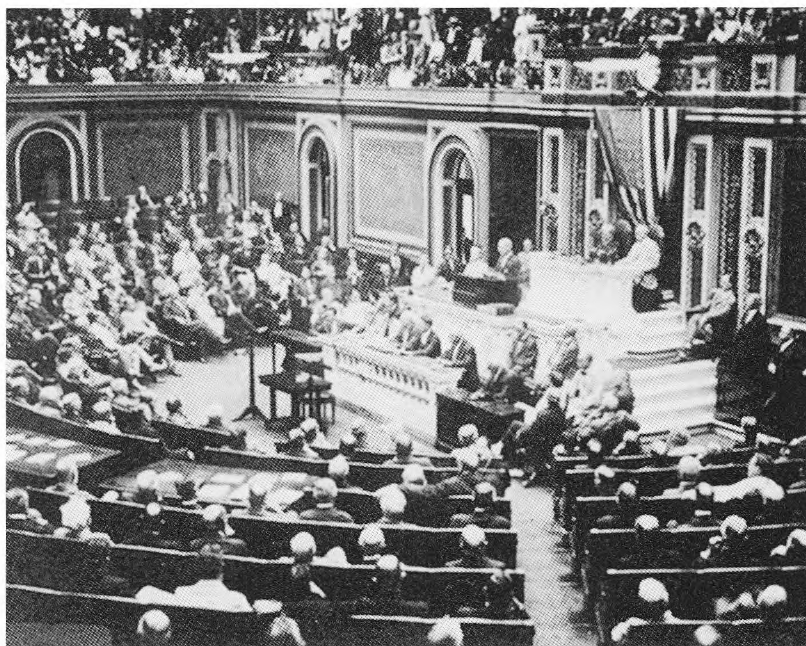
Bet tai, kaip sakoma, buvo tik pradžia. Labai turtingų žmonių Rusijoje nebuvo itin daug, ir visi jie buvo matyti kaip ant delno. Vidutiniškai pasiturinčių, apie kuriuos taip aistringai Leninas rašė Dzeržinskiui, buvo daugiau, bet ir jie sudarė gana mažą bendro gyventojų skaičiaus procentą. Todėl juos apiplėšti ir sunaikinti buvo lengva, be to, reikia pripažinti, tie nelaimėliai nesulaukė beveik jokios visuomenės paramos, nes pavydas darė savo darbą.

Šalyje gyveno dešimtys milijonų smulkiųjų savininkų: šikšniai, odininkai, batsiuviai, vaško lydytojai, dailidės, staliai, baldžiai, kalviai, skardininkai, stiklapūčiai, krosniai, malkpjoviai, keliaujantys prekiautojai, knygrišiai, siuvinėtojos, nėrėjos, mezgėjos, fotografai, ikonų tapytojai – trumpiau sakant, visi verslūs šalies gyventojai. Didžiuliu darbštumu ir mūsų dienomis visiškai neįsivaizduojamu meistriškumu (imkime kad ir senovines įrištas knygas ar nėrinius) žiaurios konkurencijos sąlygomis jiems pavykdavo per ilgus metus sukaupti šiek tiek pinigų. Jie visiškai pagrįstai laikė save darbininkais, kurių vardu ir vardan kurių suokė bolševikų gauja. Skirtingai nuo gamyklų darbininkų, dirbančių nors ir ilgą, bet fiksuotą darbo dieną, jie triūsė kiauras dienas ir naktis, leisdami sau pailsėti nebent per Kalėdas ar Velykas. Kas gi tada buvo darbininkai, jei ne jie?

Jie taip manė, bet, kaip paaiškėjo, visiškai be reikalo. Bolševikai negalėjo jaustis patenkinti neapiplėšę ir jų. Pernelyg daug darbo žmonių buvo Rusijoje, ir visi kartu jie galėjo pridurti prie partinio iždo beveik pusę to, ką pavyko išpurtyti iš stambiosios buržuazijos ir inteligentijos. Įdomu, kad būtent šie smulkieji savininkai-darbininkai kažkodėl kėlė kur kas didesnę Lenino neapykantą nei stambieji kapitalistai. Taip buvo todėl, kad „pasaulinio proletariato vadas“, būdamas protingesnis ir gudresnis už visus savo bendrininkus, matė šiek tiek toliau.

Ukraina. Šalis ir gyventojai.
Vokiečių plakatas.

Jungtinių Amerikos Valstijų prezidentas T. Vudras Vilsonas (*Thomas Woodrow Wilson*) Kongrese kelia klausimą dėl karo paskelbimo Vokietijai. 1917 m. vasario 3 d.

Tie, vykdydami jiems patikėtą užduotį apiplėšti Rusiją iki paskutinio siūlo galo ir būti nuolat pasirengusiems nedelsiant išnykti su savo fantastišku grobiu, kaip tik tam ir skyrė savo energiją bei „revoliucinį azartą", o Leninas, atidžiai stebėjęs padėtį šalyje ir pasaulyje, pamatė jau teorinę galimybę išsilaikyti valdžioje.

Jungtinėms Valstijoms stojus į karą, kaizerinės Vokietijos padėtis kasdien darėsi vis beviltiškesnė, nors Rytų fronto ir nebuvo, vis labiau artėjo ekonominė ir karinė katastrofa, taigi ir kapituliacija. Tai reiškė, kad Bresto sutartis anuliuojama ir „Sovietų Respublika" iš vokiečių protektorato virsta kažkuo visiškai savarankišku ir nenusakomu.

Tai dienai reikėjo atitinkamai pasirengti, o tam anaiptol nepakako vien likviduoti buržuaziją ir inteligentiją. Tai buvo lengva ir paprasta. Dabar užduotis buvo sudėtingesnė, bet, kaip yra žinoma, nėra tokių uždavinių, kurių nepajėgtų išspręsti bolševikai. „Svarbiausias socializmo priešas, – pareiškė Leninas, – yra smulkiaburžuazinė stichija", ir tęsė: „Smulkieji buržujai turi keletą tūkstantėlių, sukauptų dorais ir ypač nedorais būdais... Pinigai – tai įrodymas, kad sukaupta visuomeninio turto, ir daugiamilijoninis smulkiųjų savininkų sluoksnis stipriai laiko tą įrodymą, slėpdamas jį nuo valstybės, netikėdamas jokiu socializmu ir komunizmu. Smulkusis buržua, slepiantis tūkstantėlius, – priešas... ir tuos tūkstantėlius jis trokšta realizuoti tik pats".

Ne, nedavė Leninui ramybės pinigėliai svetimose kišenėse! Ir čia svarbu buvo ne tik pinigai, nors juos neabejotinai reikėjo atimti pirmiausia. Juk smulkieji savininkai (įskaitant ir žemdirbius) – tai visi verslūs milžiniškos šalies gyventojai. Verslūs, todėl ir savarankiški. O tolimasis „pasaulinio proletariato" vado uždavinys buvo ne tik juos apiplėšti, bet ir visiškai atimti iš jų savarankiškumą, pavertus vergais, klusniais jo valios vykdymo sraigteliais. Leninas nesigėdydamas mokė savo bendrininkus, kaip įkūnyti jo grandiozinius planus:

„Grūdų monopolija, duonos kortelės, visuotinė darbo prievolė proletariato valstybės rankose, visa valdžia tarybų rankose yra pati galingiausia apskaitos ir kontrolės priemonė... Ši kontrolės ir prievartinio darbo priemonė stipresnė už konvento įstatymus ir jo giljotiną. Giljotina tik įbaugindavo, tik palauždavo aktyvų pasipriešinimą.

MUMS TO MAŽA. Mes turime ne tik įbauginti kapitalistus ta prasme, kad jie jaustų proletariato valstybės visagalybę ir užmirštų apie aktyvų pasipriešinimą. Mes turime palaužti ir pasyvų, be abejonės, dar pavojingesnį ir žalingesnį pasipriešinimą. Mes turime ne tik palaužti bet kokį pasipriešinimą. Mes turime priversti dirbti pagal naujus organizacinius valstybės rėmus. Ir mes turime tam priemonę... Ši priemonė – grūdų monopolija, duonos kortelės, visuotinė darbo prievolė". Aiškiau nepasakysi. Jei pavyks išsilaikyti valdžioje (ir tam, kad išsilaikytum), būtina sutelkti rankose visus šalies turtus (tai ir buvo daroma), visus grūdus, visus produktus, visus butus, apskritai viską, nuo ko priklauso pats egzistavimas, o paskui skirstyti taip, kad vien už duonos kortelę bado iškankintas žmogus eitų dirbti ir apskritai darytų viską, ką jam įsakys. Genialu ir paprasta. Nors dar ne visai aišku, kam vis dėlto tas nuostabus principas taikomas? Žodžiai – kapitalistas, buržujus, buožė – kažkokios neapibrėžtos sąvokos, o ir pats Leninas, susipainiojęs potvarkiuose, niekaip negalėjo šių sąvokų aiškiai apibūdinti pajamų, atlyginimo, bendro turto požiūriu ir nuleido apatinę „turtingų klasių" apibrėžimo ribą iki 100 rublių pajamų per mėnesį. Kad niekam neliktų abejonių, kas vis dėlto yra pagrindinis plėšimo ir smurto objektas, Leninas be jokių nutylėjimų aiškino:

„Nuo darbo prievolės taikymo turtingiesiems valdžia turi pereiti, tiksliau tuo pat metu turi taikyti atitinkamus principus (duonos kortelės, darbo prievolė ir prievarta) daugumai darbininkų ir valstiečių... Reikia siekti klusnumo ir, be to, besąlygiško, vykdant sovietinių vadovų, diktatorių, išrinktų ar paskirtų, turinčių diktatorių įgaliojimų, vienvaldžius potvarkius..."

CK nariams iš baimės drebėjo lūpos. Tai jau – ne klasių kova, tai – karas, paskelbtas visai liaudžiai. Pirma, tai pavojinga, antra... „Bet kas gi liks iš Rusijos? – su siaubu išlemena ištikimasis Bonč-Brujevičius. – Juk tai reiškia, kad Rusija bus visiškai sunaikinta tokiu pavidalu, kokiu ji egzistavo 1000 metų..."

Staigiu judesiu Leninas užkiša nykščius už liemenės pažastų, švarkas prasiskleidžia, akių plyšeliai dygiai ir piktai žvelgia į LKT reikalų valdytoją. Likusieji tyli.

„Atsiminkit, meldžiamasis, – sako Leninas, kreipdamasis į Bonč-Brujevičių, bet taip, kad girdėtų visi, – atsiminkit. Į RUSIJĄ MAN NUSISPJAUT, NES AŠ – BOLŠEVIKAS!" Šis mėgstamas Lenino posakis tapo jo bendrininkų šūkiu. Jie mėgo jį kartoti, kur reikia ir kur nereikia, kol Josifas Visarionovičius užkišo jiems gerkles kulkomis, nes ši baisi Lenino frazė niekaip nesiderino su „eretiška" Stalino teorija, kad galima „sukurti socializmą vienoje šalyje".

Bolševiko V. Lenino mėgstama poza.
Šalia V. Bonč Brujevičius ir V. Lenino apsauga.

„Duonos paruošos kooperatyvuose.
Mirtis spekuliantams“.
Valstiečiai gabena grūdus sovietų valstybei.

Taigi karas paskelbtas. Vienu mostu buvo sugriauta visa dešimtmečiais kurta miestų infrastruktūra, apmirė visos prekybos rūšys, nustojo egzistuoti paslaugų sfera. Namų ir viešbučių savininkai, kuriems nepavyko pabėgti, buvo arba nužudyti, arba suimti, arba geriausiu atveju išmesti gatvėn. Sudaužytomis arba fanera užkaltomis vitrinomis žvelgė į tuščias užsnigtas gatves kadaise visoje Europoje žinomos parduotuvės ir restoranai, pirmosios klasės viešbučiai ir klubai. Bet ne tik jie. Parduotuvėlės, krautuvėlės, užvažiuojamieji kiemai, dirbtuvės ir atelje, mebliuoti kambariai ir pensionai – viskas liovėsi egzistavę. Suprantama, iš prekybos bemat dingo viskas ir pirmiausia – duona.

„Kas tai yra buržuazijos slopinimas? – aiškino Leninas. – Dvarininką galima sugniuždyti ir sunaikinti, sunaikinus dvaro žemėvaldą ir perdavus žemę valstiečiams. Bet ar galima sugniuždyti ir sunaikinti buržuaziją, sunaikinus stambųjį kapitalą? Kiekvienas, kuris mokėsi marksizmo abėcėlės, žino, jog taip sunaikinti buržuazijos negalima, jog buržuazija atsiranda iš prekių gamybos: tokiomis prekių gamybos sąlygomis valstietis, turintis šimtus pūdų perteklinių grūdų ir neatiduodantis valstybei bei spekuliuojantis – kas jis? Tai ne buržuazija?.. Štai kas baisu, štai kur glūdi pavojus socialinei revoliucijai“. Ir, žinoma, sunaikinę visą prekybos sistemą šalyje, bolševikai bet kokį maisto produktų pardavimą nedelsiant paskelbė spekuliacija (puikus žodis, kuris pergalingai žengė į komunizmą visus 74 režimo egzistavimo metus, pergyvenęs patį režimą ir, regis, užsitikrinęs nemarumą Sovietų šalyje).

Jau 1917 metų lapkričio 10 dieną spekuliantai paskelbiami liaudies priešais. Po trijų mėnesių Lenino pasirašytame dekrete aiškiai nurodoma: „spekuliantai... šaudomi nusikaltimo vietoje“.

Ant namų, ant tvorų, ant žibintų stulpų – visur subolavo įsakymai: „Viso turto konfiskavimas ir sušaudymas laukia tų, kurie sumanys nepaisyti egzistuojančių ir Sovietų valdžios išleistų įsakymų dėl mainų, pardavimo ir pirkimo...“

Puiki Zinaidos Gipijus plunksna išsaugojo mums košmarišką anos baisios epochos realumą:

„...begaliniais (kai kada prieštaringais ir supainiotais, bet visada grasinančiais) dekretais viskas buvo „nacionalizuota“ – „subolševikinta“. Viskas buvo laikoma priklausančiu valstybei (bolševikams). Ne tik dar išlikę fabrikai ir gamyklos, bet ir visos krautuvėlės, visos parduotuvės, visos įmonės ir įstaigos, visi namai, visas nekilnojamasis, beveik visas kilnojamasis (didelis) turtas, – visa tai pagal idėją perėjo valstybės žinion ir nuosavybėn. Dekretais buvo siekiama įkūnyti šią idėją. Negalima pasakyti, kad tai vyko sklandžiai. Galiausiai tai buvo tik noras susiglemžti viską į savo rankas. Dažniausiai sugriaudavo ir sunaikindavo tai, kas būdavo paskelbta „nacionalizuota“. Užgrobtos parduotuvės, įmonės ir gamyklos buvo uždaromos; užgrobus privačią prekybą, nutrūko apskritai bet koks prekiavimas, buvo uždarytos visos parduotuvės ir šiurpinamai suklestėjo nelegali spekuliacinė vagių prekyba. Į ją bolševikams nori nenori teko žiūrėti pro pirštus ir tik periodiškai nusiaubti ar gaudyti pirkėjus-pardavėjus gatvėse, privačiose patalpose, turgavietėse; turgus, vienintelis prasimaitinimo šaltinis absoliučiai visiems, taip pat veikė nelegaliai. Teroristiniai

išpuoliai prieš turgus su šaudymu ir lavonais paprastai baigdavosi maisto produktų išgrobstymu tą išpuolį vykdžiusio būrio naudai. Maistą grobė pirmiausia, bet imdavo ir visa kita: durų rankenas, bronzines žvakides, senovines aksomu trauktas evangelijas (...), baldų apmušalus... Baldai taip pat buvo laikomi valstybės nuosavybe, tačiau sofos po skvernu nepasikiši, todėl žmonės nuardydavo apmušalus ir mėgindavo parduoti bent už pusę svaro šiaudinės duonos...

Reikėjo matyti savo akimis, kaip spiegdami, klykdami ir aimanuodami pabirdavo prekeiviai, išgirdę, jog netoliese raudongvardiečiai! Kiekvienas čiupdavo savo šlamštą (...). Bėgo, stumdėsi, lindo į tuščius rūsius, pro išdaužytus langus... Ten pat skubėjo ir pirkėjai – juk pirkti ne mažiau nusikalstama, negu pardavinėti, nors pats Zinovjevas puikiausiai žino, kad be šio nusikaltimo Darbininkų, kareivių ir valstiečių sovietų valstybė nusibaigtų, neturėdama savo valdinių, per kokias 10 dienų (...). Rusijai dabar įsakinėja niekinga žmonių saujelė, į kurią visa likusioji gyventojų dalis, dauguma išprususių žmonių žvelgia neigiamai ir net priešiškai. Susidaro tikras svetimų žemių užkariavimo paveikslas. Latvių, vokiečių, austrų, vengrų ir kinų pulkai baigia tapyti šį paveikslą. Iš latvių ir mongolų sudaryta asmeninė bolševikų apsauga. Kinai šaudo suimtuosius, pagrobtuosius. (Vos neparašiau „nuteistuosius", bet nuteistųjų nėra, nes niekas sugautųjų neteisia. Juos paprasčiausiai šaudo...) Kuo ne mongolų jungas?"

Zinaida Gipijus (*Z. Gippius*) – rusiškojo simbolizmo poetė, rašytoja, literatūros kritikė. Rusų kultūros srovės „Sidabro amžius" atstovė. Dažnai pasirašinėjo vyriškais slapyvardžiais: Denisas, Krainij (*Kraštinis*), Antonas.

Bolševikų apsauga – latvių šauliai (*Latviešu strēlnieki*) prie patrankos „Caras". Latvių šaulių pulkai buvo suformuoti per Pirmąjį pasaulinį karą – 1915 m. V. Leninas nepasitikėjo rusų kariniais daliniais ir pasinaudojo latvių (dėl įvairių aplinkybių prisišliejusių prie bolševikų) šaulių pajėgomis.

Taip buvo okupuotuose miestuose. Bet Rusija – agrarinė šalis, ir dauguma jos gyventojų, jos maitintojai – daugiamilijonė valstiečių armija – negalėjo būti neapiplėšti ir nesutriuškinti, nes, be auksinių monetų molinėse puodynėse (kas, pamenu, nuolat erzino Iljičių ir nedavė jam ramybės), valdė ir galingą ekvivalentinį auksą – grūdus. O be grūdų monopolijos pasaulinio proletariato vadas tiesiog nežinojo, ką toliau daryti, „jei bolševikams pavyks išlaikyti valdžią". Ir nors tuo laiku galimybė išlaikyti valdžią atrodė labai abejotina, palikti neapiplėštą tokį didelį gyventojų procentą buvo tiesiog neįmanoma.

Lenino spinduliuojama masinės beprotybės energija diktavo optimalius sprendimus. „Svarbiausias mūsų uždavinys, – deklaravo vadas, – iš pradžių supjudyti valstiečius su dvarininkais, o po to, net ne po to, bet tuo pačiu metu supjudyti darbininkus su valstiečiais!"

Reikėjo ne šiaip supjudyti įvairias gyventojų kategorijas (bolševikų kalba tai vadinama klasių kova), o iki paskutinio siūlo apšvarinti visas šioje „kovoje" dalyvaujančias šalis.

Mat klausimas, kad ir kaip besisuktum, buvo formuluojamas visiškai atvirai: reikėjo atimti iš valstiečio teisę parduoti savo grūdus ir paprasčiausiai pagrobti juos valstybės vardu, suprantama, nesumokėjus nė kapeikos. Padaryti tai buvo galima tik vienu būdu – jėga, nes niekas nė neįtarė, kad valstiečiai taip paprastai veltui atiduotų savo grūdus. Todėl greitai imta formuoti maisto produktų rekvizavimo būrius grūdams konfiskuoti (kaip ir kitoms vertybėms) iš kaimo gyventojų.

Bolševikų iš valstiečių atimtus grūdus saugo raudonarmietis.

Bet kaimuose reikalai nėjo taip sklandžiai kaip miestuose. Valstiečiai nedelsdami pradėjo įnirtingai priešintis. 245 dideli valstiečių sukilimai įvyko 1918 metais vien 20 centrinės Rusijos rajonų. Kaimuose vyko tikri mūšiai.

Lenino plano esmė – žūt būt garantuoti „grūdų monopoliją", nes be jos buvo neįmanoma paversti vergais du šimtus milijonų milžiniškos šalies gyventojų. „Nė vienas pūdas grūdų, – nurodinėjo vadas, – neturi likti tų, kas jų turi, rankose... Paskelbti visus, turinčius grūdų perteklių ir neišvežančius jų į surinkimo punktus, liaudies priešais, perduoti juos revoliuciniam teismui, kad kaltininkai būtų nuteisti ne mažiau kaip 10 metų, visiems laikams išvejami iš bendruomenės, o visas jų turtas konfiskuojamas..."

Bet „ne mažiau kaip 10 metų" ir turto konfiskavimas buvo tik pradžia. Praėjus kuriam laikui, įsiutęs, kad priešinamasi nežabotam plėšimui, Leninas kairėn ir dešinėn ėmė švaistytis tokio turinio įsakymais: „...Nuostabus planas. Baikite jį rengti su draugu Dzeržinskiu. Užsimaskuokite „žaliaisiais" (vėliau mes jiems tai ir suversim, nušuoliuokit 10–20 varstų ir iškarkit visus buožes, dvasininkus ir dvarininkus. Premija 100 000 rublių (matyt, iš asmeninės sąskaitos – *I. B.*) už kiekvieną pakartąjį".

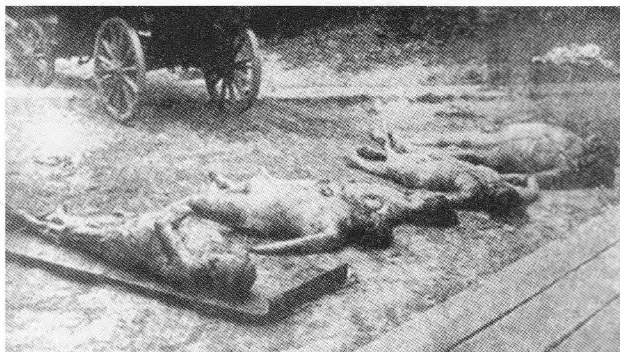
Plėšikavimas kaimuose buvo baisesnis nei miestuose. Valstiečių namai buvo kratomi. Kartu su grūdais konfiskuodavo visas vertybes, kurias pavykdavo rasti neįmantriose kaimiškose pirkiose. Atimdavo ne tik pinigus, bet ir pigius moteriškus papuošalus iš „pūsto" aukso, ikonų rėmus, įvairias smulkmenas, kadaise pirktas apskričių mugėse. Grūdai paprastai nenukeliaudavo toliau kaip iki apskrities centro, kur būdavo supilami

kaip pakliūva, ir dažniausiai sugesdavo arba supūdavo. Sužvėrėję valstiečiai su kuolais ir šakėmis ėjo prieš kulkosvaidžius. „Nepaisant lavonų kalnų, – raportavo Maskvai vienas iš vykdytojų, – jų įniršio neįmanoma aprašyti".

Daugelis maisto produktų nusavinimo būrių būdavo išžudomi dar pakeliui į kaimą. Įkandin nusavintojų į kaimą siųsdavo baudėjų ekspediciją, kuri, viešai sušaudžiusi kokias dvi dešimtis valstiečių, suimdavo ir išsivarydavo miestan visus likusiuosius. Atvykdavo naujas būrys, bet jį vėl išžudydavo tik pasirodžiusį. Siųsdavo naują baudžiamąją ekspediciją, ir viskas prasidėdavo iš pradžių, pamažu įgydavo baisaus liaudies karo formas.

1918 metų vasarą Leninas pasiūlė imti kaimuose įkaitus, daugiausia moteris ir vaikus, kad nuslopintų valstiečių pasipriešinimą. „Paimti 25–30 įkaitų iš turtingų valstiečių, – su įkarščiu instruktavo savo gaują Iljičius, – kurie savo gyvybe atsakytų už grūdų surinkimą ir išsiuntimą".

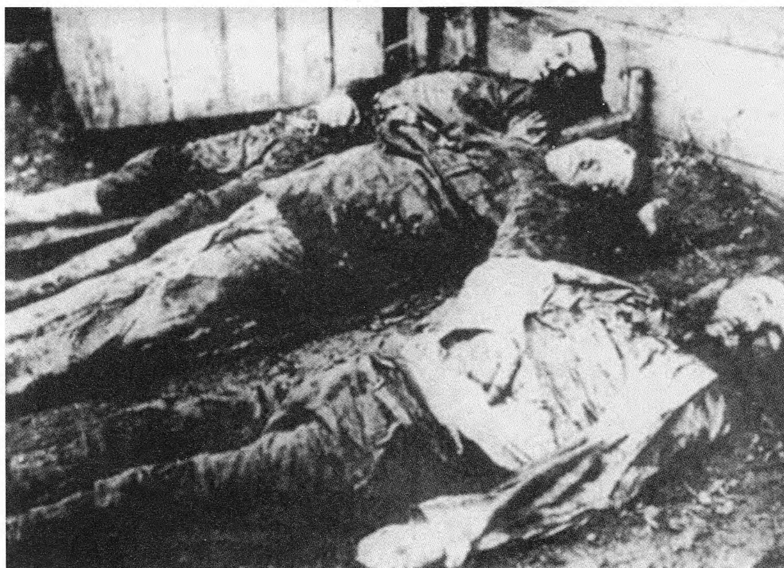
O juk „raudonasis teroras" dar nebuvo paskelbtas. Bet Rusijos valstiečiai nesijautė esą tokie bejėgiai kaip miestų buržuazija ir inteligentija. Kaimo tokiais metodais nebuvo įmanoma palaužti. Pirma ir visiškai natūrali valstiečių reakcija buvo tokia: jie liovėsi sėję. Naivūs rusų valstiečiai

Bolševikų nužudytos įkaitėmis paimtos Charkovo gyventojos. 1919 m.

nė neįtarė, kad tokia įvykių eiga labai paranki valdančiajai gaujai. Sukelti šalyje dirbtinį badą, suversti kaltę valstiečiams, o paskui už tai išžudyti dešimt ar dvidešimt milijonų neklusniųjų.

Už apsauginio vokiečių durtuvų kordono Leninui buvo suteikta veiksmų laisvė užgrobtoje teritorijoje su griežta nuostata: per tą laiką bolševikų vyriausybė (o vokiečiai, įpratę amžiais keltis į puikybę, manė, kad jie nustatys bolševikų valdymo laiką, kuris baigsis, kai jie tik to panorės) turi imtis kai kurių priemonių, kurias realizavus Rusija, šitaip apiplėšta ir nukraujavusi, kartą ir visiems laikams nustos egzistavusi kaip didžioji imperija, kelianti grėsmę Vokietijos reichui.

Nužudyti valstiečiai. 1918 m.

Per valstiečių sukilimą bolševikų sugriautas Jaroslavlis. 1918 m.

Vokiečiai žaidė savo žaidimą, bolševikai – savo. Bet žaidė nuolat palaikydami ryšį. Nuslopinus pirmą didelį Jaroslavlio gubernijos valstiečių sukilimą, stebuklingai išvengusieji skerdynių pasidavė vokiečiams, turėjusiems savo komendantūras visose „Sovietų Rusijos" gubernijose. Šios komendantūros vadintos vokiečių komisijomis ir buvo sukurtos remiantis slaptais Bresto sutarties protokolais. Vokiečių komisijos pirmininkas Jaroslavlio gubernijoje vokiečių leitenantas Balkas 1918 m. liepos 21 d. įsakymu Nr. 4 paskelbė Jaroslavlio miesto civiliams gyventojams, kad Šiaurės savanoriškosios valstiečių armijos būrys pasidavė Vokiečių komisijai.

Jaroslavlio Nikolos Rubliovo cerkvė, bolševikų apšaudyta 1918 m.

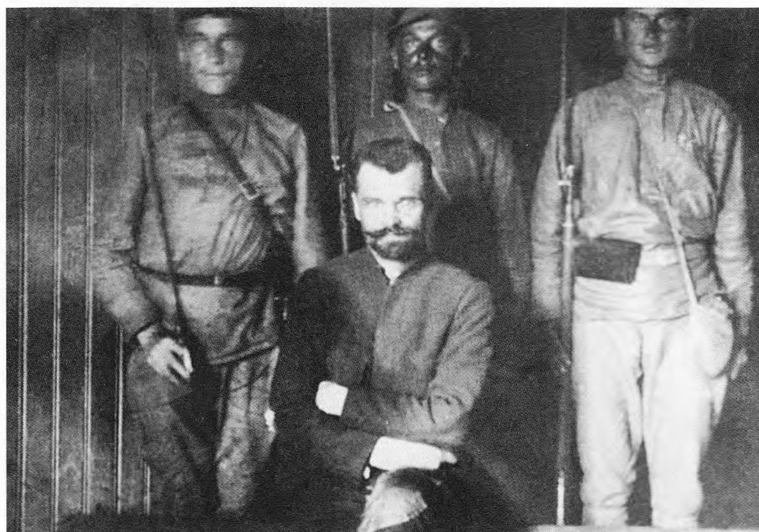
Pasidavusiuosius išdavė bolševikų valdžiai. Visi išduoti 428 žmonės buvo nedelsiant sušaudyti vokiečiams matant. Leitenantas Balkas su grynai vokišku pedantizmu vedė kartoteką per jo komendantūrą perėjusių asmenų, kurie buvo išduodami bolševikams ir nedelsiant sušaudomi. Remdamasis kartoteka, jis pranešinėjo vyriausybei, kad bolševikai šventai vykdo įsipareigojimus Vokietijai. Komisijos evakavimo iš Jaroslavlio gubernijos metu leitenantas Balkas turėjo 50 247 sušaudytųjų nuo 1918 metų kovo iki lapkričio kartoteką. Ir būtent tų, kurie per kvailumą ieškojo apsaugos pas Vokietijos vadovybę.

Bet karas vis labiau plieskėsi, diktuodamas savo taktiką. Rekvizicijos būriai, bazuodamiesi apskričių miestuose ir remdamiesi internacionalinėmis įgulomis, pradėjo atvirus banditiškus reidus prieš kaimus, plėšdami ir žudydami valstiečius savo nuožiūra. Liepsnojo javai, degė kaimai, žuvo žmonės. Valstiečiai organizavo gynybos komitetus, žudė rekvizicijos būrius, dažnai užgrobdavo apskričių miestus, plėšė juos ir naikino visus nekenčiamos valdžios atstovus su Pugačiovo ir Razino laikų žiaurumu. Abi pusės naudojo

viduramžių bausmių metodus: degino gyvus, movė ant kuolų, plėšė medžiais.

Įsiliepsnojo Lenino širdžiai mielas pilietinis karas, o Rusija sparčiai žvėrėjo. Beje, tai žadėjo Uljanovas 1917 metų kovą važiuodamas per Vokietiją. „Proletarinė“ spauda pasigardžiuodama „kepė“ tiesioginius reportažus iš apskričių miestelių, atmuštų iš sukilusių valstiečių. „Pravdos“ korespondentas perdavė pranešimą apie valstiečių sukilimo sutriuškinimą Livnuose: „Miestas nukentėjo palyginti nedaug. Dabar iš miesto gatvių renkami nužudytieji ir sužeistieji. Vėliau atvykę pastiprinimai patyrė nedaug nuostolių. Tik šaunieji internacionalistai turėjo skaudžių nuostolių. Užtat jie tiesiog suvertė didžiulius kalnus banditų lavonų, nusėję jais visas gatves“.

Kas tie „šaunieji internacionalistai“, kurie ugnimi ir kalaviju nusiaubė Rusijos gubernijas, į kurias net per totorių antplūdžius nebuvo įžengusi grobiko koja, ir pavertė pelenais, negyva dykuma turtingiausius Rusijos aruodus? Jų sukūrimo istorija tokia. Dar 1917 metų kovą, kai buvo sprendžiama, ar praleisti Leniną ir jo bendrininkus į Rusiją, ir aptarinėjamos išankstinės būsimosios Bresto sutarties sąlygos, Vokietijos vadovybė, skyrusi bolševikų ardomajai veiklai pinigų, nutarė suteikti jiems skubią karinę pagalbą valdžios užgrobimo atveju. Šiam tikslui 1917 metų

Jaroslavlio sukilimo (1918 m.) vadas pulkininkas A. Perchurovas, patekęs į bolševikų rankas.

balandį su suklastotu Švedijos pasu į Petrogradą atvyko Vokietijos generalinio štabo pulkininkas Henrichas fon Rupertas. Jis atgabeno slaptus įsakymus vokiečių ir austrų karo belaisviams suteikti karinę pagalbą bolševikams, kurie mainais turėjo aprūpinti juos ginklais. Šiuos įsakymus, pasirašytus Vokietijos ir Austrijos-Vengrijos generalinių štabų viršininkų, amerikiečiai rado Vokietijos archyvuose po Antrojo pasaulinio karo, tikriausiai jų galima rasti ir SSKP CK archyvuose.

Jaroslavlio čekistai. Po 16 priešinimosi bolševikams dienų, nuslopinus sukilimą, ČK komisijai vadovaujant, buvo nedelsiant sušaudyti 57 žmonės. Dar 350 žmonių sušaudyta Ypatingosios tyrimo komisijos sprendimu. Gyventojai buvo šaudomi ir vėliau.

Iš bolševikų Rusijos pasitraukęs 1936 m. generolas Krasnovas gyveno Vokietijoje. Prasidėjus karui, tikėdamasis, kad Rusija bus išvaduota iš bolševikų jungo, dalyvavo Antrojo pasaulinio karo kovose. Krasnovas tarp savo karių kazokų.

Generolas A. Škuro ir generolas H. fon Panvitcas (*H. von Pannwitz*). Kovose su Stalino imperija dalyvavo daugybė Rusijos žmonių.

Prie Petrogrado buvo kelios vokiečių ir austrų karo belaisvių stovyklos, tarp jų – iš itin elitinių dalinių. Netoli Koltušos kaimo, faktiškai greta Didžiosios Ochtos, sėdėjo kone visas imperatoriaus Vilhelmo 3-iasis kirasyrų pulkas, kitados paimtas nelaisvėn generolo Renenkampfo kazokų. Netoliese laiką leido 142-asis Brandenburgo pulkas. Nėra prasmės vardyti Vokietijos ir Austrijos-Vengrijos karinių dalinių, buvusių karo belaisvių stovykloje, nors tai padaryti ne taip ir sudėtinga. Dėl Laikinosios vyriausybės beribio demokratiškumo karo belaisvius pavyko supažindinti su būsimąja užduotimi ir pakankamai kruopščiai jai parengti.

Viskas buvo apgalvota iki smulkmenų, net tai, kad vokiečiai prastai nusimano apie rusiškus trilinijinius šautuvus, naganus ir kitokius ginklus. Tad „bolševikų" sargybos laivas „Jastreb" specialiai plaukė į Frydrichshafeną, iš kur atgabeno 12 000 vokiškų šautuvų ir milijonus šovinių kaip tik spalio 25-ajai, už ką ir pateko amžiams į „Didžiojo Spalio laivų" sąrašą. Be to, „Jastreb" dar atvilko dukart didesnį už save laivą.

Patys sąžiningiausi sovietų istorikai prisipažįsta, kad jiems taip ir nepavyko išsiaiškinti, kas gi buvo tame laive. Kiti apie jį paprasčiausiai tyli, o treti tikina, kad ten buvo „revoliucinių jūreivių desantas". Iš kur jie atsirado Frydrichshafene, niekas nepatikslino, nors jokios ypatingos paslapties čia nėra. „Jastreb", be šautuvų, atgabeno į Petrogradą ir vokiškų lauko pabūklų.

Jei kas nors dar naiviai mano, jog tokį milžinišką miestą, kaip Petrogradas, gali kontroliuoti du tūkstančiai jūreivių, atplaukusių „Amūru" iš Kronštato, arba visiškai nemokytos darbininkų draugovės, kurios, kaip dabar aiškėja, perversmą sutiko priešiškai, mes net nesiginčysim. Taip, teoriškai, visiškai pakrikus įgulai ir teisėtvarkos organams, tai atrodo įmanoma. Bet tokiomis sąlygomis bolševikų valdžia nebūtų išsilaikiusi nė paros, nes jau kitą dieną prie miesto priartėjo generolo Krasnovo raiteliai. Dviem šrapnelių papliūpomis išsklaidę „raudongvardiečius" Pavlovske ir Carskojė Selo, Krasnovo kazokai pradėjo veržtis prie sostinės iš Pulkovo kalvų pusės. Priekin paleista Uralo kazokų šimtinė mėgino vienu mėginimu užimti kalvas, bet buvo priversta

atsitraukti susidūrusi su puikiai koordinuojama ir valdoma ugnimi. Kazokų karininkai, išėję visą karą, greitai „iš braižo" suprato, kas yra kalvų gynybos pozicijose. Vokiečiai! Jais nepatikėjęs generolas Krasnovas pats išjojo į sargybos pozicijas. Abejonių nebuvo. Vokiečių pėstininkai ir artilerija užtvėrė kelią į „revoliucinį" Petrogradą.

Vokiečių ir austrų kareiviai su dideliu pasitenkinimu ir be ypatingo vargo nuslopino karinių mokyklų sukilimą Petrograde, kartečе ištaškę ir durtuvais subadę nelaimingus rusų berniūkščius, kurių kilnaus savižudiško polėkio grumtis su juodąja tironija bendros suirutės ir apatijos sąlygomis niekas nepalaikė.

Leninas spalio 29 dieną nusprendė surengti vokiečių batalionų apžiūrą. Pasaulinio proletariato vado sumanymu „internacionalistai" turėjo paradine rikiuote žygiuoti pro stovintį ant Smolnio laiptelių Leniną bei „darbininkų ir valstiečių" vyriausybės narius. Susilyginę su jais, vakarykščiai karo belaisviai turėjo choru sušukti: „Tegyvuoja pasaulinė revoliucija!" Žinoma, vokiečių kalba, kurią ir pats vadas, ir jo aplinka mokėjo puikiai, kartais kur kas geriau nei rusų. Bet įvyko kuriozas. Pasitempę, lygiuodamiesi ir darniai žengdami, kaip moka tik vokiečiai, kareiviai, eidami pro revoliucijos vadus, choru sušuko: „Tegyvuoja kaizeris Vilhelmas!", tuo puikiai pademonstruodami didžiai įžeistam Leninui, jog gerai supranta, kas čia vyksta.

Netrukus pasirašyta Bresto sutartis numatė karo belaisvių repatrijavimą, tačiau tuoj atsirado slaptas generolo fon Liudendorfo įsakymas, kad vokiečių ir austrų[4] karo belaisviai formuotų būrius bolševikų vyriausybei remti. Įsakymas buvo parašytas taip, kad atrodytų, lyg kareiviai ir karininkai patys nori stoti į tokius būrius, tačiau, žinant tvarką vokiečių kariuomenėje ir „savanoriškų" dalinių sudarymo metodus, galima neabejoti, jog šiuo atveju veikė, bent jau iš pradžių, tiesiog įsakymas.

[4] Įsakymas, matyt, buvo suderintas su Austrijos–Vengrijos vadovybe.

Vokietijos atstovas generolas M. Hofmanas (*M. Hoffmann*), Austrijos–Vengrijos ministras pirmininkas O. fon Černinas (*O. von Czernin*), Osmanų imperijos politinis veikėjas Didysis viziris M. Talat Paša (*M. Talaat Pasha*) ir Vokietijos ministras pirmininkas R. Kiulmanas (*R. Kühlmann*) Brest Litovske. 1918 m.

Vokiečių misijos dėl paliaubų ir taikos pasirašymo nariai generolas Hofmanas ir mums jau pažįstamas pulkininkas Rupertas aplankė keletą karo belaisvių stovyklų aiškindami jiems užduotį. Galimybė pasitarnauti faterliandui, o kartu ir pasiplėšti svetimoje teritorijoje įkvėpė daugelį, tad, tarsi stebuklingai lazdelei mostelėjus, bolševikai, nors kitos karinės struktūros buvo visiškai pakrikusios, turėjo puikiai išmokytą ir organizuotą kariuomenę – daugiau kaip 300 000 žmonių.

Mesti kitos jėgos tokiai karinei galybei tomis dienomis negalėjo niekas[5]. Tais metais niekas iš to didelių paslapčių nedarė. Vokiečių kareiviai ir karininkai, laisvi nuo tarnybos, vaikštinėjo po Petrogradą ir Maskvą, veikė kazino vokiečių

[5] Vadinamoji „internacionalinė" kariuomenė ypač patikimai vykdė masinius areštus miestuose, slopino valstiečių sukilimus ir darbininkų riaušes. Iš jų buvo formuojami garsieji „ypatingosios paskirties daliniai", užtvariniai ČK būriai, būriai dezertyravimui iš Raudonosios armijos užkirsti, specialūs ČK būriai. Tokia gausybė užsieniečių „suverenios" šalies kariuomenėje iškalbingiausiai sako, kokia „suvereni" buvo „Sovietų respublika".

Vokiečių kariuomenė Kijeve. 1918 m.

karininkams, ėjo laikraščiai. Ir kad niekam nekiltų jokių abejonių, vokiečių generolas Kirchbachas, duodamas Pskove interviu dar neuždrausto laikraščio „Reč" korespondentui, į klausimą „Ar vokiečių kariuomenė gali užimti Petrogradą ir Maskvą?" tiesiai kaip tikras šiaurietis, atsakė: „Taip, jei iškils pavojus bolševikų režimui".

Taigi 300 000 „karių internacionalistų", padedami vietinės kilmės niekšų, veiksmingai naikino rusų valstybę. Skaičiumi jie net pranoko vokiečių okupacines pajėgas, kurias vokiečių vadovybė sugebėjo skirti pagal Bresto sutartį perleistoms teritorijoms kontroliuoti. Šios pajėgos sudarė maždaug 280 000 žmonių, suskirstytų į 43 pėstininkų ir 7 kavalerijos divizijas su artilerijos parku – 108 sunkiaisiais ir 1614 lauko pabūklų. Apie 2000 jūreivių turėjo perimti savo kontrolėn buvusį Rusijos laivyną, kurio pagrindinė dalis pagal sutartį buvo perduodama vokiečiams. Admirolas Ščiastnas nuvedė laivyną iš Helsingforso į Kronštatą ir taip įstūmė Leniną į visiškai idiotišką padėtį prieš savo šeimininkus, už ką ir buvo sušaudytas.

Odesą ir jos aplinkinius rajonus užėmė Austrijos-Vengrijos 2-oji rytų armija, kuriai vadovavo generolas Ben-Ermolitas. Trys šios armijos korpusai įkūrė okupacinius štabus Odesoje, Chersone ir Podolės Kamenece. Vokiečių armijų grupė „Kijevas", vadovaujama iš pradžių generolo Linzingeno, o paskui generolo feldmaršalo Eichhorno, vėliau perėmusio bendrą vadovavimą visoms okupacinėms pajėgoms, užėmė milžinišką teritoriją: visą Ukrainą, Krymą, Dono kariuomenės sritį, pietinę Baltarusijos dalį ir Gruzijos pakrantės rajonus. Šeši armijų grupės „Kijevas" korpusai atidarė okupacinius štabus Gomelyje, Volynės Novograde, Kijeve, Charkove, Taganroge ir Simferopolyje. Į šiaurę nuo Polesės buvo okupacinė 10-oji armija, armijos grupė „D" ir 8-oji armija su štabais Minske, Dvinske, Rygoje, Revelyje ir Vyborge.

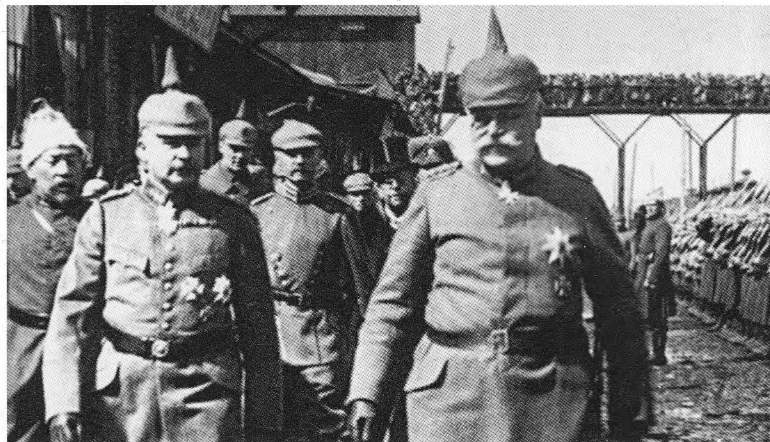
Vokiečių armijoms šiaurės vakarų kryptimis vadovavo garsusis generolas fon der Holcas, buvęs „geležinių grenadierių" divizijos vadas. 1918 m. gegužės 25 d. vokiečiai išlaipino 3 tūkstančių karių desantą Potyje, o birželio 10 d. vokiečių kariuomenė įžengė į Tiflisą. Po kelių dienų 58-asis Berlyno pėstininkų pulkas forsavo Kerčės sąsiaurį ir užgrobė Tamanę. Jau buvo puoselėjami planai

užgrobti Sibiro geležinkelį ir „tikslingai organizuoti Vokietijos interesais“ Chivą, Bucharą, Turkestaną ir Mervą. Vokiečių kariuomenei aiškėjo tiesus kelias į Indiją.

Nuo perspektyvų gniaužė kvapą. Atrodė, pildosi drąsiausios svajonės, kuriasi nauja pasaulinė imperija, kurios nesapnavo net Napoleonas, ir dar su centru ne Paryžiuje, bet Berlyne. Tačiau neužteko jėgų įsavinti visų bolševikų atiduotų buvusios Rusijos imperijos rajonų. Vakarų fronto mėsmalė visiškai išsekino rezervus, o turimų 280 tūkstančių kareivių aiškiai nepakako.

Feldmaršalo Eichhorno štabe dažnai kildavo pagunda atšaukti iš bolševikų kontroliuojamų teritorijų šimtus tūkstančių savo kareivių, pakeitusių kaizerio šalmus į kažką, kas pagal stilių panėšėjo į „Budiono kepures“. Jie ypač buvo reikalingi, nes išsimiklino plėšdami ir konfiskuodami. Bet pagundą teko slopinti. Lenino metodais veikti vokiečiai nesiryžo, be to, ir kaizerio Vyriausioji būstinė neleido naudoti „internacionalistų“. Nesiryždami veikti bolševikiškai, vokiečiai vis dėlto veikė savais metodais, kurie, nors ir nebuvo tokie „plėšikiški“, bet pakankamai atkaklūs, nuoseklūs ir be išlygų.

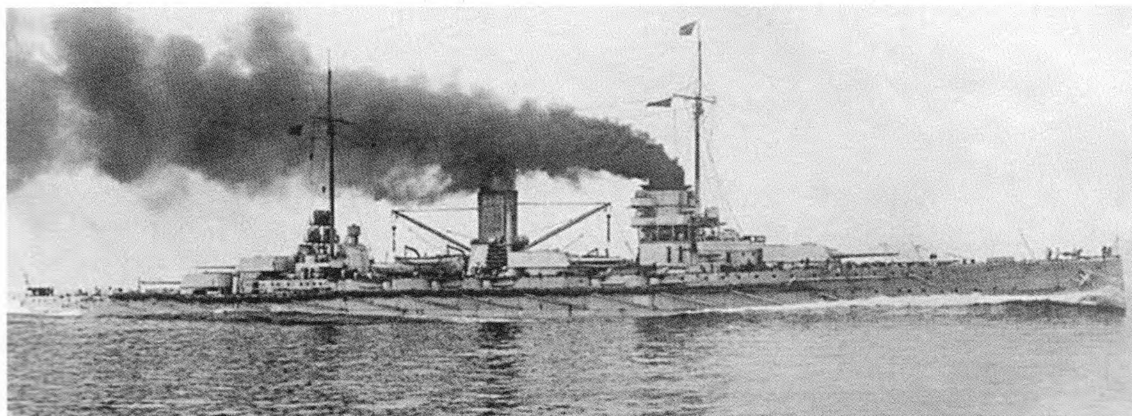
Vien iki 1918 m. liepos 31 d. vokiečiai išvežė iš okupuotų sričių 60 milijonų pūdų grūdų ir jų perdirbimo produktų, pašarinių grūdų, aliejinių augalų sėklų, 500 milijonų kiaušinių, 2 milijonus 750 tūkstančių pūdų galvijų gyvojo svorio,

Vokiečių kariuomenės generolo feldmaršalo H. fon Eichhorno (*H. von Eichhorn*) pasitikimas Kijevo geležinkelio stotyje. Ukraina. 1918 m.

pusantro milijono pūdų bulvių ir daržovių. Be to, į Anglijos blokados smaugiamą reichą buvo išsiųsta 35,5 milijono pūdų geležies rūdos, 42 milijonai pūdų mangano rūdos ir kiekvieną mėnesį po 300 vagonų specialių medienos rūšių. Buvo išvežami net skarmalai ir metalo laužas. Vežti buvo ką.

Vokiečių linijiniam kreiseriui „Gebenas“ bombardavus Sevastopolį ir tuo įtraukus Turkiją į karą prieš Rusiją Vokietijos pusėje, Rusija atsidūrė kone aklinai atkirsta nuo sąjungininkų, nes buvo uždaryti sąsiauriai. Rusijos užsienio prekybai buvo smogtas baisus smūgis: jos eksportas krito 98 procentais, importas – 95 procentais. Tai tapo viena iš pagrindinių Rusijos karinio persitempimo ir jos galutinio žlugimo kraujyje ir chaose priežasčių.

Vokiečių kreiseris „Gebenas“ (*Goeben*) prie Sevastopolio.

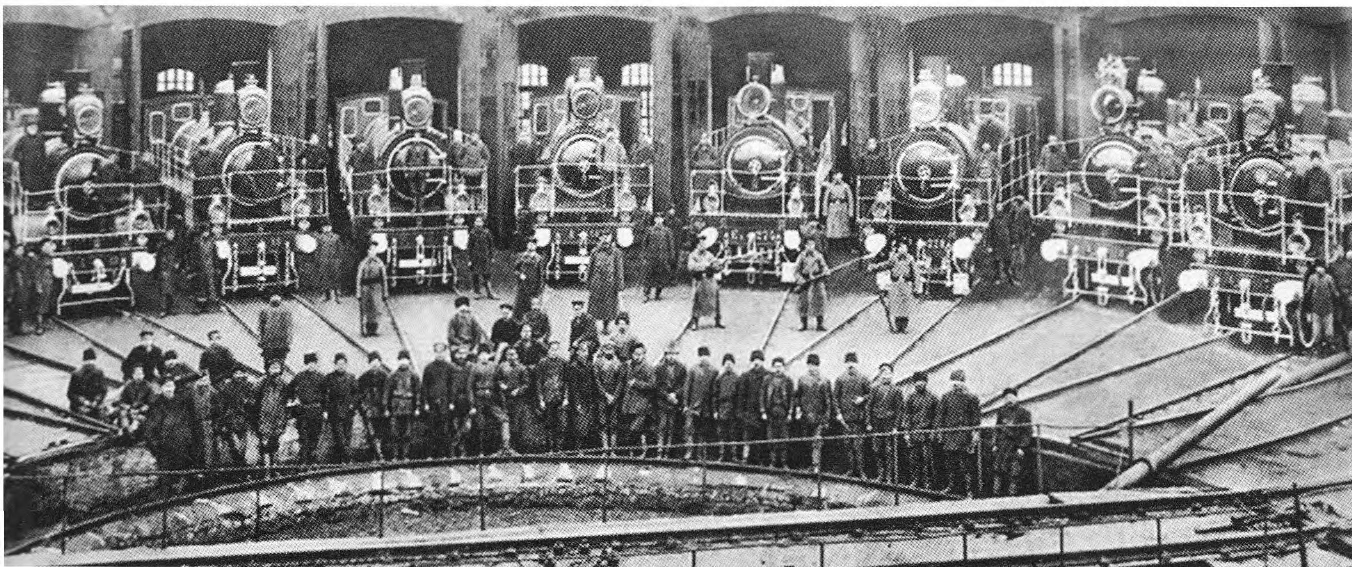
Išvežti skirta produkcija trejus metus kaupėsi sandėliuose, ir dabar ją užgrobė vokiečiai bei bolševikai. „Dar niekada nuo to laiko, kai buvo išrastas kompasas, - prisiminė Čerčilis, - vieno kovinio laivo veiksmai nebuvo sukėlę tokių milžiniškų ir baisių padarinių kaip vokiečių kreiserio „Gebenas" veiksmai 1914 metų rugpjūtį - spalį". Šaunusis „Gebenas" visus karo metus, neturėdamas doko ir net prieplaukos, palaikė įtampą Rusijos Juodosios jūros laivyne ir, tarsi demonstruodamas savo triumfą, 1918 m. vasarą atplaukė į vokiečių užgrobtą Sevastopolį. Ten buvo atliktas pirmasis per visą karą remontas, nes vokiečiams buvo perduoti visi bazės įrenginiai - sveiki ir nesugadinti. Kas tai būtų galėjęs įsivaizduoti nors ir 1917 metais?!

Iš bolševikų užgrobtos teritorijos į Vokietiją tokiu pačiu srautu riedėjo ešelonai. Prie Petrogrado uosto prieplaukų švartavosi vokiečių prekybos laivai, paslaptingi švedų ir norvegų garlaiviai, kažkokie neaiškūs transportai su privačių savininkų vėliavomis iš Danijos, JAV ir Argentinos, „netikri" ligoninių laivai su Šveicarijos Raudonojo Kryžiaus vėliavomis. Uosto rajonas buvo aklinai apsuptas ypatingos paskirties dalinio. Už nesveiką smalsumą grėsė sušaudymas vietoje.

Šiaurės jūroje į savo bazes suvarytas ir ten tūnantis anglų įbaugintas vokiečių laivynas viešpatavo Baltijos jūroje, rūpindamasis vežimais, nors minų nusėta jūra (abi šalys karo metais Baltijos jūroje išmetė daugiau kaip 120 tūkstančių minų) buvo labai pavojinga ir tik itin svarios priežastys galėjo priversti laivų savininkus siųsti savo transportus į leisgyvį Petrogrado uostą.

Už tai nuolat veikė geležinkeliai, sujungę „Sovietų ir proletariato diktatūros" respubliką su Vokietija per vokiečių kariuomenės užgrobtas Lenkijos, Baltarusijos ir Pabaltijo teritorijas. Veikė ir šiaurinė geležinkelio šaka iki Helsingforso ir toliau į Skandinavijos šalis. Kad užtikrintų nepertraukiamą geležinkelių veikimą, vokiečiai buvo priversti bolševikams atsiųsti 50 tūkstančių tonų anglių.

1918 metų balandžio 18-osios vakare Oršos „pasienio" stotyje susitiko du traukiniai: vienas riedėjo į Maskvą su Vokietijos pasiuntinybės personalu, kuriam vadovavo grafas Mirbachas, kitas vežė į Berlyną „darbininkų ir valstiečių vyriausybės pasiuntinybės" darbuotojus. „Pasiuntinybės" sudėtis buvo labai neįprasta. Jai vadovavo A. Jofė - švelniai tariant, labai įdomi asmenybė. Gimęs 1883 metais, jis 1900-ųjų pradžioje pateko

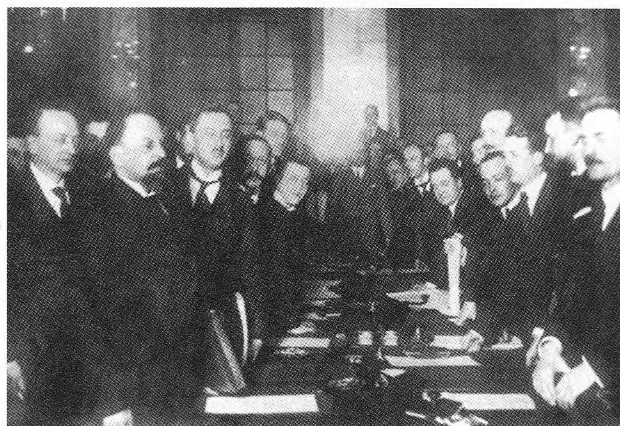

Geležinkelio mazgas Melitopolyje. Ukraina. 1918 m.

garsiojo Parvuso hipnozės įtakon ir, išėjęs didžiojo mokytojo mokyklą, puikiai suprato labai paprastą tiesą, kad prieš pradedant pasaulinę revoliuciją reikia turėti pakankamai pinigų. Kartu su Trockiu, Urickiu, Volodarskiu ir Ganeckiu Jofė atstovavo Parvuso „gvardijai" prie Lenino, iki 1917 metų spalio palaikydamas tiesioginį ryšį su vokiečiais, o vėliau faktiškai vadovaudamas „sovietinei" delegacijai taikiose derybose Brest Litovske. Ir, suprantama, būtent jis buvo pasiųstas į Berlyną, kur, be visa kita, jo laukė susitikimas su mylimu mokytoju Parvusu.

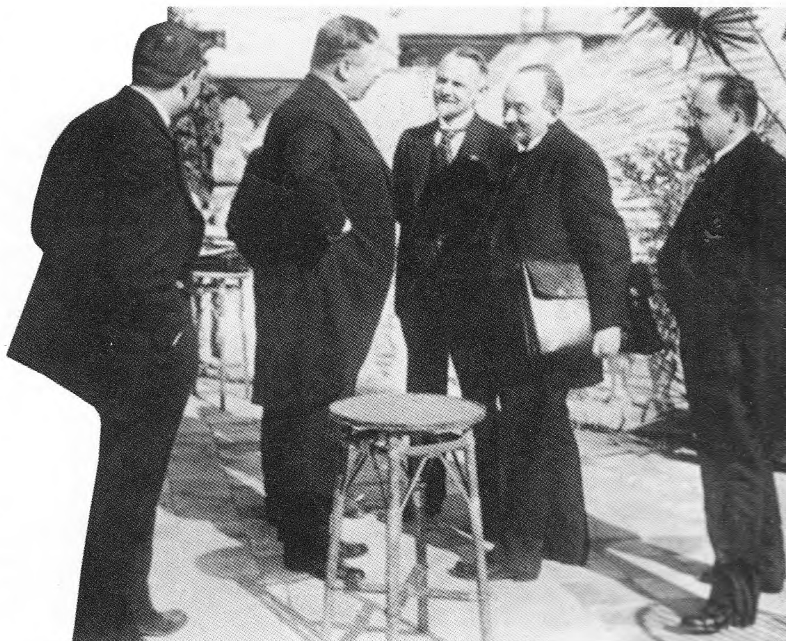
Kartu su juo tarp „nuolatinės atstovybės" darbuotojų važiavo J. Ganeckis – Lenino dešinioji ranka tais metais, kai „vadas" skurdo Krokuvoje, kur jį, kaip žinoma, pirmosiomis karo dienomis buvo suėmę kaip rusų šnipą. Būtent Ganeckis, atvykęs į Berlyną, sukėlė ant kojų „socialdemokratus" Vokietijos sostinėje ir Vienoje, pasiekęs, kad Leninas ne tik būtų išlaisvintas, bet ir permestas į Ciūrichą skubiu traukiniu[6]. 1915 m. Ganeckį Parvusas iškvietė į Stokholmą, iš kur buvo koordinuojama visa Vokietijos žvalgybos ardomoji veikla prieš Rusiją. 1917 m. kovą Leninui susitarus su Parvusu, Ganeckis laikinai liko Stokholme vadinamajame „CK užsienio biure", kurio užduotis buvo nuolat siuntinėti pinigus iš Vokietijos į Rusiją bolševikams. Parvuso padedamas Ganeckis užmezgė daug ryšių su užsienio bankais. Po spalio perversmo jis buvo paskirtas vyriausiuoju bankų komisaru ir finansų liaudies komisariato kolegijos nariu, t. y. drauge su kitais nurodinėjo įstaigoms, kurios vadovavo plėšimams ir priimdavo prisiplėštas gėrybes, vesdamas jų apskaitą kontroliuojamoje teritorijoje („Socializmas – tai apskaita").

Trečiasis nuolatinėje atstovybėje buvo garsusis Krasinas, kurio, regis, nereikėtų pristatinėti, jei apie jį per pastaruosius 75 metus būtų parašytas bent vienas teisingas žodis. Gabus inžinierius, bet profesionalaus nusikaltėlio sielos ir įgūdžių

Pasirašoma Rygos sutartis.
Antras iš kairės A. Jofė. 1921 m.

Krasinas instinktyviai linko į bolševikus. Per 1905 metų revoliuciją jis kartu su Parvuso žmonėmis dalyvavo plėšiant Volgos–Kamos banko Peterburgo skyrių, ir pasisavino didelę pinigų sumą, tuo sukeldamas Parvuso nepasitenkinimą. Tačiau pastarajam netrukus teko skubiai bėgti užsienin, o Krasinas liko Rusijoje ir tarp dviejų revoliucijų išplėtojo audringą veiklą.

Sovietų partijos ir valstybės
veikėjas L. Krasinas Rapaloje.

6 Susisiekimas traukiniais tarp Austrijos–Vengrijos ir Šveicarijos buvo nutrauktas prasidėjus karui.

G. Solomonas – RFSR pramonės ir prekybos liaudies komisaras, vienas pirmųjų „negrįžusiųjų" sovietų veikėjų. 1923 m. atsisakė grįžti į sovietų valdomą šalį.

Jo pomėgių diapazonas sudarytų keletą baudžiamosios bylos tomų nuo išpuolių prieš bankų furgonus organizavimo, planavimo sugadinti visą sostinės kabelinį elektros tinklą iki pinigų padirbinėjimo ir trivialaus policininkų žudymo. Įžūlus ir ryžtingas avantiūristas, mėgęs rizikingus veiksmus, Krasinas nusivylė Leninu, atvirai tyčiojosi iš Ciūriche parašytų ir į Rusiją siunčiamų jo straipsnelių, raginančių pradėti revoliuciją Šveicarijoje. Žinomam Georgijui Solomonui atvykus į Petrogradą rinkti lėšų emigracijoje vargstančiam pasaulinio proletariato vadui (Parvusas specialiai ribodavo Lenino lėšas, kad šis būtų piktesnis reikiamu metu), Krasinas, išklausęs Solomoną, išsiėmė piniginę ir atkišo tam du banknotus po penkis rublius. Solomonas pasipiktinęs pareiškė Krasinui, kad išsivers ir be jo. „Kaip norite", – gūžtelėjo pečiais tas. Kišdamas banknotus atgal į piniginę, draugiškai pareiškė Solomonui: „Nepykit, Georgijau, Leninas nevertas paramos. Jį apėmusi griovimo manija, jis nenusakomas. Niekas nežino, kokia mintis rytoj kils jo totoriškoje makaulėje. Tegriebia jį velniai. Verčiau eime, papietaukim".

Tačiau Leninas po perversmo, sunaikinęs visą prekybą šalyje, prekybos liaudies komisaru kažkodėl paskyrė būtent Krasiną. Į Krasino liaudies komisariatą suplūsdavo konfiskuoti pinigai bei prekės ir iš pirklių firmų su milijonine apyvarta, ir iš smulkių parduotuvėlių, dirbtuvių, suspėjusių uždirbti vos 300 rublių. Pinigai ir vertybės buvo perduodami į Liaudies banką ir prie jo

„Sidabrinė eilė" – Peterburgo parduotuvės prieš spalio perversmą.

SSRS OGPU (Jungtinės valstybinės politinės valdybos) viršininko pavaduotojas Viačeslavas Menžinskis.

A. Helphandas – Parvusas, L. Trockis (L. Bronšteinas) ir L. Doičas (*L. Deutsch*) – Vokietijoje.

įsteigtą „aukso fondą", o prekės – į sandėlius, prikrautus iki lubų dėl karo sukelto užsienio prekybos sąstingio.

Krasinas buvo vienas iš „uždarų sandėlių" sistemos bendraautorių. Jos esmė buvo ta, kad net tada, kai šalyje, atrodo, buvo visko, ko reikia, nieko neparduodavo, tik skirstydavo. Ši sistema gyvuoja ir mūsų dienomis, ir tokia pat veiksminga. Skirtumas tik tas, kad tais metais bado ir skurdo neviltin įstumti žmonės ryždavosi šturmuoti sandėlius. Juos negailestingai šaudė iš kulkosvaidžių, o paskui kiekvieno sušaudymą įformindavo kaip revoliucinio tribunolo nuosprendį. Tiesa, sandėliai nebuvo bekraščiai. Kartais sugedusius produktus tekdavo naktimis, griežtai saugant, vežti į sąvartyną ir ten užpilti kalkėmis, kad, neduok Dieve, kas nors jais nepasinaudotų. Pakeliui, žinoma, šį tą pavogdavo ir parduodavo juodojoje rinkoje. Nuo supuvusių produktų kildavo epidemijos, dėl kurių, suprantama, kaltindavo spekuliantus.

Beje, sandėlius tikėtasi greitai ištuštinti. Tam Krasinas ir buvo pasiųstas į Vokietiją.

Iš visų, siunčiamų į Berlyną, labiausiai išsiskyrė ketvirtasis „nuolatinės atstovybės" darbuotojas Viačeslavas Menžinskis. Lenino asmeniniu nurodymu jis turėjo užimti RSFSR generalinio konsulo vietą Vokietijos sostinėje. Viačeslavas Menžinskis – kraupiausia figūra bolševikų viršūnėlėje. Pirmasis „geležinio Felikso" pavaduotojas, vienas iš kraugeriškiausių vampyrų VČK kolegijoje, jis užėmė finansų liaudies komisaro postą ir buvo vienas iš vyriausiųjų „liaudies banko" komisarų. Įdomus pareigų derinys, tiesa? Viena ranka plėšiam ir žudom, kita – pajamuojam ir slepiam. Matyt, svarbios buvo priežastys, privertusios Menžinskį mesti Rusijoje visus sunkius bei pelningus darbus ir vykti į Berlyną.[7] Berlyno Silezijos geležinkelio stotyje delegaciją kartu su kažkokiais smulkiais klerkais iš Vokietijos užsienio reikalų ministerijos pasitiko pats didysis Parvusas.

Šio žmogaus reikšmė Rusijos likimui tokia didelė, o apie ją žinoma tiek mažai, kad net apmaudu, nes būtent Parvusas buvo Lenino mokytojas ir auklėtojas, pirmasis genialiai įžvelgęs Iljičiaus beprotišką griovimo energiją, kuri turėjo

[7] 1916 m. liepą Menžinskis Paryžiaus emigrantų laikraštyje „Mūsų aidas" išspausdino labai įdomų straipsnį apie Leniną, kuriame rašė: „Leninas – tai politinis jėzuitas, kuris daug metų lipdo iš marksizmo viską, ko jam reikia šiuo metu. Dabar jis jau visiškai susipainiojo savo teorijose... Leninas – tai Rusijos absoliutizmo pavainikis, laikantis save vieninteliu pretendentu į Rusijos sostą, kai šis bus laisvas... Jei jis kada nors gaus valdžią, pridarys kvailysčių ne mažiau nei Pavlas I... Leniniečiai – tai net ne frakcija, o kažkokia partinių arkliavagių, mėginančių rimbų pliaukšėjimu užgožti proletariato balsą, sekta arba klanas". Keista kompanija susirinko Kremliuje!

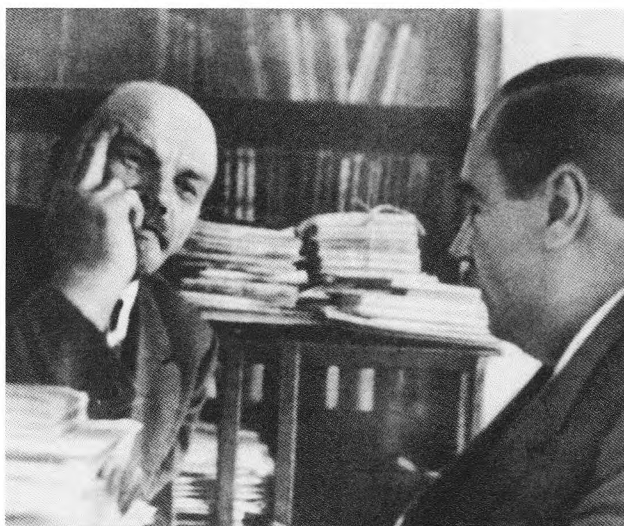

„Aukščiau Markso, Engelso, Lenino ir Stalino vėliavą!"
Sovietų plakatas. 1936 m.

įgyvendinti Parvuso globalinius fantastiško praturtėjimo planus. Nes, reikia atvirai pripažinti, juodo darbo Parvusas nemėgo, nors ir teko jį dirbti 1905 metais.

Manoma, kad tikroji Parvuso pavardė – Helfandas, nors paskutiniai duomenys verčia tuo abejoti. Susidūrus su tarptautiniais tokio masto avantiūristais, labai sunku prisikasti iki tikrosios pavardės. Jis buvo trejais metais vyresnis už Leniną, gimęs 1867 metais Minsko gubernijos Berezino mieste. Vaikystę praleidęs Odesoje, ten 1885 m. baigęs gimnaziją. Po to jis išvažiavo į Vokietiją tęsti mokslo. 1891 m. Parvusas baigė Bazelio universiteto ekonomikos ir finansų kursą, po to kelerius metus dirbo įvairiuose Vokietijos ir Šveicarijos bankuose. Susižavėjo Marksu. Matyt, pirmasis suprato, jog marksistine ir pseudomarksistine frazeologija galima pridengti kokius tik nori politinius ir karinius nusikaltimus. Su pasimėgavimu studijavo Rusijos istoriją, jos ūkio ir finansų būklę. Atkreipė dėmesį į didelį antagonizmą, draskantį visus Rusijos visuomenės sluoksnius, ir numatė, kad ši visuomenė taps visiškai bejėgė ir beginklė, jei neteks labai plono išsilavinusio sluoksnio, kurį sudaro dvarininkija ir inteligentija; jis padarė milžinišką įspūdį Leninui.

Parvusas buvo vienintelis žmogus tarp „socialdemokratų", su kuriuo Leninas nesiryždavo polemizuoti, nors visus kitus puldavo kaip peštynių gaidžiukas, jei šie išdrįsdavo kitaip negu jis žvelgti į marksizmą, ir niekada nerinkdavo žodžių. „Pakalikas, samdinys, liokajus, niekšas, prostitutė, išdavikas" – štai pagrindinis Lenino literatūrinių poleminių apibūdinimų, ginčijantis su dešiniaisiais ir su kaltaisiais, rinkinys. Tačiau

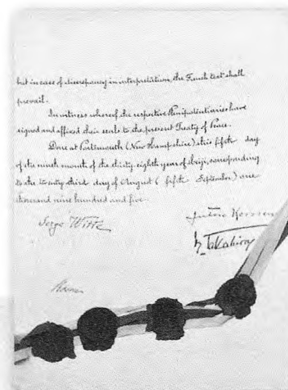

V. Leninas kalbasi su anglų rašytoju fantastu Herbertu Velsu Kremliuje. Maskva. 1920 m. spalis.

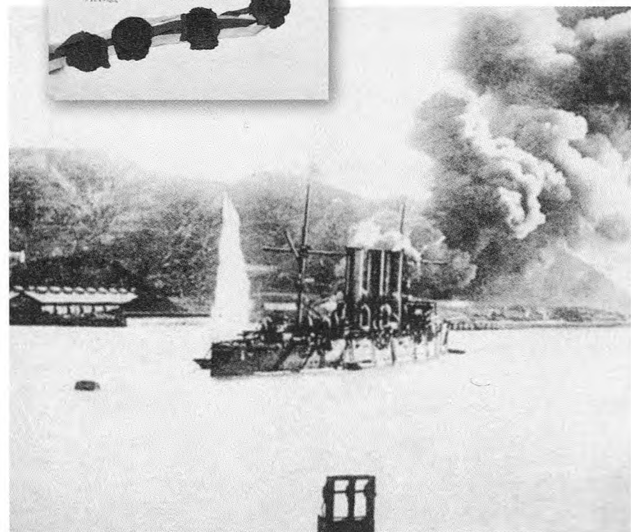
Parvuso, kurio vadas nekentė gal net labiau už visus kitus, jis niekada nedrįsdavo užkabinti nei žodžiu, nei spaudoje. Priešingai, atidžiai klausydamasis, dažnai šūkteldavo: „Nesąmonė! Archireakcinga! Bet jei pažiūrėtume dialektiškai, tai ir yra praktinis marksizmas!“ O praktinio marksizmo supratimu, Parvuso esmė buvo tokia: pasaulinis viešpatavimas, marksistų žargonu vadinamas „pasauline revoliucija“, galimas tik vienu būdu – perėmus savo kontrolėn pasaulio finansų sistemą. Jis manė, kad tam visiškai nebūtina laužyti seną, t. y. egzistuojančią finansų sistemą, pakanka, įsiskverbus į ją, pamažu perimti savo kontrolėn ir panaudoti savo tikslams įgyvendinti. Tai padaryti įmanoma tik užgrobus kurią nors daugiau ar mažiau turtingą šalį ir pinigais pavertus visas jos gėrybes, visą kilnojamąjį bei nekilnojamąjį turtą, primetus jos liaudžiai grynai platonišką socializmą (t. y. blogiausią vergovės rūšį), o tokiu būdu gautas lėšas įdėti į pasaulio finansų sistemą. Jei suma būtų pakankamai didelė, primesti pasauliui ir atitinkamą ideologiją. („Archireakcinga!“). Suprantama, tektų griebtis masinio ir negailestingo teroro, bet jį puikiausiai galima užmaskuoti sumaniai vartojant tokius junginius: „proletariato diktatūra“, „klasių kova“, „atgyvenančios klasės“, „visuotinė lygybė“, „visiška laisvė“ ir apgalvotą veiksmų taktiką pagal paprastą schemą: „sėkmės siekimas, sėkmės įtvirtinimas, sėkmės plėtojimas“. Savose gretose būtina kuo griežčiausia drausmė, nė šešėlio susiskaldymo, absoliutus vadovaujančiosios grandies gyvenimo slaptumas ir jos laipsniškas sudievinimas. („Archireakcinga! Bet jei pažiūrėsime dialektiškai...“)

Tai dar nebuvo nutarimai ir direktyvos, įsakai ir dekretai, slaptos ir visiškai slaptos instrukcijos grasinant mirties bausme už jų paskelbimą. Tai buvo pokalbiai jaukiose kavinėse ar vakarėliuose, kur aukščiausias heroizmas buvo fortepijonu paskambinti „Varšuvietę“ arba deklaruoti bendras frazes, pavyzdžiui, „Šalin patvaldystę!“

Bet „scenarijus“ jau buvo aptarinėjamas. Nesutarimų atsirado nuo pat pradžių. Parvusas manė, kad geresnės šalies už Rusiją pirminiam planui įvykdyti neįmanoma net sugalvoti, o Leninas buvo kategoriškai prieš. Jis manė, kad Rusijoje nieko neįmanoma, o Parvusas, priešingai, buvo įsitikinęs, kad Rusijoje galima viskas, net tai, kas neįmanoma. Ir kai tūkstantmetis rusiškas ąžuolas susvyravo, pakirstas žiaurių ir žeminančių Rusijos ir Japonijos karo pralaimėjimų, Parvusas iškart įvertino padėtį: liaudis, amžius auklėta imperiniais puikių pergalių ir lengvabūdiško karingumo šūkiais, neatleis režimui tokio gėdingo karinio sutriuškinimo, prarijusio imperijos pasididžiavimą – jos didžiulį laivyną, kurio pusė pateko nelaisvėn ir kurį dabar puošė Japonijos vėliavos. Čia nereikėjo būti marksistu. Pakako atsiminti Gerceno žodžius: „Palaiminti pralaimėjimai karuose, o ne pergalės juose... Nes pačios stipriausios grandinės liaudžiai kalamos iš pergalės kardų“.

Japonijos ir Rusijos 1905 m. rugsėjo 5 d. taikos sutartis.

Carinio rusų laivyno garsiojo kreiserio „Variago“ žūtis. 1905 m.

Gavęs iš japonų pirmuosius du milijonus svarų sterlingų, Parvusas, negaišdamas laiko, tapo dvasiniu 1905 m. revoliucijos vadu ir vadovu. (Iš Japonijos pinigų ir Leninui šis tas kliuvo: RSDDP 3-iajam suvažiavimui organizuoti ir laikraščiui „Vperiod".) Bet Leninas, netikėdamas Rusija, užsienyje sekė Parvuso veiksmus, jį garsiai plūsdamas ir širdyje žavėdamasis. Parvuso metodika buvo aiški: revoliucija šalyje – tai revoliucija sostinėje. Pakraščiai detonuoja. Jis sukūrė „sovietus" pasiėmęs Peterburgo tarybos pirmininko postą. Ko vertas vien jo finansų manifestas! O šūkiai, kurstantys antikarines ir pralaimėtojiškas nuotaikas! O „Oriolo" avarija, neleidusi išplaukti 2-ajai Ramiojo vandenyno eskadrai! O 1905 m. sausio 9 d. eitynių organizavimas, kai Parvuso smogikai iš Aleksandro parko medžių pradėjo šaudyti į kareivius, apsupusius Žiemos rūmus, ir atvedė į garsųjį Kruvinąjį sekmadienį!

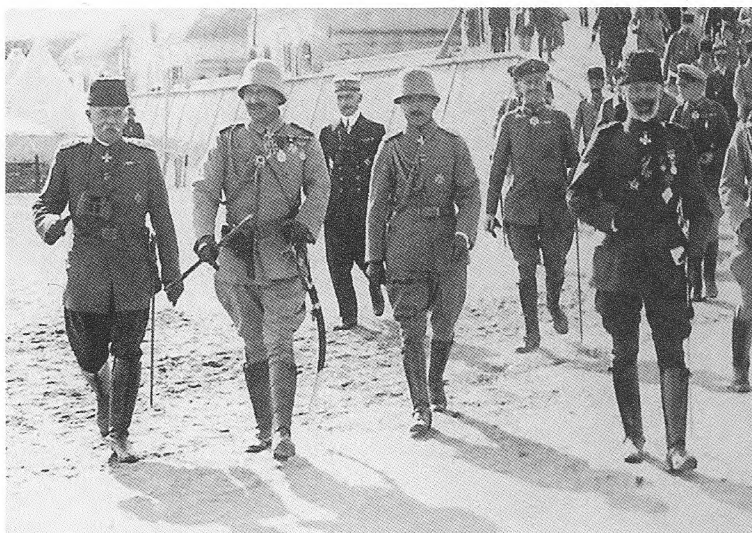
Bankų antpuoliai! Kronštatas, Sevastopolis, Sveaborgas! „Potiomkinas" ir „Očiakovas"! Viskas buvo padaryta nuostabiai, išskyrus viena – iškart nepradėjo masinio teroro ir galiausiai pralaimėjo. Leninas, nors pats niekur nedalyvaudavo, atidžiai sekė, žymėdamasis klaidas. Ir dar kartą įsitikino: Rusijoje galima organizuoti maištą, riaušes, pogromus ir streikus, bet sukurti tai, ką jis sumanęs, – niekada. Ne ta šalis. Reikia pradėti nuo Vakarų Europos.

Suimtas ir patekęs katorgon Parvusas pabėgo iš Sibiro etapo ir apsireiškė... Turkijoje, tapęs „jaunaturkių" vyriausybės ekonomikos ir finansų patarėju. Šioje srityje uždirbęs ne vieną milijoną, nutraukęs ryšius su pasauliniu tarptautinių bankų ir kartelių klubu, Parvusas nė minutę neužmiršo savo svarbiausio plano – sužlugdyti Rusiją. Neužmiršo, bet ir nenukrypo nuo audringos ekonominės veiklos. Jo finansinis genijus, kaip taikliai pastebėjo Trockis, iš kirvio, kapojančio rusišką ąžuolą, virto sodininko kastuvu, purenančiu dirvą turkiškam kiparisui, kad išgelbėtų griūvančią Otomanų imperiją nuo ekonominio žlugimo.

Bet Parvusas neužmiršo ir savęs. Jis kūrė bankus ir prekybos įmones, disponavo milžiniškomis sumomis, kai Leninas su saujele jam ištikimų šalininkų tikrąja to žodžio prasme vegetavo emigracijoje. Leninas gyveno iš „eksproprijuotų" pinigų (kol nepasodino Kamo ir Kobos) arba iš motinos perlaidų, kol ji buvo gyva, arba iš draugų paaukotų lėšų (kol visiems įgriso), arba buvo išlaikomas gerųjų Šveicarijos socialistų ir pamažu grimzdo į visišką prostraciją.

Bosnis studentas Principas nušovė Austrijos–Vengrijos sosto įpėdinį Pranciškų Ferdinandą (*Franz Ferdinand*) ir jo žmoną. Sarajevas, penkios minutės prieš pasikėsinimą. 1914 m. birželio 28 d.

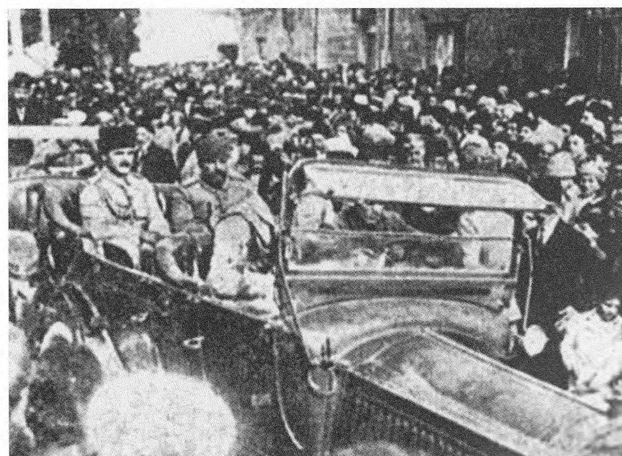
Osmanų imperijos politinis ir karinis veikėjas Enveras Paša ir Vokietijos kaizeris Vilhelmas I (*Wilhelm I*) Galiopolyje.

Bet Parvusas niekada jo neužmiršo, nes suprato, kad niekas nesugebės geriau už Leniną įkūnyti jo plano.

Sarajevo šūvis Parvusui buvo tarsi varpo dūžis. Jis žaibiškai pamatė ir apskaičiavo, kuo Rusijai baigsis Turkijos įstojimas į karą Vokietijos pusėje. Su aistringo oratoriaus įkarščiu jis įtikinėjo ryžtingą, bet netoliaregį Enverą Pašą ir jo „jaunaturkius", kad tik kariaudama Vokietijos pusėje Turkija vėl galės atgimti kaip didžioji imperija, nusiplovusi begalinių pralaimėjimų ir kapituliacijų, pažeminimų ir įžeidinėjimų per pastaruosius 20 jos istorijos metų gėdą.

Prie kavos puodelio, rūkydamas cigarus, jis šnekučiuojasi su Vokietijos pasiuntiniu Turkijai fon Vangenheimu, ir iš tolimojo Konstantinopolio skrieja radiograma, kuri priverčia admirolą Sušoną, planavusį savižudišką prasiveržimą iš Viduržemio jūros į Šiaurės jūrą, apgręžti „Gebeną" ir visu greičiu skubėti į Dardanelus. Jis paspaudžia savo slaptus mygtukus – ir į Turkiją rieda grūdai, valcuotieji metalai, staklės bei šaudmenys. Dalis krovinio pakeliui iškraunama Bulgarijoje. Parvuso genijus jau padarė tai, kas neįmanoma: prieš Rusiją kariauja du kruvini ir amžini priešai – Bulgarija ir Turkija, triuškindamos visas panslavizmo ir panislamizmo idėjas. Ne veltui Parvuso draugas Enveras Paša – Turkijos karo ministras ir karinio kabineto vadovas – galiausiai nusiskus ūsus „a la kaizeris", įstos į Kominterną, kad vėliau paguldytų savo padaužišką galvą Sovietų Sąjungos ir Afganistano pasienyje 1922 metais per vieną eilinę iš gausybės beprasmiškų OGPU (Jungtinės valstybinės politinės valdybos) operacijų vardan pasaulinės revoliucijos.

Bet tai buvo tik pradžia. Garantavęs Rusijos blokadą pietuose, Parvusas vėl netikėtai pasirodo tarp „socialdemokratijos", briliantinėmis sąsagomis ir aukso žiedais žilpindamas skurstančius Rusijos emigrantus.

Jaunaturkių ir basmačių vadas Enveras Paša, pasitinkamas Batumyje.

Rusijos caras Nikolajus II ir jo kariuomenės karininkai.

Garsioji brošiūra „Už demokratiją! Prieš carizmą!“ jau suspėjo pridaryti triukšmo, nes ilgai tylėjęs Parvusas išdrįso vėl pasirodyti partinėje publicistikoje su visiškai nauja eilinių „socialistinio“ judėjimo uždavinių traktuote, kuri daugumai jo buvusių partijos draugų iš siaubo atėmė žadą. Naujos „teorijos“ esmė tokia: nereikia kelti klausimo, kas kaltas dėl karo, ir ieškoti, „kas pirmas užpuolė“. Tai nesvarbu. Kažkas turėjo užpulti, nes pasaulinis imperializmas dešimtmečiais rengė pasaulines skerdynes. Nereikia gaišti laiko ieškant nereikalingų priežasčių, reikia mokytis mąstyti socialistiškai: kaip mums, pasauliniam proletariatui, išnaudoti karą ir nuspręsti, kieno pusėje kariauti? Visi žino, kad pati galingiausia pasaulyje socialdemokratija – tai Vokietijos socialdemokratija. Jei socializmas bus sutriuškintas Vokietijoje, jis bus sutriuškintas visur.

Kelias į pasaulinio socializmo pergalę – tai visapusiška parama Vokietijos karinėms pastangoms. O tai, kad Rusijos carizmas kovoja Antantės pusėje, kuo aiškiausiai mums rodo, kas tikrasis socializmo priešas. Taigi viso pasaulio darbininkai turi kariauti prieš rusiškąjį carizmą. Pasaulinio proletariato užduotis – sutriuškinti Rusiją ir pradėti revoliuciją joje! Jei Rusija nebus decentralizuota ir demokratizuota, pavojus gresia visam pasauliui. Kadangi Vokietijai tenka didžiausia kovos su Maskvos imperializmu našta, lengva padaryti vienintelę teisingą išvadą: VOKIETIJOS PERGALĖ – SOCIALIZMO PERGALĖ!

Kaip sakė Leninas, „archireakcinga, bet jeigu pažvelgsime dialektiškai...“

Kaip Leninas bevertintų Parvusą, jis buvo priverstas pripažinti, kad tai – puikus, darnus ir dialektiškas jo paties „pralaimėjimo politikos“ teorijos išplėtojimas.

Leninui visada trūko Parvuso užmojo, nes Leninas nebuvo ekonomistas. O Parvusas, greitai perėjęs nuo žodžių prie darbų, atvyko į Berlyną ir išklojo vokiečiams planą, kaip sunaikinti Rusiją „atvedus į valdžią kraštutinius kairiuosius ekstremistus“.

Planas buvo kariškai konkretus. Pirmajame etape reikėjo nuversti carą. Kampanija prieš jį jau varoma, bet, turint pinigų, jau tiesiog nuo rytdienos į ją galima įtraukti ne tik viso pasaulio socialistinę spaudą, bet ir visą liberaliąją, kuri į įvykių sūkurį įtrauks ir įvairialypę liberaliąją opoziciją Rusijoje. Schema paprasta. Caras – karo, milijonų aukų, karinių nesėkmių kaltininkas. Imperatorienė – vokietė, vadinasi, šnipė. Šiek tiek primityvoka, žinoma, bet Rusijoje suveiks. Sosto įpėdinis – mirtinas ligonis, taigi dinastija pasmerkta. Valstybės dūma, kurioje beveik vieni buržuaziniai liberalai, su malonumu praris kabliuką su tokiu jauku. Ir kai tik bus nuverstas caras, centralizuota Rusija žlugs. Žlugs visiems laikams. Nes ši imperija negalės egzistuoti demokratijos sąlygomis, kaip žuvis negali gyventi sausumoje. Pernelyg dideli luomų, tarpnacionaliniai bendruomeniniai prieštaravimai. Svarbiausia – pertempta ekonomika, ir ją apskritai galima pribaigti streikų karu.

Antrajame etape bus kur kas lengviau. Toks paprastas šūkis kaip „Žemę – valstiečiams!“ paskatins, kad valstiečiai jėga atiminės žemę iš dvarininkų, o kareiviai, iššaudę karininkus, miniomis bėgs iš apkasų, kad galėtų dalyvauti dalijantis žemę. Kariuomenė bus paralyžiuota, pramonė sugriauta, žemės ūkis įstumtas į chaosą. Ir tuo momentu kairieji ekstremistai užgrobia valdžią, pasirašo su Vokietija taiką ir įstatyminiais aktais įtvirtina imperijos žlugimą. Suprantama, jie tikisi Vokietijos ginklo paramos, kad išvengtų įvairių netikėtumų, kurių dabar neįmanoma numatyti.

Žinoma, vokiečiams buvo parodyta tik ta plano dalis, kuri buvo susijusi ir su jais pačiais. Labai daug žinoti vokiečiams nereikėjo, bet ir nuo to, ką pranešė Parvusas, gniaužė kvapą. Klauzevico ir Frydricho Didžiojo subrandinta Moltkės

№ 209.
Суббота.
28 октября 1917 г.

ИЗВѢСТІЯ

ЦѢНА:
въ Петроградѣ 15 коп.
на ст. жел. д. 18 коп.

Центральнаго Исполнительнаго Комитета
и Петроградскаго Совѣта
Рабочихъ и Солдатскихъ Депутатовъ.

Въ виду созыва въ теченіи ближайшихъ дней Второго Всероссійскаго Съѣзда Совѣтовъ Крестьянскихъ Депутатовъ, крестьянъ-делегатовъ пріѣхавшихъ на Второй Всероссійскій Съѣздъ Совѣтовъ Рабочихъ и Солдатскихъ Депутатовъ просятъ остаться для участія въ работахъ этого съѣзда.

ДЕКРЕТЪ О ЗЕМЛѢ

„Žemės dekretas“ – vienas kertinių sovietų revoliucijos šūkių ir nutarimų, patraukusių valstiečius savo pusėn.

„Duoninis voras“. Buožė – pasaulio ėdikas. O kas man, kad kiti alkani?!“ Sovietų plakatas.

„Partija ir Leninas – broliai dvyniai… Kuris motinai istorijai svarbesnis? Sakome – Leninas, suprantame – partija, sakome partija, suprantame – Leninas". Sovietų propagandinis plakatas.

vyresniojo ir Moltkės jaunesniojo strategija, minučių tikslumu apskaičiuotas puikusis A. Šlifeno planas, siūlęs baigti Europos karą per 2 mėnesius (30 parų Prancūzijai, 30 – Rusijai), geriausi pasaulyje drednoutai ir linijiniai kreiseriai, išdygę kaip grybai po lietaus, metus šūkį „Dieve, nubausk Angliją!", nepralenkiamas štabų darnumas ir plieninė drausmė kariuomenėje – visa tai jau buvo fikcija ir nebeveikė. Mėsmalė Vakarų ir Rytų frontuose, vis standžiau veržiama Anglijos jūrų blokados kilpa, greitai senkantys ištekliai ir rezervai, kasdienis laukimas, kad į karą stos Jungtinės Valstijos, puikiai demonstravo vokiečiams jų siaubingą ateitį. Siauroms prūsiškoms kaktoms nebuvo duota suvokti viso sumanymo užmojo, bet jie įžvelgė tai, kas juos labiausiai domino – galimybę išstumti iš karo ir iš Antantės savo galingiausią ir grėsmingiausią priešininką. Ir šitą planą siūlė ne koks atvykėlis sukčius, bet gerai jiems pažįstamas žmogus Parvusas – pirmosios Rusijos revoliucijos Tėvas, mokėjęs organizuoti ir streikus, ir gatvių eitynes, ir kruvinas riaušes. Vokiečiai dar gerai atsiminė, kaip už menką mokestį jis organizavo garsųjį Obuchovo streiką, kai ilgam pavyko išvesti iš rikiuotės visą 14-os colių pabūklų Rusijos linijinių kreiserių ginkluotės gamybos technologinę liniją. Todėl noriai griebėsi Parvuso plano, paklausę tik, kiek visa tai kainuos. 50 milijonų, – atsakė jau seniai viską apskaičiavęs Parvusas, tikėdamasis mažiausiai pusę įsidėti į kišenę. Derėtis nebuvo kaip. Ir ką reiškia 50 milijonų aukso markių? Vienas nebaigtas linijinis laivas. Juokinga!

(Viena vienintelė Sevastopolyje susprogdinta „Imperatorienė Marija" su kaupu atpirko visas išlaidas iki 1919 metų imtinai!)

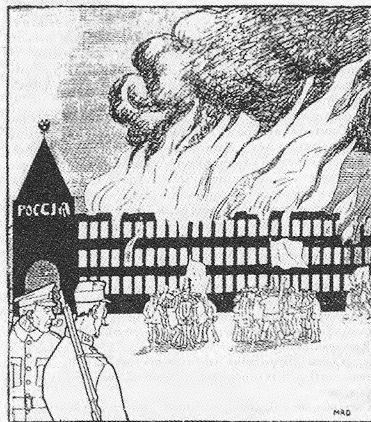
Vokiečiams nerimą kėlė kas kita: ar neketina pats Parvusas užsiropšti į Rusijos sostą, kai šis, kaip ir numatyta plane, bus laisvas? Klausiama buvo nepaprastai mandagiai, bet iš klausiančiųjų

Carinio rusų laivyno linijinis laivas „Imperatorienė Marija" Sevastopolyje.

akių sklido šaltas vokiškas antisemitizmas. Vargu ar Rusijos viešoji nuomonė, nors ir labai revoliucionizuota, susitaikys su tuo, kad aukščiausią šalies postą užimtų, kaip čia švelniau pasakius, „ne slavų tikybos“ žmogus.

O, Parvusas buvo aukščiau to! Pirma. Jis turėjo savo nuomonę apie rusų visuomenę. Antra. Toji plano dalis, su kuria vokiečiai nebuvo supažindinti, numatė greitai ir ryžtingai likviduoti bet kokią viešąją nuomonę šalyje. Trečia. Ir tai buvo svarbiausia – Parvusas anaiptol nesirengė grįžti į Rusiją, tuo labiau – tapti Rusijos caru, net jei visa liaudis verkdama ir vaitodama kviestų jį į sostą kaip Borisą Godunovą. Per tuos metus jis tapo per daug turtingas ir respektabilus (namas Berlyne, vila Berne, vila Stokholme, vila Šveicarijos Alpėse, keturi nuosavi bankai ir akcijos šešiuose kituose, importo-eksporto kontora Kopenhagoje, geležinkelių ir laivininkystės kompanijų kontroliniai akcijų paketai), kad imtųsi tokio juodo ir nedėkingo darbo – sėdėtų soste. Tam jis turėjo kitą kandidatą, nuo kurio visus tuos metus nenuleido akių. Seniai nugrimzdo praeitin jų bendradarbiavimas, jie nesimatė metų metus, bet Parvusas nė sekundei neužmiršo šio vienintelio ir nepakartojamo „socialisto“, apsėsto valdžios ir pasaulinio viešpatavimo manijos, be jokio išankstinio nusistatymo, be jokių prietarų, spjaunančio į moralę, pasirengusio griebtis siaubingiausių priemonių, kad pasiektų tikslą, gebančio pateisinti bet kokį, patį žemiausią tikslą demagogijos, prakeiksmų, melo ir pusiau melo srautais, kurių tiek daug marksistinėje ir pseudomarksistinėje retorikoje.

Tuo metu jo didžiulė, išties vulkaniška energija buvo eikvojama tuščiai: kad suskaldytų, išskirtų, sukeltų smulkias intrigas spaudoje, išlietų bejėgišką įniršį, nes suvokė, jog Europai yra visiškai nereikšmingas, nesuprato, kur turi būti smogtas pagrindinis smūgis. Bet jo – lankstaus realisto, neprincipingo ir žiauraus – savybės kartu su stulbinančiu darbingumu ir maniakiška hipnozės jėga, traukiančia pačius kraugeriškiausius niekšus, beprotiškas valdžios troškimas ir grynai azijiniai diktatoriški užmojai – visa tai, Parvuso

„Prie degančio Rusijos namo.
– Dėl ko ginčijasi šie žmonės?
– Nesutaria, kaip pasidalyti butus šiame name".
Baltosios rusų emigracijos karikatūra.
1917 m. gegužė.

nuomone, darė Leniną tiesiog nepakeičiamą veikti būtent Rusijoje ir tik Rusijoje. Pasauliniu mastu jis buvo pernelyg menkas, bet jei jam pačiam patiko jaustis „pasaulinio proletariato vadu“, tai jau kas kas, o Parvusas neprieštaraus. Svarbiausia, kad darytų, ką reikia.[8]

Kas gi, išskyrus Leniną, galėjo geriau įvertinti tokį nuostabų sumanymą!

Jie sėdėjo prišnerkštoje Lenino skurdaus buto Ciūriche virtuvėje, kone liesdamiesi didžiulėmis kaktomis, du didieji ir baisūs genijai, nežinia kokių jėgų pasiųsti į Žemę, kad visiems laikams pražudytų Rusiją ir vos nepražudytų visos žmonijos civilizacijos. Pasirodę trejų metų intervalu (1867–1870 m.), jie kartu paliko žemę 1924-aisiais, pikta lemiantys ir nesuprasti...

[8] Pats Parvusas, reikia pasakyti, niekada neužėmė jokių partinių postų, nė viename suvažiavime neturėjo net balso teisės. Bet daugiau kaip 20 metų jis, kaip taikliai pastebėjo Solženicynas, „žarstė idėjas“ savo pamotei partijai, kurios buvo per daug sudėtingos, kad jas kas nors teisingai suprastų. Žinoma, išskyrus patį Leniną, sugebėjusį jas ne tik suprasti, bet ir puikiai perdirbti masinei agitacijai.

3 ir 5 rublių vertės carinės Rusijos auksinės monetos.

Tačiau, nors Leninas geriau už bet kurį kitą galėjo įvertinti Parvuso sumanymą, jo anaiptol nesužavėjo siūlymas pačiam jame dalyvauti. Kas yra Rusija? Rusija – šūdas! Reikia pradėti ne nuo jos! Bet juk niekas ir nekelia uždavinio kurti Rusijoje socializmą pagal Marksą! Rusija tik duos lėšų visam darbui pasaulio mastu organizuoti. Nesąmonė! Rusija neturtinga ir paskendusi skolose! Ką, nejau jus kas nors vers mokėti caro skolas? O dėl skurdo... Jei išverstumėt visas kišenes, išbirtų ne taip jau mažai.

O vokiečiai? Kas jums vokiečiai? Jūs manote, kad man reikalingi jų pinigai? Aš tuos pinigus būčiau gavęs ir be vokiečių. Gavęs net daugiau ir greičiau. Aš tais pinigais vokiečius pririšau prie plano, nes be jų neišsiversim. Kariuomenę sugriausim, o patys su kuo liksim? Kariuomenė reikalinga, bet ne Rusijos kariuomenė. Antraip stichija mus nušluos. Suprantat? Prisidengę vokiečiais, mes padarysim savo darbą ir išeisim.

O paskui? O paskui su pinigais, susigrobtais Rusijoje, mes paprasčiausiai nupirksim visą Europą. Štai jums ir pasaulinė revoliucija! O jei rimtai, tai viską bus galima padaryti dviem paprastais šūkiais: taika ir žemė...

Leninui, kaip teisingai suprato Parvusas, išties trūko strateginio užmojo. Jį varžė savo paties prietarų, aksiomų ir beprotiškų idėjų gniaužtai, bet, reikia pripažinti, jis buvo puikus taktikas ir Parvuso sumanymą išnaudojo net daugiau, negu to tikėjosi pats Parvusas.

Susitikimas Silezijos geležinkelio stotyje buvo džiugus, bet be ypatingų emocijų. Mandagiai kilstelėtos skrybėlės, stiprūs rankų paspaudimai, trumpos, gomurinės frazės vokiečių kalba. Tik akys švietė: planas pavyko ir yra vykdomas. Kol kas, tfu, tfu, tfu, viskas einasi sklandžiai. Plačioje, iš abiejų pusių apsodintoje centrinėje Berlyno gatvėje – Unter den Linden – vėl atgijo su imperiniu solidumu dar XIX a. pabaigoje statytas buvusios Rusijos pasiuntinybės pastatas, tuščias nuo 1914 metų. Tai įvyko 1918 m. balandžio 20 d. (Hitlerio gimimo dieną, kurią būsimasis fiureris šventė Vakarų fronto tranšėjose).

Didžiuliame tuščiame pastate, už aklinai užtrauktų užuolaidų „modern" stiliumi apstatytame buvusio pasiuntinio kabinete prasidėjo darbas. Rūko cigarai marmuro peleninėse, aušo kava Saksonijos porceliano puodeliuose, raudonais ir žaliais brangių likerių purslais žaižaravo Bohemijos krištolas.

Nors šiaip reiklus ir žiaurus, Parvusas negalėjo nesižavėti tuo milžinišku ir kruopščiu darbu, kurį nuveikė Finansų liaudies komisariatas ir Liaudies bankas vos per šešis mėnesius, praėjusius po spalio perversmo. Šūsnys žiniaraščių ir skaičių, aprašų ir inventorizacijos sąrašų, sąskaitų, važtaraščių, įkeitimo kvitų, sertifikatų. Viskas suvesta į lenteles ir susisteminta. 1897 metais (tais metais pradėtos kalti auksinės monetos) valstybės iždas išleido: 15 rublių vertės auksinių monetų 11 milijonų 900 tūkstančių už bendrą 178 milijonų 500 tūkstančių rublių sumą. Iki 1918 m. balandžio 10 d. paglemžta ir užpajamuota 9 milijonai 500 tūkstančių monetų, kurių bendra vertė – 142 milijonai 500 tūkstančių rublių.

Carinės Rusijos valstybės banko pinigas – 50 rublių vertės banknotas.

7 rublių 50 kapeikų vertės auksinių monetų nukalta 16 milijonų 829 tūkstančiai (suma – 126 milijonai 217 tūkstančių 500 rublių). Iki 1918 m. balandžio 10 d. atimta 14 milijonų 850 tūkstančių monetų, kurių vertė – 111 milijonų 375 tūkstančiai rublių.

5 rublių vertės auksinių monetų nukalta 5 milijonai 372 tūkstančiai (suma – 26 milijonai 860 tūkstančių rublių). Iki 1918 m. balandžio 10 d. atimta 2 milijonai 100 tūkstančių monetų, kurių vertė – 10 milijonų 500 tūkstančių rublių.

1898 metai... 1899 metai... Mirga metai, o kartu su jais ir milijonai auksinių monetų, aukso lietus, aukso upė, išsiliejusi į jūrą. Auksiniai Prancūzijos frankai – penkių, dešimties, dvidešimt, penkiasdešimt ir šimto frankų vertės, auksiniai Šveicarijos frankai, auksinės ginėjos ir pusės sovereno monetos su karalienės Viktorijos, Eduardo VII ir Jurgio V atvaizdais. Svarų, frankų, markių, Šiaurės Amerikos dolerių asignacijos. Vertybiniai popieriai, paskolų įsipareigojimai, obligacijos. Duomenys apie kiekį, perkėlimą; užsienio valstybių aukso aktyvai, saugomi Rusijos bankuose; rusiškas auksas užsienio paskoloms padengti; auksiniai žiedai, numauti nuo sušaudytųjų pirštų; auksiniai auskarai, išplėšti iš gimnazisčių ausų; auksinės apyrankės, rastos už ikonų valstiečių trobose. Sidabrinės monetos, sidabro luitai, brangiųjų metalų dirbiniai, meno kūriniai iš sidabro ir bronzos (tūkstančiai pūdų). Muziejų privačios kolekcijos, valstybės saugyklos kol kas nebuvo pajamuojamos. Nebuvo laiko. Bet artimiausioje ateityje tai bus padaryta...

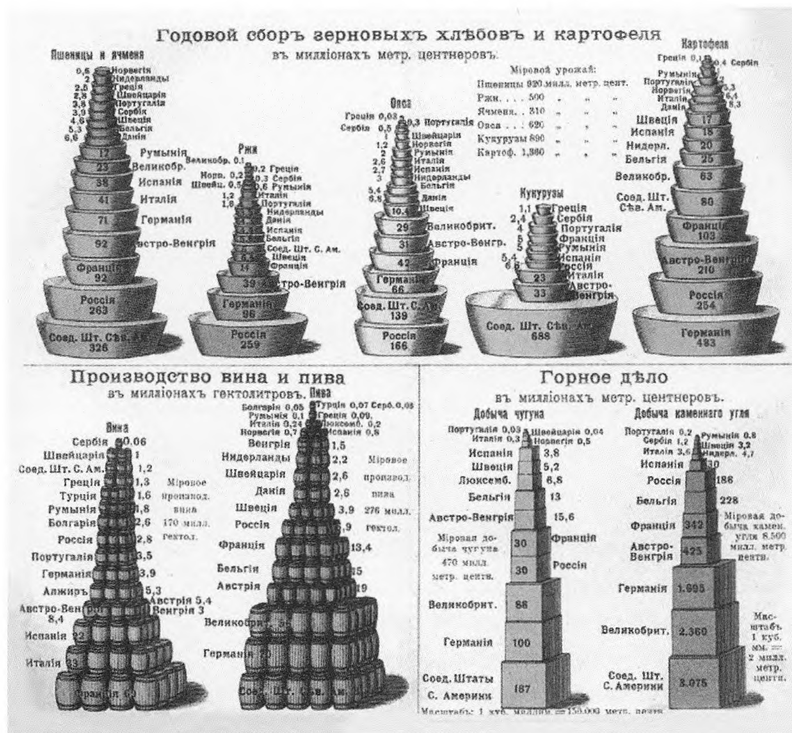
Iš viso 2,5 milijardo aukso rublių pagal 1913 metų kursą. Iš jų: asmeninėse sąskaitose, „bendram reikalui", vokiečiams pagal punktus:

a) už finansavimą;
b) už karinę pagalbą;
c) už kariuomenės išlaikymą;
d) areštuoti vokiečių depozitai;
e) konfiskuotos prekės;
f) privačių asmenų ir nuosavybės nuostoliai dėl nutrūkusių kontraktų, antivokiškųjų pogromų ir kitokių priežasčių.

Iš viso: į Vokietijos bankus; į Šveicarijos bankus; į Skandinavijos bankus ir į kitokius bankus; transporto išlaidos; nuostolių procentas dėl vykdytojų savanaudiškumo. Iš viso... Asmeninėse sąskaitose... Šifrai... Raktai... Vokietijos pramonės ir neutralių šalių pramonės akcijomis. Krutindamas storas lūpas, Parvusas savo pavandenijusiomis akimis bėga skaičių stulpeliais, vis labiau niaukdamasis. Mažai!

Trūko laiko. Tai, žinoma, dar ne viskas. Štai duomenys apie kailių, grūdų, medienos, rūdos, spalvotųjų metalų atsargas. Patenkinus visas Vokietijos pretenzijas... mes norėtume pradėti nuo jų ir gauti. Taip, mes suprantame, kad vokiečiai

Carinės Rusijos užimama vieta pasaulyje pagal grūdinių kultūrų ir bulvių derlių, vyno ir alaus gamybą, kasybą – ketaus ir akmens anglių gavybą. 1913 m.

dabar gali viską pasiimti patys – jėga. Bet štai Lenino ranka rašytas laiškas, su kuriuo jis prašė supažindinti kolegas vokiečius: „... karu iš mūsų nieko nepaimsi, viską sudeginsim".

Leninas yra Leninas. Ekstremistas kiekviename žingsnyje. Būtų galima net nusistebėti, jei laiško gale nebūtų atskleista jo esmė: „Žaliavos vokiečiams galėsim duoti".

Nereikia pyktis. Susitarsim kaip civilizuoti žmonės. Mažai, labai mažai. Turėtų būti penkeriopai daugiau. Tai minimumas. Viskas todėl, kad ekspropriĳuojama vadovaujantis emocijomis ir nesistemingai. Pernelyg daug prilimpa prie vykdytojų rankų. Reikia veikti greičiau, garantuoti kontrolę. Tikrą kontrolę. Kurti VČK – puiki idėja, bet ten per daug vagišių. Suprantama, jums trūko laiko, bet kiek jo liko, irgi niekas negali pasakyti. Pradėkit veikti dar greičiau ir negailestingiau.

Mokydamas Parvusas toliau gilinosi į dokumentus, nepaprastai lengvai operuodamas devynženkliais skaičiais. Netikėtai iš didžiojo finansininko lūpų išsprūdo jaustukas – kažkoks nuostabos, nemalonios nuojautos ir pasipiktinimo mišinys. Trūkumas!

Skaičiai nesueina. Negali būti! Negali būti? Leiskit žvilgtelti. Nieko sau! Septyniasdešimt penki... ne, atleiskit... septyniasdešimt aštuoni milijonai auksu. Tyrimas pradėtas nedelsiant. Skriejo šifrogramos. Dzeržinskis Maskvoje (išvykdamas į Šveicariją), Menžinskis – Berlyne. Rezultatai buvo sensacingi. Vagia Petrograde, siųsdami „krovinį" kažkur šonan per privačius Skandinavijos bankus. Greitai rado ir kaltininkus: Urickis, Volodarskis ir Kronštato ČK pirmininkas Andronikovas[9].

Parvusui neliko nieko kita, tik sunkiai atsidusti. Urickis ir Volodarskis – jo mylimi mokiniai, regis, labiau už kitus pagauti didingos idėjos, specialiai pristatyti prie Lenino (tarp daugelio kitų),

[9] Kunigaikštis Andronikovas, Rasputino draugas, buvęs valdininkas ypatingiems pavedimasis prie sinodo oberprokuroro, bendravęs su caro šeima, taip sodriai Pikulio apdainuotas „Nelabajame" ir kino režisieriaus Klimovo „Agonijoje". Įdomių vykdytojų turėjo „pasaulinis proletariatas"! Tiems, kurie abejoja, kad Andronikovas po spalio tapo Kronštato kruvinojo ČK vadovu, siūlome paskaityti „Leninas ir VČK". Maskva, 1975, p. 229.

kad tas neiškrėstų kokių nors neprognozuojamų staigmenų. Žadėjo išsiaiškinti. Ir išties, išsiaiškino gana greitai. Jau po mėnesio likvidavo Volodarskį.

Derybos Berlyne vyko sklandžiai. Ganeckis ne veltui mokėsi finansų pagrindų Berlyne, Heidelbergo ir Ciūricho universitetuose. Jis žinojo, kaip, kur ir kokiomis sąlygomis reikia padėti didžiules sumas tvirta valiuta. Savo susižavėjimo kupinuose atsiminimuose apie Leniną (o kaipgi, paties Ganeckio sąskaitoje tik viename iš Šveicarijos bankų GPU 1932 metais rado 60 milijonų frankų) Ganeckis su pasitenkinimu prisimena tas dienas. „Nors perspektyva susitikti prie žaliojo stalo su Vokietijos bankininkystės tūzais Mendelsonu, Glazenapu ir kitais manęs per daug nedžiugino, mūsų delegacija gana neblogai vedė derybas. Jų rezultatas – papildomų susitarimų prie Brest Litovsko sutarties pasirašymas. Jie tiksliai nustatė išmokų pagal Vokietijos finansines pretenzijas dydį, bet tuo pačiu metu garantavo visišką Sovietų Rusijos nepriklausomybę vidaus ekonominėje politikoje". Jautrūs Vokietijos bankininkai ir jų kolegos šveicarai mėgino bambėti dėl pinigų gavimo metodų. „Bet mes jiems tiesiai pasakėm – nekiškit nosies į mūsų reikalus, mieleji ponai!" (Vienas malonumas cituoti „senų bolševikų" atsiminimus.)

Kol Ganeckis apdorojo bankininkus, Krasinas kibo į pramonininkus. Garsusis Simensas, praradęs tiek daug nuosavybės Rusijoje ir troškęs kompensacijos, pakvietė į susitikimą su Krasinu, jo paties žodžiais tariant, „visą pulką" Vokietijos pramonės magnatų.

Magnatai – rimti ir savo tarptautinę reputaciją labai branginantys (visai kitaip negu ne tokie skrupulingi bankininkai) žmonės – laikėsi atsargiai. Jie nepatingėjo susipažinti su naujojo prekybos liaudies komisaro dosjė, tad jo pernelyg kriminalinė praeitis jų anaiptol neįkvėpė. Bet rinktis nebuvo iš ko. Suspausta sausumos kariuomenės frontų ir Anglijos blokuojama iš jūros, Vokietija merdėjo, nors jos kariuomenė ir užėmė gerą pusę Prancūzijos vakaruose ir pasiekė Tiflisą rytuose.

Vienas didžiausių XIX a. pabaigos–XX a. Vokietijos investuotojų į carinę Rusiją – Karlas Zymensas (*Carl Siemens*).

Jūrų prekyba nutrūko dar 1914 m., o Vokietijos pasididžiavimas ir kaizerio ypatingo garbinimo objektas – atviros jūros laivynas – per visą karą tik vieną kartelį nedrąsiai pamėgino numesti nuo šalies Anglijos kilpą. Reikėjo atgaivinti pramonę. O Krasinas siūlė žaliavos, ir tokiais kiekiais, apie kokius vokiečiai nedrįso net svajoti. Pasiūlytos žaliavos kiekį jie sutikrina su agentūros suvestinėmis apie Rusijos strateginės žaliavos atsargas 1917 metų pradžioje. O Dieve! Jiems siūlo iššluoti viską, ką taip sunkiai Rusijos pramonė

Klojami Zymenso gamyklos kabeliai Peterburge. Pirmasis Rusijos elektrifikavimą pradėjo Karlas Zymensas. 1879 metais Peterburge įkūrė kabelių gamyklą (sovietų vadinamąjį „Kozickio susivienijimą", dabar „Sevkabel" gamykla).

Bolševikų atsišaukimas į Vokietijos darbo žmones, raginantis kilti į revoliuciją. 1918 m.

V. Lenino raštelis J. Sverdlovui dėl pagalbos Vokietijoje prasidėjusiai revoliucijai ir telegrama sovietų žmonėms apie Vokietijoje prasidėjusią revoliuciją. 1918 m.

sukaupė didžiojo karo metais. Ar galima į tai žiūrėti rimtai? Kas tie žmonės, atėję ten į valdžią? Ar tai ne kokia apgaulė? Ar gali kas nors patvirtinti šiuos siūlymus? Prašom! „Visais klausimais dėl Vokietijos prekių pirkimo ir pardavimo kreiptis tiesiai į generalinį konsulatą, į poną V. R. Menžinskį", nepriekaištingos reputacijos, pasak Lenino, žmogų...

O Jofė ir Menžinskis, nesudėdami rankų, priiminėjo gausybę krovinių, sausumos ir jūrų keliais gabenamų nuolatinės atstovybės ir generalinio konsulato adresu. Kai kurios dėžės ir konteineriai iškart būdavo persiunčiami į Šveicariją. Parvusas būtų buvęs patenkintas, jei būtų žinojęs viską. Bet taip anaiptol nebuvo. Iš jo globos ištrūkęs Leninas tikrai neketino dalytis visais savo planais su buvusiu mokytoju. Kai kuriose dėžėse, nukabinėtose diplomatinėmis plombomis, buvo visai ne aukso monetos, luitai, juvelyriniai dirbiniai ir meno kūriniai, ne platina ir brangakmeniai, kuriuos bolševikai vežė užsienin, bet nemokšiškai vokiečių kalba išspausdintos brošiūros ir atsišaukimai, raginantys Vokietijos darbininkus ir valstiečius įstumti savo šalį į tokį patį kruviną chaosą, į kokį jau buvo įstumta Rusija. O kai kuriose jau buvo ir šautuvų. Baisi bacila plito, mėgindama paskleisti epidemiją visame pasaulyje. „Jei pasitaikys galimybė taip pat pasielgti su Vokietija, kaip ir su Rusija, mes to niekaip neatsisakysim", – sakė cinikas Radekas.

O ką gi veikė Menžinskis ir kas privertė jo šefą Dzeržinskį, metus darbus Lubiankoje, netikėtai pasirodyti Šveicarijoje? Ne todėl, tiksliau ne vien todėl, kad apsivogė Urickis ir Volodarskis, o, kaip vėliau išaiškėjo, ir Zinovjevas. Todėl ir Parvusas tapo Leninui našta. Negalima sakyti, kad jis pretendavo į pasaulinio proletariato vado vaidmenį ar drįso teoriškai polemizuoti su Iljičiumi spaudoje (Parvusas, suprantama, jau seniai net negalvojo apie tokį marazmą, kaip „partinė publicistika"), bet Leninas niekada neužmiršo, už ką jis turi būti dėkingas Parvusui, kaip ir to, kokius įsipareigojimus jis prisiėmė, važiuodamas per kariaujančią Vokietiją užplombuotame vagone, ir ne be pagrindo laikė Parvusą gana pavojingu liudytoju.

Be to, PLANO autorius buvo Parvusas. Kadangi PLANAS pavyko, jo autoriumi norėjo tapti pats Leninas. Bet ir šita priežastis nebuvo pati svarbiausia. Svarbiausia buvo tai, kad Parvusas

Rusijos caras Nikolajus II ir caraitis Aleksandras Nikolajevičius pjauna malkas tremtyje Tobolske. 1917 m.

savo riebiu kūnu užblokavo visus „intymius" kontaktus su išsikerojusia Vakarų bankų sistema, žaisdamas kažkokį savo žaidimą ir nežinia kiek susižerdamas į savo kišenę. Lubiankos požemiuose susikaupė pakankamai senų ir patyrusių finansininkų, turinčių tarptautinę patirtį, kurie kankinami (o dažniausiai ir be to) išdavė gausybę globalinių finansinių paslapčių ir ryšių, leidžiančių veikti aplenkiant Vokietiją su kur kas didesniu užmoju, nei buvo numatęs Parvusas. Bet tai ateitis, o dabar Parvusas dar buvo reikalingas. Todėl, nors ir buvo iškeltas klausimas jį likviduoti, bet atidėtas, kaip pasiūlytas ne laiku. Kad būtume visiškai objektyvūs, turime pripažinti, jog tame pasitarime Kremliuje 1918 metų liepos 19 dieną, kai visą pasaulį apskriejo pirmosios žinios apie Nikolajaus II ir jo šeimos sušaudymą, Parvuso pavardė buvo kartojama dažnai, bet siejama ne su caro šeimos likvidavimu, o su jo garsiąja replika: „Maža!" ir visiškai teisingomis pastabomis apie nesistemingą bei nekontroliuojamą eksproprijavimą (ar nacionalizavimą), nes pats Leninas, metęs savo garsųjį šūkį „Plėšk, kas priplėšta", pripažino, jog tokiuose šūkiuose netinka vartoti nerusiškus žodžius. Klausėsi... Nutarė... O paskui užgriuvo RAUDONASIS TERORAS.

Vėliavoje užrašas: „134-ajai Maršansko atskirajai Ypatingos paskirties kuopai nuo apskrities vykdomojo ir komiteto šefo". Tambovo gubernija. 1922 m. Centre sėdi raudonasis vadas S. Byčkovas (Latu). Nuslopinus valstiečių sukilimą, pasikeitė pavardę.

Įsakęs likviduoti Urickį (buvo už ką!) ir inscenizavęs pasikėsinimą į save patį[10], Leninas pirmą kartą žmonijos istorijoje sankcionuoja masinį ištisų gyventojų grupių naikinimą, pasmerktųjų socialinę padėtį apibūdinęs miglota „buržujaus"[11] etikete. Potencialių aukų sąrašus pradėta sudarinėti tuoj po perversmo, kai paties Lenino įsakymu pagal gyvenamąją vietą buvo suregistruoti asmenys, priklausantys „turtingosioms klasėms"; į tą sąrašą pateko beveik visi be išimties šalies gyventojai. Lenino sparnuotoji frazė: lai 90 procentų Rusijos gyventojų žūva, kad 10 procentų sulauktų pasaulinės revoliucijos, kėlusi susižavėjimą jo bendrininkams, kurie, tiesa, laikė ją hiperbole, buvo įkūnijama su neregėtu užmoju. Tuo metu jau visa bolševikų kontroliuojama teritorija buvo išraizgyta tokio tankaus įvairiausių apskričių, gubernijų ir valsčių ČK tinklo, jog net laikraštis „Pravda", atiduodamas duoklę nuveiktam darbui, susižavėjęs rašė, kad „sovietų valdžią" faktiškai pakeitė „ČK valdžia". Būtent į tą baisų voratinklį, apraizgiusį šalį, iš Maskvos pradėjo plūsti instrukcijos, aiškinančios paskelbto teroro esmę: „Mes nekariaujame prieš pavienius asmenis. MES NAIKINAME BURŽUAZIJĄ KAIP KLASĘ. Per tardymą neieškokite medžiagos ir įrodymų, kad kaltinamasis žodžiais ar darbais veikė prieš Sovietų valdžią. Pirmasis klausimas, kurį turite jam pateikti, – kokios jis kilmės, auklėjimo, išsilavinimo ir profesijos. Šie klausimai ir turi nulemti kaltinamojo likimą. Čia ir yra „raudonojo teroro" esmė bei prasmė".

Bet prasmė buvo kur kas giliau, negu įmanoma sutalpinti į valdišką oficialios instrukcijos tekstą. „Kad sušaudytume, mums nereikia nei įrodymų, nei kvotų, nei įtarimų. Jei manome, kad

10 Net mūsų oficialioji istorija netrukus, ko gera, demaskuos mitą „apie Kaplan šūvį ir revoliucijos širdį".

11 Jei šiuos įvykius palygintume su hitlerininkų vykdytu žydų genocidu, turėtume pripažinti, kad nacistai buvo kur kas humaniškesni savo šalyje. Priešas buvo aiškus. Jei tu žydas – tu priešas. Kaip kam pasisekė gimti. O tokios etiketės, kaip „buržujus", „liaudies priešas", „buožė", „pusbuožė" ir kitokios galėjo būti kabinamos kam nori ir kiek nori. Tuo labiausiai ir skiriasi genijus nuo mėgdžiotojo, taip pat masinis teroras nuo pasirinktinio teroro. Hitleris siekė suvienyti naciją, o Leninas – sunaikinti kuo daugiau liudytojų, prieš tai juos apiplėšus.

reikia, tai ir sušaudome", – mokė savo valdinius Dzeržinskis, aiškiai leisdamas suprasti, kad tai kur kas plačiau nei paprastas „turtingųjų klasių" naikinimas. Buvo kalbama apie visą liaudį apskritai. Lygiagrečiai su paskelbtu „raudonuoju teroru" išleidžiamas garsusis įsakymas dėl įkaitų, skelbiantis: „... iš buržuazijos ir karininkų turi būti paimta daug įkaitų. Susidūrus su menkiausiu mėginimu pasipriešinti ar bent riaušių užuomazga baltagvardiečių aplinkoje, besąlygiškai taikyti masinį sušaudymą". Teroras bemat įgijo nežabotų ir kruvinų skerdynių pobūdį. Šalyje ilgiems metams buvo dedami pagrindai tam baisiam ir įvairialypiam siautėjimui, kurio vaisius skiname ir šiandien.

V. Lenino pradėtą kovą su valstiečiais, jų naikinimą tęsė J. Stalinas. Plakate užrašas „Mes, kolūkiečiai, Stalino kolektyvizacijos pagrindu sunaikinsim buožių klasę".

Bet jei pažvelgtume dar giliau, pamatytume, kad „raudonasis teroras" buvo tik eilinė bolševikų finansinė priemonė, nes jie nerimo, žinodami, kad gyventojų rankose dar liko šiokių tokių pinigų, dar neužpajamuotų liaudies banko ir finansų liaudies komisariato. Naktį į visus butus, kuriuose gyveno asmenys, iki revoliucijos turėję nelaimę vadintis dvarininkais, pirkliais, garbės piliečiais, advokatais, karininkais, o šiuo momentu „buržujais", įsiverždavo nuo galvos iki kojų ginkluoti bolševikai, apversdavo viską aukštyn kojom, atimdavo pinigus ir vertingus daiktus, išstumdavo gatvėn vienmarškinius gyventojus, nežiūrėdami nei lyties, nei amžiaus, nei sveikatos, kartais net mirštančius nuo šiltinės sodindavo į vežimus ir sargybinių lydimus veždavo už miesto. Dalį, dažniausiai jaunus ir sveikus vyrus, sušaudydavo vietoje, likusius sugrūsdavo į kalėjimus ir koncentracijos stovyklas, jaunas moteris prievartaudavo ir paskui paprastai nužudydavo.

Peterburgo Sodovaja (Sodų) gatvė prieš spalio perversmą.

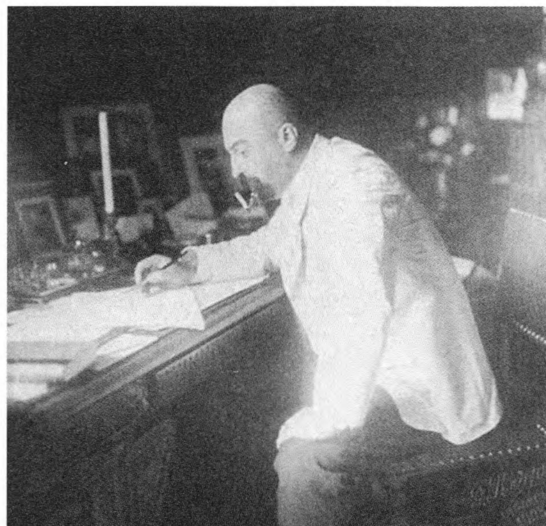
„Buržujų“ turtas būdavo konfiskuojamas neva tam, kad „išdalytų darbininkams“. Bet ką darbininkai gavo tuomet, kai visoje šalyje jau buvo masiškai šaudomi streikininkai, ir ką jie gavo vėliau, neverta kalbėti. Auksą ir brangenybes pajamuodavo (prie vykdytojų rankų prilipdavo vidutiniškai ne daugiau kaip 15 procentų), knygas, rankraščius, talentingus projektus, neįkainojamus archyvus paprasčiausiai išmesdavo, o dalį to, kas likdavo, pasisavindavo, dalį perparduodavo spekuliantams, kuriuos vėliau irgi sučiupdavo ir taip pat sušaudydavo dažnai kartu su pirkėjais.

Visa tai su vienokiomis ar kitokiomis variacijomis vyko visoje šalyje. Bet tai buvo pats žemiausias lygis. Aukštesniajame viskas vyko „solidžiau“. Žmogui, kurį įtardavo turint pinigų, kai kada padėtų užsienio banke, visiškai atvirai sakydavo: kadangi jis turi būti likviduotas dėl savo kilmės, auklėjimo ar profesijos ir jam nėra kur dėtis, humaniška valdžia, nusižengdama savo principams, vis dėlto siūlo jam gyvybę ir laisvę išvykti į užsienį mainais už niekingą 400 tūkstančių rublių sumą auksu arba jų ekvivalentą bet kuria kita valiuta. Tuos, kurie iškart sutikdavo ir nurodydavo, kur slepia pinigus ir vertybes, sušaudydavo už tai, kad slėpė, o tuos, kurie spyriodavosi, kankindavo su viduramžišku žiaurumu, jų akyse kankindavo ir šeimos narius, o paskui – nepriklausomai nuo rezultato – sušaudydavo su visa šeima. Tuos, kurie pasiduodavo, laikė kalėjimuose iki pat 1934 m., patyliukais sunkdami iš jų milijonus.

Bet būkime objektyvūs, kai kuriuos ir paleisdavo, nes sumos būdavo fantastiškos, o korupcija jau tuomet taip buvo apėmusi „revoliucijos riterius“, kad jie dažnai nepajėgdavo atsispirti pagundai. Čia ypač pasižymėjo Petrogrado ČK ir jos revoliucinis Kronštato filialas, vadovaujamas jau mums pažįstamo kunigaikščio Andronikovo. Likvidavus Urickį „revoliucijos lopšyje“ darbavosi Glėbas Bokijus. Dzeržinskio numylėtinis po meistriškai organizuoto pasikėsinimo į savo buvusį šefą Urickį, pradėjo greit kilti karjeros laiptais. Jo gebėjimas išsunkti pinigus iš įkaitų kėlė pavydą ir susižavėjimą Maskvoje. Būtent jam priklauso stulbinanti idėja šerti sostinės zoologijos sodo žvėris sušaudytųjų mėsa. Egzotiški žvėrys kainavo brangiai ir juos dar tikėjosi galų gale kam nors parduoti. Bet svarbiausia, žinoma, buvo

Kunigaikštytė Ksenija Aleksandrovna, Rusijos imperatoriaus Nikolajaus II sesuo. Emigravusi į Londoną gyveno Vindzore (Windsor), kur jai prieglobstį suteikė pusbrolis Jurgis V (*George V*).

Rusijos didysis kunigaikštis Nikolajus Michailovičius – garsus istorikas, mokslininkas ornitologas savo darbo kabinete.

Пролетарии всех стран, соединяйтесь!

Почетное звание чекиста требует бдительности, решительности и храбрости.

От Коллегии ГПУ

Товарищу Дзержинскому Феликсу Эдмундовичу за беспощадную борьбу с контрреволюцией

выдан нагрудный знак за

№ 1.

GPU kolegijos pažymėjimas įteiktas „Feliksui Edmundovičiui Dzeržinskiui už negailestingą kovą su kontrrevoliucija" ir įteiktą ženklą Nr. 1".
Garbingas čekisto vardas įpareigoja būti budriam, ryžtingam ir drąsiam".

ne tai. Svarbiausia, kad iš Petrogrado už pinigus paleidinėjo įkaitus. Maskvoje apie tai sužinojo iš garsiosios Jakovlevos – vienos iš Bokijaus pavaduotojų – slapto pranešimo. Paaiškėjo, kad buvusioje imperijos sostinėje vyksta slaptos operacijos. Įkaitus suiminėja slaptai, laiko kažkur konspiraciniuose butuose, susitaria dėl astronominių išpirkos sumų, o paskui slapta persiunčia per Suomijos sieną. Gauti pinigai niekam neperduodami ir nepajamuojami.

Taip pavyko išsigelbėti kai kuriems asmenims, kurių jokiu būdu nebuvo galima išleisti iš šalies. Šiuo metu, raportavo Jakovleva, vyksta slaptos derybos su Petropavlovsko tvirtovėje laikomais buvusiais didžiaisiais kunigaikščiais Nikolajum Michailovičium, Georgijum Michailovičium, Dmitrijum Konstantinovičium ir Pavlu Aleksandravičium, kuriems už milžinišką išpirką pažadėta laisvė ir galimybė išvažiuoti užsienin. Jau gauta didelė suma, už kurią išsiųsta į užsienį buvusio didžiojo kunigaikščio Aleksandro Michailovičiaus šeima su žmona Ksenija Aleksandrovna (buvusio caro sesuo) ir šeši vaikai.

Broliai susitarė, kad kaip daugiavaikis jis turi gelbėtis pirmiausia[12]. Raportas skelbė: Petrograde realizuojamas kontrrevoliucinis sąmokslas siekiant pasipelnyti. Kilo baisus skandalas. Visus didžiuosius kunigaikščius greitai sušaudė, kad ko neatsitiktų.

Tyrimas, greitai atliktas tiesioginiu Lenino nurodymu, nustatė, kad su ta „slapta operacija" susijusi ČK viršūnėlė su Dzeržinskiu priešakyje. Dzeržinskis, Bokijus ir dar keletas asmenų buvo laikinai pašalinti iš užimamų pareigų. Leninas staugė ant Dzeržinskio ir grasino išvaikyti CK. Dzeržinskis kreivai šypsojosi. Jis suprato pokštus. Viską pavyko suversti „iešmininkams". Pertrograde triukšmingai buvo suimtas vieno iš CK rajonų skyrių viršininkas kažkoks Kozyrevas. Suimtas

12 Didysis kunigaikštis Nikolajus Michailovičius – pasaulinio garso istorikas. Dėl jo tarpininkavo M. Gorkis. Leninas atsakė netikėtai: „Revoliucijai istorikų nereikia!" Didysis kunigaikštis Georgijus Michailovičius – taip pat pasaulinio garso archeologas, daugelio fundamentalių mokslinių darbų autorius.

Internacionalistų kovos būrys.

tuo metu, kai konspiraciniame bute su kažkokiais užsieniečiais juvelyrinius gaminius keitė į svarus sterlingų. Teisė viešai revoliucinis teismas.

Kaltinamojoje išvadoje buvo išvardyti gausūs Kozyrevo nusikaltimai. Pasirodo, „draugas Kozyrevas taip degradavo, kad net pradėjo vogti auksines lėkštes, šaukštus ir šakutes iš CK valgyklos". Kaip į CK valgyklą pateko „auksinės lėkštės, šaukštai ir šakutės", kaltinamojoje išvadoje, žinoma, niekas nepatikslino, ir niekas nedrįso to paklausti.

Vertybių srautas ir toliau sruvo į Vokietijos sostinę. Iš šalies kartu su krauju pumpuojami turtai plaukė į Vakarus, į platų tarptautinių bankų voratinklį. Kraujas, vien kraujas liko Rusijoje. O svarbiausias nacionalinis šalies turtas – jos iniciatyvi, išradinga, talentinga ir darbšti liaudis dešimtimis tūkstančių buvo verčiama į broliškus kapus.

Tegu kas mėgina prieštarauti, kad šalį užgrobusi nusikalstama gauja turėjo kokių nors kitokių ketinimų, išskyrus plėšti ir naikinti šią šalį. Pedantiški vokiečiai tiksliai skaičiavo, kas išvežama iki pat savo žlugimo 1918 metų lapkritį:

2 milijonai pūdų cukraus, 9132 vagonai grūdų, 841 vagonas medienos, 2 milijonai pūdų linų pluošto, 1218 vagonų mėsos, 294 vagonai kailių ir t. t.

Atsidėkodami vokiečiai atidarė internacionalinei kariuomenei kelią prie Dono. Sparnuose dengiama vokiečių, internacionalistų armija įsiveržė į Dono kariuomenės sritį, turėdama aiškią Lenino ir Sverdlovo pasirašytą instrukciją: „Išspręsti kazokų problemą (...) sunaikinant visus iki vieno (...). Surengti masinį terorą prieš turtinguosius (vėl! – *I.B.*), kazokus sunaikinti visus aliai vieno (...). Šaudyti kiekvieną, pas kurį bus rastas ginklas (kiekviename kazokų name buvo ginklų – *I.B.*)... Visus pinigus ir vertingus daiktus konfiskuoti, užpajamuoti ir atiduoti..." O juk vargšelis Hitleris tuomet dar vartėsi nuo šono ant šono ligoninėje gaivelėdamasis po anglų dujų atakos...

1918 metų lapkritį žlugo ir kapituliavo Vokietija. Dar iki to sovietų pasiuntinys Jofė įkliuvo platindamas atsišaukimus ir buvo išsiųstas. Tiesa, netrukus grįžo, tačiau dalijo jau ne atsišaukimus, o šautuvus tiesiog sovietų pasiuntinybės kieme.

Kapituliacijos sąlygos, kurias griežtai padiktavo Vakarų sąjungininkai, reikalavo greitai išvesti vokiečių kariuomenę iš visų užgrobtų teritorijų į Vokietiją. Tamsią 1918 metų lapkričio 3-iosios naktį Vokietijos konsulas Petrogradui su atsisveikinimo vizitu aplankė Zinovjevą. Juodu neblogai pasidarbavo praėjusiais metais. Tik įsikišus

Anglų jūrų pėstininkų paradas Soboro aikštėje. Archangelskas. 1918 m.

Leninui, nenorėjusiam „tarptautinio" skandalo, nes Zinovjevas buvo Kominterno pirmininkas, – tas šiaip taip išsipainiojo iš Petrogrado aferų su Andronikovu, Urickiu ir Valodarskiu, kuriose Zinovjevas buvo įklimpęs iki ausų.

Atsisveikinimas buvo šiek tiek nervingas. Baigėsi globalinė, puikiai koordinuota operacija, atnešusi abiem pusėms fantastiško pelno. Dar veikė ryšių linija per Pabaltijį, kurią gynė fon der Golco „geležiniai grenadieriai", bet iliuzijų jau niekas neturėjo. Net fon der Golcas tokiomis sąlygomis negalėjo atsilaikyti. Vokietijos ateitis ir jos likimas skendėjo blausioje, bet labai niūrioje šviesoje.

Dar neaiškesnis atrodė bolševikų likimas. Ką jie galės padaryti, netekę vokiečių paramos? Vokiečiai nuveikė milžinišką darbą žlugdydami visus mėginimus organizuoti kokių nors suglumintų rusų visuomenės jėgų akcijas prieš bolševikus, veiksmingai suardę beužsimezgančią galingą Dono ir Kubanės kazokų sąjungą su Savanoriškąja armija.

Tačiau vokiečiai ketino kęsti šią gaują Kremliuje tik tol, kol baigsis karas, kurį jie vis dėlto tikėjosi baigti jei ne pergale, tai bent visiškai priimtina taika. Kita vertus, Kremlius jau turėjo Lybknechto ir Liuksemburgo garantijas, kad Vokietija, jei ne šiandien, tai ryt bus nusviesta į tą pačią prarają kaip ir Rusija. Todėl bėgimo į Vokietiją planas (o ten, girdi, žiūrėsim!) liko beveik nepakitęs. Nušlifuotas dar 1917 metais, jis numatė kone mistiškai greitą išnykimą ir jau dukart buvo beveik įvykdytas. Pirmą kartą, kai, nužudžius Vokietijos pasiuntinį Mirbachą, buvo laukiama, kad vokiečiai užgrobs Maskvą, visiškai pagrįstai manyta, kad vokiečių kantrybė baigėsi. Antrą, kai sužinota, jog anglai išsilaipino Archangelske, nes nebuvo jokių pajėgų, kurios galėtų duoti atkirtį. Bet anglai, nežinodami, kokią paniką sukėlė Kremliuje, nieko neketino pulti. Jų užduotis buvo perimti savo kontrolėn ginklų kalnus, karo metais susikaupusius Archangelsko uoste, nes bijojo, kad bolševikai perduos juos vokiečiams. Dabar trečią kartą buvo paskelbtas „įspėjamasis laikotarpis", nes padėtis, vokiečiams pasitraukus, buvo neprognozuojama.

Archangelsko turgus.

Baltagvardiečių generolas A. Denikinas savo kariuomenės tankų dalinyje. 1919 m.

Paradas Charkove. Generolas A. Denikinas (trečias iš kairės) Nikolajaus aikštėje. 1919 m.

Vokietijos konsulas, kaip ir dera diplomatui, prieš išvykdamas išreiškė Zinovjevui apgailestavimą, kad baigėsi toks vaisingas, koks buvo pernai, Vokietijos ir RSFSR vyriausybių bendradarbiavimas. Įžūlusis Zinovjevas, numojęs ranka į diplomatinį etiketą, kurio jis ir nežinojo, atsakė konsului Chersono krautuvininkų, kažkada davusių Kominterno vadovui pradinį revoliucinį išsilavinimą, kalba: „Ko ten gailėtis! Jūs tiek prisigrobėt pasirašius Bresto taiką, kad galėtumėt būti patenkinti!"

Senoji kaizerio diplomatijos mokykla labiausiai vertino savo atstovų geležinę ištvermę. Konsulas susitvardė, bet vis dėlto peržengė protokolo rėmus, atsakydamas Zinovjevui: „Dar nežinia, kam ta Bresto taika buvo naudingesnė - jums ar mums". Taip ir išsiskyrė.

Vokiečių išėjimas įkvėpė nacionalines antibolševikinio pasipriešinimo jėgas. Silpni ir susiskaldę, galima sakyti, beginkliai, stabdomi vokiečių durtuvų ir sąjungininkų nesupratimo, jie vis dėlto desperatiškai pamėgino numesti nuo Rusijos tą baisų, nežinia iš kur atsiradusį jungą. Drąsiai manevruodama savo negausia kariuomene, saujelė buvusios imperatoriškosios armijos vyresniųjų karininkų pradėjo veržtis į užgrobtus centrinius ir rytinius Rusijos rajonus.

Deja, bolševizmo bacila jau buvo pradėjusi ardyti ir baltosios armijos užnugarius, ir pačią armiją. Ši bacila, taip tiksliai išreikšta Lenino žodžiais „į Rusiją man nusispjaut, nes aš - bolševikas", kartu su priesaikomis apie visuotinę lygybę apėmė ir tuos rusų visuomenės sluoksnius, kurie Lenino dekretais jau buvo paskelbti „priešiškomis klasėmis" ir negailestingai naikinami. Generolas Denikinas su kartėliu prisimena: „Spekuliacija pasiekė neregėtą mastą, įtraukdama į savo ydingą ratą įvairiausių sluoksnių, partijų ir profesijų žmones..."

Neabejotina, kad ne žmonės, bet bendri liaudies ir ūkio gyvenimo reiškiniai buvo neveiklumo priežastys - brangus gyvenimas ir su tuo susijusi spekuliacija. Juos lėmė bendras pinigų apyvartos

Dono kazokai.

ir prekių mainų sutrikimas, smarkus darbo sumažėjimas ir daugybė kitų materialių bei moralinių veiksnių, sukeltų karo ir revoliucijos...

Iždo vagystės, grobstymai ir kyšininkavimas tapo įprastais reiškiniais. Šia liga sirgo ištisos korporacijos. Menki ir nereguliariai mokami atlyginimai buvo viena iš šių reiškinių priežasčių. Taip geležinkelių transportas tapo duoklės ėmimo šaltiniu jo personalui. Kur nors nuvažiuoti ir išsiųsti krovinį normaliais keliais dažnai buvo neįmanoma. Lengvatiniais pažymėjimais piktnaudžiaudavo gana daug gyventojų. Pavyzdžiui, dėl to buvo apkaltintas ir tokio demokratiško laikraščio kaip Šreiderio „Rodnaja zemlia" redakcija, ir viena didelė labdaros organizacija, kuri pardavinėjo pirkliams jai pačiai skirtus lengvatinius pažymėjimus pagal sutartį, garantuojančią 25 procentus gryno pelno.

Dono vyriausybė, netekusi vilties gauti grūdų iš Kubanės (prie Dono grūdų neliko per nepilnus pusantrų bolševikų okupacijos metų. Prie Dono, kuris maitino pusę pasaulio! – *I.B.*), pavedė nupirkti jų stambiam vertelgai Moldavskiui. Išties, grūdai pradėjo plūsti, nors ir kainavo Dono iždui nepaprastai brangiai. Visa Kubanė ir visi krašto geležinkeliai knibždėjo Moldavskio kontragentų, kurie pagal taksą ir pareigas visiškai atvirai mokėjo duoklę visai administracijai nuo stanicos raštininko iki... Net sunku nurodyti ribas. Kubanės radoje buvo net kalbama, kad Moldavskis demoralizavo visą administraciją. Tačiau man regis, kad rados piktinimasis buvo nevisiškai pagrįstas: duodantys kyšius ir imantys tik papildė vienas kitą bendrame sunkmečio fone. Savivalės tradicija persmelkė liaudies gyvenimą, įsiveisė daugybė avantiūristų, apsišaukėlių – didelių ir mažų... Miestuose klestėjo ištvirkimas, savivalė, girtavimas ir orgijos, į kurias stačia galva pasinėrė ir karininkai, atvykstantys iš fronto. „Gyvenimas nevertas nė skatiko. Nors viena diena, bet mano!.. Vyko puota maro metu..."

Bet net tokiomis sąlygomis talentingiausias amžiaus pradžios rusų karvedys sparčiai vedė savo kariuomenę į Maskvą. Generolo Denikino armija net savo galybės apogėjuje niekad neviršijo 150 tūkstančių, bet per keletą mėnesių ji išvalė nuo bolševikų didžiulę teritoriją, išvadavusi Charkovą, Poltavą, Kijevą (kuriuos vokiečiai maloningai atidavė Leninui traukdamiesi), užėmė Voronežą ir Oriolą.

Kazokų generolas leitenantas Konstantinas Mamontovas.

Sustojęs persigrupuoti Denikinas metė reidan į Maskvą kazokų generolo Mamontovo raitelių korpusą – 7000 kardų. Įsakyme Mamontovui buvo aiškiai suformuluota užduotis: „Jūs turite, papildydami jėgas antibolševikiškai nusiteikusiais gyventojų sluoksniais, veržtis į Maskvą, tuštindami priešo užnugarius ir kontroliuodami pagrindinius susisiekimo kelius Maskvos kryptimi, kad būtų užtikrintas bendras armijos smūgis nurodyta kryptimi“.

Nesunkiai pralaužę raudonųjų „internacionalistų“ frontą, Mamontovo raiteliai veržėsi į senąją Rusijos sostinę. Bet jų polėkis tuoj išseko. Kiekviename miestelyje, kiekvienoje gyvenvietėje vietinių CK ir revoliucinių komitetų rūsiai atsiverdavo kazokams pasakiškomis Ali Babos olomis. Auksas, brangakmeniai, juvelyriniai papuošalai, monetos, lydiniai, meno kūriniai... Kazokus apėmė aukso karštligė. Visos karinės užduotys buvo tuoj užmirštos. Užuot žygiavęs į Maskvą, Mamontovas, beveik nesutikdamas jokio pasipriešinimo, šlavė ČK ir karinių komisariatų rūsius. Liudytojai pasakoja, kad Mamontovo vilkstinė nusidriekė 60 varstų, kai sočiai prisiplėšę kazokai pasuko atgal, bet ne tam, kad susijungtų su Denikino armija, o namo – prie Dono.

Regis, grįžo šlovingieji tykiojo Dono laikai, XVI ir XVII amžių laikai, kai Dono laisvieji kazokai vykdydavo akiplėšiškus išpuolius ir su turtingu grobiu grįždavo prie savo židinių. Apnuogindamas armijos sparną, Mamontovo korpusas įžengė į gimtąją Didžiosios Dono kariuomenės sritį. Kazokai išsilakstė po savo stanicas ir vienkiemius. Novočerkaske džiugiai gaudė soboro varpai, pasitikdami Mamontovo korpusą po antpuolių. 2000 kazokų parsivedė narsusis generolas, penki tūkstančiai išsilakstė pakeliui.

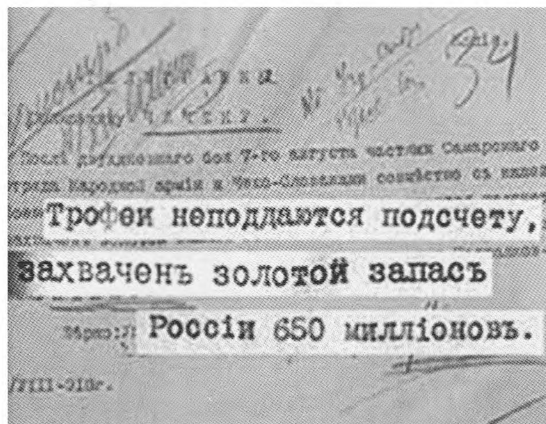
Džiaugsmo neįmanoma aprašyti. Generolas Mamontovas vien iš savo grobio dalies paaukojo Novočerkasko soborų ir cerkvių kupolams ir kryžiams 90 pūdų aukso! (Ak, atsirūgs tas auksas stanicų gyventojams! Iki 1941 metų GPU ir NKVD

Baltagvardiečių tankas „Už vieningąją Rusiją“. Ukraina. 1919 m.

„Petrogrado neatiduosim". Bolševikai kaunasi su raudonomis vėliavomis prieš baltagvardiečius, nešančius Rusijos „trispalvę".

Трофеи неподдаются подсчету, захваченъ золотой запасъ Россіи 650 милліоновъ.

Telegrama pulkininkui Čečekui: „Po dviejų dienų mūšių Liaudies armijos Samaros būriai ir čekoslovakai kartu su mūsų flotile užėmė Kazanę. Trofėjus sunku suskaičiuoti. Paimtos Rusijos aukso atsargos 650 milijonų. Būrys neteko 25 žmonių. Kariuomenė veikė puikiai. Papulkininkis Kapelis. Sutikrinta: Steigiamojo susirinkimo komiteto narių reikalų valdytojas. 1918 m. rugpjūčio 9 d.

nepaprastoji tardymo komisija sunks iš buvusių mamontininkų šitą auksą kartu su žarnomis. Visi bus įtraukti įskaiton. Daugelį ras net užsienyje. Mamontovui labai pasisekė, kad jis netrukus mirė, taip ir nesuvokęs, jog pražudė baltųjų idėjas, pakeldamas ranką prieš partijos auksą!)

Kazanėje apie 8 mėnesius siautė raudonasis teroras, papildydamas partijos iždą. Bet bėgti iš Kazanės teko taip sparčiai, kad nieko, žinoma, nesuspėta išvežti. Vos užteko laiko suimtiems įkaitams sušaudyti. Auksas buvo laikomas dideliuose vietos banko rūsiuose, nes ČK rūsiai buvo prigrūsti lavonų. Beveik keturias valandas po to, kai bolševikai jau išėjo, o baltieji dar neįėjo, patrakusi minia siaubė banką. Laužydama duris ir viens kito kaulus, spiegdama, šaukdama, grumdydamasi ir žudydama visus, pasipynusius ant siaurų įvijų laiptų, vedančių į banko saugyklas, sužvėrėjusi minia puolė prie aukso ir brangakmenių krūvų. Auksines monetas ir brangenybes tempė kibirais, katiliukais, surištas marškiniais, rieškutėmis arba net nusiautais batais. Bet stichinis plėšikavimas tuo ir skiriasi nuo sistemingo lenininio plėšikavimo, kad šitaip daug nenugriebsi. Baltųjų kariuomenė, šūviais išvaikiusi minią, apsupo banką, kurio aukso atsargos sudarė pagrindą liūdnai pagarsėjusio Kolčiako aukso, kurio pėdsakų nepavyko rasti iki šiol. Tuose nedaugelyje miestų, kuriuos užėmė Kolčiako armija, admirolas surinko 8878 pūdus, t. y. 142 tonas aukso. Dalis jo buvo išleista ginklams pirkti, o dalį Kolčiakas išvežė užsienin, kur jį paprasčiausiai pavogė.

Maskvoje tvyrojo panika, bet ne mažesnė panika viešpatavo ir Petrograde, prie kurio iš pietų su savo mažyte armija, kurios pusę sudarė gimnazistai, artėjo generolas Judeničius. Skubant buvo šaudomi tie, kurių dar nesuspėjo sušaudyti. Šaudytos ir šeimos. „Te ilgai mus atsimins, jei nugalės". Zinovjevas alpėjo iš baimės ir Leninas siuntė jam drąsinančias telegramas: apginkluoti darbininkus ir mesti prieš Judeničių, užnugary pastačius „internacionalistų" kulkosvaidžius, kad nesugalvotų trauktis. Mobilizuotų karininkų šeimas paimti įkaitais, perspėjus, kad visos šeimos bus sušaudytos, jei Judeničius nebus sustabdytas. Šaudyti visus. Ypač visus buvusius aukšto rango karininkus ir valdininkus, nepaisant amžiaus. Pinigų jie neturi, bet yra potencialiai pavojingi.

N. Bucharinas. Sovietų partijos ir valstybės veikėjas, puikus ekonomistas, partijos teoretikas. Dailininkas, piešęs sovietų elito šaržus. „Antisovietinio dešiniųjų trockistų bloko" procese tapo vienu pagrindinių kaltinamųjų. Sušaudytas 1938 m. sovietų poligone „Komunarka".

Masinių žudynių sūkuryje žuvo puikūs rusų laivyno vadai, mokslininkai: admirolas Skrydlovas, Jesenas, Štakelbergas, Bachirevas ir Razvozovas. Bet žlugimo perspektyva negalėjo būti kompensuota vien masinėmis žudynėmis.

Buvo imamasi ir kitų priemonių. Iš pradžių viskas daryta, kaip paprastai, diletantiškai. Pas kadaise turtingą įkaitą, su baime laukiantį kada sušaudys, ateidavo ir pasiūlydavo parduoti nekilnojamąjį turtą kitam asmeniui, dažniausiai užsieniečiui. Įformindavo atitinkamus dokumentus, patvirtintus šalių parašais ir asmeniniais antspaudais. Kad šis nekilnojamasis turtas (gamyklos, parduotuvės, garlaiviai, geležinkeliai, leidyklos ir kt.) jau nacionalizuota, niekas neprisimindavo, o įkaitas mirtininkas, suprantama, jokių nereikalingų klausimų nekeldavo, jei jam pažadėdavo gyvybę už tai, kad parduos jau nacionalizuotą turtą. Po to įkaitą sušaudydavo, visus dokumentus apie jį sunaikindavo, ir jis tarsi dingdavo be žinios. O visos teisės į jo turtą pereidavo kitam asmeniui.

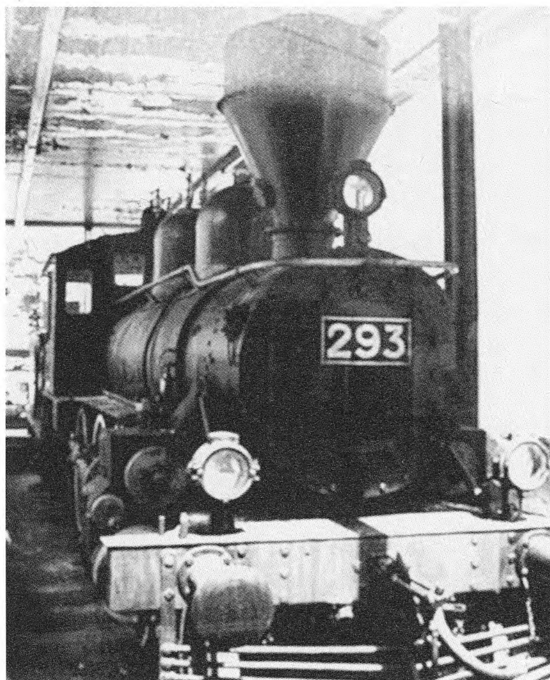
Taip bolševikai planavo, kalbant šių dienų kalba, įsilieti į rinką, privatizavus svetimą turtą. Jei, tarkim, baltiesiems būtų pavykę nugalėti, jie pirmiausia būtų buvę suinteresuoti kuo greičiau sureguliuoti ūkinį gyvenimą. Kokia nors privačia gamykla būtų tik apsidžiaugę. Gamyklos savininku tapdavo anksčiau niekam nežinomas ponas N. Bet visi žinojo, kad ši gamykla priklausė pirkliui Paramonovui. Ponas N. parodydavo pirkimo aktą, pagal kurį pirklys Paramonovas pardavė jam gamyklą dar 1916 metais. Kodėl to niekas nežinojo? Komercinė paslaptis. Mat buvęs savininkas atsidūrė labai sunkioje finansinėje padėtyje ir nenorėjo viešumo. O kur jis dabar? Nežinia. Ponas N. pareiškia, kad sudarius sandorį jis išvažiavo iš Rusijos ir nematė p. Paramonovo nuo 1916 metų. Taip, toks buvo metas. Visus išblaškė. „Tačiau yra duomenų, kad Paramonovą su visa šeima sučiupo ir nužudė bolševikai". „Dieve mano! Kokie kraugeriai! Koks nuostabus buvo žmogus!.."

Žinoma, galėjo ir nepasisekti, galėjo demaskuoti. Galimas dalykas, jog landūs žurnalistai būtų iškėlę drąsią versiją apie tokią operaciją, radę liudininkų, kurpę hipotezes, kad visa ekonomika yra bolševikų agentų rankose. Bet greičiausiai įrodymų rasti nepavyktų. Be to, juk dėl to negriausi savo ekonomikos! O savininkų politiniai įsitikinimai – antraeilis dalykas.

Kiek vėliau, kai ČK atsirado grafologų ir monetų padirbinėtojų skyrius, įkaitų jau netrikdydavo siūlymais, o paprasčiausiai sušaudydavo, savarankiškai ir aukštu lygiu įformindami visus dokumentus. Buvo pagaminta daugybė suklastotų banko knygų, vekselių, paskolų laiškų, pirkimo aktų su pastabomis, pradedant nuo 1912 m., su labai garsių žmonių parašais; dalis jų suspėjo mirti savo mirtimi, o dalis buvo sunaikinta. Be to, dažnai tokie žmonės buvo naikinami ne tik su visa šeima, bet ir su artimiausiais bendradarbiais, jei juos pavykdavo sučiupti.

Visa tai buvo numatyta, jei tektų bėgti iš šalies ir žlugtų režimas. Kadangi bolševikai niekada per savo 74-erius valdymo metus nebuvo tikri dėl rytojaus, labiau už kitus stebėdamiesi, kad jų dar nenuvertė, tai planas, natūraliai modernizuojamas ir koreguojamas, egzistavo visada ir sulaukė mūsų dienų. Tačiau, deja, režimas nežlugo.

„Ko gera, Rusijoje nėra nė vieno namo, kuriame mes tiesiogiai ar netiesiogiai nebūtume užmušę motinos, tėvo, brolio, dukters, sūnaus ar apskritai artimo žmogaus, – stebėjosi Bucharinas, – ir vis dėlto Feliksas ramiai, beveik be jokios

Traukinio H2-293 mašinistas G. Jalava

Amerikiečių „Richmond Locomotive Works" gamybos garvežys H2-293, nupirktas Suomijos geležinkelių. Šiuo garvežiu, kurio mašinistas buvo G. Jalava, V. Leninas du kartus nelegaliai pervažiavo Suomijos sieną. Dabar šis garvežys yra Rusijos kultūros paveldo objektas.

apsaugos pėsčias vaikštinėja (net naktimis...) po Maskvą; o kada mes uždraudžiame jam tokias promenadas, jis tik niekinamai juokiasi ir pareiškia: „Ką? Nedrįs, psia krev!" Ir jis teisus: nedrįs... Stulbinanti šalis!" Ir joje dėjosi išties stulbinantys dalykai! Iš užsienio į Maskvą skriedavo tokio turinio šifruotės: „Pavyko iššifruoti sąskaitą Kroizo ir Funko banke (Bernas), kurios numeris B lotyniška, C lotyniška, trys šimtai keturiasdešimt aštuoni penkiolika devyni šimtai šeši nulis nulis septyniolika, Zet lotyniška, T. 1 milijono 800 tūkstančių šveicariškų frankų sąskaita priklauso Nikodimui Pantelejevičiui Parfionovui – b-vės „Kaukazas ir Merkurijus" akcininkui. Sąskaitos devizo išaiškinti nepavyko. Kerdas".

Ne veltui Dzeržinskis važinėjo į Šveicariją, ne veltui stengėsi ir Parvusas. Bankai ne tik priiminėjo krauju aptaškytą auksą, bet ir užsiundydavo ant savo klientų ČK, nes tokią šifruotę galėjo atsiųsti tik banko tarnautojas. Prie šifruotės prisegta pažyma: „Parfionovas Nikodimas Pantelejevičius, tiltų statybos inžinierius ir pramonininkas, Volgos–Kaspijos upių laivininkystės akcininkas. Šiuo metu yra Kijeve pas baltuosius". Nieko, palauksim. Niekur tu, balandėli, nedingsi. Pats mums pasakysi ir devizą, ir visa kita, ko reikia pinigams paimti. Ir užsienyje tave rasim, jei reikės.

Suprantama, kad jau visi, kurie bent šiek tiek buvo susiję su naujosios valdžios vadeivomis, vaikščiojo valiutos ir auksinių monetų prikimštomis kišenėmis. Kažkodėl tais laikais dar nebuvo visiškai aišku, kam tai galima, o kam – ne. Su užsienio valiuta įkliuvo net garsusis Suomijos geležinkelio „legendinio" garvežio Nr. 293 mašinistas, atvežęs Leniną į Petrogradą perversmo išvakarėse.

Už užsienio valiutos ir aukso laikymą daugybė vienas kitą dubliuojančių dekretų ir įsakų numatė šaudyti be teismo ir tardymo. Jei labai pasiseks, tai tik konfiskuos.

Gelbėti mašinistą teko pačiam Leninui. Raštelyje žinomam čekistui budeliui Unšlichtui pasaulinio proletariato vadas rašo: „Asmeniškai pažinodamas drg. Jalavą nuo 1917 m., patvirtinu jo neabejotiną sąžiningumą ir prašau įsakyti nedelsiant atiduoti jam atimtus pinigus. Prašau atsiųsti man Jūsų potvarkio kopiją ir nurodyti atsakingo už įvykdymą žmogaus pavardę.

„Tegyvuoja pasaulinė socialistinė revoliucija! /Leninas/"
Sovietų plakatas.

„Visas pasaulis bus mūsų!"
Sovietų plakatas.

Antra: prašau pareikalauti visų dokumentų apie kratą drg. Jalavos namuose ir atsiųsti juos man. Priedą prašau grąžinti. Su komunistiniais linkėjimais – Leninas".

„Draugui Leninui, – skubiai telegrafuoja Unšlichtas. – Pagal esamus nuostatus užsienio valiuta turi būti konfiskuota, tai tikriausiai ir padarė Petrogrado gubernijos ČK. Jalavos arešto laikas ir vieta nenurodyti, tai trukdo skubiai įvykdyti Jūsų nurodymą. Su komunistiniais linkėjimais – Unšlichtas".

Telegramoje Leninas rašo rezoliuciją: „drg. N. Gorbunovai! (...) pasakykite man: 1. Ar grąžinti pinigai? 2. Kokią bausmę atliko Jalava ir kada baigė? VI.11. Leninas". Į paklausimą VČK reikalų valdytoja atsakė, kad Jalavai grąžinta „viskas, išskyrus auksą, sidabrą ir užsienio valiutą".

Taigi „aukso kurjeris" Jalava, išveždavęs auksą į Skandinavijos bankus, įkliuvo, nes, žinoma, šis tas „prilipdavo prie jo kišenių". Ir, suprantama, buvo rasta bei atimta.

Bet ne visi, turėję senų nuopelnų, atsipirkdavo taip lengvai, t. y. paprastu konfiskavimu. „Sudegė" ir Kronštato ČK pirmininkas, legendinis kunigaikštis Andronikovas. Kunigaikštis vogė su užmoju, bet ir dirbo atsakančiai. Jis ne tik siuntė krovinius per Kronštatą į Vokietiją bei Skandinaviją ir toliau – į Jungtines Valstijas, bet ir apdorodavo suimtuosius garsiuosiuose Kronštato kalėjimuose, kur siųsdavo itin atkaklius, nė už ką nenorinčius atiduoti savo turto, pasirašyti pirkimo aktų ir pasakyti savo sąskaitų šifrus.

Buvęs kunigaikštis su kiekvienu dirbdavo individualiai, išsunkdavo iš jų viską, bet anaiptol ne viską pranešdavo viršininkams, sudarinėdamas savo šifruotą kartoteką. Jis dukart išsisuko ir iš Urickio bylos, ir iš Bokijo bylos, vikriai permesdavo pinigus į savo asmenines slaptas sąskaitas

dviejuose Šveicarijos ir Švedijos bankuose, bet buvo naivus ir nežinojo, kad iš bankų plaukia slapta informacija į Kremlių. „Archisvarbias" ir „konspiracines" užduotis kunigaikštis čekistas vykdė ir prieš perversmą, ir po jo. Į Kronštato ČK paskirtas Leninui ir Dzeržinskiui rekomendavus, Andronikovas puikiai žinojo, kur ir su kokiu kroviniu iš Kronštato prieplaukų į Baltijos rūkus plaukia paslaptingi laivai su neiškeltomis vėliavomis, o kartais ir visai be vėliavų. Todėl, žlugus Vokietijai, išmušė ir jo valanda.

Bet tokį žmogų kaip Andronikovas pašalinti buvo ne taip lengva. Per daug didelis buvo jo autoritetas ČK. Ir veikti reikėjo „archidelikačiai". Tokiam atvejui Leninas turėjo nedidelę vykdytojų komandą, pavaldžią LKT valdybai ir neturinčią su ČK nieko bendra.

Komanda tyrė partijos vidaus reikalus, kai tai būdavo susiję su dideli ikirevoliucinį stažą turinčiais bolševikais. Kažkas panašu į partinės kontrolės komisiją, tik su kur kas didesniais įgaliojimais. Ir visa kunigaikščio byla ėjo ne pagal ČK, bet pagal partinę liniją, todėl Leninas nusiuntė tokio turinio slaptą laišką Zinovjevui į Petrogradą: „Drg. Zinovjevai, prašau paskirti – būtinai partinius, patyrusius, absoliučiai patikimus draugus, kad ištirtų... b. kunigaikščio Andronikovo (Rasputino, Dubrovino ir t. t. draugo), tarnaujančio Kronštato ČK, elgesį. Liaudies komisarų tarybos pirm. V. Uljanovas (Leninas)".

Viską priminė buvusiam kunigaikščiui: ir draugystę su Rasputinu bei Dubrovinu, ir tarnybą Sinode, ir santykius su caro rūmais, bet sušaudė už šnipinėjimą Vokietijos naudai. Įdomu!

1919 m. kovo 1 d. Maskvoje prasidėjo tarptautinis „kairiųjų socialdemokratų partijų" suvažiavimas, kuris kovo 4 dieną pasiskelbė Pirmuoju Kominterno kongresu. Draskomi pavydo ir susižavėjimo, viso pasaulio avantiūristai plūstelėjo į Maskvą, tikėdamiesi pasipelnyti iš žmonijos istorijoje neregėto plėšikavimo ir susipažinti su panašaus savo šalių naikinimo metodika. Leninas niekada neslėpė savo planų viešpatauti visame pasaulyje ir buvo apimtas azarto: „Mes niekada

G. Rasputinas, vyskupas Germogenas ir vienuolis Iliodoras. G. Rasputinas buvo laikomas aiškaregiu ir žiniuoniu. Caro Nikolajaus II šeimos favoritas, kilęs iš Tambovo srities valstiečių.

neslėpėme, kad mūsų revoliucija – tik pradžia, kad ji baigsis pergale tik tuomet, kai visą pasaulį uždegsime tokia revoliucijos liepsna... Įvedę sovietų valdžią, *mes užčiuopėme* ***tarptautinę pasaulinę proletariato diktatūros formą***... Mūsų uždavinys – įvykdyti pasaulinę proletariato revoliuciją, ***sukurti pasaulinę Sovietų respubliką***... Tarptautinio proletariato kova prieš buržuaziją yra ir turi būti PAŠĖLUSI, žūtbūtinė, žiauri klasių kova... Nesuprasti net dabar (1919 m.), kad Rusijoje vyksta (ir visame pasaulyje prasideda ir bręsta) pilietinis proletariato karas prieš buržuaziją, galėjo tik visiškas idiotas, nes pilietiniame kare engiamoji klasė sukaupia visas pastangas, kad sunaikintų engėjų klasę, sunaikintų ekonomines šios klasės egzistavimo sąlygas!" Na, kaip buvo galima nesulėkti į Maskvą, išgirdus tokius raginimus pradėti plėšikavimą pasauliniu mastu?

„Visų šalių proletarai, vienykitės!". Tegyvuoja III internacionalas. Rusų, vokiečių, prancūzų ir kitomis kalbomis. Trečiojo internacionalo delegatai drauge su V. Leninu.

1919 m. kovo 5 d. Kremliaus didžiuosiuose rūmuose įvyko priėmimas kongreso delegatų garbei. Ryški elektros šviesa užliejo senoviniais lipdiniais puoštas rūmų sienas – architekto Tono kūrybą. Stalai lūžo nuo valgių. Patiekalai su ikrais, virti didžiuliai eršketai, užimantys trečdalį stalo, maži paršeliai, ananasai ir vynuogės, senoviniai vynai, ant kurių etikečių dar išliko privačių kolekcijų (tarp jų ir caro) spaudai. Leninas pats pasirašė paskyrą, nurodęs Gorbunovui iš liaudies komisarų tarybos atsargų pristatyti „ikrų – 110 pūdų, paršelių – 800, eršketinių žuvų – 200 pūdų". Elegantiški delegatų kostiumai ir nuogi moterų, pasipuošusių pagal paskutinę Europos madą, pečiai nors ir kontrastavo su griežto kirpimo „liaudies" komisarų frenčiais, tačiau teikė papildomos egzotikos, leisdami visiems dalyvaujantiems suprasti, kad pasaulinė revoliucija ne toks jau blogas dalykas ir vardan jos verta ryžtis tam tikrai rizikai, nes tai jau patikrinta Rusijoje.

Nukraujavusioje ir apiplėštoje šalyje siautėjo badas, ėmė rastis žmogėdrų, vyko masiniai žudymai be teismo ir tardymo, į Butyrkų kalėjimą vežė „turtingųjų klasių" vaikus, kad išnaikintų visus iki vieno, siautė dėmėtosios ir vidurių šiltinės epidemijos, gyvi puvo įkaitai, juodais vaiduokliais užsnigtose gatvėse kūpsojo negyvi namai – nešildomi ir be elektros, o čia jau buvo sukurta garsioji valstybė, valstybė su jau pastatytu komunizmu vidur sunaikintos Rusijos, įslaptinta ir saugoma kruopščiau nei visos valstybinės ir karinės paslaptys. Ir kad niekam neliktų jokių abejonių, jog kova už darbininkų klasės[13], kaip ir visų kitų engiamų klasių, laimę duoda savo vaisių, svečius nuvedė į Valstybės saugyklą.

[13] Kaip tik tuo metu – 1919 metų kovą – pigios demagogijos apgauti darbininkai, gyvendami pusbadžiu ir be jokių prošvaisčių, faktiškai paversti vergais, nedrąsiai mėgino atkreipti „darbininkų" vyriausybės dėmesį į savo padėtį taikiais streikais. Tai vyko daugelyje miestų, ir rezultatas visur buvo vienodas – streiką paskandindavo darbininkų kraujyje. Astrachanėje į mitingą susirinko dešimt tūkstančių vietinių gamyklų ir žūklės verslovių darbininkų (prisiminkite eršketus Kremliaus bankete), kurie svarstė savo nepaprastai sunkią materialinę padėtį. Dar nebaigė kalbėti pirmieji oratoriai, o aikštę jau apsupo ČK kariuomenė. Beveik be jokio įspėjimo sutratėjo kulkosvaidžiai ir šautuvai, aikštė buvo apmėtyta rankinėmis granatomis. Darbininkai puolė bėgti, palikę aikštėje 2000 nukautųjų ir sužeistųjų (kuriuos čia pat pribaigė naganų šūviais). Beveik visi mitingo dalyviai buvo suimti ir sukišti į šešių ČK komendantūrų rūsius, baržas ir garlaivio „Gogolis" triumą.

Carinės Rusijos moksleiviai.

Į Maskvą pranešė apie sukilimą. Iš Maskvos nedelsiant atėjo lakoniškas atsakymas: „Susidoroti negailestingai".

Užvirė darbas. Darbininkus šaudė ČK rūsiuose, surištus mėtė iš baržos į Volgą. Lavonus vos spėjo vežti į kapines, kur krūvomis versdavo tiesiai ant žemės: pusplikius, apsipylusius krauju. Kovo 13–14 d. šaudė tik darbininkus, bet paskui valdžia susizgribo ir, matyt, tikėdamasi suversti kaltę „buržujams kurstytojams", pradėjo masiškai suiminėti inteligentus, buvusius namų savininkus, pirklius, žuvies pramonininkus ir krautuvininkus, kurie stebuklingai išliko per ankstesniuosius susidorojimus. Šimtais buvo spausdinami sušaudytųjų buržujų sąrašai. Darbininkus šaudydavo nesigarsindami, bet šaudė iki balandžio vidurio. Susidarė įspūdis, kad ant Astrachanės darbininkų valdžia nutarė išgiežti pyktį už visus streikus, banga nusiritusius per šalį 1919 metų kovą. Ne ką mažiau streikininkų buvo sušaudyta Petrograde, Tuloje ir Brianske.

Anglijoje paskelbti duomenys liudija, kad per pirmuosius tris 1919 metų mėnesius buvo sušaudyta 138 tūkstančiai žmonių. „Tačiau šis skaičius, – pažymi pats objektyviausias bolševikų žvėriškumo tyrinėtojas S. Melgunovas, – išties duoda tik blankų supratimą to, kas vyko Rusijoje". Darbininkai galėjo „drąsiai" žvelgti į ateitį, iš kur artėjo pasaulinė proletariato revoliucija!

Pasiturintis Rusijos valstietis
ir jo vaikai valdant bolševikams
buvo priversti elgetauti.

„Mes visų buržujų bėdai
gaisrą pasaulinį kuriam!..

Ši organizacija, Lenino sukurta dar 1917 metais, buvo tas centrinis sandėlis, į kurį suplaukdavo ir iš kurio kažkur dingdavo užplombuotose dėžėse sukrautos prisiplėštos vertybės, sudarydamos neišsenkantį aukso ir briliantų srautą. Jokia Šecherezados fantazija negalėjo įsivaizduoti nieko įspūdingesnio už tą saugyklą, kurioje susikaupė visos vertybės, šalies ir jos gyventojų sukauptos per keletą amžių. Pasigailėtinas atrodo Ivanas Rūstusis, gyręsis savo nesuskaičiuojamais, kaip jam rodės, turtais Anglijos pasiuntiniui, kurį į Maskvą atsiuntė karalienė Elžbieta. Būtų jis matęs, kokius turtus valdė Leninas! Delegatai alpėjo. Vieną kominternininką ištiko isterija, atskleidusi visą jo smulkiaburžuazinę esmę; jį suėmė. Bet ištrėmė tik 1922 metais. Aiškinosi.

Į namus delegatai skirstėsi patenkinti ir susijaudinę. Šeimininkai Maskvoje nepašykštėjo: kiekvienas kongreso narys išsivežė pakankamai lėšų, kad savo šalyse sukurtų „bolševikų organizacijas“ ir parengtų pasaulinę revoliuciją. Kaip toj dainoj – „mes visiems buržujams užkursim pasaulinį gaisrą!..“

Žinoma, ne viskas ėjosi sklandžiai. Suomijos pasieniečiai sugavo garsųjį Otą Kuusineną, mėginusį įvežti į Suomiją kontrabanda Maskvoje gautus briliantus. Kai kurie iš jų buvo įtraukti į tarptautinius katalogus ir jų savininkai buvo gerai žinomi. Kilęs skandalas, nors Maskvoje ir nebuvo išgirstas, sukėlė pakankamą rezonansą pasaulyje. Netrukus (1920 m. vasarį) susikompromitavusiam Suomijos darbininkų judėjimo vadui teko bėgti nuo policijos per Suomijos įlankos ledą ir visiems laikams apsigyventi Maskvoje, kur dėkingas Leninas padarė jį Kominterno vykdomojo komiteto sekretoriumi, o Stalinas net norėjo padaryti Suomijos prezidentu.

Panašiai suklupti pasitaikė ir kai kurių kitų šalių delegatams, tačiau tai nebuvo itin svarbu, nes Maskva nepriėmė ir neklausė jokių pretenzijų, bet patenkinta trynė rankas: bolševikų partijos visur pradėjo dygti it šungrybiai miške. Dirva buvo gerai patręšta karine depresija. Tik vienas dalykas kėlė nerimą – niekur, išskyrus Vengriją, niekas nesiėmė aktyvių veiksmų. Tiesa, ir Vengrijoje tai truko neilgai. Belai Kunui teko bėgti į Maskvą, tačiau dalį Vengrijos aukso vis dėlto pavyko pavogti ir permesti užsienin, atidarius savo kanalą. Leninas jau tuomet gana įtariai žvelgė į pernelyg apsukrų vengrą, tačiau vado širdį glostė tas teroras, kurį Bela Kunas pradėjo Vengrijoje, tik, deja, nesuspėjo baigti. Trūko laiko.

Paguodos labai reikėjo, nes baisiai apvylė draugai vokiečiai dėl savo proletarinės revoliucijos. Jau jiems, regis, viskas buvo sudėliota į lentynėles. Bet ne. Bailūs socialdemokratai nesiryžo Vokietijoje pritaikyti Lenino metodų, kai atėjo į valdžią žlugus monarchijai. Negana to, jie leido kaizeriui bėgti į Olandiją ir, ginkluota jėga nuslopinę komunistų maištą, išsiuntė lauk iš Vokietijos sovietų nuolatinį atstovą Radeką, atsiųstą į Berlyną sukti vokiečių revoliucijos. Diplomatiniai santykiai su Maskva buvo nutraukti. Nužudyti

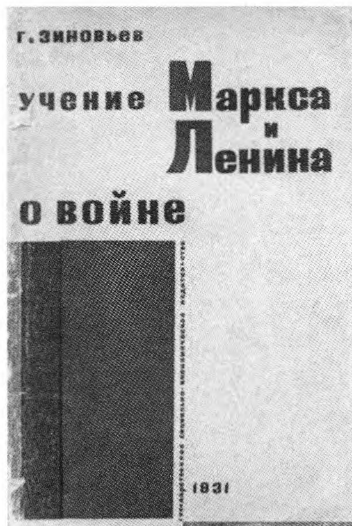

Kunas Bela (*Bela Kun*) – vengrų ir sovietų komunistų politinis veikėjas. 1919 m. paskelbė Vengrijos sovietų respubliką. Žlugus jai, pabėgo į Austriją. Vėliau tapo Sovietų Sąjungos Krymo revkomo pirmininku ir vykdė masines bausmes.

Lenino agentai K. Libknechtas ir R. Liuksemburg, areštuotos kai kurios bankų sąskaitos, taip lengvabūdiškai atidarytos Vokietijoje Parvuso patarimu. Kas gi galėjo pagalvoti, jog viskas taip apsigręš!

Įsiutęs Leninas, kaip visada nerinkdamas žodžių, šlykščiai išplūdo vakarykščius savo draugelius: „Pasauliui pavyzdį rodžiusios Vokietijos marksistinės darbininkų partijos priešakyje atsidūrė saujelė užkietėjusių niekšų, niekingai parsidavusių kapitalistinių šunsnukių, šlykščių budelių iš darbininkų tarpo, tarnaujančių monarchijai ir kontrrevoliucinei buržuazijai". Santykiai su Vokietija buvo atkurti tik tuomet, kai ten į valdžią vėl atėjo „buržuazinės" partijos. Leninas buvo kerštingas.

1920 m. liepą iš pradžių Petrograde, paskui Maskvoje prasidėjo II Kominterno kongresas. Pirmajame kongrese buvo išrinkta Kominterno vadovybė, ir Zinovjevas tapo jo pirmininku. Sočiai pavalgė, pagėrė, paūžė, apsirūpino auksu ir briliantais, o Antrajame kongrese prabilo iš esmės. Ir padėtis jau buvo visiškai kita. Dono ir Kubanės kazokai, palikę likimo valiai savanoriškąją armiją, padarė pradžią baltųjų judėjimo žlugimui, – jų šūkis „Už vieningą ir nedalomą Rusiją" nerado atgarsio tarp mirštančios daugianacionalinės imperijos gyventojų. Lenkai, ketinę žygiuoti drauge su Denikinu, kuriam žūt būt reikėjo bet kokių pastiprinimų, pareikalavo pripažinti savo nepriklausomybę. To paties suomiai pareikalavo iš Judeničiaus derybose dėl bendro žygio į Petrogradą. „Mes Rusija neprekiaujam", – kartojo baltųjų judėjimo vadai, rinkdamiesi neišvengiamą pralaimėjimą, bet neatsisakydami savo šventų patriotinių principų.

G. Zinovjevo, vieno bolševikų ideologų, knyga „Markso ir Lenino mokymas apie karą". 1931 m.

Опросный лист Особого Отдела 4-й армии и Крыма.

1. Фамилия, имя и отчество Белоусов Петр Антонович
2. Возраст 37 л. 3. Образование малограмотный
4. Классовое происхождение [illegible]
5. Сословие Казак
6. Имущественное положение 1 лошадь, 1 корова, хата, 15 десятин земли
7. Семейное положение и адрес семьи [illegible]
8. Национальность русский 9. Вероисповедание [illegible]
10. Род занятий до вступления в ряды войск хлебопашество
11. Уроженец какой губ., уезда и волости Саратовская губ. [illegible]
12. Отношение к военной службе в прошлом белобилетник
13. В какой военной части служил в старой армии и с какого времени, рядовым или офицером, указать чин и последнюю военную должность в старой армии и награды не служил
14. Где жил со дня демобилизации старой армии (указать точно время и место) не служил
15. С какого времени состоит в армии Врангеля, в каком чине вступил в армию 9 сентября 1919 г. — рядовой
16. В какой военной части состоял в армии Врангеля, на каких должностях, последний чин [illegible]
17. Мобилизован или доброволец мобилизован
18. Состоял ли в армии Деникина и в каком чине [illegible]
19. Состоял ли в какой либо иной белогвардейской армии (Колчака, Юденича, Корнилова, Миллера и др.) нет
20. Каким образом очутился в Крыму эвакуирован как больной
21. Почему не уехал с остатками Врангельской армии [illegible]

24. Служил ли в полиции, жандармерии и пр., где и когда нет
25. Как оцениваете вмешательство Англии и Франции (отдельно) в дела Советской России не могу разъяснить
26. Как вы оцениваете мир Польши с Советской Россией не могу разъяснить
27. Бывали ли за границей и когда именно нет
28. Какую цель преследовал Врангель в войне с Советской Россией не понимаю
29. Имеете ли родственников в красной армии или на территории Советской России [illegible]
30. Состоите ли членом партии, какой и с какого времени нет
31. Состоите ли или состояли членом профессиональной организации и какой нет
32. Отбывали ли наказание в административном или судебном порядке [illegible]
33. Дополнительные сведения

Подпись опрошенного Белоусов

" " ....192 г.

192 года . " дня Особая Тройка ПОСТАНОВИЛА:

Расстрелять

Председатель

Члены:

Sovietų 4-osios armijos ypatingojo skyriaus Kryme apklausos lapas, kuriame, atsakęs, kad priklausai kazokų luomui, iš karto pasirašydavai nuosprendį – sušaudyti. 1921 m. sausio 14 d.

Rusija prekiavo kiti, ir gana guviai.

Baltųjų judėjimo žlugimas atvėrė džiugių perspektyvų įvykdyti spalio perversmą pasaulio mastu. Todėl II kongreso dėmesio centre buvo Kominterno programos, strategijos, taktikos ir struktūros pagrindiniai klausimai. II kongreso nutarimai visais šiais klausimais, parengti tiesiogiai vadovaujant Leninui, sudarė Kominterno programos ir viso darbo pagrindą. Pradėdamas kongresą, Leninas padeklamavo savo mėgstamą tezę: „Mūsų uždavinys – įvykdyti pasaulinę proletariato revoliuciją, sukurti pasaulinę Sovietų respubliką“ (ilgi plojimai, orkestras groja „Internacionalą“).

Lenino mintį išplėtojo Kominterno pirmininkas Zinovjevas, keliuose posėdžiuose mokęs delegatus, kaip reikia organizuoti darbą, siekiant pasaulinio viešpatavimo: „Lemiama mūsų kovos priemonė – ginkluotas sukilimas, o tam reikia organizuoti revoliucines sukarintas pajėgas, taigi centralizuotą partiją“.

Vadovaudamasis iškeltu uždaviniu, kongresas priėmė Kominterno, kaip vieningos tarptautinės Komunistų partijos su nacionalinėmis „sekcijomis“ įvairiose šalyje, įstatus. Tad visiškai natūraliai buvo įkurtas Kominterno karinis skyrius, kuris taip suformulavo savo uždavinį: „Pati istorinio revoliucinio proceso eiga privers darbininkų klasę pereiti į puolimą, kai tik palankiai susiklostys aplinkybės... Raudonoji armija, svarbiausias darbininkų klasės ginklas, turi būti parengta taip, kad vykdytų savo puolamąją misiją bet kuriame būsimojo fronto ruože... To fronto sienos artimiausiu metu apibrėžiamos **viso Senojo Pasaulio ribomis**“. Štai kokie buvo apetitai.

Kongreso priimta rezoliucija dėl Komunistų Internacionalo pagrindinių uždavinių skelbė: „Tik prievarta nuvertus buržuaziją, konfiskavus

jos nuosavybę, sugriovus nuo apačios iki viršaus visą buržuazinį valstybės aparatą – municipalinį, parlamentinį, teisminį, karinį, administracinį ir kt., galima užtikrinti proletarinės revoliucijos pergalę". Kad ji būtų sėkminga, tarptautinė Komunistų partija turi būti grindžiama „geležiniu proletariniu centralizmu" ir „karine drausme".

Be to, kongresas priėmė dar gana ištęstą ir agresyvų manifestą, skirtą viso pasaulio darbo žmonėms, raginantį „užmušti imperializmą". Tačiau kad tokia tarptautinė karinė teroristinė organizacija galėtų efektyviai veikti, be marksizmo, neprincipingo entuziazmo, nežmoniško žiaurumo, rezoliucijų, nuostatų ir manifestų dar reikėjo ir nemažų pinigų. O iš kur jų gausi, jei ne iš būsimosios pasaulinės proletarinės imperijos sostinės, kurioje ir vyko kongresas, t. y. iš Maskvos. Todėl „buvo nutarta kreiptis į Rusijos komunistų partiją ir pasiūlyti laikinai (?) prisiimti materialinių išlaidų, organizuojant Kominterno vykdomojo komiteto darbą, naštą".

Prisiplėšti pinigai lengvai leidžiami. Tuojau pasigirdo du atsakymai: vienas – Lenino, antras – Zinovjevo.

Leninas su jam nebūdingu švelnumu rašė: „Rusijos komunistų partija, suprantama, laiko garbe priimti šį Vykdomojo komiteto pasiūlymą".

Jam pritarė Zinovjevas: „Rusijos komunistų partija laiko didžiausia garbe padėti broliškoms partijoms viskuo, kuo gali". Tomis dienomis vyko Raudonosios armijos kontrpuolimas visais frontais. Pradėtas taikyti naujas vertybių ir pinigų konfiskavimo metodas. „Raudoniesiems" užėmus miestą, jam būdavo uždedama kontribucija, priklausomai nuo miesto dydžio. Pvz., iš Kijevo buvo pareikalauta 400 milijonų aukso rublių, iš Odesos – 500 milijonų, iš Charkovo kažkodėl tik 100 milijonų. Kontribuciją priimdavo bet kokiomis auksinėmis monetomis, aukso luitais, juvelyriniais papuošalais, brangakmeniais, kartais paveikslais. Laiku nesumokėjus kontribucijos (paprastai per 2–3 dienas), valdžia žadėdavo sušaudyti kas penktą gyventoją. Įnešdavo šiokią tokią kontribuciją, o tada prasidėdavo masinės

Protokolo išrašas. 1921 m. sausio 27 d.
4-osios armijos ypatingojo skyriaus viršininkas Michelsonas ir nariai Gusinas bei Bobkevičius, išanalizavę žemiau pateiktų asmenų anketas, padarė atitinkamas išvadas:
eil. nr.; išklausė – pavardė, vardas ir tėvavardis; kuo kaltinami; nusprendė – sušaudyti.
Iš viso: 115 žmonių. Pirmininkas M i c h e l s o n a s, nariai Gusinas ir Bobkevičius.

„Generolo Milerio byla". Paryžiuje leisto Rusijos emigrantų laikraščio „Ruskaja mysl" (Rusų mintis) 1977 m. gruodžio 22 d. numeris.
1937 m. baltagvardiečių lyderį generolą Milerį, pasitraukusį į Prancūziją, pagrobė trys bolševikų agentai ir išvežė į SSRS.

ДЕЛО ГЕНЕРАЛА МИЛЛЕРА

Bolševikų sušaudytieji Kijeve. 1920 m.

kratos. Beje, ir darbininkams nebuvo daroma jokių išimčių. Jų būstuose (o dauguma gyveno savo namuose priemiesčiuose) viską apversdavo aukštyn kojom, o paskui paprastai padegdavo.

Tęsėsi ir masinės žudynės. Kijeve per vieną dieną buvo nužudyta 2000 buvusių karininkų, sukviestų į miesto teatrą užsiregistruoti. Petrograde per tris mėnesius (liepą, rugpjūtį, rugsėjį) sušaudyta 500 žmonių. Kronštate netikėtai sušaudė 20 gydytojų „už tai, kad buvo per daug populiarūs tarp darbininkų". Jekaterinoslavlyje sušaudė 100 geležinkelininkų, mėginusių organizuoti

Solovkų lagerio nuteistieji laiko sovietų vadų ir K. Markso nuotraukas. Solovkų lageris.

streiką. Ivanovo Voznesenske grasindamas sušaudyti RVK (revoliucinis karinis komitetas) įsakė visiems gyventojams atiduoti siuvimo mašinas (!). Archangelske, vos atėjus „raudoniesiems", sušaudyta 800 karininkų, generolo Milerio tarnautojų. Ten pat nedelsiant pradėjo slinkti etapai su karininkais ir kazokais, paimtais į nelaisvę pietuose.

Atvykėlius visus iš eilės sušaudydavo prie Cholmogorų, kur sparčiai buvo statomos pirmosios mirties stovyklos. Garsusis Kedrovas pats vadovavo skandinant dvi baržas, užrakinęs jose 1200 karininkų.

Maskvoje kyla įnosės epidemija. Visus ligonius šaudo vietoje. Kartu ir sergančius šiltine. Slaptu ČK įsakymu ieško sergančių sifiliu ir juos šaudo. Būsimosios imperijos sostinė turi būti sterili.

Gavę iš Maskvos milžiniškas sumas, „brolišką" partijų atstovai drąsiai ėmėsi darbo. Buvo kuriamos firmos ir akcinės bendrovės – tikros ir netikros, superkamas nekilnojamasis turtas, papirkinėjami valstybės veikėjai, rengiami streikai ir net sabotažo aktai. Tarsi cunamis karo nualintą Europą užplūdo įvairiausi komunistiniai laikraščiai ir žurnalai, pranašaujantys neišvengiamą Europos civilizacijos žūtį, nešantys įvairiausias pašalines sroves, tokias kaip fašizmas ir nacizmas. Nesnaudė ir karinis skyrius, visoje Europoje kurdamas Rotfrontkampfbundo tipo kovinius „proletariato būrius", kur, be daugelio kitų, savo karjerą pradėjo būsimasis Čilės prezidentas Aljendė. Jiems siuvo uniformas, pirko ginklus, kurių prireikus buvo galima gauti veltui bet kurioje sovietinėje nuolatinėje ir prekybos atstovybėje.

Rotfrontkampfbund'o kovinių „proletariato būrių" emblema.

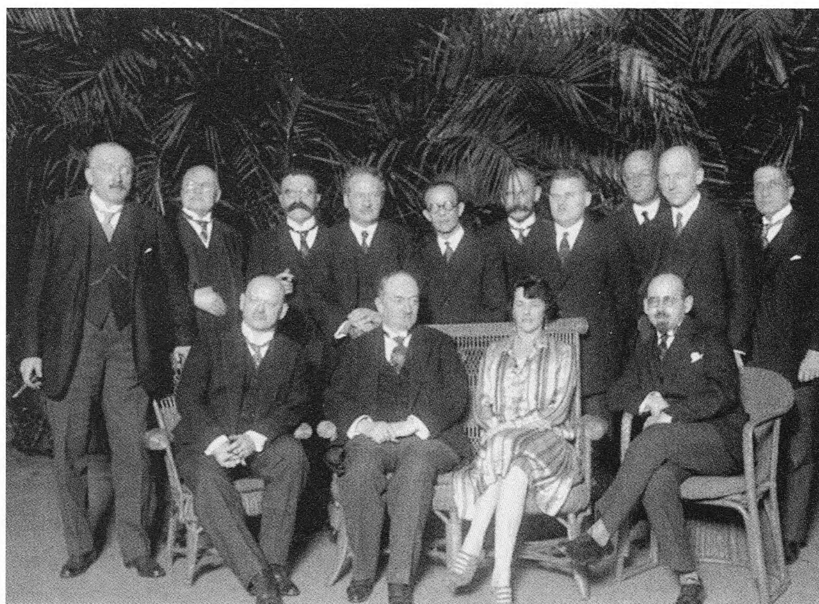

Čilės prezidentas Salvadoras Aljendė (*Salvador Allende*) ir Kubos šalies vadovas – Fidelis Kastro (*Fidel Alejandro Castro Rus*).

Amerikos „Union" bankas Niujorke. 1931 m.

Brendo „visos Europos proletarinė“ revoliucija. Bet, nors tai ir labai džiugino, Europai virtus milžinišku niokojančio pilietinio karo lauku, reikėjo laiku pasirūpinti, kad iš Rusijos išsiurbtas auksas būtų paslėptas saugesnėje vietoje. Šveicarija ir Švedija, juoba „niekšų ir išdavikų“ valdoma Vokietija šiam tikslui netiko. Ypač Šveicarija, kur egzistavo gerai apgalvotas planas, kaip evakuoti banko seifų turinį į tokias Alpių saugyklas, kur net „pasaulinė ČK“ nerastų jo ir po šimto metų. Todėl ir buvo iš anksto nuspręsta, laikantis visų taisyklių, pesiųsti pinigus į Jungtinių Valstijų bankus. Amerika buvo toli ir artimiausiuose Lenino planuose nefigūravo, o su jos žymiausiais finansininkais bendrauti buvo net maloniau negu su tyleniais Šveicarijos gnomais. Bėda tik ta, kad pagal Amerikos įstatymus didelius indėlius į JAV bankus buvo galima persiųsti tik palaikant įvairiapusiškus vyriausybės aprobuotus prekybinius santykius su Amerikos firmomis. Skirtingai nuo Šveicarijos, Amerikos bankai niekada nebuvo paprastos saugyklos, jos greičiau buvo širdis, varinėjanti auksą nacionalinės ekonomikos arterijomis.

Kalbama būtent apie tą laiką, kai dar neegzistavo nei Tarptautinis valiutos fondas, nei ekonominės sąjungos, nei tarptautinės bankų sistemos. Šveicarijos bankai, ne taip kaip dabar, dar nebuvo įtraukti į pasaulinę ekonomiką, kurios paprasčiausiai nebuvo, ir vertėsi, tiesą sakant, paprasčiausiu kaupimu ir lupikavimu. Imperializmas tik gimė, o ne mirė. Būtent šio naujagimio klyksmą Leninas per klaidą palaikė priešmirtine aimana ir, įkvėptas šito atradimo, pradėjo džiugiai kasti duobę imperializmui, į kurią galiausiai teko pačiam gultis drauge su savo beprotišku „mokymu“.

SSRS užsienio reikalų liaudies komisaras G. Čičerinas viduryje tarp Vokietijos užsienio reikalų ministro Štrezemano (*Stresemann*) ir jo žmonos. Berlynas. 1928 m.

Amerika visada buvo Amerika. Ji nesuprato XIX a. Europos, tuo labiau Rusijos. Kaip ji galėjo suprasti tą kruviną ir neapykantą propaguojantį režimą, kokio 50 amžių nežinojo žmonijos istorija?! Amerikos pasiuntinys Frensis, dar 1917 metais supratęs, kas įvyko Rusijoje, veltui siuntė depešas į valstybės departamentą, ragindamas įsikišti ir nusimesti „tą kruviną tarptautinių gangsterių tironiją". Bet prezidentas Vilsonas tvirtai laikėsi pozicijos „nesikišti į Rusijos vidaus reikalus".

1918 m. rugsėjį Amerikos konsulas Maskvoje D. Pulas oficialiai protestavo prieš masines niekuo nekaltų žmonių žudynes. Šį protestą palaikė kelių neutralių šalių atstovai. Leninas per Čičeriną atsakė, kad šie protestai – „neleistinas kišimasis į Rusijos vidaus reikalus", rūsčiai smerkė tą terorą, kurį „buržuazija" kitose šalyse naudoja prieš „darbo žmonių mases". 1918 m. spalį Leninas nusiuntė prezidentui Vilsonui notą su nuostabiu „siūlymu", kad „tautų sąjunga būtų grindžiama kapitalų eksproprijavimu iš visų šalių kapitalistų".

Bet Leninas nebūtų Leninas, jei kiekvienam pasisakymui, dokumentui ar laiškui neturėtų visiškai priešingo turinio pasisakymo, dokumento ar laiško, – tai greičiau rodo progresuojančią šizofreniją, o ne „genialų lankstumą". Ne veltui istorikai (jau bemaž 75 metai) pliekia viens kitą tarsi vėzdais Lenino citatomis, mėgindami išsiaiškinti, kuri iš jų geriausiai atspindi „genialius pasaulinio proletariato vado sumanymus".

Beveik įkandin šios absurdiškos notos prezidentui Vilsonui siunčiamas meilikaujamas laiškas, kupinas taikingumo ir draugiškumo. Nota tikino Vilsoną, kad „dauguma Jūsų taikios programos punktų įeina į toliau siekiančią ir išsamią rusų darbininkų ir valstiečių programą", kad „vadinamasis „raudonasis teroras", kuris užsienyje „smarkiai perdedamas ir nesuprantamas", buvo „tiesioginis sąjungininkų įsiveržimo į rusų teritoriją rezultatas bei padarinys", ir kad tolesnė kova ir „intervencija" gali inspiruoti „visišką Rusijos buržuazijos išnaikinimą neviltin puolusių masių rankomis". Notoje buvo pabrėžta, kad

V. Leninas tribūnoje – originali nuotrauka.
Šalia tribūnos – L. Trockis.

V. Leninas tribūnoje. Sovietinė tikrovė – sovietinėje spaudoje tiražuota retušuota nuotrauka.

„Rusijos darbininkai ir valstiečiai nenori nieko, išskyrus laimės sau ir tarptautinės brolybės, nekeliančios grėsmės kitoms nacijoms".

Prezidentas Vilsonas planavo sušaukti taikos konferenciją Prinkipo saloje Marmuro jūroje, kur tikėjosi, nežinodamas su kuo susidūrė, pasodinti bolševikus prie derybų stalo su baltaisiais, kad tie bent dėl ko nors susitartų. Žinoma, iš to nieko neišėjo. Tuomet prezidentas nusprendė gauti informacijos „iš pirmųjų lūpų" apie tai, kas iš tiesų vyksta Rusijoje, ir išsiuntė į Maskvą iš Paryžiaus valstybės departamento darbuotoją Viljamą Bulitą. Jam buvo patikėta „užmegzti tiesioginį kontaktą su bolševikų vadais, kad pateiktų valstybės departamentui išsamų pranešimą apie politinę ir ekonominę padėtį Rusijoje".

Misis ir misteris S. Nuortevos (*S. Nuorteva*) ir Sovietų Rusijos biuro JAV vadovas Liudvigas Martensas (*Ludwig Martens*) pozuoja kino naujienoms. 1920 m.

1919 m. kovą Bulitas atvyko į Maskvą ir išbuvo ten savaitę. Gurkšnodamas „Martinį" ir užsikąsdamas „puikiu rusišku šokoladu", kurio keletą kilogramų drauge su dviem šermuonėlių kailiukais jis parsivežė Amerikon, Bulitas „ne kartą ilgai ir maloniai šnekėjosi" su Leninu, Čičerinu ir Litvinovu, pamatė, kad tai „be galo inteligentiški, civilizuoti žmonės geriausia šio žodžio prasme". Todėl savo pranešime valstybės departamentui jis patikliai pakartojo „bekramsnojant šokoladą" papasakotas pasakėles: Komunistų partija stipri politiškai ir moraliai. Petrograde ir Maskvoje viešpatauja visiška tvarka. Nėra jokio teroro. Apie badą tiesiog juokinga kalbėti. (Kurgi ne!) Švietimo srityje pasiekta didelių laimėjimų. Valstybės sekretoriui Lansingui užteko proto tuojau pasiųsti šitas nesąmones į archyvą, o Bulitą – į pensiją.

Kaip tik tuo metu, kai Bulitas gurkšnojo „Martinį" su Leninu, klausydamasis jo pasakų, Niujorke tarsi džinas iš butelio išlindo kažkoks L. Martensas – viena iš tamsiausių Leniną supusių figūrų, partijos narys nuo 1893 m. Nė kiek nesivaržydamas dėl to, kad Jungtinės Valstijos ir Rusija nėra užmezgusios jokių diplomatinių santykių, Martensas apsiskelbė esąs „RSFSR atstovas JAV", nusipirko namą, atidarė ten savo biurą ir nusiuntė valstybės departamentui išsamų memorandumą, kur išaiškino padėtį Rusijoje ir savo misijos esmę. Pažymėjęs, kad sovietų vyriausybė „yra kontroliuojama ir atsakinga visiems gyventojų sluoksniams, norintiems verstis naudingu darbu", kad „90 procentų suaugusių Rusijos gyventojų turi visas politines ir pilietines teises, tiesiogiai dalyvauja „visuomenės" valdyme", Martensas savo memorandumo reziumė atvirai paskelbia tikrąjį savo atsiradimo JAV tikslą: „Rusijos vyriausybė pasirengusi nedelsiant padėti Amerikos bankuose 200 milijonų dolerių vertės aukso, kad galėtų apmokėti pirmuosius sandorius".

200 milijonų dolerių – pirmasis indėlis, kad nebūtų pažeistas Jungtinių Valstijų federalinis įstatymas ir įsitvirtinta jų bankų sistemoje. Pagal įstatymą „didelis užsienio indėlis" yra 5 milijonai dolerių, o čia net 200! (Maždaug 4 milijardai dabartiniu dolerio kursu). Valstybės departamentas nepatikėjo, ilgai tylėjo, o paskui išspausdino pranešimą, kuriame pabrėžė, kad JAV vyriausybė nepripažįsta „vadinamosios sovietų vyriausybės" ir rekomenduoja „labai atsargiai" elgtis su tais, kurie dedasi esą „bolševikų vyriausybės" atstovai.

Kitaip tariant, darykit, vaikinai, ką norit, bet turėkite galvoje, kad tie vyrukai iš Maskvos gali būti dideli sukčiai. Tuo labiau kad JAV vyriausybė

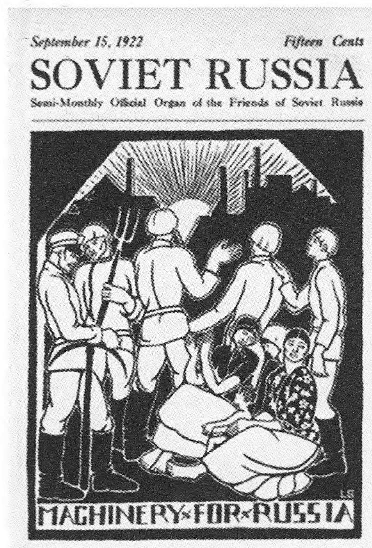
ir toliau Rusijos atstovu laikė Rusijos pasiuntinį B. Bachmetjevą, kurį į šį postą paskyrė dar Laikinoji vyriausybė.

Tačiau tokiais metodais nesugėdinsi apsišaukėlio Lenino nuolatinio atstovo. Liudvigas Karlas Martensas – vokietis pagal kilmę ir pilietybę – matė ir ne to. Dar prieš revoliuciją dukart buvo suimtas, išsiųstas iš Vokietijos už mėginimus organizuoti riaušes Rusijos gamyklose. Įtartas šnipinėjimu. Su Leninu į Rusiją grįžo 1917 m. balandį ir toliau palaikė ryšius su tėvynainiais. Karštakošiškai buvo suimtas ir vos nesušaudytas 1919 m. sausį, kai išaiškėjo vokiečių socialistų „išdavystė". Išlaisvintas Lenino nurodymu „kaip visiškai patikimas draugas".

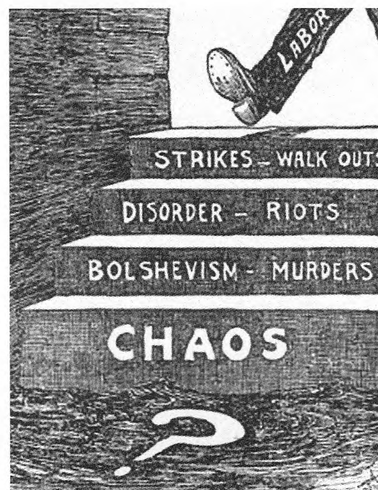
Nepaisydamas savo nelegalios padėties, Martensas pradeda vesti aktyvias derybas su Amerikos bankais ir firmomis, patiki jiems pinigus ir užsakymus, kurių vertė – maždaug 8 milijardai dolerių. Maskva skubina.

1919 m. gegužės 27 d. Martensas gauna Litvinovo, vadovaujančio tokiai pačiai operacijai Anglijoje, pasirašytą telegramą: „Visoje mūsų pastarųjų metų užsienio politikoje akcentuojamas siekimas suartėti su Amerika... Mes nepraleidome progos išreikšti mūsų ypatingo noro užmegzti ryšius su Amerika... Mes pasirengę duoti įvairias ekonomines koncesijas, teikdami amerikiečiams pirmenybę prieš visus užsieniečius".

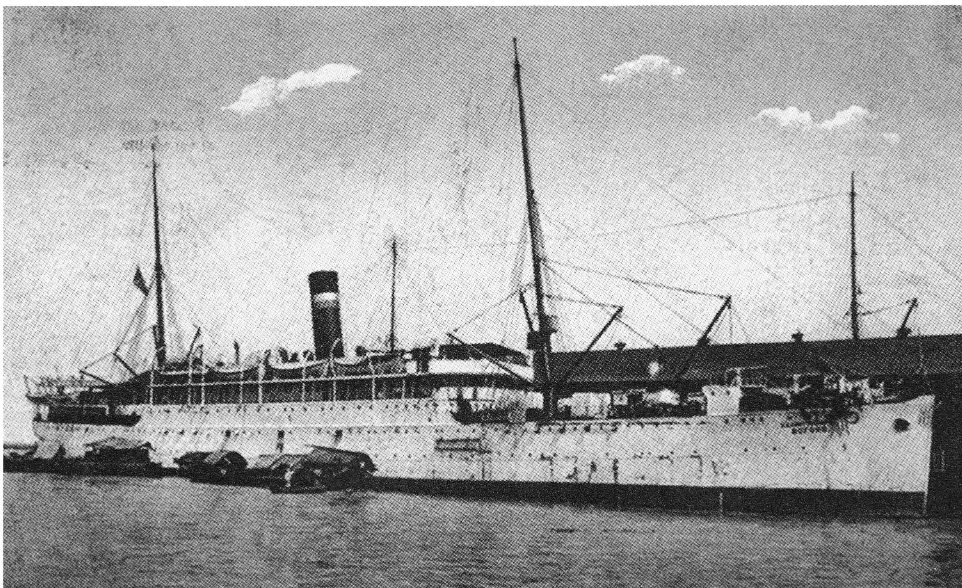
Buvo desperatiškai mėginama pririšti prie savęs Ameriką prieš įsiveržiant į Europą. Tačiau pinigais ir koncesijomis mėgindami užsitikrinti Jungtinių Valstijų simpatijas, neužmiršo ir savo interesų. Nors Martensas nėrėsi iš kailio, kad įtikintų Amerikos valdžią visišku „sovietų" vyriausybės taikingumu ir absoliučiu nenoru kištis į JAV vidaus reikalus, policija, dariusi kratą „sovietų atstovybės" pastate, rado šūsnis nedviprasmiško turinio atsišaukimų. „Amerikos darbininkams! – skelbė lapeliai. – Darbininkų kova prieš imperializmą yra pilietinis karas, kuris pereina į atvirą ginkluotą kovą dėl valdžios. Komunistų internacionalas – tai tokio pilietinio karo ir pasaulinės revoliucijos generalinis štabas. Mes kreipiamės tiesiai į jus, Amerikos darbininkai, nes jūsų uždavinys yra svarbiausias pasaulinės revoliucijos uždavinys. Tik jūsų pergalė gali užtikrinti galutinę pasaulinės revoliucijos pergalę. Jungtinių Valstijų ir Lotynų Amerikos darbininkams nuvertus Amerikos imperializmą – patį stipriausią ir patį pikčiausią visame pasaulyje, paskutinę internacionalinio kapitalizmo tvirtovę – prasidės lemiama pasaulinės revoliucijos fazė. Tai jūsų ir kartu mūsų uždavinys!"

Sovietų reklama JAV, leidinys – „Sovietų Rusija".

„Žingsnis po žingsnio. Darbas. Streikai. Netvarka – maištai. Bolševizmas – žudynės. Chaosas". Politinis plakatas. Niujorkas, JAV. New York Evening Telegram. 1919 m. lapkričio 1 d.

„Sovietų [Nojaus] arka". JAV kariuomenės transporto laivas „Bafordas" (*Buford*) išgabeno Amerikos kalėdinę dovaną Leninui ir Trockiui – 249 raudonuosius".

Martensas buvo išsiųstas iš JAV. Remdamasi „Kominterno" agentų kartoteka, rasta darant kratą, Amerikos valdžia suėmė 249 žmones ir išsiuntė iš JAV kaip „nepageidaujamus užsieniečius". Visus susodino į garlaivį ir išsiuntė į Rusiją. Be kartotekos, kurią Martensas lengvabūdiškai laikė „atstovybėje", įtikinęs save, jog, nors ir nelegaliai gyvendamas, turi diplomatinę neliečiamybę, JAV valdžia dar rado aibę finansinių dokumentų, įrodančių, kad Maskvos „nuolatinis atstovas" tebuvo tarpininkas tarp Europos ir Amerikos bankų.

„Panašu, – rašė laikraštis „New York Herald Tribune", – kad Rusijoje vykstanti bolševikų revoliucija iš tikrųjų yra didžiulio masto finansinė operacija, kurios tikslas – persiųsti didžiules pinigų sumas iš Rusijos kontrolės Europos ir Amerikos bankų kontrolėn. Tikroji tokių veiksmų priežastis, matyt, žinoma tik Kremliuje, bet jau dabar galima nedvejojant pasakyti: kad ir kokias karingas kalbas apie pasaulinę bolševikų revoliuciją ir neišvengiamą kapitalizmo žlugimą rėžtų misteris Leninas ir Co, jie, gal net patys to nesuvokdami,

JAV partijos „Workers party of America" emblema.

Antrosios JAV „Communist labor party of America" emblema.

daro viską, kad ilgam laikui garantuotų mūsų ekonomikos klestėjimą, dolerio stabilumą. Misteris Liudvigas Martensas buvo išsiųstas iš Jungtinių Valstijų, nors, tiesą sakant, jam reikėjo pastatyti nė kiek ne mažesnį paminklą nei Linkolno memorialas". (1921 metų sausio 24 d. „Apsišaukėlis pasiuntinys išsiųstas iš JAV".)

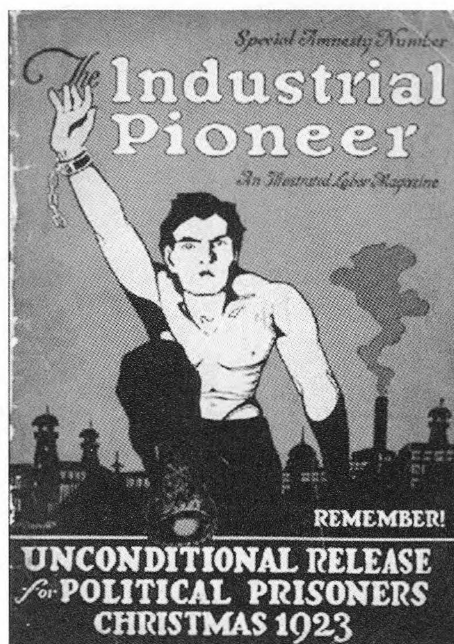
Beveik dvejus metus išbuvęs JAV, Martensas įvykdė bent jau vieną savo užduoties dalį. Iš nestabilios Europos į JAV bankus buvo permestas milžiniškas kiekis aukso, užmegzti ryšiai su bankais, o kai kurie iš jų tiesiog nupirkti, sukurtos bendros firmos (žinoma, per statytinius, pasinaudojus liberaliais JAV įstatymais), pradėti leisti kai kurie laikraščiai ir sukurtos net dvi JAV komunistų partijos (vėliau jos susijungė).

O Rusijoje įvykiai plėtojosi labai sparčiai. Baltųjų armijos likučiai traukėsi į Krymą, kur buvo blokuoti iš sausumos, ir juos likviduoti reikėjo tik laiko. Leninas galėjo išdidžiai pareikšti: „Šiuo metu uždavinys įveikti ir nuslopinti pasipriešinimą Rusijoje beveik išspręstas. RUSIJĄ UŽKARIAVO BOLŠEVIKAI".

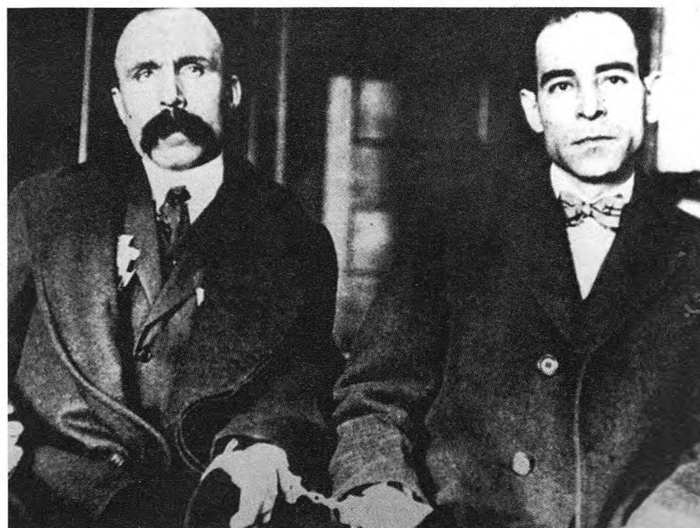
Taigi Rusija užkariauta. Ką toliau daryti? Kokią valstybę kurti?

Paaiškėjo, kad niekas apie tai rimtai negalvojo, nes net nesitikėjo užkariauti Rusijos, į galvą nelindo jokia mintis, išskyrus seną kaip pasaulis Platono „socialistinę" schemą, parengtą prieš 2000 metų. ELITAS–SARGYBA–VERGAI. Sargyba stovi tarp elito ir vergų, ji turi šansų tapti elitu arba vergais, priklausomai nuo tarnybinio uolumo. Sargybiniams ugdyti reikia mitų, vergai nieko neturi žinoti apie elitą ir pan. Platonas tai vadino „Idealia valstybe". Antikos filosofas teisingai nurodė, kad socializmo neįmanoma sukurti jokioje kitoje visuomenėje, išskyrus vergvaldžių...

Dėl valstiečių viskas buvo aišku. Grūdus jie turi atiduoti nemokamai, pasilikdami tik tiek, kad galėtų gyventi pusbadžiu, o kitai sėjai grūdų duos valstybė. „Lengva pasakyti: grūdų monopolija, – mokė Leninas, – bet reikia pagalvoti, ką tai reiškia. Tai reiškia, kad visi grūdų likučiai priklauso valstybei (...), kad kiekvienas perteklinis

JAV užtvindė komunistinė spauda. JAV darbininkų žurnalas „Pramonės pionierius".

Italų emigrantai, darbininkų judėjimo nariai JAV, anarchistai Nikolas Sakas (*Nicola Sacco*) ir Bortolomėjus Vancetis (*Bartolomeo Vanzetti*), nuteisti mirties bausme už kasininko ir dviejų apsauginių nužudymą.

1927 m. balandžio 9 d. Ukrainos GPU kolegijos sprendimu, įamžinant vado ir mokytojo, pirmojo čekisto Felikso Edmundovičiaus Dzeržinskio atminimą, įkurti F. E. Dzeržinskio vardu pavadintą vaikų darbo komuną.

pūdas grūdų turi atsidurti valstybės rankose. Kiekvienas perteklinis pūdas grūdų turi būti rastas ir atvežtas".

1. Okupacinis režimas, Lenino įvestas užkariautoje šalyje, jei ir skyrėsi nuo hitlerinio[14], tai nebent kur kas didesniu nuožmumu. Štai komendantūros įsakymas, remiantis visos Rusijos CVK 1921 m. birželio 11 d. nutarimu:

> *„1. Piliečius, atsisakiusius pasakyti savo pavardę, šaudyti vietoje be teismo.*
> *2. Ginklą slepiančius kaimiečius imti įkaitais ir šaudyti vietoje, jei atsisako atiduoti ginklą.*
> *3. Šeima, kurios namuose slėpėsi banditas (t. y. iki paskutinio siūlo galo apiplėštas valstietis, išdrįsęs pasipriešinti – I.B.), turi būti suimta ir ištremta, jos turtas konfiskuotas, vyriausias šios šeimos darbininkas sušaudytas vietoje be teismo.*
> *4. Šeimas, slėpusias banditų šeimos narius ar turtą, laikyti banditų šeimomis, ir šios šeimos vyriausią darbininką sušaudyti be teismo.*
> *5. Bandito šeimai pabėgus, paliktus namus sudeginti.*
> *6. Šį įsakymą vykdyti griežtai ir negailestingai".*

Kitas įsakymas:

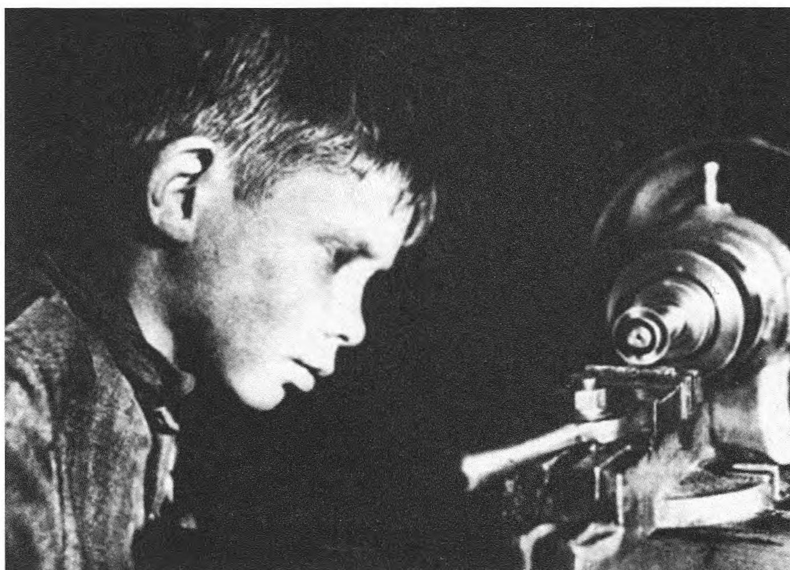
> *„1. Stanicos ir kaimai, slepiantys baltuosius ir žaliuosius, bus sunaikinti, visi suaugę gyventojai – sušaudyti, visas turtas – konfiskuotas.*
> *2. Visi asmenys, padėję banditams, nedelsiant bus sušaudyti..."*

Maždaug tuo pačiu metu Leninas rašo teisingumo liaudies komisarui D. Kurskiui: „Drg. Kurski! Mano nuomone, reikia plačiau taikyti sušaudymą". Vado nuomone, jis turi aprėpti „padedančius ir galinčius padėti" asmenis, t. y. „ką nori".

Maisto produktų diktatūra, net tokia plėšikiška ir nežmoniška, nebuvo savitikslė, nes reikėjo maitinti ne tik elitą ir sargybą, bet ir vergus. O vergai visad turėjo atminti, kad juos maitins tik tol, kol jie klusnūs. Todėl buvo būtina turėti savo rankose visus grūdus ir skirstyti juos savo nuožiūra. „Skirstydami, – žvelgė į ateitį pasaulinio proletariato vadas, – mes valdysime visas darbo sritis!" Taip, tektų pripažinti, kad Leninas buvo genialus, jei viso to nebūtų sugalvojęs Platonas.

Su valstiečiais lyg ir susitvarkė. O ką daryti su darbininkais? Su tuo pačiu proletariatu, kurio vardu ir vardan kurio veikė ši gauja. Badmiriaudami savo gamyklose, mirdami nuo šiltinės ir teroro bei pilietinio karo liepsnose, jie bergždžiai laukė, kada viskas bus padalyta po lygiai ir pagaliau pradėtas įgyvendinti nuostabusis darbininkų vienijimosi į darbo armijas su pulkais ir batalionais, su griežčiausia drausme projektas.

14 1941 m. rugsėjį Hitleris, kalbėdamas kariuomenės grupių vadams, ne mažiau atvirai apibūdino savo poziciją: „Mes nevaduojame Rusijos iš bolševikų režimo. Mes ją UŽKARIAUJAM. Todėl okupacinis režimas turi būti kuo griežčiausias".

Vaikai uždaroje darbo komunos gamykloje staklėmis gamino gręžimo įrankius bei fotoaparatus FED (Feliksas Edmundovičius Dzeržinskis), nukopijuotus nuo fotoaparato „Leica“.

Šio projekto autoriumi laikomas Trockis, bet jei jis ir nesutarė šiuo klausimu su Leninu, tai tik dėl detalių. Trockis siūlė darbo armijoje apsiriboti karine drausme ir karinėmis nuobaudomis, bet Leninas, linguodamas protinga galva, nuolat mokė: „Reikia plačiau taikyti sušaudymą“. Antraip nieko neišeis. Bet primygtinai nereikalavo. Gyvenimas pats parodys jo oponentams, kad teisus jis, Leninas, o ne jie. Streikininkus, suprantama, reikia šaudyti be teismo. Su tuo visi sutiko. Ir nors šie uždaviniai buvo įgyvendinami nuosekliai ir negailestingai, tačiau buvo laikomi tik antraeiliais.

Rusija užkariauta, o dabar, kaip vaizdžiai pasakė Leninas, „atėjo laikas pačiupinėti Europą durtuvu!“

Raudonosios armijos įsiveržimas į Lenkiją tapo pirmuoju pasaulinės revoliucijos etapu. Europos šalių pusiausvyra, analizavo Leninas, grindžiama trapia Versalio sutartimi. „Dar keletas pergalingo Raudonosios armijos puolimo dienų, – tvirtino kovos įkarščio apimtas vadas, – ir ne tik Varšuva bus paimta (tai buvo ne tiek svarbu), bet žlugs ir Versalio taika...“ Lenkija – tik tiltas Raudonosios armijos kelyje į Europą! Per Lenkijos tiltą padėti Vokietijos proletariatui!

Fotoaparatas FED NKVD.

Fotoaparatas „Leica II“.

„Skubėki pakratyti poną, tik nepamirški ir barono!" Sovietų plakatas, kviečiantis į kovą su lenkų ponija ir baronu Vrangeliu.

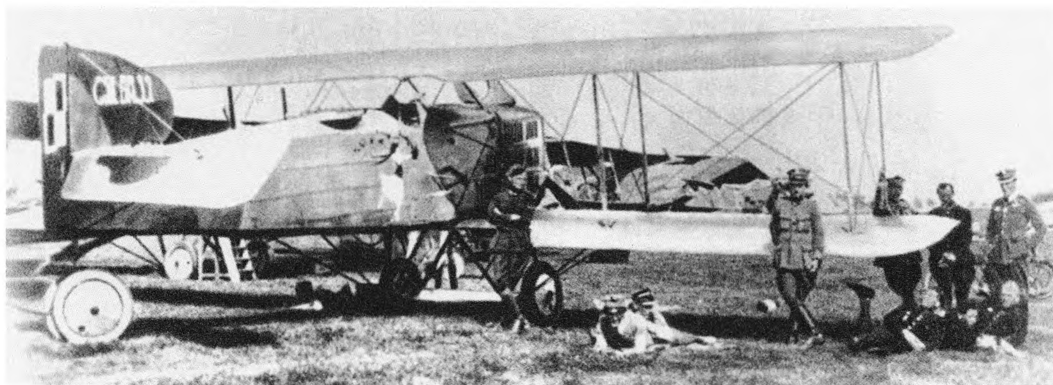
Sovietų kariuomenės vadas Tuchačevskis siunčia garsųjį laišką Zinovjevui. Pirmą kartą reikšdamasis kaip karo teoretikas, būsimasis Sovietų Sąjungos maršalas rašo, jog būtina sušaukti Kominterno generalinį štabą, kuris, galutinai išvaikius lenkus, skubiai parengtų įsiveržimo į Europą planą. Į Raudonąją armiją reikia rinkti viso pasaulio darbininkus, kad „pakaktų jėgų visoms pasaulio buržuazinėms valstybėms užkariauti".

Išvaikius Raudonąją armiją prie Varšuvos, jai paskubomis traukiantis (apmaudu! Juk Gajaus raiteliai jau įžengė į Vokietiją), Kremliaus avantiūristai pasijuto tarsi įpuolę į šaltą vandenį. Sukilusio Kronštato dvylikos colių pabūklų griausmas, beprotiškoms Lenino idėjoms viešpatauti visame pasaulyje, suskambo laidotuvių varpais. Šalis buvo apimta sukilimų liepsnos. 1920 m. rugpjūčio 13 d. prasidėjo garsusis Antonovo sukilimas, apėmęs visą Tambovo guberniją ir dalį gretutinių rajonų. 40 tūkstančių valstiečių ir darbininkų griebėsi ginklų. Tambovo sukilėlių suvažiavimas paskelbė, jog sovietų valdžia nuversta, ir pareikalavo naujų rinkimų į Steigiamąjį susirinkimą.

1921 m. sausį prasidėjo sukilimas Vakarų Sibire, apėmęs 20 apskričių. 60 tūkstančių valstiečių suformavo liaudies armiją, blokavo visas komunikacijas ir užgrobė keletą miestų, tarp jų ir Tobolską.

Plačiai žinomas Grigorjevo sukilimas Ukrainoje, kur sukilėliai turėjo net savo artileriją ir šarvuotąjį traukinį, sukėlė tarptautinį atgarsį. Dėl jo Raudonajai armijai nepavyko įsiveržti į Vengriją per Rumuniją ir atkurti nusikalstamo Belos Kūno režimo. Pats jis bėgo atgal į Maskvą. Ateityje jo dar laukė didelis darbas okupuotoje šalyje.

Iževske kilo visuotinis streikas, kurio metu buvo suformuota 30 tūkstančių „Iževsko liaudies armija". Keista, bet darbininkai kėlė grynai valstietiškus reikalavimus: nutraukti atliekamų maisto produktų nusavinimą ir valstiečių turto konfiskavimą. Ir Raudonoji armija darėsi vis nepatikimesnė. Dezertyravimas ir tarnybos vengimas vidutiniškai siekė 20 proc., kai kuriuose rajonuose –

Sovietų ir Lenkijos karas.
Lenkų lėktuvas „Breguet 14" Kijeve. 1920 m.

net 90 proc. Vien centrinių gubernijų miškuose klaidžiojo 250 tūkstančių ginkluotų dezertyrų. Viena pėstininkų brigada, sudaryta iš Tulos valstiečių, sukėlė maištą Baltarusijoje, susijungė su vietos sukilėliais valstiečiais, įkūrusi „Liaudies Respubliką be komunistų, sušaudymų ir plėšimų".

1920 m. liepą raudonasis vadas Sapožnikovas pakvietė maištan savo dalį – 2700 raudonarmiečių. Sukilimas apėmė didžiulius Pavolgio rajonus ir pergyveno patį Sapožnikovą. Jam žuvus, sukilimui vadovavo Serovas, aktyviai veikęs iki 1922 m. sausio.

1920 m. gruodį kitas raudonasis vadas Vakulinas sukėlė maištą prie Dono. Vakulinui žuvus, jo įpėdinis Popovas 1921 m. kovą savo žinioje turėjo galingą 6000 kavaleristų junginį. 1921 m. sausį raudonasis brigados vadas Maslakas išsivedė iš 1-osios raitininkų armijos savo brigadą pas legendinį valstiečių vadą Nestorą Machno.

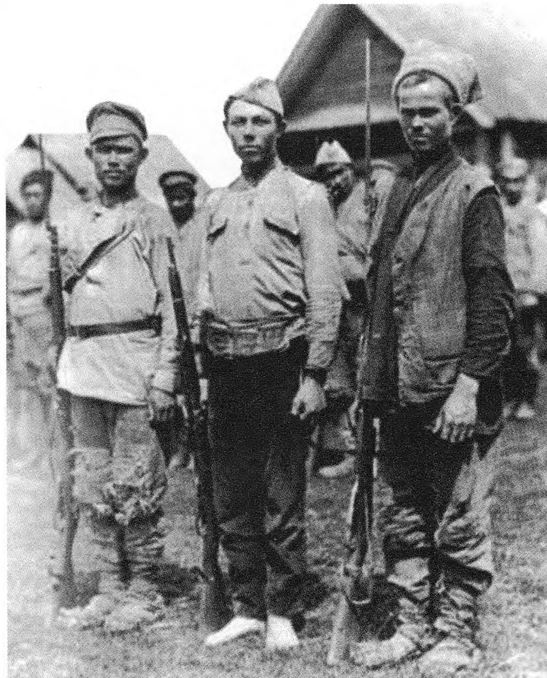
Ir, žinoma, maištas kulminaciją pasiekė 1921 m. kovą, kai sukilo karinė jūrų bazė Kronštate, galingai driokstelėjusi linijinių laivų pabūklais. Cinikas Trockis teisingai pastebėjo, kad Kronštate „valstietis pasikalbėjo su Leninu, vietoj ruporo, kad būtų išgirstas, panaudojęs sunkiąją laivų artileriją".

Leninas išgirdo. Persigandęs 1921 m. kovo 15 d. jis pripažino: „Mes vos išsilaikėme valdžioje". Baimė ir savisaugos instinktas nurodė vienintelę galimą išeitį – NEP'ą (novaja ekonimičeskaja politika – naujoji ekonominė politika).

Bucharinas prisimena: „Kai mes visi kaip avinai buvome už kraštutinį karinį komunizmą ir šūviais vertėme prakeiktus valstiečius atiduoti mums visus jų grūdus, kas, jei ne Leninas, pamatęs, kad jei ne šiandien, tai rytoj žlugsim ir niekšas Pachomas nusuks mums galvas, sušuko: „Stot! Gana, mulkiai, sukit ienas atgal!" Ir paskutinę minutę privertė mus pereiti prie mokesčio maisto produktais". Taip, beje, vadinosi ir mano išplūstoji Lenino brošiūrėlė, teoriniu požiūriu visiška nesąmonė... Kas, jei ne Leninas, išdrįso, „grynųjų" komunistų siaubui (taigi ir mano siaubui), paskelbti NEP'ą ir tuo išgelbėjo visą partiją". Viskas

Sovietų karikatūra, vaizduojanti sukilėlį N. Grigorjevą: „Avantiūros pabaiga. Kaip besistengė Grigorjevas nekaltu krauju laistyti hetmonijos medį – jis vis tiek nudžiūvo po bolševizmo saule".

Valstiečiai sukilėliai prieš bolševikus.

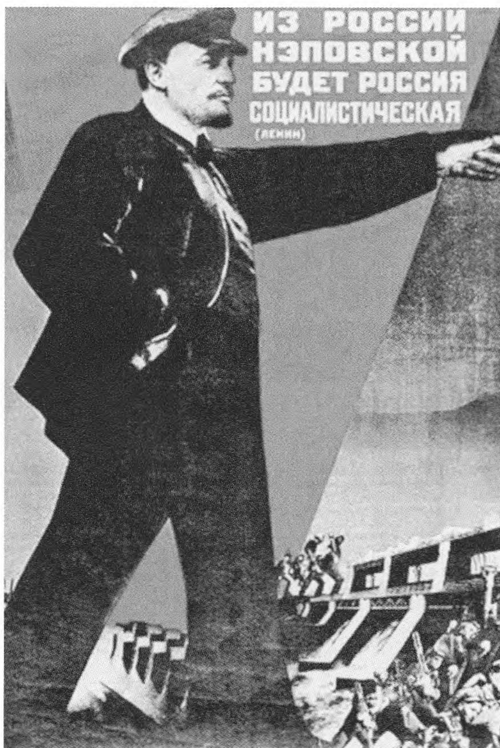

Nepmanai – siuvyklos savininkai.

Bolševikų kaldinta moneta – červoncas. 1923 m. Dabar – numizmatine retenybė.

liudija, kad Leninas tuo metu buvo apimtas panikos ir nusivylimo. NEP'o įvedimas geriau už bet kokį kitą argumentą rodo, kad niekas iš tų nusikaltėlių avantiūristų niekada – nei iki, nei po 1917 m. – net teoriškai neturėjo jokio valstybės kūrimo plano (išskyrus Platono schemą, kurios pavyzdžiu Stalinas vėliau ir sukūrė savo imperiją). Jų veiksmų motyvas buvo vienas – apiplėšti ir sunaikinti Rusiją, jos liaudį ir kultūrą. Nebuvo ir jokio aiškaus, apgalvoto pasaulinės revoliucijos plano. Viskas buvo improvizuojama čia pat. Konkretų pasaulinio viešpatavimo planą vėliau sudarys Stalinas, ir jis jam beveik pavyks, bet bus sužlugdytas Hitlerio ir Ruzvelto.

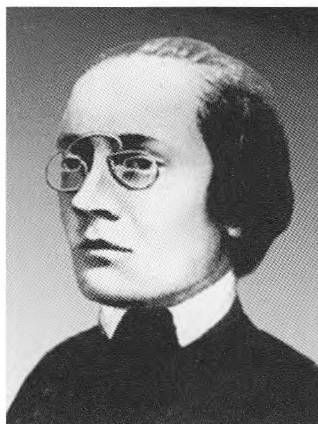
„NEP'O RUSIJA TAPS SOCIALISTINE RUSIJA (Leninas)". Naujoji ekonominė politika – Sovietų Sąjungos politika, vykdyta 1920–1929 m. Jos imtis privertė Rusijos ūkio suirutė, gamybos nuosmukis, badas proletariato ir valstiečių šalyje. NEP'o politikos esmė – maisto produktų nusavinimą pakeisti maisto produktų mokesčiais. NEP'o metu buvo leista nuomoti žemę, samdyti darbo jėgą. Atgimė privati nuosavybė. Vėl atsirado pasiturinčių valstiečių – vadinamųjų buožių, turtingų piliečių, kuriuos NEP'o pabaigoje bolševikai vėl išžudė arba ištrėmė. Sovietų plakatas.

Panika, apėmusi Leniną, kuris suprato, kokia nepastovi jo gaujos padėtis, atsispindėjo staiga sustiprėjusiu teroru. Petrograde paskubomis, baltais siūlais kurpiama Tagancevo byla, kurioje žus Gumiliovas, nors byla buvo nukreipta prieš dar gyvus likusius jūrų karininkus. Laivynas negali egzistuoti be karininkų, todėl laivuose dar buvo nemažai vadų – buvusių gardemarinų, mičmanų ir leitenantų. Visus juos sučiupo kone vieną dieną. Tai buvo kerštas už Kronštato maištą, kuriame jie nedalyvavo. Tie, kurie dalyvavo, per ledą patraukė į Suomiją.

Toks (ir ne tik šiuo pavyzdžiu) buvo grynai azijinis Lenino kerštas. Jis čia pat paskelbė, kad sovietų respublikai laivynas nereikalingas ir jį reikia pakeisti visos Rusijos ČK jūrų daliniais.

1920 m. lapkritį baltieji evakavo Krymą. Būtent tuo metu pasirodė iš gimtosios Vengrijos pabėgęs Bela Kūnas su garsiąja Kraštiete – ta pačia, kurią Stalinas vėliau, norėdamas prigriebti jam nusibodusią Krupskają, rimtai laikė kandidate į Lenino našlės vaidmenį. Pagal tradiciją viskas prasidėjo karininkų registravimu. Jiems Frunzė iškilmingai garantavo amnestiją.

Šaudymai prasidėjo žaibiškai ir greitai išaugo į masines skerdynes. Sušaudytuosius mėtė į senus šulinius, o kai juos pripildydavo, vertė pasmerktuosius kasti bendrus kapus. Perpildytas baržas išplukdydavo į jūrą ir paskandindavo. Šeimas taip pat išžudydavo. Negailestingai šaudė net moteris su žindomais kūdikiais. Įsiverždavo į ligonines, šaudydavo visus iš eilės, nekreipdami jokio dėmesio į Tarptautinio Raudonojo Kryžiaus vėliavas, kurių prieglobstyje Vrangelis Kryme paliko savo sužeistuosius.

Rozaliją Zemliačką (Kraštietė – revoliucinis slapyvardis), iš tikro Rozalija Zalkind (*Rosalija Salkind*) bolševikai paskyrė Kijevo srities RKP(b) sekretore. Jai vadovaujant, buvo masiškai šaudomi Krymo gyventojai ir generolo P. Vrangelio palikti ligoninėse bei patekę į bolševikų nelaisvę Rusų armijos kariai. Vėliau R. Zemliačka dirbo SSRS liaudies sovieto pirmininko V. Molotovo pavaduotoja.

Vakarų Sibiro būrių sukilėliai prieš bolševikus.

Paskui pasirodė įsakymas, grasinantis sušaudymu, visiems Krymo gyventojams užpildyti anketas ir atiduoti jas vietinėms ČK. Leninas, konsultuodamas Trockį, kaip įgyvendinti numatytas priemones Kryme, išmintingai priminė, kad „Krymo revoliucinė raida atsiliko trejais metais. Reikia greitai pakylėti ją iki bendro Rusijos revoliucinio lygio“.

Žiauriausiai šaudė Sevastopolyje, Jaltoje, Balaklavoje ir Kerčėje. Sevastopolyje pirmiausia sušaudė daugiau kaip 500 uosto darbininkų už tai, kad krovė išplaukiančius generolo Vrangelio laivus. Sušaudytųjų sąrašus spausdino nesigėdindami. Jau lapkričio 28 d. buvo paskelbtas pirmasis sušaudytųjų Sevastopolyje sąrašas: 1634 žmonės, tarp jų 278 moterys. Lapkričio 30 d. buvo išspausdintas antrasis sąrašas: 1202 žmonės, tarp jų 88 moterys. Vien per pirmąją savaitę Sevastopolyje paskelbti 8364 sušaudytų žmonių sąrašai.

Buvo ne tik šaudoma, bet ir masiškai kariama. „Nachimovo prospektas, – prisimena liudininkas, – nukabinėtas karininkų, kareivių ir civilių, kurie buvo suimti čia pat gatvėje ir pakarti, lavonais. Karininkus kardavo būtinai su uniformomis ir antpečiais. Civiliai kadaravo pusplikiai. Korė, „kad pamokytų“. Buvo panaudoti visi stulpai, medžiai, net paminklai. Istorinis bulvaras buvo perdėm nukabinėtas vėjo siūbuojamais lavonais. Tas pats buvo Bolšaja Morskaja, Jekaterinos gatvėse ir Primorės bulvare“.

Vykdytojai, suprantama, buvo „internacionalistai“, kuriems vadovavo buvęs kaizerio armijos karininkas Bemeris (1918 m. – Sevastopolio komendantas). Jo, kaip sovietinio komendanto, pirmasis įsakymas skelbė gyventojams, kad šie „neturi teisės skųstis sovietų valdžios vykdytojais, nes padėjo baltagvardiečiams“. Šiurpinančiai lengvai Bemeris siuntė myriop. Išliko jo įsakymas sušaudyti 23 vienos karo ligoninės medicinos seseris, „slėpusias karininkus“, ir 18 Tarptautinio Raudonojo Kryžiaus darbuotojų už tą patį „nusikaltimą“. Likę gyvi tūkstančiais buvo siunčiami į koncentracijos stovyklas – didžiojo Gulago, kuris pradėjo greitai augti Archangelsko gubernijoje, pranašus.

O ką gi veikė Bela Kūnas ir Kraštietė? Pasakoja, kad ji kai kada pati dalyvaudavo šaudant ir kankinant, bet tai buvo, žinoma, „hobis“, o ne

Maskvos „ochrankos“ (Rusijos imperijos vidaus reikalų ministerijos policijos departamento padalinys, vykdęs politinio saugumo funkcijas) I. Armand kortelė.

tiesioginės pareigos. Kraštietė ir Bela Kūnas kiauras naktis rinko, surašinėjo, transportavo auksą ir kitas Kryme rastas vertybes. Priedanga, kaip visada, buvo teroras. Žinoma, iš karininkų daug nepaimsi. Bet iš kai ko imdavo nemažai. Tik nėra žinių, kad po to būtų ką nors paleidę. Gal ką ir paleido, bet Vakaruose tokių nepasirodė. Išpirką paimdavo, o paskui sušaudydavo. Vertybės ėjo dviem keliais: į Vakarus (atsakingas Bela Kūnas) ir šiaurėn – į Maskvą, Valstybės saugyklą (atsakinga drg. Kraštietė).

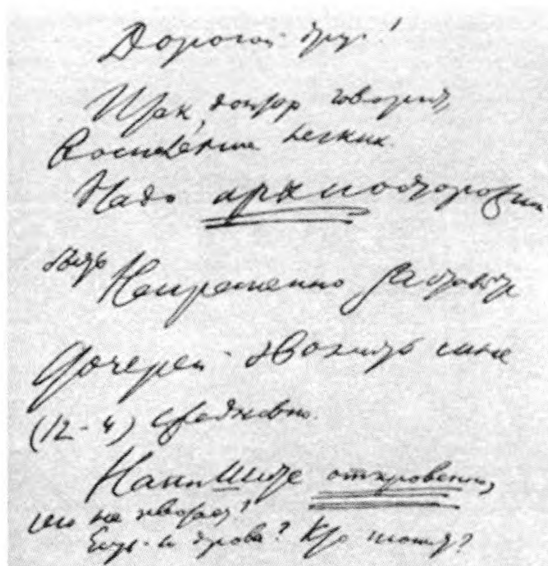
Leninas turėjo daugybę priežasčių būti kuo blogiausiai nusiteikęs. Prakeiktasis NEP'as įsiutino visus jo bendrininkus, kurių didžiuma anaiptol neketino ilgai užsibūti Rusijoje. Pasidalijęgrobį, jie planavo dingti taip pat netikėtai, kaip ir pasirodė. Tie, kurie svajojo čia viešpatauti, kol įmanoma, taip pat buvo nepatenkinti. Prekybos ir rinkos laisvė neišvengiamai turėjo išklibinti jų sostus. Argi ne pats Leninas kone Kronštato sukilimo dieną postringavo iš X suvažiavimo tribūnos, įtikinėdamas savo bendrininkus, kad laisvoji prekyba „neišvengiamai lems baltagvardiečių valdžią, kapitalizmo triumfą, visišką senojo režimo restauravimą. Ir aš kartoju: būtina aiškiai suvokti šį politinį pavojų". Leninas ramino juos, kaip galėjo, dažniausiai siuntinėdamas trafaretinius tokio turinio laiškus: „Mūsų strateginis atsitraukimas įgalina pačiu artimiausiu metu pradėti puolimą plačiu frontu. Būtų klaidinga manyti, kad NEP'as padarė galą terorui. Mes turime netrukus grįžti prie teroro – ir politinio, ir ekonominio". Ūmėjo smegenų liga[15].

Mirė Inesa Armand – vienintelė moteris, kurią mylėjo Leninas.

[15] Skrosdami Leniną gydytojai, dideliam savo siaubui, pamatė, kad vienas vado smegenų pusrutulis neveikė nuo gimimo. Antrasis pusrutulis buvo taip sukalkėjęs, kad visiškai neįmanoma buvo suprasti, kaip pasaulinio proletariato vadas gyveno ne tik pastaraisiais metais, bet ir apskritai, nes turėjo mirti dar vaikystėje. Gydytojai manė, kad žmogus su tokiomis smegenimis gyventi negali. Tad ar tai buvo žmogus?

Inesa Armand su vyru Aleksandru Armandu. 1895 m.

Vienintelis kol kas žinomas V. Lenino laiškelis Inesai Armand.

Šalyje prasidėjo baisus badas, prie Volgos ėmė rastis žmogėdrų. Ir, lyg viso to būtų maža, atėjo skundas, kad iš Valstybės saugyklos kažkur dingsta dėžės su auksu. Skundą 1921 m. gegužės 16 d. parašė garsusis Jakovas Jurovskis, tas pats Jurovskis, kuris 1918 m. liepą vadovavo caro šeimos nužudymui Jekaterinburge, o paskui atvežė jai priklausančias vertybes į Maskvą.

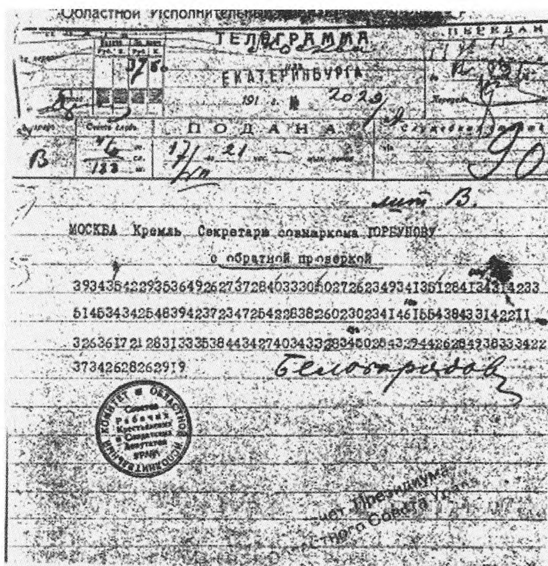
Už tą dvigubą žygdarbį Jurovskis gavo darbą Valstybės saugykloje, bolševikų šventovėje. Leninas nedelsiant pasikvietė Jurovskį ir po beveik tris valandas trukusio pokalbio sužinojo, kad kažkokios nežinomos mašinos veža iš Valstybės saugyklos auksą kone tonomis, įsakymai pasirašyti LKT valdytojų ir vizuoti paties Lenino. Jurovskis pranešė, kad įsakymai buvo neva suklastoti ir prie jų nagus prikišo kai kurie Valstybės saugyklos darbuotojai, kuriuos ČK suėmė ir sušaudė dar balandį.

Apie tai, kaip paaiškėjo, Leninas nieko nežinojo. Tačiau ir po to auksas bei briliantai buvo vežami toliau. Jurovskis neva sankcionavo naujus areštus, bet čia jam pradėjo trukdyti Bokijus, kuris po skandalo su didžiaisiais kunigaikščiais Petrograde buvo perkeltas į Maskvą ir kuravo Valstybės saugyklą kaip Visos Rusijos ČK kolegijos darbuotojas. Įniršęs Leninas pareikalavo, kad Bokijus pasiaiškintų. Jis jau gerai pažinojo Glebą Bokijų ir žinojo, su kokiu užmoju tas dirba. Bet kartkartėmis reikėdavo čiupti jį už rankos, kad priverstum dalytis ne tik su savo tiesioginiais viršininkais, bet ir su aukštesniaisiais.

Įdomu, kad Jurovskio raportą Leninas persiuntė būtent Bokijui ir įsakė pranešti, ką visa tai reiškia. Bokijus reagavo vangiai, pasitenkino telefonograma. Gegužės 23 d. jis pranešė, kad Jurovskio žinios, švelniai tariant, gerokai perdėtos. Grobstymų išties būta, bet jie tokie nereikšmingi, kad apie juos neverta nė kalbėti. Dokumentai, apie kuriuos kalba Jurovskis, visi tikri, laikomi kartu su slapta dokumentacija, ir, jei reikia, Leninas pats galįs tuo įsitikinti. Beje, jau imtasi priemonių, kad smulkių grobstymų Valstybės saugykloje būtų sumažinta iki minimumo. Ir apskritai, lyg tarp kitko pastebi Bokijus, esant dabartiniam personalui, vagysčių Valstybės saugykloje visiškai nutraukti neįmanoma, aiškiai turėdamas galvoje Jurovskį.

Leninas pasielgė keistokai. Net neužsiminęs, kad, pasak Jurovskio, byloje figūruoja neva suklastoti dokumentai su jo ir Gorbunovo parašais, jis 1921 m. gegužės 24 d. siunčia Bokijui nervingą laišką:

„Drg. Bokijui!
Gavau Jūsų telefonogramą. Visiškai nepatenkintas. Taip negalima. Jūs turite detaliai ištirti bylą ir pateikti man tikslių žinių, o ne „tokį abstraktų požiūrį“: „perdėtos“, „visiškai nutraukti vagysčių neįmanoma“ (??!!). Tai velniai žino kas, o ne pranešimas.
1) išvardykite man visus atsakingus asmenis;
2) aprašykite, kaip organizuotas darbas;
3) išvardykite vagystes – tiksliai visas, laiką, sumą;

ТЕЛЕГРАММА
ЕКАТЕРИНБУРГА
ПОДАНА
МОСКВА Кремль Секретарю совнаркома ГОРБУНОВУ
с обратной проверкой
3934354229353649262737284033305037262349341351284134314233
5146343425483942372347264228382602302341461664384331422II
3263617212831333538443427403433283400254329442628493833422
373426282629I9

Šifruota telegrama, pasiųsta iš Jekaterinburgo 1919 m. rugpjūtį tardytojui Sokolovui: „Perduokite Sverdlovui, kad šeimą ištiko tas pats likimas, kaip ir jos galvą. Oficialiai šeima žus per evakuaciją“.

Bolševikai skaičiuoja ir rūšiuoja konfiskuotas brangenybes. 1926 m.

4) kiek iš viso darbuotojų (jų sudėtis? stažas? ir t. t.);
5) kokių būtent priemonių ten imamasi, kad būtų nutraukti grobstymai? Tiksliai nurodykite priemones;
6) kada ten buvo teismas ir kada susidorota? (1920 04?) Kiek įvyko didelių teismų ? Kiek iš viso nubausta ?
Informuokite mane, kad gavote laišką, ir nurodykite, kada bus įvykdyta.

LKT pirm. V. Uljanovas (Leninas)".

Nelaukdamas VČK tyrimo, Leninas gegužės 29 d. rašo slaptą nurodymą finansų liaudies komisaro pavaduotojui Alskiui, neseniai pervestam į šį postą iš ČK apskaitos skirstymo skyriaus vedėjo pareigų. Alskis (jis ir Malskis), visiškai „savas" žmogus, išėjo Parvuso mokyklą, atvyko su Leninu į Rusiją 1917 m. balandį, darbą išmano. Leninas siunčia jam savo paties sudarytą instrukciją, kaip stiprinti tvarką Valstybės saugykloje, įterpdamas į ją atvirų grasinimų ir užuominų, kurių Alskis, Lenino nuomone, negali nesuprasti:

„Drg. Alski! Atkreipiu Jūsų dėmesį į tą pranešimą, kurį man pateikė susitarus su drg. Dzeržinskiu specialiai mano įgaliotas draugas iš VČK. Valstybės saugykloje netvarka.
Atkreipiu Jūsų kuo rimčiausią dėmesį į tai. Pirmiausia Jūs, paskui visi Finansų liaudies komisariato kolegijos nariai ir drg. Baša turite specialiai skirti Valstybės saugyklai dešimteriopai daugiau darbo. Jei artimiausiu metu reikalai Valstybės saugykloje nebus perorganizuoti taip, kad visiškai būtų išvengta grobstymų, o kartu ir pagreitėtų darbas bei padidėtų jo apimtis, komisaro pavaduotojas ir visi Finansų liaudies komisariato kolegijos nariai bus patraukti ne tik partinėn, bet ir baudžiamojon atsakomybėn. Dėl darbo vilkinimo Valstybės saugykloje (žiemą dirbti sunkiau, iki žiemos reikia d a u g [16] padaryti), dėl grobstymų joje Respublika turi milžiniškų nuostolių, nes būtent dabar, sunkiomis dienomis, mes turime greitai gauti maksimumą vertybių prekių mainams su užsieniu. (Įsiminkite šiuos žodžius, prie jų mes dar grįšim. - I.B.).

[16] Išretinta Lenino.

Čekistai. Nuožmus bolševikas, „raudonojo teroro" veikėjas Charkovo prokuroras Fuksas. Charkovo ČK komendantas S. Sajenka. Buvęs kriminalinis nusikaltėlis, atlikęs bausmę už nusikaltimus katorgoje ir vėliau tapęs bolševiku. Aktyviai dalyvavęs „raudonajame terore". Pasižymėjo ypatingu žiaurumu ir sadizmu.

Būtina:
1) organizuoti reguliarius ir dažnus pasitarimus su Bokijum, kad greičiau būtų reorganizuota Valstybės saugykla;
2) tobulinti apsaugą ir priežiūrą (ypatingos užtvaros, spintos ar širmos persirengti; netikėtos kratos; dvigubų ir trigubų netikėtų patikrinimų sistemos pagal visas baudžiamojo – paieškų meno taisykles ir t. t., ir pan.);
3) prireikus pasitelkti dešimtis ir šimtus atsakingų ir neabejotinai sąžiningų Maskvos komunistų, kad dalyvautų (tarkim, 1 kartą per mėnesį arba per 2 mėnesius) netikėtose dieninėse ir naktinėse revizijose. Instrukcija ir darbuotojams, ir revizoriams turi būti archidetali;
4) visi be išimties Finansų liaudies komisariato kolegijos nariai privalo ne rečiau kaip kartą per mėnesį netikėtai, dieną ir naktį, asmeniškai atlikti reviziją darbo vietoje ir visur, kur gali būti grobstymų. Komisaro pavaduotojas privalo asmeniškai vesti slaptų šių revizijų žurnalą.
Kadangi šis raštas slaptas, prašau Jus nedelsiant man jį grąžinti, kad galėtų asmeniškai pasirašyti visi Finansų liaudies komisariato kolegijos nariai.

V 29 d. LKT pirm. V. Uljanovas (Leninas).
(P. S. Jei Čiuckajevas dar neišvažiavo, tegul ir jis perskaito: ir jo kaltė nemaža!)"

Apie kokius milžiniškus nuostolius kalba šiame dokumente Leninas, specialiai pabrėždamas šį žodį? Nejau smulkių tarnautojų (krovikų, įkainotojų, rūšiuotojų) vagystės galėjo pridaryti „milžiniškų" nuostolių Valstybės saugykloje, kur visas techninis personalas dirbo, kiekvieną minutę jausdamas arešto ir sušaudymo be teismo baimę?

J. Stalino „artimoji" vila Kunceve. Iš viso J. Stalinas turėjo apie 20 vilų. Dauguma jų buvo Gruzijoje, Kryme, Sočyje. Kai kurios vilos jam nepatiko ir jas padovanojo bendražygiams. Pavyzdžiui, Sočyje esančią vilą „Blinovka" padovanojo K. Vorošilovui.

Kokių dar patikrinimų reikėjo, kai beveik visi Valstybės saugyklos darbuotojai buvo VČK darbuotojai? Ir galiausiai kokie prekių mainai tuomet vyko su užsieniu (apie juos prasitarė Leninas, darydamas užuominą Alskiui, kad tam prireiks maksimumo vertybių)?

Atsakymai į šiuos klausinius, nors ir atrodo labai intriguojantys, peršasi patys. Dar 1920 m. spalį, pasijutęs šiek tiek tvirčiau, Leninas pasirašė dekretą (spalio 26 d.) „Dėl antikvarinių vertybių pardavimo užsienin", tikėdamasis legalizuoti, kiek įmanoma, Rusijos nacionalinio turto išvežimą, nes iki tol vykdytos slaptos operacijos buvo gana rizikingos ir reikalavo nemažų išlaidų. Į Europą buvo išsiųsta vadinamoji „ekspertų komisija", kuriai vadovavo Rakitskis – „archipatikimas" žmogus. Paryžiuje, Londone ir Florencijoje buvo organizuoti pirmieji aukcionai, sukėlę sensaciją ir baisų skandalą, nes daugelis pažinojo aukcione išstatytų daiktų savininkus. Taip pat žinojo, kad buvę jų savininkai sušaudyti arba dingo be žinios. Tačiau niekas negalėjo demokratiniam teismui pateikti jokių dokumentų, įrodančių, kad antikvariniai daiktai parduodami neteisėtai. Aukcionai dėl nedidelių kainų ir unikalių daiktų turėjo didelį pasisekimą, žadėjo fantastiškus pelnus. Šimtai firmų puolė prie Lenino „ekspertų", siūlydami bendrai plėšikauti. Tuo metu konfiskuotos vertybės Rusijoje buvo matuojamos tūkstančiais tonų, o neretai ir kubiniais metrais. Visi, dalyvaujantys „legaliuose" sandoriuose (apie tai iš pradžių su nuostaba rašė Europos laikraščiai), bemat atkreipė dėmesį, kad iš aukcionų gautus pinigus sovietų ekspertai prašė pervesti ne į Rusiją, o į sąskaitas Europos ir Amerikos bankuose. Kai kurie ekspertai ėmė sumas grynaisiais pinigais, prisikimšdami lagaminus kupiūrų. Mastas tapo pasaulinis.

Iki to laiko išryškėjo Lenino nomenklatūros išvirkščioji pusė, jos beribis amoralumas ir godumas. Lenino CK nariai paprastai gyveno senovinėse vilose, neslėpdami liguistos silpnybės brangiems baldams, auksiniams ir sidabriniams stalo įrankiams, brangiems servizams ir kilimams, taip pat senovės meistrų paveikslams masyviais auksiniais rėmais. Milinės ir rusiški marškiniai tarsi atstojo jiems specialius darbo drabužius. Vilose net buvo palikti seni išmuštruoti tarnai, liokajai ir virėjai. Pamaskvėje, Jusupovo viloje, kur įsikūrė Trockis, išliko net jaunų adjutantų iš buvusių kornetų, šauniai atiduodančių pagarbą, taukšinčių kulnais ir mokančių pagarbiai nulenkti galvą su nepriekaištingu iki revoliucijos madingu sklastymu.

Indauja J. Stalino viloje Naujajame Afone, Gruzijoje. Bolševikai mėgavosi prabanga. Naujasis Sovietų Rusijos elitas naudojosi išskirtiniais daiktais, konfiskuotais iš Rusijos gyventojų.

X VKP(b) suvažiavimo svečių viešajam maitinimui atrinktas ir specialiai išmokytas personalas.

V. Leninas su šeima Gorkuose. 1922 m.

V. Lenino vila Gorkuose.

Leninas, nors ir šaipėsi, nedarė jokių kliūčių, nes ir pats panašiai elgėsi. Kasdien pasirašinėdamas paskyras ir reikalavimus CK valgyklai, įvairioms Kremliaus tarnyboms, jis atidžiai sekė produktų asortimentą, kuriame privalėjo būti trijų rūšių juodųjų ikrų, įvairių rūšių mėsos, dešrų, sūrių, delikatesinių žuvų, ypač jo mėgstamų raugintų agurkėlių, marinuotų ir sūdytų (kai nebūdavo šviežių) grybų ir trys kavos rūšys. Leninas buvo gurmanas ir, siaučiant neregėtam badui, kuris kasdien pasiglemždavo dešimtis tūkstančių gyvybių, galėjo priekaištauti Gorbunovui, kad „vakar ikrai turėjo keistą kvapelį", „grybų marinatas buvo tiesiog niekam tikęs" ir kad „neblogai būtų pasodinus virėją kokiai savaitei kalėjiman". Didžiojo kunigaikščio Sergejaus Aleksandrovičiaus dvaras Pamaskvėje, Gorkuose, perėjo Leninui. Visi kaimo gyventojai buvo iškeldinti. Ištuštėjusiuose namuose gyveno sargybiniai „internacionalistai", kuriuos apibendrinta dabar kažkodėl vadinti „latvių šauliais", nors tų latvių ten buvo ne daugiau kaip 20.

Žinoma, toks gyvenimas labai patiko ir skirtis su juo nesinorėjo. Todėl, žinodama apie Lenino pirminį planą persiųsti visas vertybes užsienin „pasaulinės revoliucijos" labui ir vėliau bėgti, nomenklatūra nuolat kalė vadui į galvą, kad bėgti nėra jokio pagrindo. Reikia ir toliau „statyti socializmą" Rusijoje pagal puikiai nušlifuotą metodiką: konfiskuoti ir šaudyti. Leninas visad sutikdavo, dar 1921 m. kovą garsiai tikindamas savo bendrininkus, kad nebus daroma jokių nuolaidų, kad doktrinos ir partijos politika nesikeis. NEP'o paskelbimą, t. y. šalies kreipimą į bent kiek civilizuoto gyvenimo vėžes, daugelis priėmė kaip kapituliaciją, išdavystę ir signalą „rengtis bėgti". Nors Leninas ir stengėsi įtikinti, kad taip nėra, visi jau labai gerai žinojo, koks jis neprincipingas, azijietiškai gudrus ir klastingas. CK labirintais it šnypščianti gyvatė rangėsi „nuomonė" – „Iljičių

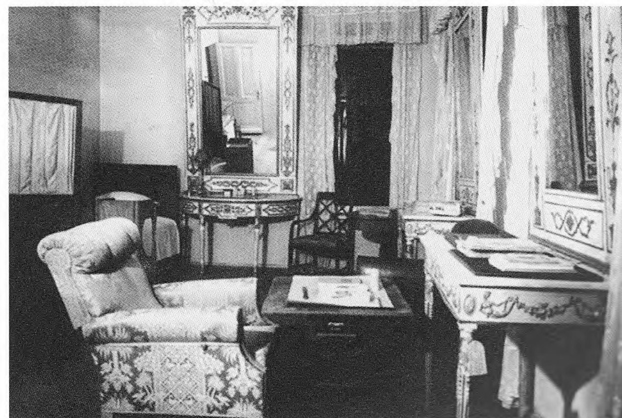
reikia pašalinti". VČK pradėjo operaciją – vežė Valstybės saugyklos vertybes į savo slaptas saugyklas. Kitaip tariant, tie, kurie norėjo likti, ėmė savo dalį iš tų, kurie norėjo bėgti. Tačiau Lenino valdžia dar buvo pakankamai stipri, o ir ČK bei CK nebuvo vieningi, todėl ir atsirado Jurovskio skundas, sukėlęs tokią audringą Lenino reakciją[17].

[17] Tarsi karalius Liudvikas XIV Leninas jautėsi esąs ne tik savo valdinių gyvybės, bet ir turto šeimininkas. Tik, kitaip negu „karalius Saulė", jis veikė grynai savo nuožiūra, nes šalyje nebuvo jokių įstatymų. Spręsti reikėjo dėl vieno: buržujus ar ne buržujus.
Žinomas profesorius dirvotyrininkas A. Jarilovas, Leninui pažįstamas dar iš 1905 m. revoliucijos ir emigracijos, dėl vykdytojų neišmanymo buvo eksproprijuojamas, t.y. iš jo, kaip iš buržujaus, buvo konfiskuotas visas turtas, įskaitant patalynę. Profesorius pasiskundė Leninui. Tai vyko Krasnodare. Leninas tuoj išsiuntė telegramą: „Kaukazas, Krasnodaras, Vykdomojo komiteto pirmininkui. Prašau grąžinti Arseno Jarilovo šeimai visą turtą, drabužius, patalynę ir kitus namų apyvokos reikmenis, rekvizuotus iš jo kovo 24 d. Krasnodare. Jei neįmanoma grąžinti konfiskuotų daiktų, siūlau atlyginti natūra. Patvirtinu, kad Jarilovas nei turtiniais požymiais, nei ideologija negali būti priskirtas buržuazijos klasei. Liaudies komisarų tarybos pirm. Leninas. 1921 m. gegužės 30 d."
Ryšium su Lenino telegrama Kubanės–Juodosios jūros srities vykdomojo komiteto prezidiumas priėmė nutarimą grąžinti daiktus profesoriaus Jarilovo šeimai. Leninas dažnai nurodydavo, jog kai kuriais atvejais tik jis gali spręsti, kas buržujus, o kas – ne.
Nejučia prisiminiau vieną būdingą epizodą, šiek tiek vėliau įvykusį nacistinėje Vokietijoje. Pas visagalį reichsmaršalą Geringą atvyko gestapo karininkai su dokumentais, neginčijamai įrodančiais, kad kai kurie Geringo štabo karininkai, tarp jų ir jo padėjėjas generolas Milchas, yra žydai. Geringas susipažino su dokumentais ir pasakė gestapininkams: „Savo štabe aš pats sprendžiu, kas žydas, o kas – ne". Jokiu būdu nenorėdamas lyginti Geringo su tokio masto figūra kaip Leninas, paprasčiausiai noriu pažymėti vienodą savivalės metodiką.

Glebas Bokijus, kaip jam ir buvo įsakyta, pradėjo tyrimą. Tuojau buvo suimtas ir apkaltintas grobstymu Valstybės saugyklos įkainotojas Jakovas Šelechesas – Jurovskio, kuris iki revoliucijos kaip ir Šelechesas buvo juvelyras ir laikrodininkas, draugas. Iš Šelecheso greitai pradėjo traukti reikalingus parodymus. Jurovskis puolė pas Leniną, ir Leninas tuoj pamėgino ištraukti Šelechesą iš ČK letenų.

Rusijos caro Nikolajaus II vikšrinis automobilis „Rolls Royce" prancūzo Kegreso (*Kegres*) perdaryta važiuokle atiteko V. Leninui. V. Leninas jautė silpnybę šios firmos automobiliams. Nuo 1919 m. naudojosi automobiliu „Rolls Royce Silver Ghost".
1920 m. nusprendė „jaunai respublikai" Britanijoje urmu nupirkti keletą automobilių.

Vilos Gorkuose kambarys, kuriame gyveno ir mirė V. Leninas. 1940 m. nuotrauka.

J. Unšlichtas (*Jozef Unszlicht*) ir J. Stalinas. J. Unšlichtas – Lenkijos karalystės ir Lietuvos socialdemokratų (*Socjaldemokracja Królestwa Polskiego i Litwy*) (LKLSD) politinės partijos, veikusios 1900–1918 m. Lenkijos ir Lietuvos teritorijose, veikėjas. Įstojo į Rusijos socialdemokratų partiją. Vienas iš sovietų VČK–GPU kūrėjų, F. Dzeržinskio pavaduotojas.

Nelemtasis Butyrkų kalėjimas.

1921 m. rugpjūčio 8 d. jis siunčia slaptą raštelį Unšlichtui – Dzeržinskio pavaduotojui ir tiesioginiam Bokijaus viršininkui:

„VČK, drg. Unšlichtui. Prašau pranešti apie pil. Jakovo Saveljevičiaus Šelecheso arešto priežastis, ir ar galima paleisti jį iki teismo laidavus partiniams draugams, arba pervesti iš VČK kalinimo vietų į Butyrkų kalėjimą. LKT pirmininkas V. Uljanovas (Leninas)".

Na jau ne, neišdegs! Šelecheso areštas sukėlė tikrą sąmyšį bolševikų leniniečių eilėse. Bet VČK, gal pirmą kartą nuo savo atsiradimo, apsimetė negirdinti persigandusių vadų klyksmo. Lenino raštelyje Unšlichtas brūkštelėjo rezoliuciją: „Drg. Bokijau, skubiai atsiųskit man pažymą". Tame pačiame raštelyje Bokijus parašė Leninui visą laišką. Primindamas vadui, kad pats įsakė pradėti tyrimą, Bokijus stebėjosi, kodėl gi Leninas dabar, kai grobstymų kaltininkas demaskuotas, suimtas ir vardija bendrininkus, daro jam, Bokijui, tokį atvirą spaudimą, kad tik išgelbėtų Šelechesą nuo bausmės. Apie Šelechesą, suirzęs pabrėžė Bokijus, jo klausinėja dešimt kartų per dieną, trukdydami dirbti. Gal, atvirai tyčiodamasis klausė Bokijus, Leniną ir Šelechesą sieja kokie nors jam, Bokijui, nežinomi santykiai, todėl Leninas taip karštai jį užtaria ir rūpinasi. Laiško gale Bokijus „įtikinamai prašo Leniną leisti jam nekreipti dėmesio į visokius tarpininkavimus ir

spaudimą tiriant Valstybės saugyklos bylą", atsakydamas Leninui ir iš esmės: „Nemanau, kad būtų galima paleisti iki teismo, kol vyksta tardymas".

Leninas įsiunta, mėgina paveikti suįžūlėjusius vykdytojus per patį VČK pirmininką Feliksą Dzeržinskį. Bet Dzeržinskis ir Bokijus – tai sena ir užgrūdinta komanda. Jėzuitų koledžo auklėtinis puikiai suprato, ko iš jo nori, bet vis tiek siurbė Lenino kraują: „Bet juk jūs pats įsakėte, Vladimirai Iljičiau... Ir kodėl jūs toks tikras, kad šitas Šelechesas nekaltas?" Gavęs Dzeržinskio patikinimą, jog Šelecheso parodymai numirs (kartu su juo!) ČK, Leninas supranta, kad bendrininko neišgelbės ir kad ČK jau seniai renka informaciją prieš jį patį. Sumišęs jis rašo atsakymą Bokijui, nelabai sėkmingai mėgindamas paaiškinti, kodėl tarpininkauja dėl Šelecheso:

„1921 metų rugpjūčio 9 d.

Drg. Bokijau!
Laiške apie Šelechesą (Jakovą Saveljevičių) Jūs sakote: „juo rūpinasi visi, net pats Leninas" ir prašote leisti Jums nekreipti jokio dėmesio į visokius tarpininkavimus ir spaudimą dėl Valstybės saugyklos bylos.
Negaliu šito leisti.
Mano paklausimas – tai nėra nei „rūpinimasis", nei „spaudimas", nei „tarpininkavimas".
Aš privalau paklausti, jei man nurodo, jog verta suabejoti teisingumu.
Jūs privalote man iš esmės atsakyti: ar pakankamai rimti argumentai ir įkalčiai, kokie jie.
Aš prieš „išlaisvinimą", prieš „sušvelninimą" ir t. t., ir pan.
Būtent taip, iš esmės, Jūs privalote man atsakyti.
Tarpininkavimus ir „rūpinimąsi" galite atmesti; „spaudimas" yra neteisėtas veiksmas. Bet, kartoju, jūs klystate, tapatindamas LKT pirmininko paklausimą su tarpininkavimu.

LKT pirm. V. Uljanovas (Leninas)".

Na, gerai, gerai. Atleiskit, Vladimirai Iljičiau. Mes visiškai neketiname Jūsų nuvilti. Bet ir Jūsų prašytume nesikišti į mūsų reikalus. Juk Jūs gerai žinote, apie ką kalbama. Argi ne Jūs dar 1921 m. balandį atsiuntėte mums tokį raštelį.

„Visiškai slaptai.
Drg. Unšlichtui ir Bokijui!
Tai netvarka, o ne darbas! Taip dirbti negalima. Pasigėrėkit, ką ten rašo. Nedelsdami suraskit, jei reikės, kartu su finansų liaudies komisaru ir drg. Baša, iš kur nuteka informacija. Kadangi raštas slaptas, prašau nedelsiant grąžinti jį man kartu su priedu ir jūsų nuomone.

IV. 24. LKT pirm. Leninas".

„Prisegta" buvo iškarpa iš laikraščio „The New York Times" su jau padarytu (paties Lenino, sprendžiant iš braižo) vertimu:

„Bolševikinės Rusijos „darbininkų" lyderių tikslas, matyt, – maksimalus noras tapti antraisiais Harunais al Rašidais, skirtumas tik tas, kad legendinis kalifas savo lobius laikė jam priklausančių rūmų Bagdade rūsiuose, o bolševikai, priešingai, savo turtus linkę laikyti Europos ir Amerikos bankuose. Vien pernai, kaip sužinojome, į bolševikų lyderių sąskaitas persiųsta:

Iš Trockio 11 milijonų dolerių tik į vieną JAV banką;
90 milijonų Šveicarijos frankų – į Šveicarijos banką;
iš Zinovjevo 80 milijonų Šveicarijos frankų – į Šveicarijos banką;
iš Urickio 85 milijonai Šveicarijos frankų – į Šveicarijos banką;
iš Dzeržinskio 80 milijonų Šveicarijos frankų;
iš Ganeckio 60 milijonų Šveicarijos frankų ir 10 milijonų JAV dolerių;
iš Lenino 75 milijonai Šveicarijos frankų.

Margarita Harison – „Asociated press" korespondentė.

SSRS pašto ženklas, skirtas internacionalo 3-ajam kongresui.

Regis, „pasaulinę revoliuciją" tiksliau būtų vadinti „pasauline finansine revoliucija", kurios visa idėja – dviejų dešimčių žmonių asmeninėse sąskaitose sukaupti visus pasaulio pinigus. Tačiau mes iš viso to darome nemalonią išvadą, kad Šveicarijos bankas bolševikų požiūriu kur kas patikimesnis negu Amerikos bankai. Net velionis Urickis ir toliau laiko savo pinigus ten. Ar tai nerodo, kad mes turime peržiūrėti savo finansų politiką jos didesnio federalizavimo linkme?"

Tyrimas prasidėjo žaibiškai. Maskvoje, apkaltinta šnipinėjimu, buvo suimta Amerikos agentūros „Asociated press" korespondentė Margarita Harison, o kiek vėliau – amerikietis žurnalistas Adolfas Karmas, atvykęs į Maskvą kaip Kominterno III kongreso Amerikos socialistų darbininkų partijos delegatas. Buvo sučiupti dar keletas Amerikos piliečių. Visiems pateiktas standartinis kaltinimas rinkus karinio ir politinio pobūdžio žvalgybos informaciją. „The New York Times" – Amerikos laikraštis, vadinasi, ir atsakyti turi amerikiečiai. Nepaisant geležinės tokio tvirtinimo logikos, Leninui vis dėlto kilo mintis, kad šiuo atveju VČK ieško ne „informacijos nutekėjimo" šaltinio, bet taip negudriai mėgina sužlugdyti jo būsimąsias derybas su Amerikos senatoriumi Frensu, inžinieriumi Vanderbildu, kurį Leninas, beje, remdamasis VČK pažyma, klaidingai laikė milijardieriumi Vanderbildu, ir verslininku Hameriu.

Genialioje vado galvoje radosi mintis parduoti ir Rusijos gelmes. Jis aktyviai ėmė propaguoti savo idėją apie „koncesijas". Amerikiečiai, kurie visada darė viską, ką galėjo, kad išlaisvintų savo piliečius, patekusius kalėjiman užsienyje, daugiau kalbėjo su Leninu apie Harison ir Karmą, negu apie reikalo esmę, nors ta „esmė" jiems buvo labai įdomi ir fantastiškai naudinga. Pasirodo, Margarita Harison – Merilendo valstijos gubernatoriaus sesuo, o derybas vedantis Frensas – tos valstijos senatorius. Visa tai privertė patį Leniną kontroliuoti, kaip vyksta tyrimas, ir greitai įsitikinti, kad čekistai „laužia iš piršto".

Amerikiečius paleido, ir Leninui tapo aišku, kad „informacija nuteka" iš pačios ČK gelmių. Dabar kaip to nutekėjimo „šaltinį" jam kišo Šelechesą. Auksas ir valdžia sprūdo iš Iljičiaus rankų. Partija ir jos kovinis būrys –VČK, aplenkdami Leniną, suskilo į dvi stovyklas, grupavosi apie dvi galingas figūras – Trockį ir stiprėjantį Staliną. Pastarieji įkūnijo du priešingus siekius: bėgti su grobiu ir likti, kad kurtų socialistinę valstybę, iš kurios išsunktos dar anaiptol ne visos galimybės. Priešininkus vienijo tik vienas dalykas: priešiškumas NEP'ui.

Leninas visa tai puikiai matė ir nuolat mėgino jei ne sutaikyti, tai bent vėl sutelkti aplink save besiriejančius klanus. Bet Šelecheso byla aiškiai išmušė vadą iš vėžių. Jis nervinosi, reikalavo, kad jam atsiųstų kvotų protokolus, bet ČK aiškiai neskubėjo vykdyti vado nurodymų. Leninas netenka kantrybės ir rugpjūčio 19 d. siunčia Unšlichtui tokį laišką:

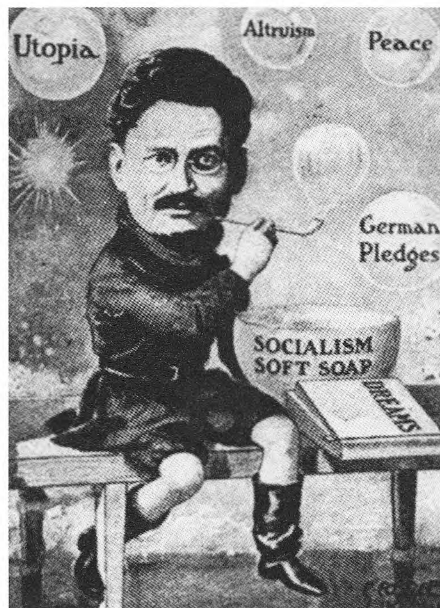
„VIII. 19 d.
Visiškai slaptai.
Drg. Unšlichtai!

Prašau Jus patikėti, kam reikia pristatyti man:
1) tikslias pažymas, kokie įkalčiai, ir
2) t a r d y m o arba tardymų kopiją iš Šelecheso bylos.
Aš jau apie tai rašiau. Pasakykite kam reikia, kad ateityje nevėluotų. Su komunistiniais linkėjimais - Leninas".

Bet auksas tebesruvo dviem keliais: į užsienį ir slaptas VČK saugyklas. Abi šalys daro viską, kas įmanoma, kad demaskuotų viena kitą, organizuodamos informacijos nutekėjimą į Vakarų spaudą.

Laikraštis „The New York Times" 1921 m. rugpjūčio 23 d. numeryje rašo: „Bankas „Kunas, Leiba ir Co", per savo vokiškus filialus subsidijavęs 1917 m. perversmą Rusijoje, neliko nuskriaustas savo dėkingų klientų. Vien pirmąjį šių metų pusmetį bankas iš Sovietų gavo aukso, vertinamo 102 milijonais 290 tūkstančių dolerių. Revoliucijos vadai toliau didina indėlius savo sąskaitose JAV bankuose. Pvz., Trockio sąskaita dviejuose Amerikos bankuose pastaruoju metu padidėjo iki 80 milijonų dolerių. Leninas atkakliai tebelaiko savo „santaupas" Šveicarijos banke, nors mūsų laisvajame žemyne metinių palūkanų procentas didesnis".

1921 m. spalį Šelechesą sušaudė. „Vargšą juvelyrą" teisė aukščiausiojo tribunolo karinė kolegija prie Visos Rusijos centrinio vykdomojo komiteto, tarsi jis būtų vienas iš revoliucijos vadų ar marksizmo klasikas.

Levas Trockis.

Bet Leninas mėgina tęsti kovą. 1921 m. lapkričio 18 d. jis siunčia įsakymą VČK, MČK ir finansų liaudies komisariatui:

„Siekdamas sutelkti vienoje vietoje visas vertybes, šiuo metu saugomas įvairiose valstybės įstaigose, siūlau per tris dienas, skaičiuojant nuo to momento, kai gausite šitą laišką, atiduoti į Valstybės saugyklą visus vertingus daiktus, dabar esančius VČK žinioje.
Liaudies komisarų tarybos pirm. V. Uljanovas (Leninas)".

Laikrodžių gamykla Rusijai. JAV [dovana].

„Nėra ką valgyti. Sėjai grūdų nėra! Kitais metais bus dar blogiau, jei neaprūpinsim Volgos!
Plakato kairėje: Stok! Apskaičiuoti paprasta: sėjai reikia 1346 milijonų pūdų grūdų. Šiais metais surinkta 741 mln. pūdų. Trūksta 605 mln. pūdų. Rusijoje daugiau nerasi nė pūdo. Kur gauti trūkstamus? Iš kur? Užsienio buržujai TURI. Reikia nešti auksą. Kur gauti aukso? Veltui neduos. Tuščias darbininkų-valstiečių iždas.
Plakato dešinėje: Cerkvės pilnos visokių gėrybių! Aukso, briliantų, sidabro. Reikia paimti vertybes iš soborų, sinagogų, bažnyčių, mečečių. Reikia auksą paversti duona. Kiekvienas svaras sidabro užtikrins sėjai grūdus. Ką duos cerkvių turtai? Rusija apsirūpins duona šiems ir kitiems metams. Žmonės valgo dvėseną! Žmonės valgo mirusiuosius!
Numirs 10 000 000, jeigu nebus duonos!

Niekas nereaguoja. Negana to, Leninas iš Valstybės saugyklos nuo šiol negauna informacijos, kurią pakeičia tokie šūkiai: „Valstybės saugyklai – spartuolišką darbą". Girdi, Vladimirai Iljičiau, rūpinkitės savo NEP'u, o mes daugiau jumis nepasitikime. Mes irgi nenorim būti nuskriausti.

1921 m. gruodžio 2 d. Leninas siunčia savo ištikimąjį Gorbunovą su slapta misija į VČK pas patį Menžinskį. Gorbunovas įteikia jam Lenino raštelį:

„Visiškai slaptai.
Prašau atsiųsti man slaptai per drg. Gorbunovą pranešimą, kokia padėtis Valstybės saugykloje.
Liaudies komisarų tarybos pirm. V. Uljanovas (Leninas)".

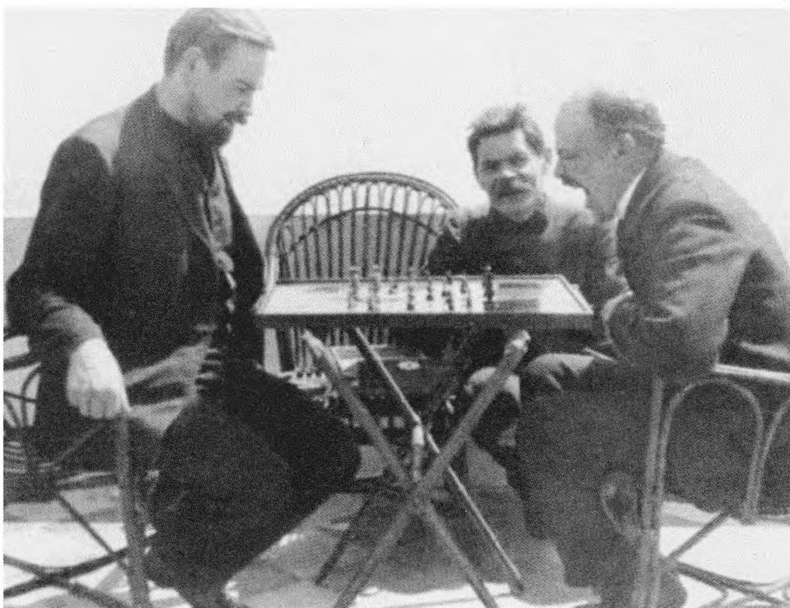
„Valstybės saugykloje dirbama spartuoliškai", – atsako Menžinskis ir, motyvuodamas skubiais darbais, išprašo Gorbunovą.

Iš veiksmų logikos ryškėja, kad suvienyti bendrininkus apie save Leninas gali tik vienu būdu – pakėlęs juos naujam plėšikavimui.

Šalyje tebesiautė baisus badas, apėmęs milžiniškus Pavolgio ir Ukrainos rajonus. Virš maždaug 20 milijonų žmonių, skaičiuojant ir vaikus, pakibo bado mirties šmėkla. Kremliaus vyriausybė jiems beveik niekuo nepadėjo, teisindamasi, jog neturi pinigų.

Sovietų Rusijos gyventojai, išsekę ir mirę badu Pavolgyje. 1921–1923 m.

V. Leninas Kaprio saloje žaidžia šachmatais su Bogdanovu. Žaidimą stebi M. Gorkis.

„Mes neturim pinigų!" – nepailsdamas kartojo Leninas ir iš tribūnų, ir privačiuose pokalbiuose su Aleksejumi Maksimovičiumi Gorkiu, ir su Amerikos verslininkais. Pinigų nėra, o badaujančiųjų maištai negailestingai slopinami masiškais šaudymais. 1921 m. birželį sustreikavo alkani Jekaterinoslavo geležinkelininkai. Darbininkų minią sušaudė iš kulkosvaidžių. Vietoje buvo suimta 240 žmonių. Iš jų 53 buvo nedelsiant sušaudyti ant Dnepro kranto ir sumesti į vandenį. Dėl likusiųjų pareikalavo, kad visos Ukrainos ČK Charkove, kur tuomet buvo Ukrainos sostinė, pati susidorotų.

Ypatingos paskirties daliniai įsiveržia į badaujančius kaimus, šaudo visus iš eilės ir paskui įformina dokumentus, kad kaime „likviduotas eserų ir menševikų sąmokslas". Po šalį būriais klajoja milijonai benamių ir alkanų vaikų, kurių tėvus sumalė bolševikų mėsmalė. Badas plečiasi apimdamas vis naujas teritorijas su 35 milijonais potencialių aukų.

O prie Petrogrado, Odesos ir Nikolajevo elevatorių grūdai kraunami į užsienio kompanijų laivus, gabenančius juos užsienin mainais į auksą.

Leninas užsienio biržose domisi, ar nebūtų galima parduoti rusiškos medienos už milijardą aukso rublių. Amerikos „koncesininkai" aiškinasi su vadu Rusijos iškasenų pirkimo smulkmenas. Tikslinamos net tokios detalės: kiek reikės mokėti Rusijos darbininkams šachtose, rūdos ir brangakmenių kasyklose? Amerikiečiai siūlo mokėti po pusantro dolerio per dieną. Leninas pašiurpsta. Jokiu būdu! Nė cento! Mes patys užmokėsim. Jūs, ponai, nesirūpinkit. Amerikiečiai jaučia kažkokią klastą. Ten, kur neima jokių pinigų, aiškiai kvepia sukčiavimu. O šalis miršta iš bado. Genialus Lenino numatymas dėl „grūdų monopolijos" duoda nuostabių rezultatų. Sudaroma galimybė visiškai numarinti badu smulkiaburžuazinės ideologijos pagrindą – valstietiją. Tai net veiksmingiau už sušaudymą. Iš bado paklaikusios minios šturmuoja grūdų sandėlius. Iš bokštų be įspėjimo trata kulkosvaidžiai, šaudydami visus be jokio gailesčio. Vos po kelerių metų šį genialų metodą pakartos Stalinas, tik kur kas veiksmingiau.

Trečiojo dešimtmečio bado užmojis ir padariniai kai kuriais parametrais net blogesni už būsimąjį dirbtinai sukeltą 1932–1933 metų badą. Tačiau skirtumo, ir labai esminio, būta. 1932 metų badas buvo visokeriopai slepiamas nuo pasaulio, o „Lenino" badas, priešingai, visapusiškai

Amerikos liaudies dovana. Vadovas Herbertas Huveris. ARA plakatas. Asmeniškai H. Huverio vadovaujama Amerikos pagalbos administracija ARA Rusijos badaujantiesiems išleido 61,6 milijono dolerių. H. Huveris iškėlė Sovietų Rusijai dvi sąlygas: teikiant pagalbą, leisti amerikiečiams veikti savarankiškai ir paleisti iš sovietų kalėjimų JAV piliečius. Į tai V. Leninas atsakė: „Tai Amerikos, Huverio ir Tautų Lygos tarybos nepaprasta niekšybė" – rašė jis politiniam biurui. „Huverį reikia nubausti, viešai trenkti jam per veidą, kad visas pasaulis pamatytų, beje, ir Tautų Lygai taip pat". Bet V. Leninas neturėjo kitos išeities – tik priimti JAV pagalbą.

reklamuojamas bolševikų spaudoje, kuri, pabrėždama visišką vyriausybės bejėgiškumą, meldė Vakarų humanitarinės pagalbos. Nors partija neketino iš savo fantastiškų turtų išleisti nė kapeikos, pavieniai jos atstovai, demonstruodami silpną klasinį sąmoningumą, reikalavo atidaryti maisto produktų sandėlius ir aukso saugyklas merdinčiai Rusijai padėti. Senas Lenino draugas Vladimiras Bončm Brujevičius, taip ir neperpratęs „Lenino mokymo", mėgino įtikinti Kremliaus valdovus paaukoti bent dalį grobio liaudies labui. Jei mes valstybė, įtikinėjo jis (ko norėti; caro valdininko sūnus, caro generolo brolis), tai ir konfiskuota nuosavybė yra valstybinė, taigi turi ir gali būti panaudota liaudžiai. Jam kantriai aiškino, kad valstybė neturi pinigų, o tos vertybės, kurias jis turi galvoje, yra „partijos auksas", priklauso partijai ir tik partijai, tai strateginis būsimosios darbo ir kapitalo kovos ginklas. Ne, nesuprato. Norėjo pasodinti, kad taptų supratingesnis, bet Leninas užstojo seną draugą. („Aš pats sprendžiu, kas „buržujus".) Išvijo į „mokslo darbą..."

Gorkis – „revoliucijos šauklys" su pakirptais ir apipešiotais sparnais – prasimušė iki Lenino, ragindamas padėti badaujantiems. „Mes neturim pinigų padėti badaujantiems, – atkirto Leninas – iš buržuazijos mes paveldėjome skurdą, nepriteklius, badą!" Bet leido Gorkiui suburti pagalbos badaujantiems komitetą iš nebaigtų pjauti inteligentų ir paprašyti Vakarų pagalbos.

Žinoma, pirmoji atsiliepė Amerika, iki to laiko jau sukūrusi humanitarinės pagalbos administraciją (ARA) ir padedanti pokario Europai. 1921 metų gruodį Jungtinių Valstijų kongresas skyrė badaujančiai Rusijai 20 milijonų, JAV piliečiai buvo paraginti aukoti vargstančiai Rusijai. Iš viso ARA, kuriai vadovavo būsimasis JAV prezidentas Huveris, iš vyriausybės ir privačių asmenų gavo 45 milijonus dolerių. Į šią veiklą įsitraukė ir kitos tarptautinės organizacijos. Griežtai per savo atstovus stebėdamos, kaip skirstoma pagalba, jos nuo bado mirties išgelbėjo 22 milijonus 700 tūkstančių žmonių, iš viso išleidusios 137 milijonus dolerių[18].

Čekistai, norėdami atitraukti Lenino dėmesį nuo savo darbelių, kaišiojo pasaulinio proletariato vadui tonas įvairiausių klastočių, kuriose buvo tvirtinama, kad ARA yra karinė šnipinėjimo

[18] Amerikiečiai reikalavo, kad jų ekspertai galėtų stebėti, kaip paskirstoma pagalba badaujantiems, nes Vakarų spaudoje jau pasirodė žinių, kad bolševikai todėl ir šaukiasi užsienio pagalbos, kad gavę nemokamai čia pat perparduotų atgal Vakarams. Ar taip buvo sumanyta ar ne, sunku pasakyti, bet, išgirdęs apie ekspertus, Leninas įsiuto. Ekspertų komisiją vadas tuoj apšaukė „šnipų komisija", o apie Amerikos pagalbą pasakė taip: „Amerikos, Huverio ir Tautų lygos tarybos – niekšybė, itin didelė. Huveris ir Braunas – akiplėšos ir melagiai".

organizacija, užsibrėžusi vienintelį uždavinį – nuversti bolševikų santvarką. „Baranovičiuose esantis Amerikos Raudonojo Kryžiaus susivienijimas pagalbai badaujantiems teikti, – raportavo Leninui Unšlichtas, – aprūpina iš sovietų teritorijos atvykstančius banditus uniformomis, maisto produktais bei ginklais ir siunčia juos į Ukrainą“. Laikraštis „Pravda“ su pasitenkinimu rašė (1922 04 23), kad ARA agentūra padegė elevatorių Nikolajevo uoste.

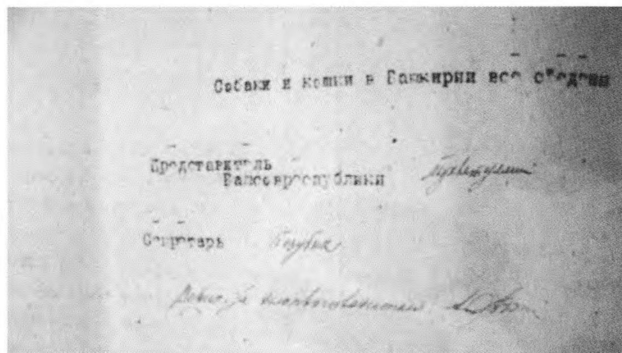
Išsamiame pranešime Leninui 1921 m. rugsėjo 6 d. Unšlichtas rašė, kad „ARA direktorius Sovietų Rusijoje – pulkininkas U. Chaskelis, jo sekretorius – buvęs Amerikos konsulas Petrograde, žvalgas D. Lersas, o jo padėjėjas – žvalgas M. Filipas“. Jų žvalgybinės veiklos tikslas – ne tik rinkti karinę ir politinę informaciją, bet ir „vaizduoti dideles rusų liaudies kančias“. Amerikiečiams trukdė dirbti, neleido jų į labiausiai badaujančius rajonus, o jau apie Gorkio pagalbos badaujantiems komitetą nėra ko nė kalbėti. Visus suėmė ir sufabrikavo bylą. Komiteto nariai buvo kaltinami ryšiais su užsienio žvalgybomis, baltagvardiečių emigracija ir net su sukilėlio Antonovo štabu. Tik griežtas JAV vyriausybės demaršas ir Huverio įsikišimas išgelbėjo Gorkio komiteto

Herbertas Huveris (*Herbert Hoover*) – 31-asis JAV prezidentas. „Pagalbos Europai taryba“.

„Lietuvos pagalba Saratovo gubernijos badaujantiesiems. 1921 m.“ – skelbia užrašas ant vagono. Sovietų Rusijos badaujantiesiems padėjo ne tik ARA, bet ir kitos Europos šalys.

„Baškirijoje visos katės ir šunys suvalgyti". Baškirijos respublikos pirmininkas. Sekretorius. Parašai.

narius nuo sušaudymo, kuris buvo pakeistas ištrėmimu į užsienį, kur iš anksto išvažiavo pats Aleksejus Maksimovičius. ARA atminimas išsaugotas Didžiosios sovietinės enciklopedijos puslapiuose, ten sakoma, kad ARA išnaudojo savo darbuotojus „šnipinėjimo veiklai ir kontrrevoliuciniams elementams remti. Kontrrevoliucinė ARA veikla kėlė energingus darbo žmonių masių protestus". Štai kokie mes išdidūs.

Ta aplinkybė, kad Leninui neužteko drąsos iki galo baigti gerai sugalvotą operaciją „Badas" (iš bado mirė „tik" 6 milijonai žmonių), dar kartą patvirtino niūrius jo bendrininkų būgštavimus, kad Iljičius būti pasaulinio proletariato vadu daugiau netinka. Kaipgi visi nustebo ir dešinėj, ir kairėj, kai Leninas vėl blykstelėjo savo neblėstančiu genialumu!

Benamiai ir beglobiai vaikai Kazanės gatvėje.

Matydama, jog „sovietų vyriausybė" nieko nedaro, kad įveiktų bado epidemiją, neištvėrė Rusijos stačiatikių bažnyčia, vadovaujama patriarcho Tichono. Nuo 1917 m., kai aukso karštligės apimti „internacionalistai" ėmė atidarinėti imperatorių, carų kapavietes, laidojimo rūsius ir net šventųjų mauzoliejus, bažnyčios santykiai su naująja valdžia tapo atvirai priešiški. Leninas nuo pirmosios dienos pradėjo atvirą ataką prieš Stačiatikių bažnyčią, išleidęs keletą dekretų, kuriais iš Bažnyčios buvo atimtas „valstybinės" statusas, konfiskuotos cerkvių ir vienuolynų žemės, uždrausta bet kokia veikla, išskyrus „kulto apeigas". Tačiau iki tam tikro laiko, kol vyko atvira ginkluota kova su baltaisiais, Leninui teko tvardyti ir savo entuziazmą, ir savo žmones. Bažnyčia turėjo milžinišką autoritetą tarp daugumos Rusijos žmonių, ir tas autoritetas sunkiu svarsčiu galėjo nukristi ant svyruojančių priešpriešos pilietiniame kare svarstyklių. Tiesa, ir tuomet šaudė dvasininkus, plėšė ir degino cerkves bei soborus, bet visa tai buvo daroma be sistemos, nors Leninas nė sekundei neužmiršo svarbiausio dalyko. Per daugiau kaip 900 savo egzistavimo metų Bažnyčia sukaupė nesuskaičiuojamus turtus. Carai ir imperatoriai, aristokratai ir turtingi pirkliai aukojo Bažnyčiai milžiniškas sumas ir vertybes, puošė ikonas aukso ir sidabro rėmais, nusagstytais žėrinčiais brangakmeniais. Šventąsias knygas dabindavo auksiniais viršeliais. Brangūs cerkvės reikmenys, pagaminti ištisų kartų nagingiausių juvelyrų, buvo bažnyčių, vienuolynų ir jų parapijiečių pasididžiavimas. Bažnyčia

Ieškodami brangenybių bolševikai atveria karstą su Aleksandro Neviškio palaikais.

atliko didelį visuomeninį darbą, nemokamai statė ligonines, vaikų ir senelių prieglaudas, elgetynus, mokyklas ir dar daug ką. Krikščioniškoji dorovė ikirevoliucinėje Rusijoje nebuvo tušti žodžiai: buitinė žmogžudystė XX a. pradžioje tapo tokia retenybė, kad jei ir įvykdavo kokiame nedideliame apskrities miestelyje, apie ją su nuostaba rašydavo visi sostinės laikraščiai.

Bažnyčia suprato, kad tokiomis sąlygomis ji turi elgtis tyliai ir nepastebimai, bet neištvėrė, matydama, kad „darbininkų ir valstiečių vyriausybė" su Nerono šaltakraujiškumu stebi, kaip iš bado miršta darbininkai ir valstiečiai. Patriarchas Tichonas nusiuntė Leninui laišką, kuriame pasiūlė perduoti dalį Bažnyčios vertybių, kad būtų nupirkta duonos badaujantiems. Nekalbėsim, kad patriarchas buvo naivus, manydamas, jog vyriausybė, net priėmusi šią pagalbą, panaudos ją badaujančiųjų reikmėms.

Vilniaus ir Lietuvos arkivyskupas Tichonas (*Bellavin*). Vėliau Maskvos patriarchas.

Raudonarmiečiai bolševikai šeštadienio talkoje neša bažnytinį turtą iš Simono vienuolyno.

Leninas labai susijaudino. Patriarcho laišką jis priėmė kaip įžūlų Bažnyčios iššūkį. Liguistos vado smegenys negalėjo suprasti taurių ir pasiaukojančių polėkių. Bet kokį veiksmą jis vertino tik negailestingo žūtbūtinio politinio fechtavimosi požiūriu. Iššūkis buvo akivaizdus. Vyriausybė nieko neveikia, todėl Bažnyčia, „kad mus pažemintų, pabrėžtų savo įtaką", lenda su panašiais siūlymais. Ji tarsi mus kontroliuoja ir mums priekaištauja. Bet neišdegs, gudrūs popai! Neišdegs! Mes eisime kitu keliu!

Skubiai sušaukęs Politinį biurą, Leninas perskaitė patriarcho laišką ir pareiškė, jog atėjo metas susidoroti su bažnytininkais. Būtina apkaltinti Bažnyčią nenoru skirtis su savo turtais, kad padėtų badaujantiems, o tai verčia sovietų vyriausybę konfiskuoti visas bažnytines vertybes. Politinis biuras buvo sužavėtas. Tuo labiau kad Leninas pabrėžė būsimojo renginio tikslą: papildyti partijos fondą didžiule „kelių šimtų milijonų (o gal ir kelių milijardų) auksinių rublių suma". Niekas nežinojo tikslios sumos, ir tai didino azartą, taip reikalingą ryžtingiems veiksmams.

Kol patriarchas Tichonas laukė sovietų vyriausybės atsakymo į savo taurų siūlymą, Leninas 1922 m. vasario 23 dieną pasirašė dekretą „Dėl bažnytinių vertybių konfiskavimo badaujančiųjų naudai". Šis žingsnis sužavėjo visus benusiviliančius Iljičiumi, net Staliną. Laukė „pragariškas" darbas. Šalyje buvo maždaug 80 tūkstančių krikščioniškųjų bažnyčių, daugiausia stačiatikių. GPU (taip vadinama ČK) būriai plūstelėjo prie bažnyčių ir vienuolynų vartų. Tikintieji mėgino savo kūnais apginti šventoves. Užpuolikai nesvyruodami šaudė. Nuo ikonų plėšė brangius rėmus, grobė auksinius ir sidabrinius kulto reikmenis, tarp jų XV–XVII a. žvakių sietynus, iš aukso lietus Ivano Rūsčiojo ir pirmųjų Romanovų laikų kryžius, krovė į dėžes ir maišus. Rakinėjo brangakmenius, plėšė viršelius nuo Biblijų, konfiskavo visas rastas auksines ir sidabrines monetas. Liepsnojo senovinių ikonų laužai, degė XIII a. Biblijos inkunabulai, griuvo altoriai. Bet tai buvo tik pradžia. Atsigavęs po šoko, kurį sukėlė Lenino dekretas, patriarchas Tichonas atsišaukimu kreipėsi į kitus „Rusijos Stačiatikių bažnyčios tikinčiuosius" (vasario 28 d.): „Bažnyčios požiūriu toks aktas yra šventvagystės aktas. Mes negalime pritarti tam, kad iš šventyklų būtų konfiskuojami, net ir savanoriškų aukų pavidalu, šventinti daiktai, kuriuos naudoti nereliginėms apeigoms draudžia pasaulinės Bažnyčios kanonai ir baudžia kaip šventvagystę". Švenčiausiojo patriarcho atsišaukimas buvo skelbiamas iš sakyklų, perduodamas iš lūpų į lūpas, klijuojamas ant namų sienų, ragindamas liaudį priešintis. Visoje šalyje prie šventyklų vyko tikri mūšiai. Tačiau beginkliai tikintieji negalėjo organizuočiau pasipriešinti

ф. 896

ВЫПИСКА ИЗ ПРОТОКОЛА

заседания тройки при Управлении НКВД СССР по МО от „9" X 1937 г.

СЛУШАЛИ:	ПОСТАНОВИЛИ:
96. дело № 7329 по обв. ОРЛОВА Александра Васильевича, 1883 г. р. ур. МО, Малинского р-на, с. Хонятино, священник, в 32 г. осужд. тр. ПП ОГПУ МО по ст. 58/10 и II УК к 3г. ИТЛ-отбыл. Обвин. в том, что вел к/р агитацию против сов. в... и ВКП/б/, агитировал ... водить детей в церковь.	ОРЛОВА Александра Васильевича, РАССТРЕЛЯТЬ.

Секретарь тройки

Išrašas iš 1937 m. spalio 9 d. SSRS NKVD valdybos troikos posėdžio protokolo: „Apsvarstė – ... dvasininko Aleksandro Vasiljevičiaus ORLOVO bylą Nr. 7329... nuteisto 1932 m. pagal 58 straipsnio 10 dalį... Kaltinamas agitavęs prieš sovietų valdžią ir VKP(b), agitavo moteris vesti vaikus į cerkvę. Nusprendė – A.V. Orlovą sušaudyti. Troikos sekretorius".

iki dantų ginkluotiems bolševikams. Daugelyje vietų minią paprasčiausiai išsklaidydavo kulkosvaidžiais, o suimtuosius sušaudydavo tą pačią dieną.

Tačiau suprasdama, kokį didžiulį autoritetą Bažnyčia turi tarp paprastų rusų, ir bijodama visuotinio sukilimo, valdžia, kaip visada, griebėsi melagingų ir veidmainiškų raginimų, apeliuodama į „liaudį" ir „darbo mases". 1922 m. kovo 28 dieną buvo išspausdintas vyriausybės pranešimas:

„Vyriausybei svetima mintis apie bet kokius tikinčiųjų ir Bažnyčios persekiojimus... Vertybės sukurtos liaudies darbu ir priklauso liaudžiai.
Religinės apeigos nė kiek nesuprastės, jei brangūs reikmenys bus pakeisti kitais, paprastesniais. Už brangenybes galima nupirkti pakankamai grūdų, sėklų, darbinių gyvulių ir padargų, kad būtų išgelbėta ne tik Pavolgio ir visų kitų badaujančių Sovietų Federacijos vietovių valstiečių gyvybė, bet ir ūkis... Bet Bažnyčios kunigaikštukų klika, pripratusi prie prabangos, aukso, šilkų ir brangenybių, nenori atiduoti šitų lobių, kad išgelbėtų milijonus žūstančiųjų. Geisdama žūtbūt išlaikyti savo

„Šalin bažnytines šventes!"
(bažnytinės šventės verčia girtauti).
Sovietų plakatas.

rankose vertybes, privilegijuota Bažnyčios klika nesibodi nusikalstamų sąmokslų ir provokuoja atvirus maištus. Kaip ir anksčiau, būdama atidi ir pakanti tikintiesiems, Sovietų vyriausybė nė vienos valandos nepakęs, kad privilegijuoti Bažnyčios vadeivos, apsikarstę šilkais ir briliantais, kurtų atskirą Bažnyčios valdovų valstybę darbininkų ir valstiečių valstybėje".

Išspausdintas kreipimasis, kuriuo buvo mėginama sukiršinti Bažnyčią ir tikinčiųjų mases, nedviprasmiškai grasino Stačiatikių bažnyčios vadovybei ir, kaip paprastai, buvo tik atgarsis Kremliuje jau priimtų slaptų nutarimų.

Leninas buvo puikiai nusiteikęs. Grįžo jo ankstesnė energija ir kovotojo aistra. Akys blizgėjo kaip tuomet, kai išmetė genialų šūkį: „Plėšk, kas priplėšta!"

1922 m. kovo 19 d. jis siunčia slaptą direktyvinį laišką Politinio biuro nariams, Vyriausiosios politinės valdybos, teisingumo liaudies komisariato ir revoliucinio tribunolo vadovams, kurie rengėsi pasitarimui, kaip optimizuoti ir koordinuoti įvairių tarnybų veiksmus vykdant dekretą dėl Bažnyčios vertybių konfiskavimo:

„Šiame pasitarime, – nurodo Vladimiras Iljičius, – priimti slaptą suvažiavimo nutarimą konfiskuoti vertybes, ypač iš pačių turtingiausių – vienuolynų ir cerkvių – negailestingai ir ryžtingai, visiškai prieš nieką nesustojant ir pačiais trumpiausiais terminais. Kuo daugiau reakcinės buržuazijos ir reakcinės dvasininkijos atstovų mums pavyks sušaudyti, tuo geriau. Reikia būtent dabar pamokyti tą publiką taip, kad keliasdešimt metų nedrįstų nė galvoti apie jokį pasipriešinimą.
1922 m. III. 19 d. liaudies komisarų tarybos pirmininkas V. Uljanovas (Leninas)".

Dar niekada, net senovės despotų laikais, valstybės vadovas nesiryžo pasirašyti tokių dokumentų. Lenino, kuris dauguma atvejų pats sankcionuodavo visus savo režimo nusikaltimus, ryžtingumas buvo ir Stalino, ir Hitlerio pavydo objektas. Stalinas visada žavėdamasis atsiliepdavo apie Lenino ryžtingumą, aiškiai pabrėždamas savo neryžtą: jis bijojo pasirašyti net įsakymą susprogdinti Leningrado tiltus ir Maskvos įmones, nors tai diktavo karo būtinybė.

Ikonos ir kitos cerkvių, sinagogų, bažnyčių brangenybės virsta metalo laužu – partijos auksu.

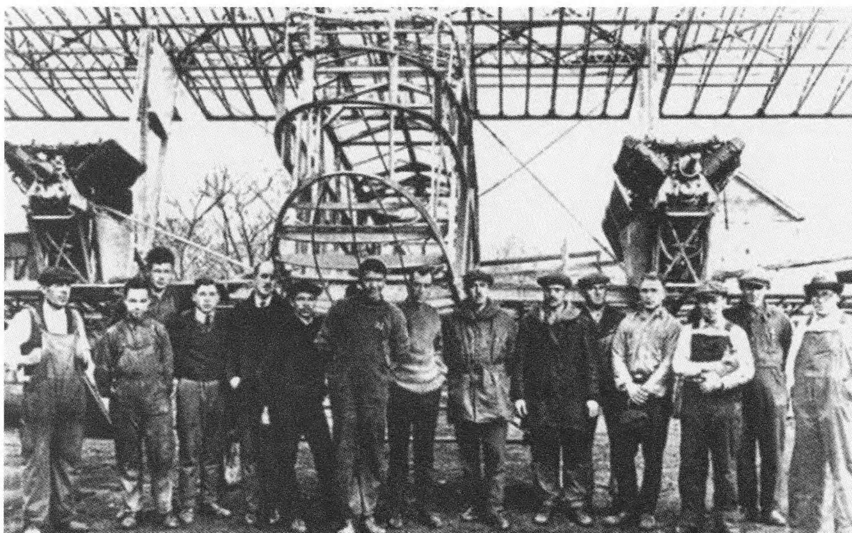

Bolševikų suimti dvasininkai po teismo posėdžio laipinami į sunkvežimius. 1922 m.

Vado, savo parašu prisiimančio atsakomybę už valdinių, turinčių teisę remtis gautu įsakymu, nusikaltimus, ryžtingumas negalėjo nekelti jų pagarbos ir susižavėjimo. Šiuo atveju patenkinti buvo visi: ir tie, kurie grupavosi apie Trockį, norėdami bėgti iš šalies, ir galėjo šia akcija dar labiau suapvalinti savo daugiamilijonines sąskaitas Vakarų bankuose, ir tie, kurie grupavosi apie stiprėjantį Staliną, ketindami likti, kad, be rūpesčių gyvendami užkariautoje Rusijoje, paverstų ją savo būsimųjų avantiūrų baze, plėšikavimo ideologiją – valstybės religija, o patį Leniną – naujos religijos stabmeldžių dievaičiu. O naujoji religija visada kėsinasi sunaikinti senąją.

Cerkvės buvo išplėštos, kaip ir įsakė Leninas, „su negailestingu ryžtingumu“ ir „trumpiausiais terminais“. Sušaudyta 40 tūkstančių dvasininkų, diakonų ir vienuolių, taip pat apie 100 tūkstančių tikinčiųjų, priklausiusių bažnytinėms „dvidešimtinėms“ ir bendruomenėms. Grynas pelnas sudarė pustrečio milijardo rublių (labai kukliu nedrąsių pertvarkos ir viešumo epochos istorikų vertinimu). Vakarų specialistų nuomone, šį skaičių reikėtų padidinti trigubai. Vis dėlto šventyklų ir vienuolynų buvo labai daug, ir jie egzistavo vidutiniškai po 300 metų. Priminsiu, kad ARA, išleidusi 137 milijonus dolerių, pamaitino ir išgelbėjo nuo mirties daugiau kaip 20 milijonų pasmerktųjų. Sovietinė statistika nurodo, kad 1922–1923 m. grūdų užsienyje buvo nupirkta už milijoną rublių, ir tai – sėklai.

Dėl galvijų ir žemės ūkio padargų. Jų apskritai nebuvo. Kurgi dingo tie nesuskaičiuojami turtai? Juk, jei būtų padaliję po lygiai, kaip žadėjo, ir tik juos, tai net nualinta Rusija būtų sugebėjusi greitai virsti turtinga ir klestinčia, panašia į Kuveitą. Bet, suprantama, nieko panašaus neįvyko: tikslas buvo visiškai priešingas. Nikolajus Bucharinas, pats niekingiausias ir bailiausias iš bolševikų vadeivų, o todėl garsiau ir nuoširdžiau už kitus žavėjęsis revoliucijos vado užmoju, su pasimėgavimu prisiminė tas dienas: „...Mes nudyrėme Bažnyčiai kailį, ir už jos „šventąsias vertybes“ varome savo pasaulinę propagandą, ničnieko nedavę badaujantiems; prie GPU mes pastatėme savo „bažnyčią“ stačiatikių popų padedami, ir jos jau neįveiks jokios pragaro jėgos! Mes pakeitėme filaretų katekizmo paistalus mano širdžiai miela

Geriausi Rusijos žmonės, inteligentija, mokslininkai bėgo iš bolševikų valdomos sovietų Rusijos. Vienas tokių žmonių, palikusių Rusiją – lėktuvų konstruktorius I. Sikorskis prie savo sukonstruoto didžiausio tų laikų lėktuvo „Ilja Muromietis".

I. Sikorskis, emigravęs į JAV, tapo vienu žinomiausių amerikiečių sraigtasparnių konstruktoriumi.

„Komunizmo abėcėle", Dievo įsakymus – politiniu mokymu, nuplėšėme nuo vaikų kryžiukus ir smilkalų maišelius, vietoj ikonų pakabinome „vadus", ir pasistengsime Pachomui ir „apačioms" atverti komunistiniu padažu paskanintus Iljičiaus šventuosius palaikus... Kvailių šalis!" 1922 metų gegužę patriarchas Tichonas buvo suimtas kartu su visais Šventojo sinodo nariais. 32 metropolitai ir arkivyskupai buvo sušaudyti. Tačiau po oficialių žodžių „sušaudymas" dažnai slypėjo žvėriška rafinuota žmogžudystė. Kijevo metropolitas Vladimiras sumaitotas, iškastruotas, nušautas ir nuogas išmestas pasityčiojimui; Peterburgo metropolitas Benjaminas, kuris turėjo pakeisti patriarchą jo mirties atveju, paverstas ledo stulpu šaltyje apipylus vandeniu, o paskui paskandintas; Tobolsko vyskupas Germogenas, kadaise savo noru važiavęs su caru tremtin, buvo gyvas pririštas prie garlaivio rato ir sukapotas mentėmis. Permės arkivyskupas Andronikas, praeityje garsus misionierius Japonijoje, gyvas užkastas žemėn. Černigovo arkivyskupas Vasilijus nukryžiuotas ant kryžiaus ir sudegintas. „Reikia būtent dabar pamokyti tą publiką taip, kad keliasdešimt metų nedrįstų nė galvoti apie jokį pasipriešinimą. Leninas".

„Karštligę" pasaulio biržose, kurią sukėlė staigus aukso kainų kritimas, specialistai sieja su dideliu šio metalo plūstelėjimu į pasaulio rinkas iš

Rusijos. „Bolševikų partiją, dabar valdančią šią nelaimingą šalį, visiškai galima pavadinti „geltonojo velnio partija", – rašė Anglijos laikraštis „Gardian" 1923 metų kovą. Jam antrino „Time": „Tai, kad kairieji socialistai aukcione nusipirko du šešiaaukščius namus Londono Sityje po 6 milijonus svarų sterlingų už namą ir už 4 milijonus svarų sterlingų pastatė pompastišką paminklą Karlui Marksui jo palaidojimo vietoje, liudija, bolševikai Maskvoje turi kur leisti pinigus, konfiskuotus iš Bažnyčios neva badaujantiems padėti. Mes tik dabar pradėjome suprasti, kokia turtinga šalis buvo sunaikintoji Rusija".

Vidurio Azija po mongolų antplūdžio, Europa po 30-ies metų karo, Prancūzija po 10 metų trukusio maro epidemijos – viso to, kartu paėmus, negalima lyginti su tuo, kuo virto Rusija po nepilnų Lenino valdymo metų. Dauguma išsilavinusių Rusijos žmonių dingo: žuvo ar iš siaubo pabėgo iš šalies. Daugiamilijoninės žmonių masės, teroro, karo veiksmų ir bado išstumtos iš apgyventų vietų, išsibarstė po visą šalį. Ikirevoliucinis negausus proletariatas buvo visiškai likviduotas. Pažangesni agrarininkai, tvarkantys savo ūkius pagal Europos standartus, buvo arba išžudyti, arba pabėgo nežinia kur. Ekonomika žlugo. Kadaise pats galingiausias pasaulyje upių laivynas buvo sunaikintas. Rusijos pasididžiavimas – geležinkeliai – buvo sugriauti, riedmenys sunaikinti. Sugriautos cerkvės stūksojo gaisravietėse kaip žuvusios civilizacijos paminklai.

Rusija virto lauku, nusėtu mirusiųjų kaulais: nebekyla nei protesto, nei pasipiktinimo. Visi pavargo, visi pažeminti ir sužlugdyti. Svarbiausia – viskas išvogta ir išplėšta. Nuo išdraskytų imperatorių kapaviečių iki išverstų visų gyvųjų ir mirusiųjų kišenių. Didžioji visų laikų afera sąlyginiu pavadinimu „Pasaulinė revoliucija" baigėsi. Nėra duomenų, skaičių, kiek kainavo ši „priemonė". Visas didžiulės ir turtingos šalies, kuri vadinta Rusija, nacionalinis turtas susiliejo į vieną milžinišką PARTIJOS AUKSO luitą. Tačiau tai dar ne pabaiga. Priekyje juodu debesiu slinko dar baisesnė ateitis.

Igorio Sikorskio JAV sukonstruotas sraigtasparnis „Skraidantysis kranas" (*skycrane*) S-64.

Bolševikų pastatytas paminklas K. Marksui ant jo kapo už Sovietų Sąjungos gyventojų lėšas tuo metu, kai šalyje siautė badas ir mirtis.

Už V. Lenino krėslo stovi jo jaunesnioji sesuo Marija Uljanova ir gydytojas neurologas. 1923 m. paralyžiuotą V. Leniną gydė daugybė gydytojų.

1922 m. gruodį įvyko gana nemalonus netikėtumas. Šveicarijos bankas paskelbė Lenino laiduotojui Rotšteinui, kad jo atstovaujamos firmos (o jis atstovavo bolševikų partijai) pagrindinio kapitalo pinigai, nurodžius savininkams (arba jų įgaliotiems asmenims), mokėjusiems sudėtingą devizų ir šifrų derinį, persiųsti į tris skirtingas sąskaitas su naujomis devizomis ir šifrų deriniais. Pinigai asmeninėse sąskaitose liko nepaliesti. Senis Parvusas vėl pademonstravo Leninui, kad joks reikalas, ypač finansinis, nemėgsta diletantizmo. Leniną ištiko apopleksija.

Šiek tiek atsigavęs Leninas, nepaisydamas gydytojų ir artimųjų protestų, įsako nuvežti jį į Kremlių, kur įsitikina, kad visi blogiausi būgštavimai pasitvirtino. Kabinete atlikta nuodugni krata. Atidarytas seifas, iš kurio paimti visi „archisvarbūs“ dokumentai, tarp jų bankų laidavimai. Čekių knygelės ir visa kolekcija užsienio pasų. Dingo ir ištikimasis Gorbunovas...

Kariai „internacionalistai“ ištisą parą budėjo prie ištaigingos dviejų aukštų vilos, buvusių didžiojo kunigaikščio Sergejaus Aleksandravičiaus užmiesčio rūmų Gorkuose. Speiguotą 1923 m. Kalėdų naktį jie išgirdo šiurpų klyksmą, kuris, regis, sklido tiesiai iš po namo. Buvo gili naktis,

V. Lenino artimiausieji bendražygiai bolševikai prie mauzoliejaus. 1924 m.

Pirmojo V. Leninui skirto medinio mauzoliejaus statyba. Maskva.

danguje švietė pilnatis. Trakštelėję savo išmėgintų austriškų karabinų spynomis, sargybiniai pradėjo slinkti į tą vietą, iš kur aidėjo kauksmas, nusprendę, kad prie vilos iš miško atsliūkino vilkai. Bet vilkų nebuvo. Pirmojo aukšto įstiklintoje verandoje supamajame krėsle sėdėjo Leninas su šimtasiūle ir veltiniais. Pakėlęs išsekusį veidą į mėnulį, jis pratisai ir šiurpiai kaukė. Piktoji dvasia šaukėsi savo brolių kosmose, prašydamasi laisvėn. Jis savo darbą padarė...

Per spengiantį šaltį 1924 m. sausį darbininkai kastuvais ir laužtuvais kasė pamatų duobę laikinajam mauzoliejui. Laužtuvu buvo prakirstas kanalizacijos vamzdis, bet šalčio sukaustytos spragos niekas nepastebėjo. Vos atšilus vamzdis sprogo, užliedamas savo turiniu mauzoliejų. Sužinojęs apie tai, namų areštą kenčiantis patriarchas Tichonas liūdnai pastebėjo: „Kokie palaikai, toks ir balzamas".

V. Leninas 1924 m.

II dalis

VKP(b) okupacija

J. Stalinas – naujasis sovietų šalies vadovas.

Niūriai apžvelgdamas jam atitekusį Lenino palikimą, Josifas Stalinas turėjo pakankamai priežasčių būti nepatenkintas. Pirma, kaip niekas kitas, jis jautėsi apvogtas. Išties, jis – CK narys, pirmosios Lenino vyriausybės narys, daręs, galima sakyti, nešvariausią darbą, blaškydamasis po pilietinio karo frontus, kiekvieną minutę rizikuodamas būti nušautas, nudurtas, suplėšytas į gabalus, buvo apgautas. Pasirodo, kol jis, iki kelių skęsdamas kraujyje, šiltine sergančiųjų mėšle ir tuo pačiu metu kapstydamasis neišbrendamame Naujosios Bizantijos intrigų purve, siuntė į Maskvą iš visų šalies kampų ešelonus su auksu ir grūdais (kurie kartais buvo brangesni už auksą), visa tai už jo nugaros buvo vagiama, siunčiama užsienin, perkeliama į asmenines sąskaitas, į aktyvus akcinių bendrovių ir įsigytų bankų sąskaitas. Negalima sakyti, kad jis apie tai apskritai nieko nežinojo. Aišku, žinojo. Bet tikrojo užmojo nenujautė, kaip nenujautė ir to, kad jo dalis (jo teisėta dalis!) bus tokia juokingai maža. Išstumtas iš „Kremliaus virtuvės" ir Kominterno į tautybių liaudies komisaro ir butaforinės darbininkų ir valstiečių inspekcijos pirmininko pareigas, Stalinas anaiptol ne iš karto ėmė suprasti, kas gi dedasi bolševikų užkariautoje Rusijoje. Beje, jam tik rodėsi, kad jis kažką supranta, nes kiekviena diena, pateikdama naujų staigmenų, įtikinėjo, jog

Rusijos FSR konstitucija. 1918 m. Baisusis 58 straipsnis 1a,b,c, dalys: „Antirevoliuciniu pripažįstamas bet koks veiksmas kviečiantis nuversti, nukreiptas griauti ir darantis silpnas darbininkų – valstiečių tarybas ir jų išrinktuosius... Visų darbo žmonių tarptautinio solidarumo interesais tokie veiksmai pripažįstami kontrrevoliuciniais ir tada, kai nukreipti prieš bet kokią darbo žmonių valstybę, net ir neįeinančią į SSRS".

ką nors suprasti labai sunku, o gal net neįmanoma. Baigėsi pilietinis karas, ir milijonai akių su nebyliu klausimu žvelgė į Leniną: kada gi, kaip tarėmės, dalysimės po lygiai tai, kas priplėšta? Leninas, išraiškingai išversdamas tuščias kišenes, leisdavo suprasti, kad dalyti nėra ko – prakeikti buržujai pabėgo ir išsivežė viską iki paskutinės kapeikos. Net vinis iš sienų ištraukė ir visą druską garlaiviais išvežė. O apie ką kita nėra ko nė kalbėti. Daugelis, žvalgydamiesi į šalis, tikėjo. Daugelis – ne, įtardami visuotinę apgaulę. Stalinas tikėjo, nes žinojo – iždas tuščias kaip Mėnulio krateris. Įtarė, kad pinigai ne ižde. O kurgi? Šis klausimas domino ir jį patį. Bet ne mažiau jį domino ir tai: o ką toliau daryti? Paaiškėjo, kad niekas, net pats Leninas, jokių aiškių planų neturėjo ir, tai dar keisčiau, – niekas apie tai rimtai nė negalvojo. Darbas padarytas, atėjo metas išnykti, ištirpti, pakeisti slapyvardžius ir gyventi nesukant galvos, klausantis, kaip ošia Atlanto ir Ramiojo vandenyno mūša. Taip manė tie, kurie įstengė gerai prisiplėšti. O tokių buvo koks trisdešimt. Ką daryti kitiems?

Paskelbė NEP'ą, kad atsikvėptų ir pagalvotų. Ir staiga Leninas iš tarptautinio proletariato vado netikėtai virto vienvaldžiu Rusijos valdovu ir pradėjo svajoti ne apie pasaulinę revoliuciją, o kaip atkurti Rusijos imperiją su 1914 metų sienomis. Iš pradžių nepatikėjo ir jo kalbų užrašus slapta siųsdavo psichiatrų ekspertizei – ar tik vadas nebus kuoktelėjęs? Iš ten atsakė, kad panašu: pernelyg emocionaliai ir impulsyviai kalba, frazės trūkinėja, apstu prieštaravimų, nėra nuoseklios prasmės. Bet prasmė buvo. Ir Stalinas ją bemat suprato. Pasaulinė revoliucija neišdegė, vadinasi, kaip ir pranašavo Iljičius, „mes pražuvome". O kad nežūtume, reikia

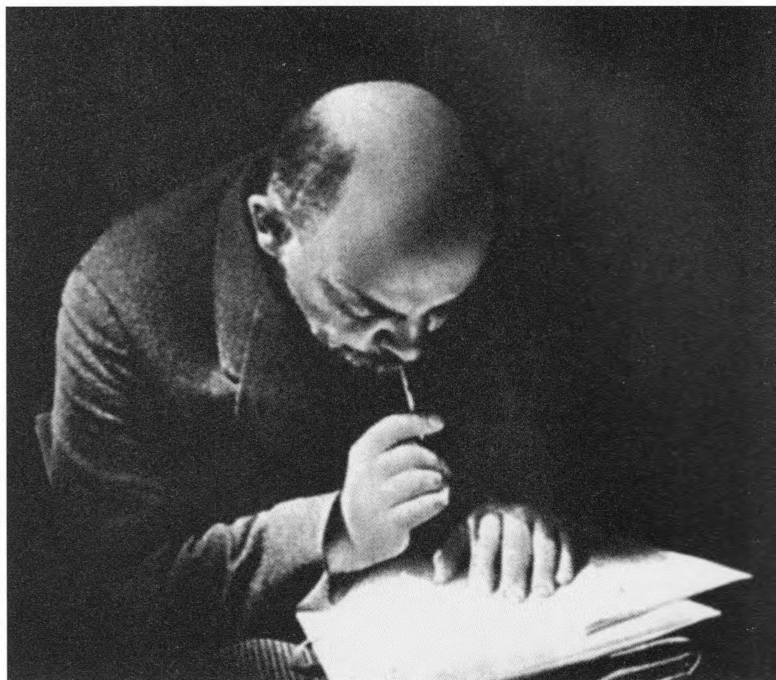
ČK darbuotojai ir suimtieji prie Lubiankos.

sukurti galingiausią valstybę (kuri pagal Lenino teoriją jau turėjo apmirti) ir būtent šia galingiausia valstybe kaip įrankiu įvykdyti pasaulinę revoliuciją. Neblogai sugalvota! O iš kur imti pinigų, jei jūsų komanda, Vladimirai Iljičiau, susikišo visą nepaprastai turtingos šalies nacionalinį turtą į savo kišenes, kurios pasirodė esančios bedugnės; jei jūsų NEP'as demoralizuoja šalį, paversdamas ją iš pasaulinės revoliucijos depo milžiniška blusų rinka! Jei jūsų išgirtoji „senų bolševikų" gvardija maudosi prabangoje ir daugiau visiškai niekuo nesidomi, nebent nekilnojamojo turto kainomis ir akcijomis kapitalo šalyse, meiliai sklaidydama užsienio pasus, kurių turi ne po vieną.

Pamažu telkdamas valdžią savo rankose, Stalinas su nuostaba pastebėjo, kad jam niekas iš esmės ir netrukdė. Niekas negalvojo apie ateitį, visi buvo patenkinti dabartimi. Dirbo tik ČK, pervardyta į GPU (Vyriausiąją politinę valdybą), tingiai, be buvusio azarto šaudžiusi po 200 žmonių per dieną. Čekistai irgi jautėsi esą apgauti. Kur tie nesuskaičiuojami lobiai, kuriuos jie su rūkstančiais mauzeriais rankose penkerius metus vežė į centrą, tikėdamiesi savo, lygios su visais, dalies. O gavo špygą... Stalinas puikiai pasinaudojo šia aplinkybe, perimdamas slaptosios policijos kontrolę, suprasdamas, kad jokios kitos vykdomosios valdžios institucijos tiesiog neįmanoma sugalvoti. Tai, ką Leninas meiliai vadino „bolševikais", išsigimė jau nežinia į ką. Ir kaip greitai – vos per nepilnus šešetą metų!

Negalima sakyti, kad Leninas viso to nematė ir nesuprato. Dar ir kaip suprato! Tačiau tildė oponentus. Ne pinigai – laimė! Kur kas dingo, partija žino. O žmonės bruzda todėl, kad per mažai pradėjom šaudyti. Reikia daugiau šaudyti, draugai! Apsėstas idėjos sukurti SSRS, Leninas daugiausia mąsto apie būsimosios „darbininkų ir valstiečių" valstybės teisinį pagrindą. Ji bus tuo stipresnė, nuoširdžiai manė jis, kuo daugiau bus šaudoma.

NEP'o įkarštyje, 1922 metų viduryje, sukaupęs paskutines jėgas, Leninas vėl mėgina susigrąžinti ankstesnį autoritetą ir sutelkti aplink save šalininkus, įkvėpęs juos naujam plėšikavimui, kad silpstančiose rankose išlaikytų tokias širdžiai mielas

V. Leninas.

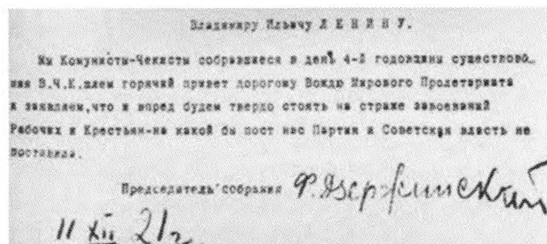
neribotos valdžios vadžias. Tai sunku susieti su svajonėmis apie galingą socialistinę valstybę, tačiau vado nenuoseklumas jau net neerzina, jis tapo anekdotų objektu. Beje, o ką gi plėšti? Šalis ir taip jau paversta negyvenama dykuma. Bet taip atrodo tik vykdytojams, o genijus visad žvelgia į ateitį ir mato kur kas geriau už savo valdinius. Studijuodamas didžiosios socialistinės valstybės būsimojo baudžiamojo kodekso projektą, kurį jam pateikė per NEP'ą nutukę valdininkai, Vladimiras Iljičius paskutinį kartą savo gyvenime pajuto galingą kūrybinių jėgų antplūdį ir išmargino projektą raudonu pieštuku.

Koks ištižimas! Kur revoliucinis polėkis?

„Drg. Kurski, – susierzinęs rašo Leninas savo teisingumo liaudies komisarui, – mano nuomone, reikia plačiau taikyti sušaudymą (...) visoms menševikų veiklos rūšims ir t. t.; rasti formuluotę, susiejančią šiuos veiksmus su tarptautine buržuazija ir jos kova prieš mus (paperkant spaudą ir agentūras, rengiant karą ir t. t.). Prašau skubiai grąžinti su Jūsų atsakymu. Leninas. 1922 metų gegužės 15 d".

F. Dzeržinskis ir jo pavaduotojas, artimiausias bendražygis J. Petersas.

Владимиру Ильичу Л Е Н И Н У.

Мы Коммунисты-Чекисты собравшиеся в день 4-й годовщины существования В.Ч.К. шлем горячий привет дорогому Вождю Мирового Пролетариата и заявляем, что и впредь будем твердо стоять на страже завоеваний Рабочих и Крестьян-на какой бы пост нас Партия и Советская власть не поставила.

Председатель собрания Ф. Дзержинский

11 XII 21 г.

F. Dzeržinskio sveikinimas V. Leninui: „Mes komunistai–čekistai susirinkę VČK egzistavimo 4-ųjų metinių proga siunčiame karštą sveikinimą brangiajam Pasaulinio Proletariato vadui ir pareiškiame, kad ir ateityje tvirtai stovėsime Darbininkų ir Valstiečių iškovojimų sargyboje, bet kokiame poste į kurį mus paskirtų Partija ir Sovietų valdžia. Susirinkimo pirmininkas F. Dzeržinskis. 1921 m. gruodžio mėn. 11 d."

Ne! Kurskis nesupras. Dar nuspręs, kad tai skiriama tik menševikams ir eserams. Reikia jam paaiškinti išsamiau.

Po dienos, gegužės 17-ąją, Leninas siunčia Kurskiui naują laišką:

„Drg. Kurski!.. Siunčiu Jums Baudžiamojo kodekso papildomo paragrafo apmatus. Tai juodraštis, kurį, suprantama, reikia visokeriopai nušlifuoti ir perdirbti. Tikiuosi, pagrindinė mintis aiški, nepaisant visų juodraščio trūkumų: atvirai iškelti principinę ir politiškai teisingą (o ne tik siaurai juridinę) tezę, motyvuojančią teroro esmę ir pateisinimą, jo būtinumą, jo ribas.
Teismas neturi šalinti teroro; žadėti tai būtų saviapgaulė arba apgaulė, jis turi pagrįstai jį įteisinti iš principo, aiškiai, be falšo ir pagražinimų. Formuluoti reikia kiek galima plačiau, nes tik revoliucinė teisinė sąmonė ir revoliucinė sąžinė sudarys sąlygas taikyti jį praktiškai, daugiau ar mažiau plačiai.
Su komunistiniais linkėjimais – Leninas".

Toliau Leninas, pagal išsimokslinimą teisininkas, siunčia savo paties parašytus tris RSFSR baudžiamojo kodekso naujojo straipsnio variantus:

„1 variantas:
Propaganda arba agitacija, arba dalyvavimas organizacijoje, arba parama organizacijoms, padedančioms tai daliai tarptautinės buržuazijos, kuri nepripažįsta kapitalizmą keičiančios komunistinės nuosavybės sistemos lygiateisiškumo ir siekia ją nuversti prievarta, intervencijos arba blokados, arba šnipinėjimo, arba spaudos finansavimo ir pan. priemonėmis, baudžiama aukščiausiąja bausme, pakeičiant ją, jei yra kaltę švelninančių aplinkybių, laisvės atėmimu ar ištrėmimu į užsienį.

2 variantas:
a) propaganda arba agitacija, objektyviai padedančios tai tarptautinės buržuazijos daliai, kuri... ir t. t. iki galo;
b) taip pat baudžiami tie, kurie dalyvavo organizacijose ar rėmė organizacijas ar asmenis, užsiimančius nurodyto pobūdžio veikla".

Kaip visada, Lenino plunksna, aplenkdama vado mintis, sušaudymais mėgina kuo plačiau aprėpti užkariautos šalies gyventojus. Abejodamas, kad Kurskis viską supras teisingai, Leninas priduria: 2a variantas: „Padedantys arba galintys padėti" ir ryškiai apveda šį variantą rašalu. Dabar, regis, viskas teisingai. Visiems būsimosios valstybės piliečiams valdžios nuožiūra gali būti taikomas šis straipsnis – sušaudyti.

Kitą dieną, 1922 metų gegužės 18-ąją, specialiame RKP(b) CK Politinio biuro posėdyje priimamas nutarimas maždaug trigubai padidinti GPU darbuotojų atlyginimus ir priskirti juos prie specialios uždaros produktų skirstymo grupės specialiems daviniams gauti. Tuo pačiu metu, aiškindamos naujų Baudžiamojo kodekso straipsnių apie sušaudymą esmę, į GPU su Lenino viza skrieja slaptos tokio turinio direktyvos:

„OGPU šiuo metu dėl įgyvendinamos Naujosios ekonominės politikos ir vadovaudamasi aukščiausiais vyriausybiniais sumetimais, priversta elgtis gana pasyviai. Tačiau kiekvienas GPU darbuotojas turi suprasti, kad tokia situacija gali būti tik laikina. Todėl OGPU šiuo metu turi panaudoti visas pastangas, kad atskleistų ir suregistruotų mūsų priešus, smogtų jiems, kai ateis laikas, triuškinamąjį smūgį".

Ką reiškia OGPU triuškinamasis smūgis priešams, regis, niekam nereikėtų nė aiškinti. 1922 metų gruodžio 17 d. „legendinis" čekistas Petersas „Izvestijoje" spausdina straipsnį, kuriame, ragindamas būti budriems, pažymi:

„Mes neturime pamiršti net NEP'o sąlygomis, kad mus iš visų pusių supa pikčiausi priešai".

Bet kas tie pikčiausi priešai, kuriuos reikia registruoti ir demaskuoti, kad, „kai ateis laikas", būtų galima sunaikinti visus iki vieno, prieš tai vėl apiplėšus iki paskutinio siūlo galo? Slaptas 1923 metų vasario cirkuliaras išsamiai išvardija tuos, kurie pačiu artimiausiu metu pasmerkti sunaikinti fiziškai:

GPU Rytų skyriaus viršininkas J. Petersas.

„Politinės partijos ir organizacijos
1. Visi buvę ikirevoliucinių politinių partijų nariai.
2. Visi buvę monarchistinių sąjungų ir organizacijų nariai.
3. Visi buvę Nepriklausomų žemdirbių sąjungos nariai, taip pat Nepriklausomų valstiečių sąjungos nariai Centrinės Rados Ukrainoje laikotarpiu.
4. Visi buvę senosios aristokratijos ir dvarininkijos atstovai.
5. Visi buvę jaunimo organizacijų nariai (boiskautai ir kiti).
6. Visi įvairaus plauko nacionalistai.

Caro įstaigų darbuotojai
1. Visi buvusios Vidaus reikalų ministerijos darbuotojai; visi slaptosios policijos, policijos ir žandarmerijos darbuotojai, visi slaptosios žvalgybos ir policijos agentai, visi pasienio sargybos valdininkai ir t. t.
2. Visi buvusios Teisingumo ministerijos darbuotojai: visi apygardų teismų nariai, teisėjai, visų rangų prokurorai, taikos teisėjai, teismo tardytojai, teismo vykdytojai, kaimiškųjų teismų vadovai ir t. t.
3. Visi be išimties caro armijų ir laivyno karininkai ir puskarininkiai.

Slapti sovietų režimo priešai
1. Visi Baltosios armijos, nereguliariųjų baltagvardiečių formuočių, Petliūros junginių, įvairių sukilėlių padalinių ir gaujų karininkai, puskarininkiai ir eiliniai, aktyviai kovoję prieš Sovietų valdžią. Sovietų valdžios amnestuoti asmenys - ne išimtis.
2. Visi baltagvardiečių vyriausybių, Centrinės Rados, etmono administracijos centrinių ir vietos institucijų bei žinybų civiliai darbuotojai ir t. t.
3. Visi religijos veikėjai: vyskupai, Stačiatikių ir Katalikų bažnyčios dvasininkai, rabinai, diakonai, vienuoliai, chormeisteriai, bažnyčių seniūnai ir t. t.
4. Visi buvę pirkliai, parduotuvių ir krautuvėlių savininkai, taip pat „nepmanai".
5. Visi buvę žemvaldžiai, stambieji nuomininkai, turtingi valstiečiai, anksčiau naudoję samdomąją jėgą. Visi buvę pramonės įmonių ir dirbtuvių savininkai.
6. Visi asmenys, kurių artimi giminaičiai gyvena nelegaliai ar tęsia ginkluotą pasipriešinimą sovietų režimui antisovietinėse gaujose.
7. Visi užsieniečiai, nepriklausomai nuo tautybės.
8. Visi asmenys, turintys giminaičių ar pažįstamų užsienyje.
9. Visi religinių sektų ir bendruomenių nariai (ypač baptistai).
10. Visi senosios mokyklos mokslininkai ir specialistai, ypač tie, kurių politinė orientacija iki šiol nežinoma.
11. Visi asmenys, anksčiau įtarti ar nuteisti už kontrabandą, šnipinėjimą ir t. t."

Būtent šiuos dokumentus, o ne pasigailėtiną laiškelį, rekomenduojantį nerinkti Stalino „generaliniu sekretoriumi", reikia laikyti tikruoju Lenino politiniu testamentu. Jei jau nusprendėte likti ir kurti socialistinių valstybių sąjungą, štai jums vienintelė metodika, pagal kurią galite sukurti šią sąjungą. Tūkstantmetė Rusijos imperija, serganti lengvabūdišku karingumu, būdingu visoms nusenusioms imperijoms, nepakėlė savo noru prisiimtų krūvių ir nenumatytų perkrovų, griuvo ir subyrėjo. Reanimuoti jų neįmanoma, bet galima galutinai pribaigti ir paversti valdomu lavonu, sukaustytu plieniniais nuolatinio teroro lankais ir galvanizuojamu neįmantriais pseudomarksistiniais šūkiais, kiaurą parą kartojamais nuo kiekvieno individo gimimo iki mirties, jei jam dėl kokių nors priežasčių pavyko išvengti mirties. Valdomo lavono energiją galima

Nepasidavę ir kovoję prieš bolševikus petliūrininkai žygyje.

nukreipti kur nori: upėms apgręžti, pasauliui užkariauti, visai šaliai elektrifikuoti. Be to, nereiks jokių pinigų, nes visi dirbs už „davinį", kurį galima reguliuoti priklausomai nuo darbo kiekio ir atliekamų užduočių. Dėl to galima kurti didžiules darbo armijas ir nesuskaičiuojamus „proletariato batalionus", kurie paprasčiausiai užtvindys Europą ir visą pasaulį, garantuodami socializmo pergalę visame pasaulyje. Visa tai paprasta ir suprantama. Bet tokiai schemai įkūnyti prireiks milžiniškos armijos „valdytojų", o praktika jau parodė, kaip greitai šita „armija", tvirkinama prabangos, liaujasi bet ką veikusi, palikdama visus reikalus savieigai, nesipriešindama vis labiau klimpsta į saldų korupcijos liūną. Vadinasi, reikia sukurti naują „valdytojų" armiją, savotišką „okupacinės administracijos" štabą, atsitvėrusį nepermatoma slaptumo širma, neįveikiama asmeninių privilegijų siena, bet galva atsakančių už visus savo veiksmus, žodžius ir net mintis – vadui. Bet visam tam irgi reikia pinigų, ir nemažų. O kur jie?

Dar nuo 1922 metų Stalinas mėgina išsiaiškinti, kokiais būdais iš Rusijos į Vakarus plaukia milžiniškos sumos, kažkada buvusios Rusijos nacionalinis turtas. Bet ČK aparatas dar ne jo rankose. Tyrimas vyksta slaptai ir labai atsargiai, beveik be jokių rezultatų. Aptikti auksinių gijų galiukai greitai nutrūksta fantastiškuose tarptautinių bankų labirintuose. Jei ir pavyksta rasti kanalą, greitai įsiurbiantį Rusijos auksą, tai kanalo, išmetančio šį auksą į pasaulio rinką, jau neįmanoma rasti. Ir nėra tokių žmonių, kurie galėtų perprasti, kaip juda tūkstančių tūkstančiai bankų čiuptuvų, apglėbusių visą pasaulį.

Kol Maskvoje buvo mušamas pasaulinės revoliucijos būgnas, tyliai ir nepastebimai įvyko pasaulinė finansų revoliucija, kuri rengė pasaulinę protingiau naudojančios šios revoliucijos suteiktas politines ir ekonomines galimybes šalies ar šalių grupės hegemoniją. Ar apie tai žinojo tie, kurie 1917-ųjų spalį užgrobė valdžią Rusijoje? Stalinas buvo tarp jų, bet jis nieko nežinojo, nors seno recidyvisto uosle jautė, jog kažkas ne taip. Neturėdamas jokio politinio ir ekonominio išsilavinimo, jis

Стоимость двух Днепростроев—попам

И в награду за нее попы получают «сторицею». Как в бездонную прорву уходят миллионы народных денег. Да, миллионы!..

В СССР—**40 тысяч молитвенных зданий, около которых кормится до 500 тыс. служителей культов.** И если каждый из них вместе с семьей проживает только 50 руб. в месяц (или 600 руб. в год), то и тогда получаем потрясающий итог...

300.000.000 РУБЛЕЙ В ГОД ПЛАТИТ НАРОД ЗА СВОЕ ОДУРМАНИВАНИЕ!

А 300.000.000, это—стоимость построек двух таких грандиозных сооружений, как Днепрострой; это—60.000 тракторов; это—3—4 десятка первоклассных фабрик; это—сотни школ, больниц, клубов...

В течение нескольких лет такие «взносы» могли бы неслыханно поднять нашу индустрию, развернуть отрасли производства, которые еще не развернуты, абсолютно ликвидировать беспризорность... Ясно?

Iš to meto spaudos: „Dviejų Dnepro statybų kaina – popams. Ir apdovanojimą popai už ją gauna „šimteriopą". Kaip bedugnėje dingsta milijonai liaudies pinigų. Taip, milijonai! SSRS – 40 tūkstančių maldos namų, prie kurių maitinasi apie 500 tūkstančių kultų tarnautojų. Ir jeigu kiekvienas iš jų su šeima pragyvena tik už 50 rublių per mėnesį (arba 600 rublių per metus), net ir tada gauname sukrečiančius skaičius... 300 000 000 rublių per metus liaudis moka už savo kvailinimą! O 300 000 000 rublių, tai – dvi tokios milžiniškos statybos, kaip Dnepro užtvanka; tai – 60 000 traktorių; tai – 3–4 dešimtys pirmos klasės fabrikų; šimtai mokyklų, ligoninių, klubų...
Per kelerius metus tokie neregėti „įnašai" galėtų neregėtai pakelti mūsų pramonę, išplėtoti gamybos sritis, kurios dar neišplėtotos, visiškai likviduoti beglobystę. Ar aišku?"

L. Trockis ir Efraimas Sklianskis. E. Sklianskis – RFSR revoliucinės karinės tarybos, vadovaujamos L. Trockio, pavaduotojas. Jo bendradarbis. E. Sklianskis pagarsėjo pateikęs klausimą L. Trockiui: „Ką Jūs galvojate apie Staliną? L. Trockis atsakė: „Stalinas [...] – viena didžiausių asmenybių tarp mūsų partijos vidutinybių".

negalėjo bent paviršutiniškai išanalizuoti įvykių. Be to, ir laiko nebuvo. O likusieji? Žinojo ar ne? Ką žinojo pats Leninas? Greičiausiai ne daugiau už kitus. Jis tapo auka tų, kurie apsukriai pasinaudojo jo liguistomis fantazijomis. Leninas, kaip ir visi kiti iš artimiausios aplinkos, niekada nebuvo atviras su Stalinu. Paniekinantys žvilgsniai ir atlaidūs šypsniai – štai viskas, ko iš jų sulaukdavo. Dar gerai, kad neįtikėtinomis pastangomis ir rizikuojant, pasinaudojus dideliais prieštaravimais GPU vadovybėje, pavyko permesti ir paslėpti dalį Valstybės saugyklos vertybių. Bet GPU – tai organizacija, kuria negalima pasitikėti. Ar ras GPU tai, kas paslėpta? Tai dar klausimas.

Lenino mirtis atrišo rankas. Ką Iljičius nusinešė į kapą, slegia jo sąžinę. Bet dėl jo artimiausių bendrininkų išsiaiškinsim. Aiškintis teko narpliojant mirtiną Kremliaus intrigų kamuolį, kur nieko nebuvo galima nuspėti net puse dienos į priekį. Atrodė, jog galingi varžovai iš senosios bolševikų gvardijos sutrins „nemokšą seminaristą", kaip sakydavo Trockis, į dulkes, ir taip, kad jo niekas nė neprisimins. Teoriškai taip ir turėjo atsitikti, bet praktiškai paaiškėjo, kad jie jau seniai nebe kovotojai. Ne tik atprato kovoti, bet ir dirbti. Ir Rusijoje nenorėjo likti, ir į Europą važiuoti bijojo. Nebe ta Europa, kokią jie pažinojo iki Pirmojo pasaulinio karo, visai nebe ta. Nesaldu jiems ten būtų su savo įpročiais, įgytais per septynerius nežabotos savivalės Rusijoje metus. Tik Trockis dar turėjo šiek tiek stiprybės. Nusprendė važiuoti. Pavargo nuo tuščių diskusijų, ką reikia sunaikinti pirmiausia, ką paskui. Ar reikia kažkiek mokėti darbo armijų eiliniams, ar pakaks vien davinio? Pagal Lenino planą laukė toks kruvinas ir ilgas darbas, kad net kvapą gniaužė, o jėgų jau nebuvo. Verčiau ramiai gyventi Vakaruose švaistant lengva ranka prisiplėštus milijonus dolerių.

Stalinas tik apsidžiaugė tokiomis savo potencialiai pavojingiausio varžovo nuotaikomis. Įformino jam tremtį į užsienį už vengimą vykdyti partijos generalinę liniją ir mielai išleido su visu archyvu. Tegu ramiai sau kuria permanentinės revoliucijos teoriją. Bet akių nuo jo jau nenuleido. Žymėtieji atomai gal ir padės aptikti pagrobtų brangenybių pėdsakus. O supratęs, jog nepadės, sutraiškė kaip musę. Prieš ištremiant Trockį, OGPU šefas Henrichas Jagoda jau buvo pateikęs Josifui Visarionovičiui asmeninių sąskaitų ir sumų jose numerius, sąskaitas visų, kurie nedorai pasipelnė per istorijoje neregėtą plėšikavimą, vadinamą Didžiąja spalio socialistine revoliucija. Tik savo paties sąskaitos numerio Jagoda nepaminėjo, naiviai manydamas, kad jis yra vienintelis draugo Stalino informacijos šaltinis. Vėliau Jagoda jį nurodys, bet bus jau vėlu. Stalinas išsunks iš jų viską, iki paskutinio cento. Springdami iš atmuštų plaučių plūstančiu krauju, spjaudydami išmuštus dantis, jie visi, prieš gaudami kulką į viršugalvį, „savo noru" iš Vakarų bankų persiųs pinigus į Maskvą. Zinovjevas, Kamenevas, Bucharinas, Menžinskis, Haneckis, Unšlichtas, Bokijus – visų neišvardysi, bet Stalinas neužmiršo nieko. Net Lenino.

Pats paaiškino Nadeždai Konstantinovnai, kas jos laukia, jei nepaims pasaulinio proletariato vado pinigų iš Šveicarijos banko sąskaitų. Rytojaus dieną visi užmirš, kad ji buvo Lenino žmona ir yra

jo našlė, o našle laikys Kraštietę – tą pačią, kuri su Bela Kūnu vežė auksą iš Sevastopolio. Palūžusi Nadežda Konstantinovna viską atidavė. O štai Kraštietė – šaunuolė. Viską padarė savo noru ir apie Belą Kūną priminė. Ak, kaip tasai nenorėjo atiduoti pinigų! Tris dienas mušė, bet išmušė viską iki paskutinio grašio, o paskui sušaudė. Su visais „internacionalistais", puoselėjančiais visiško nebaudžiamumo iliuziją, susitvarkė greit, nesiterliodami. Surado ir tuos, kurie tikėjosi ramiai išlaukti užsienyje leisdami pasaulinei revoliucijai skirtus pinigus. Tik keliems amerikiečiams pavyko pasislėpti, bet apie juos vėliau taip niekas ir negirdėjo.

Pinigai plaukė į Maskvą, bet, deja, tik iš asmeninių sąskaitų. O tai buvo lašas jūroje. Buvo maža. Didingiems Stalino planams – naujai imperijai kurti reikėjo kur kas daugiau. OGPU ir jos įpėdinė NKVD naršė po pasaulį ieškodamos nesuskaičiuojamų lobių, kuriuos Leninas pavadino „partijos auksu". „Partijos aukso" ieškojo ir gestapas, kratydamas sielą iš suimtų bankininkų. Sielą iškratydavo, bet aukso nerasdavo. Kur jis išgaravo? Kam panaudotas? Sunku tiksliai pasakyti, bet kai kurie tyrinėtojai spėja, jog būtent „partijos auksas" padėjo Jungtinėms Amerikos Valstijoms išbristi iš labai sunkios trečiojo dešimtmečio ekonominės krizės, užtikrinęs vėlesnio prezidento Ruzvelto „naujojo kurso" ekonominį bumą. Dar niekas neparašė pasaulio finansų istorijos, nes finansinės paslaptys, ne taip kaip politinės, valstybinės ir karinės, istorijos raidos neatskleidžiamos, jos tampa dar labiau neįžvelgiamos...

Metodai, kuriais draugas Stalinas kūrė savo valstybę sunaikintos Rusijos gaisravietėje, visiems žinomi. Regis, nebuvo nusikaltimo, kurio nesugebėtų padaryti „visų tautų vadas". Milijonų milijonai sušaudytų ir paverstų lagerių dulkėmis. Pedantiškas ir nuoseklus visų Lenino priesakų vykdymas. Pakanka dar kartą žvilgtelėti į pasmerktųjų sąrašą, kad įsitikintum, koks ištikimas Lenino mokinys buvo Josifas Visarionovičius, sekęs savo mokytojo idėjų dvasia, neleidęs sau iš esmės jokių improvizacijų ir saviveiklos. Jis menkai išmanė socializmo teoriją ir tai suvokė. Todėl penktojo dešimtmečio pradžioje,

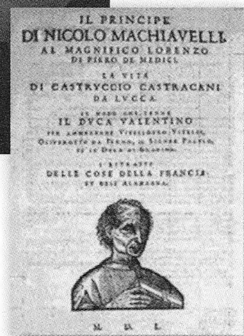

Kalbą sako vienas bolševikų partijos įkūrėjų ir veikėjų G. Zinovjevas. Tikroji pavardė – Jevsejus Gerša Aronovičius Radomyslskis. Sušaudytas 1936 m.

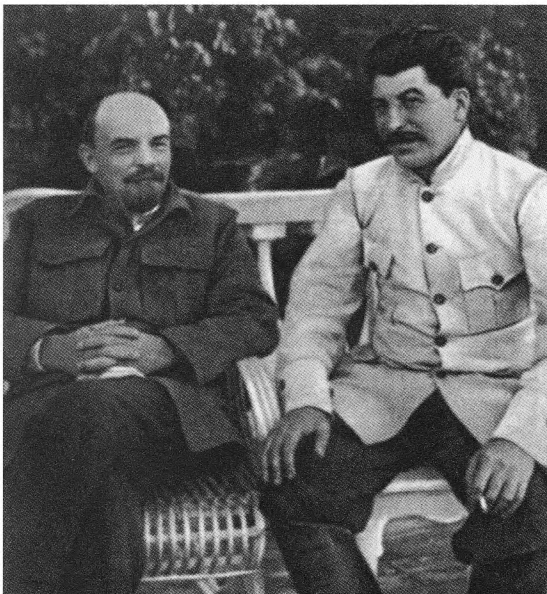
NKVD viršininkas G. Jagoda ir N. Chruščiovas lankosi Maskvos-Volgos kanalo statyboje.

IL PRINCIPE
DI NICOLO MACHIAVELLI
AL MAGNIFICO LORENZO
DI PIERO DE MEDICI.
LA VITA
DI CASTRVCCIO CASTRACANI
DA LVCCA.
IL DVCA VALENTINO
DELLE COSE DELLA FRANCIA
M. D. L.

N. Makiavelis (*Niccolò di Bernardo dei Machiavelli*) – italų filosofas, politikas, rašytojas. Jam priskiriamas garsusis posakis „Tikslas pateisina priemones".

V. Leninas ir J. Stalinas Gorkuose. 1922 m.

jei kuri iš sąraše nurodytų gyventojų kategorijų dar ir buvo gyva, tai tik už spygliuotosios vielos.

Galima nuolat kalbėti apie Stalino kruvinus darbus, bet reikia pripažinti ir jo nuopelnus. Ne taip kaip Leninas, kuris mokėjo tik griauti, o gyvenimas parodė, kad pasaulinio proletariato vadas kuriamojo darbo neišmanė ir nemokėjo, vengė jo ir mirė nieko nesukūręs, draugas Stalinas visą savo energiją skyrė kūrybai. Jis ne griovė valstybę, o ją kūrė. Pirmiausia sukūrė komunistinę bolševikų partiją, arba VKP(b), nes ta partija, kurią įsteigė Leninas, Stalino visiškai netenkino. Rėksminga barzdota gauja odiniais paltais, godi ir amžinai prieštaraujanti vadovybei, daugybe gijų susijusi su ne mažiau tamsiomis užsienio organizacijomis, nuolat svajojanti perkelti pasaulinės revoliucijos centrą iš tokios nekultūringos ir nešvarios vietos, kaip Maskva, kur nors į Paryžių ar Berlyną (viena ar kita dingstimi jie ten maudavo po 2–3 kartus per metus), – tokia partija galėjo naikinti ir plėšti, bet negalėjo sukurti ko nors rimta – net koncentracijos stovyklų. Todėl turėjo nueiti nuo scenos ir nueiti greitai, palikdama tik gabalėlį savo pavadinimo naujajai partijai, kurią draugas Stalinas svajojo sukurti panašią į Kalavijuočių ordiną, tik kur kas drausmingesnę.

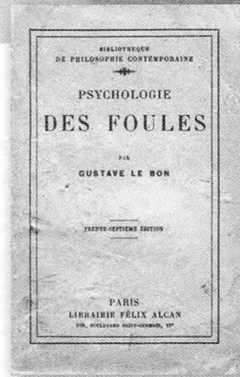
Greitas vienos partijos pasitraukimas ir pakeitimas kita galėjo įvykti ir įvyko tik vienu vieninteliu būdu: Lenino „gvardija" žaibiškai nuskriejo į nebūtį pro krematoriumo kaminą, galiausiai pasakiusi apie save visą tiesą atviruose Maskvos procesuose, visam pasauliui pademonstravusi savo didelį principingumą ir kovotojo savybes. Išėjusiųjų vietas užėmė nauji, Stalino specialiai ir kruopščiai parinkti žmonės. Telkti savo ordino elitą Stalinas pradėjo dar Leninui esant gyvam, vadovaudamas CK sekretoriatui. 1924 metais Stalino kartotekoje buvo apie 3500 pareigybių, kurias užimti buvo galima tik per CK, ir maždaug 1500 pareigybių, kurias žinybos užimdavo suderinusios su CK apskaitos ir skirstymo skyriumi, o 1925 metais jų buvo jau maždaug 25 tūkstančiai; jos sudarė mokamą, etatinį partinį aparatą; po vieną etatinį partorgą 40 komunistų. Tais pačiais 1924 metais

apskaitos ir skirstymo skyrius susiliejo su CK organizaciniu instruktorių skyriumi, sudarydamas organizacinį skirstymo skyrių, faktiškai tapusį pagrindiniu skyriumi CK aparate. Šis naujasis skyrius, kurio vadovu Stalinas paskyrė Kaganovičių, pradėjo formuoti ne tik partinę, bet ir valstybinę nomenklatūrą. Nuo 1925 metų pabaigos iki 1927 metų buvo paskirtas 8761 žmogus. 1930 metais skyrius vėl buvo padalytas į du skyrius: organizacinį instruktorių, kuris rūpinosi paskyrimais ir tarnybiniais perkėlimais partiniame aparate, ir paskyrimų skyrių su keliais sektoriais (sunkiosios pramonės, lengvosios pramonės, transporto, žemės ūkio, sovietinių įstaigų, užsienyje dirbančių kadrų ir kt.), kuris rūpinosi nomenklatūros formavimu kuriamos imperijos aparate.

Lenino parankinė knyga buvo Gustavo Le Bono monografija „Minios psichologija", kurią pasaulinio proletariato vadas visą išrašė savo pastabomis ir šauktukais, o Stalinas minia jau nesidomėjo. Savo interesus jis padalijo tarp klasikinės Nikolo Makiavelio studijos „Kunigaikštis" ir admirolo Mecheno fundamentalaus veikalo „Viešpatavimas jūroje". Susižavėjimas būtent šiomis knygomis jau pražudė kaizerį Vilhelmą ir imperatorių Nikolajų, bet išmokė juos mąstyti karinėmis kategorijomis. To, matyt, siekė ir Stalinas, pirmą kartą pavartojęs terminą „partijos vadovaujantis personalas". „Mūsų partijos personalą, – sakė visų tautų vadas, – jei turėsime galvoje jos vadovaujančius sluoksnius, sudaro maždaug 3–4 tūkstančiai aukštųjų vadovų. Pasakyčiau, jog tai – mūsų partijos generalitetas. Po to eina 30–40 tūkstančių vidutinių vadovų. Tai – mūsų partijos karininkija. Po jų – maždaug 100–150 tūkstančių žemutinės partijos vadovaujančiosios grandies atstovų. Kitaip sakant, mūsų partijos puskarininkiai".

Būsimojo generalisimo karinis hierarchinis mąstymas persunkė nuo viršaus iki apačios visą naujosios nomenklatūros kūrimo procesą. Kaustoma geležinės drausmės, ji turėjo būti pasiryžusi viskam vos krustelėjus vado antakiams ar ūsams. Iš Lenino „gvardijos" naujasis elitas perėmė nebent visišką panieką liaudžiai ir jos interesams, bet

PSYCHOLOGIE
DES FOULES
GUSTAVE LE BON
PARIS
LIBRAIRIE FÉLIX ALCAN

Gustavas Le Bonas (*Le Bon Gustave*) – garsus prancūzų psichologas, socialinės psichologijos pradininkas. Jo „Liaudies psichologija ir minia" buvo viena iš V. Lenino, kaip vėliau ir A. Hitlerio, parankinių knygų.

išsiugdė savybių, kurias, ką besakytum, reikia pripažinti teigiamomis. Lenino „gvardiją" labiausiai domino asmeninis praturtėjimas, ir ji plėšė šalį, demonstruodama neregėtą savivaliavimą ir iš esmės nejausdama jokios atsakomybės nei įstatymui (kurio paprasčiausiai nebuvo), nei vadui (kuris tokį elgesį tiesiog skatino), o Stalino nomenklatūra buvo iškart nukreipta į visiškai kitokias vėžes. Apgalvotos privilegijų sistemos pakylėtas iki liaudžiai, kurią Lenino plėšikavimas buvo pavertęs alkanu proletariatu, neįsivaizduojamo lygio, turėdamas tai liaudžiai faktiškai neribotą valdžią, Stalino elitas puikiai suvokė savo menkumą, nes kiekvieną akimirką

J. Stalinas ir L. Berija.

visi: nuo užkampio rajono komiteto sekretoriaus iki Politinio biuro nario, valstybės saugumo generalinio komisaro arba maršalo galėjo būti nušauti tiesiog kabinete, užspardyti NKVD rūsyje arba paversti „gaidžiais" kurioje nors iš daugybės Gulago salų.

Vadovavimasis paprasta schema „šiandien gyvas, rytoj – ne" labai ribojo nomenklatūros apetitus, iki minimumo sumažino korupciją ir godumą, nukreipė energiją valstybės ir partijos interesams. Sąvoka „valstybė ir partija" reiškė vėl tą pačią nomenklatūrą, kuri būtent taip ir jautėsi. O to ir siekė Josifas Visarionovičius. Nomenklatūros grūdinimas prasidėjo dar baisaus bado, kurį sukėlė kolektyvizacija, epochoje. Prie partijos rajonų komitetų, kur veikė specialios valgyklos, rinkdavosi iš bado mirštantys valstiečiai ir ištinę, nuo nepakeliamo bado klykiantys vaikai. Suprantama, rajonų komitetų duris dieną naktį saugojo milicija ir GPU kareiviai, bet pro atdarus valgyklos langus sklido kvapai, vedantys iš proto badmiriaujančius žmones. Tose valgyklose nepaprastai mažomis, kone simbolinėmis kainomis parduodavo: baltą duoną, mėsą, paukštieną, egzotiškus vaisius ir įvairius delikatesus, kurių vien pavadinimus žmonės buvo užmiršę nuo 1917 metų. Net aptarnaujančiam šių valgyklų personalui priklausė vadinamasis „Mikojano davinys" iš 20 pavadinimų įvairiausių produktų. O aplinkui šias specialiąsias prabangos oazes siautė badas ir mirtis. Iš pradžių daugelis partinio aparato darbuotojų neištverdavo ir iš rajono komitetų valgyklų fondų maitindavo prie langų susirinkusius mirštančius žmones, daugiausia, žinoma, vaikus. Tokius minkštakūnius nedelsiant atleisdavo iš pareigų ir jie dingdavo nežinia kur, o iš nomenklatūros – visiems laikams. Iš CK aukštybių iki rajonų komitetų buvo nuleista visiškai slapta instrukcija, kurioje sakoma: „Baisiausia, jei jūs staiga pajusite gailestį ir neteksite tvirtybės. Jūs turite išmokti valgyti net tada, kai aplinkui visi mirs iš bado. Antraip nebus kam grąžinti šaliai derliaus. Nepasiduokite jausmams ir galvokite tik apie save". Tačiau ir tokią instrukciją reikėjo suprasti teisingai. Bet ne visi galėjo tai suprasti. Rajonų ir sričių centruose per patį bado įkarštį vietiniai partiniai sekretoriai ir kiti nomenklatūrininkai pradėjo kelti atviras orgijas su šampano fontanais ir kitais senais pirkliškais juokeliais: kas vienu ypu sukirs metų ėriuką, farširuotą putpelėmis. Tiesa, tokius be nereikalingo triukšmo suimdavo ir sušaudydavo, kad kiti pasimokytų. Kurio už tai nesušaudė iškart, tam šias orgijas primindavo 1937 ir vėlesniais metais.

Panašia dvasia auklėjama nomenklatūra, nors ir suvokusi iš tiesų neribotas galimybes, sukandusi

dantis stengėsi laikytis Stalino nustatytų ribų. Išimčių beveik nebūdavo. Kalinino žmona, veikiama Lenino savivalės inercijos, paėmė iš Valstybės saugyklos sabalų kailinius, priklausiusius sušaudytai imperatorienei, ir savo poelgį gerai galėjo apgalvoti per ilgus metus, praleistus kalėjime. Molotovo žmona manė turinti teisę paimti iš Valstybės saugyklos Jekaterinos II vestuvinę karūną ir padovanoti ją Amerikos pasiuntinio žmonai, bet taip pat atsidūrė kalėjime. Galingieji vyrai, esantys pačiame partinio valstybinio elito viršuje, niekuo negalėjo padėti savo žmonoms, kurių visa nelaimė buvo ne tiek godumas, kiek neteisingai suprasta padėtis. Viską, ką jos laikė savo teisėtais trofėjais, Stalinas laikė priklausančiu valstybei, ir kiekvienam nomenklatūros nariui pamažu aiškėjo, į ką jis turi teisę pagal savo statusą, kurį peržengti buvo mirtina rizika. Net visagalis Laurentijus Berija, medžiojęs mergaites tiesiog Maskvos gatvėse, neįtarė, kad jam jau pradėta baudžiamoji byla, visos jo aukos fiksuojamos. Galiausiai suimtam slaptosios policijos šefui buvo parodyta jau parengta byla su daugybe prievartavimo epizodų. Už tai ir sušaudė. Ir nors tai įvyko jau po Stalino mirties, byla buvo sufabrikuota dar generalisimui esant gyvam.

Kartą įkvėpimo apimtas Leninas pasakė: „Visi mūsų planai – šūdas! Svarbiausia – parinkti kadrus“. Matyt, pasaulinio proletariato vadas, paskutiniaisiais gyvenimo metais apmąstydamas socialistinės valstybės sukūrimo galimybę, taip pat gerai suprato, kad su jį supančiais kadrais nieko nepavyks sukurti. O plėšti jau nebuvo ko. Nebent nepmanus, bet tie dar nepakankamai nutuko, kad domintų nepasotinamą Lenino „gvardiją“. Tik Stalinas sugebėjo teisingai suprasti genialius Iljičiaus sumanymus, visus 30 savo valdymo metų meistriškai naudojęsis Lenino palikimu kaip budelio trinka savo kirviui. Bet, gerai pagalvojus, ką jam paliko Leninas be metodikos, kaip sukurti pirmąją pasaulyje socialistinę valstybę, ir miglotų pranašysčių apie neišvengiamus karus imperializmo epochoje – nuolatinio pasaulinės revoliucijos detonatoriaus? Tuščią iždą, dezorganizuotą ir visiškai nekovingą kariuomenę, suskaldytą, pakrikusią ir akivaizdžiai degraduojančią partiją, nualintą, apiplėštą ir nukryžiuotą šalį su tamsiais, užguitais, decimuotais ir, tai turbūt svarbiausia, neraštingais gyventojais, kuriems jau tuomet žodis „socializmas“ asocijavosi su kulka į pakaušį. Iki pamatų sugriauta pramonė, chaotiška finansų sistema, paralyžiuotas

„Laisvė, lygybė ir brolybė. SSRS.“ Karikatūra.

Vienas iš Kristaus Išganytojo cerkvės puošybos elementų – bolševikų buvęs susprogdintas bareljefas.

transportas, kone visiškai sunaikinta kvalifikuota darbo jėga ir iš dalies išžudyta, iš dalies po visą pasaulį išblaškyta inteligentija. Negyvi fabrikų kaminai, surūdiję, apledėję garvežiai, apleisti, pusiau paskendę laivai, skarmaluotų valkatų legionai, recidyvistų teroras miestuose, ramiai gyvuojantis šalia valstybinio teroro. NEP'as šiek tiek pagyvino prekybą ir aptarnavimo sferą. Bet kam reikalinga aptarnavimo sfera tokiomis sąlygomis? Ir tik ČK-GPU, kaip pagrindinis režimo ramstis, dar išlaikė daugmaž pakenčiamą formą, su pasitenkinimu vykdė Lenino priesakus dėl permanentinio valstybinio teroro, suprasdama, kad ir naujasis vadas nepaliks jų be darbo. Naujasis vadas gerai aprūpino juos darbu, bet ir gyvenimo trukmę kiekvienam nustatė ne daugiau kaip 10 metų.

Stalino sumanyta valstybė virto nežinia kur plaukiančiu laivu, kurio katilai gali gaminti energiją tik tada, jei į pakurą nuolatos metamos žmonių gyvybės – tūkstančiai, milijonai, dešimtys milijonų. Ir kūrikai – čekistai, dieną naktį uoliai ir entuziastingai dirbdami prie pakurų, baigę pamainą, taip pat virsdavo katilų kuru milžiniško laivo, kurio šonus puošė nepakartojamas didingas šūkis: „Lenino mokymas nemirtingas, nes jis teisingas!" Kiek jų, blykčiodami auksiniais antpečiais, antsiuvų mėliu, išblizgintais chromo batais, girgždėdami naujomis portupėjomis, leidosi į baisią katilinę, nesuprasdami, kad jau niekad neiškops į viršutinį denį, kad jie patys tik kuras katilams, ir niekas daugiau. Viskas kuras. Čia ir glūdėjo nežemiška ir pasaulinio proletariato vado, ir jo kuklaus mokinio – visų tautų vado – išmintis. Bet pakuros liepsnojo, katilai varė garą, ir laivas plaukė, nors ir nežinia kur, vis didindamas greitį.

1931 metų gruodžio 5 dieną pačiame Maskvos centre buvo iškilmingai susprogdinta didinga Kristaus Išganytojo cerkvė – senosios Rusijos simbolis, jos labiausiai garbinama šventovė, statyta daugiau kaip 40 metų, valdant keturiems imperatoriams. Šio sprogimo griausmas turėjo parodyti visam pasauliui, kad tūkstantmetė Rusijos imperija sunaikinta visiems laikams ir kad jau atsistojo ant kojų ir pradėjo veikti jos atgaivintas lavonas, pavadintas Sovietų Socialistinių Respublikų Sąjunga. Būtent šitą datą galima laikyti Stalino savarankiškos veiklos pradžia, kai jis, atsikratęs „Lenino gvardijos", NEP'o ir viso kito, ką paveldėjo iš 1917 metų didžiojo maišto, reanimuotą lavoną pradėjo vesti jo

Bolševikų susprogdinta Kristaus Išganytojo cerkvė. Maskva. 1931 m. gruodis. Tų pačių metų liepą SSRS CVK, vadovaujant M. Kalininui, buvo nuspręsta ją nugriauti ir toje vietoje pastatyti Sovietų rūmus. 1960 m. vietoje šventovės buvo pastatytas baseinas „Maskva", kuris egzistavo iki 1994 m.

Raudonosios armijos sunkiųjų tankų T-28 paradas Kijeve. 1939 m.

nužymėtu keliu. Praėjo 10 metų – mikrosekundė istorijos mastu – ir apstulbęs pasaulis su siaubu, atmieštu susižavėjimu, buvo priverstas pripažinti, jog tapo stebuklo liudininku. Ir nors tasai stebuklas buvo labai militarizuotas, bet tai nė kiek nesumažino jo įspūdingumo.

Tuo metu jau buvo apginkluotos 303 divizijos. 23 tūkstančiai tankų, tarp jų iki šiol neregėtos šarvuotos pabaisos su dyzeliniais, o ne benzino motorais, buvo telkiamos į plienines, viską šluojančias armadas. 17 tūkstančių lėktuvų, tarp kurių buvo modelių, bent jau nenusileidžiančių geriausiems Vakarų pavyzdžiams, tankiomis nesuskaičiuojamų eskadrilių eilėmis raižė dangų, elegantiškai persitvarkydami ore į didžiulį šūkį: „Šlovė didžiajam Stalinui!" 40 tūkstančių artilerijos pabūklų ir slapti reaktyviniai minosvaidžiai buvo pasirengę nušluoti nuo žemės paviršiaus viską, kas užtveria kelią komunizmo pergalei visame pasaulyje! 220 povandeninių laivų – daugiau, negu visose pasaulio šalyse kartu paėmus, naujausių eskadrinių minininkų ir kreiserių eskadros. Karštligiška skuba statomi didžiuliai linijiniai kreiseriai senstančioms jūrų valstybėms akivaizdžiai leido suprasti, kad jų šlovės saulė seniai leidžiasi. Gamyklos, išlydančios daugiausia pasaulyje ketaus ir plieno vienam gyventojui, nesuskaičiuojami konstravimo biurai, laboratorijos, mokslinio tyrimo institutai, kuriantys naujas ginklų rūšis, jau beveik priartėjusias prie branduolinės ugnies ir reaktyvinės traukos.

Raudonarmiečiai. 1928 m.

Iš kur visa tai prasidėjo? Iš kur ėmėsi šimtai tūkstančių, milijonai inžinierių, tyrėjų, konstruktorių, lakūnų, šturmanų, mechanikų, tankų vairuotojų, laivų vadų, laivyno šturmanų, elektrikų, pionierių, artileristų, antvandeninio ir povandeninio laivyno inžinierių mechanikų, supertvirtų lydinių, plazmos, radiotechnikos ir radiolokacijos specialistų? Juk jie neužaugo ant medžių. Ir 1913 metais

Garsioji „Daina apie Tėvynę".

nė vieno iš šios kategorijos kariškių nebūtum radęs nė su žiburiu. Beveik nieko, išskyrus vienetus, nebuvo ir 1930-aisiais. Ir štai vos per 10 metų jų atsirado, ir tiek, kad sudarė galingos karinės pramoninės imperijos infrastruktūrą. O dar prieš 10 metų daugelis jų nemokėjo net rašyti. Kalbame ne apie tai, kokia kaina ir kam visa tai buvo daroma, bet apie tai, kaip tai buvo įmanoma padaryti per tokį trumpą laiką!

Tarsi bylinų galiūnas, metantis saują žemės: „Kelkis, nesuskaičiuojama kariauna!" ir stebintis, kaip iš gelmių dygsta milijonai jau ištreniruotų, apginkluotų ir aprengtų karių, Stalinas galėjo su pasitenkinimu patikėti sugebąs daryti stebuklus. Milijonų socializmo pakurose sudegintų būtybių energija transformavosi į kunkuliuojantį darbą. Stalinas ir jo sukurtoji naujų „kalavijuočių" partija pademonstravo savo organizacinę galią ir neįtikėtiną darbštumą. Per tą laiką buvo susprogdinta ir sugriauta daugiau kaip 60 tūkstančių šventyklų, bet pastatyta maždaug tiek pat stadionų ir kultūros namų. Vis stiprėjantis teroras šlifavo darbo ir buities drausmę.

Beveik visa partinė „karininkija", įskaitant ir „generalitetą", buvo metodiškai naikinama arba metama į Gulago girnas, keičiama nauja, dar negailestingesne ir ištikimesne vadui. Nomenklatūra stiprėjo, statydama nepermatomą sieną tarp savęs ir žudomos liaudies. Nomenklatūros gyvenimo slaptumas jau buvo pakylėtas į labiausiai saugomos valstybės paslapties rangą.

Paprasčiausias smalsumas, kaip gyvena, kaip valgo ir kaip dirba „vadai", paprastam žmogui dažniausiai baigdavosi sušaudymu, nes vieninteliu tokio smalsumo akstinu buvo laikomas noras organizuoti teroristinį aktą prieš kurio nors vadovo gyvybę. Proletariato diktatūra, apie kurią labai neaiškiai kalbėjo Marksas, virto nomenklatūros diktatūra liaudžiai, kuri buvo paversta proletariatu tiesiogine šio žodžio prasme, – be nuosavybės ir juridinių teisių, dirbančių šeimininko nuožiūra ir gaunančiu už darbą lygiai tiek, kad nenumirtų iš bado, arba numirtų iš bado, jeigu taip nuspręs šeimininkas. Iš principo toks vergų ugdymas nebuvo kažkokia gudrybė.

Kaip jau minėjome, metodika buvo parengta dar tolimoje antikoje. Gudrybė slypėjo visiškai kitur – priversti vergus choru ir su pasimėgavimu dainuoti dainelę: „Kito krašto tokio nesurasi, kur gyvent taip gera ir smagu". Ir šiuo požiūriu buvo atliktas toks milžiniškas darbas, kad piramidžių statyba, palyginti su juo, panaši į vaikų žaidimą smėlio dėžėje. Bet už kokias lėšas ir vardan ko buvo nuveiktas toks išties kosminio masto darbas?

Paveldėjęs iš Lenino tuščią iždą (visi sovietiniai istorikai su tuo sutinka. Bet kažkodėl jie nutyli: kurgi dingo Lenino pagrobti nesuskaičiuojami senosios Rusijos lobiai?), Stalinas negailėjo jėgų, kad jį papildytų. Dar 1919 metais Leninas sukūrė Politinio biuro „deimantų" ir „aukso" fondą, lygiomis dalimis padalytą jo nariams. „Fondo" paskirtis buvo tokia: karinės katastrofos atveju Politinio biuro nariai, pasičiupę savo dalį, skverbiasi užsienin ir iš „fondų" lėšų ten įsikuria. Padėtis galėjo būti nenusakoma: neįmanoma susisiekti su bankais ir vieno su kitu, priešiškas vietinės valdžios agresyvumas ir pan. Juk buvo kalbama ne apie Vakarų Europą ir JAV, kur gal nebūtų pavykę pasislėpti, bet apie egzotiškas šalis, tokias kaip Argentina, į kurią ketino vykti Bucharinas. Tačiau tuoj paaiškėjo, kad

aukso daug neišsiveši – sunkus, bet deimantų ir briliantų galima pagriebti kur kas daugiau ir už gerokai didesnę sumą. Todėl auksas pamažu buvo perkeliamas į Vakarų bankus, o briliantai paliekami „fonde".

Dar Leninui gyvam esant, Stalinas, tapęs CK sekretoriumi, paėmė iš fondo visus deimantus ir perdavė juos saugoti Sverdlovo našlei Klaudijai Novgorodcevai, kuri prikimšo jų keturis didžiulius masyvios senovinės komodos stalčius ir vidutinio dydžio skrynią. Našlė gyveno tyliai, nepastebimai ir niekur nedirbo. Kiti žmonės, žinoję apie šį perkėlimą, neišgyveno nė paros. Politinio biuro nariai pamėgino sukelti skandalą, kaltindami Staliną kone trivialia vagyste. Būsimasis visų tautų vadas, slėpdamas pašaipą po savo garsiaisiais ūsais, aiškino, kad deimantai perkelti saugumo sumetimais – labai jau įžūliai vagiama Valstybės saugykloje, nesužiūrėsi. Tai pirma. Antra, jokių objektyvių prielaidų, kad artimiausioje ateityje teks bėgti užsienin ir pradėti ten pogrindinę arba kitokią veiklą, nėra. Jei kas iš draugų nori važiuoti užsienin ir „nuolat ten gyventi", tegu, kaip ir dera, pareiškia tai Politiniam biurui, klausimas bus apsvarstytas ir teigiamai jį išsprendus išvykstantysis gaus savo dalį. Nors

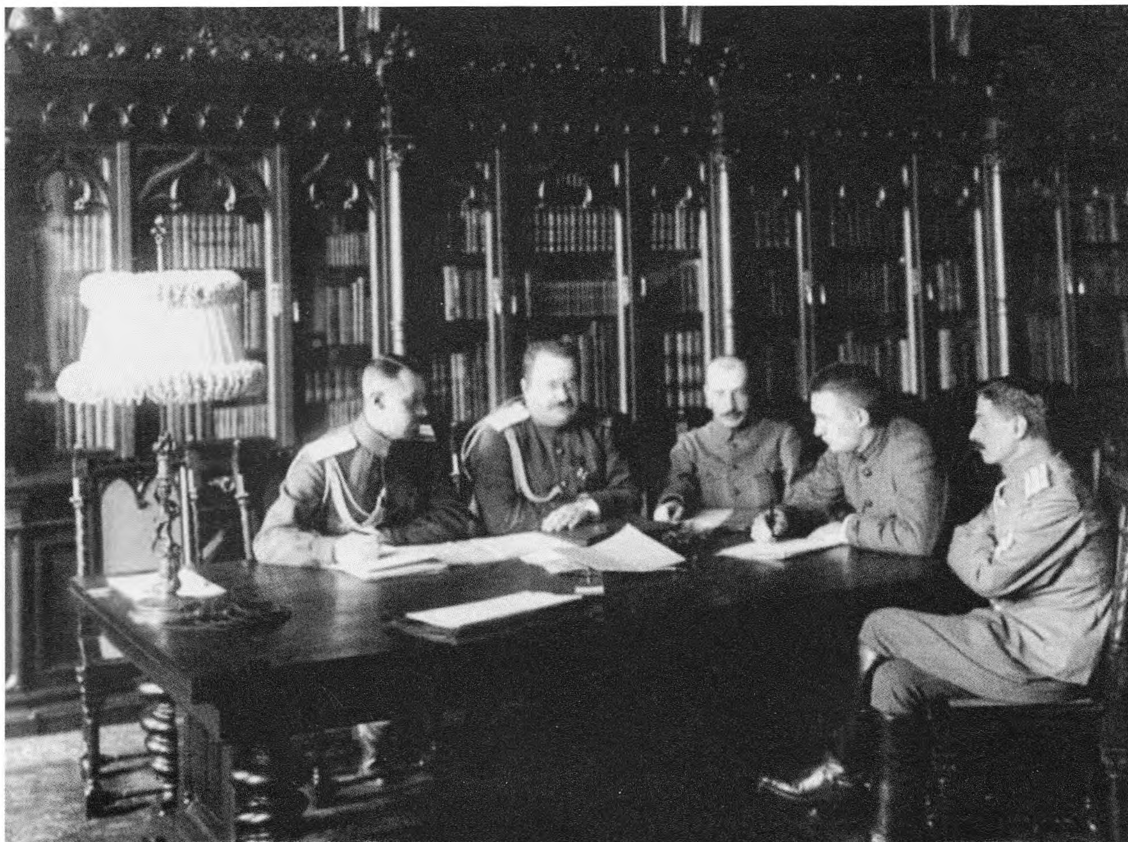
Jakovas Sverdlovas (bolševikų politinis veikėjas), jo žmona Klaudija Novgorodceva ir sūnus.

jis pats, Stalinas, – prieš. Juk savo dalį jie jau gavo ir paslėpė kur norėjo, o „Politinio biuro" fondas nėra asmeninis, jis sukauptas konkrečiam organizaciniam darbui pogrindžio sąlygomis. Į klausimą: „Kas taip įsakė?" Stalinas, išpūtęs pypkės dūmus klausiančiam Zinovjevui į veidą, atsakė: „Aš įsakiau!" Geltoni žiburėliai Stalino akyse privertė smarkiau plakti Zinovjevo širdį, ir to drebulio Kominterno šefas nesugebėjo atsikratyti iki pat sušaudymo.

Darbo ir pataisos lageriai: „Belomorkanalas" ir Maskvos–Volgos kanalo statyba

Rusijos laikinosios vyriausybės karo ministras A. Kerenskis su savo padėjėjais: iš kairės – V. Baranovskis, generolas majoras Jakubovičius, B. Savinkovas, A. Kerenskis ir pulkininkas Tumanovas.

Borisas Savinkovas. Rusijos baltųjų judėjimo narys, eserų partijos narys, rašytojas. Vėliau pasitraukė į Angliją. OGPU surengė operaciją „Sindikatas-2", per kurią ČK atviliojo B. Savinkovą į SSRS. Buvo nuteistas sušaudyti. Pagal oficialią versiją B. Savinkovas nusižudė, tačiau A. Solženycinas savo knygoje „Gulago archipelagas" rašo, kad jį nužudė VČK darbuotojai.

Palydėjęs kapan Leniną, Dzeržinskį bei Frunzę ir pakeitęs vakuojančias vietas savimi, Jagoda ir Vorošilovu, Stalinas, įgyvendindamas savo grandiozinius sumanymus, nuolat mąstė apie auksą. Ir, kaip visa kita, Josifo Visarionovičiaus mintys nedelsiant buvo įkūnijamos konkrečiais darbais.

CK linija GPU nominalus šefas Menžinskis buvo iškviestas į centrinę kontrolės komisiją, kur jam buvo pateikta keletas klausimų dėl jo įvairialypės veiklos ČK ir diplomatijos baruose nuo 1917 iki 1920 metų. Klausimai prasidėjo niekniekiais, susijusiais su Spartako judėjimu Vokietijoje, bet kažkaip nepastebimai nukrypo į milžiniškas sumas, kurios pateko į Vakarų bankus per „geležinio Felikso" pavaduotojo rankas. Menžinskį ištiko širdies smūgis. Tai įvyko labai laiku, nes leido be triukšmo – dėl sveikatos būklės – skirti jam namų areštą. Tardymas perėjo į Jagodos bei jam pavaldžių gydytojų rankas. Kad atmintis pagerėtų, buvo surengta ir akistata su Jofe, kuriam rekomenduota aplankyti „seną sergantį draugą". Aplankęs draugą, Jofė grįžo namo ir nusišovė.

Tai buvo didelė spraga GPU darbe, ir Josifas Visarionovičius dėl to papriekaištavo Jagodai. Tas pažadėjo, kad tokių klaidų daugiau nepasikartos, ir net pats nenusišovė, kai atėjo jo eilė. Tik Haneckis išreiškė konkretų norą sprukti užsienin. Jam jau beveik leido, bet netikėtai buvo suimta žmona, vėliau ir sūnus. O Haneckis kone kiekvieną savaitę lankė savo „seną partijos draugą", laikomą Pamaskvio viloje. Visas jos prieigas saugojo jo paties valdiniai, nes Menžinskis tebebuvo GPU vadovas, o Jagoda – vienas iš jo pavaduotojų. Per keturis tokių lankymų mėnesius Haneckis neatpažįstamai pasikeitė: visiškai pražilo, pasiligojo. Kai jį sušaudė su visa šeima, visi pinigai iš asmeninių sąskaitų: ir jo paties, ir visų jo draugų, įskaitant Leniną, jau buvo paimti ir grąžinti į Maskvą.

O GPU mėgino rasti Parvusą. 1924 metais atėjo žinia apie jo mirtį Šveicarijoje, bet tuo niekas nenorėjo patikėti, nes buvo pernelyg daug įrodymų, kad Parvusas paprasčiausiai dar kartą pakeitė pavardę ir išnyko. Kad palengvėtų tėvo paieškos, buvo suimtas Parvuso sūnus, dirbęs užsienio reikalų liaudies komisariate Gnedino pavarde. Tėvo taip ir nerado, ir tai išgelbėjo sūnų. Jo nenorėjo sušaudyti, kol nebus surengta akistata su tėvu, todėl jam pavyko išsėdėti kalėjime iki Stalino mirties.

O tuo metu Jagoda pradėjo neregėtą globalinę operaciją, plačiai žinomą kodiniu pavadinimu „Trestas". Kas iš tiesų buvo „Trestas", iki šiol nenustatyta. Velionis Vasilijus Šulginas, nemėgęs kalbėti šia tema, kartą vis dėlto pasakė, jog „Trestas" – tai išdavystė, pakilusi į tokias aukštybes, apie kurias jūs negalite nė pagalvoti. „Operacijoje" dalyvavo visos OGPU operatyvinės jėgos – ir šalies viduje, ir užsienyje. Vyko nesuprantamas slaptas ir žiaurus karas tarp įvairių Stalino slaptosios policijos skyrių, įterpiant į gretutinių skyrių (kurie teritoriniu požiūriu buvo viename aukšte, per koridorių arba bent jau gretimame to paties pastato aukšte) struktūras savo darbuotojus. „Išryškintus kolegas" išduodavo baltųjų kontržvalgybai arba Europos teisėtvarkos institucijoms. Negailestingai buvo naikinami konkurentai nuo Maskvos iki Paryžiaus, naudojantis tikrais ir netikrais „langais" užsienyje,

Generolas A. Kutepovas su gėlėmis išlaisvintame nuo bolševikų Charkove 1919 m. 1930 metais Paryžiuje jį pagrobė sovietų OGPU agentai, o vežamas į SSRS, žuvo.

dvigubų, trigubų ir keturgubų agentų paslaugomis. Matyt, OGPU vadovybė pati susipainiojo šiame žaidime, nes nė vienas iš šios operacijos dalyvių nepergyveno 1937 metų, neskaitant dviejų Anglijos ir vieno Vokietijos žvalgų, kuriems po „Tresto" sparnu pavyko įsiskverbti į NKVD ir palikti įdomių atsiminimų.

„Trestas", iš visko sprendžiant, turėjo keletą tikslų. Ne visi jie akivaizdūs, o kai kuriuos kol kas net sunku suformuluoti. Bet vienas iš tikslų visiškai aiškus – aptikti baltagvardiečių auksą ir finansavimo šaltinius, priartinti „Tresto" grupes prie tų šaltinių. Tuo pačiu metu buvo ieškoma kairiųjų eserų, maždaug 15 metų plėšusių Rusijos ir Europos bankus, aukso. Boriso Savinkovo ir generolo Kuriopovo vagystės, įvykusios vienu metu, nereikalingos komentarų.

ИЗБѢГАЙТЕ НЕНУЖНЫХЪ ПОСРЕДНИКОВЪ

ТОЛЬКО

ВЪ BANQUE DE CREDIT MUTUEL

CHEQUE POST. 1461-43.

68, RUE DES ARCHIVES. PARIS (3).

Tél.: Turbigo 85-62.

Вы будете платить за

ЧЕКИ, ПЕРЕВОДЫ И

Стандартные Посылки на

ТОРГСИН

МИНИМАЛЬНУЮ КОМИССИЮ:

ЗНАЧИТЕЛЬНОЕ ПОНИЖЕНИЕ ЦЕН НА ТОВАРЫ В ТОРГСИНЕ

МУКА И КРУПА

„Torgsin" reklama Paryžiuje rusų leistame žurnale.

Tuo metu OGPU agentūra per prancūzą tarpininką Paryžiuje įsigijo privatų banką, kuris greitai išsiplėtė ir tapo garsiuoju „Eurobanku" - didžiausiu užsienio banku Prancūzijos sostinėje. Pikantiškiausia šioje istorijoje tai, kad tą banką įkūrė rusų emigrantai ir jo sąskaitoje laikytas visas baltųjų judėjimo auksas, pamažu siurbdamas į Maskvą.

Ne tokių romantiškų, bet ne mažiau rimtų priemonių imtasi ir šalies viduje. Dar iš Lenino laikų inercijos į Vakarus plaukė vertybės iš turtingiausių Rusijos muziejų. Bet netrukus tam buvo padarytas galas. Akivaizdus Stalino politikos posūkis, turint galvoje jo iškeltą šūkį, jog socializmą galima sukurti vienoje šalyje, jei ir nepakeitė, tai bent gerokai patobulino senuosius lenininius gyventojų plėšimo metodus. Jau seniai nugrimzdo praeitin masinės kratos, kai ginkluoti būriai įsiveržand į butus ieškodami aukso ir brangenybių. Visas šis triukšmas su šūviais ir riksmais jau negalėjo duoti reikiamų rezultatų, nes dauguma žmonių buvo nuogut nuogutėliai, o jei dar šį tą ir turėjo, tai buvo paslėpę taip, kad jokiomis kratomis nerasi žemėn užkastų ar sienose įmūrytų vertybių.

„Torgsin" pastatas Maskvoje. 1931 m. Sovietų sukurta prekybos su užsieniečiais organizacija. Aptarnavo užsienio šalių ir sovietų šalies piliečius, turinčius valiutos, aukso ir kitų brangenybių. Dažnai sovietų pilietį, nupirkusį prekių „Torgsins", namie aplankydavo ČK.

Viskas buvo padaryta paprastai ir elegantiškai. Inspiravusi šalyje baisų badą, nusinešusį kapan milijonus žmonių, valdžia daugelyje miestų atidarė vadinamuosius „torgsinus“ (torgovyj sindikat – prekybos sindikatas), kur buvo galima nusipirkti šiokių tokių produktų (ne dievaži ko: makaronų, riebalų, kruopų ir kt.), bet tik už auksą ir užsienio valiutą. Žmonės atkasdavo savo lobius ir nešdavo į „torgsinus“, kur jau laukė GPU darbuotojai, klausdami, iš kur jie turi aukso arba valiutos, kai ir viena, ir antra seniai buvo įsakyta atiduoti. Vizitas į „torgsiną“ dažniausiai reiškė kratą tą pačią dieną ir areštą; tiesa, vėliau tokį žmogų, kuris savo noru atiduodavo auksą ir valiutą, paleisdavo.

Šių įvykių įkarštyje galutinai buvo pribaigtas ir NEP'as. Visuose dideliuose šalies miestuose „nepmanus“ iškvietė į GPU ir pranešė (prieš tai, matyt, suderinę atitinkama direktyva, todėl tai ir pateko į istoriją): „Ponai, jūs kaupėte auksą juodai dienai. Juoda diena atėjo! Atiduokite jį valstybei“. Kai kurie, supratę momento svarbą, pagal principą „gyvybė svarbiau“, atidavė viską iš karto. Svyruojančius įvairiose vietose įtikinėjo skirtingai. Kai kuriems net skaitė socializmo politinės ekonomikos paskaitas, įtikinėdami, jog kiekvienas pilietis taps turtingesnis, stipresnis ir laisvesnis, jei vienintelis aukso savininkas šalyje bus galinga socialistinė valstybė. Nors šios paskaitos, savaime suprantama, buvo skaitomos kalėjimuose, kuriuose laikė svyruojančiuosius, įtikinti pavyko nedaugelį.

Daugelis ir toliau atvirai netikėjo ekonominiu socializmo rentabilumu. Neįtikinę žodžiais, ėmė įtikinėti veiksmais. Jei buvo įmanoma, nelaiminguosius „nepmanus“ be vandens laikė kamerose, kur oras buvo įkaitintas iki 60 laipsnių, kitose kamerose buvo nulinė temperatūra ir vandens iki kulkšnių, o ten, kur panašių sudėtingų metodų nemokėjo ar nenorėjo taikyti, paprasčiausiai nužudydavo. Tik nedaugelis sutiko mirti, neatidavę nieko. Dauguma palūžo ir atidavė viską, ką pavyko sukaupti per trumpą naujosios ekonominės politikos laikotarpį.

Bet buvo jau pernelyg vėlu, nes toks atkaklumas GPU darbuotojams sukėlė visiškai pagrįstą įtarimą jų nuoširdumu: ar viską atidavė? Jei ir viską, įrodyti buvo labai nelengva, tiksliau – neįmanoma. Kankinimų metodai darėsi vis rafinuotesni, ir aukso upeliai tekėjo į socialistinį iždą. Lenino testamente instrukcijoje brangiosioms GPU įstaigoms, atsimenate, 4 ir 5 skyriuose buvo nurodyta: visi buvę pirkliai, parduotuvių ir krautuvėlių savininkai; visi buvę pramonės įmonių ir dirbtuvių savininkai; visi buvę žemvaldžiai, stambūs nuomininkai, turtingi valstiečiai. Su šitomis socialistinės valstybės piliečių kategorijomis aiškinosi maždaug tokiais pačiais metodais kaip ir su „nepmanais“, tik socializmo politinės ekonomijos paskaitų jiems neskaitė. Išgirdę aiškinant, jog „iš manęs, girdi, viską atėmė dar 1918 metais“, šaipėsi: „Taip jau viską ir atėmė? O jei geriau pagalvotumėte? Prisiminkite, ką kur paslėpėt, užkasėt, įmūrijot? Neatsimenat? Prisiminsit! Laiko yra“. Prisimindavo – ir žūdavo. Laikydavosi iki galo – irgi žūdavo. Juk žūčiai jie buvo pasmerkti, o jei dar ir valstybei šį tą atiduodavo, tai buvo tiesiog nuostabu.

Čekistų kankinamas žmogus.

Čekistas.

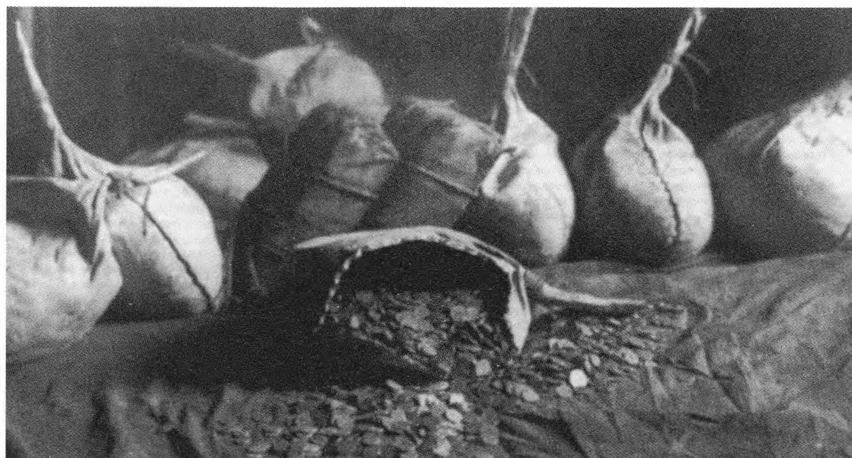
Blogiau buvo kas kita. Niekas nekontroliavo didžiulės GPU tardytojų ir kvotėjų armijos, ir kiek tokiose operacijose prilipdavo prie jų rankų, nežinia. Tai nervino vadovybę, bet kai visą GPU ir ankstyvojo NKVD personalą buvo nuspręsta dėl visa pikta permalti jų pačių girnomis, tai tiems, kurie vedė panašias bylas su „nepmanais" ir įvairiais buvusiaisiais, surengdavo ypatingą tardymą. „Jūs vedėte Sabašnikovo bylą. Kiek aukso ir valiutos jis atidavė? O gal daugiau atidavė? Prisimink, niekše!" – ir nagano vamzdį tarpuakin (kai kada akys jau būdavo išmuštos).

Prisimindavo viską tiksliai. Metodika buvo efektyvi ir ne veltui nuolat tobulinama nuo 1917 metų. O kaip romantiška tai buvo!

Prisiminkime kad ir caro brangenybių bylą. Tai, ką Jurovskis atvežė iš Jekaterinburgo į Maskvą, buvo lašas jūroje. Pasirodo, imperatorius, dar būdamas Tobolske, per jam ištikimą apsaugos viršininką pulkininką Kobylianskį į laisvę išsiuntė keliasdešimt šešių litrų talpos prancūziško alyvų aliejaus metalinių dėžių. Jose buvo užlituoti lobiai, kuriuos Romanovų šeima sukaupė per 300 metų, valdydama Rusiją ir Rusijos imperiją. Pulkininką Kobylianskį pagrobė Kinijoje (vėliau pradėjo meluoti neva radę jį kažkokiame Sibiro miškų ūkyje, kur buvęs pulkininkas dirbęs lyg buhalteriu, lyg sargu).

Na, ir prasidėjo! Su pramuštgalviškais persekiojimais Sibiro platybėmis, su kulkų spiečiais apleistuose taigos vienkiemiuose, su areštais nuo Maskvos iki pačių gūdžiausių pakraščių. Su Kovinės raudonosios vėliavos ordinais ir kulkomis į pakaušį. Patį pulkininką nukankino negyvai, bet rado vos penkias prancūziško alyvų aliejaus dėžes, o jų buvo 37. Likusiųjų ieško iki šiol.

Ta romantiška aukso medžioklė vis kitokiomis formomis truko metų metus ir sulaukė mūsų dienų. Net dabar, darant bet kokią kratą, tarkim,

Bucharos auksas.

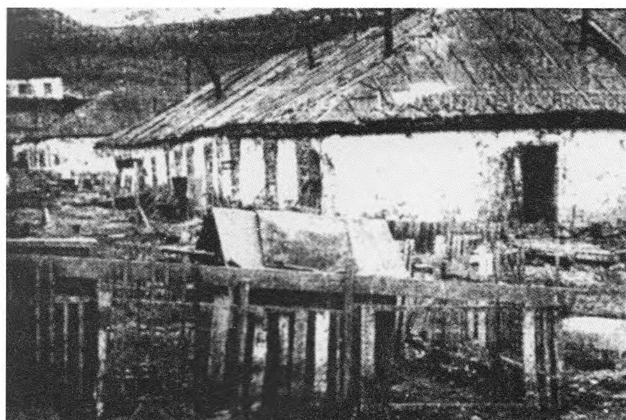

S. Muhamadas Alimchanas (*Said Mir Muhammad Olimxon*) - paskutinis Bucharos emyras. Apdovanotas sovietų ordinais.

ieškant naminės aparato, nekalbant jau apie rimtesnes priežastis (o priežastį galima rasti bet kada), valdžia pirmiausia siūlo iš baimės drebančiam žmogeliui „gera valia atiduoti auksą, briliantus ir ginklus", aiškindama, jog tai sumažins kaltę, bet neatleis nuo baudžiamosios atsakomybės. Pradedant pirmaisiais LKT dekretais, patvirtintais daugeliu vėlesnių, socialistinės valstybės piliečiui grasinant mirties bausme, buvo draudžiama turėti aukso ir kitų brangiųjų metalų lydinių (lydiniams buvo prilyginamos bet kokio kalimo auksinės monetos, bet kurios šalies ir bet kurios epochos ordinai iš brangiųjų metalų ir dirbiniai, turintys „kultūrinę ir istorinę vertę" - valdžios nuožiūra, taip pat pavieniai briliantai ir dirbiniai su jais).

O Bucharos emyro auksas? O Chivos chano? Baku banko auksas? Musavatų auksas? Nachičevanės chano deimantai? Visko neišvardysi. Leninas daug ko negebėjo pasiekti iš to, ką pasiekė Stalinas. Tardymų metai, paslaptingi liudytojų ir tardytojų nužudymai, ištisi išpjauti kaimai, aūlai ir kišlakai, kovinės dujos iš lėktuvų virš tarpeklių, mėginant sustabdyti paslaptingus karavanus, traukiančius nežinia kur, paslaptingas šimtų kupranugarių ir žmonių dingimas iš tų tarpeklių, kur jie pagal visus gamtos dėsnius turėjo gulėti negyvi. Auksas, išvežtas iš Ispanijos, pagrobtas Pabaltijyje ir Besarabijoje, drąsūs planai užgrobti visą Europos auksą per planuojamą žygį į Europą. Tūkstančiai slaptų aplankų, dešimtys tūkstančių suvestinių, ataskaitų, projektų apmatų. Koviniai ordinai ir bevardžiai kapai, specialūs daviniai ir lagerių putra, tigriškos Stalino akys ir požeminiai Teherano kalėjimai. Šimtai siužetų kvapą gniaužiantiems romanams ir kino filmams...

Tačiau globaliniai draugo Stalino planai, suprantama, jokiu būdu negalėjo būti materialiai įkūnyti tokiais gražiais detektyviniais, bet, deja, primityviais ir neprognozuojamais metodais. Išties, niekas negalėjo numatyti, koks bus rezultatas medžiojant Bucharos emyro auksą kalnų kišlakuose. Ras kuriame nors kišlake tris keturis persiškus dinarus ar žus visas būrys, įvarytas į kalnų labirintų spąstus ir sunaikintas tų tarpeklių piktųjų dvasių? Draugo Stalino planai negalėjo priklausyti nuo panašių įvykių, kaip ir nuo to, ar panorės pulkininkas Kobylianskis padėti tardymui, ar mirs tylėdamas. Ir jie nuo viso to, suprantama, nepriklausė.

Jagodnojė. Magadanas. Namas, kuriame dar 1976 m. gyveno sovietų tremtiniai, dirbę aukso kasyklose.

СТОЙКИЙ БОРЕЦ НА ФРОНТЕ ПЕРЕКОВКИ

Родион Иванович ВАСЬКОВ

(Из биографии Г. И. ВАСЬКОВА)

Тов. **Васьков** родился в 1891 году, в семье крестьянина середняка-сапожника. Родители его были обременены большой семьей (восемь человек детей) и вынуждены были искать побочного заработка. Вот почему тов. **Васьков** с раннего возраста стал работать разносчиком писем, газет и проч. по деревням своей волости, одновременно помогая родителям в сельском хозяйстве.

Этой работой он занимался примерно до 1908 года, после чего поступил переписчиком в местное волостное правление. Здесь он проработал до 1914 года. Затем был призван в империалистическую войну рядовым, где пробыл до конца 1917 г.

В декабре 1917 года он возвращается на родину и выбирается на выборную должность в волземкомитет. Здесь работать пришлось в трудных условиях, т. к. в местности проходила демаркационная линия. Это была пора перемирия с Немцами, когда со стороны Украины совершались частые набеги с целью террора советских работников.

В этих условиях т. **Васьков** проработал до сентября 1918 г. После чего он был переведен для работы в уисполком и назначен зам. пред. уездчека. Тут же вступил в ряды ВКП(б).

Все последующее время т. **Васьков** работал беспрерывно в органах ВЧК-ОГПУ, занимал последовательно должности: следователя ВЧК, уполномоченного ВЧК центра и особого отдела, начальника отдела, пом. начальника и нач. Управления лагерями.

Под руководством т. Васькова школа СЕВВОСТЛАГА выковала сотни героев труда — ударников строителей — борцов за освоение сурового Колымского края.

ОКТЯБРЬ В ТАЙГЕ

Straipsnis apie Kolymos lagerio viršininką R. Vaskovą laikraštyje, leistame Kolymos lageryje, „Perkaustymo" (perauklėjimo) fronto atkaklus kovotojas".
Įdomiai skamba paskutinės straipsnio eilutės:
„...Vadovaujant draugui Vaskovui, SEVVOSTOKLAGO mokykla išauklėjo šimtus darbo didvyrių statybininkų spartuolių – kovotojų įsisavinusiųjų atšiaurų Kolymos kraštą".

Senaisiais laikais Rusija Sibiro kasyklose per metus išplaudavo maždaug 30 tonų aukso. Senosios kasyklos, naudojamos daugelį metų, buvo beveik išsekusios, negandų metais ir visiškai apleistos. O ir senasis aukso ieškotojas su šautuvu vienoje rankoje ir kirtikliu – kitoje, keičiantis aukso dulkes į šovinius ir sabalų kailius, laisvas ir stiprus, visiškai nepritapo prie naujosios valstybės struktūros. Nauji laikai kūrė ir naujus metodus.

Dar amžiaus pradžioje žvalgai geologai Kolymos upės, įtekančios į Arkties vandenyną Jakutijos šiaurės rytuose, slėnyje aptiko didelius aukso klodus. Negyvenamas amžinojo įšalo kraštas, kur upės 285 dienas per metus sukaustytos ledo, o vietos gyventojai – negausūs ir klajokliai – daugiausia vertėsi žūkle, nes tenykštėmis sąlygomis negalėjo išgyventi net elniai, nesudomino nei Rusijos vyriausybės, nei privačių asmenų. Buvo manoma, kad eksploatuoti gelmes tokiomis sąlygomis nerentabilu ir tiesiog neįmanoma. Tačiau bolševikai kaip tik tam ir atsirado istorijos epochoje, kad „pasaką paverstų tikrove".

1923 metų vasarą 12 000 kalinių, buvusių pasiturinčių Ukrainos, Dono ir Rusijos centrinių sričių valstiečių, buvo išlaipinti Magadane. Juos saugojo 2500 GPU kareivių ir 200 aviganių šunų. „Ekspedicijos" tikslas buvo nedelsiant pradėti eksploatuoti aukso sąnašynus, rastus Kolymoje. Nežinia, kas sugalvojo ir planavo šią operaciją, bet kaliniai buvo atgabenti vienais marškiniais, konvojus – vienomis palaidinėmis, ir tik aviganiai turėjo kailinius, bet ir tai jų neišgelbėjo. Rugsėjį spustelėję šalčiai pražudė visus. Išmirė visi iki vieno, neaplenkiant nei sargybos, nei šunų. 1933 metų vasarą į Magadaną buvo atgabenta 32 tūkstančiai kalinių, aprengtų šiek tiek geriau. Žiemą pavyko išgyventi vienam iš 50-ies. 1934 metų vasarą atvyko dar 48 tūkstančiai. 1934–1935 metų žiemą vėl išmirė visi kaliniai, bet išliko sargybiniai. 1935 metų vasarą atgabenta 38 tūkstančiai žmonių.

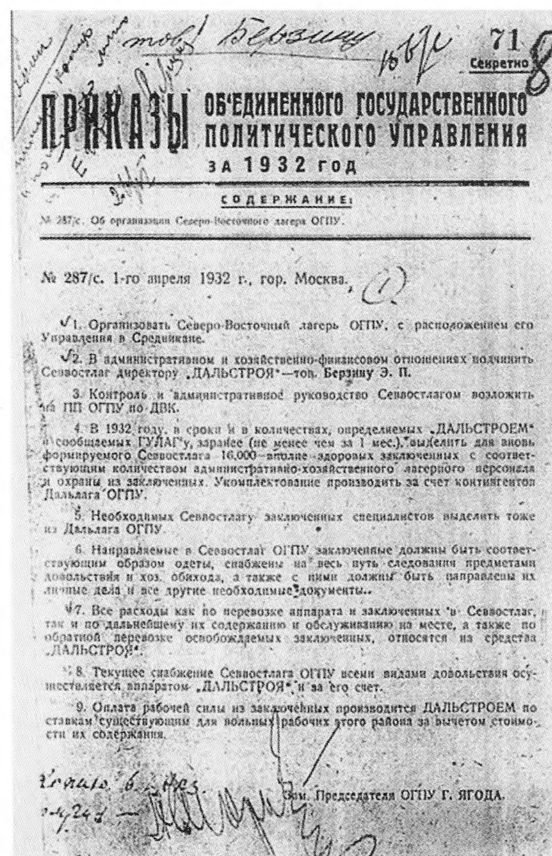
Tai ir sudarė socializmo ekonomikos pagrindą. Nesuskaičiuojamos sąnaudos žmonių, kurių žūtį pateisindavo dviejų mėnesių katorgos darbais, buvo svarbiausias Stalino ekonomikos ir visos, kaip jau sakėme, valstybės pažangos variklis.

Aukso kasyklos veikė ir teikė produkcijos. Iš Maskvos buvo pasiųstas griežtas gavybos planas, kurio neįvykdžius laukė negailestinga bausmė. Visa Kolymos lagerių sistemos vadovybė rizikavo savo galva. Jau 1934 metais aukso gavyba pasiekė 1913 metų lygį. 1936 metais šis lygis buvo viršytas dvigubai. Iki karo pradžios aukso gavyba siekė 250 tonų. Per tą laiką vien Kolymos rūdos kasyklose žuvo daugiau kaip 600 tūkstančių žmonių. Ypač baisūs buvo ketveri metai prieš karą, kai į kasyklas pradėta grūsti daugybę žmonių iš didelių miestų. Jie retai išgyvendavo ilgiau kaip penkias savaites.

Nesuskaičiuojamų turtų rasta ir Krasnojarsko krašto šiaurėje, kur 1935 metais pradėtas statyti Norilsko sodrinimo kombinatas. Norilsko rūda, iki šiol parduodama už valiutą, turėjo milžinišką paklausą šalyje ir pasaulyje. Čia viskas buvo daroma pagal Kolymos metodiką. Kalinius taip, kaip kuris vilkėjo, vasarą baržomis atplukdydavo į Dudinkos uostą, kur rugsėjo pradžioje temperatūra siekdavo –45 laipsnius Celsijaus. Į kombinatą žmonės nukakdavo arba kolona, arba garsiojo geležinkelio Dudinka–Norilskas atviromis platformomis. Darbo vietą pasiekdavo dešimtadalis. Likusieji žūdavo pakeliui. Atvykusiems išdalydavo laužtuvus ir kirtiklius, liepdavo baisiame šaltyje, iš kojų verčiant vėjui, kasti žemines. Iki kitos dienos ryto žūdavo visi. Darbą tęsdavo nauji atvykėliai, ir taip be galo, be krašto. Bet jau 1936 metais pirmieji laivai su Norilsko rūda pasirodė Europos uostuose, užtikrinę Stalinui nuolatinį pelną tvirta valiuta.

Taip buvo visur. Žmonės žuvo milijonais, ir 1939 metais Stalinas pagrįstai galėjo pasakyti, kad „socializmas SSRS bendrais bruožais jau sukurtas". Jis galėjo būti patenkintas. Jo sugalvota ir parengta sistema veikė ir vertikaliai, ir horizontaliai. Buvo daromi tikri stebuklai. Už kalėjimo grotų konstruktoriai ir inžinieriai kūrė naujų ginklų projektus, kaip privilegiją gaudami nenormuotai duonos ir po pusę stiklinės grietinės. Kalinys Tupolevas kūrė naujus, neregėtai toli skrendančius lėktuvus, galinčius per Šiaurės ašigalį pasiekti Ameriką. Kalinys Razinas sukūrė naujus tiesiasrovius katilus koviniams laivams, o kalinys Koroliovas jau projektavo raketų techniką, svajodamas apie greitą išėjimą į kosmosą. Ir jie buvo patenkinti, jie brangino savo privilegijas, nes milijonai kitų kalinių dirbo šachtose, rūdos ir aukso kasyklose už „davinį", kuris galėjo palaikyti jėgas ne daugiau kaip dvi savaites, dar nesuprasdami, jog jų mirtis suplanuota lygiai taip pat, kaip ir dviejų savaičių darbas, kai juos pakeis kiti kaliniai. Kariuomenė, neregėtai stipri ir gausi, rengėsi žygiui, laukdama, kaip toj dainoj, „kada draugas Stalinas pasiųs mus mūšin, kada pirmasis maršalas mus mūšin ves!"

Stalinas gėrėjosi savo kariuomene ir mirtinai jos bijojo. Jis ją sukūrė, galima sakyti, iš nieko, ir ji galėjo jį patį paversti nieku. Milžiniškas karinis

71

Секретно

ПРИКАЗЫ ОБ'ЕДИНЕННОГО ГОСУДАРСТВЕННОГО ПОЛИТИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ ЗА 1932 ГОД

СОДЕРЖАНИЕ:

№ 287/с. Об организации Северо-Восточного лагеря ОГПУ.

№ 287/с. 1-го апреля 1932 г., гор. Москва.

1. Организовать Северо-Восточный лагерь ОГПУ, с расположением его Управления в Средникане.

2. В административном и хозяйственно-финансовом отношениях подчинить Севвостлаг директору „ДАЛЬСТРОЯ"—тов. Берзину Э. П.

3. Контроль и административное руководство Севвостлагом возложить на ПП ОГПУ по ДВК.

4. В 1932 году, в сроки и в количествах, определяемых „ДАЛЬСТРОЕМ" и сообщаемых ГУЛАГ'у, заранее (не менее чем за 1 мес.), выделить для вновь формируемого Севвостлага 16.000 вполне здоровых заключенных с соответствующим количеством административно-хозяйственного лагерного персонала и охраны из заключенных. Укомплектование производить за счет контингентов Дальлага ОГПУ.

5. Необходимых Севвостлагу заключенных специалистов выделить тоже из Дальлага ОГПУ.

6. Направляемые в Севвостлаг ОГПУ заключенные должны быть соответствующим образом одеты, снабжены на весь путь следования предметами довольствия и хоз. обихода, а также с ними должны быть направлены их личные дела и все другие необходимые документы.

7. Все расходы как по перевозке аппарата и заключенных в Севвостлаг, так и по дальнейшему их содержанию и обслуживанию на месте, а также по обратной перевозке освобождаемых заключенных, относятся на средства „ДАЛЬСТРОЯ".

8. Текущее снабжение Севвостлага ОГПУ всеми видами довольствия осуществляется аппаратом „ДАЛЬСТРОЯ", и за его счет.

9. Оплата рабочей силы из заключенных производится ДАЛЬСТРОЕМ по ставкам существующим для вольных рабочих этого района за вычетом стоимости их содержания.

Зам. Председателя ОГПУ Г. ЯГОДА.

1932 m. OGPU pirmininko pavaduotojo G. Jagodos pasirašytas nutarimas įkurti naują Šiaurės rytų OGPU lagerį...

1937 m. represijos. SSRS įvyko grupės aukščiausiųjų Raudonosios armijos vadų teismas, vadinamoji „Tuchačevskio byla". Jie buvo apkaltinti planavę įvykdyti karinį perversmą. Maršalas M. Tuchačevskis sušaudytas 1937 m. SSRS revoliucinės tarybos narys, pirmojo rango vadas J. Jakira sušaudytas 1937 m. Istorija išsaugojo J. Stalino rezoliuciją ant jo byloje esančio prašymo pasigailėti: „...niekšas ir prostitutė".

pramoninis kompleksas, kasdien didindamas apsukas, užtvindė šalį naujausiomis ginkluotės sistemomis. Didžiulis smagratis, sukdamasis vis greičiau, grasino sutraiškyti viską savo kelyje, nepasigailėdamas ir jo kūrėjo. Kaip magai iš legendų, įdėję daugybę aukso ir gyvybinių jėgų, kad atgaivintų akmeninį milžiną ir jo padedami užgrobtų valdžią visame pasaulyje, vadas teisėtai didžiavosi savimi kūrėju ir, būdamas gyva būtybė, drebėjo prieš savo rankų sukurtą pabaisą. Partijos auksas ir liaudies kraujo vandenynas sukūrė siaubingą lydinį, susiliejusį į milžinišką plieno kumštį, iškeltą virš visos žmonijos. Kažkuriame etape Stalinas pašiurpo nuo savo sukurto monstro ir mėgino jį sunaikinti savo rankomis. 1937 metais Stalinas pamėgino kraujo jūromis, užtvindžiusiomis šalį, išsivaduoti iš plieninių karinio pramoninio komplekso ir sustiprėjusios nomenklatūros gniaužtų, viena po kitos lėkė galvos maršalų armijų, korpusų, divizijų vadų, liaudies komisarų, CK narių, sričių, kraštų, rajonų komitetų sekretorių, ir, suprantama, milijonų paprastų žmonių, jau kelintą kartą patekusių į nomenklatūros mėsmalę. Stalinas grūmėsi kaip bylinų karžygys, bet, skirtingai nuo jo, pralaimėjo. Jis jau nepajėgė sunaikinti to, ką pats sukūrė. Aukso ir kraujo lydinys buvo per daug tvirtas. Partijos auksas ir liaudies kraujas sukūrė nenugalimą nomenklatūrą partijoje, kariuomenėje ir pramonėje, vietoj nukirstos galvos iškart išaugdavo trys naujos.

Vadas nesugebėjo nugalėti nomenklatūros, bet ir nomenklatūra nepajėgė nugalėti vado. 1937-ieji gerai parodė kovojančioms pusėms, kad visi nomenklatūros komponentai susiję kaip Siamo dvyniai. Mėginimas sunaikinti bent vieną komponentą gali pražudyti visą sistemą. Patyrusi didelių nuostolių negailestingame 1937–1939 metų kare, nomenklatūra dar labiau sustiprėjo, ir Stalinas tai puikiai suprato. Kadangi sunaikinti vienam kito nepavyko, reikėjo užmegzti tarpusavio santykius – tarp nomenklatūros hierarchijos ir jos kūrėjo Stalino. Šie santykiai jau prarado buvusį lyriškumą, tapo gana realistiški ir anaiptol nesibaigė tariama aparato darbuotojų ištikimybe vadui. Stalino nomenklatūrą sukūrė Stalinas, bet ir jis buvo nomenklatūros kūrinys, nors iki tam tikro laiko to ir nesuvokė. Nomenklatūra išugdė socialinį jo diktatūros ramstį, bet ne todėl, kad jaudinančiai mylėjo ir ištikimai dievino diktatorių gruziną, o todėl, kad norėjo užtikrinti savą kolektyvinę diktatūrą šalyje. Vergiškai vykdydama vado įsakymus, nomenklatūra vadovavosi tuo, kad įsakymai duodami jos interesais. Žinoma, Stalinas galėjo kiekvieną iš jų atskirai sunaikinti, išvaryti, sudeginti gyvą, bet eiti prieš visą nomenklatūrą jis negalėjo. Tačiau to taip ir nesuprato iki gyvenimo pabaigos. Viskas jo įnoringoje rytiečio despoto širdyje šiaušėsi prieš tai. Jis negalėjo susitaikyti su mintimi, kad ne viskas pavaldu jo valiai ir norui, kartkartėmis pradėdavo

naujus karus prieš nomenklatūrą. Bet tai jau buvo ne karai, o greičiau išpuoliai. Po kiekvieno nomenklatūra stiprėjo, o pats Stalinas vis silpnėjo ir silpnėjo. Norom nenorom jam teko vis labiau rūpintis nomenklatūros interesais, stiprinti jos valdžią, autoritetą, didinti privilegijas. Nes jis buvo ne kas kita kaip statytinis savo statytinių, pasirengusių vykdyti jo valią tol, kol jis vykdo jų valią. O Stalino sukurtos nomenklatūros valia buvo aiški. Ji norėjo užtikrinti neribotą ir tvirtą viešpatavimą šalyje. Viešpatavimą, nepriklausantį nuo vado savivalės ir įgeidžių, priešingai, viešpatavimą, kuris neduotų vadui teisės į bet kurio nomenklatūros nario turtą, tuo labiau į gyvybę. Toks legendose išliko Lenino paveikslas. Saviems jis atleisdavo viską, bet kokią savivalę, leisdamas daryti šalyje viską, kas šaus į galvą siekiant asmeninio praturtėjimo ir kolektyvinės gerovės. Tai buvo tikras vadovas. Ir nomenklatūros gelmėse pradėjo bręsti nesąmoningas noras „grįžti prie lenininių partinio gyvenimo normų".

Stalinas žinojo tai. Savo galybės apogėjuje jam kilo pagunda viešai apšaukti Iljičių vokiečių šnipu ir sutrinti į dulkes net jo atminimą. Jau suimtas Fricas Platenas davė reikiamų parodymų, bet paskutinę akimirką Stalinui pritrūko drąsos. Vis dėlto „Stalinas – tai Leninas šiandien". Su Lenino palikimu jis kovojo visą gyvenimą, kaip galėjo. „Lenino

Fricas Platenas (Fritz Platten) – šveicarų komunistinio judėjimo veikėjas, V. Lenino draugas. Apie 1930 m.

gvardiją" sunaikino iki pašaknų. Išsižadėjo Lenino propagandinės teorijos apie privalomą visuotinę lygybę. Kad jos, tos lygybės, niekas nė nelauktų. Priešingai, pabrėžė, kad „kiekvienas komunistas, jei jis tikras komunistas, turi suprasti, jog lygybė vartojimo ir individualaus gyvenimo sferoje – niekinga, smulkiaburžuazinė nesąmonė". Nomenklatūra plojo stovėdama. Jis atsisakė Lenino paistalų, kad socializmą galima sukurti tik pasaulio mastu, nes jo nomenklatūra, jau kartą apgauta vilčių apie

Sovietų karo, partijos, valstybės veikėjas maršalas V. Bliucheris mirė kankinamas tardant Lefortovo kalėjime 1938 m. SSRS NKVD GUGB vadovas, SSRS valstybės saugumo liaudies komisaras, SSRS deputatas V. Merkulovas sušaudytas 1953 m. SSRS valstybės veikėjas, SSRS deputatas J. Alksnis (*Jēkabs Alksnis*), apkaltintas sukūręs „latvių fašistų organizaciją", sušaudytas 1938 m. Komunarkos poligone.

J. Stalinas apžiūri automobilį ZIS-101, pagamintą Stalino vardu pavadintoje gamykloje. 1936 m.

pasaulinę proletariato revoliuciją ir suerzinta Trockio postringavimų apie „permanentinę revoliuciją", norėjo įsikurti tvirtai, nepageidaudama sieti savo ateities su naujais įvykiais, kurių beveik neįmanoma kontroliuoti. Ir susižavėjusi gavo tai, ko laukė – „galimybę kurti socializmą vienoje šalyje". Marksizmo požiūriu ši Stalino formuluotė buvo visiškai beprasmiška. Maža ką tauškė Marksas ir Leninas, kam ieškoti jų mintyse kažkokios prasmės. Bet vis dėlto buvo akivaizdu, kad beklasė visuomenė negali būti sukurta kaip sala jūroje.

Tačiau Stalino nomenklatūra, staugdama iš susižavėjimo, sveikino naująją formulę, nušviečiančią jos valdžią žodžiu „socializmas". Jos netrikdė ta aplinkybė, kad, pasak Stalino, socializmo pergalė vienoje šalyje galėjo būti „visiška, bet ne galutinė". Teze, kad socializmo pergalė SSRS ne galutinė, nebuvo norima žadinti kažkokių nesveikų ir nerealių žudomos liaudies vilčių. Grasinant „kapitalizmo restauravimu", šia teze buvo norima pagrįsti Stalino vidaus, karinę ir užsienio politiką. O tvirtinimas, kad socializmo pergalė SSRS gali būti visiška, kaip tik ir reiškė, jog pripažįstamas režimo stabilumas ir nekeičiamumas. Ir štai toji pati nomenklatūra, kuriai jis, Stalinas, padarė viską, ką pajėgė, pradėjo svajoti apie kažkokias „lenininės normas".

Kad ir kaip vilką jaukintum... Jis užsiundė ant jų kraujo ištroškusį savo šunį Ježovą, leidęs „geležiniam liaudies komisarui" ir jo parankiniams iki soties atsigerti nomenklatūros kraujo. Bet nieko neišėjo. Ježovą tyliai nušalino nuo visų pareigų ir taip pat tyliai sušaudė. Tačiau visi pastebėjo, kad Ježovas buvo likviduotas nepaaiškinamai švelniai, visai ne laiko dvasia. Galima sakyti, meiliai. Nebuvo nei prakeiksmų laikraščiuose, nei visos liaudies mitingų, reikalaujančių „pribaigti niekšą", nei procentų su prisipažinimais, nei standartinių kaltinimų siekus restauruoti kapitalizmą, nei galiausiai įprasto pranešimo apie sušaudymą. (Apie tai sužinota tik 1988 metais. O tais laikais NKVD apie Ježovo likimą paleido du gandus. Pirmasis, kad jis išsikraustė iš proto ir sėdi pririštas grandine beprotnamyje, antras, kad pasikorė, pasikabinęs ant krūtinės lentelę „Aš – šūdas".) Negana to, nebuvo jokių, net pačių elementariausių, represijų prieš paties Ježovo giminaičius, o tai labai keista, turint galvoje egzistavusią praktiką, kai, tarkim, maršalo Tuchačevskio buvo suimti ir žuvo ne tik visi giminaičiai, bet ir meilužės. Ježovo giminaičiai ramiausiai toliau gyveno Maskvoje, o tikras brolis jau po karo užėmė nomenklatūrinį RSFSR švietimo ministro pavaduotojo postą. Pats Ježovas buvo pašalintas labai delikačiai, o jo parankiniai ne tik visiškai nenukentėjo, bet ir staiga pradėjo kilti.

Ježovo pavaduotojas Škiriatovas, šefui vos kritus, buvo išrinktas CK nariu ir užėmė svarbiausią nomenklatūrinį partinės kontrolės komisijos prie CK pirmininko postą. Malonėmis buvo apipiltas ir garsusis Vyšinskis, kuris tapo CK nariu, SSRS liaudies komisarų tarybos pirmininko pavaduotoju ir SSRS užsienio reikalų ministru, taip pat akademiku. Ir kalbėti nereikia, kad išliko tokie kruvinosios beprotybės epochos veikėjai kaip Molotovas, Ždanovas, Kaganovičius ir daugelis kitų. Chruščiovui teko smagiai pasidarbuoti, kad jau po Stalino mirties išmestų iš partijos Molotovą ir Kaganovičių, kurio vaidmuo masiškai žudant žmones visiems žinomas. Bet nepartinis Molotovas, kaip, beje, ir likusieji, ramiai naudojosi visomis privilegijomis: gyveno didžiuliame bute Granovskio g.

vyriausybės namuose, ilsėdavosi ištaigingoje CK sanatorijoje „Lesnyje dali“ ir dirbo Lenino bibliotekos skaitykloje Nr. 1, skirtoje akademikams ir užsienio mokslininkams, nors kruvinasis senolis niekad nebuvo nei tas, nei anas. Neseniai paaiškėjo, kad iki mūsų dienų SSKP CK reikalų valdyba teikė privilegijas: leido naudotis mašinomis, vilomis, specialiais maisto daviniais ir kt. – Stalino, Ždanovo, Berijos ir daugelio kitų, kuriuos politiniais tikslais teko viešai pripažinti budeliais ir žudikais, giminaičiams. Nomenklatūros karalystėje savi dėsniai ir savos tradicijos.

Tai buvo neabejotina pergalė, bet nevisiška ir negalutinė. Šalis išgyveno didžiulę ekonominę ir politinę krizę. Sutrikęs tiekimas ir kilometrinės eilės buvo būdingos net Maskvai. Pramonė, dirbusi tik karui, tarsi buvo išbraukta iš valstybės ekonomikos, tarsi gyvatė, įsikandusi savo uodegą. Vergiškas darbas visais lygiais – nuo raketų projektavimo iki aukso gavybos – pasirodė esąs, didžiais ekonomistais save įsivaizdavusių partinių ideologų nuostabai, visiškai nerentabilus ir kiekvieną mėnesį didino mokėjimų deficito bedugnę. Bedugnę, į kurią galėjo nugarmėti visa spygliuotąja viela apraizgyta Stalino imperija. Ir, be viso to, net pašaliniam stebėtojui buvo aišku, kad vadas ir jo nomenklatūra pavargo vienas nuo kito. Kaip minėta, Stalinas buvo bejėgis sunaikinti nomenklatūrą, kuo jis pats galėjo įsitikinti, o nomenklatūra, išsilaižiusi Ježovo padarytas žaizdas, puikiausiai galėjo vėl pamėginti pakeisti vadą, ir šįkart sėkmingai.

Nuo monumentaliai didingo Stalino pastato, suręsto ant Rusijos imperijos kapo, fasado pradėjo trupėti plonas granito sluoksnis, apnuogindamas tuoj tuoj subyrėsiančias nelygias plytas, vietoj cemento skiedinio sutvirtintas sukepusiu žmonių krauju. Reikėjo ieškoti išeities. Prisimindamas Lenino metodiką – politinių krizių laikotarpiu telkti apie save bendrininkus, įkvepiant kokiam nors naujam plėšikavimui, Stalinas parengė negalintį pralaimėti, kaip jam atrodė, planą: etapais sukelti krizę Rusijoje, o paskui ir visame pasaulyje, savo

V. Molotovas pasirašo Vokietijos–SSRS paktą. Kairėje: J. Ribentropo adjutantas R. Šulcė-Kosenas (*R. Schulze-Kossen*), Raudonosios armijos generalinio štabo viršininkas B. Šapošnikovas, J. fon Ribentropas (*J. von Ribbentrop*), J. Stalinas, V. Pavlovas; prie V. Molotovo pasilenkęs G. Hilgeris. 1939 m. rugpjūčio 23 d.

politikos „ledlaužiu“ panaudojus emocionalų ir pernelyg agresyvų Adolfą Hitlerį. Stalino aplinkai užgniaužė kvapą nuo atsiveriančių perspektyvų. Didelių Europos valstybių, susipynusių į kietą senų nuoskaudų ir nesutaikomų prieštaravimų mazgą, išsekimas ir susinaikinimas atvėrė kelią Stalino kariuomenei į nusilpusią ir beginklę Europą, leisdamas patvirtinti Lenino pranašystę, jog karai imperializmo epochoje neišvengiami, ir įvykdyti „pasaulinę proletariato revoliuciją“ greičiausiu ir veiksmingiausiu karinio įsiveržimo metodu. Ir be jokio marksistinio lenininio marazmo.

Perspektyvos išties gniaužė kvapą. Buvo galima ne tik patvirtinti mirusias ir jau kone visą pasaulį pasmardinusias ideologines dogmas, bet ir konsoliduoti padėtį šalyje, dar labiau apmulkinti liaudį ir sutelkti apie save amžinai nepatenkintus bendrininkus, nurašyti karui masines žudynes ir skurdą, pagrįsti vergiško darbo ir neregėtų politinių teroristinių įstatymų būtinumą. Pergalingas maršas Atlanto link galėjo tapti indulgencija daugeliui metų už visus būtus, esamus ir būsimus nusikaltimus. Laužydamas visas buvusių užsienio politikos principų gaires, Stalinas staiga pasuko valstybės laivą į suartėjimą su Hitleriu, tikėdamasis prisiplakti šauniai po Europą marširuojančio fašistinio fiurerio kilvateryje, išplėšti savo dalį, o reikiamu metu, užliūliavus bendrininko budrumą savo neribota ištikimybe, užgriūti jam ant pečių, sunaikinti ir pasinaudoti jo svaiginamų pergalių vaisiais, kaip trofėjų gauti sukruvintą ir sugriautą Europą.

„Du draugai“... D. Lou (*D. Low*) karikatūra.

Ir vėl audringas nomenklatūros susižavėjimas, nes ji seniai, dar nuo Lenino laikų moraliai buvo pasirengusi, kad pati Apvaizda (arba marksistiniai lenininiai istorijos raidos dėsniai) jai lėmė valdyti visą pasaulį, paverstą milžiniška koncentracijos stovykla, pastatyta ant milžiniško broliško kapo. Įtikėjęs savo nežemiška išmintim ir superazijiniu gudrumu, mažaraštis „visų tautų vadas“ šauniai vedė šalį į neišbrendamą aklavietę ir mirtinus spąstus, kuriuose iki šiol blaškosi, skildama į atskirus gabalus, nelaiminga šalis...

Painiodamasis be galo sudėtinguose tarptautinių intrigų labirintuose, nuoširdžiai manydamas žaidžiąs savo žaidimą, Stalinas negalėjo nė pagalvoti, kad buvo tik marionetė tų pačių galingų ir dinamiškų jėgų, kurių klyksmą Leninas klaidingai palaikė priešmirtine aimana, rankose. Jis negalėjo įsivaizduoti, kad jo būsimosios grumtynės su Hitleriu seniai sumanytos ir suplanuotos svetimų kabinetų tyloje, kad šios jėgos galėtų prasiveržti ir įgyvendinti savo planą viešpatauti visame pasaulyje – viešpatauti ekonomikoje. Palyginti su juo, blanko, atrodė pasenę ir neveiksmingi visi anksčiau vartoti metodai: karinis ir ideologinis. Šis planas iš pradžių numatė karinio prado pirmumą prieš ekonominį, palengva mažindamas pirmąjį iki minimumo, atiduodamas visą prioritetą globaliniam ekonominiam puolimui. Planas buvo apskaičiuotas maždaug 100 metų ir numatė ekonominį Jungtinių Valstijų įsitvirtinimą Europoje. Buvo planuojama iš pradžių smarkiai ekonomiškai nualinti Europą, pirmiausia Vokietiją, o vėliau atkurti ją pagal naują pavyzdį. Kartu kaip privalomą sąlygą planas numatė galutinį Britų imperijos žlugimą ir visos archajiškos kolonijinės sistemos žlugimą.

Dėl Rusijos. Be būsimosiose grumtynėse su Hitleriu jai skirto vaidmens, planas numatė izoliuoti ją, ateityje dirbtinai kurstant jos agresyvumą, kad „rusų keliamo pavojaus“ akivaizdoje būtų galima

Amerikiečių pajėgų išsilaipinimas Normandijoje. Strateginė operacija „Overlord". Operacijos pradžia 1944 m. birželio 6 d.

sutelkti visą likusį pasaulį. Būdama izoliuota ekonomiškai ir politiškai, manė plano autoriai, Rusija taip atsiliks nuo viso kito pasaulio, kad anksčiau ar vėliau (maždaug amžiaus pabaigoje) bus priversta visiškai kapituliuoti be jokio karinio poveikio – nepajėgs priešintis ekonominei okupacijai.

Suprantama, šis planas negalėjo numatyti tikrosios įvykių raidos, jį koregavo pats gyvenimas. Taip pat suprantama, kad primityvus ir neraštingas valstybės veikėjas, koks buvo Josifas Visarionovičius, šiam planui buvo toks pat radinys kaip ir Hitleris. Smarkiai klysta tie, kurie, vadovaudamiesi rusiškojo mąstymo stereotipu, mano, jog šio plano buvo parašytas tik vienas egzempliorius su visais įmanomais ir neįmanomais slaptumo grifais, kad susipažinti su juo per praėjusius 60 metų galėjo tik asmenys, rangu ne žemesni už JAV prezidentą arba Didįjį „žydų masonų" architektą.

Apie šį planą atvirai rašė ir iki šiol rašo Amerikos laikraščiai. Jį sudaryti paskatino JAV kongreso biudžeto komisija, kuri 1938 metais, svarstydama galimybę smarkiai padidinti gynybos išlaidas, priėjo prie išvados, jog „padėtis Europoje ir visame Euroazijos žemyne teikia unikalią galimybę Jungtinių Amerikos Valstijų vyriausybei reguliuoti pasaulinės krizės lygį savo nuožiūra, vien tik manipuliuojant vyriausybės žinioje esančiomis finansinėmis lėšomis, nevarginant mokesčių mokėtojų staiga padidėjusiomis išlaidomis ginkluotosioms pajėgoms. „Kad įvykdytume sumanytą ekonominę ekspansiją, visiškai pakanka tų ginkluotųjų pajėgų, kurias mes turime". Tačiau su biudžeto komisijos išvada nesutiko „verslo Amerika". „Wall Street Journal" redakciniame straipsnyje 1939 metų liepą rašė: „Kiekvieną milijoną dolerių turi saugoti trise: jūreivis, lakūnas ir kareivis. Kad ir koks viliojantis būtų ekonominės ekspansijos planas, jį su mūsų operatyvine 120 tūkstančių kariuomene įvykdyti yra juokinga. O įvykių raidos dinamika pasaulyje rodo, jog mes turime per mažai laiko, kad spėtume su tais įvykiais. Nors ir labai greitai ritasi doleris, laikas lekia greičiau..." Laikas bėgo labai greitai ir 1944 metų rugsėjį laikraštis „Chicago Herald Tribune" su pasitenkinimu konstatavo: „Šiandien, kai dešimtys tūkstančių laivų ir lėktuvų garantavo mūsų daugiamilijoninės kariuomenės puolimą fronte, apimančiame visą Žemės rutulį nuo Normandijos, Afrikos ir Italijos iki Filipinų ir Okinavos, kai mes tapome iki šiol neregėto masto ir meistriškumo karinių operacijų liudininkais, turime prisiminti, vardan ko žmonijos istorijoje sukūrėme pačią galingiausią ir veiksmingiausią karinę

Sovietų karys iškelia pergalės vėliavą virš Reichstago. 1945 m. gegužė.

mašiną. Dar 1911 metais prezidentas Taftas išpranašavo, kad „kanonierių diplomatija" grimzta į praeitį, atverdama kelią „dolerio diplomatijai". „Doleriai muš mūsų priešus kur kas veiksmingiau negu kulkos ir sviediniai, garantuos mūsų didžiajai respublikai pasaulinę hegemoniją visiškai nauju pagrindu. Tokios nė nesapnavo joks Napoleonas... Dabar, kai jau aišku, jog Vokietija ir Japonija tuoj žlugs, kai didžiulė Rusija guli kraujyje ir griuvėsiuose, mes galime su pasitikėjimu pareikšti: „Dolerio valanda išmušė!"

Cituoti panašius dalykus galima be galo ir, užbėgdami už akių, pateiksime dar vieną 1989 metų rugpjūčio 15 d. laikraščio „Christian Science Monitor" ištrauką: „Didysis dolerio puolimas prieš Sovietų Sąjungą sėkmingai plečiamas. 30 tūkstančių branduolinių galvučių ir pagal paskutinį technikos žodį ginkluota pati didžiausia pasaulyje kariuomenė nesugebėjo apsaugoti savo šalies teritorijos nuo visur prasiskverbiančio dolerio, kuris jau pusiau sunaikino Rusijos pramonę, pribaigė komunistinę ideologiją ir suardė sovietinę visuomenę. SSRS jau nepajėgia priešintis ir jos žlugimą specialistai pranašauja per artimiausius 2–3 metus... Mes turime atiduoti duoklę tam didingam planui, kurio juodraštį parengė pats prezidentas Taftas, nušlifavo prezidentas Ruzveltas ir nuosekliai vykdė visi Amerikos prezidentai, įgyvendinę jį per 50 metų vietoj duotų šimto..."

Ar apie tai žinota Maskvoje? Be abejonės, taip. Pasijuokta ir numota ranka? Anaiptol. Priešingai, labai rimtai pažiūrėta į šį Amerikos ketinimą, nors ir nesuprasta jo iki galo. Prisiminkim ir tai, kad „šaltojo karo" įkarštyje mes ne tiek kovojame su Jungtinėmis Valstijomis, kiek su „Volstrito klika". Perverskime visus sovietinius to meto laikraščius ir įsitikinsime, kad būtent „Volstritas" trokšta viešpatauti pasaulyje ir pavergti visas taikingas tautas. Nors apie pasaulio ekonomiką turėjo tik pradinių žinių, Stalinas gerai suprato pavojų ir visomis jėgomis mėgino kovoti. Deja, kaip sakė Bismarkas, politikos klaidos prilygsta tuberkuliozei. Kai jas galima išgydyti, yra nepastebimos. Kai jau pastebimos, – nebeišgydomos. Susipainiojęs skaičiavimuose ir tapęs neregėto dezinformacijos srauto, kuriuo jį užliejo ne tik būsimieji priešai, bet ir būsimieji sąjungininkai, auka, Stalinas nė nemėgino apsaugoti šalies nuo netikėto užpuolimo, o ir eilinį kartą vos jos nepražudė. Pernelyg daug vienai šaliai per tokį trumpą laiką.

Viską šluojanti Vokietijos invazijos banga atsirito iki Maskvos, Volgos ir Kaukazo, o ją pakeitė dar labiau niokojanti mūsų kontrpuolimo banga. Milžiniškas volas vėl traiškė apiplėštą, nukryžiuotą, kraujuojančią, alkaną šalį. 26 milijonai žuvusiųjų, tūkstančiai nuo žemės paviršiaus nušluotų miestų, kaimų ir gyvenviečių, dešimtys tūkstančių sugriautų pramonės įmonių, visiškai ištuštėję didžiuliai žemės ūkio rajonai, šimtai tūkstančių kilometrų sunaikintų geležinkelių, 2 trilijonai 500 milijardų rublių tiesioginės materialinės žalos, 3 trilijonai aukso rublių karinių išlaidų. Milijonai suluošintų, benamių ir persikėlėlių. Pergalės vėliava virš Reichstago ir Rytų Europos šalių užgrobimas galėjo būti savotiška kompensacija už eilinę nacionalinę katastrofą, jei ji nebūtų sukėlusi naujų problemų, kur kas niūresnių ir sunkiau išsprendžiamų.

Kalbėdamas apie Vokietijos įsiveržimą į Sovietų Sąjungą, pateiksiu įdomų epizodą. Stalino iškeltas uždavinys koncentruoti visą auksą, platiną ir brangakmenius valstybės rankose buvo ir toliau energingai vykdomas. Pačioje Rusijoje ir Ukrainoje ketvirtojo dešimtmečio viduryje buvo iškasti

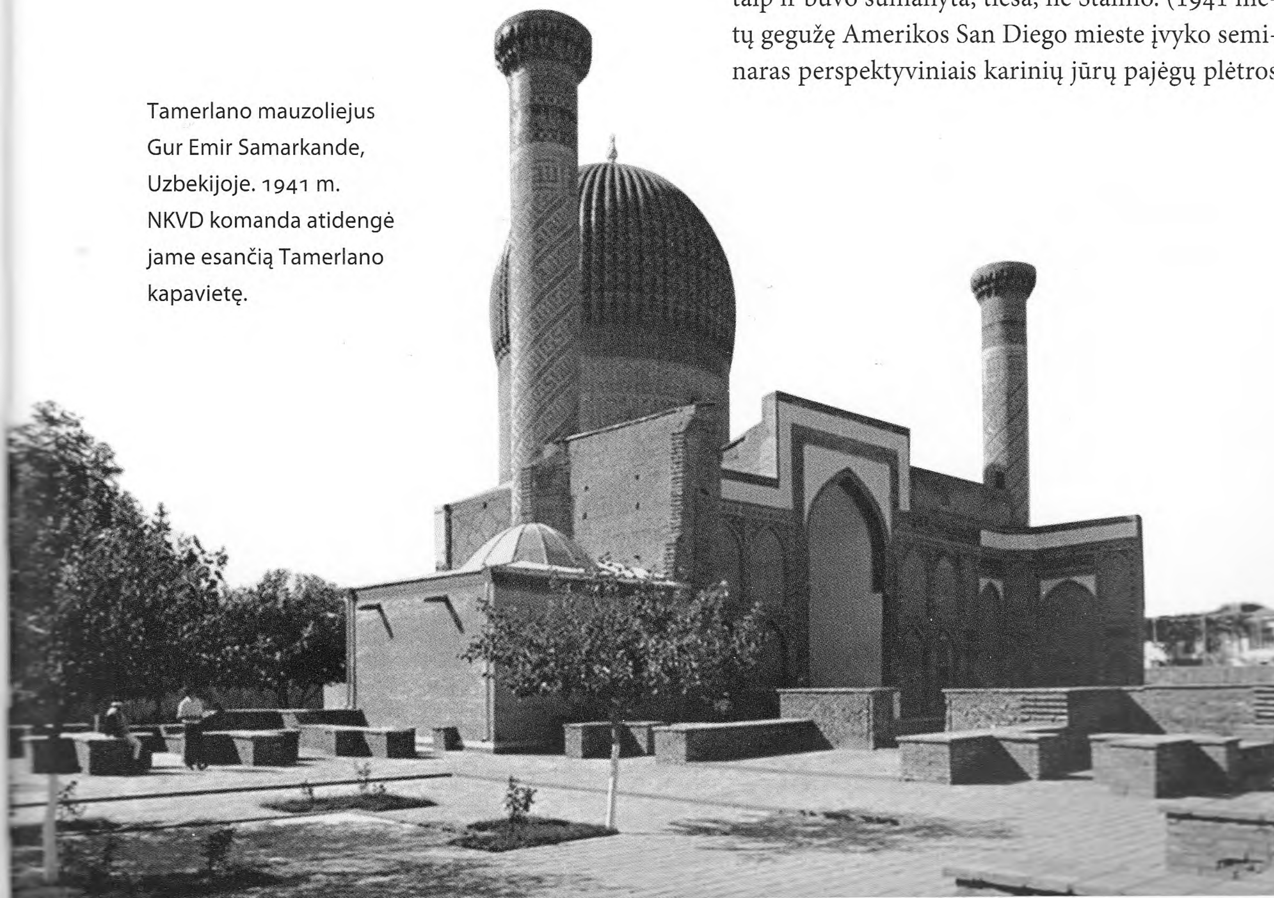
visi kapai ir atidengti veik visi karstai, tikintis rasti auksinį laikrodį ar dantų protezą.

Vidurio Azijos respublikų teritorijose tokių priemonių dar nebuvo imtasi. Kapų ir mauzoliejų išniekinimas pagal islamo įstatymus yra vienas baisiausių nusikaltimų. Kadangi išsivadavimo karas Vidurio Azijoje, įsiplieskęs dar trečiajame dešimtmetyje, buvo nuslopintas tik 1939 metais, romantiškai pavadintas „kova su basmačiais", pačiam Stalinui ir jo statytiniams vietose vis dėlto užteko proto be reikalo neerzinti vietos gyventojų.

Bet paskui atėjo eilė ir Vidurio Azijos šventykloms. Godžius nomenklatūros žvilgsnius ypač traukė puikus ir didingas Tamerlano mauzoliejus Samarkande. Pagal archyviniais dokumentais patvirtintas legendas didysis Azijos viduramžių užkariautojas žygiuose prisigrobė pasakiškų, nesuskaičiuojamų lobių, kurių didžiąją dalį įsakė palaidoti kartu su juo. 1941 metų gegužę didelė Maskvos NKVD komanda, lydima Leningrado Ermitažo ekspertų, išvažiavo į Samarkandą atidengti kapavietės. Memorialo sargas 80-metis Masudas Alajevas, pašiurpęs iš siaubo, parodė įspėjamąjį užrašą, iškaltą dar 1405-aisiais – legendinio Timūro mirties metais. Užrašas įspėjo, kad tas, kuris išdrįs sutrikdyti mirusio valdovo ramybę ir atidengs sarkofagą, užsiundys prieš savo šalį baisius niokojančio karo demonus. Dėl visa pikta, apsidrausdami žinią apie užrašą perdavė Maskvai. Iš ten greitai atėjo įsakymas: Alajevą suimti už melagingų ir paniką keliančių gandų platinimą, sarkofagą atidengti nedelsiant.

1941 metų birželio 19 dieną didžiulė žalio nefrito plokštė, dengusi Tamerlano sarkofagą, buvo pakelta. Apie tai visam pasauliui pranešė TASS'as. Pranešime, be kita ko, ironiškai sakoma: „Iki šiol gyvuojanti populiari legenda tvirtina, kad po plokšte slypėjo siaubingo, visa naikinančio karo dvasia, kurios nereikėjo išleisti laisvėn". Šį pranešimą perspausdino daugelis laikraščių, tarp jų 1941 metų birželio 21 dienos „Leningradskaja pravda". Jei tai sutapimas, tai labai keistas. Šiaip ar taip, vaikantis aukso, visada reikia būti atsargiems ir jausti saiką. Bet kartą paragavę savivalės skonio, jau niekada negali jam atsispirti.

Likimo ironija: netikėtas Hitlerio išpuolis prieš Sovietų Sąjungą sviedė nevilties apimtą Staliną į Jungtinių Valstijų ir Anglijos, sukūrusių vadinamąją „Sąjungininkų antihitlerinę koaliciją" glėbį. Beje, taip ir buvo sumanyta, tiesa, ne Stalino. (1941 metų gegužę Amerikos San Diego mieste įvyko seminaras perspektyviniais karinių jūrų pajėgų plėtros

Tamerlano mauzoliejus Gur Emir Samarkande, Uzbekijoje. 1941 m. NKVD komanda atidengė jame esančią Tamerlano kapavietę.

JAV atominės bombos sprogimas virš Japonijos Nagasakio miesto. 1945 m. rugpjūčio 9 d.

Hirosima po atominio bombardavimo. 1945 m. rugpjūčio 6 d.

klausimais. Seminarą suorganizavo didelių koncernų, užsakymais susijusių su JAV laivynu, vadovai. Šiame seminare admirolas Ričardsonas, neseniai palikęs Ramiojo vandenyno laivyno vado postą, skaitė paskaitą, kurios oficiali tema – būtinybė kuo greičiau modernizuoti laivyno karinių jūrų bazių infrastruktūrą. Tačiau vietoj to admirolas skaitė paskaitą apie tarptautinę padėtį. Tvirtai pareiškęs, kad Hitlerio ir Stalino grumtynės įvyks pačiu artimiausiu metu, admirolas Ričardsonas teoriškai išanalizavo būsimųjų įvykių raidą. „Be abejonės, – pastebėjo jis, – didelė sėkmė lydės tą, kuris pirmasis pradės puolimą, nes ir vermachtas, ir Raudonoji armija išugdyti žaibiško smūgio idėja, o gintis ne tik nemėgsta, bet ir nemoka. Iš čia kyla dilema: kas labiau atitiktų mūsų planus – kad pirmasis pradėtų misteris Hitleris ar misteris Stalinas?

...Dilema išsprendžiama labai paprastai. Pakanka žvilgtelėti į Europos žemėlapį ir galima įsitikinti, kad jei Stalinas netikėtai mes prieš Hitlerį savo 200 divizijų ir 10 tūkstančių tankų (admirolas labai sumenkino Stalino pajėgas – I. B.), tai vermachtas bus sutraiškytas, ir po poros mėnesių Stalino armija pasieks Gibraltarą. O jei pradės Hitleris, tai kur jis atsidurs po poros mėnesių, težino Viešpats,

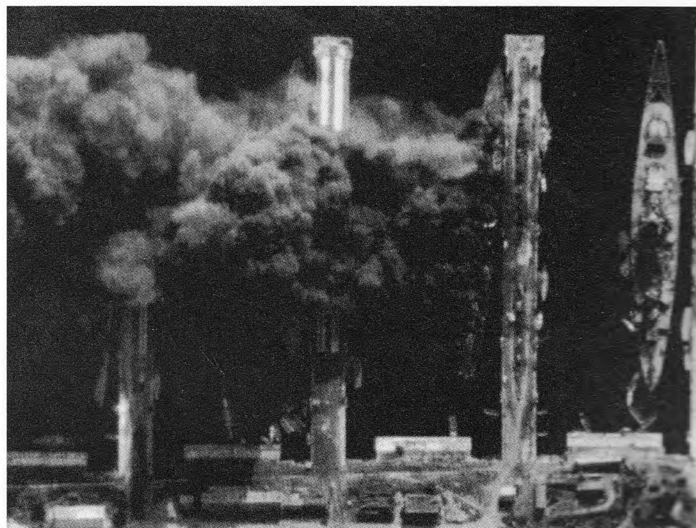
nes neišvengiamai įklimps Rusijos platybėse. Stalinui teks sugaišti daugybę laiko, kad jį iš ten išstumtų. Toks scenarijus, atimant iniciatyvą kare ir iš Hitlerio, ir iš Stalino, neišvengiamai perduos ją laisvesnei ir dinamiškesnei jėgai, kuri būtinai atsiras, kai rusai ir vokiečiai susikibs tarpusavyje, palikdami tos naujosios jėgos valiai visą pasaulį. Taigi, ponai, atiduokite pirmojo ėjimo teisę Hitleriui". Tuo metu admirolas buvo privatus asmuo ir galėjo iš esmės kalbėti, ką norėjo. Tačiau seminare dalyvavęs KJP ministras Noksas pasakė: „Admirolas Ričardsonas labai tiksliai suformulavo būtent tai, ko mes (kas mes? Ruzvelto kabinetas? – I. B.) tikimės iš tolesnės įvykių pasaulyje raidos..."

Kol neaprėpiamose Rusijos platybėse vermachtas ir Raudonoji armija pliekė viena kitą nuolatinėse pėstininkų ir artilerijos dvikovose, Jungtinės Valstijos, pakišusios savo senus linijinius laivus Japonijos bomboms Perl Harbore, efektyviai įsijungė į Antrąjį pasaulinį karą ir pradėjo kreipti jį pagal savo scenarijų, turėdamos galvoje globalinius planus. Žinoma, nereikia užmiršti, kad ir kare, ir politikoje dar niekam niekada nepavyko (ir nepavyks) visu šimtu procentų įgyvendinti sumanyto scenarijaus net pačiomis palankiausiomis sąlygomis.

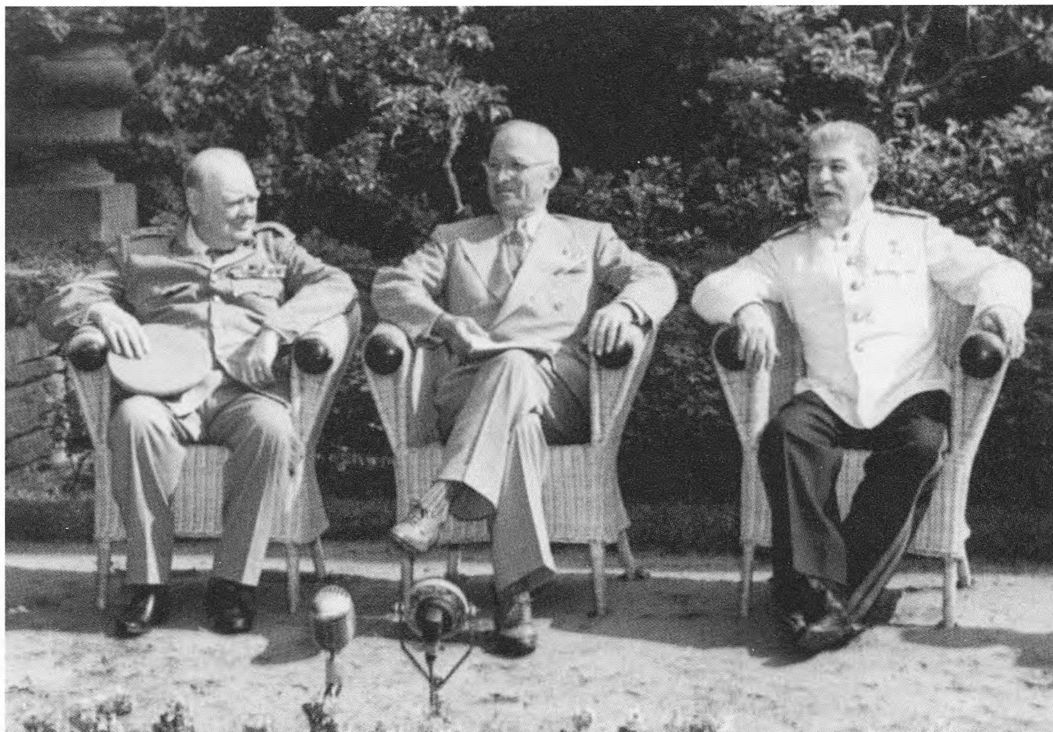
Nepavyko ir amerikiečiams. Tačiau jie maždaug 60 proc. įvykdė to, ką sumanė. Liovėsi egzistavusi Britų imperija, žlugo sutraiškyta Amerikos karinės galios Japonijos imperija, per visas siūles subraškėjo ir netrukus užgeso Prancūzijos imperija. Persigandusi, nusiaubta Europa iš baimės it sergantis vaikas prigludo prie galingos Amerikos krūtinės, didžiąją užjūrio respubliką laikydama vieninteliu savo greito atsigavimo ir būsimojo saugumo garantu. Didžiulius Ramiojo, Atlanto ir Indijos vandenynų regionus nevaržomai kontroliavo milžiniškas Amerikos laivynas. Amerikos kariuomenė okupavo didžiules teritorijas Europoje, Afrikoje ir Azijoje. Karinės bazės visuose žemynuose milžiniškų spiralių žiedais lyg koks smauglys apjuosė Žemės rutulį. Ir už visa tai buvo sumokėta 400 tūkstančių žuvusiųjų ir 535 milijardais dolerių. O į vakuumą, atsiradusį vietoj žlugusių ir žlungančių imperijų, nuo Žemės paviršiaus nušluotų šalių ir rūkstančių miestų griuvėsių, puolė doleris, laižydamas ir gydydamas kruvinas karo žaizdas, dėdamas tvirtus pamatus kitam žingsniui į visišką pasaulinę hegemoniją. Neginčijamu garantu to, kas pasiekta, tapo atominiai grybai, karo pabaigoje iškilę virš Hirosimos ir Nagasakio.

Amerikiečių karinis jūrų laivynas.

Perl Harboro uoste po japonų antpuolio degantys amerikiečių laivai. 1941 m. gruodžio 7 d.

Potsdamo konferencija. Didžiosios Britanijos ministras pirmininkas Vinstonas Čerčilis (*Winston Churchill*), JAV prezidentas Haris Trumenas (*Harry S. Truman*) ir Sovietų Sąjungos vadovas Josifas Stalinas.

Jei neminėsime baisių nuostolių ir jau kelintą kartą iki pamatų sugriautos šalies, Stalinas pagrįstai galėjo manyti, kad savo prieškario planus jis įvykdė bent jau penkiasdešimt procentų. Gera pusė Vokietijos, Lenkija, Čekoslovakija, Vengrija, Rumunija, Jugoslavija, šiaurinė Korėjos dalis ne tik užgrobtos sovietų kariuomenės, bet ir juridiškai įteisintos Potsdamo konferencijoje kaip Sovietų Sąjungos įtakos zona. Beveik nedelsiant ten įsigalėjo komunistiniai režimai, kuriems vadovauti Stalinas paskyrė senus kominternininkus, išlikusius per prieškario valymus arba sąmoningai išsaugotus įžvalgaus „visų tautų vado". Atiduodami į Stalino nagus Rytų Europą, amerikiečiai jau tuomet ją laikė uždelsto veikimo mina, kuri sprogusi ištaškys ir Sovietų Sąjungą. Tai buvo apgalvotas ėjimas.

Tačiau didelė staigmena, kurią Josifas Visarionovičius pateikė pernelyg nosį užrietusiems sąjungininkams, buvo komunistų valdžios įvedimas Kinijoje. Negana to, iš Pekino komunizmo užkratas greitai paplito visų pirma Pietryčių Azijoje, o vėliau persimetė dar toliau – į Indiją, Artimųjų Rytų ir Afrikos šalis. Užvirė komunistų maištai Irake, Turkijoje ir Graikijoje, užklupę amerikiečius visiškai tam nepasirengusius.

Tik tai, kad Stalinas laikinai neturėjo branduolinio ginklo, leido amerikiečiams stabilizuoti padėtį tose šalyse ir priversti Raudonąją armiją išsinešdinti iš Šiaurės Irano. Bet kol jie buvo užsiėmę šiais reikalais, komunistai užgrobė valdžią Albanijoje, atidavę Stalinui didelę dalį Balkanų ir strateginį išėjimą į Viduržemio jūrą. Amerikos generolai, pajutę karo laikų globalinių puolamųjų operacijų skonį, net apsiputoję įrodinėjo vyriausybei, jog būtina „sutramdyti" SSRS atominiu ginklu, kol Amerika viena turi jį.

Prezidentui Trumenui buvo pateiktas išsamus planas, kuriame buvo sužymėti atominio bombardavimo taikiniai SSRS teritorijoje, o pati Sąjunga padalyta į okupacines zonas. Po pergalingų karų bet kurioje šalyje generolai tampa jėga, su kuria neįmanoma nesiskaityti, o sulaikyti jų spaudimą labai sunku. Bet tai, ką siūlė generolai, taip prieštaravo parengtam „dolerio puolimo" planui, kad

net teko atšaldyti jų įkarštį, Stalinui žvalgybos linija perdavus atominio ginklo paslaptį. (Atominio šnipinėjimo istorija labai tamsi. Dabar yra žinoma, kad beveik visi sovietų „atominiai“ agentai buvo demaskuoti amerikiečių. Šie kantriai laukė, kol agentai baigs darbą, nė vieno nelietė ir tik tada, kai SSRS oficialiai paskelbė turinti atominę bombą, netikėtai suėmė kone visus. Beveik visą garsiojo Abelio grupę sudarė FTB ir karinės kontržvalgybos darbuotojai, kurie, dirbdami Abelio ryšininkais, ir perdavė visas atominio ginklo paslaptis SSRS. O tai reiškia, kad panašus sprendimas buvo priimtas labai aukštu lygiu.)

Pasaulyje visada turi būti pusiausvyra, kad neatsirastų pagundų. Amerikos generolai pamėgo spręsti visas problemas strateginėmis operacijomis,

Sovietų blokas.

Sąjungininkų okupaciniai sektoriai:
JAV
Didž. Britanijos
Prancūzijos
SSRS
į okupacines zonas padalyti miestai

Sovietų blokas:
SSRS 1939 m.
aneksuotos teritorijos 1945 m.

Varšuvos pakto (1955–1991) valstybės
„geležinė uždanga“
įtakingos komunistų partijos, remiamos SSRS
valstybių sienos 1947 m.
sovietinių respublikų ribos

Trys XX amžiaus generalisimai: J. Stalinas – SSRS, Čang Kai Ši – Kinija ir F. Franko – Ispanija.

Lenkijos kariuomenės pėstininkai žygyje. 1939 m.

bet ir Staliną ne mažiau gundė jo didžiulė karinė mašina, sukurta 1945 metais. Niekada netarnavęs kariuomenėje, 1915 m. „išbrokuotas“ medikų komisijos, Stalinas pradėjo savo karinę karjerą iškart nuo maršalo laipsnio, o po poros metų tapo generalisimu, kaip Frankas ir Čang Kai Ši. Karą jis baigė dar didesnis militaristas, negu buvo ketvirtajame dešimtmetyje, rengdamasis savo garsiajam žygiui į Europą. „Mes – kariškiai, – sakydavo jis, tapšnodamas per petį feldmaršalui Montgomeriui, – ir kaip kariškiai gerai suprasime vienas kitą“.

Daugelis mano, kad Stalinas po karo tapo paprasčiausiu soldafonu. Kai Harimanas kartą jam pasakė, jog pati galingiausia valstybė Europoje yra Vatikanas, Stalinas šyptelėjęs jį paklausė: „O kiek tankų divizijų turi Vatikanas?“ Susidarė įspūdis, kad apimtas manijos viešpatauti pasaulyje Stalinas išties matuoja šalių galią ir įtaką tik tankų ir kitokių divizijų skaičiumi. Bet buvo visai ne taip. Karas, dveji pirmieji jo metai, prabėgę laukiant karinės katastrofos, bendravimas su Čerčiliu, Ruzveltu ir kitais Amerikos bei Europos valstybės ir karo veikėjais labai pakeitė Staliną, išmokė jį suprasti daugelį dalykų, visiškai jo nesuvoktų prieš karą.

Jungtinių Amerikos Valstijų nuolatinis atstovas JTO Varenas Ostinas (*Worren Austin*) rodo ginklus, paimtus Šiaurės Korėjoje, liudijančius apie SSRS dalyvavimą kare. 1951 m. rugsėjo 18 d.

Iki karo Stalinas išties viską matavo ginkluotųjų pajėgų galia. Kaip Ričardas III, kuris, kaip pasakoja legenda, su pasitenkinimu mėtydavo į židinį jo nužudytų pretendentų į sostą vaškines figūrėles, savąją stumdamas vis arčiau ir arčiau sosto, taip ir Stalinas prieš karą su tokiu pasitenkinimu „mėtė į ugnį" ne jo sunaikintas Europos kariuomenes: Lenkijos, Prancūzijos, Olandijos, Belgijos, Norvegijos, Jugoslavijos, Graikijos. Galiausiai Europoje faktiškai nebeliko daugiau jokių kariuomenių, išskyrus Vokietijos. Liko ją sutrėkšti – ir visa Europa kaip prinokęs obuolys nukris jam į delną.

Jo nuomone, į Anglijos kariuomenę buvo galima nekreipti dėmesio, kaip ir į Amerikos, nes savo linijiniais laivais ir lėktuvnešiais jos niekaip negalėjo sutrukdyti jo planų. Nepasisekė. O kai vėl atrodė, kad išeis, prieš jį tarsi vaiduoklis iškilo penkiolikos milijonų žmonių Amerikos kariuomenė, puikiai parengta, soti, jauna ir dar su atomine bomba. Bet svarbiausia, ši kariuomenė laikėsi ant didžiulės dolerių bangos, kuri kaipmat galėjo užgriūti ir paskandinti nuskurdusią, griuvėsiais paverstą Stalino imperiją. Stalinas tai puikiai suprato. Džergždama užsitraukė geležinė uždanga, izoliavusi šalį nuo išorinio pasaulio, užkirtusi kelią bet kokiam dolerio skverbimuisi į nepaliestą sovietinę rinką.

Pasipylė serija naujų įsakų, draudžiančių gyventojams turėti nors kiek valiutos arba auksinių monetų. Prasidėjo galinga priešprieša su stipriausia ir turtingiausia pasaulio šalimi. Žinodamas apie „dolerio" planą ir gal neišmanydamas kai kurių jo grynai finansinių subtilybių, Stalinas savisaugos instinktu suprato, jog būtina priversti Vakarus leisti vėjais kuo daugiau dolerių, kad valiutos srautas nepajėgtų prasiskverbti pro geležinę uždangą, susilpninti spaudimą SSRS ir drauge laimėti laiko.

Vos gavęs į rankas atominį ginklą, Stalinas pradėjo karą Korėjoje, o kai ši avantiūra Šiaurės Korėjoje vos nesibaigė katastrofa, įtraukė į karą ir milijonus kinų, sugebėjusių užversti amerikiečius savo tėvynainių lavonais ir šiaip taip baigti konfliktą lygiosiomis. Amerikiečiams pavyko išsaugoti Pietų Korėjos suverenitetą, kaip visada, praradus 100 kartų mažiau žmonių ir technikos, bet išleidus karui šimtą kartų daugiau už savo priešininkus, kaip ir buvo sumanyta Maskvoje.

„Berlynas rusų meškos glėbyje".
1948 m. birželį Sovietų Sąjunga pradėjo Berlyno blokadą. Amerikiečių karikatūra.

Nors Maskva Korėjos avantiūrai išleido daug mažiau negu JAV, pokario išlaidos darėsi neįtikėtinos. Priešpriešos linijoje Vidurio Europoje buvo koncentruojamos didžiulės karinės pajėgos, nuolat žavimasi modernia ginkluote. Siaubo apimta Europa susivienijo apie Ameriką – sukūrė NATO gynybinę sąjungą. Atsakydamas į tai, Stalinas suvarė jam pavaldžias Rytų Europos šalis į Varšuvos sutarties organizaciją. Palyginti ramioje Europoje kartkartėmis kildavo krizių, kai prastai nusiteikęs Stalinas staiga paskelbdavo, zonduodamas Vakarų kovinę parengtį, kažką panašaus į eilinę Vakarų Berlyno blokadą. Virš sovietų kariuomenės užimtos teritorijos gaudė Amerikos oro tiltas, tankai grėsmingai sukinėjo pabūklus takoskyros linijoje, riaumojo bombonešių ir naikintuvų motorai, lėkė maskuojamieji tinklai nuo tūkstančių artilerijos pabūklų vamzdžių.

Bet niekas nešaudė. Visus dar gąsdino Hirosimos ir Nagasakio šmėkla. Tačiau pinigai buvo leidžiami milžiniški. Ir nors Sovietų Sąjungai jų kaip paprastai katastrofiškai trūko, Stalinas jau suko galvą, kaip šioje globalinėje konfrontacijoje perimti iniciatyvą. Būdai buvo du. Pirmasis – įgyti didžiulį karinį pranašumą prieš varžovą. Antrasis – sužlugdyti priešininką iš vidaus senais lenininiais metodais, pasitelkus penktąją koloną iš legalių, pusiau legalių ir nelegalių komunistų partijų, galinčių sukelti socialinius sprogimus Vakarų pasaulyje kiekvieną kartą, kai to reikės Maskvai. Ir jei reikės, tai ne tik socialinius, bet ir tikrus sprogimus karinėse bazėse, karo laivuose, vyriausybės įstaigose arba šiaip judriose gatvėse.

Abu būdai reikalavo didžiulių išlaidų. Buvo sumanyta ir pradėta įgyvendinti milžiniška karo laivų statybos programa, nes, nesutriuškinus Amerikos jūrų galios, visiškai neįtikėtina atrodė hegemonija visame pasaulyje. Tos strateginės galimybės, kurias Jungtinių Valstijų laivynas pademonstravo karo metais, iš pradžių privertė Staliną drebėti (neturėdamas atominės bombos, vadas su baime kone kasdien laukė amerikiečių desanto Kryme), o vėliau tapo mėgdžiojimo objektu. Iki šiol negalima sveiku protu paaiškinti sumanymo statyti siaubingus linijinius kreiserius, tokius kaip „Stalingrad". Ar „visų tautų vadas" kvaištelėjo po karo, ar tie mastodontai įkūnijo kažkokią paprastiems mirtingiesiems nesuvokiamą prasmę, nes statyti linijinius kreiserius (kiekvienas kainavo beveik 2 milijardus rublių) pokario metais buvo tiek pateisinama, kiek ir ręsti irklines galeras.

Tuo pat metu buvo kuriama ir strateginė aviacija, kurios neturėdamas karo metais vadas labai nervinosi. Amerikos skraidančiųjų tvirtovių veiksmai virš Vokietijos ir Japonijos, kai vienu metu į orą pakildavo iki tūkstančio mašinų, kai aptemdavo saulė, o bombos biro it lietus, padarė didžiulį įspūdį draugo Stalino prigimčiai. Jis nusprendė turėti tokią pačią galią ore ir įsakė iš kalėjimo išleistam Tupolevui sukurti ne prastesnį strateginį bombonešį. Į Pamaskvio aerodromą buvo atgabentas Amerikos strateginis bombonešis B-29, 1944 metais priverstas nusileisti prie Chabarovsko. Tupolevui buvo įsakyta panaudoti jį kuriant savo modelį.

Kad neapviltų vado, Tupolevas padarė trofėjaus brėžinius ir pradėjo modelio serijinę gamybą elegantiškesniu pavadinimu Tu-4. Talentingas aviakonstruktorius nenorėjo gaišti laiko kopijuodamas. Jo konstravimo biure jau visu smarkumu buvo kuriamas reaktyvinis strateginis bombonešis

Sergejus Koroliovas Penemiundėje prie vokiečių raketos V-2 variklio tūtos. 1945 m.

Tu-16 ir jūrų torpednešis Tu-14. Neatsiliko ir kiti KB. Buvo bandomas Miatiščevo strateginis bombonešis, pirmieji reaktyviniai MIG'ai jau dalyvavo oro mūšiuose su Amerikos „Sabre" Korėjos padangėje.

O iš kalėjimo paleistas Koroliovas jau rengė amerikiečiams naują staigmeną, trofėjinės raketos FAU-2 pagrindu kurdamas iš esmės naują raketinį ginklą, kuriam vos po kelerių metų buvo lemta visiškai pakeisti karinę strateginę padėtį pasaulyje. Jis amerikiečius pirmą kartą privertė pasijusti fronto šalimi ir išleisti naujus milijardus dolerių, tik šįkart ne globaliniams planams pertvarkyti pasaulį, bet savo gynybai.

Kartu maksimaliai panaudojant demokratinį gyvenimo būdą Vakarų Europos šalyse ir JAV, buvo rengiamas, nuolat koreguojamas ir atkakliai įgyvendinamas planas šiose šalyse destabilizuoti visuomenės gyvenimą, Maskvos reikmėms tiesiogiai panaudojant tenykštes komunistų partijas. Tai ir turėjo galvoje Stalinas, išvaikydamas Kominterną. Daugiausia buvo tikimasi iš tuometinėje Europoje populiariausios Prancūzijos komunistų partijos, kuriai vadovavo Morisas Torezas. Tais metais Prancūzija buvo pagrindinė NATO šalis. Visi tos organizacijos štabai ir centrinės įstaigos buvo Paryžiuje. Idėja buvo tokia: Komunistų partija Maskvos nurodytu laiku pagal seną metodiką, nugludintą dar Lenkijos ir Suomijos karų metais, organizuoja visuotinį ginkluotą sukilimą.

Kol tas laikas neatėjo, Torezas pagal instrukciją turėjo visokeriopai žlugdyti sąjungininkų planus – organizuoti darbininkų streikus, gatvių eitynes ir riaušes, raginti kovoti už taiką, prieš karo kurstytojus, masinės informacijos priemonėmis varyti aktyvią propagandą, šlovinti Sovietų Sąjungą, jos taikingą užsienio politiką ir genijų – visų tautų vadą, fašizmo nugalėtoją, generalisimą Staliną. Pagal galimybę buvo rekomenduojama įtraukti į kompartijos orbitą kitas Prancūzijos partijas ir visuomenės judėjimus. Prancūzijos komunistų partija buvo remiamasi dar ir todėl, kad karo metais ji sukūrė gana stiprias ginkluotas pasipriešinimo judėjimo formuotes ir net mėgino jų padedama užgrobti valdžią šalyje, sąjungininkams įsiveržus į Normandiją. Dabar šie būriai, nors oficialiai ir paleisti, pogrindyje išsaugojo visas savo struktūras ir ginkluotę, laukdami Kremliaus nurodytos valandos.

Pirmaja sovietų balistine raketa R-1 (*P-1*) (Pirmasis skrydis. 1948 m. spalis) tapo iš esmės niekuo nepakeista vokiečių raketa V-2 (*Fau-2*).

Prancūzų politikas, socialistai Leonas Bliumas (*André Léon Blum*) ir Rože Salangro (*Roger Salangreau*). Centre: Prancūzijos komunistų partijos veikėjas Morisas Torezas (*Maurice Thorez*).

Morisas Torezas, Kominterno vykdomojo komiteto narys nuo 1928 metų, savo darbą išmanė ir besąlygiškai pakluso Maskvai. Dar Antrojo pasaulinio karo pradžioje jis ir jo partija, vykdydami Kremliaus instrukciją, padarė viską, kad demoralizuotų Prancūzijos kariuomenę ir visuomenę, paverstų Prancūziją lengvu Hitlerio grobiu. Pats Torezas, dezertyravęs iš kariuomenės, slapstėsi, o sulaukęs vokiečių okupacijos, paragino Prancūzijos darbininkus savo noru važiuoti dirbti į Vokietiją, kad padėtų vokiečių liaudžiai atremti „Anglijos ir Prancūzijos" agresiją. Po 1941 metų birželio 22 d., gavęs naują instrukciją iš Maskvos, Torezas pradėjo organizuoti pasipriešinimo judėjimą, kad sovietinei liaudžiai padėtų atremti vokiečių agresiją. Nė dienos, nė valandos be įsakymo.

Prancūzų komunistų veikėja Raimonda Djen (*Raymonde Dien*) Berlyne. 1951 m.

Po karo 1939 metais uždrausta komunistų partija vėl tapo legali, pats Torezas – vyriausybės nariu. Jo veiklai buvo puikios sąlygos, bet tam reikėjo milžiniškų lėšų. Nekalbant apie būtinumą išlaikyti didžiulį partinį aparatą, leisti laikraščius (storus ir nuostolingus, kaip „L'Humanité"), žurnalus, atsišaukimus ir proklamacijas. Reikėjo lėšų streikams organizuoti, nes profsąjungos reikalavo visiems darbininkams kompensuoti darbo užmokestį už neatėjimą į darbą, demonstracijoms, žygiams ir mitingams rengti, kai kone kiekvienam dalyviui tekdavo mokėti po 300 frankų, – visam tam per metus reikėdavo milijonų. Vien efektingas garsiosios Raimondos Djen, sustabdžiusios traukinį su šaudmenimis, šuolis ant bėgių partijai kainavo 10 000 frankų (Raimondos honoraras) ir dar 30 000 frankų bauda už sutrikdytą geležinkelio grafiką. Suprantama, visus šiuos pinigus mokėjo Maskva.

Paryžiuje, Osmani bulvare, dar pirmosios bangos emigrantai buvo įsigiję pastatą. Jame veikė jų įkurtas Eurobankas. Šiame banke buvo saugomos baltųjų judėjimo aukso atsargos. Apimti euforijos, kad pasibaigė Antrasis pasaulinis karas ir matydami auksu spindinčius Raudonosios armijos karininkų

antpečius, senstantys baltųjų judėjimo ir gausių emigrantų visuomeninių organizacijų vadovai, perdėm perfiltruoti Stalino agentūros, išmušti iš vėžių įvairiausių grįžimo į tėvynę komitetų ir sumanios seno dar GPU agento grafo Ignatjevo propagandos, ketino perleisti šį banką Sovietų Sąjungai.

Perduoti į Stalino rankas „baltųjų" auksą nebuvo itin sunku: savininkai galėjo juo disponuoti kaip nori. Tačiau iškilo sunkumų dėl paties banko, nes Prancūzijos įstatymai draudė šalies teritorijoje veikti bankui, kuriam vadovautų ne Prancūzijos pilietis. Bet ši kliūtis buvo lengvai įveikta. Maždaug 0,3 proc. banko kapitalo buvo perduota Prancūzijos komunistų partijai, kuri iš savo CK paskyrė žmogų formaliai vadovauti bankui. O 99,7 proc. kapitalo pasidalijo SSRS Valstybės bankas ir užsienio prekybos bankas.

Naudodamasis lengvatiniais procentais, Eurobankas, arba Liaudies bankas, kaip jį kartais vadina, greitai apraizgė savo čiuptuvais visas jam prieinamas Prancūzijos visuomenės struktūras. Bankas ne tik nuolat finansavo Prancūzijos komunistų partiją ir visas su ja susijusias organizacijas, bet dar atidarė sąskaitas organizacijoms, nieko bendra neturinčioms su Komunistų partija. Šiame banke sąskaitas turėjo įvairiausios profsąjungų, moterų, jaunimo ir sporto organizacijos. Net visuotinė darbo konfederacija (VTK), sukurta privačiose gynybinės paskirties įmonėse, pateko į Eurobanko tinklus. Be to, visos „broliškų šalių" pasiuntinybės Prancūzijoje pinigus privalėjo laikyti Eurobanko sąskaitose.

Ten pat buvo laikomi ir sovietinės žvalgybos rezidentūros Prancūzijoje – valstybės saugumo ministerijos ir valstybės politinės valdybos – pinigai. Sąskaitos buvo atskiros, nes amžini varžovai nemėgo ir nenorėjo turėti reikalų vienas su kitu net užsienyje. Diplomatiniais pasais prisidengusių specialiųjų tarnybų rezidentai, be banko sąskaitų, turėjo ir dideles grynųjų pinigų sumas skubioms reikmėms bei agentūrai išlaikyti. Šios sumos sudarė maždaug milijoną frankų ir nuolat pasipildydavo. Skubiai prireikus, iš Maskvos siųsdavo „aukso" kurjerius – VSM ir VPV karininkus, kurie, prisidengę

VTB būstinė Maskvoje.

VTB Austrijos filialas.

diplomatinio pašto statusu, atveždavo grynųjų pinigų įvairia užsienio valiuta. Tais metais – dažniausiai svarais sterlingų. Taip buvo Prancūzijoje, bet panašiai ir kitose pasaulio šalyse, atsidūrusiose anapus „geležinės uždangos". „Liaudies bankų" atsirado ir Londone, Berne, Bonoje, Vienoje, Liuksemburge, Teherane – kūrėsi galinga VKP(b) bankų struktūra.

Perspektyvos atsivėrė išties neribotos. Buvo galima ne tik visiškai saugiai ir legaliai finansuoti reikiamas partijas, visuomenines organizacijas ir žmones, bet ir skverbtis į tarptautinę bankų struktūrą,

„Raudonosios kapelos" (*Rote kapella*) lyderis Leopoldas Treperis (*Leopold Trepper*). „Raudonoji kapela" – sovietų šnipų grupė, veikusi Europoje.

dalyvauti biržos žaidimuose, įdėti pinigus į nekilnojamąjį turtą, reikiamas Vakarų pramonės šakas ir net kontroliuoti vienas ar kitas svarbiausias įmones, lemti jų klestėjimą ar bankrotą, – nelygu kaip reikia.

Tik griežtos instrukcijos iš Maskvos šiek tiek varžė sovietų diplomatų ir žvalgų, besidarbuojančių tarptautiniame finansų bare, kūrybinę mintį. Už nematomo fasado nuolat kildavo įvairiausių skandalų. Ten netikėtai apsivogė mūsų (sovietų – vert. past.) rezidentūra Briuselyje, tikėdamasi pasislėpti Europoje. Visi greitai buvo susemti ir atvežti į Maskvą – teisti ir sudoroti. Sugebėję įrodyti, jog veikė vien tik savanaudiškais, o ne politiniais sumetimais, atsipirko 25-eriais metais kalėjimo.

Aukso kurjeris kapitonas Sedakovas sumanė Vakaruose pasislėpti su lagaminu, kuriame buvo sugrūsta 300 tūkstančių svarų. Prasideda dvejų metų svaiginanti odisėja su persekiojimais, susišaudymais, suklastotais pasais ir paslaptingais nužudymais. Narsųjį avantiūristą vis dėlto užklupo Montevidėjuje, atvežė į Maskvą ir sušaudė už „banditizmą".

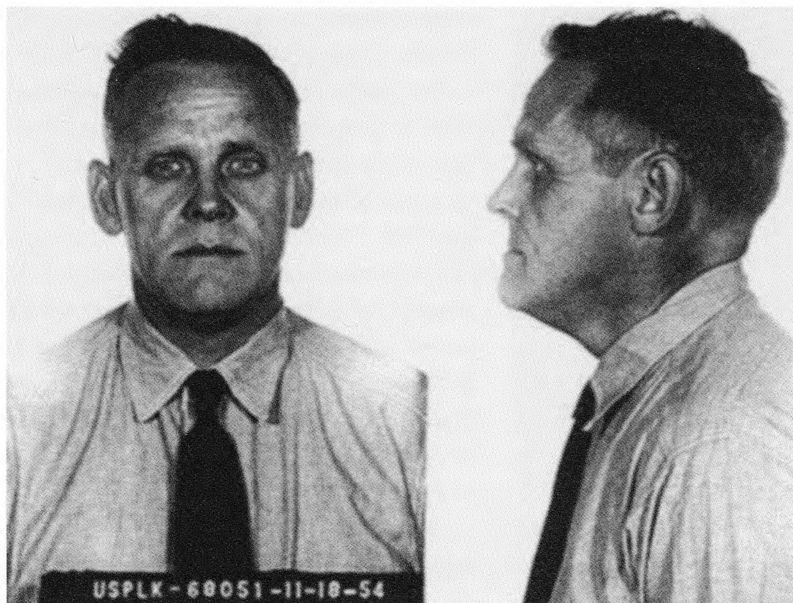
Arba išaiškėja, kad „liaudies banko" skyrių Neapolyje perpirko amerikiečiai ir tiesiog pavertė CŽV filialu. Kaltininkų suėmimas kainavo milžiniškų lėšų. Tačiau tam teko ryžtis jau vien dėl to, kad kiti pasimokytų.

Draugas Stalinas mėgo tvarką ir iš visų reikalavo atsiskaityti iki kapeikos, negailestingai bausdavo kaltuosius, nepaisydamas, kas jie. Finansiniais skandalais apipintos visos slaptos teisminės bylos ir operatyvinės paieškos, užfiksuotos per trumpą stalininį pokario laikotarpį. Beje, paaiškėjo, kad nė vienas iš didžiųjų žvalgybos rezidentų po karo nesugebėjo atsiskaityti dėl išleistos valiutos ir visi buvo griežtai nubausti.

Bėgs metai, ir po kiek laiko šie rezidentai rašys memuaruose, jog būta kažkokių ideologinių nesutarimų su vadovybe, net su pačiu Stalinu. Iš tikrųjų jie daugiausia buvo kaltinami išeikvojimu. Pavyzdžiui, „Raudonosios kapelos" lyderis, garsusis Leopoldas Treperis niekaip negalėjo prisiminti, kuriame banke nusėdo 80 000 Šveicarijos frankų. Atsėdėjo Gulage ir tik po Stalino mirties, iš pradžių atsidūręs Lenkijoje, o paskui – Izraelyje, prisiminė sąskaitos numerį, bet užmiršo, kad pinigai valdiški.

O garsusis sovietų rezidentas Šveicarijoje Radas, nesuskaičiuojamų nuotykių filmų ir televizijos serialų herojus, po karo buvo sučiuptas Kaire ir atvežtas į Maskvą, kur paaiškėjo, kad visą karą jis, Radas, gaudamas pinigų savo unikalaus agento Rudolfo Roslerio paslaugoms apmokėti, ramiausiai dėjo šiuos pinigus į savo einamąją sąskaitą, neduodamas agentui nė skatiko. Radas pasitenkino 25-eriais metais, bet viską atidavė iki paskutinio cento.

Daugiamilijoninės kasmetinės išlaidos užsienio operacijoms ir daugiamilijardinės sumos ginkluotei nejučiomis vertė pagalvoti: iš kur nualintoji Maskva turi pinigų, kad galėtų taip plačiai gyventi. Šį klausimą pirmą kartą iškėlė Amerikos laikraščiai, iškilus dideliam skandalui, susijusiam su Jungtinių Valstijų komunistų partija. Tai atsitiko 1949 metais, kai JAV federalinės mokesčių institucijos nustatė, kad maža ir niekinga grupelė žmonių, pasivadinusių Amerikos komunistų partija, nežinia iš kur gavo 20 milijonų dolerių, įsigijo stambaus nekilnojamojo turto, nesumokėjusi nė cento į federalinį iždą ir trijų valstijų iždą. Prasidėjęs tyrimas greitai rado grandinėlę, nusidriekusią nuo Niujorko iki Maskvos. JAV komunistų partijos nacionalinis sekretorius Gesas Holas („Dujų kamera", kaip jį vadino kai kurie laikraščiai pagal vardo ir pavardės sąskambį) 5 metams pateko kalėjiman už sukčiavimą. Aikštėn iškilo tas faktas, kad Gesas Holas karo metais vengė būti pašauktas kariuomenėn ir pabėgo į Meksiką.

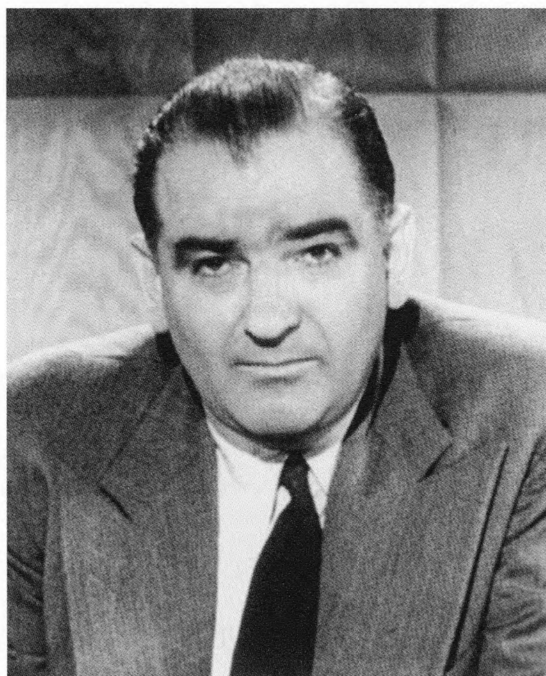
Gesas Holas (*Gus Hall*) – JAV komunistų partijos vadovas. Nuotrauka iš bylos. 1954 m. buvo nuteistas ir sėdėjo Kanzaso Livenvorto (*Leavenworth, Kansas*) kalėjime

Šis epizodas ir komunistų prisipažinimas, jog pinigų gaudavo iš svarbiausio potencialaus JAV priešininko pasaulinėje arenoje, sukėlė debatus, ar nevertėtų komunistų laikyti „užsienio valstybės agentais“ su visais iš to kylančiais padariniais, įskaitant ir privalomą registravimąsi policijoje.

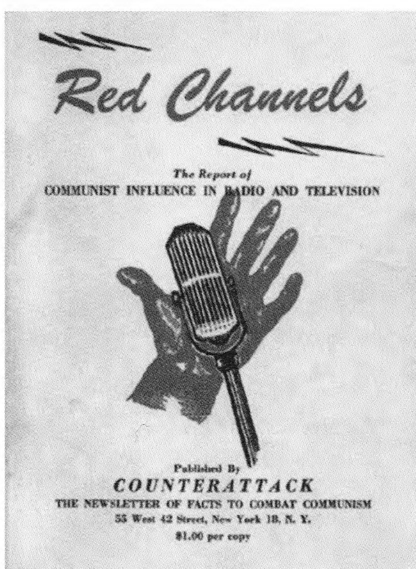
Išties beribė Amerikos demokratija neatleidžia savo piliečiams tik vieno dalyko – vengimo mokėti mokesčius. Aukščiausiasis Teismas pripažino komunistų teisę egzistuoti, tik įpareigojo juos ateityje rūpestingiau elgtis su pinigais, gaunamais iš užsienio. Komunistai pajuto griežtą vyriausybės finansų kontrolę.

Visa tai vyko sovietiniams laikraščiams klykte klykiant apie „Amerikos komunistų pjudymą“, „fašizmo siautėjimą JAV“, „apie raganų medžioklę“, „apie makartizmo laikus“ (senatorius Makartis – JAV kongreso tardymo komisijos, tyrusios komunistų partijos finansines ir politines machinacijas, pirmininkas) ir buvo susiję su tuo skandalu.

Pinigus Amerikos komunistams teko gabenti tais pačiais būdais, kaip ir spiritą, kai galiojo „sausasis įstatymas“ JAV. Kurjerius gaudė, vėl kilo naujų daug triukšmo sukėlusių skandalų: buvo išsiųsti sovietų diplomatai, suimti partijos funkcionieriai, uždarytas visiškai nuostolingas komunistų laikraštis

JAV senatorius Džozefas Makartis (*Joseph Raymond McCarthy*) – JAV kongreso komisijos pirmininkas. Pagal pavardę sudarytas terminas – makartizmas.

„Raudonasis kanalas". Ataskaita apie komunistų įsigalėjimą JAV radijuje ir televizijoje bei manipuliacijas šou industrijoje.

„Daily Worker", kurio tiražas kartkartėmis buvo spausdinamas ir platinamas vien SSRS ir „broliškose šalyse".

Pamažu išaiškėjo, kiek Maskva kasmet išleidžia tokioms kvailystėms ir, suprantama, iškilo klausimas: iš kur ji ima pinigų? Atsirado miglotos informacijos apie nacistų auksą, kurį Stalino žvalgyba pagrobė po karo. Buvęs Hitlerio generolas Gėlenas, karo metais vadovavęs abvero Rytų skyriui, duodamas slaptus parodymus Amerikos tardymo komisijai, padarė sensacingą pareiškimą, neva patvirtintą neginčijamais įrodymais. Jų esmė ta, kad fiurerio pavaduotojas partijoje Martinas Bormanas, būdamas Kominterno agentas, po karo Stalinui perdavė visus nacistų partijos aukso raktus, o pats ramiausiai spruko į Maskvą, kur gyvena ir šiuo metu, šaipydamasis iš Niurnbergo tribunolo jam už akių paskelbto mirties nuosprendžio.

Galimas dalykas, kad taip ir buvo, kaip tikina amerikiečius Gėlenas, tačiau tai nepadarė didesnio įspūdžio todėl, kad to nacistų aukso, sulydyto iš koncentracijos stovyklose nukankintų žydų auksinių karūnėlių ir vestuvinių žiedų, buvo, kaip sakoma, vien ašaros. Jau 1942 metų viduryje, kaip teisingai pranešė Amerikos žvalgyba, Hitleris buvo finansiškai bankrutavęs, ir to aukso, kuris neva atiteko Stalinui, būtų vos pakakę pusmetį globalinėms finansinėms operacijoms, kurias taip apsukriai tvarkė Maskva.

1950 metais įsiplieskė garsusis „numizmatikos" skandalas. Tarp Europos numizmatų ypatingą paklausą turėjo auksiniai Prancūzijos ir Ispanijos pistoliai ir Prancūzijos luidorai – monetos, nukaltos Prancūzijoje ir Ispanijoje per palyginti trumpą XVII šimtmečio pirmosios pusės laikotarpį. Kiekviena moneta pagal katalogą kainavo maždaug 30–50 tūkstančių dolerių, o monetoje esančio aukso kaina neviršijo 200 dolerių.

Rasti gerai išsilaikiusią tokią monetą buvo didelė sėkmė. Ir staiga šių monetų įvairių šalių specialiose parduotuvėse, aukcionuose ir juodojoje rinkoje atsirado tiek daug, kad netrukus kataloge nurodyta jų kaina pradėjo staiga kristi, svyruodama maždaug ties 800 dolerių riba.

Rinkoje pasirodžiusios monetos pasirinktinai buvo perduotos ekspertizei. Visos pasirodė esančios suklastotos. Kartu išaiškėjo, kad dvejos išlikusios staklės šioms monetoms kalti buvo laikomos Luvre ir 1940 metais vokiečių išvežtos į Berlyną, kur 1945 metais ir pateko į Maskvos rankas. Išdidžiai tylėdama Maskva palaukė, kol nuslūgs aistros, o paskui, kaip ir reikėjo tikėtis, paskelbė visą šitą „triukšmą" niekšišku šmeižtu ir „eiline nežabota antisovietine kampanija".

Niekas kito paaiškinimo ir nesitikėjo, nors tai buvo anaiptol ne pirmas atvejis, kai „Maskvos ranka" prilygo monetų padirbinėtojo rankai. Dar didvyriškais Lenino laikais pirmą kartą buvo pamėginta gaminti 5 ir 10 svarų banknotus „imperializmo ekonominei galiai sužlugdyti". Tuomet tas mėgėjiškas bandymas – trūko prityrusių specialistų – sužlugo ir atsiėjo gana brangiai: buvo areštuotos ir konfiskuotos labai svarbios partijos sąskaitos Vakarų bankuose. Bet Lenino laikais tokia akcija buvo grynai diversinė, o Stalinui gana greitai tapo gyvybiškai svarbi.

Valiutos reikėjo nuolatos, o jos amžinai trūko. Todėl Lenino laikais įkurta slapta laboratorija

NKVD gelmėse veikė ir toliau, tobulėdama, telkdama vis kvalifikuotesnius specialistus. Žinoma, kad Hitleris dirbo ta pačia kryptimi, tik anaiptol ne taip sėkmingai. Suklastoti Vokietijoje pagaminti svarai labai greitai būdavo randami ir išimami iš apyvartos. SSRS ir Vokietijos draugystės apogėjuje 1939–1940 metais Stalinas net siuntė Hitleriui savo ekspertus – monetų klastotojus, kad padėtų savo nevykėliui draugužiui „sužlugdyti imperializmo ekonominę galią". Pokario metais slaptas NKVD valstybės saugumo ministerijos skyrius jau turėjo visų Vakarų valiutų klišes, puikiai žinojo jų gamybos technologiją.

Draugo Stalino naudai reikia pripažinti, kad jis taip ir nesiryžo plačiai panaudoti potencialių slaptos laboratorijos galimybių. (Ši laboratorija veikė iki mūsų dienų, ir nėra jokių įrodymų, kad ji neveikia šiandien. Visi atsimena nesenus demaskavimus, kai, darant kratą SSKP CK pastate po nesėkmingo rugpjūčio pučo, buvo rasta šimtai suklastotų visų šalių pasų, padirbtų įvairios paskirties antspaudų – nuo muitinių iki bankų, šūsnys padirbtų blankų, čekių knygelių ir t. t. Sprendžiant iš gatavos produkcijos, slapta Lenino laikų GPU laboratorija dabar virto milžiniška įmone, nė kiek ne mažesne už Spaudos rūmus. O daugybė dolerių, užtvindžiusių buvusios SSRS teritoriją, nejučiomis verčia paklausti: ar neperėjo ši laboratorija dirbti vidaus rinkai?)

Reinhardas Gėlenas (Reinhard Gehlen) – vokiečių karinis veikėjas, generolas majoras, vienas žvalgybos Rytų fronte vadovų, vėliau Vokietijos federalinės žvalgybos (BND) vadovas.

Seni skandalai iš prigimties atsargų Staliną padarė dar atsargesnį. Keletas didelių demaskavimų šeštojo dešimtmečio pradžioje, kai buvo mėginama realizuoti maždaug 500 milijonų dolerių vertės suklastotas dolerių kupiūras, greičiau susiję su tarptautinėmis pinigų klastotojų organizacijomis, bet Maskvai buvo gera pamoka. Visus šiuos įvykius atidžiai stebėjo Vakarų finansų ir kontržvalgybos institucijos. Na, gerai, sakė jie, iš padirbtų prancūziškų monetų Maskva uždirbo šiek tiek daugiau kaip 700 milijonų dolerių. Jei Maskva ir pradėjo realizuoti padirbtuosius banknotus, tai jos

SSRS valstybinis ypatingosios padėties komitetas (GKČP). Grupė aukščiausiųjų SSRS pareigūnų, surengusių vadinamąjį „rugpjūčio pučą". Jam vykstant buvo mėginta nušalinti prezidentą M. Gorbačiovą ir perimti valdžią. 1991 m. rugpjūtis.

dalis buvo labai nedidelė, neviršijo milijonų dolerių per metus. Visa tai – kapeikos. SSRS faktiškai nesiverčia jokia užsienio prekyba. Valstybės piniginis vienetas, nekonvertuojamas ir dažnai sąlyginis, atplėštas nuo tarptautinės valiutos sistemos. Kuo gi pagrįsta komunistinės imperijos galia?

Čia verta pastebėti, kad SSRS tais metais labai prastai pažinojo Jungtines Valstijas, nuolat įsipainiodama į visokias skandalingas istorijas, nes neturėjo elementaraus supratimo apie paprasčiausius Amerikos įstatymų pagrindus, bet ir Jungtinės Valstijos ne ką geriau, švelniai tariant, pažinojo Sovietų Sąjungą. Visus prieškario metus Amerikos politologija kruopščiai studijavo Vokietiją, Japoniją ir savo seną mamą – Angliją. Nei Amerikos diplomatija, nei Amerikos žvalgyba rimčiau nė nemėgino prasiskverbti už to pompastiškai didingo pjautuvais, kūjais ir kviečių pėdais išpuošto fasado, privalėjusio atstovauti Stalino sukurtai valstybei. Dar negimė didžiulė sovietologų armija, dar neūžė kompiuteriai daugybėje mokslo centrų, tiriančių visus sovietinio gyvenimo aspektus ir sovietinės užsienio bei vidaus politikos motyvus. Dar neplūdo iš SSRS minios emigrantų, veždamos neįkainojamą informaciją, todėl Maskva, žėrėdama rubino žvaigždėmis, tebebuvo mįslė.

Pirmieji perbėgėliai tylėjo kaip nebyliai, drebėdami iš baimės dėl savo ir savo artimųjų gyvybės, o jei ir mėgino kalbėti, jų niekas nesiklausė. Ne jie rūpėjo. Tiesioginė konfrontacija su Stalinu dar neprasidėjo. Atvirkščiai, jis vykdė savąją Amerikos globalinio plano dalį, grįsdamas milijonais lavonų platų kelią būsimajam dolerio puolimui.

Imperija, kurią sukūrė draugas Stalinas, buvo unikali savo epochai, todėl ir neįmenama mįslė visiems, kurie gyveno ne Sovietų Sąjungoje, net „broliškoms“ šalims. Tai buvo viduramžių anklavas, istorijos ir likimo įnoriu įterptas į dvidešimtojo šimtmečio pasaulio sausumos šeštadalį. SSRS administracinė struktūra beveik niekuo nesiskyrė

Sovietų lagerių sistema.
Pažymėti tik didžiausi lageriai.

nuo senovės despotijos su nežabota valdovo valdžia sostinėje ir vietininkais provincijoje. Šalies ekonomikos pagrindą, kaip ir visur, sudarė gavybos pramonė, aptarnaujama kalinių, kurių 1953 metais buvo maždaug 12 milijonų. Gulagas, kaip teisingai pastebėjo Solženicynas, „gyventojų" skaičiumi prilygo vidutinei Europos valstybei ir aprūpino šalį visomis būtinomis žaliavos rūšimis, įskaitant ir auksą, be to, galima sakyti, nemokamai.

Imperijos agrariniu sektoriumi rūpinosi daugiamilijoninė kolūkiečių armija, nusmukdyta žemiau senųjų Rusijos absoliutizmo laikų baudžiauninkų lygio. Valstiečiai neturėjo pasų, negalėjo išvažiuoti iš savo kaimų be specialaus vietinio „dvarininko"–pirmininko leidimo (net į turgų), už savo darbą beveik nieko negaudavo, išskyrus garsiuosius „darbadienius". Jie sudarė rezervą Gulagui ir kariuomenei papildyti. Taip šalis buvo aprūpinama maisto ir kitais žemės ūkio produktais, galima teigti, taip pat nemokamai.

Nulinius ir pradinius statybų ciklus atlikdavo kaliniai, sudarantys 60 proc. visų statybos darbininkų. Jie net pranoko kariuomenės statybos batalionus – dar vieną vergiško darbo rūšį. Perdirbimo pramonėje ir transporte taip pat dirbo kaliniai, bet jų dalis buvo palyginti nedidelė. „Laisvieji" darbininkai, net aukštos kvalifikacijos, gaudavo elgetišką darbo užmokestį, gyveno ne ką geriau už gyvulius, rizikuodami už menkiausią nusižengimą atsidurti kitoje spygliuotosios vielos pusėje.

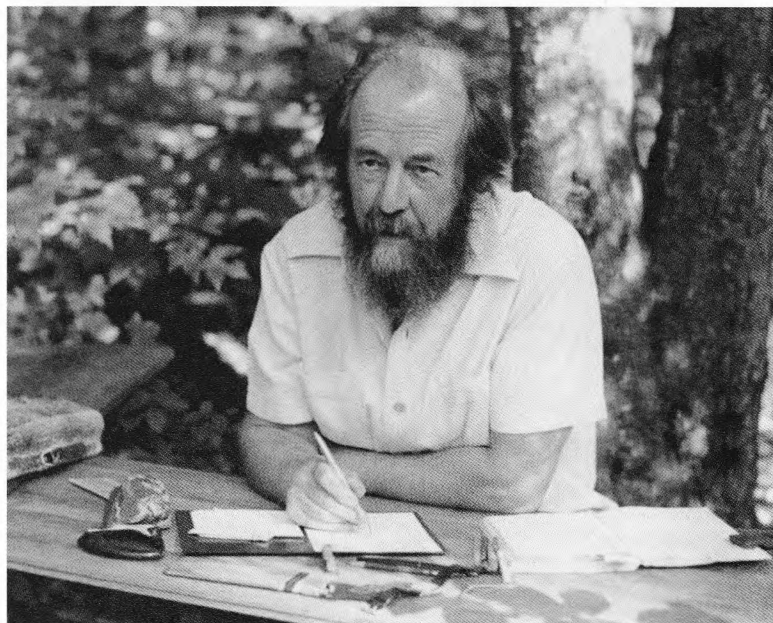
Aštuoni milijonai žmonių tarnavo taikaus meto ginkluotosiose pajėgose.

Taip gyveno liaudis, perleista per begalinio teroro ir paties baisiausio karo žmonijos istorijoje mėsmalę.

Taigi:

12 milijonų Gulage,
8 milijonai kariuomenėje,
30 milijonų kolūkiuose,
40 milijonų pramonėje...

Ir visi maždaug vienodo lygio vergai. Kalinius buvo galima nebaudžiamai šaudyti, marinti badu, žudyti nepakeliamu darbu. Jie neturėjo jokių teisių ir net pats jų egzistavimas, nepaisant tokios gausybės, buvo valstybės paslaptis, apie kurią draudžiama net kalbėti garsiai. Tuo labiau buvo draudžiama garsiai kalbėti apie kariuomenę, išskyrus tai, kad ji „nenugalima".

Rusų rašytojas, politikos ir visuomenės veikėjas, aktyvus kovotojas su komunizmu, disidentas, Nobelio premijos laureatas A. Solženycinas.

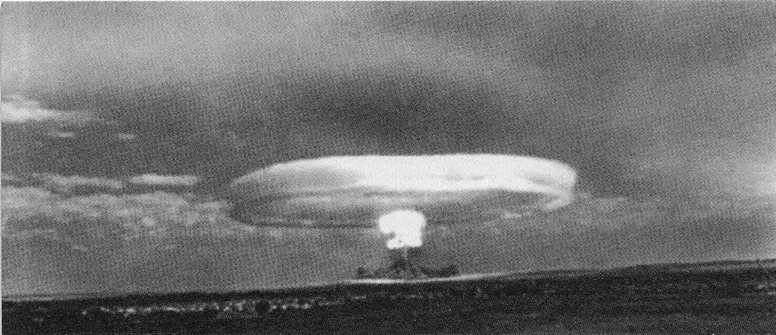
2 — СТРАЖ БАЛТИКИ

Сегодня — День строителя

ОТ ЭТАЖА — К ЭТАЖУ

В подарок людям

„Baltijos sargybinis". Šiandien – Statybininkų diena. Sovietų armijos karys statybininkas, kaip ir kiti kariai, buvo nemokama darbo jėga. Tuo nemokamos darbo jėgos sąrašas Sovietų Sąjungoje nesibaigė – studentai, moksleiviai, įmonių darbuotojai buvo priversti dirbti keletą savaičių kolūkiuose ir tarybiniuose ūkiuose.

Sovietų atominės bombos sprogimas Tocko (Orenburgo sritis) poligone. Kariniuose mokymuose Tocko atominiame poligone dalyvavo apie 45000 sovietų karių.

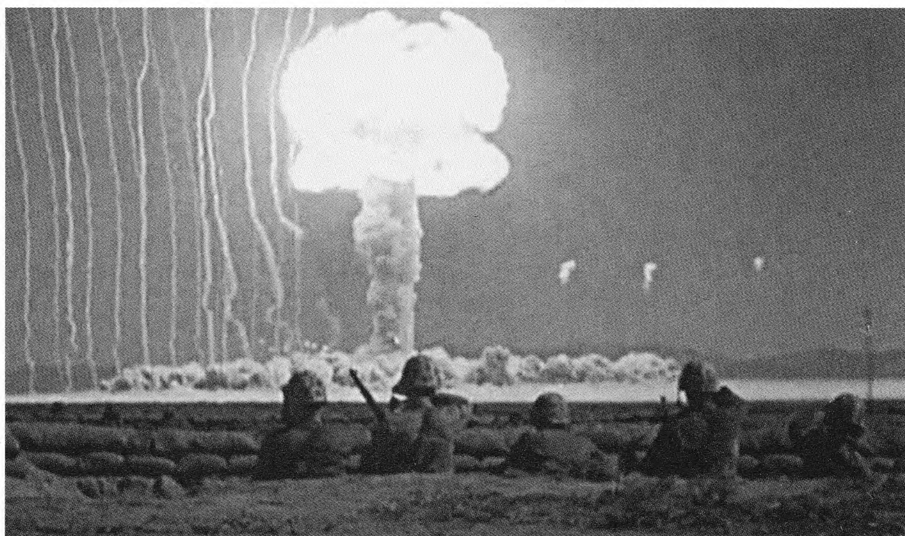
Kariškiai turėjo dar mažiau teisių negu kaliniai. Nė nemirktelėjus buvo galima paversti gyvus kareivius bandomaisiais triušiais – tarkim, patikrinti atominio sprogimo poveikį, o paskui palikti be jokios medicinos pagalbos, tiesa, privertus pasirašyti, jog „neišduos paslapties". Net mirdami nuo spindulinės ligos, jie bijodavo papasakoti suglumusiems gydytojams, kas įvyko. Nebuvo nieko blogiau, kaip grįžti iš kariuomenės invalidu.

Visi dar gerai atsiminė daugiamilijoninę invalidų armiją tuoj po karo. Skambčiodami ordinais ir medaliais, jie rinkdavosi didžiuliuose miestuose aplink turgavietes ir geležinkelio stotis, prašydami išmaldos arba mėgindami, kiek pajėgia, užsidirbti. Dažniausiai tai buvo jauni vaikinai, iki 30 metų amžiaus. O vieną gražią dieną jie visi išnyko. Visuose miestuose buvo surengtos koordinuotos gaudynės. Visus berankius ir bekojus sumėtė į mašinas ir išvežė. O jų buvo keli milijonai.

Kur jie visi dingo? Apie tai nebuvo galima ne tik kalbėti, bet ir galvoti. Bet kuris generolas, net maršalas galėjo išnykti lygiai taip pat, ir niekas neturėjo teisės jo prisiminti. Jau karo metais su purvais maišė ir spjaudė į veidą armijos generolui Mereckovui, o po karo ne mažiau entuziastingai tą patį darė su maršalu Novikovu, generolu Teleginu, maršalu Jakovlevu ir daugeliu kitų.

Su valstiečiais apskritai buvo galima daryti, kas šaus į galvą. Jiems nepriklausė nei pensijos, nei pašalpos, bet, netekus darbingumo, buvo leidžiama maitintis iš mažyčio sodybinio sklypo, kurį, beje, galėjo bet kurią akimirką atimti, namą nušluoti buldozeriu, o patį arba pasodinti, arba išmesti mirti kur nors į tuščią lauką. Metodika jau seniai buvo nugludinta.

Su darbininkais, kurių „klasės-hegemono" vardu ir buvo daromi visi nusikaltimai, taip pat niekas nesiterliojo. Jokių priemonių kovoti dėl savo teisių darbininkai neturėjo. Jau vien žodis „streikas", ištartas garsiai, galėjo kainuoti gyvybę. Darbo saugumas buvo be galo primityvus, darbas sekinantis, darbo sąlygos paprastai katorgiškos, įrenginiai seni ir susidėvėję. Gyvenimas tiesiog nepakeliamas. Taigi labai menkas procentas darbininkų apskritai sulaukdavo elgetiškos pensijos.

Kareiviai dalyvauja sovietų atominės bombos bandyme.

Šalis gyveno nenusakomame skurde. Vyrai baigė nešioti karines uniformas ir vatinukus, trisdešimtmetės moterys atrodė kaip senės su skaromis ir veltiniais. Kostiumuotas žmogus pagrįstai buvo laikomas arba dideliu viršininku, arba šnipu, arba garsiu recidyvistu. Madingai vilkinti moteris, jei ji nebuvo kokio nors didelio funkcionieriaus žmona arba meilužė, rizikavo patekti į zoną už „keliaklupsčiavimą Vakarų madai".

Kiek geriau gyveno negausi techninė inteligentija, išleista iš kalėjimų ir areštinių, apkabinėta laureatų medaliais už naujo ginklo pavyzdžių projektavimą ir kūrimą karo metais ir dabar. Jai ir mokėjo geriau, ir maitino sočiau: mokslų kandidatams ir pulkininkams net steigė vadinamąsias limitines parduotuves, kuriose buvo kur kas įvairesnių prekių, negu prieinamose paprastiems žmonėms, leido pajusti saldų savo privilegijuotos padėties skonį ir laikinai užmiršti vergišką beteisiškumą.

Net paviršutiniškai analizuojant lengvai išryškėdavo primityvi vergvaldiškos valstybės schema, kur visas nacionalines pajamas pasisavindavo ir savo nuožiūra skirstydavo pats Stalinas ir jo visagalė nomenklatūra. Iš karo ji išėjo dar galingesnė, negu buvo. Karo metais ji užsikabino aukščiausius pasižymėjimo kare ženklus, ir tai leido jai dar geriau suvokti savo reikšmę valstybėje, kuri, nors buvo laikoma „naujo tipo" valstybe, buvo tokia pat archajiška kaip Urartu valstybė. Ir jei tokia apskritai galėjo egzistuoti, tai tik todėl, kad visos siūlės buvo sucementuotos būtent nomenklatūra, kuri kaip vienintelį vykdomosios valdžios mechanizmą naudojo didžiulį slaptosios policijos aparatą, po karo vėl pervardytą iš NKVD į VSM – valstybės saugumo ministeriją. Bet esmė tai nepakito. Slaptoji politinė policija kontroliavo kiekvieną milžiniškos koncentracijos stovyklos atodūsį nuo tolimųjų Gulago lagerių punktų iki Kremliaus kabinetų.

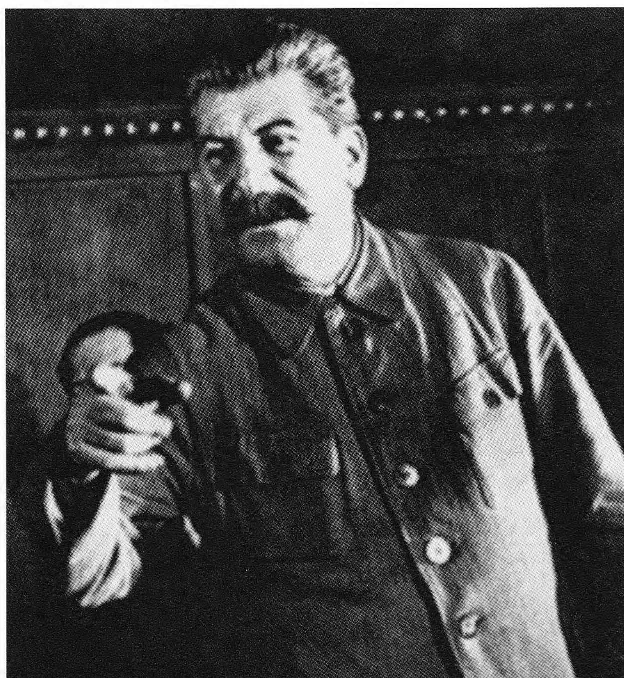
Viršūnėmis suaugusi su nomenklatūros širdimi, slaptoji policija apraizgė savo čiuptuvais visus žemynus, pamažu virsdama nomenklatūros kalaviju, skydu ir kūnu. Auksinių antpečių ir aukščiausių kovinių apdovanojimų slegiama, nomenklatūra puikiai suvokė savo vyravimo tvirtumą užgrobtoje

Sovietų kario likimas...

šalyje, savo galimybes ir neribotas perspektyvas. Ji puikiai suvokė, kad bolševikų partija, kuriai ši nomenklatūra atstovavo, jau suaugo su sąvoka „valstybė", o pati „valstybės" sąvoka seniai jau tapo partijos sinonimu. Todėl ji, nomenklatūra, tapo nenugalima ir nesunaikinama, nuoširdžiai laikydama visą valstybės nuosavybę, įskaitant gyventojus, sava, jai priklausančia nuo gimimo.

Ir toks vadas kaip Stalinas nomenklatūrai jau buvo visiškai nereikalingas. Negana to, jis jai trukdė, neleisdamas parodyti viso stulbinančio improvizacijos meno. Jis trukdė, nes nuolat vertė susimąstyti dėl savo saugumo, atsakomybės, tramdė apetitus ir beveik kiaurą parą versdavo dirbti savo kabinetuose. O į tą kabinetą kiekvieną minutę galėjo įsiveržti žmonės su mėlynais kepurių graižais, žvėriškai sumušti, leisgyvius ištempti už kojų į kiemą, įmesti mašinon ir tą patį vakarą sušaudyti kuriame nors rūsyje. Visa tai nervino, žadino svajones apie naują, „savą", vadą.

J. Stalinas.

Bet, kaip žinoma, svajonės niekada neįsikūnija pačios, jas reikia įgyvendinti sunkiu ir rizikingu darbu. Prancūzijos laikraštis „Monde“ kartą išspausdino karikatūrą, norėdamas parodyti skaitytojams Sovietų Sąjungos valdymo struktūrą. Karikatūroje

Sovietų pašto ženklas, skirtas A. Ždanovui. 1948 m.

buvo pavaizduotas Stalinas, o iš kiekvienos jo kišenės, munduro atvartų, batų aulų kyšojo daugybė mažų stalinų. Tai buvo tiesa, bet labai suprastinta. Mažyčiai stalinukai greitai vienijosi, kurdami kažką daug galingesnį už „didįjį visų tautų vadą“. Nomenklatūra vienijosi į savo valstybę su labai aiškiomis ir griežtai saugomomis sienomis. Šis procesas buvo toks akivaizdus, kad jo negalėjo ignoruoti net daugiatomė „SSKP istorija“. „1946 metais buvo parengta ir patvirtinta VKP(b) CK pareigybių nomenklatūra, – sausai praneša oficialioji partijos istorija. – Su vadovaujančiaisiais kadrais nutarta dirbti planingai, sistemingai tirti ir tikrinti jų politines bei dalykines savybes, kurti rezervą galinčių kilti tarnyboje ir griežta tvarka skirti bei atleisti nomenklatūros darbuotojus. Buvo plečiama sąjunginių respublikų komunistų partijų CK, kraštų, sričių, miestų ir rajonų komitetų pareigybių nomenklatūra“.

Bet oficialioji istorija nepraneša apie tą naują mirtinos kovos bangą, kuri kilo tarp nomenklatūros ir Stalino vos nutilus Antrojo pasaulinio karo salvėms. Nuo ankstesnių kovos etapų šis skyrėsi tik tuo, kad nomenklatūra tapo dar galingesnė, o Stalinas gerokai nusilpo, palengva vis labiau grimzdamas į visišką marazmą ir tapdamas lengvu grobiu jį supusiems šakalams ir vilkams.

Dar karo metais nomenklatūra gavo keletą signalų, kad vadas silpsta. Vokiečiams užėmus Mgos stotį prie Leningrado ir priešui galutinai užspaudus apsiausties žiedą, visi manė, jog Vorošilovo dainelė sudainuota. Situacija buvo labai pikantiška ne tik dėl jo neregėtai buko vadovavimo, bet ir todėl, kad, paėmus Mgą, Vorošilovas iš baimės neteko galvos ir nepranešė į Maskvą. Tad Stalinas apie eilinę karinę katastrofą sužinojo iš Vokietijos radijo. Pats Vorošilovas buvo tikras, kad jį sušaudys arba pavers lagerio dulke – pagal karo laiko įstatymus tai būtų buvę visiškai teisinga. Dar visi labai gerai prisiminė, kaip buvo sušaudyta visa Vakarų fronto vadovybė, tarp jų ir armijos generolas Pavlovas. Bet nieko panašaus neįvyko. Vorošilovas atsipirko lengvu išgąsčiu. Nomenklatūra šią aplinkybę palaikė pirmuoju žingsniu savo absoliutaus neatsakingumo link. Tai ir buvo jos šviesiausia svajonė.

Dar būdingesnė buvo Ždanovo istorija. Ant Stalino stalo nuolat gulė dokumentai, kaltinantys jo artimiausią bendrininką visomis mirtinomis nuodėmėmis. Alkoholikas, geria nuo ryto iki vakaro, nieko neveikia. Išdavikas. Tarėsi su vokiečiais atiduoti jiems miestą. Nuteikė prieš Staliną visą Leningrado partinę organizaciją, svajodamas atskirti Leningrado sritį nuo SSRS, srities pagrindu sukurti savarankišką valstybę ir tapti jos vadu. Vagis. Dar Pabaltijo prijungimo metais pasisavino ir persiuntė į Vakarų (Skandinavijos) bankus maždaug 400 tūkstančių svarų sterlingų. Leningrado blokados metais jo specialiai įkurta komanda naršė po tuščius namus. Smolnio rūsiuose rinko visus bent šiokią tokią vertę turinčius daiktus, nesišlykštėdavo net nuo badu mirusių senių pirštų nutrauktais vestuviniais žiedais. Šiuo metu minėtos vertybės (maždaug 7 milijonų rublių vertės) laikomos slėptuvėse trijose vilose ir pas patikėtinius. Vadas tylėjo, nesiimdamas jokių priemonių. Tiesa, po netikėtos Ždanovo mirties, kuri buvo apipinta legendomis būtent dėl to, kad daugelis žinojo šią informaciją, velionio vilose ir medžioklės nameliuose rausėsi kažkokios komisijos, kažkas buvo vežama dengtais kariniais sunkvežimiais, o tiriant

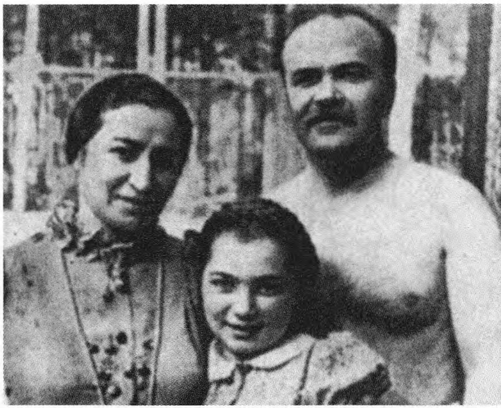
Sovietų politikas, VKP(b) CK politinio biuro narys, J. Stalino bendražygis A. Ždanovas tribūnoje.

garsiąją Leningrado bylą, kai buvo sušaudyta visa buvusi Ždanovo komanda, be kitų nuodėmių, visi buvo apkaltinti „moraliniu nuopuoliu – troškimu asmeniškai pralobti“. Teisme buvo demonstruojamos saujos auksinių monetų, briliantų, juvelyrinių dirbinių ir senovinių ordinų. Taigi ir atsakomybė hierarchinė, kaip ir visas gyvenimas šalyje.

Tai, kas galėjo būti atleista Ždanovui, nebuvo atleista žemesnio rango nomenklatūrai. O būtent tai jai ir nepatiko. Stalinui buvo visiškai aišku, kad nomenklatūra tarsi pogrindinis milijonierius Koreika su svaiguliu laukia geresnių laikų, iš anksto

Blokuotas Leningradas. Gyventojai, pataikius sviediniui į namą, liko be pastogės. 1942 m.

Artimiausias J. Stalino bendražygis V. Molotovas, jo žmona Polina Žemčiužina ir duktė Svetlana. Ketvirtojo dešimtmečio pabaiga.

ne tik konsoliduodama valdžią, bet ir kaupdama materialines gėrybes, kad galėtų pasinerti į valdančiosios klasės, turinčios neribotas galimybes ir neribotas pretenzijas, poniško gyvenimo prabangą. Ir, žinoma, buvo aišku, kad visi su viltimi laukia tos akimirkos, kai tigriškos „visų tautų vado" akys užsimerks amžiams. Suprasdamas, kad jį gali užmušti kiekvieną minutę, Stalinas kartais pasiduodavo dvejonėms, kurias keisdavo beprotybės priepuoliai, neleisdami parengti aiškios ir veiksmingos kontrkovos strategijos. Stalino nomenklatūra, jau dūstanti ir besigaluojanti tuose rėmuose, į kuriuos ją įgrūdo nuožmus ir kraugeriškas vadas, vis dėlto buvo grynai stalininė. Draskoma amžinų intrigų ir skundų, ji pati teikė Stalinui puikių galimybių nugalėti šiame naujame kovos etape. Kas žino, gal būdamas jaunesnis vadas, jei ir nebūtų nugalėjęs, tai bent nebūtų pralaimėjęs, kaip 1937 metais. Bet Stalinas buvo jau pernelyg senas ir praradęs buvusią nepralenkiamo partinės intrigos meistro šlovę.

O skundai vis plaukė.

Molotovas. Dar būdamas 1939 metais Vokietijoje, gavo didelį kyšį iš hitlerinės vyriausybės. Jį padėjo į slaptą sąskaitą Šveicarijos banke. Karo metais ne kartą iš sąjungininkų yra gavęs didelių kyšių, kuriuos laikė kai kuriuose JAV ir Anglijos bankuose. Per savo žmoną buvo susijęs su visagaliais žydų finansiniais sluoksniais. Jų ir buvo užverbuotas tuo metu, kai traukiniu važiavo iš Niujorko į Vašingtoną: įsipareigojo „pakeisti" egzistuojančią santvarką SSRS pasaulinio kapitalo naudai.

Berija. Dar jaunystėje, nežabotų konfiskacijų ir raudonojo teroro epochoje, prisigrobė nesuskaičiuojamų turtų, kuriuos netrukus persiuntė užsienin. Jo potraukis prabangai ir brangenybėms ne tik ilgainiui neužgeso, bet dar labiau sustiprėjo. Teroro metais, po Ježovo nušalinimo tapęs NKVD vadu, nekontroliuojamas pasisavindavo iš milijonų aukų konfiskuotą turtą, nesibodėdavo gauti už jį pinigus per komiso parduotuves.

Nuolat lankydamasis užsienyje, per karą nuolat bendraudamas su priešu, daug vertybių sugebėjo paversti Vakarų valiuta ir padėti į slaptas sąskaitas Šveicarijos bei Švedijos karališkajame banke. 1951 metais Suchumyje slapta susitiko su Anglijos

Iš dešinės: bendražygiai J. Stalinas, N. Chruščiovas, L. Berija, Škiriatovas, Malenkovas ir Ždanovas SSRS Aukščiausiojo sovieto 1-ojoje sesijoje. 1938 m.

žvalgybos rezidentu ir aiškiai leido suprasti, jog netrukus Sovietų Sąjungoje bus pakeista visa vadovybė.

Ir toliau srautas panašių skundų: Bulganinas, Malenkovas, Mikojanas, Chruščiovas, Vorošilovas, Vyšinskis... Tai aukščiausiasis ešelonas. O kiek žemiau jau dedasi suvis neįsivaizduojami dalykai.

„Visiškai slaptai.
Valstybinės svarbos.
Ypatingas aplankas.

...1948 metų birželio 26 d. 01 30 val. į Vitenbergo geležinkelio stotį (sovietinėje Vokietijos okupacijos zonoje) atvyko sovietų karinis ešelonas Nr. B-640-07, į kurį, vykdant pokario reparacijų susitarimus, turėjo būti pakrauti ir išvežti į SSRS teritoriją techniniai įrenginiai. Prie ešelono buvo prikabintas specialus vagonas, saugomas „Smerš" karininkų, kuriems vadovavo papulkininkis Ivanas Stepanovas, atsiųstas iš Maskvos. Pagal slaptą važtaraštį, kurį turėjo Stepanovas, į specialų vagoną buvo pakrautos trofėjinės bylos iš vietinio nacistinės partijos ir gestapo archyvo. Tačiau mums pavyko gauti neginčijamų įrodymų, kad į vagoną buvo pakrautos 45 (keturiasdešimt penkios) cinkuotos dėžės su dirbiniais iš brangiųjų metalų, aukso laužu, monetomis, aukso ir platinos lydiniais, nenurodant gavėjo adreso SSRS...

Ešelonas turėjo važiuoti įprastu maršrutu per Varšuvą ir Brestą toliau į Maskvą. Liepos 29 d., 2 valandą nakties, ešelonas atvyko į pasienio stotį Brestą, kur stoties karinis komendantas pasienio kariuomenės majoras Suchorukovas, tikrindamas ešeloną pastebėjo, jog dingo specialus vagonas kartu su apsauga. Patikrinus ešelono maršrutą paaiškėjo, kad minėto vagono nebuvo jau pasienyje su Lenkija esančioje Frankfurto prie Oderio stotyje. Visi mėginimai ištirti specialaus vagono dingimo detales kol kas nedavė rezultatų, nes institucijosi nepadeda atlikti tyrimo..."

M. Škiriatovas, N. Ježovas ir M. Frinovskis. Maskva, 1938 m. Visi jie buvo sušaudyti 1940 m. vasarį. M. Frinovskis laikomas vienu iš „Didžiojo teroro" organizatorių.

Apačioje suraizgytas Škiriatovo parašas, o dar žemiau – Stalino rezoliucija:

„Ką reiškia nepadeda!?!! Drg. Abakumovai! Suimkit pap. Stepanovą ir praneškit!"

Siunč. rašto Nr. 1884-488, 1948 m. rugsėjo 14 d.

„SLAPTAI.
SKK prie VKP(b) CK drg. M. Skiriatovui
Papulkininkis Ivanas Stepanovas Ministerijos kadruose nefigūruoja..."

„Visiškai slaptai.
Valstybės saugumo ministerija.
Valstybinės svarbos.
VKP(b) CK Politinio biuro nariui,
SSRS maršalui (taip tekste – I. B.)
1949 metų gegužės 15 [d.]
drg. L. Berija

Tarptautinis VKP(b) CK skyrius per CK Reikalų valdybą šių metų vasarį, pasitelkęs nelegalią agentūrą, atidarė keletą didelių sąskaitų Šveicarijos bankuose išgalvotomis pavardėmis, pseudonimais. Depozitams atidaryti panaudotas auksas, brangakmeniai ir platina, išvežti iš SSRS, Vokietijos ir Čekoslovakijos su

kroviniais, specialiai skirtais kaip neatlygina-ma pagalba Rytų Europos šalių komunistų partijoms... Nustatytos sąskaitų savininkų pa-vardės, pseudonimai.

Vladlenas Nikolajevičius Klimovas –
800 tūkstančių Šveicarijos frankų.
Ivanas Fiodorovičius Nikolajevas –
500 tūkstančių Šveicarijos frankų.

(Ir toliau dar septynios suklastotos pavardės...) Kaip parodė patikrinimas, visi išvardyti asmenys yra CKK prie VKP(b) CK darbuotojai...

Vladlenas Klimovas – drg. Matvejaus Fiodo-rovičiaus Škiriatovo pseudonimas...“

Parašas: V. Dekanozovas.

„Kurkite socialistinį Birobidžaną. Stiprinkite Lenino nacionalinės politikos didžiuosius laimėjimus. 4-oji OZET loterija. Stiprinkite Birobidžaną ir žydų nacionalinį rajoną“. Sovietų plakatas. 1934 m. Stalino sukurta Sovietų SąjungosTolimuosiuose Rytuose Žydų nacionalinė sritis tapo jų tremties vieta.

Berijos pastaba: „Pranešti politiniame biure“.

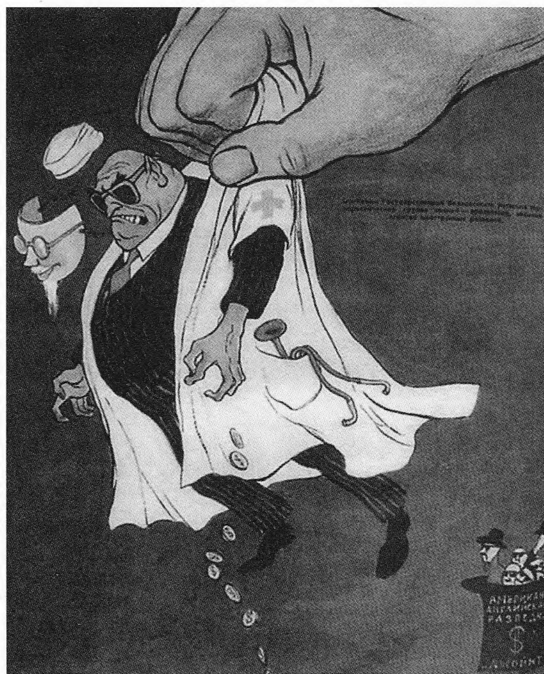
Kas buvo toliau – nežinia, bet visiškai akivaizdu, kad partija ir valstybės saugumas ne kartą ir ne du keitėsi karžygiškais smūgiais, vienodai uoliai vogdami viską, kas blogai padėta. Ir be jokio sąžinės graužimo skundė vienas kitą, apeliuodami į Staliną, kuo nuoširdžiausiai piktindamiesi ir tuo tarsi pabrėždami savo pačių nepriekaištingą sąžiningumą. Bet svarbu netgi ne tai. Saugumo įstaigos, pamiršusios, jog jos yra tik VKP(b) kovinis būrys, netikėtai stojo į atvirą opoziciją brangiajai partijai, įžūliai demonstruodami visišką nepriklausomybę ir norą veikti savarankiškai. Susidarė įspūdis, kad SSRS, kur visa politinė sistema buvo grindžiama vienpartiškumu, netikėtai atsirado dvi politinės partijos, abi kraštutinės kairiosios pakraipos ir demonstratyviai priešiškos viena kitai. Dinamiškesnės ir geriau organizuotos saugumo struktūros, regis, turėjo šansų prispausti partiją, o paskui arba visiškai ją sunaikinti, arba ištirpdyti savyje. Čekistams jau nieko nereiškė sučiupti kokį nors partijos rajono komiteto sekretorių, išpurtyti iš jo seifo užsienio valiutą, o gal ir šį tą įdomesnio, nusivežti pas save, „išmušti“ bet kokius parodymus ir, padėjus juos ant stalo Stalinui, smogti konkurentams naują triuškinamą smūgį. Du galingi partinės ir čekistų nomenklatūros klanai atvirai grūmėsi dėl neribotos valdžios šalyje, karštligiškai siųsdami į Vakarus ir versdami valiuta viską, ką tik galėjo – pralaimėjimo atvejui.

Sako, Stalinas karo metais padarė tik dvi klaidas: parodė savo nomenklatūrai Europą ir Europai parodė savo nomenklatūrą. Europa iš siaubo atšlijo, bet nomenklatūra, priešingai, greitai užuodusi naudą ir suvokusi, kaip kietai visus tuos metus ją laikė mylimasis vadas, pradėjo veržtis į Vakarus, savarankiškai gręždama pirmąsias skyles geležinėje uždangoje, kuri jau svyravo ir vibravo, spaudžiama dolerio iš kitos pusės. Godi ir parsidavėliška partokratija, jau išgrobsčiusi be galo turtingą šalį ir pasisavinusi katorgiško žudomos liaudies darbo vaisius, veržėsi į aukštesnį prabangos lygį. Jai jau buvo ankšta viename šeštadalyje sausumos. Ji norėjo leisti laisvalaikį Prancūzijos žydrajame krante,

Italijos paplūdimiuose, Majamio kurortuose, ištaigingose vilose ir viešbučiuose, plieskiant įvairiaspalvėms reklamoms ir švelniai ošiant Viduržemio jūrai. Ji norėjo vakarietiško aptarnavimo bei komforto, kuris ir Vakaruose prieinamas anaiptol ne visiems, todėl dar labiau viliojantis ir geidžiamas.

Todėl partokratija godžiai žvelgė į 12 tūkstančių tonų aukso, kurios sudarė SSRS aukso atsargas, Stalino sukauptas milijonų kalinių gyvybės kaina ir skirtas jo globaliniams planams įgyvendinti. (Tuo laikotarpiu JAV aukso atsargos sudarė 14 tūkstančių tonų. Šiek tiek daugiau negu SSRS, ko negalima pasakyti apie gyvenimo lygį. Aukso atsargomis viešai ir atvirai disponavo liaudis, iki paskutinio cento kontroliuojanti vyriausybės išlaidas. Būtent ši kontrolė ir yra JAV galios pagrindas.) Taip, šis auksas priklauso valstybei. Bet ar liaudis ir valstybė ne tas pats? Vadinasi, tai – partijos auksas ir tik partija gali juo disponuoti. Ji godžiai žvelgė į be galo turtingas šalies gelmes, perpildytas Vakaruose taip vertinamos naftos ir kitų vertingų žaliavų, mintyse vertė jas doleriais ir svarais sterlingų. Jau susiformavusioje karalystėje anapus veidrodžių – šalyje, kur visa SSRS buvo laikoma tik pačios pigiausios pasaulyje darbo jėgos ir nemokamos patrankų mėsos šaltiniu, nomenklatūra nuoširdžiai įtikėjo, kad visas nacionalinis turtas, įskaitant ir gyventojus, yra jos asmeninė nuosavybė. Dėl to vyko kova. Galima neperdedant sakyti, kad, vos nomenklatūrai susiformavus į valstybę, joje, kaip ir kiekvienoje jaunoje valstybėje, kilo pilietinis karas dėl valdžios ir teisės tvarkyti šalies turtus.

Daugelis mano, kad Stalinas pats sukurstė pilietinį karą nomenklatūroje, rengdamas parodomąjį jos pogromą. Greičiausiai taip ir yra, bet vadas šįkart aiškiai pervertino savo jėgas, planuodamas įprastas skerdynes pagal 1937 metų schemą. Tokius dalykus kartoti mirtinai pavojinga. Nomenklatūra vado planą originaliai atnaujino. Virš šalies pakibo juoda antisemitizmo dūmų uždanga, kuriam laikui užgožusi mūšio lauką. O dūmams išsisklaidžius, Stalinas jau buvo miręs, valstybės saugumas sutriuškintas, jo vadovybė su Berija priešakyje negailestingai sušaudyta, o partija, tarsi pasakų

„Nusikaltimo pėdsakai. „Gydytojai nuodytojai – anglų-amerikiečių žvalgybos „Džoint" samdomi agentai". „Krokodilo" karikatūra. 1953 m. Prieš žydus nukreipta sovietų valdžios akcija – gydytojų nuodytojų byla.

herojus, iššoko iš kunkuliuojančio katilo dar stipresnė, atjaunėjusi, demonstratyviai atmetusi savo seną pavadinimą – VKP(b) ir susigalvojusi naują – SSKP. (Šis be galo įdomus sovietinės istorijos laikotarpis nuo 1949 iki 1953 metų vertas atskiros nuodugnios daugiatomės studijos, kuri, geros plunksnos rašoma, gali virsti neregėtai įdomiu pasakojimu.) VKP(b) CK gelmėse sugalvota kovos su kosmopolitizmu kampanija iš esmės buvo ne kas kita kaip skambus antausis valstybės saugumui.

Kol Lubianka mėgino atsigaivelioti, jiems buvo kyštelta garsioji „gydytojų byla", į kurią čekistai įsikibo kaip alkanas šuo į kaulą, supratę, jog tai puiki galimybė išpjauti visą partijos Politinį biurą ir Centro Komitetą. Kol čekistai, apimti azarto, bandė išmušti iš nelaimingų medikų prisipažinimus apie jų nusikalstamus ryšius su vyriausybės ir partijos viršūne, per patį jų darbo įkarštį Stalino įsakymu buvo netikėtai nušalintas nuo pareigų ir tuoj suimtas visagalis valstybės saugumo ministras Viktoras Abakumovas, o į jo postą paskirtas profesionalus partijos aparato darbuotojas Ignatjevas.

J. Stalinas ir jo sekretorius Poskrebyševas XVII VKP(b) suvažiavime. 1934 m.

Pirma, ką atskleidė naujasis ministras, buvo Stalino ilgamečio asmeninio sekretoriaus – Poskrebyševo ryšys su tarptautiniu sionizmu. Jį su antrankiais išvilko tiesiai iš Stalino priimamojo, bet nuvežė ne į Lubianką, o į specialų kalėjimą VKP(b) CK pastate. Tardomas Poskrebyševas papasakojo, kad Stalinas nusprendė sunaikinti visą senąjį Politinį biurą ir valstybės saugumo ministerijos vadovybę, pakeisti juos naujais žmonėmis, pats sudarė naują vadinamojo išplėsto Politinio biuro sąrašą iš 25 narių (beje, į jį buvo įtrauktas Brežnevas, padaręs vadui įspūdį šaunia jaunyva išvaizda). Po kelių dienų, 1953 m. vasario 28 d. (o ne kovo 5 d., kaip buvo paskelbta), Staliną rado mirusį jo viloje Kunceve. Po to kariuomenė tankais sutraiškė valstybės saugumą, kuris kovos įkarštyje užmiršo apie šią

J. Stalino sūnus lakūnas Vasilijus Stalinas bombonešio kabinoje.

trečiąją realią „socialistinės visuomenės" jėgą. O išmintingoji partija prisiminė...

Atsikvėpusi po tokios sunkios pergalės kone 20 metų trukusiame kare, partinė nomenklatūra pradėjo rengtis naujam gyvenimui, apie kurį svajojo visus pastaruosius metus. Į naujojo partijos ir valstybės vadovo postą buvo iškeltas niekingiausias, bailiausias ir sukalbamiausias iš visų buvusio stalininio Politinio biuro narių – Nikita Chruščiovas, kurį nomenklatūra laikė tik marionete, visiškai klusnia jos valiai. Tai buvo tas pats Chruščiovas, kuris, Stalino įsakytas, apsipylęs prakaitu ir sunkiai kvėpuodamas šokdavo hopaką tiesiog Politinio biuro pasitarimuose, o visi kvatodavosi ir plodavo į taktą delnais. Pats Stalinas juokdavosi iki ašarų. Tačiau viltis, kad Chruščiovas taip pat klusniai šoks pagal nomenklatūros dūdelę, nepasitvirtino. Pajutęs neribotos valdžios skonį, remdamasis kariuomene, Chruščiovas ne tik neįkūnijo rausvų nomenklatūros svajonių, bet net pamėgino dar labiau apkarpyti jos teises. Tačiau jis padarė svarbiausia, ko iš jo norėjo nomenklatūra. Nuo šiol buvo pasirašyta „šventoji" sutartis, garantavusi asmeninį „karalystės anapus veidrodžių" piliečių saugumą ir laisvę, jų faktinį neteismingumą įstatymui, atverdama kelią būtent į tą savivalę, kurios nomenklatūra ir siekė. Reikia pasakyti, kad ši sutartis niekada ir jokiomis aplinkybėmis nebuvo pažeista iki pat 1991 metų rugpjūčio, kai keletas aukščiausių nomenklatūrininkų pateko kalėjiman, leidę išnykti kitiems.

Net niūriausios Stalino laikų figūros buvo be nereikalingo triukšmo (arba su nedideliu triukšmu, kaip Molotovas, Malenkovas ir Kaganovičius) išgrūstos į pensiją, bet ir toliau naudojosi visomis savo buvusios padėties gėrybėmis ir privilegijomis. Net iškėlus viešumon košmariškus Stalino nusikaltimus, velionio diktatoriaus šeimos statusas nė kiek nepasikeitė – ji ir toliau liko CK nomenklatūroje ir naudojosi visomis iš to kylančiomis privilegijomis. Išimtį sudarė nebent Stalino sūnus Vasilijus. 25-erių metų tapęs generolu leitenantu, nuo vaikystės apsuptas meilikautojų ir liokajų, jis išties pasijuto esąs sosto įpėdinis ir elgėsi kaip toks.

J. Stalinas
ir VKP(b) CK narys
N. Chruščiovas.

Patekęs į valstybinio perversmo žaizdrą, jis atvirai kalbėjo apie savo tėvo nužudymą, naujuosius vadus vadindamas valdžios uzurpatoriais. Jo nuomone, valdžia po tėvo mirties turėjo atitekti jam pagal dinastijos tradicijas. Jis taip visiems įgriso savo šūkavimais, kad teko jį suimti ir nuteisti 8 metams, apkaltinus melagingu aviacijos maršalo Novikovo įskundimu. Bet netrukus jį išleido, įformino generolo pensiją ir apgyvendino Kazanėje, kur po pusmečio rado negyvą savo lovoje. Matyt, jis ir toliau per daug kalbėjo.

Stalino duktė Svetlana, atmindama brolio likimą, pabėgo užsienin, kur, televizijos kameroms stebint, viešai sudegino sovietinį pasą ir apsigyveno Jungtinėse Valstijose. Ji surado ir atsiteisė Stalino sąskaitą Šveicarijos banke, parašė keletą knygų,

ИЗВЕСТИЯ
СОВЕТОВ ДЕПУТАТОВ ТРУДЯЩИХСЯ СССР

9 марта

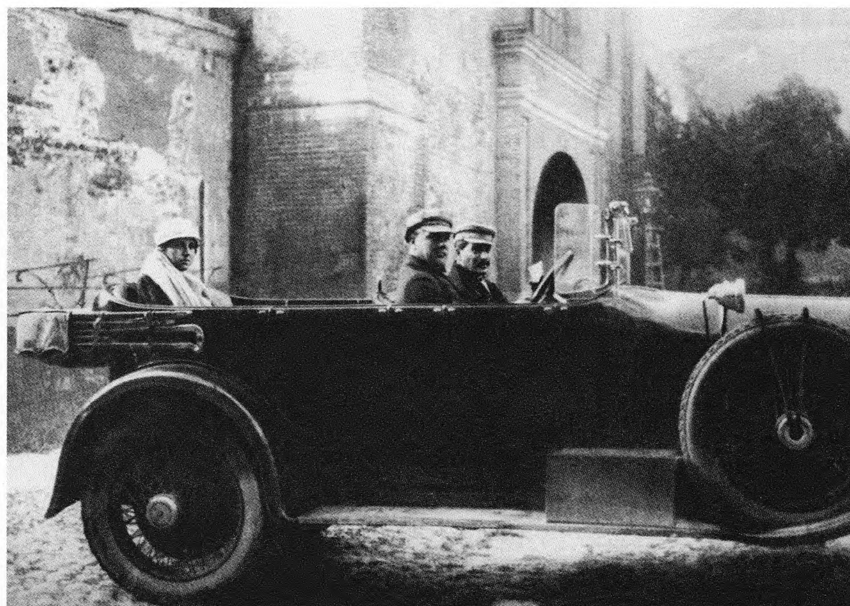
С глубокой болью прощается советский народ со своим вождем и учителем, отцом и другом — Иосифом Виссарионовичем Сталиным. Коммунистическая партия, все трудящиеся еще теснее сплачивают свои ряды вокруг Сталинского Центрального Комитета и Советского Правительства, клянутся отдать все свои силы великому делу построения коммунизма.

ДЕЛО СТАЛИНА БЕССМЕРТНО!

Прощание народов с великим вождем

ГЛУБОКАЯ СКОРБЬ

Laikraščio „Izvestija" numeris, pranešantis apie J. Stalino laidotuves. Antraštės skelbia: „Stalino darbai gyvi", „Atsisveikinimas su didžiuoju tautų vadu", „Giliai liūdime".

J. Stalinas, S. Alilujeva ir vairuotojas P. Udalovas prie Kremliaus. Maskva. 1927 m.

raiškiai atskleisdama žvėrišką savo tėtušio ir visos komunistinės sistemos esmę, nesėkmingai mėgino lošti biržoje ir netikėtai vėl grįžo į SSRS. Nors tuo metu lageriuose sėdėjo nemažai žmonių, skaičiusių ir platinusių jos knygas, pati Svetlana buvo priimta kaip kraujo princesė: nedelsiant gavo personalinę pensiją, butą, mašiną su vairuotoju ir kt. „Paprastam mirtingajam nematomoj karalystėj" pilietis visas savo teises gauna iki gyvos galvos ir niekada nepraranda pilietybės. Tačiau net privilegijuoto gyvenimo SSRS negalima lyginti su kukliu gyvenimu JAV, prie kurio Svetlana jau buvo pripratusi. Taip pat netikėtai ji išvažiavo atgal. Niekas netrukdė. Kraujo princesė gali daryti ką tinkama. Būtent apie tai ir svajojo nomenklatūra, likviduodama jos tėvą...

Bet ir Chruščiovas aiškiai nepatenkino su juo sietų vilčių. Grąžinęs į namus ir iš dalies reabilitavęs milijonus kalinių iš stalininių lagerių, viešai visam pasauliui pareiškęs apie Stalino nusikaltimus nomenklatūrai ir apie grįžimą pagaliau prie senų, gerų lenininių partinio gyvenimo normų, Chruščiovas mėgino užmesti nomenklatūrai savo apynasrį, negailestingai nušalindamas, perkeldamas, atstumdamas ir vėl priartindamas visų lygių vadovus, vėl kurdamas toje „karalystėje" nervingą nuotaiką.

Neturėdamas patirties nei užsienio, nei vidaus politikoje, jis vos nesukėlė trečiojo pasaulinio karo, išprovokavęs Karibų krizę, suskaldė pasaulinę komunistinę imperiją, mirtinai susiriejo su Mao Czedunu, išmetė Staliną iš mauzoliejaus ir dar pagrasino nomenklatūrai, kad uždarys visas specialiąsias parduotuves ir visa „karalija" bus aptarnaujama bendrojoje prekybos sistemoje.

Įsiutusi nomenklatūra pamėgino nusimesti tokį akiplėšišką vadovą dar 1958 metais, bet tuomet Chruščiovą išgelbėjo tik maršalo Žukovo ištikimybė – jo autoritetas buvo neginčijamas; valstybės saugumas dar nebuvo atsigavęs po 1954 metų sutriuškinimo.

Išaiškėjo, kad valstybės laivai, kurių pakuros jau nebegaudavo naujų milijonų aukų kurui, dar plaukia iš inercijos, bet kiekvieną akimirką gali sustoti. Negaudamos darbo jėgos, greit galėjo apmirti šachtos ir rūdų kasyklos. Pagaliau gavę pasus, iš kaimų išsilakstė kolūkiečiai. Miestai buvo perpildyti, šalies žemės ūkiui grėsė katastrofa.

Visi laukė kažkokių ryžtingų veiksmų, bet gavo neregėtai cinišką Chruščiovo partijos programą, kuri prasidėjo žodžiais: „Dabartinė sovietinių žmonių karta gyvens komunizme!" (jį žadėjo sukurti iki 1980 metų). Atėję baisaus nederliaus metai

privertė Chruščiovą leisti apmokėti Amerikos grūdus Stalino sukauptu auksu, tuo pačiu, į kurį savo godžius nagus tiesė nomenklatūra. Chruščiovas pats nuvažiavo į Ameriką, iš kur grįžo ir pasakė Mikojanui: „Jie jau sukūrė komunizmą“. Mikojanas, kuris manė jau seniai sukūręs komunizmą savo didžiuliame dvare, nelabai nustebo, ir tik pats nuvažiavęs į JAV įsitikino, jog gyvena kaip vidutinis Amerikos fermeris. Tai kėlė nerimą, vertė galvoti apie uždarbį valiuta, nes apipjaustyto Chruščiovo rublio impotencija buvo akivaizdi net tokiai aukštai postalininei nomenklatūrai. Nomenklatūros nuotaikos buvo nė kiek ne geresnės. Metų metus apgaudinėdama liaudį, ji pirmą kartą pasijuto irgi apgauta. Gavusi leidimą netrukdomai važinėti į užsienį, nomenklatūra bemat nusimetė paskutinius marksizmo-leninizmo figos lapelius, kurie dar dengė jos godžią esmę, ir pradėjo atvirai klijuotis doleriais.

Didelei miestų gyventojų nuostabai, septintojo dešimtmečio pradžioje atsirado parduotuvės „Beriozka“, prekiaujančios deficitinėmis ir užsieninėmis prekėmis už tvirtą Vakarų valiutą. Tai buvo tuo nuostabiau, kad, turint galvoje Jungtinių Valstijų ir jų sąjungininkų aiškų ideologinį apibrėžimą – kaip

Specialioji parduotuvė „Beriozka“ (*Berželis*).

potencialaus priešininko būsimajame kare ir visiškai realaus priešininko šaltajame – parduotuvės „Beriozka“ atvirai prekiavo būtent už potencialaus priešininko pinigus. Tiems, kurie mokėjo matyti, tai reiškė okupacijos pradžią. Didelis dolerių srautas jau prasiveržė pro geležinę uždangą ir išsibarstė po šalį, silpnindamas ir taip leisgyvę ekonomiką. O svarbiausia, greitindamas jau faktiškai mirusios ideologijos lavono irimą.

JAV protestuotojai prieš Sovietų Sąjungos vadovo N. Chruščiovo ir A. Mikojano vizitą.

„Slaptai
SSKP CK reikalų valdyba
Respublikų komunistų partijų CK,
SSKP kraštų ir sričių komitetams
1963 01 27
Dėl valiutinių lėšų, gautų, realizavus prekes per parduotuves „Beriozka", panaudojimo

Vadovaujantis 1962 1110 SSKP CK nutarimu, lėšos užsienio valiuta, gautos realizavus padidintos paklausos prekes už prekybą „Beriozkoje", paskirstomos taip:
1. 50 proc. gautų sumų persiunčiama SSKP CK RV žinion, specialiai finansų komisijai prie SSKP CK, kiekvieną mėnesį atliekant privalomą įplaukų patikrinimą.
2. Kiti 50 proc. patenka SSKP kraštų ir sričių komitetų žinion, kur leidžiami kiekvieną mėnesį būtinai atsiskaitant nustatyta tvarka.
Pastaba: SSKP CK rekomenduoja panaudoti invaliutines lėšas, gautas už prekybą „Beriozkoje", taip:
1. 30 proc. – srities (krašto) prioritetinėms pramonės šakoms plėsti.
2. 40 proc. – srities (krašto) valiutos fondui bendrame rezervo fonde sukurti.
3. 30 proc. – skatinimo fondui sukurti, numatant mokėti dalį darbo užmokesčio (žr. 1 priedą) partinių komitetų vadovaujančiajam personalui (iki rajonų komitetų sekretorių imtinai), diferencijuojant pagal pareigybes; vienkartines premijas vykstant į užsienį; ir srities (krašto) pirmojo sekretoriaus nuožiūra būtinai kiekvieną mėnesį atsiskaitant".

Parduotuvės „Beriozka" asortimentas.

Chruščiovo pastaba: „Ar ne per daug 30 proc. skatinimui?" Skaičius nubrauktas ir ištaisytas į 10, paskui – į 15 proc. Matyt, buvo „griežtai", komunistiškai principingai pasikeista nuomonėmis. Doleriai suaudrino šalį. Smarkiai padidėjęs užsienio turistų srautas privertė taip pat smarkiai padidinti KGB darbuotojų ir gretutinių organizacijų skaičių, nes nė vieno užsieniečio nebuvo galima palikti be priežiūros SSRS teritorijoje. Tačiau dar buvusios galios neatgavęs KGB nepajėgė kontroliuoti net didelių miestų, nekalbant jau apie visą šalį.

Taip į valiutos gavimo procesą buvo įtrauktas svarbiausias šalyje egzistuojančio režimo priešas – liaudis, kuri, užliūliuota šiokio tokio atšilimo vidaus politikoje, pasijuto esanti visiškai laisva. Tai buvo pavojinga iliuzija, kurią reikėjo greitai ir ryžtingai išmušti liaudžiai iš galvos. Išties tai buvo

Jaunimo priešinimasis sovietų tankams Vokietijos gatvėse. 1958 m.

iliuzija. Liaudis, kaip ir anksčiau, neturėjo jokių teisių ir visiškai priklausė nuo partinės policinės savivalės. Sienų spygliuotosios vielos patikimai skyrė ją nuo išorės pasaulio, pasų sistema pririšo prie gyvenamosios vietos, realus gyvenimo lygis, nors šiek tiek ir pakilo nuo Stalino laikų, dar buvo šiurpinamai žemas, o tai, kad nomenklatūra pradėjo reguliariai važinėti į Vakarus, dar labiau blogino paprastų žmonių padėtį. Išvydusi realų Vakarų šalių gyvenimą, nomenklatūra pirmiausia pašiurpo, kad apie tai sužinos šalies gyventojai, ir nepagailėjo didžiulių pastangų ir nemažų lėšų, kad informacija apie gyvenimą užsienyje jokiu būdu nepasiektų apiplėštos liaudies.

Didysis informacijos karas, pradėtas dar Stalinui gyvam esant, kai už Vakarų radijo stočių klausymąsi bausdavo 10 metų lagerio, tęsėsi, įgydamas naujų, kartais labai keistų formų. Bet kokios liaudies protesto apraiškos buvo slopinamos labai žiauriai. Be gailesčio buvo sušaudyti demonstracijose dalyvavę darbininkai Novočerkaske, Vorkutoje, Tbilisyje, daugelyje kitų šalies miestų. Neįtikėtinai lengvai skelbdavo mirties nuosprendžius už bet kokius nusižengimus, kurie bent iš tolo panėšėjo į norą nuversti valdantįjį režimą. Tankų vikšrais buvo sutraiškyti liaudies sukilimai Vengrijoje, Vokietijoje ir Lenkijoje... Ir staiga paaiškėja, kad ta pati liaudis, su kuria bolševikai kankinosi nuo 1917 metų, mėgindami atpratinti nuo žmoniško gyvenimo, mulkindami ją, žudydami milijonus, vis dėlto neprarado žmoniško gyvenimo skonio ir nuolat jo trokšta. Taigi ir dolerių.

Novočerkaske įvyko masinių demonstracijų prieš sovietų valdžią. Išėję į gatves, reikalavę duonos, sviesto, mėsos, pakelti atlyginimus miesto gyventojai buvo sušaudyti. 1962 metai.

Doleris – valiuta, už kurią sovietų laikais buvo galima ne tik patekti į kalėjimą, bet ir būti sušaudytam.

Atsirado daugybė žmonių, daugiausia jaunų, kuriuos spauda nedelsdama pakrikštijo „perpardavinėtojais" ir „valiutininkais". Be baimės užmegzdami nesankcionuotus ryšius su Vakarų turistais, nepabūgdami rizikos būti apkaltinti šnipinėjimu (o tai buvo vieni niekai), šie nežinomi nesibaigiančio komunistų karo prieš savo liaudį flibustjerai pirmieji pradėjo skleisti šalyje Vakarų ideologiją valiutos ir užsieninių plataus vartojimo prekių pavidalu. Jiems buvo paskelbtas negailestingas karas. „Inturisto", seniai jau paversto saugumo tarnybos filialu, gidai apstulbusių Vakarų turistų akivaizdoje drąsiai plikomis rankomis puldavo perpardavinėtojus, mėgindami užlaužti rankas ir nutempti į miliciją. Kildavo bjaurios muštynės, kartais pasibaigdavusios tragiškai. Po vieno panašaus incidento buvo suimtas, o po parodomojo proceso ir sušaudytas 20-metis Igoris Kuzminas.

Dar didesnį visuomenės rezonansą sukėlė pirmasis „valiutos" procesas, įėjęs į istoriją kaip „Rokotovo ir Faibiščenkos" procesas. Tiedu (pirmajam buvo apie keturiasdešimt, antrajam – 25-eri) buvo suimti už dolerių supirkinėjimą iš turistų. Būdami neeiliniai savo verslo atstovai, Rokotovas ir Faibiščenka

N. Chruščiovo eros nauji Sovietų Sąjungos didvyriai.
N. Chruščiovas apdovanoja Egipto prezidentą G. Naserą. 1964 m.

vos per porą metų uždirbo maždaug 300 tūkstančių dolerių ir pusantro milijono sovietinių rublių, nuolat didindami savo turtą apgalvota apyvarta. Jų suėmimo metu atitinkamas RSFSR BK straipsnis numatė už neteisėtas valiutines operacijas tik 5 metus kalėti. Šis straipsnis atėjo iš Stalino laikų, kai niekas, be aukštųjų nomenklatūros atstovų, negalėjo nė pagalvoti apie panašų verslą, o nomenklatūra dėl visa pikta nusprendė apsidrausti.

Tačiau dabar nomenklatūros pasipiktinimui nebuvo galo. Tokia paprasta metodika, kuria suimtieji vaikinai užsidirbdavo dolerius, juos sukrėtė, privertė su siaubu pagalvoti, kad štai taip lengvai visa sovietinė liaudis nustos dirbusi brangiajai partijai ir ims neregėtai veiksmingai dirbti sau. O materialinė nepriklausomybė – tai visada ir politinė nepriklausomybė, – apie tai įspėjo dar Iljičius savo genialiuose straipsniuose dėl grūdų monopolijos. Liaudis turi gauti savo duonos davinį tik iš partijos rankų ir bučiuoti tą ranką už tai, kad toji neleidžia numirti iš bado. Nors net sovietinis teisingumas pripažino, kad „įstatymas neturi atgalinės galios“, ir suimtiesiems kaip kaltinimas jau buvo pateiktas straipsnis, numatantis 5 metus laisvės atėmimo, per patį tardymo įkarštį straipsnis buvo pakeistas iš pradžių 8, o paskui 15 metų laisvės atėmimo ir dukart vėl pateiktas suimtiesiems. Bet ir to pasirodė per maža. Kai tardymas jau buvo bebaigiamas, straipsnį vėl perdirbo. įrašydami sušaudymą. Ir abu nelaiminguosius vaikinus sušaudė.

Tokios savivalės, kad ir kaip į ją žiūrėsi, buvo griebtasi Chruščiovo atšilimo apogėjuje, puikiai atskleidžiant Kremliuje vykstančius procesus. Vienas po kito pasipylė Aukščiausiosios Tarybos štampuojami nauji įstatymai „Dėl baudžiamosios atsakomybės už neteisėtas valiutines operacijas“, „Dėl atsakomybės už smulkias valiutines operacijas“, „Dėl atsakomybes už neteisėtą valiutos laikymą padidinimo“. Taigi teisėtai valiutos galėjo turėti tik nomenklatūra. Nors visi šie nauji įstatymai kažką ir sakė apie „neteisėtas operacijas“, bet jie paprasčiausiai draudė turėti užsienio valiutos.

Darant kratas rasta valiuta buvo kotiruojama kur kas aukščiau už įvairius šnipinėjimo atributus:

„Veltėdžiai – priešai visų. Duoną uždirbtą saugok nuo jų!“ Sovietų plakatas.

šifrus ir radijo stotis. Valiuta buvo įrodymas, jog prieš jus – užkietėjęs nusikaltėlis, ir todėl ji nedelsiant turėjo būti konfiskuota. Paprastas žmogelis, gavęs, tarkim, iš kokio giminaičio laiške 10 dolerių ir surizikavęs su jais pasirodyti „Beriozkoje“, nedelsiant būdavo ten pat sulaikomas, nes atskirti sovietinį pilietį nuo užsieniečio buvo juokingai lengva. Pinigus atimdavo, surašydavo protokolą, apie kriminalinį faktą pranešdavo į vargetos darbovietę, o jis pats, jei tik paleisdavo, negalėdavo atsidžiaugti, kad taip lengvai atsipirko.

Siekiant galutinai sudėti visus taškus, dar tais pačiais metais buvo priimtas garsusis įstatymas „Dėl kovos su veltėdžiais“, o jais apšaukdavo visus šalies piliečius, nenorinčius dirbti valstybei ir už tai nusipelniusius baudžiamosios atsakomybės. Šį įstatymą galima laikyti sovietinės teisės perlu, įdavusiu nomenklatūrai į rankas puikias legalias galimybes susidoroti su visais neparankiais asmenimis. Pakanka prisiminti, kad vienas iš pirmųjų šio įstatymo veikimą savo kailiu patyrė poetas Josifas Brodskis, būsimasis Nobelio literatūros premijos laureatas, kurio eilėraščiai nepatiko partijos rajono komiteto instruktoriui. Vėliau prasižengėlį vydavo iš darbo, niekur nepriimdavo, po kurio laiko apšaukdavo veltėdžiu ir „teisėtai“ įgrūsdavo į kalėjimą arba ištremdavo.

SSRS Aukščiausiojo sovieto pirmininkas N. Podgornas pasitinka Libijos politinį veikėją, šalies vadovą M. Kadafį (*Muammar al-Gaddafi*).

Tuo pačiu metu kaimuose buvo ardomi asmeniniai valstiečių šiltnamiai, vėl atiminėjami gyvuliai ir net Stalino leisti sodybiniai sklypai, – visą šalį nusprendė užsėti kukurūzais, nes būtent šią kultūrą Chruščiovas laikė Jungtinių Valstijų galios pagrindu.

Nikita Chruščiovas, kuris niekada nesigėdijo, priešingai, visokeriopai didžiuodamasis pabrėždavo turįs penkių klasių išsimokslinimą, nomenklatūrinės frondos išmestas aukštyn, pasirodė esąs visiškai nepritaikytas vadovaujančiai valstybinei veiklai žmogus. Stalinas laikė jį antraeiliams vaidmenims, net artyn neprileisdamas prie didžiosios politikos, tiek užsienio, tiek vidaus. Todėl, atsidūręs pačiame partinės valstybinės piramidės viršuje, Chruščiovas elgėsi kaip Alisa stebuklų šalyje: nuolatos stebėjosi ir nusivildavo. Jo mėginimai kažką pakeisti ar sulaužyti Stalino imperijoje sukeldavo chaosą, suirutę, finansinę netvarką, tad galiausiai būdavo neįmanoma susigaudyti, kas gi vyksta šalyje ir kokia jos vieta šiuolaikiniame pasaulyje.

Nomenklatūra, atsigavusi nuo pirmųjų postalininių metų baimės sindromo, viena ranka tebesmaugė liaudį, o kita pradėjo karštligiškai plėšti šalį, iš azarto užmiršusi bet kokį padorumą ir net atsargumą. Nikita Chruščiovas garsiai keikėsi savo kabinete, skaitydamas visiškai slaptas suvestines apie artimiausių savo bendražygių darbelius. Valiuta, gauta už dvejus metus eksportuotą naftą, dingo be pėdsakų. Paaiškėjo, kad pinigai per statytinius padėti Vakarų bankuose. Visi pėdsakai veda į Kremlių, pas artimiausius generalinio sekretoriaus bendradarbius. Tačiau sutartis, pasirašyta ant Stalino ir Berijos kapo, daro šiuos žmones nepakaltinamus. Bet nafta – tai lašas jūroje. Šie žmonės visą valstybės nuosavybę laiko savo nuosava ir įtikinti juos žodžiais jau neįmanoma.

„Įtikinsim darbais!“ – urzgia įsiutęs Chruščiovas. Prasideda areštų banga, bet iškart paaiškėja, kad aukomis tapo „iešmininkai“ – vyriausiųjų komitetų, trestų, ministerijų viršininkų pavaduotojai. Sumanūs dirigentai vikriai nukreipia suimtųjų parodymus reikiama vaga, bet žąslus sukandęs Chruščiovas greitai riša jiems liežuvius, prakišęs naują įstatymą dėl mirties bausmės už grobimus ir kyšių ėmimą itin dideliu mastu. Nauji suimtųjų parodymai pastūmėjo savižudybėn partijos Kemerovo, Riazanės ir Rostovo sričių komitetų pirmuosius sekretorius. Prokuratūros darbuotojai purto iš asmeninių seifų, įmūrytų nuosavų vilų sienose, šūsnis dolerių, aukso luitus, rieškutes deimantų, didžiausių pasaulio bankų čekių knygeles, užsienio pasus.

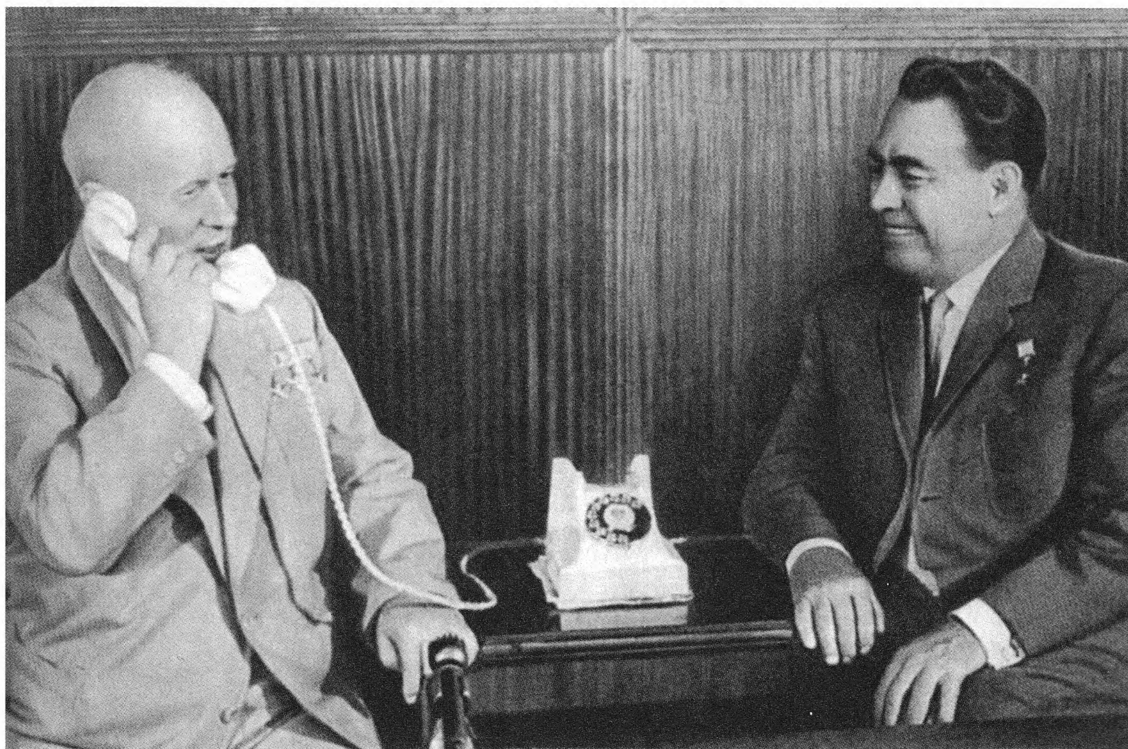
Chruščiovas rengiasi žengti dar vieną žingsnį: proskripciniame sąraše – jo artimiausių kolegų: Brežnevo, Podgorno, Šelesto, Kiričenkos ir daugelio kitų pavardės. Faktiškai jie sumanė tą patį, ką ir Stalinas paskutiniais savo gyvenimo metais – sunaikinti savo Politinį biurą. O ką daryti su šventąja sutartimi? Bet Chruščiovas jau pažeidė ją, pradėjęs šią begėdišką kampaniją, pastūmėjęs savižudybėn šitiek aukštų partijos ir vyriausybės veikėjų, o daugelį kitų – į infarktui artimą būseną...

1964 metų spalio 14 dieną po tylaus „rūmų" perversmo Chruščiovas pašalinamas iš valdžios. Sąmokslininkai ištikimi sutarčiai: Chruščiovą palieka gyvą, paskiria pensiją ir neatima vilos, bet jo vardas ilgiems metams išbraukiamas iš istorijos. „Vis dėlto aš šiek tiek perdariau šią šalį, – ne be pasididžiavimo prisimindavo Chruščiovas, kapstydamasis savo sklype, – manęs nei sušaudė, nei pasodino, tik paprasčiausiai išgrūdo į pensiją. Tai jau labai daug".

Prasidėjo aštuoniolika metų trukusi Leonido Brežnevo epocha, apie kurią visus tuos metus aistringai svajojo nomenklatūra. Visiškos savivalės ir nebaudžiamumo epocha. Svajonė išsipildė – grįžta prie lenininių partinio gyvenimo normų...

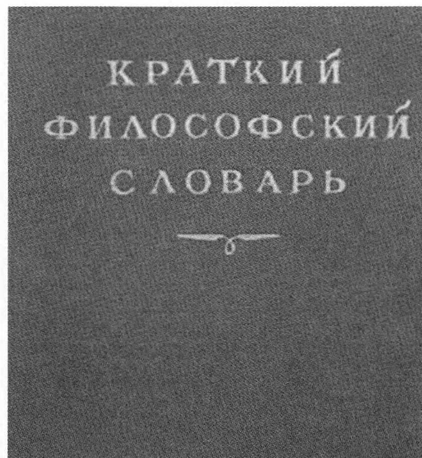
O Vakarai su JAV priešakyje susidomėję stebėjo SSRS vykstančius procesus, matė gamybos chaosą ir nenumaldomą partinio valstybinio elito trauką vogti šalies nacionalinius turtus ir ketino jau 1970 metais sutriuškinti Sovietų Sąjungą dolerių lavina. CŽV pranešimai neleido abejoti plano sėkme. Stalino sukurta sovietinė pramonė dirba faktiškai tik karo reikmėms, rydama valstybės biudžetą ir kasmet palikdama vis mažiau lėšų kitoms valstybės ūkio šakoms, įskaitant ir žemės ūkį. Elitas vartoja beveik vien vakarietiškas prekes, likusieji šalies gyventojai nesistengia kovoti su elitu, bet jį mėgdžioja.

Egzistuoja reali galimybė galutinai sužlugdyti visas nekarines sovietines šakas, įtraukiant SSRS į

SSRS komunistų partijos pirmieji sekretoriai
Nikita Chruščiovas ir Leonidas Brežnevas.

Sovietinis „Trumpas filosofijos žodynas" taip apibūdino kibernetiką: „...reakcingas, melagingas mokslas, sukurtas JAV po Antrojo pasaulinio karo..."

КРАТКИЙ ФИЛОСОФСКИЙ СЛОВАРЬ

КИБЕРНЕТИКА (от др. греч. слова, означающего рулевой, управляющий) — реакционная лженаука, возникшая в США после второй мировой войны и получившая широкое распространение и в других капиталистических странах; форма современного механицизма. Приверженцы кибернетики определяют её как универсальную науку о связях и коммуникациях в технике, о живых существах и общественной жизни, о «всеобщей организации» и управлении всеми процессами в природе и обществе. Тем самым кибернетика отождествляет меха-

vis naujas brangias ginklavimosi varžybas, susijusias su naujausiomis tobulomis technologijomis. Dar dvi trys ginklavimosi varžybų bangos, ir komunistinei imperijai galas. Ji pati parklups nuo nepakeliamos savo ginkluotės ir pasaulinių ambicijų naštos. Tai labai tikėtina, nes besiverždama į komunizmą SSRS faktiškai pramiegojo dvi revoliucijas: mokslo ir technikos bei elektronikos. Prie to nemažai prisidėjo dar Stalinas, iš pat pradžių apšaukęs kibernetiką „marksizmui svetimu žydišku pseudomokslu" ir tuo užtikrinęs sovietinei kariuomenei amžiną atsilikimą nuo pasaulio standartų.

Šiaurės Vietnamo lyderis Ho Ši Minas nevengdavo pasirodyti paprastu žmogumi.

Karibų krizė parodė, kad sovietų kariuomenės ryšių, kontrolės ir valdymo sistemos yra tokios primityvios, kad elektroninio karo sąlygomis, kai bus naudojamos nebranduolinės ginklų rūšys, sovietų kariuomenę lengva paversti milžiniška, nevaldoma, vadinasi, ir nekovinga minia. Maskvoje tai puikiai suprato ir, ieškodami išsigelbėjimo iš neišvengiamos pražūties, rado būdą, kuris iš pradžių daug kam pasirodė visiškai netikęs. Reikėjo įtraukti JAV į karą kur nors periferijoje, kad tie milijardai dolerių, kurie skirti SSRS sutriuškinti, būtų išmesti pavėjui. Tačiau ginčai greitai nutilo, nes visi suprato, kad kitos išeities nėra.

Į Maskvą buvo skubiai iškviestas Ho Ši Minas, Šiaurės Vietnamo prezidentas, nesibaigiančio partizaninio karo didvyris. Per tą karą iš Indokinijos buvo išvyti prancūzai, o Vietnamas, kaip ir Korėja, padalytas į dvi valstybes: komunistinę šiaurėje ir neva demokratinę pietuose. Pietų Vietnamas, faktiškai neturintis kariuomenės, kaip jos kadaise neturėjo ir Pietų Korėja, buvo susietas su JAV saugumo sutartimi. Ho Ši Minui pasiūlė greitai sukurstyti karą mainais į tėvynės suvienijimą. Iš esmės buvo pakartotas senas Stalino planas Korėjoje, puoselėjant tą pačią idėją nukreipti JAV galią nuo Sovietų Sąjungos į tuštumą. Ho Ši Minas sutiko už du milijardus dolerių per metus ir milijardą premijos už kiekvienus tolesnius karo eskalavimo metus. Ir neslėpė, kad ketvirtį šios sumos ketina įsidėti į kišenę. Tai buvo jo asmeninis reikalas.

Amerikiečių kariai Šiaurės Vietname.

Nerimą kėlė kas kita. Ar ant tos meškerės užkibs amerikiečiai? Juk planas buvo pagrįstas principu „vietoj kulkų priešą kerta doleriai". Gal nusispjaus į Pietų Vietnamą? Kur jie visi dings, kai žlugs Sovietų Sąjunga? Bet amerikiečiai užkibo. Apimti laukiamos globalinės pergalės azarto, jie nusprendė prabėgom nutrėkšti Šiaurės Vietnamą kaip įkyrią musę, trukdančią dirbti svarbius darbus. Ir įklimpo į dešimties metų kruviną, brangų karą. Visiškai viešpataudami ore, jūroje ir sausumoje, pavertę Šiaurės Vietnamą griuvėsių krūva, amerikiečiai taip ir nesugebėjo laimėti šio karo, tad galiausiai evakavo savo kariuomenę ir gėdingai paliko Pietų Vietnamą nugalėtojų iš Šiaurės malonei.

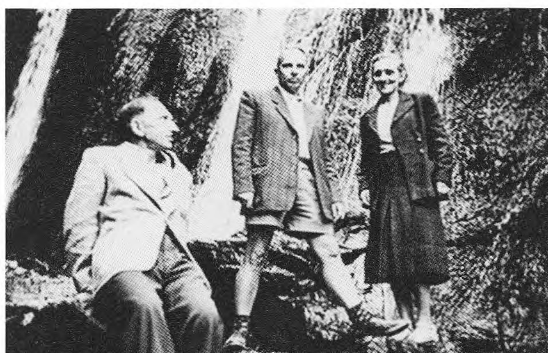
Planas pavyko puikiai. Vietnamas brangiai kainavo amerikiečiams. Nekalbant jau apie 40 tūkstančių nukautų ir dingusių be žinios, jis kone niekais pavertė Jungtinių Valstijų prestižą, nusmukdė dolerį ir suskaldė Amerikos visuomenę. Galima drąsiai pareikšti, kad Ho Ši Minas, pragaišinęs 2 milijonus savo piliečių, geriems dviem dešimtmečiams pailgino Sovietų Sąjungos egzistavimą, todėl visiškai pagrįstai įamžintas paminklu Maskvos centre ir jo vardu pavadinta aikštė.

Politinė iniciatyva trumpai perėjo Sovietų Sąjungai ir kitomis aplinkybėmis galėjo būti panaudota puikiai. Deja, SSRS niekada nieko neturėjo, išskyrus ginklus, naftą, dujas, geležies rūdą, medieną, kailius, taip pat juoduosius ir raudonuosius ikrus. Visa tai buvo eksportuojama ir svariai papildydavo, neskaitant ginklų, valstybės iždą tvirta valiuta, kuri bauginamai greit būdavo išvagiama. Todėl efektyviems veiksmams tarptautinėje arenoje liko tik ginklai, kuriuos Sovietų Sąjunga tiekė savo klientėms arba visai nemokamai, arba skolon, net nesitikėdama kada nors jos atgauti.

Po to, kai amerikiečius pavyko įtraukti į Vietnamo avantiūrą, Maskva nusprendė pasiųsti priešininką į nokdauną, smogus JAV sąjungininkui Artimuosiuose Rytuose – Izraeliui. Ir dabar buvo tikimasi, kad JAV nepaliks savo sąjungininko nelaimėje ir

JAV demonstrantai prieš karą Šiaurės Vietname.

Ukrainiečių politinis veikėjas, ukrainiečių nacionalizmo ideologas ir teoretikas S. Bandera Šveicarijoje.

įsipainios į tankų lokalinių karų tinklą. Į Maskvą iškviestas Egipto prezidentas Naseras, dar Nikitos Chruščiovo apdovanotas Sovietų Sąjungos didvyrio aukso žvaigžde, gerai įvertino Maskvos planą, tuo labiau kad jis atitiko ir paties Nasero sumanymus, ir arabų šalių lyderių slapto pasitarimo Chartume sprendimą sunaikinti Izraelį kaip valstybę.

Paminklas vengrų politiniam ir valstybės veikėjui Imrei Nadžiui (*Imre Nagy*), nacionaliniam Vengrijos didvyriui, dalyvavusiam 1956 m. įvykiuose.

Tai buvo didelė strateginė Maskvos klaida, niekais pavertusi beveik pusę tų pranašumų, įgytų Vietnamo kare. Nekalbant jau apie tai, kad antrą kartą per trumpą laikotarpį, praėjusį nuo Karibų krizės, SSRS vėl turėjo patirti žeminantį karinį bejėgiškumą, nors vargu ar galėjo sau tai leisti. O uždarius Sueco kanalą, į kurio pakrantę, greitai sutriuškinusi Egipto kariuomenę, išėjo Izraelio kariuomenė, iškilo aibė materialinių problemų. Sovietiniams laivams, aprūpinantiems viskuo, kas būtina, Šiaurės Vietnamą, dabar teko plaukti aplink Afriką, beveik neturint bunkerinių punktų.

Nežinia, ar tai buvo Amerikos žvalgybos kontrsmūgis keršijant už Vietnamą, bet tas lengvabūdiškumas, su kuriuo Sovietų Sąjunga kurstė ginkluotus konfliktus pasaulyje, neliko nepastebėtas ir buvo labai gerai panaudotas paskutinėje Afganistano karo stadijoje.

Būtent tuomet, 1967 metais, į KGB pirmininko postą buvo paskirtas Jurijus Andropovas. Stalino laikais jis dirbo komjaunimo darbą, o per karą šiaurės uostuose priiminėjo sąjungininkų krovinius pagal lendlizą. Ten ir pamėgo viskį „Johnie Walkier“ ir amerikietišką konservuotą dešrą. Andropovui pavyko atkreipti į save dėmesį per 1958 metų visuotinį sukilimą Vengrijoje, kur jis buvo ambasadorium. Kartu su savo padėjėju Kriučkovu jis atsiviliojo į ambasados teritoriją, o paskui pasiuntė į kartuves Imrę Nadį ir tuo nemažai prisidėjo, kad sukilimas pralaimėtų. Andropovas buvo perkeltas į SSKP CK aparatą, o nušalinus Chruščiovą, prisišliejo prie Brežnevo, pasiskelbusio partijos vadovu, šalininkų. Situacija buvo gana pikantiška, nes į šį postą pretendavo Aleksandras Šelepinas – „geležinis Šurikas“, kaip tik ir buvęs KGB pirmininku.

Tuo metu KGB, nors dar ir nepasiekė buvusios Stalino valstybės saugumo ministerijos galios, bet jau pakankamai sustiprėjo, išsiplėtė ir net atkūrė savo garsųjį „likvidavimo skyrių“, organizuojantį politines žmogžudystes ir namuose, ir užsienyje. Pavyzdžiui, VFR buvo nužudytas Ukrainos nacionalistų lyderis garsusis Stepanas Bandera, ir nors, žinoma, tai buvo padaryta Politinio biuro įsakymu ir jo pritarimu, Banderos nužudymu pasinaudota

„Prahos pavasaris". Čekoslovakijos KP sekretorius A. Dubčekas paskelbė reformas. Sovietų Sąjunga ir kitos Varšuvos sutarties šalys (išskyrus Rumuniją) įvedė kariuomenę į Čekoslovakiją ir nuslopino liaudies pasipriešinimą. 1968 m.

„geležiniam Šurikui" nuversti. Būtent Andropovas parengė ir perdavė į Vakarus paketą dokumentų, įrodančių, kad Šelepinas pats (nepaisydamas partijos valios) suplanavo ir įvykdė žmogžudystę kone savanaudiškais tikslais, nes jam nedavė ramybės Banderos valiutinė sąskaita Miuncheno banke.

Kilus tarptautiniam skandalui, Šelepiną pirmiausia išgrūdo į kažkokį nereikšmingą postą, o paskui – į pensiją, ir jo vietą užėmė Andropovas. Tapti slaptosios policijos šefu policinėje valstybėje reiškia užimti patį svarbiausią postą, iš kurio aukštybių atsiveria tikroji padėtis valstybėje ir toli už jos ribų, ir vertikaliai, ir horizontaliai. Andropovas apsižvalgė ir pakraupo iš siaubo nuo to, ką pamatė. Per 14 nepilnų metų, praėjusių po Stalino mirties, šalis virto didžiuliu korumpuotu liūnu, kuris kvėpavo ir liulėjo, kiekvieną akimirką į savo akivarą grasindamas įtraukti ir ideologiją, ir valstybę.

Garbėtroškos Andropovo galvoje kilo mintis, kad padėtį dar galima pataisyti, bet ne būnant KGB šefo poste, o partijos ir valstybės poste, iki kurio jam dar buvo labai toli. Todėl nuo pirmųjų minučių KGB šefas Andropovas pradėjo rengti valstybinį perversmą, moraliai pateisindamas savo veiklą noru išgelbėti partiją ir kitokiais gerais ketinimais, kuriais buvo skersai išilgai grįsti visi Lubiankos rūsiai. Jis mėgino forsuoti įvykius, pasiūlęs sutraiškyti tankais „Prahos pavasarį", – tikėjosi sukelti kataklizmą šalyje ir pasaulyje ir ant jo bangos prasiveržti į valdžios viršūnes. Šįkart nepasisekė. Čekai visiškai nesipriešino, o Jungtinės Valstijos, įklimpusios Vietname, reagavo vangiai, motyvuodamos Potsdamo konferencija su pokario „įtakos sferomis". Tačiau jos pastebėjo Andropovo metodiką ir įsidėmėjo, kad vėliau galėtų pasinaudoti.

SSRS KGB vadovas J. Andropovas.

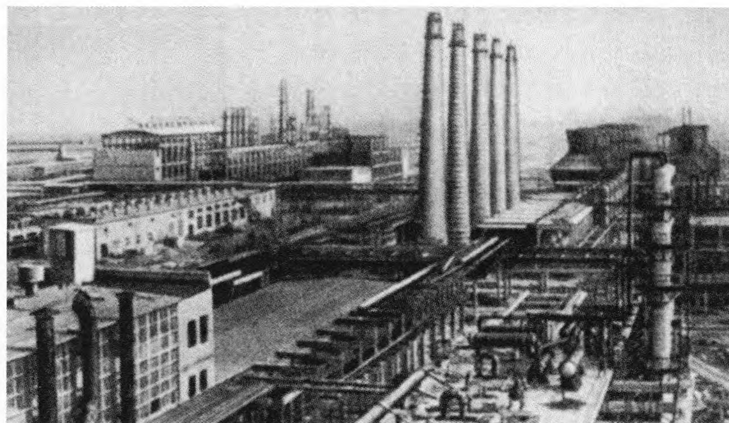

Azerbaidžano Sovietų Socialistinės respublikos herbas.

Kas gi išgąsdino Andropovą, privertė veikti taip tiesmukai? Ogi tai, kad jis su siaubu suvokė, jog laiko išgelbėti šalį iš neišvengiamos pražūties jau beveik neliko, kaip ir erdvės laisvai manevruoti. Bedugnė sparčiai artėjo, reikalaudama greitų ir ryžtingų veiksmų. Bet kokie greiti ir ryžtingi veiksmai įmanomi, jau iki kaklo stovint liūne? Andropovas pradėjo veikti kaip tas bylinų karžygys, kovęsis su hidra, kuriai vietoj nukirstos galvos išaugdavo trys naujos. KGB specialiais kanalais ištisą parą plaukė informacija, nuo kurios šaltu prakaitu apsipildavo tie nedaugelis artimiausių Andropovo žmonių, kuriems ši informacija buvo prieinama.

Daugumoje sąjunginių respublikų visos partinės ir valstybinės pareigos laisvai perkamos ir parduodamos už grynuosius pinigus. Pavyzdžiui, Azerbaidžane rajono prokuroro vieta kainuoja 30 tūkstančių rublių, rajono milicijos skyriaus viršininko vieta – 50 tūkstančių. Šias pareigas galima nusipirkti iš rajono komiteto sekretoriaus, įnešus pinigus grynaisiais. Kolūkio pirmininko pareigos (nors ir buvo nominaliai renkamos) kainavo 80 tūkstančių rublių, nes tai buvo rajono komiteto nomenklatūros pareigybė, atverianti plačias galimybes toliau kopti nomenklatūros laiptais. Paties rajono komiteto sekretoriaus vieta kainavo daug daugiau – 200 tūkstančių rublių, antrojo sekretoriaus – 100 tūkstančių. Pinigus mokėdavo Azerbaidžano komunistų partijos CK sekretoriams, nes tai jau buvo CK nomenklatūros pareigybės. CK parduodavo beveik visus valstybinius postus, ir ne tik valstybinius. Teatro direktoriaus kėdė kainavo 30 tūkstančių rublių, MTI direktoriaus – 50 tūkstančių, akademiko vardas – 50 tūkstančių. Labai brangios, prilygstančios rajono komiteto sekretoriaus postui, buvo bet kurios aukštosios mokyklos rektoriaus pareigos respublikoje – 200 tūkstančių rublių. Tačiau šie pinigai labai greitai atsipirkdavo, nes už įstojimą, tarkim, į užsienio kalbų institutą mokestis buvo 10 000 rublių, į Baku universitetą – 20 000, į medicinos institutą – 30 000, į liaudies ūkio institutą – 35 000 rublių (1970 metų kainomis).

Gerai apskaičiuotas ir pagrįstas kainynas egzistavo ne tik rajonų vadovų ir mokslo bei kultūros veikėjų, bet ir Azerbaidžano vyriausybės ir CK narių pareigybėms. Socialinio aprūpinimo ministro postas kainavo 120 tūkstančių, prekybos ministro – 250 tūkstančių rublių. O už narystę komunistų partijos CK reikėjo pakloti pusę milijono.

Baku naftos perdirbimo gamyklos.

Tyrėjai iškasa Sovietų Sąjungos korumpuotų SSKP ir valstybės darbuotojų paslėptas brangenybes.

Tokia praktika leido vertelgoms, greit stiprėjančiai šešėlinei ekonomikai pasodinti į svarbiausius postus nuo viršaus iki apačios savus žmones, suaugti su partine nomenklatūra ir diktuoti jai savo politiką. Bet netgi ne tai buvo baisiausia.

Didžiulės lėšos, suplaukiančios į komunistų partijos CK ir jo pirmojo sekretoriaus Achundovo rankas, tiesiai keliaudavo užsienin, į sąskaitas užsienio bankuose. Azerbaidžanas buvo laikomas svarbiausiu SSRS naftos – pagrindinio sovietinio eksporto objekto, duodančio milijardinius pelnus garsiausiais naftos doleriais, šaltiniu. Iš tų pasakiškų sumų į valstybės iždą iš esmės nepatekdavo nieko. Bet Achundovas turėjo tik savo dalį. Kitos gijos vedė į Kremlių, kur Andropovas, jei ir galėjo nusigauti, tai tik nieko neklausdamas ir demonstruodamas visišką lojalumą. Tačiau Azerbaidžanas ne tik nebuvo išimtis, jis nebuvo ir pati blogiausia iš korumpuotų šalies sričių.

Kaimyninėje Gruzijoje, kur pirmasis sekretorius buvo kandidatas į Politinio biuro narius Mžavanadzė, o antrasis – Albertas Čiurkinas, įvykiai klostėsi dar įdomiau. Visos pareigos kainavo dar brangiau negu Azerbaidžane, bet norinčiųjų jas nusipirkti buvo tiek daug, kad tekdavo rengti savotiškus aukcionus. Aukcionų dalyviais tapdavo CK sekretoriai ir CK biuro nariai, dažniausiai imdami mokestį brangenybėmis ir valiuta, taip pat atskaitydami procentą Maskvai. Partinis aparatas padalijo respubliką įtakos sferomis, beveik visiškai atkurdamas feodalinio vasaliteto tvarką.

O pranešimai iš Vidurio Azijos atrodė neįtikėtini, kaip Šecherezados pasakos: aukso ir brangenybių prigrūstos olos, požeminiai kalėjimai su grandinėmis prikaustytais vergais, pasakiški rūmai su haremais, žilaplaukiai aksakalai, gulintys kniūbsti priešais komunistų partijos CK pirmojo sekretoriaus Rašidovo rūmus. Ir vėl gijos, vedančios į Maskvą ir užsienį, įskaitant narkotikų taką su slaptomis aguonų plantacijomis, kuris, vingiuodamas po Balkanų ir Artimųjų Rytų šalis, nutrūkdavo Kuboje, įsiliedamas į pasaulinį narkotikų verslą. Medvilnė, narkotikai – milijardai dolerių, byrančių į bedugnę SSKP kišenę. Bet tai – pakraščiai.

O kas dėjosi Maskvoje ir Rusijoje? Korupcija apėmė visas valstybės valdymo šakas nuo gynybos ministerijos iki mėsos ir pieno pramonės ministerijos. Ir visi už tai, kad nebaudžiami vogė iš valstybės, mokėjo duoklę SSKP. Andropovas pradėjo rengti veiksmų planą. Iš pradžių savo jėgas jis vertino pakankamai blaiviai, bet ir nemenkino jų. Galų gale jis buvo aukščiausiojo nomenklatūros sluoksnio atstovas ir anaiptol neketino nieko iš pagrindų keisti. Jis siekė sustabdyti labai pavojingus

Stalino vila Naujajame Afone, Abchazijoje.

„Uždara zona. Šaudo". Už tokių sienų ir užrašų pasislėpę gyveno sovietų šalies partijos ir valstybės vadovai.

procesus, prasidėjusius SSKP CK gelmėse ir nenukrypstamai, nuosekliai įgyvendinamus. Pasisavindama didžiulę dalį nacionalinių pajamų, SSKP išsiųsdavo nesuskaičiuojamas vertybes užsienin, tarsi rengdamasi evakuotis. Susidarė įspūdis, kad partijos viršūnėlė ketina emigruoti iš SSRS ir iš anksto nori užsitikrinti Vakaruose pakenčiamą gyvenimą.

Ir Andropovas ilgai negalėjo suprasti šio proceso motyvų, kaip žmogus negali suprasti daugelio savo poelgių. Juk jis pats buvo nomenklatūros kūnas ir kraujas. Tai buvo tuo labiau nesuprantama, kad sovietinė „anapusinė karalystė", saulėtoji šalis Nomenklatūrija, saugoma čekistų kordonų ir neįžvelgiamos slaptumo uždangos, kasdien klestėjo, stiprėjo ir turtėjo. Komunizmas bendrais bruožais ten jau buvo sukurtas, nors visiškos lygybės nebūtum radęs nė su žiburiu.

Tai davė stimulą tolesnei veiklai. Milijonai specialiųjų lagerių ir gyvenviečių katorgininkų, savo kūnais patręšusių šeštadalį sausumos, sudarė galimybę sukurti nedidelę specšalį. Čia viskas buvo specialu: specialūs gyvenamieji namai, statomi specialiųjų statybos ir montavimo valdybų, kurie be baseinų būtų atrodę taip pat klaikiai, kaip ir paprastas namas be langų; specialios vilos, pensionai, sanatorijos, ligoninės ir poliklinikos; specialūs produktai, parduodami specialiose parduotuvėse, specialios valgyklos, specialūs bufetai ir specialios

Sovietų KGB karininkai tvarko vyriausybinės vilos aplinką.

kirpyklos; specialios autobazės, degalinės ir mašinų numeriai; išsišakojusi specialios informacijos sistema, specialus telefono tinklas, specialios vaikų įstaigos, specialūs klubai ir kino teatrai, specialios laukimo salės geležinkelio stotyse ir aerouostuose; specialūs gimdymo namai ir net kapinės.

Ši specšalis gyveno, ilsėjosi, maitinosi, pirko, keliavo, linksminosi, mokėsi ir gydėsi, niekada nenusileisdama iki liaudies, kurios plėšimu ir buvo grindžiama visa jos gerovė. Atsitvėrusios aklinomis tvoromis ir ginkluota sargyba, žalumoje skendėjo ištaigingos vilos, kotedžai, „medžioklės nameliai", parkai, sodai, teniso kortai, baseinai, poilsinės, oranžerijos, šiltnamiai, arklidės su brangiais elitiniais ristūnais. Nomenklatūros veteranai, tokie kaip Mikojanas, savo užmiesčio rūmus ir didžiulius dvarus pradėjo įrenginėti dar 1919 metais. Senoviniai gobelenai, įvairiaspalviai langų vitražai, asmeninės kino salės, persiški kilimai, senoviniai ginklai, auksinės ir sidabrinės statulėlės, mažmožiai, brangus porcelianas, jaspio vazos, raižyti papuošalai iš dramblio kaulo, indiški šilkai, rūsiai su kolekciniais vynais. Dvarai ir vilos buvo apjuostos įspūdingomis mūro tvoromis, apsaugos ir aptarnaujančio personalo namukais. Jie kuo griežčiausiai pasižadėdavo neišduoti paslapčių ir būdavo skatinami didžiulėmis algomis (toje karalystėje net eilinė valytoja gaudavo daugiau negu pulkininkas).

Sovietų šalies žmonės...

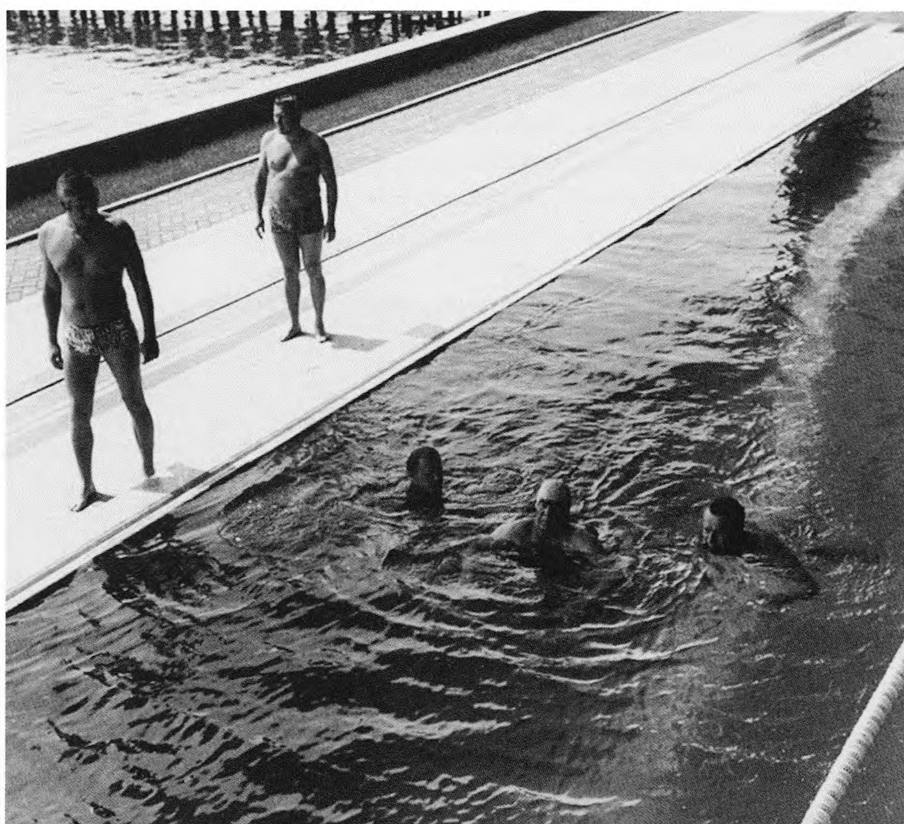
„Tėvai, neveskite kreivais keliais, nerenkite Kalėdų – nepuoškite eglutės". „Auklėti vaikus padės ne dievas, o pedagogas". SSRS. Ketvirtasis dešimtmetis.

J. Stalinas poilsiauja – su vaikais plaukioja laivu Juodojoje jūroje. SSRS. Ketvirtasis dešimtmetis.

Tai buvo gyvenimo būdas, kurį sukūrė Leninas, įstatymu įteisino Stalinas ir palaikė visi jo įpėdiniai. Chruščiovas, kuriam pasirodė mažai vilų, paveldėtų iš Stalino, vos nusigriebęs aukščiausiąją valdžią, įsakė statyti jam naują vilą Picundoje, kuri savo milžinišku plaukimo baseinu su stikliniu stogu ir stiklinėmis sienomis apstulbino net Vakarų Vokietijos ambasadorių Krolį.

Visa tai nomenklatūra valdė visiškai teisėtai, ir niekas niekada neketino su tuo kovoti. Chruščiovo pasipiktinimą ir Andropovo nerimą sukėlė tai, jog nomenklatūra buvo nepasotinama. Tų privilegijų, kurių paprastas žmogus negalėjo net susapnuoti pačiame saldžiausiame sapne, jai buvo juokingai maža. Nomenklatūra tyliai ir nepastebimai perėjo prie Vakarų valiutos, o kadangi jos nuolat trūko, nepaisydavo nieko, kad tik jos uždirbtų. Nuolatinės kelionės į Vakarus kėlė jai vis naujus godumo priepuolius. Ramybės nedavė milijardierių gyvenimo būdas. Vakarų elektroninė aparatūra, Vakarų

L. Brežnevas kiekvieną dieną po dvi valandas plaukiojo baseine. Apsauga – baseine ir prie baseino.

buities įrenginiai, baldai, servisas – visa tai sparčiai keitėsi ir kone kiekvieną mėnesį tobulėjo, atrodė taip geidžiama pilkame tėvyniniame fone ir traukė godžius žvilgsnius, vertė svajoti apie dolerius kaip apie žmogaus laimės viršūnę. Safariai, sekssšou, aukščiausios klasės viešbučiai. Bahamų, Kanarų ir Bermudų salos, ryški saulė, mėlynas dangus, įdegusios merginos studentų kempinguose, ištaigingi restoranai – visa tai taip skyrėsi netgi nuo to, kas buvo jų karalystėje, kad net specšalis atrodė pilka ir šlykšti. Norėta į Vakarus.

Dar daug kas buvo neprieinama: naftos ir finansų karalių baltutėlės jachtos, itin brangūs kazino ir kurortai, privilegijuoti milijonierių klubai – visas tas kunkuliuojantis ir pasakiškai gražus gyvenimas. Visko neišvardysi, o norėta visko. Senelių „raudonojo teroro“ epochoje prisivogtas itališkas statulas ir prancūziškus gobelenus stūmė modernūs prancūzų ir suomių baldai, garsių Vakarų Vokietijos firmų virtuvės komplektai. Pakankamai sudėtingi įrenginiai reikalavo specialaus techninio aptarnavimo. Visa vienos iš KGB mokyklų laida buvo pasiųsta į VFR, į firmos gamyklas ir įgijo virtuvės įrenginių aptarnavimo mechanikų kvalifikaciją. Grįžę į Sovietų Sąjungą, jie aptarnaudavo nomenklatūros butus, bet neprarado ir karininkų

Sovietų kolūkiečiai.

Sovietų valstybei vežami grūdai.
„5-rių metų grūdų paruošų planą per 4-rius metus“.
Kas liks kolūkiečiui?

„Nėra tokių tvirtovių, kurių neįveiktų bolševikai“. Užrašas ant Dnepro hidroelektrinės, kurią statė ir kaliniai. Hidroelektrinės atidarymo iškilmes saugo NKVD-GPU kariai.

SSRS KGB vadovas J. Andropovas atostogauja su šeima.

laipsnių KGB sistemoje. Nomenklatūros butuose puikavosi garso ir vaizdo sistemos „Sony“, „Panasonic“ ir daugelis kitų, žydros vonios ir švelniai gelsvi itališki unitazai. Bet po mėnesio visa tai pasendavo, ir nomenklatūra dėl to kraustėsi iš proto. Viską tekdavo pradėti iš pradžių nuo naujų firmų džinsų iki naujų vaizdo sistemų.

Pinigų neužteko. Ir uždirbti juos kasdien sekėsi vis sunkiau. Smuko gamybos tempai, nuskurdusi liaudis aiškiai pavargo, baigė nusidėvėti gamybos pramonės įrenginiai, o gamyklos ir toliau kepė tankus, raketas, bombonešius ir atominius povandeninius laivus, kurių paklausa pamažu mažėjo net „trečiojo pasaulio“ šalyse, nes vis labiau atsiliko nuo Amerikos modelių. Šalis ir toliau buvo plėšiama, seko gelmės, merdėjo ekonomika, artėjo pražūtis. Amerikos doleris, aplenkdamas elgetiškas SSRS erdves, prasiveržė tiesiai į „anapusinę karalystę“ ir faktiškai Nomenklatūrija ir tapo okupuota priešininko, kuris vis greičiau diktavo savo valią.

Pats Andropovas, suprantama, naudojosi visomis nomenklatūros gėrybėmis. Atostogavo Nicoje, Žydrajame Krante (kai dar buvo jėgų, su kažkokiom ilgakojėm paslaptingom blondinėm), jo trys

Zenitiniai įrenginiai ZSU-57-2 parade Raudonojoje aikštėje. 1964 m. lapkritis.

SSRS CK pirmasis sekretorius L. Brežnevas (trečias iš kairės) ir JAV valstybės sekretorius H. Kisindžeris (*Henry Alfred Kissinger*) (antras iš kairės) medžioklėje.

vaikai, kaip buvo įprasta, mokėsi užsienyje ir darė diplomatinę karjerą. Bet jis aiškiai matė, jog, nesustabdžius šio nežaboto nomenklatūros godumo, žus viskas, neaplenkiant ir pačios nomenklatūros. Rūstūs jo čekistų veidai slaptuose operatyviniuose pasitarimuose, jų pasiryžimas, rizikuojant savo galva, prasiskverbti į visus plyšius ir skyles, teikiant vis šiurpesnę informaciją, sukūrė Andropovui iliuziją, kad padėtį dar galima išgelbėti, sunaikinus senąją nomenklatūrą ir pakeitus ją nauja, sudaryta perdėm iš valstybės saugumo darbuotojų. Socialistinis ratas užsivėrė. Andropovas stojo į klaidingą Lavrentijaus Berijos kelią, užmiršęs apie jo liūdną galą.

O vis prastesnė apskritai visos šalies ir nomenklatūros ekonominė padėtis privertė partijos vadovybę paskelbti įtempimo mažinimo su Vakarais politiką ir išstumti marazman grimztantį savo vadą – Brežnevą – į Vakarus ieškoti užsienio kreditų, be kurių nomenklatūra tiesiog jau negalėjo egzistuoti. Krizę sustiprino labai sumažėjusios pasaulinės naftos ir kitokios žaliavos kainos, taip pat aukso pabrangimas.

Brežnevas išsirengė prašyti Vakarų ilgalaikio kredito naftos gavybos įrenginiams modernizuoti ir grūdams tiekti. Jau daugelį metų Amerikos ir Kanados grūdų tiekimai neleido, turint galvoje visas kitas bėdas, kilti dar ir badui. Šalis bei sistema viso pasaulio akivaizdoje darėsi nerentabili, bet dar nenorėjo to pripažinti. (JAV Kongresas, vykstant debatams dėl grūdų eilinių tiekimų SSRS, prasidėjo polemika: kur logika? SSRS visus savo pinigus išleidžia tankams prieš mus, o mes už tai turime ją maitinti. Tuometinis JAV valstybės sekretorius Henris Kisindžeris į tai atsakė: „Tegu jie savo tankuose bent jau sotūs sėdi. Taip bus patikimiau. Antraip šūviai gali sutrukdyti dolerio puolimą“.)

Andropovas pradėjo veikti. Pasinaudojęs tuo, kad drauge atostogavo su Brežnevu Kryme, jis lyg tarp kita ko pranešė vadui turįs informacijos, kad Azerbaidžane Achundovas moka Maskvai anaiptol ne visą duoklę, slapta persiųsdamas užsienin didžiules sumas, gautas neteisėtai pardavus naftą. Andropovo surinkti dokumentai buvo tokie įtikinami, kad Brežnevas, įsižeidęs, jog taip įžūliai buvo apvogtas, net nepasikonsultavęs su Politinio biuro nariais, leido slaptosios policijos šefui surengti Azerbaidžane plataus masto akciją „keisti partinį ūkinį aktyvą“.

Seniai Andropovo sumanytas karas prasidėjo. Visą naktį Andropovas specialaus ryšio kanalu kalbėjosi su Azerbaidžano KGB pirmininku Heidaru Alijevu. Nors ir prieš patį Alijevą Andropovo seife buvo nemažai kompromituojamosios medžiagos (tai jau kainavo gyvybę trim čekistams iš Maskvos), jis daugiau neturėjo kuo pasikliauti. Alijevą sužavėjo perspektyva tapti Azerbaidžano komunistų partijos pirmuoju sekretoriumi, ir jis pradėjo veikti negailestingai ir ryžtingai. Per visą Azerbaidžaną

nusirito areštų, kratų, patikrinimų, nušalinimų banga. Į pagalbą Alijevui buvo atsiųstos specialios KGB ir prokuratūros brigados. Alijevas užėmė respublikos komunistų partijos pirmojo sekretoriaus postą, paskyrė maždaug 2000 (1983 žm.) čekistų į laisvomis tapusias įvairaus rango nomenklatūrines pareigybes...

Šios akcijos davė didelį pelną, beje, kaip per kiekvieną antpuolį. Nešališki vaizdo ir kino kamerų objektyvai fiksavo slėptuves, jose – už žmogų didesnės šūsnys kupiūrų, metalinės statinės, prigrūstos auksinių monetų ir juvelyrinių papuošalų, trilitriniai stiklainiai žaižaruojančių deimantų, kraupiai švytintys aukso ir platinos luitai. Objektyvams priartėjus prie pinigų, kupiūrų, aiškiai galėjai pamatyti Džordžo Vašingtono žilas garbanas, nėrinių žabo ir griežtą profilį. Doleriai! Ta pati valiuta, vien už kurios laikymą maždaug 200 tūkstančių žmonių gyveno už atgimusio Gulago spygliuotosios vielos. Achundovas niūriai šypsojosi. „Tasai šunsnukis, – sakė jis, turėdamas galvoje gal Alijevą, o gal kažką aukščiau, – pavogė mano pinigus, kuriuos sąžiningai uždirbau. Šlovė Alachui, jis rado tik menką dalelę. Te jie padaro jį laimingą, o jo namus – šviesesnius. Pirma, jis suprato ir žinojo, kad pavyko pagriebti tik smulkmę, paslėptą kasdienėms ir skubioms išlaidoms. Visa, kas buvo prisiplėšta per ilgus metus, jau seniai paslėpta už plieninių Vakarų bankų sienų. Antra, Achundovas pasilikdavo tik šiek tiek daugiau nei trečdalį grobio, o du trečdaliai plaukdavo į Maskvą. Tai suprantama. Nesuprantama štai kas – kodėl tai taip nustebino Andropovą, kad jis pasakė generolui pulkininkui Pirožkovui, savo pavaduotojui: „Visos gijos veda į Maskvą. Pas ką?“ Pirožkovas nustebęs žvilgtelėjo į savo šefą ir leido sau nusijuokti. „Tikriausiai pas mus“. Bet buvo tik iš dalies teisus.

Gruzijos KP CK pirmasis sekretorius E. Ševardnadzė (antras iš kairės).

Kitas smūgis buvo smogtas Gruzijai. Nušalinus nuo valdžios Mžavanadzę, CK pirmuoju sekretoriumi tapo generolas Eduardas Ševardnadzė. Laimikis buvo dar didesnis negu Azerbaidžane, nes Ševardnadzė nurodė savo žmonėms nesidrovint paveikti suimtuosius aparato darbuotojus visokiausiomis bauginimo priemonėmis, net fizinėmis. Ir pliekė iš siaubo pabalusius vakarykščius rajonų komitetų sekretorius, stengdamiesi išmušti iš jų, kur paslėpti lobiai. Rezultatas buvo netikėtas. Gauta nemažai įrodymų, kad su visais šalies reikalais tiesiogiai susijęs SSKP centrinis aparatas, bet dalis šių įrodymų, praplaukę pro Ševardnadzę ir Andropovą, kažkur be pėdsakų dingo.

Ir vėl operatyvinių darbuotojų vaizdo kameros fiksuoja kalnus pinigų pakelių – čia taikiai sugyvena ir niūrus pasaulinio proletariato vado profilis, ir griežtas Vašingtono veidas, ir išdidūs Britanijos karalių veidai. Akinantis aukso ir briliantų spindesys rytietiškų kilimų ornamentų fone sukūrė kažkokią pasakišką, netikrovišką aplinką. Kažką panašaus jau esame matę Holivudo filmuose apie kapitono Flinto ir kapitono Morgano – garsiųjų piratų, visame pasaulyje žinomų milijardierių dinastijų protėvių, lobius.

Taigi pirmieji žingsniai žengti. KGB užgrobė valdžią dviejose sąjunginėse respublikose ir pradėjo kovos veiksmus Vidurio Azijoje, kur antpuolių taktika nebuvo sėkminga. Maskvos operatyvinėms tardymo brigadoms kelią pastojo su mafija mirtinai suaugusios vietinės partinės ir čekistų struktū-

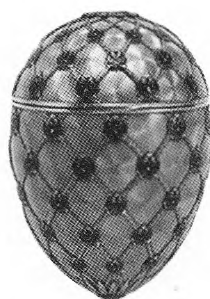
SSKP Uzbekijos SSR aukščiausiojo sovieto prezidiumo pirmininkė Jadgar Nasridinova minėjime skirtame sovietų aviacijai.

ros. Feodalinė patriarchalinė etika neleido greitai rasti šiose respublikose savų Alijevų ir Ševardnadzių. „Svetimi pinigai laimės neatneš,– pasakė generolas Nijazovas, kuriam pagal Kaukazo variantą buvo siūloma užimti Rašidovo vietą, – be to, toji šeima juos uždirbo dorai". Partinės struktūros dalijosi į klanus–šeimas, ir tos grynai feodalinės grupuotės visą liaudį laikė savo vergais, nepriklausomai nuo atliekamo darbo.

Per amžius didžiausiu etikos pažeidimu šiose vietose buvo laikoma domėtis, kaip bajus, chanas ar emyras elgiasi su savo vergais. Tuose kraštuose tuomet įvyko įsidėmėtinas atsitikimas. Gana žinomas žurnalistas Anvaras Rachimovas, turėdamas stiprius, kaip jam rodės, ryšius Maskvoje, kai kuriuose centriniuose laikraščiuose išspausdino straipsnių, labai atsargiai pasakojančių apie tai, kas vyksta Uzbekistane ir kaimyninėse respublikose. Buvo paminėta ir Jadgar Nasridinovos, SSKP CK narės, Uzbekijos SSR aukščiausiosios tarybos prezidiumo pirmininkės pavardė. Kalbama buvo visai ne apie tai, kad Nasridinova, turėdama teisę suteikti malonę, iš kiekvieno nuteistojo už amnestavimą ima kyšį iki 100 tūkstančių rublių, ir ne apie tai, kad ji sankcionavo vergišką vaikų darbą medvilnės plantacijose, ir ne apie tai, kokios scenos vyksta už jos rūmų sienų, kur milžiniškose terasose klykauja povai ir trijų metrų ilgio eršketai nardo smaragdiniame pasakiškų baseinų vandenyje, ir ne apie pačius rūmus, tarsi išnirusius iš Šecherezados pasakų. Buvo kalbama apie tai (pažodžiui), kad „draugei Nasridinovai reikėtų pakylėti vadovavimą respublikai iki partijos keliamų šiuolaikinių uždavinių lygio".

Uzbekijos vaikai medvilnės plantacijoje.

Faberžė velykinis „Karūnavimo" kiaušinis, bolševikų parduotas 1927 m. užsienio aukcione.

Sovietų antikvarinės vertybės, parduotos Vakarų aukcionuose.

Po šio raginimo Rachimovas dingo. Ne taip kaip kitų, jo ėmė ieškoti. Ir ne privatūs asmenys, bet visa KGB, kurios agentas buvo Rachimovas, brigada. Paaiškėjo, kad žurnalistas gimė Bucharos srities Džarnako kišlake. KGB pirmininkas Taškente, skėsčiodamas rankomis, pasakė: „Mes čia niekuo dėti. Vietos tradicijos. Tai Karimovų šeimos reikalas. Jis – jų žmogus". Karimovas, galingo Bucharos klano, užėmusio visas vietas vietiniame partijos srities komitete, atstovas, nuoširdžiai pasipiktino. Rachimovas? O kam jums žinoti, kur Rachimovas? Nurodinėkit Maskvoje!

Tik daug vėliau paaiškėjo, kad žurnalistas buvo laikomas specialiame kalėjime, kurių daugybė buvo įvairių dvarų teritorijose. Galingi vietos valdovai, tapę partiniais sekretoriais ir CK nariais, bet savivale pranokę senųjų laikų chanus, turėjo savo asmeninius kalėjimus.

Rachimovas buvo sukaustytas grandinėmis, su trinka ant kaklo, kentė smūgius, patyčias. Nuo tokio gyvenimo jis galiausiai išprotėjo ir netrukus po to, kai buvo išlaisvintas, mirė. Tačiau jo tragiškas likimas net nefigūravo daugiatomėje garsiosios „Uzbekijos bylos" istorijoje.

Antpuolis prieš Vidurinę Aziją nepavyko, ir Andropovas buvo priverstas tai pripažinti. Jo pasiųsti čekistai bemat įklimpo į garsius skandalus. Vieną netikėtai sučiupo jo paties automobilyje, kuriame, kviestiniams matant, rado pinigų prikimštą „diplomatą".

Iš anksto buvo parašytas kyšio davėjo pareiškimas. Kitą apkaltino mėginimu išprievartauti nepilnametę, trečią – po kažkokių pietų išvežė į ligoninę, kur šis vos atsigavo. O trys SSRS prokuratūros ypač svarbių bylų tardytojai dingo (beje, nerasti iki šiol). Aukšti pareigūnai, su kuriais Andropovas siejo tiek vilčių, švietė veidmainiškomis azijiečių šypsenomis, apsimesdami visiškai nesuprantą, ko iš jų nori: argi mes tiksliai ir tvarkingai nemokam bakšišo Maskvos didžiajam broliui? O gal didžiajam broliui maža? Tai reikia taip ir sakyti, o ne kvaršinti mums galvas ir įžeidinėti garbingus žmones įtarinėjimais, kad jų veidai nepaženklinti sąžiningumo antspaudu...

Į Andropovą iš Kremliaus padvelkė tokiu šalčiu, kad KGB šefą net drebulys nupurtė. Jis suprato, jog tokiai globalinei operacijai jam dar nepakanka jėgų. Paaiškėjo ir kita: beprasmiška mėginti įvesti tvarką respublikose, jei visi keliai veda į Maskvą. Beprasmiška tonomis vežti iš respublikų piniginius ženklus ir vertybes, jei net jis, KGB šefas, dorai negali pasakyti, kur jie paskui patenka? Į valstybės pajamas. Tai žino kiekvienas moksleivis. O ką reiškia tie abstraktus žodžiai „į valstybės pajamas"?

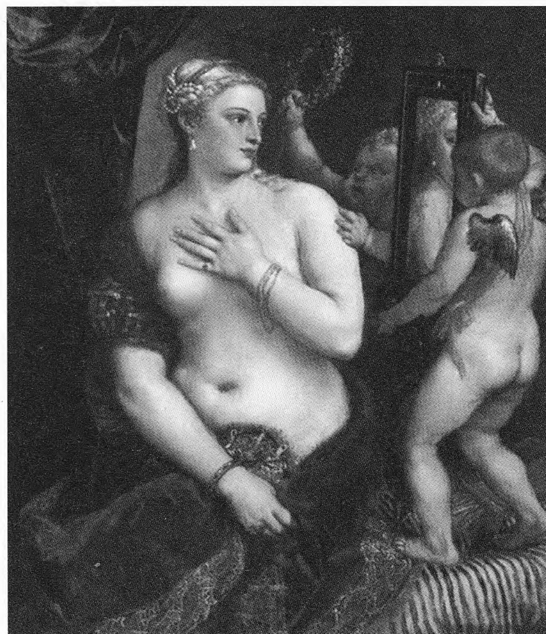
O jie reiškia tik tiek: į SSRS pajamas, nes partija taip pat nepermaldaujamai, tik kur kas pagrįsčiau, seniai pakartojo garsiuosius Liudviko XIV žodžius: „Valstybė – tai aš!“ Vadinasi, visos akcijos, taip entuziastingai įvykdytos Andropovo ir jo čekistų, iš esmės buvo tik partijos turto perskirstymas SSKP centrinių struktūrų naudai.

Ar Andropovas tai suprato? Žinoma. Juk jis pats buvo tų pačių centrinių struktūrų atstovas ir, jei pasiekė ko šiomis akcijomis, tai tik tiek, kad pasodino į dvi svarbiausias vietas respublikose savo žmones – potencialius sąjungininkus būsimojoje kovoje dėl aukščiausiosios valdžios, į kurią jis žengė pirmąjį žingsnį. O jo žmonių konfiskuoti turtai išnyko valstybės banko gelmėse, ir net jis negali jų kontroliuoti. Tai – partijos auksas, o jis – tik vienas iš jos kareivių. Bet čekistų veiduose atsispindėjo nuoskauda ir nusivylimas.

Štai VRM, pavyzdžiui, nė nemano visko, kas konfiskuota, atiduoti „valstybei“. Vidaus reikalų ministras – visagalis Andropovo varžovas armijos generolas Ščiolokovas VRM sistemoje atidarė gausybę uždarų parduotuvių, kur pusvelčiui net eiliniams darbuotojams (įvairiems pulkininkams ir papulkininkiams) parduodama nuostabių prekių: džinsų, kailinių, elektronikos, įvairiausių antikvarinių daiktų, surinktų kasmet paskelbus nuosprendį su turto konfiskavimu šimtams tūkstančių šalies gyventojų. O jau apie vadovybę nėra ko nė kalbėti!

Andropovas žino, kaip žino ir tai, kad VRM pradėjo ne tokio didelio masto žaidimą, kokį jis pats sumanė. VRM purto šalies gyventojus, turėdama instrukciją, draudžiančią pakilti net iki ministrų pavaduotojų lygio, partinės struktūros nė vieno VRM darbuotojo, nepriklausomai nuo rango, neįsileidžia net per SSKP rajonų komitetų slenkstį, kad ir kokios gijos ten vestų – net grynai buitinių žmogžudysčių pėdsakai.

Bet VRM niekur ir nelenda, ji seniai rado savo „aukso“ gyslą. Padėtis šalyje tokia, kad galima užsimerkus čiupti kiekvieną ūkio darbuotoją, prekybos ar tiekimo atstovą, išsunkti iš jų viską, ką prisiplėšę, ir atiduoti, kas priklauso, į „valstybės“ pajamas, neužmirštant ir savęs. Vakaruose niekada nesilpsta susidomėjimas puikiomis ikirevoliucinėmis Rusijos antikvarinėmis vertybėmis, o dabar susidomėjimas, taigi ir kaina, smarkiai išplaukdavo už kordono, ir tuo pat metu pasirūpino savais kanalais joms perimti. Visi antikvariatai tapo VRM įstaigų filialais. Antikvariato kolekcininkai buvo įtraukti įskaiton, jiems pamažėle, bet užtikrintai buvo kurpiamos bylos su privalomu turto konfiskavimu. O jei kolekcininkas įrodydavo esąs tyras kaip krištolas (retai, bet pasitaikydavo) ir užsitikrindavo įtakingų žmonių (ne žemesnių kaip Galinos Brežnevos lygio) paramą, gauti iš VRM ką nors iš to, kas buvo atimta kratos metu (viskas, suprantama, būdavo atimama iš anksto, numatant rezultatą), buvo taip sunku, kad vargu ar atsiras dešimt žmonių, kuriems tai pavyko...

Ticiano (*Titian*) paveikslas „Venera su veidrodžiu" (Venus mirror), Sovietų Sąjungos valdžios parduotas JAV aukcione Pauliui Melonui (Paul Mellon). A. Melonas jį padovanojo Vašingtono nacionalinei galerijai. Užsienio aukcionuose bolševikai pardavė daugybę konfiskuotų, „surinktų" antikvarinių dirbinių, tarp jų garsiausių pasaulio dailininkų – Rembrandto, Rafaelio, Jan'o van Eiko, Velaskeso, van Deiko ir kitų paveikslų. Buvo parduota daugiau nei 100 paveikslų.

SSRS prokuratūros tyrimo grupės, iš valstybės pareigūnų mafijos ėmusios kyšius, konfiskuotų brangenybių dalis. 1988 m. balandis.

Konfiskuotos antikvarinės vertybės būdavo eksponuojamos specialioje VRM parodų salėje Maskvoje, Ogariovo 6. Dabitos iš partinio aparato pasirinkdavo kai kuriuos daiktus sau, o likusiuosius maloningai leisdavo realizuoti Vakarų rinkoje, suprantama, už valiutą. Ir VRM, naudodamasi savo ir kriminalinio pasaulio kanalais, nuolat papildydavo partijos aukso aktyvus. Jei būtinai reikėdavo, recidyvistus nusiųsdavo ir į muziejus, kur reikiamu metu nagingos rankos išjungdavo signalizaciją ir užmigdydavo (arba nužudydavo) apsaugą, pagrobdavo istorinės reikšmės vertybes. (Kiek daug nuostabių vertybių suspėjo sukurti rusų liaudis, jei per nenutrūkstamą septyniasdešimt metų plėšikavimą jos turtų taip ir nesugebėjo išsemti iki dugno!) Tokios istorijos jau nedaug ką stebino. Juk įsakė SSKP Leningrado srities pirmasis sekretorius Romanovas atvežti jam Ermitaže laikomą Jekaterinos II servizą ir sudaužė jį į šukes, šokdamas savo dukters vestuvėse. Ir nieko. Niekas nė necyptelėjo!

Vienas iš servizų „Žalioji varlė", sukurtų Jekaterinos II rūmams. Servizas pavadinimą gavo nuo Česmeno rūmų, kurie tuo metu stovėjo pelkės viduryje (suomiškai – kikerikesen – varlių bala), emblemos, kuri puošė visus 952 servizo indus.
Šie rūmai ir šiandien stovi Peterburge.

Visas antikvarų pasaulis žinojo apie beždžionės figūrėlę, išpjaustytą iš didžiulio vientiso gintaro gabalo ir besipuikuojančią užsieniečius aptarnaujančios Maskvos „Opalo" parduotuvės vitrinoje. Turtingi turistai ne kartą taikėsi į vitrinoje stovintį gintarinį stebuklą, bet jiems visad atsakydavo, kad daiktas yra nacionalinis turtas, ir todėl neparduodamas. Vieną gražų rytą beždžioniukė iš vitrinos

išnyko. Šios naujienos privilioti Maskvoje akredituoti Amerikos korespondentai apipylė klausimais juvelyrinės parduotuvės pardavėjas ir administraciją. Pardavėjos atsakinėjo stereotipiškai: „Daiktas parduotas", o administracija paslaptingai pakeldavo akis į dangų, skėsčiodama rankomis.

Juk negalėjo jie papasakoti, kad VRM generolo Čiurbanovo, Brežnevo žento, ir Ščiolokovo pavaduotojo įsakymu naktį iš patalo buvo pakeltas parduotuvės vedėjas, ir gintarinis stebuklas dingo. Čiurbanovas, jei tikėsime jo žodžiais, vykdė savo žmonos Galinos Leonidovnos užgaidą, bet nepaisant visų likimo, įgrūdusio patį Čiurbanovą už grotų, grimasų, nepaisant daugybės kratų, atliktų daugybėje generalinio sekretoriaus dukters butų ir vilų, beždžioniukės taip ir nerado. Perlydyta į dolerius, ji atsidūrė privačioje kolekcijoje Vakaruose.

Neliko nepastebėtas ir unikalus senovinio darbo briliantų koljė, priklausęs žinomai kino žvaigždei Zojai Fiodorovai. Koljė aktorei kadaise padovanojo jos vyras, Amerikos admirolas, karo metais su diplomatine misija gyvenęs Maskvoje. Po karo, pagal visas Stalino diegiamas socialistinio gyvenimo būdo taisykles admirolą ištrėmė, o Zoją Fiodorovą išsiuntė į koncentracijos stovyklą. Matyt, nujausdama savo likimą, aktorė atidavė koljė saugoti draugams ir jo neprarado. Dabar, Brežnevui paskelbus įtempimo mažinimo politiką, – mat trūko tvirtos valiutos ir artėjo ekonominė katastrofa, – aktorė pamėgino išvažiuoti pas vyrą į Jungtines Valstijas ir gavo leidimą.

Dviejų Stalino premijų laureatė, sovietų nusipelniusi aktorė Zoja Fiodorova. Aktorė susipažino su JAV atašė D. Teitu (*J. Tate*) ir pagimdė dukrą. D. Teitas buvo paskelbtas SSRS nepageidaujamu ir 1945 m. išvyko. 1946 m. Z. Fiodorova buvo nuteista kalėti 25 metus už šnipinėjimą. 1955 m. paleista. 1981 m. neaiškiomis aplinkybėmis rasta nužudyta namuose.

Z. Fiodorova ir S. Filipovas filme „Medaus mėnuo". Aktorė Z. Fiodorova vaidino daugelyje sovietų filmų: „Maskva netiki ašaromis", „Vestuvės Malinovkoje" ir kt.

Tačiau koljė per sieną nepraleido, pareiškę Fiodorovai, kad tokį vertingą daiktą išsivežti galima tik turint specialų leidimą. Fiodorova nusprendė užtrukti Maskvoje, kad gautų jį. Būtų numojusi ranka, jei tai nebūtų vienintelis jos jaunystės meilės prisiminimas. Meilės, kuri taip brangiai aktorei kainavo. Po kelių dienų Zoją Fiodorovą rado nušautą į pakaušį jos bute, o koljė gerokai vėliau aptiko tarp nusišovusio generolo Ščiolokovo daiktų. Ir ne tik šį koljė.

Visa tai Andropovas žinojo. Jis mėgino priartinti KGB prie VRM reikalų, ir atsirinkdamas bylas apie daiktus, „turinčius didelę istorinę meninę vertę". VRM aktyviai priešinosi, nenorėdama įleisti varžovų į savo turtingą aruodą, bet vis dėlto nenoromis sutiko „išimtiniais atvejais rengti bendras operacijas". Dar iki to Andropovui pavyko įterpti dalį savo karininkų į KSNG sistemą ir bent iš dalies kontroliuoti vadinamąją „specialiąją miliciją", turinčią reikalų su smulkiaisiais ir vidutiniais spekuliantais valiuta.

Tačiau paaiškėjo, kad antikvarinės bylos anaiptol ne tokios paprastos ir lengvos, kaip atrodė iš pirmo žvilgsnio. Į akademiko Čiudnovskio butą vidury dienos įsiveržė gauja plėšikų, kurių „kaukazietiška tautybė", oficialiąja kalba kalbant, iškart krito į akis. Nusikaltėlius domino akademiko paveikslų kolekcija. Su akademikais buvo sudėtinga. Jiems nebuvo galima inkriminuoti, kaip visiems kitiems kolekcioninkams, kad kolekcija įsigyta už „ne darbu gautas pajamas", taigi ir įrodyti konfiskavimo į „valstybės pajamas" teisėtumą. Todėl akademikams buvo taikomi kitokie metodai. Surišę šeimininką, plėšikai pradėjo traukti iš rėmų keletą nepaprastai brangių Matiso, kuris Vakaruose darėsi vis madingesnis, paveikslų. Vienas iš nusikaltėlių, peiliu atlenkinėdamas rėmo vinis, skubėdamas bedė ašmenis sau į riešą ir gana rimtai susižeidė. Padarę savo darbą „kaukaziečiai" dingo.

Dabar darbo ėmėsi KGB. Nukentėjusiojo aprašymas buvo tikslus, ir patyrę operatyvininkai greitai suprato, kad kalbama apie nusikaltėlių gaują iš Baku, ne kartą įsipainiojusią į panašius darbelius. Tiesioginis specialus ryšys su Baku veikė puikiai ir jau po valandos Azerbaidžano KGB buvo perduotas įsakymas iš Maskvos suimti grupę, nurodant, kad būtų tikriau, vardus ir pavardes. Kaip nusivylė Maskva, kai Baku, atidžiai išklausę iš Maskvos gautą informaciją, atsakė: „Taip, šita grupė gerai žinoma, bet, deja, matyt, čia kažkokia klaida, nes išvardyti žmonės jau beveik metai kaip išvažiavę užsienin su Izraelio vizomis". Bet KGB nebūtų

Sovietų politinis veikėjas, SSKP CK sekretorius B. Ponomariovas, N. Chruščiovas.

KGB, jei pasikliautų tik žodžiais ir naudotųsi tik oficialiais kanalais. Susisiekė su agentūra ir išaiškino, kad visa gauja ramiausiai gyvena Baku, niekur neketina važiuoti, priešingai, neseniai grįžo iš Italijos, parsivežė „krūvą“ valiutos.

Andropovas pasijuto įžeistas. Speciali operatyvininkų komanda inkognito, laikydamasi visų konspiracijos taisyklių, išskrido į Baku. Vienoje iš karinių bazių netoli miesto jų laukė tuoj skristi pasirengęs lėktuvas. Gaują greitai ir be triukšmo susėmė mieste, sukišo į mašinas ir, net nepasilabinę su vietos KGB, pristatė į Maskvą. Nusikaltėlius atpažino tuoj pat ir be jokio vargo. Būdingi veidai, randas ant rankos – viskas sutapo. KGB pulkininkas, spausdamas ranką akademikui, sveikino jį dėl sėkmės, įtikinėjo, kad tolesnis tardymas netruks nė mėnesio.

Po savaitės akademiką vėl iškvietė pas tardytoją. Žvelgdamas kažkur virš jo galvos į Dzeržinskio portretą, pulkininkas, sunkiai rinkdamas žodžius, pranešė, kad byla nutraukta, nusikaltėliai paleisti trūkstant įrodymų. Akademikas aikčiodamas ir stebėdamasis iškart paklausė, kur galima apskųsti tokį sprendimą. Pulkininkas patylėjęs atsakė: „Matyt, apskųsti galima, jei tuojau pasiskųsite asmeniškai draugui Brežnevui“.

Pulkininkas darė tai, ką jam įsakė. Akademikas atgulė ligoninėn, neišlaikęs tokios dinamiškos neprognozuojamų įvykių raidos. Bet jie abu būtų buvę sukrėsti dar labiau, jei būtų sužinoję, kad dėl šios bylos Andropovas patyrė tokį pažeminimą, kokio nebuvo patyręs nuo Stalino laikų, kai generalisimas prisiminė jo kontaktus su sąjungininkais karo metais ir vos nelikvidavo, nes buvo nuoširdžiai įsitikinęs: bet koks ryšys su užsieniečiais visad baigiasi sovietinio žmogaus užverbavimu į imperialistinę žvalgybą.

Andropovą išsikvietė Suslovas – Politinio biuro narys ir svarbiausias partijos ideologas. Jo kabinete buvo ir Borisas Ponomariovas – SSKP CK tarptautinio skyriaus vedėjas. Suslovas sausai pasidomėjo, kodėl Andropovo žmonės leidžia sau banditiškas akcijas sąjunginių respublikų sostinėse, net neinformuodami apie tai vietos partinės vadovybes. Andropovas mėgino paaiškinti, kad kalbama

„Būkite akylūs ir budrūs!“ – F. Dzeržinskis. Sovietų plakatas.

apie pavojingus nusikaltėlius, galima sakyti, apie banditų formuotę, kuriai likviduoti buvo tiek nedaug laiko, kad tiesiog nebuvo įmanoma jo gaišti tarprespublikiniams derinimams. Į tai Suslovas pastebėjo, kad tik teismas, o ne saugumo įstaigos sprendžia, kuris asmuo yra nusikaltėlis ar banditas. Apie tai esą nemaža partinių dokumentų ir suvažiavimų nutarimų, kuriuos Andropovui neprašal būtų pastudijuoti.

Dar ne visai suprasdamas beužsimezgančios intrigos esmę, KGB šefas apstulbęs žvilgtelėjo į vyriausiąjį partijos ideologą, bet čia į pokalbį įsiterpė Ponomariovas. Borisas Ponomariovas buvo įtakingiausia figūra SSKP CK aparate, tokia įtakinga, kad apie jo vadovaujamo CK tarptautinio skyriaus reikalus net Andropovas žinojo tik tiek, kiek jam derėjo žinoti. Visi mėginimai sužinoti daugiau arba atsitrenkdavo į akliną neįžvelgiamo slaptumo sieną, arba ištirpdavo kontrversijų, sumaniai paleistų gandų ir talentingų legendų labirintuose. Andropovo žmonės aptarnavo CK tarptautinį skyrių, naršydami po pasaulį su užsienio valiutos lagaminais,

1962 m. gruodį SSKP CK pirmasis sekretorius N. Chruščiovas aplankė dailininkų avangardistų parodą Maskvoje. Jo pasipiktinimui nebuvo ribų, tad barė dailininkus: „...Kas tai? Kas čia? Jūs vyrai ar pederastai, kaip jūs galite tai piešti? Ar turite jūs sąžinę?" Dokumentinio filmo kadras apie dailininkų parodą ir SSRS partijos veikėjų N. Chruščiovo, M. Suslovo, A. Šelepino, S. Pavlovo apsilankymą joje.

perduodami juos nuošaliose vietose iš rankų į rankas įvairių broliškų partijų atstovams, kairuoliškoms grupuotėms ir įvairiausioms teroristinėms organizacijoms – vieninteliams išsigimusio komunistinio darbininkų judėjimo atstovams.

Iš šių kurjerių mozaikinių raportų sunku buvo susidaryti išsamų vaizdą. Veikė sena konspiracinė schema, užgimusi dar genialiose Parvuso ir Lenino – talentingiausių XX amžiaus nusikaltėlių – galvose. Mažas, liesas ir judrus it spermatozoidas Ponomariovas išsiskyrė nomenklatūros veikėjui neįprastu darbštumu, pats malėsi po pasaulio šalis ir galėjo prieiti prie visų planetos partijų generalinių sekretorių, įskaitant ir Brežnevą, bet kuriuo dienos ar nakties metu. Žvelgdamas į Andropovą pro storus Vakarų Vokietijos pagamintų akinių stiklus, Ponomariovas nuobodžiu ir gergždžiančiu balsu netikėtai pradėjo skaityti jam paskaitą apie socializmo plėtros problemas. Komunistinės visuomenės kūrimas, pažymėjo CK tarptautinio skyriaus vedėjas, šiuo metu susiduria su kliūtimis: kai kurie žmonės ir, neslėpsim, tam tikros gyventojų kategorijos, patekusios Vakarų propagandos įtakon ir dėl to išsigimusios, neigia socialistinį valstybingumą. Kas kas, o Andropovas tikriausiai žino, kiek jėgų ir lėšų skiria CŽV šiems tikslams, skleisdama tarp sovietinių žmonių miesčionišką ideologiją, potraukį prabangai ir nepasotinamam vartojimui.

Vis labiau stebėdamasis, Andropovas atidžiai klausėsi. Žinoma, jis ir pats mokėjo kalbėti „naująja partine kalba", bet kaip ir visi, suprato ją prastai. Todėl mūsų partijos politika, tęsė Ponomariovas, komunizmo kūrimo srityje, kaip ir anksčiau, grindžiama nemirtingomis Markso ir Lenino idėjomis apie visuotinę lygybę vieningoje socialistinėje tėvynėje. Neištvėręs Andropovas pasidomėjo, ką bendra su visomis tomis, be abejonės, neginčijamomis tiesomis, turi ginkluotas plėšikavimas, kai buvo pavogti kelių milijonų dolerių vertės Matiso paveikslai. O tą, paaiškino Ponomariovas, kad kelių milijonų dolerių vertės Matiso paveikslai nekaba kiekviename bute, todėl sukuria nervingą klasinės nelygybės aplinką neklasinėje visuomenėje. Yra daiktų, kurių apskritai negalima laikyti privačiose kolekcijose, – ir ideologiniais, ir pačių daiktų saugumo sumetimais, ir minėtas atvejis tai labai aiškiai parodė. Suslovas pritardamas linksėjo galva, žvelgdamas į erdvę.

„Tai kurgi tie paveikslai?" – pro dantis iškošė Andropovas, iš padilbų žiūrėdamas į CK tarptautinio skyriaus vedėją.

Ponomariovas vos nepašoko. „Nejau kalbame apie paveikslus?" – kone suriko jis. – Kalbame apie žmones, kuriuos jūs suėmėte Baku, pažeisdami visas socialistinio teisėtumo normas. Draugas Alijevas (Andropovas atsiduso ir užsimerkė) pasipiktinęs skambino pačiam Leonidui Iljičiui, ir tasai ketina kelti klausimą Politiniame biure. Partija visada kovojo ir kovos su savivale ir neteisėtumu!" Ponomariovas, be visa kita, dar buvo ir akademikas, taigi ginčytis su juo buvo sunku... Įsakydamas KGB tardymo valdybos viršininkui generolui leitenantui Kurbanovui paleisti bakiečius, Andropovas kreivai šypsodamasis tarė: „Pas nieką daugiau nevaikščiosiu į svečius. Bijau pamatyti tuos paveikslus kieno nors kolekcijoje".

„Aš galiu pasakyti, kieno, – šyptelėjo Kurbanovas. „Kol kas nereikia, – sustabdė jį Andropovas, – pasakysite, kai paklausiu..." Jis pats kolekcionavo paveikslus, rinko praėjusio amžiaus prancūzų erotinę bronzą, muzikavo ir net žaisdamas rašinėjo eilėraščius, kaip Mao Czedunas. Todėl buvo dvigubai įžeistas.

Приложение к письму
от 10 января 1985 года

Пролетарии всех стран, соединяйтесь!
ВСЕСОЮЗНЫЙ ЛЕНИНСКИЙ КОММУНИСТИЧЕСКИЙ СОЮЗ МОЛОДЕЖИ
НИКОЛАЕВСКИЙ ОБЛАСТНОЙ КОМИТЕТ ЛКСМ УКРАИНЫ

Для служебного пользования
Секретарям ГК, РК ЛКСМ Украины

Направляем примерный перечень зарубежных музыкальных групп и исполнителей, в репертуаре которых содержатся идейно вредные произведения, а также список тарифицированных вокально-инструментальных ансамблей СССР.

Рекомендуем использовать эти сведения для усиления контроля за деятельностью дискотек.

Данной информацией необходимо обеспечить все ВИА и молодежные дискотеки района.

Секретарь обкома комсомола — П. Гришин

Примерный перечень зарубежных музыкальных групп и исполнителей, в репертуаре которых содержатся идейно вредные произведения

Название коллектива	Что пропагандирует
1. Секс Пистолз	— панк, насилие
2. Б-52	— панк, насилие
3. Меднесс	— панк, насилие
4. КЛЭШ	— панк, насилие
5. Стрэнглэрс	— панк, насилие
6. Кисс	— неофашизм, панк, насилие
7. Крокус	— насилие, культ сильной личности
8. Стикс	— насилие, вандализм
9. Айрон Мейден	— насилие, религиозное мракобесие
10. Джудас Прист	— антикоммунизм, расизм
11. Ай Си Ди Си	— неофашизм, насилие
12. Спаркс Спаркс	— неофашизм, расизм
13. Блек Сабат	— насилие, религиозное мракобесие
14. Элис Купер	— насилие, вандализм
15. Назарет	— насилие, религиозный мистицизм, садизм
16. Скорпион	— насилие
17. Чингиз Хан	— антикоммунизм, национализм
18. Уфо	— насилие
19. Пинк Флойд (1983)	— извращение внешней политики СССР («Агрессия СССР в Афганистане»)
20. Толкинхедз	— миф о советской военной угрозе
21. Перрон	— эротизм
22. Бохханон	— эротизм
23. Ориниджинелз	— секс
24. Донна Саммер	— эротизм
25. Тина Тернер	— секс
26. Джанйор Энглиш (Регги)	— секс
27. Кенед Хит	— гомосексуализм
28. Манич Мешин	— эротизм
29. Рамонэ	— панк
30. Ван Хейлен	— антисоветская пропаганда
31. Хулио Иглесиос	— неофашизм
32. Язоо	— панк, насилие
33. Данич Мод	— панк, насилие
34. Виллидж Пипл	— насилие
35. Тен Си Си (10сс)	— неофашизм
36. Стоджис	— насилие
37. Бойз	— панк, насилие
38. Блонди	— панк, насилие

«ВЕРНО»
зав. общим отделом обкома комсомола — Е. Прижинская

Ukrainos Nikolajevo srities komjaunimo komiteto sudarytas užsienio grupių „...idėjiškai kenksmingų kūrinių" sąrašas. 1985 m. sausio 10 d. Grupių pavadinimai transkribuoti pagal dokumento originalą.

„Veikiamas neįveikiamų jėgų" jis jau užleido daugelį pozicijų. Dalis jo žmonių pradėjo gauti atlyginimus doleriais ir sertifikatais. Jis ne tik leido, bet ir siekė to, rašydamas slaptus aiškinamuosius raštus į CK, jog būtina pridengti KGB nuo visur prasiskverbiančios tarsi radiacija korupcijos. O faktų jau buvo tiek, kad reikėjo suklusti. Kai kuriuos čekistus teko net sušaudyti už kyšius. Ir tas skubotumas, su kuriuo šie nuosprendžiai būdavo paskelbiami ir įvykdomi, aiškiai liudijo, kad prie to nagus prikišę ir daugelis pasmerktųjų viršininkų.

Tačiau, pradėjus kai kuriems padaliniams mokėti atlyginimą valiuta, bemat suskilo ir šiaip jau nemonolitinės geležinio Felikso palikuonių gretos. Nepamalonintieji padaliniai ėmė grėsmingai murmėti, aiškiai rodydami nepasitenkinimą. Kai kuriuos atleido iš darbo, kitus nubaudė drausmine tvarka. Čekistams skaitė paskaitas ir rengė pokalbius, idiotiškus ir forma, ir turiniu. Žmonės sėdėjo, atvirai nuobodžiaudami, ir net snaudė. Karinės

Priedas prie 1985 m. sausio 10 d. laiško
Visų šalių proletarai vienykitės! VISASĄJUNGINĖ LENINO KOMUNISTINIO JAUNIMO SĄJUNGA UKRAINOS VLKJS NIKOLAJEVO SRITIES KOMITETAS UKRAINOS VLKJS miestų, rajonų sekretoriams tarnybiniam naudojimui.

Siunčiame pavyzdinį užsienio muzikinių grupių ir atlikėjų, kurių repertuaruose yra idėjiškai kenksmingų kūrinių, taip pat SSRS tarifikuotų vokalinių instrumentinių ansamblių sąrašas. Rekomenduojame šiuos duomenis naudoti stiprinant diskotekų veiklos kontrolę. Šia informacija turi būti aprūpintos visos VIA ir Rajono jaunimo diskotekos.
Komjaunimo srities sekretorius P. Grišinas

Pavyzdinis užsienio muzikinių grupių ir atlikėjų, kurių repertuaruose yra idėjiškai kenksmingų kūrinių, sąrašas.
Kolektyvo pavadinimas – Ką propaguoja
1. Seks Pistolz – pank, prievarta
2. B –52 – pank, prievarta
3. Medness – pank, prievarta
4. KLEŠ – pank, prievarta
5. Stronglers – pank, prievarta
6. Kiss – neofašizmas, pank, prievarta
7. Krokus – prievarta, stiprios asmenybės kultas
8. Stiks – prievarta, vandalizmas
9. Airon Meiden –prievarta, religinis obskurantizmas
10. Džudas Prist – antikomunizmas, rasizmas
11. Ai Si Di Si – neofašizmas, prievarta
12. Sparks Sparks – neofašizmas, rasizmas
13. Blek Sabat – prievarta
14. Elis Kuper – prievarta, vandalizmo propaganda
15. Nazaret – prievarta, religinis obskurantizmas
16. Skorpion – prievarta
17. Čingiz Chan – antikomunizmas, nacionalizmas
18. Ufo – prievarta
19. Pink Floid – SSRS politikos iškraipymas (1983) („SSRS agresija Afganistane)
20. Tolkinhedz – mitas apie sovietų karinę grėsmę
21. Perron – erotizmas
22. Bochannion – erotizmas
23. Orinidžinelz – seksas
24. Donna Sammer – erotizmas
25. Tina Terner – seksas
26. Džanior Engliš (Reggi) – seksas
27. Kened Hit – homoseksualizmas
28. Manič Mešin – erotizmas
29. Ramonė – pank
30. Ban Henlein – antisovietinė propaganda
31. Chulio Iglesios – neofašizmas
32. Jazoo – pank, prievarta
33. Danič Mod – pank, prievarta
34. Vilidž Pipl – prievarta
35. Ten Si Si (1oss) – neofašizmas
36. Stodžis – prievarta
37. Boiz – pank, prievarta
38. Blondi – pank, prievarta

„Sutikrinta" srities komjaunimo komiteto bendrojo skyriaus vedėja E. Prižinskaja

„McDonnell Douglas F-4 Phantom" lėktuvą ore kuru pildo KC-135A.

prekybos sistemoje teko skubiai atidaryti uždaras valdybų parduotuves, prekiaujančias už rublius. Šiose jaunesniesiems ir viduriniesiems karininkams skirtose parduotuvėse nebuvo dievai žino ko, bet vis dėlto: įvairiausių pigių džinsų, belgiškų kostiumų, „safari" tipo marškinių, importinių cigarečių, maisto produktų. Žmonės atkuto.

Andropovas pats apygardose rūpinosi lengvatine butų eile savo žmonėms, įveikdamas neslepiamą partijos sričių bei miestų komitetų nesupratimą ir įnirtingą miestų vykdomųjų komitetų valdininkų, kuriems iš rankų slydo teisėtas „uždarbis", lengvatinėmis sąlygomis skirstant butus, pasipriešinimą. Visa tai nedaug tepadėjo. Andropovo sekretoriatas buvo užverstas pareiškimais skirti ar pagerinti gyvenamąjį plotą.

Visi kartu klaikiai pavydėjo pirmajai vyriausiajai valdybai (PVV), kuri dirbo su užsienio žvalgyba. „Kadrų užterštumas" ten buvo stulbinantis, ir tai ne kartą savo slaptuose raportuose Andropovui pabrėžė KGB kadrų valdybos viršininkas generolas Čebrikovas. Įvairiausi „tėvelių sūneliai" ir elitiniai vaikučiai iš kelintos nomenklatūros kartos veržėsi tapti žvalgais. Tuo metu tokia didvyriška profesija tapo visiškai nepavojinga, bet, kaip ir anksčiau, buvo labai prestižinė ir pelninga. Didžiąją laiko dalį leisdami Vakaruose, prisidengę diplomatiniais pasais ar įvairiausių žinybų – nuo APN ir „Aerofloto" iki „Goskoncerto" – iškabomis, gaudami atlyginimą valiuta ir pinigų operatyvinėms išlaidoms, žvalgai, alpėdami nuo savo pasakiško gyvenimo ir rizikuodami nebent būti išsiųsti, užsienyje nesibodėdavo atviro sukčiavimo: kartais išversdavo straipsnius iš Vakarų žurnalų ir siųsdavo juos centrui kaip surinktą slaptą informaciją. Be to, juos lengvai perverbuodavo Vakarų kontržvalgybos, kartais tiems nė neįtariant.

Į Maskvą plūdo tokie informacijos ir dezinformacijos srautai, kad apdoroti juos turimomis primityviomis priemonėmis tapo tiesiog neįmanoma. Brendo informacijos chaosas. Tūkstančių tūkstančiai kasečių su įrašytais pokalbiais – nuo ministrų kanceliarijų Vašingtone iki komunalinių virtuvių savo pačių šalyje – gulėjo neapdorotos. Milijonai pažymų, ataskaitų, dosjė nuguldavo archyvuose neperskaityti. Atsiliepė ir vis didėjantis atotrūkis tarp Vakarų ir SSRS išsilavinimo bei techninio pasirengimo.

Vienam rezidentui JAV už didelius pinigus amerikiečiai įkišo 1942 metų pavyzdžio hidrolokatoriaus brėžinius. Bet Maskvoje tai greitai pastebėjo. Būta ir sudėtingesnių atvejų. Neva slapti Amerikos techniniai projektai ir apskaičiavimai buvo siunčiami į atitinkamus MTI, įskaitant dirbti šia kryptimi. Daugiatūkstantiniai kolektyvai dirbdavo metų metus, kol prieidavo prie išvados, kad kryptis neperspektyvi ir veda aklavietėn. Bet tai dar reikėjo įrodyti valdininkams. O įrodyti buvo sunku, į daugiatomius kompiuterių apskaičiavimus amerikiečiai sąmoningai įpindavo klaidų. Tai suprasdavo tik tada, kai sudužėdavo eilinis lėktuvas, sprogdavo raketa ar į gabalus ištikšdavo bandymų stendas. Bet ir tai dar ne baisiausia. Baisus buvo pasmerktumas, apie kurį nė neįtardama raportavo žvalgyba.

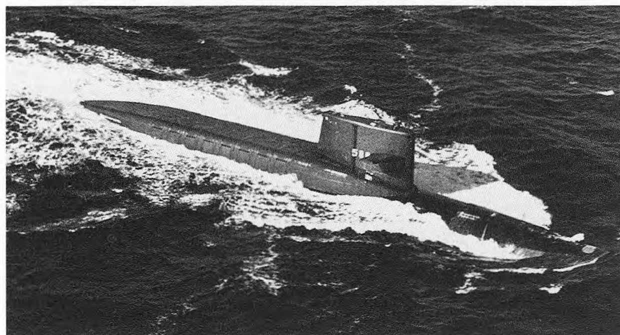
Vakaruose pavyko nupirkti, ir gana lengvai, už ketvirtį kainos (tris milijonus dolerių) Amerikos naikintuvą bombonešį „Phantom". Sovietų specialistai, apžiūrėję mašiną, buvo apstulbinti elektronikos gausumo. Maždaug vienodų su sovietinėmis panašios klasės mašinomis aerodinamikos ir manevravimo charakteristikų, „Phantom" savo elektronika galėjo aptikti ir sunaikinti sovietinius lėktuvus

gerokai anksčiau ir kur kas didesniu nuotoliu. Nė vieno mazgo iš jo sekimo, elektroninio atoveikio ir taikymo aparatūros sovietinė pramonė negalėjo net nukopijuoti. Sena liga, prasidėjusi nuo Stalino žodžių, kad „elektronika - tai marksizmui svetimas žydiškas pseudomokslas", tapo lėtinė ir neišgydoma.

Savo veiksmingumu stulbinanti Amerikos oro mūšio raketa „Sidewinder" taip pat nesunkiai už pusę kainos buvo nupirkta Vakaruose (vėliau paaiškėjo, kad dar pigiau - ir žvalgai visad nusignybdavo juodai dienai). O dvi kitos raketos apskritai atiteko kone veltui - iš Vietnamo partizanų, pavogusių jas tiesiai iš po Amerikos naikintuvų sparnų kažkokioje Pietų Vietnamo bazėje. Sovietų specialistai, nuolat svajoję pamatyti šios raketos nutaikymo schemą, tik liūdnai sučiaupė lūpas, kai jų svajonė išsipildė. Taip, schema buvo paprasta kaip grėblys. Amerikiečiai apskritai niekad nemėgo sudėtingų dalykų, sukūrė net nacionalinį priežodį „jis nepakankamai protingas, kad darytų paprastus daiktus". Visa tai tiesa. Bet nutaikymo schemos pagrindą sudarė mikrolempos, kurių Sovietų Sąjunga, kad ir kaip norėtų, negalėjo gaminti. Tam būtų reikėję dvigubai padidinti vakuumą gamyklose, kurias kadaise pastatė kaliniai ir statybos batalionai.

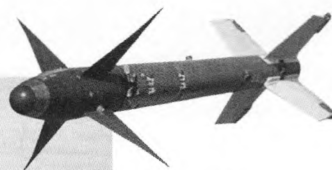
O amerikiečiai, tarsi tyčiodamiesi, parduoda žvalgybai visą komplektą brėžinių (vagoną) ir visus technologinius žemėlapius, skirtus „George Washingtono" tipo povandeninių laivų raketnešių gamybai. Statykit, vaikinai, džiaukitės. Ak, kaip visi buvo sujudę. Ant kiekvieno lapo amerikietiškas grifas „Top secret" ir du mūsiškiai: „Visiškai slaptai! Ypatingos svarbos", violetiniai antspaudai su dviem nuliais ir kitokia egzotika. Pats Brežnevas priėmė du vaikinus iš pirmosios vyriausiosios valdybos, kurie nupirko ir atitempė visą tą makulatūros kalną į Maskvą, įteikė jiems po didvyrio žvaigždę. Patikrinus pasirodė, kad apie tai nevertėjo nė kalbėti. Pakanka prisiminti, kad vienintelis pasaulyje pražuvęs raketnešis buvo būtent šios serijos, kurį laivų statytojai taip ir praminė „Ivanas Vašingtonas".

Visi šie žaidimai kainavo pasakiškus pinigus, neduodami jokių rezultatų arba atvirai kenkdami. Tai jau buvo tradicija. Ar labai padėjo šaliai, kad žvalgyba kadaise tiksliai nustatė SSRS užpuolimo datą - birželio 22-ąją? Bjauru buvo tai, kad žvalgai

„Ivanas Vašingtonas". Taip praminė laivų statytojai šį amerikiečių „Džordžo Vašingtono" (*George Washington*) klasės JAV jūrų laivyno strateginį povandeninį laivą su branduolinėmis galvutėmis. Pirmasis pasaulyje strateginio povandeninio atominio laivo su branduolinėmis raketomis projektas.

AIR-9 „Sidewinder" - pirmoji amerikiečių klasės „oras-oras" raketa su savaime nusitaikančia infraraudonųjų spindulių galvute. Pradėta naudoti JAV karinėse oro pajėgose (KOP) 1956 m. Pirmoji pasaulyje efektyvi klasės „oras-oras" raketa. Modernizuota ir šiuo metu naudojama daugelyje pasaulio kariuomenių.

SSRS KGB vadovas armijos generolas V. Kriučkovas tribūnoje. 1956 m. dalyvavo slopinant Vengrijos sukilimą, organizuojant SSRS invaziją į Afganistaną.

taip priprasdavo prie gyvenimo Vakaruose, jog namo grįždavo labai nenoriai, tikėdamiesi, kad tėvynėje išbus neilgai, o jei tokios vilties neturėjo, tai paprasčiausiai atsisakydavo grįžti. Tuomet arba slėpdavosi, arba pasiduodavo.

Sunku nurodyti šalį, kur tokių dalykų nėra buvę Andropovo ir vėlesniais laikais. Bet, nors ir keista, tai visai nepakenkė nei paties Andropovo, nei pirmosios vyriausiosios valdybos viršininko generolo Kriučkovo karjerai. Jį Andropovas tempė paskui save tarnybiniais laiptais nuo tada, kai 1956 metais buvo nuslopintas Vengrijos sukilimas. Taip

SSKP Maskvos miesto pirmasis sekretorius N. Jegoryčevas.

buvo, matyt, todėl, kad, pirma, nomenklatūrinių sūnelių, kurie sudarė pagrindinę užsienio žvalgybos darbuotojų masę, bėgimas į Vakarus ne itin jaudino pačią nomenklatūrą, moraliai jau pasirengusią sekti jų pavyzdžiu, antra, dar ir todėl, kad slaptojo karo frontas Vakaruose, nepaisant viso romantiškumo, vis dėlto buvo laikomas pagalbiniu palyginti su globaliniu slaptojo karo frontu šalies viduje.

Nesuvaldomai trokšdamas išgelbėti tėvynę ir užliūliuotas laimėjimų Kaukaze, Andropovas nusprendė žengti dar vieną žingsnį. Kito smūgio objektu jis pasirinko partijos Maskvos miesto komitetą (MMK), kuriam vadovavo CK Politinio biuro narys Grišinas. Prieš jį MMK pirmuoju sekretoriumi buvo toks Jegoryčevas, taip pat iki ausų įklimpęs korupcijon, bet svajojęs iškopti į didžiąją politiką. Todėl jis reguliariai klausydavosi paskaitų apie pasaulinio sionizmo kėslus ir nuolatos konsultuodavosi šia tema su KGB, kuris ieškojo dingsties nuversti Jegoryčevą ir į jo vietą pasodinti Andropovo žmogų. Būtent bekovodamas su pasauliniu sionizmu Jegoryčevas ir sudegė. Kartą Brežnevui girdint per pasitarimą Politiniame biure, kai Artimuosiuose Rytuose 1973 metais siautė eilinis karas, Jegoryčevas, gurkštelėjęs daugiau nei paprastai konjako, pasiūlė Sinajaus pusiasalyje išlaipinti sovietinius jūrų pėstininkus ir pradėti žygį į Tel Avivą.

Brežnevo antakiai iš nuostabos šoktelėjo aukštyn, o gynybos ministras išbalo, šį pramuštgalvišką raginimą įvertinęs kaip intrigą prieš save. 1973 metais išlaipinti dar nebuvo ko ir iš ko. „Drauge Jegoryčevai, – pasidomėjo Brežnevas, – kieno nuomonę jūs reiškiate?“ „Partijos Maskvos miesto komiteto“, – atsakė MMK pirmasis sekretorius. „Vadinasi, panašius klausimus jūs svarstote miesto komitete?“ – su piktdžiugiškomis gaidelėmis balse paklausė generalinis sekretorius.

Po slegiančios tylos MMK pirmuoju sekretoriumi tapo Grišinas – Suslovo žmogus. Andropovas buvo dar per silpnas.

MMK tapo korupcijos, iždo vagysčių ir įvairių kitų tamsių darbelių lizdu, iki smulkmenų primenančiu gangsterių sindikatą kur nors Čikagoje trečiojo dešimtmečio pradžioje. Skirtumas tik tas, kad

M. Suslovas, V. Grišinas, L. Brežnevas, J. Andropovas, vėliau SSKP generaliniu sekretoriumi tapęs K. Černenka.

gangsterių sindikatas mokėjo mokesčius ir bijojo policijos, o MMK ir mokesčių nemokėjo, ir milicininkai, išsitempę it stygos, atiduodavo pagarbą net smulkių klerkų iš tos galingos įstaigos akivaizdoje. Suįžūlėjęs, nes pasijuto nebaudžiamas, MMK pradėjo daryti klaidų, Maskvos miesto komiteto biuro narys ir miesto Kuibyševo rajono komiteto pirmasis sekretorius Galuška gavo pusantro milijono rublių kyšį (dalį brangakmeniais) už tai, kad paskyrė keturis butus kažkokioms tamsioms asmenybėms iš Tbilisio. Tačiau, paėmęs pinigus, klientus apgavo. Įsiutę šie nepagailėjo išlaidų ir užmezgė ryšį su labai uždaru ir įtakingu avantiūristų, artimų Brežnevo dukteriai Galinai, ratu. Nežinia, kokias spyruokles paspaudė generalinio sekretoriaus dukra, bet į specialųjį draugo Galuškos namą užgriuvo KSNGS brigada, vadovaujama paties generolo Grišino (likimo ironija – MMK pirmojo sekretoriaus bendrapavardžio), ir padarė kratą, – konfiskavo auksą ir vertybes, taip pat pinigus, kurių vertė – 4 milijonai rublių. Galuška buvo suimtas. Kitą dieną byla buvo perduota KGB. Andropovas pats tardė iš baimės galvą praradusį rajono komiteto sekretorių ir išpešė prisipažinimą, kad šis tebuvo sraigtelis miesto komiteto veikėjų rankose.

Andropovas pradėjo mąstyti, kaip apie visa tai geriau pranešti Brežnevui, kad vienu staigiu smūgiu nuverstų visą miesto komitetą, paverstų jį Lubiankos filialu ir pradėtų Kremliaus puolimą.

Tačiau partijos Maskvos miesto komitete jau aidėjo nerimo varpai. Paslėpęs dalį savo darbuotojų vilose ir specialiosiose ligoninėse, Grišinas puolė pas Brežnevą.

Galuška buvo paleistas, o generolas Grišinas atiduotas teisman „už piktnaudžiavimą tarnybine padėtimi" ir nuteistas. Andropovą iškvietė pas generalinį sekretorių.

Brežnevas žvelgė į jį su priekaištu. Dalyvavusieji Suslovas, Grišinas, Černenka ir kažkokia proga Maskvoje atsidūręs Rašidovas užsipuolė KGB šefą kaip medžioklinių šunų ruja. Jam priminė, kad svarbiausias KGB uždavinys – saugoti nomenklatūrą, o ne rūpintis jos morale. Tam yra partinės kontrolės komisija, kuri gali rasti klausimų ir pačiam Andropovui. Tarkim, ar Jurijus Vladimirovičius žino, kas kasdien vyksta toje daugybėje ištaigingų butų, kurie perduodami jam iš sostinės neįkainojamo specialaus fondo kaip konspiraciniai. Nieko sau konspiraciniai butai, apie kuriuose vykstančias orgijas žino visas namas, o gal net visas

L. Brežnevas ir „Bitlai".

rajonas! Kam ir kiek valiutos atiduoda prostitutės, kurias kontroliuoja KGB 5-oji valdyba? Už kokius pinigus ir kam organizuojami nesuprantami KGB koviniai padaliniai? Ir svarbiausia: KGB visiškai išpaikino savo pagrindinį priešininką, dėl kurio partija ir pakenčia savo balanse tokį didžiulį baudžiamąjį aparatą.

Kalbama apie šalies gyventojus, kurie sau leidžia velniai žino ką! Šalį užtvindė antisovietinė literatūra, visais kanalais transliuojama kažkokia ideologiškai kenksminga muzika, spausdinamos velniai žino kokios knygos. Jaunimas nenori nei dirbti, nei tarnauti kariuomenėje. Keliaklupsčiaujama Vakarams, liaupsinamas vakarietiškas gyvenimo būdas. Štai su kuo turi kovoti KGB, o ne naršyti po rajonų komitetus ir ieškoti grobio.

A. Solženicino knyga „Gulago archipelagas" sulaukė milžiniško atgarsio pasaulyje.

Andropovas mėgino prieštarauti. Argi ne pati partija pradėjo flirtą su Valstijomis ir atsidėkodama už kreditus leido žydams emigruoti iš šalies, gaudama pinigų už kiekvieną išleistą žydą? Argi ne jis, Andropovas, visada buvo ir prieš koketavimą su potencialiu priešininku, ir prieš bet kokią emigraciją iš šalies? Jis net parašė specialų memorandumą šiuo klausimu. Argi ne jis organizavo, kad iš šalies būtų išsiųstas šmeižikas ir atskalūnas Solženicynas, argi ne jis varo nepertraukiamą kampaniją, kad nuplėštų garbę Sacharovui ir į jį panašiems, tyliai išgrūsdamas juos užsienin arba įkišdamas už grotų? Jis ir jo žinyba, išskyrus kariuomenę, – vienintelis šiuo metu dirbantis valstybės institutas. Daugelis draugų paprasčiausiai nusišalino nuo darbų už aukštų tvorų bei ąžuolinių durų ir užsiima nežinia kuo, švelniai tariant. Jei partija nekovos su renegatais ir kyšininkais savo gretose, ji žus ir pražudys šalį.

Visi šiek tiek aprimo, tonas tapo taikingesnis. Ne, niekas neabejoja draugo Andropovo ištikimybe partijai ir jos idealams. Deja, šiuolaikinio gyvenimo realijos dabar diktuoja būtent tokią partijos politiką. Niekas neprieštarauja, kad šalyje būtina įvesti tvarką, bet nejau draugas Andropovas, mūsų brangus Jurijus Vladimirovičius, turi tokį jėgų perteklių ir tokį siaurą darbų frontą, kad pradeda šaudyti į saviškius, partijos ir revoliucijos veteranus?

Ši frazė, beveik žodis žodin paimta iš Chruščiovo kalbos partijos XX suvažiavime, buvo didžiai prasminga. Chruščiovo pradėto ir nomenklatūros palaiminto destalinizavimo tikslas buvo ne demaskuoti režimo nusikaltimus šaliai ir istorijoje neregėtą genocidą prieš savo liaudį, bet Stalino metodus jo nesibaigiančiame kare prieš nomenklatūrą. Todėl tokį visuomenės rezonansą sukėlė netikėtai pasirodžiusios A. Solženicino knygos „Viena Ivano Denisovičiaus diena" ir „Gulago archipelagas", kur pirmą kartą buvo atvirai pareikšta, jog kiekvienam nužudytam partijos sekretoriui teko milijonų milijonai nužudytų ir nukankintų paprastų žmonių. Kad reikia minėti ne 1937 metus, kai Stalinas suvedinėjo sąskaitas su nomenklatūra, bet visus komunistinio režimo, nuosekliai ir negailestingai naikinusio savo liaudį, dešimtmečius.

SSKP CK pirmasis sekretorius N. Chruščiovas XX suvažiavime, pasmerkusiame J. Stalino kultą.

Už „Archipelago" skaitymą skirdavo iki 7 metų lagerių ir 5 metų tremties iki pat 1985 metų. Tai visiems žinoma. Įdomu kas kita: knyga pirmą kartą buvo išleista Vakaruose už... KGB pinigus (net be autoriaus žinios). Viešosios nuomonės sprogimas pasaulyje buvo nežmoniškas, kaip ir pačios knygos, žaibiškai išverstos į visas esamas kalbas, sėkmė. SSRS pavadinimas išnyko ir buvo pakeistas „Gulago archipelagu". Vienas sovietinis žurnalistas kartą tuščiame Argentinos plente susistabdė sunkvežimį, kad nukaktų į kaimyninį miestelį. Sunkvežimio vairuotojas, vidutinio amžiaus indėnas, supratęs, jog veža užsienietį, pasidomėjo, iš kur šis. „Iš Rusijos", – atsakė žurnalistas. „A-a, – nutęsė vairuotojas. – Žinau. Skaičiau „Gulago archipelagą". Cinikai sako, jog KGB tai padarė specialiai, kad apsirūpintų darbu ilgiems metams, kad visad būtų ką ir už ką sodinti. Nežinomi slaptojo karo keliai, ypač kai KGB šefas trokšta aukščiausios valdžios.

„Stalinas šaudė saviškius, – riaumojo į mikrofoną Nikita Chruščiovas, – revoliucijos veteranus! Va, už šitą savivalę mes jį smerkiame... Žmonijos istorijoje buvo nemaža žiaurių tironų, bet ir jie visi žuvo nuo kirvio, nes patys savo valdžią palaikė kirviu..." Chruščiovas pasakė netgi kur kas daugiau, negu norėjo. Apimtas oratoriaus azarto ir pripažinęs, jog Staliną nužudė jo ištikimi mokiniai (vos ne kirviu per galvą), Nikita Sergejevičius įspėjo visas būsimąsias partinės nomenklatūros kartas dėl svarbiausio pavojaus: nešaudykite į saviškius! Arba žūsite nuo kirvio. Andropovas tylėjo.

Rezultatus susumavo Brežnevas. Į prostraciją grimztantis SSKP vadas nemėgo tokio santykių aiškinimosi, kuris trukdė jam mėgautis gyvenimu ištaigingose vilose ir medžioklės pilyse, išsibarsčiusiose po visą šalį ir po daugelį Europos šalių.

„Aš matau, kad draugai suprato vienas kitą, ir tai labai gerai". Ir iškilmingai pabučiavo Andropovą į abu skruostus, net ašarą nubraukė. Bet tą pačią dieną Andropovo pirmuoju pavaduotoju buvo paskirtas generolas Cvigunas – Brežnevo svainis, vedęs tikrą generalinio sekretoriaus žmonos seserį. Užuomina buvo daugiau negu aiški. Kova stiprėjo.

Andropovas žinojo kur kas daugiau, negu išsakė susijaudinusiems nomenklatūrininkams, bet ir jis dar ne viską žinojo.

Jungtinių Amerikos Valstijų centrinės žvalgybos valdybos ženklas.

Amerikietiškas grifas „Leidimas naudotis ribotas“ užtvotas sovietiniu štampu „Slaptai“ ir slaptos raštvedybos registraciniu antspaudu: „CŽV pranešimas apie ekonominę ir vidaus politinę padėtį SSRS. Analitinė 1978 metų ataskaita Jungtinių Valstijų Prezidentui, Vyriausybei ir Kongresui“. Originalas, ir kažkodėl – rusų kalba! Kodėl? Ogi todėl, kad KGB negaištų laiko versdamas, o skaitytų iškart, kai tik 200 puslapių ataskaita bus perduota (neva agentūros) sovietų žvalgybai ir persiųsta į Maskvą. Labai mandagu iš amerikiečių pusės, kad jie prisiėmė dalį milžiniško sovietų slaptosios policijos aparato rūpesčių. „Kodėl gi jie savo ataskaitas pradėjo spausdinti rusų kalba?“ – paklausė nustebęs Pirmosios vyriausiosios valdybos viršininkas Kriučkovas Andropovą, nors Andropovas to turėjo klausti Kriučkovą. „Net būdamas garbaus amžiaus negras, aš be vargo ir tingulio išmokčiau rusų kalbą“, – pacitavo Andropovas, mėgęs pasipuikuoti intelektu prieš valdininkus. Kriučkovas išėjo apstulbęs, kad ta detalė visiškai nesudomino jo šefo...

„... Šiuo metu SSKP centriniame aparate ir sąjunginių respublikų komunistų partijų vadovaujančiame aparate labai išryškėjo susiskaldymo tendencija. Svarbiausia priežastis – nuolatos blogėjanti padėtis. Visų pramonės šakų sąstingį, vis smunkančią gamybą, katastrofiškai mažėjantį darbo našumą, nuolatinius nederlius dar labiau išryškino sumažėjusios tradicinių sovietų eksporto prekių – naftos, dujų ir neapdorotos medienos – pasaulinės kainos. Didžiulio masto visiškai nesubalansuota karinė gamyba, kasmet vis plėsdamasi, smukdo visas kitas pramonės šakas, dar labiau didindama šalies priklausomybę nuo plataus būtiniausių prekių asortimento, įskaitant ir maistą, importo. O nusenusi SSRS vadovybė ne tik nemato, koks pražūtingas šis kelias, bet priešingai, stumia šalį į naujas milžiniškas išlaidas, kurių jau negali pakelti nei teoriškai, nei praktiškai... Finansinė parama viso pasaulio komunistų partijoms, pagalba silpnos ekonomikos šalims, viliantis, kad jos pasirinks vadinamąjį „socialistinį kelią“, Rytų Europos šalių sateličių gelbėjimas nuo bankroto, konfrontacija su civilizuotuoju pasauliu, visas tas ilgametis kelias, kaip jau visiškai akivaizdu, veda į niekur, bet Kremlius atkakliai, lyg pasmerktasis, eina tuo keliu... Rytų Europos šalys satelitės, kurias daugelis mūsų politikų jau seniai vadino „delsiamosiomis minomis“, išties tampa tokios, stumdamos Maskvą į aklavietę su baime laukiant neišvengiamo sprogimo. Komunistinės ekonomikos sąlygomis, kai labai trūksta prekių ir viešpatauja autarkinės tendencijos, o grynai sąlyginiai pinigai turi tik santykinę vertę, absoliuti vertybė yra vien prekės...

Tiekdama prekes šalims klientėms, sovietų vyriausybė atplėšia nuo savo šalies ir ekonomikos tai, kas būtiniausia. Padidintos kainos neišlygina padėties, nes produkcija, kurią „liaudies demokratijos“ šalys duoda mainais, kur kas prastesnės kokybės negu Vakarų, ir tai sudaro nuolatinį prekių vakuumą SSRS... Kad palaikytų bent šiokius tokius prekybos santykius su Vakarais, Sovietų Sąjunga priversta eksploatuoti nerentabilias šachtas ir rūdų kasyklas, reikalaujančias milijardų valstybės subsidijų, siurbti nekokybišką naftą nuošaliuose, sunkiai prieinamuose šalies rajonuose, kur jos savikaina labai aukšta, uždariusi save savotiškame užburtame rate, iš kurio nėra išeities...

Brežnevas, apsilankęs Indijoje, pasirašė susitarimą skirti Gandžio vyriausybei 820 milijonų dolerių kreditą. Be to, jis žadėjo padidinti naftos tiekimą Indijai 1 milijonu tonų (dabar tiekiama 1,9 milijono tonų). Taip pat buvo pasirašytas slaptas susitarimas tiekti ginkluotę, konkrečiai, 25 lėktuvus

MIG-25 – už 1,6 milijardo dolerių. Kaip visada, lengvatinis kreditas tiekti ginkluotę surašytas taip, kad nesuprasi, ar Indija kada nors ketina jį padengti...

Kiek SSRS kasmet kainuoja tiekti šalims satelitėms žaliavą ir gatavą produkciją, esama tik apytikslių duomenų. Tačiau SSRS kasmet išleidžia minėtoms šalims ir tvirtos valiutos, didindama nuolat augantį savo įsiskolinimą Vakarams, kuris šiuo metu sudaro 17 milijardų 900 milijonų dolerių. Be to, Kremlius įsipareigojo garantuoti Vakarų kreditus Rytų Europos šalims, potencialiai užsivertęs ant savo pečių dar 60 milijardų dolerių skolą.

Apie kasmetes dolerių subsidijas šalims satelitėms yra tikslių duomenų, kurie pateikiami šioje lentelėje:

Per pastaruosius 10 metų Sovietų Sąjunga išleido 85,8 milijardo dolerių, taip paskirsčiusi šias milžiniškas lėšas:

Kuba – 15,4906 milijardo dolerių,
Vietnamas – 9,1312 milijardo dolerių,
Sirija – 7,426 milijardo dolerių,
Irakas – 3,7656 milijardo dolerių,
Etiopija – 2,8605 milijardo dolerių,
Šiaurės Korėja – 2,2341 milijardo dolerių,
Mongolija – 9,5427 milijardo dolerių,
Indija – 8,9075 milijardo dolerių,
Lenkija – 4 milijardai 955 milijonai dolerių,
Afganistanas – 3,055 milijardo dolerių,
Alžyras – 2,5193 milijardo dolerių,
Angola – 2,0289 milijardo dolerių.

SSRS CK pirmasis sekretorius L.Brežnevas ir Indijos politinė veikėja, Indijos ministrė pirmininkė Indira Gandi.

SSRS pašto ženklas, skirtas Indijos ir SSRS pradėjusiam veikti troposferos ryšiui.

Indijos karinių oro pajėgų sovietų gamybos lėktuvas MiG-25.

A. Gromyka – SSRS užsienio reikalų ministras 1957-1985 metais.

Visos šios išlaidos, turinčios tendenciją kasmet didėti, neteikia Sovietų Sąjungai visiškai jokios naudos, ir realių tarpvalstybinių santykių terminais negali būti aiškinamos. Kremliaus politinė nauda niekingai maža, o perspektyva labai abejotina. Pavyzdžiui, Angoloje, nors MPLA masiškai tiekiama sovietinė ginkluotė, marksistinių grupuočių kontroliuojamose teritorijose SSRS naftos kompanijos tebesiurbia naftą, o Pietų Afrikos kompanijos kasa deimantus dar lengvesnėmis sąlygomis negu iki prasiskverbiant į SSRS...

Milžiniškas Kremliaus išlaidų sumas iš esmės sudaro masiniai ginkluotės ir žaliavų (daugiausia naftos ir jos produktų) tiekimai šalims klientėms, siekiant vienintelio tikslo – palaikyti vietos komunistinius arba prokomunistinius valdytojus. Tačiau šiame sraute ir tiesiogiai cirkuliuoja aukso fondai bei grynieji pinigai pagal Maskvos kontroliuojamų bankų struktūrų sistemą, taip pat per tarptautinę bankų sistemą. Taip pinigai, tarkim, persiųsti Kubai, nusėda Ispanijos bei Prancūzijos bankuose fiktyviose išgalvotų asmenų arba firmų sąskaitose, sudarydamos, viena vertus, asmeninius Kastro šeimos fondus, kita – kapitalą, neva visiškai priklausantį vietos komunistų partijoms.

Bet yra ne visai taip, nes Maskva lengvai paima pinigus iš šių sąskaitų ir leidžia savo nuožiūra. Pavyzdžiui, neseniai neoficialioms sovietų delegacijoms lankantis Monte Karle ir Kenijoje, kur įvairioms prekėms ir paslaugoms (ruletė ir safari) buvo atitinkamai išleista 240 ir 285 tūkstančiai dolerių. Pinigai šioms išlaidoms padengti buvo paimti iš Ispanijos komunistų partijos sąskaitų... Negana to, Kremliaus pinigai dedami į kapitalus žinomų firmų ir kompanijų, kurios ne tik neturi nieko bendra su pasauliniu komunistiniu judėjimu, bet priešingai, yra Maskvos oficialiai kritikuojamos kaip priklausančios Vakarų kariniam pramoniniam kompleksui.

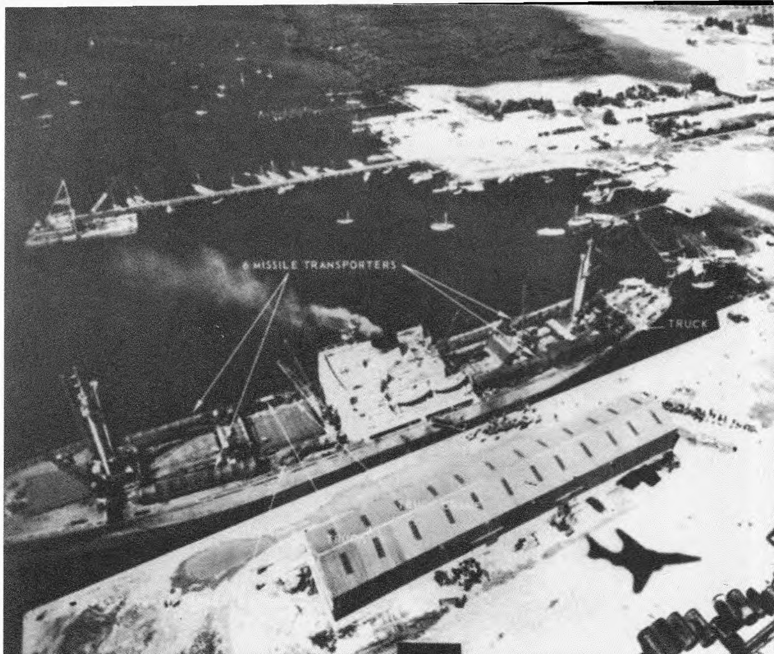
Susidaro paradoksiškas vaizdas: Maskva investuoja pinigus į gynybos sistemą, užuot gydžiusi savo sergančią ekonomiką. Šiuo metu esama duomenų, kad Maskvos pinigai cirkuliuoja deimantų apdorojimo versle (PAR, Izraelio ir Olandijos firmos), lošimo versle (Monte Karlas, Las Vegasas,

„Už internacionalinę pagalbą Angolai" – Sovietų Sąjungos medalis už kovas Angoloje.

Sovietų kariai Angoloje.

JAV žvalgybos lėktuvo U-2 aeronuotrauka. 1962 m. SSRS slapta į Kubą nugabeno savo kariuomenės dalinius ir ginkluotę, taip pat ir atominį ginklą. Krizė galėjo virsti atominiu karu. JAV žvalgybos lėktuvas U-2 užfiksavo Kuboje sovietų vidutinio nuotolio balistines raketas R-12. Sovietų daliniai Kuboje gavo vidutinio nuotolio bombonešių Il-28 ir 162 atomines bombas. Karibų krizė buvo pašalinta taikiai.

Honkongas), per statytinius įsigijus maždaug tuziną kazino, lošimo ir viešųjų namų įvairiuose pasaulio kampeliuose, narkotikų versle (ryšys per Kubą su Lotynų Amerikos narkotikų karteliais ir per Afganistaną bei savas musulmonų respublikas su Centrinės ir Pietryčių Azijos narkotikų sindikatais)...

Sovietų vadovybės kontaktų su JAV ir Vakarų Europos šalių vadovybe metu (Brežnevo ir Gromykos kelionės) Maskva ne kartą pareiškė, kad svarbiausias tikslas – būtinybė gauti Vakarų kreditus visai gavybos pramonei ir žemės ūkiui modernizuoti. Tačiau Vakarų šalių siūlymai parūpinti atitinkamų įrenginių naudojant teikiamus kreditus buvo atmesti ir pareikštas noras gauti grynai piniginį kreditą, nes SSRS dar nepasirinko tiekėjų ir ketina organizuoti firmų konkursą.

Beveik visi gauti kreditai nusėdo Vakarų bankų sąskaitose ir faktiškai perskirstomi į asmenines aukštųjų partijos valdininkų sąskaitas... Susidarė įspūdis, kad kažkokia SSKP vadovybės dalis, kur kas geriau matydama iš vidaus, negu mes iš išorės, artėjančią katastrofą ir jos neišvengiamumą, iš anksto rengėsi trauktis į Vakarus, sudarydama tam materialinę bazę. Būtent tokios materialinės bazės kūrimas ir lemia visą SSRS užsienio ir vidaus politiką, neturinčią jokio kitokio paaiškinimo. Dėl tokios politikos SSRS aukso atsargos per pastaruosius 30 metų sumažėjo maždaug trigubai ir toliau sparčiai mažėja. Vis progresuojantis pramonės nuopuolis gali tapti nekontroliuojamas ir sukelti visišką ekonomikos chaosą, o tai sudarytų puikią galimybę likviduoti Sovietų Sąjungą kaip didžiąją pasaulio valstybę nesigriebiant karinių priemonių... Tikslinga artimiausiu metu pamėginti padidinti šalių – SSRS klienčių – skaičių, didinant jos begalines išlaidas (dar geriau – tiesiogiai įtraukiant ją į kokį nors didelį regioninį konfliktą) ir apgalvota kreditų politika didinti susiskaldymą Kremliaus vadovybėje...

Toliau išsamiai nagrinėjamas klausimas, kur geriausiai įtraukti SSRS į regioninį konfliktą. Buvo numatyta Kuba, Artimieji Rytai, Angola ir net galimybė išprovokuoti karą su Kinija. Pateikiama daugybė argumentų už ir prieš, daugiau kalbant apie didžiulį pranešimo autorių informuotumą, o ne apie jų ketinimus... CŽV pranešimas ne veltui pateko Andropovui rusų kalba. Jame nebuvo nieko, ko nežinotų KGB šefas. Nebent daugelis teiginių buvo suformuluoti konkrečiau ir netuščiažodžiaujant, o slaptose paties KGB pažymose daugelį dalykų bijota vadinti tikraisiais vardais, bet minimos konkrečios pavardės.

SSKP CK generalinis sekretorius L. Brežnevas Baku. Azerbaidžanas. 1970 m.

Tik griežtos reformos galėjo išgelbėti šalį, tačiau tų reformų nebuvo galima net pradėti tomis sąlygomis, kurios egzistavo SSRS. Tik sutriuškinus ir likvidavus esamą nomenklatūrą – ir tai aiškiai matė Andropovas – buvo galima pradėti daryti tvarką šalyje, o paskui ir esminius pertvarkymus. Bet kur imti žmonių tokiems puikiems sumanymams įkūnyti? Kur imti tokių kadrų, kurie, „spręsdami viską“, išgelbės šalį?

Jo drąsi mintis pakeisti nomenklatūrą savo čekistais, nors dar ir nebuvo išmesta iš galvos, bet jau spėjo gana skaudžiai apvilti. Azerbaidžano eksperimentas parodė, kad čekistai, prisikasę iki pelningų nomenklatūrinių postų, įsidrąsinę elgiasi dar įžūliau nei jų pirmtakai. Pats Alijevas, greitai pajutęs, kokios galimybės atsivėrė būnant respublikos komunistų partijos CK pirmojo sekretoriaus poste, pavertė Azerbaidžaną kažkuo labai panašiu į legendinio kalifo Harūno al Rašido laikų Bagdado kalifatą. Alijevą jau taip ir vadino – Baku Harūnu al Rašidu ir su nostalgija prisimindavo Achundovo laikus.

Tuo metu, Andropovo žiniomis, Alijevas karštligiškai rengėsi paties Brežnevo būsimajam vizitui į Baku, ta proga įsakęs nulieti auksinį generalinio sekretoriaus biustą, sveriantį 15 kilogramų, rinkdamas briliantus ir antikvarines vertybes, nes visiems buvo žinoma ir paties Brežnevo, ir jo šeimos narių silpnybė tokiems daiktams.

O laikas, tinkamas veikti, nenumaldomai bėgo. Andropovo kraštietis iš Stavropolio laikų, SSKP CK Politinio biuro narys Fiodoras Kulakovas, atsakingas už žemės ūkį, pritarė visoms slaptosios policijos šefo mintims ir buvo, galima sakyti, tas vienintelis žmogus, kuriuo Andropovas ne tik pasikliovė, bet ir galėjo išties pasitikėti. Energingas ir ryžtingas Kulakovas buvo kur kas jaunesnis už daugelį nusenusių Kremliaus valdytojų. Dar galėdamas dirbti daug ir vaisingai, Kulakovas buvo ryžtingas radikalių reformų šalininkas. Jo žvaigždė staiga suspindo Chruščiovo laikais, bet taip pat staiga ir užgeso. Chruščiovas išsiuntė jį į „garbės tremtį“ Stavropolin, kur tas susipažino su Andropovu.

Kulakovo siūlymų, kaip išgelbėti šalį, esmė buvo tokia: radikali valstybės ir partijos aparato reforma, nomenklatūros pakeitimas valdininkų, turinčių legalias valstybės tarnautojų privilegijas, institutu ir kuo griežčiausia jų pajamų kontrolė. Tai kadaise buvo paties Chruščiovo svajonė, bet jis ne tik nesiryžo smarkiems žingsniams, bet ir, išsigandęs galimų padarinių, nutolino nuo savęs Kulakovą. Kulakovas aktyviai dalyvavo sąmoksle pašalinant Chruščiovą iš valdžios 1964 metais, surinkęs Stavropolio krašto Teberdos draustinio medžioklės namelyje visus pagrindinius perversmo dalyvius ir nušlifavęs veiksmus iki paskutinės detalės. Netrukus grąžintas atgal į Maskvą, Kulakovas suprato, jog buvo apgautas sąmokslininkų. Jie

Sovietų partijos ir valstybės veikėjui F. Kulakovui skirtas kalendoriaus lapelis. Sovietiniai žmonės turėjo žinoti savo valdžios žmones. Buvo manoma, kad F. Kulakovas gali tapti L. Brežnevo įpėdiniu.

ne tik nenorėjo jokių reformų, bet priešingai, greitai užgniaužė ir tai, ką suspėjo pradėti Chruščiovas.

Andropovą palaikęs kaip bendraminčiu, Kulakovas atkuto. Abu suprato, kad jokios reformos neįmanomos, kol jų rankose nesutelktos visos aukščiausios valdžios gijos. „Jei žmogui tenka be galo retas likimas – manė Kulakovas, – reikia būti vertam jo. Nepamėginti juo pasinaudoti – tai jau nusikaltimas!" Andropovas su juo visiškai sutiko. Abu buvo įsitikinę komunistai ir šventai tikėjo savo planu, nors jis buvo toks pats utopiškas, kaip ir visos komunizmo idėjos, kurios galėjo atvesti tik ten, kur atvedė.

Plano esmė buvo tokia: šalyje įvedama geležinė drausmė nuo viršaus iki apačios. Vienu metu ir koordinuotai triuškinama bet kokia laisva mintis, mafijinės struktūros ir nomenklatūra. Vyksta tam tikras gėrybių perskirstymas iš viršaus į apačią, viskas griežtai centralizuotai kontroliuojama, žinoma, tam reikalingas darbo našumo kilimas. Žemės ūkyje visur diegiamas garsusis „Ipatovo metodas", išgarsinęs Kulakovą. Po negailestingo partijos valymo reorganizuojama ir SSKP, kurioje buvo numatyta turėti ne vieną, bet du generalinius sekretorius, trigubai mažesnį CK ir perpus mažesnį aparatą...

Kremliaus svajotojai, kaip kadaise pastebėjo, tiesa, kita proga Herbertas Velsas. Bet jie nebuvo svajotojai. Jie paprasčiausiai nenorėjo visko prarasti. Jų dviem egzemplioriais surašytame ir keturiuose mašinraščio lapuose išdėstytame plane 42 kartus paminėta „geležinė drausmė", kurią dar tikėjosi įvesti visiškai pakrikusioje šalyje. Trečiasis „svajotojas", prijautęs rengiamam planui, buvo Piotras Mašerovas – Baltarusijos partinis bosas, kandidatas į Politinio biuro narius. Sėkmės atveju jam buvo pažadėtos ministro pirmininko pareigos ir tikroji narystė Politiniame biure.

Baltarusis P. Mašerovas (antras iš kairės) – įtakingas SSKP politinis ir valstybės veikėjas, kandidatas į SSKP CK narius. Žuvo automobilio katastrofoje, kurią, kaip manoma, surengė SSRS specialiosios tarnybos.

J. Andropovas ir Gorbačiovai poilsiauja Kaukaze. J. Andropovo rankose – fotoaparatas „Polaroid".

Kito smūgio nomenklatūros tvirtovei taikiniu buvo pasirinktas Sergejus Medunovas - Krasnodaro krašto partinis valdovas, Brežnevo draugas, atvirai laikęs jam patikėtą kraštą savo feodaline tėvonija. Įtikėjęs visišku nebaudžiamumu, Medunovas prarado bet kokį atsargumą: atvirai ėmė kyšius, vertė krašto turtus doleriais, atvirai gyrėsi savo sąskaitomis keliuose Vakarų bankuose, siuntė myriop ir atleisdavo nuo bausmės savo „vasalus", visiškai ignoruodamas bet kokius įstatymus ir taisykles. Medunovo dosjė Kulakovas ir Andropovas kaupė kelerius metus. Didelę paslaugą jiems čia padarė jaunas Stavropolio krašto komiteto sekretorius, kurį Kulakovas paliko Stavropolyje, išvykdamas į Maskvą, - Michailas Gorbačiovas. Juk Krasnodaro kraštas buvo kaimynystėje. Su jaunu partijos sekretoriumi Kulakovas ir Andropovas siejo dideles viltis. Andropovas pats dažnai kalbėdavosi su Gorbačiovu ir įsitikino, kad šis visiškai pritaria jo pažiūroms, yra ištikimas ir turi senų tvirtų ryšių su Andropovo vadovaujama tarnyba.

SSKP ir Sovietų Sąjungos veikėjas S. Medunovas.

Stavropolio krašte buvo svarbiausia šalies kurorto zona - Kaukazo mineralinių vandenų rajonas. Šiame puikiame krašte su švelnia sausa žiema ir nekaršta vasara buvo sutelktos nomenklatūros vilos, sanatorijos ir gydyklos, suprantama, neprieinamos paprastiems žmonėms. Pagal seną, dar Rusijos ikirevoliucinės aristokratijos paprotį - vykti su šeimomis „prie vandenų". Čionai nuolat pataisyti sveikatos suvažiuodavo su žmonomis ir vaikais Kremliaus vadovai, CK aparato darbuotojai, ministrai, didelių miestų ir sričių komitetų bosai, centrinių laikraščių redaktoriai ir generolai.

Gorbačiovas - partinis krašto gubernatorius - pats pasitikdavo svarbiausius svečius, palydėdavo į jų prabangias vilas, kartkartėmis aplankydavo, pamažu užmegzdamas pačius artimiausius santykius su šalies aukščiausiaisiais vadovais. Jis rinko neįkainojamą informaciją, nes susitikti su aukščiausiaisiais atstovais, kai jie poilsiauja, o tu vaidini svetingo šeimininko vaidmenį, visiškai ne tas pats, kas susitikti su jais Maskvoje per CK posėdžius beveidėje sričių sekretorių masėje. Čia galima sužinoti kur kas daugiau ir daug daugiau atsargiai pakuždėti.

Į vieną iš aukščiausio partijos elito gydyklų, į „Raudonuosius Akmenis“ prie Kislovodsko, retkarčiais atvažiuodavo ir Andropovas, šį kurortą vertinęs labiau už kitus. Tai buvo jo „mažoji tėvynė“. Galingasis KGB šefas gimė (1914 metų birželio 15 d.) netoliese – Nagutskajos stotyje. Andropovas gyveno „Raudonuosiuose Akmenyse“ atskiroje, griežtai saugomoje viloje, nieko nepriimdamas, išskyrus iš Maskvos atskrendančius KGB generolus ir... Michailą Gorbačiovą, kurio mašiną apsauga visada laisvai praleisdavo pas šefą. Vienas iš svarbiausių Gorbačiovo uždavinių, kaip jau minėjau, buvo rinkti kompromituojamąją informaciją apie Medunovą. Medunovo dosjė pampo nuo Gorbačiovo surinktų dokumentų ir liudininkų parodymų.

Paaiškėjo, kad Krasnodaro krašte, ypač pasakiškoje Juodosios jūros kurortų zonoje Sočio rajone, korupcija ir kyšininkavimas partijos bei valstybės aparate įgijo visiškai oficialų statusą. Kad nusipirktum mašiną, gautum butą, pakiltum tarnyboje, įstotum į aukštąją mokyklą, būtum priimtas į partiją ir net gautum nakčiai numerį viešbutyje, turėjai duoti kyšį. Ir kiekvienas valdininkas žinojo, kiek jis turi pasilikti sau, kiek persiųsti rajono komitetui. Ten irgi žinojo, kiek persiųsti aukščiau. Pinigų upeliai susiliedavo į sraunią upę Medunovo kišenėje. Negana to, būtent Krasnodaro kraštas tapo tranzitine daugiamilijoninės valiutinės operacijos zona, slapta parduodant užsieniui juoduosius ikrus Ramiojo vandenyno silkių skardinėse. Gijos aiškiai vedė į Maskvą, į ministrų kabinetus, o iš ten – į Kremlių.

Taigi Medunovo nusikalstamą veiklą demaskuojančių įrodymų užteko, tačiau Krasnodaro krašto partinis bosas priklausė neteisiamos ir neliečiamos nomenklatūros kastai. Sutartis, sudaryta po dešimtmečiais trukusio Stalino kruvinojo košmaro, tebegaliojo, ir Brežnevas neketino tos sutarties ne tik keisti, bet ir bent kiek koreguoti. Saugodamas savo paskirtuosius, generalinis sekretorius saugojo save. Tik tuo buvo grindžiama visa jo valdžios galia. Visiems buvo akivaizdu, kad Medunovas domina Andropovą būtent savo artimumu Brežnevui. Nuvertęs Medunovą, Andropovas tikėjosi

SSKP aukščiausio rango partijos ir sovietų veikėjų gydykla „Raudonieji Akmenys“ Kislovodske.

nuversti ir Brežnevą. Antraip kokia prasmė buvo apskritai prasidėti būtent su Medunovu? Buvo galima imti bet kurį iš 181 sričių ar kraštų komitetų sekretorių, kad gautum tokią pačią nusikaltimų puokštę, kad ir tą patį Gorbačiovą. Andropovas geriau už kitus žinojo apie jaunojo Stavropolio sekretoriaus veiklą. Pavyzdžiui, kai Ševardnadzė Andropovo įsakymu darė tvarką savo gimtojoje Gruzijoje, pakeitęs nuo apačios iki viršaus visus pareigūnus savo čekistais ir prigrūdęs Gruzijos kalėjimus buvusių valdininkų ir pogrindinių milijonierių, jis garsiai žadėjo iš pagrindų „iškuopti kapitalistinę respublikos kiaulidę“. Tačiau daugumai vadinamosios „šešėlinės ekonomikos“ vertelgų pavyko pabėgti ir net evakuoti savo įmones: o bėgo jie netoli – į kaimyninį Stavropolio kraštą. Dauguma jų buvo juvelyrai, sutriuškintos nomenklatūros užsakymu gaminę žiedus, grandinėles ir kt. ir pasičiupę visą žaliavą: auksą, sidabrą, platiną, briliantus ir kitus brangakmenius. Daugelis išsivežė ir jiems patikėtas nomenklatūros „aukso atsargas“ bei „partijos auksą“. Tačiau pasiekti, kur jie pabėgo iš Gruzijos, buvo nesudėtinga. Įsikūrę kitapus Kaukazo kalnagūbrio, „pabėgėliai“ iš Gruzijos pradėjo sėkmingai plėtoti „šešėlinę ekonomiką“ Stavropolio krašte.

SSRS ilgametis užsienio reikalų ministras A. Gromyka ir sergantis L. Brežnevas (iš kairės).

Ševardnadzė, gaudęs savo priešus vos ne Brežnevo priimamajame ir siuntęs specialiais reisais atgal į Tbilisį, kad ten teistų ir susidorotų, ir šiuo atveju pradėjo veikti su jam būdingu ryžtingumu, tikėdamasis kaip visada Andropovo paramos. Jis paskambino Gorbačiovui ir pareikalavo nedelsiant suimti ir išsiųsti į Gruziją visus asmenis, išvardytus krašto prokuratūrai nusiųstame specialiame sąraše. Tapęs pirmuoju Gruzijos komunistų partijos CK sekretoriumi, Ševardnadzė taip įtikėjo savo galia, kad net įvedė respublikoje rusų kalbą kaip valstybinę, pateisindamas Maskvos pasitikėjimą ir sukeldamas tikrą audrą, ypač tarp Gruzijos inteligentų. Todėl skambutis kažkokiam srities sekretoriui Ševardnadzei buvo greičiau biurokratinio etiketo aktas, negu būtinybė. Galima įsivaizduoti, kaip apstulbo Tbilisio valdovas, Gorbačiovui tvirtai atsisakius. (Pataikūnai tiki, kad tokį Gorbačiovo tvirtumą lėmė tai, jog jau tuomet būsimasis generalinis sekretorius diegė Stavropolio krašte kapitalistinius prekinius rinkos santykius. Pikti liežuviai, priešingai, tikina, kad Gorbačiovas ėmėsi ginti Gruzijos „šešėlių veikėjus" todėl, kad šie jau buvo suspėję įteikti jo žmonai Raisai Maksimovnai neįkainojamą briliantų koljė. O mums atrodo, kad viskas kur kas rimčiau. Rengiančiam sąmokslą prieš Brežnevą Andropovui reikėjo lėšų ir jis stengėsi užsitikrinti laikiną „šešėlinės ekonomikos" bosų paramą, slėpdamas nuo jų faktą, kad jo plane numatoma šiuos visiškai sunaikinti.)

SSKP politinio biuro narys F. Kulakovas ir M. Gorbačiovas. Blagodarnas. 1974 m.

Įsirdęs Ševardnadzė, priminęs Gorbačiovui jo padėties menkumą („Pagalvok, kas – tu ir kas – aš"), nedelsdamas pasiskundė Andropovui. Tačiau, didžiai Ševardnadzės nuostabai, vėl nepasisekė. Krašto komiteto sekretorius, kurį Ševardnadzė visiškai pagrįstai laikė žemesniu pagal rangą labai griežtame partinės nomenklatūros „tabelyje", išties pasirodė esąs galingesnis ir įtakingesnis už jį, nors šiuo atveju buvo kalbama apie tiesioginį įstatymo pažeidimą. O jų globėjas buvo vienas – Andropovas. Būsimojoje kovoje Gorbačiovas jam buvo kur kas reikalingesnis negu gruzinas Ševardnadzė.

Tuo metu Brežnevas jau sunkiai sirgo. 1976 metais jis patyrė sunkų insultą ir gydytojai su didžiuliu vargu ištraukė generalinį sekretorių iš klinikinės mirties būklės. Kartkartėmis partijos ir valstybės vadovas visiškai suvaikėdavo ir juokindavo visą pasaulį, it mažvaikis džiaugdamasis ordinais, blizgučiais ir ryškiomis vakarietiškomis etiketėmis. Nomenklatūra, kuri visada svajojo būtent apie tokį suvaikėjusį generalinį sekretorių, darė viską, kad Brežnevas išlaikytų visus savo postus, nes geresnę priedangą globaliniam šalies apvaginėjimui sunku buvo ir sugalvoti. Brežnevui suteikė Sovietų Sąjungos maršalo vardą, apdovanojo Pergalės ordinu. Tragiška šalies istorija virto klaikiausiu farsu. Tiesa, Stalinas turėjo net du Pergalės ordinus, ir jis buvo ne maršalas, bet generalisimas. Bet laiko dar buvo... Keli Andropovo mėginimai išlydėti Brežnevą į pensiją, o renkant naują generalinį sekretorių – pasodinti į šį postą Kulakovą, baigėsi nesėkmingai. Nomenklatūra rengėsi gintis iš paskutiniųjų. Pasitelkę jėgos ir nušlifuotus partinių intrigų metodus, vikriai operuodami apie kiekvieną CK Politinio biuro narį sukaupta kompromituojančia medžiaga, Andropovas ir Kulakovas pasiekė kompromisinį variantą: Brežnevui paliekamas neseniai įgytas nominalinis SSRS aukščiausiosios tarybos prezidiumo pirmininko postas, o partijos generalinio sekretoriaus postas pereina Kulakovui.

Šis reikalas buvo laikomas sutvarkytu, ir jam iš anksto pradėjo rengti šalį ir pasaulį, iš pradžių organizavę informacijos „nutekėjimą" į Vakarų laikraščius, o paskui pradėję atvirai apie tai kalbėti uždaruose partiniuose susirinkimuose ir CK instruktorių paskaitose. Andropovas ir Kulakovas jau sudarė slaptus sąrašus nomenklatūrinių darbuotojų, kurie turėjo būti nedelsiant pašalinti iš pareigų ir atiduoti teisman tuoj po to, kai Kulakovas užims SSKP CK generalinio sekretoriaus postą.

Naktį iš 1978 metų birželio 16 į 17-ąją Andropovą iš patalo pakėlė šaižus specialiojo ryšio telefono skambutis. Susijaudinęs jo pavaduotojo generolo Pirožkovo balsas pranešė, kad Kulakovas mirė. Apstulbęs Andropovas po 40 minučių atvyko į Kulakovo vilą su dviem operatyvinėmis KGB grupėmis. Sutrikę, išblyškę apsaugos darbuotojų veidai, įnirtingai lojantis ir mėginantis nutrūkti nuo pavadžio velionio mylimas aviganis. Paklaikusios žmonos akys. Kulakovas buvo rastas su perpjautomis venomis savo saunoje. Kraujo klane blykčiojo skalpelis. CK beveik nereagavo į Kulakovo mirtį, o tiksliau sakant, sureagavo supratingai. Išvakarėse, plenume, Kulakovą smarkiai kritikavo už padėtį žemės ūkyje. Šit jis susinervino ir... Oficialiai buvo paskelbta, kad „SSKP CK Politinio biuro narys Fiodoras Kulakovas staiga mirė nuo ūmaus širdies nepakankamumo". Painios medicinos ataskaitos apie jo mirtį, kurią pasirašė Kremliaus 4-osios medicinos valdybos viršininkas Jevgenijus Čazovas, nesiryžo net spausdinti. Kulakovą laidojo Raudonojoje

L. Brežnevas per 1973 metų vizitą į JAV.
Už jo stovi garsusis sovietų gydytojas J. Čazovas.

aikštėje. Krito į akis, kad nei Brežnevas, nei Suslovas, nei Kosyginas, nei Černenka laidotuvėse nedalyvavo. Tai buvo labiau nei keista – laidojo Politinio biuro narį, buvo pažeistas negincijamas, iki smulkmenų nušlifuotas ir iki šiol nė karto nepažeistas tokio aukšto rango „vadų" laidojimo protokolas. Ir beveik niekas neatkreipė dėmesio į kalbėjusį iš Mauzoliejaus tribūnos, palyginti dar jauną žmogų su raudona dėme ant kaktos. Tas žmogus buvo Michailas Gorbačiovas.

KGB vyresnysis teismo medicinos ekspertas generolas majoras Lipatskis asmeniniame pranešime Andropovui išreiškė tvirtą nuomonę, kad Kulakovo venos buvo perpjautos, šiam būnant be sąmonės. Andropovas tikėjo tuo, nors ir nesuprato, kam prireikė, nužudžius Kulakovą, perpjauti jam venas. Nors ir prisiminė Kulakovo ne kartą sakytus žodžius: „Jei mes pralaimėsime, aš persipjausiu venas". Kažkas suprato tai pažodžiui.

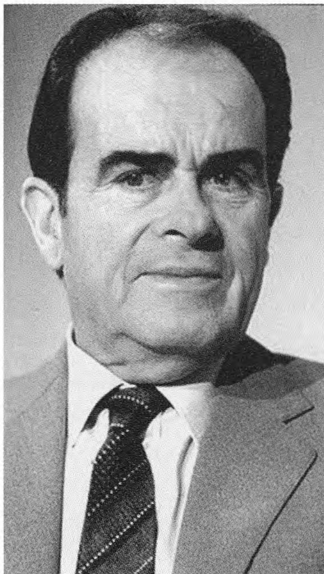
O netrukus Mašerovas žuvo automobilio katastrofoje. Žuvo, jo šarvuotam limuzinui susidūrus su savivarčiu, nors kai respublikos partinis bosas kur nors vykdavo, trasoje nedelsiant būdavo sustabdomas visas eismas. Iš kur ėmėsi savivartis? Girtas vairuotojas pasakojo, kaip jis atsirado trasoje, išsukęs iš kažkokio kolūkio keliuko – taip išvengė postų. Bet postai privalėjo būti visuose galimuose keliuose, vedančiuose į plentą. O kiek vėliau Vitebsko rajone žemėn rėžėsi Andropovo asmeninis lėktuvas, kuriuo KGB šefas pačią paskutinę akimirką kažkodėl nusprendė neskristi. Karas buvo paskelbtas.

Kažkas už Brežnevo nugaros atvirai pažeidė 1954 metų nomenklatūros „sutartį", pradėjęs visą seriją žmogžudysčių. Visą rajoną Maskvos centre užima kompleksas masyvių pastatų, išeinančių į Senąją aikštę, kur įsikūręs SSRS komunistų partijos Centro Komitetas. Čia subėga visos šalyje ir dauguma pasaulyje daromų nusikaltimų gijos. Iš čia driekiasi nesuskaičiuojami čiuptuvai, išsiurbiantys visus syvus iš milžiniškos šalies, perkeliantys jos turtus į asmeninius seifus ir užsienio bankus. Čia rengiamos baisios savo liaudies ideologinio ir fizinio apdorojimo programos ir puoselėjama svajonė kada nors valdyti visą pasaulį. Čia žaidžiama milijonų žmonių ir ištisų valstybių likimais. Nė minutei nenurimsta darbas CK tarptautiniame skyriuje, kuriam vadovauja Borisas Ponomariovas.

Čia sudaromos instrukcijos ir metodikos, kurios išsiuntinėjamos visoms pasaulio šalims, iš čia plaukia milžiniškos sumos legalioms ir nelegalioms komunistų partijoms, sukilėlių grupuotėms, teroristinėms organizacijoms, komunistiniams, kairiesiems ir nacionalistiniams laikraščiams, rinkimų kampanijoms ir valstybės veikėjams, imantiems kyšius, ir profesionaliems nusikaltėliams, norintiems tapti valstybės veikėjais, finansuoti. Pagal seną

„Raudonieji khmerai".
Kambodža.

Prancūzijos komunistų partijos vadovas Žoržas Renė Luisas Maršė (*Georges René Louis Marchais*) 1981 m.

l'Humanité

EDITION SPECIALE

DEUIL POUR TOUS LES PEUPLES

qui expriment, dans le recueillement, leur immense amour pour

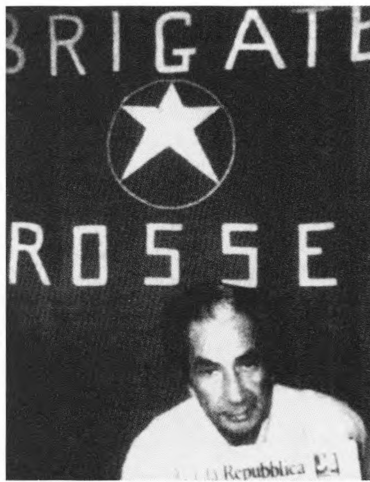
LE GRAND STALINE

VEL' D'HIV' DE DEUIL MARDI

Pagrindinis Prancūzijos komunistų partijos ruporas „L'Humanite".

Lenino metodiką komunistai, užgrobę valdžią Kambodžoje ir apimti revoliucinio azarto, likvidavo lygiai pusę gyventojų – 3 milijonus iš šešių. Teroras, badas ir žmonių šaudymas klesti Etiopijoje, o Adis Abeboje statomi suvažiavimų rūmai ir vietos komunistų karaliukai nesislėpdami prabangiai gyvena nuversto imperatoriaus rūmuose. Į Angolą komunistiniam režimui gelbėti metama Fidelio Kastro armija, ir tai padidina finansinę pagalbą Kubai iki 10 milijonų dolerių per dieną. Rusiškasis auksas srūte srūva į užsienį. Yra aišku, kaip juo disponuoti. Ne veltui didžiausio SSKP banko užsienyje faktinis vadovas – tikras Boriso Ponomariovo sūnus Vladimiras Ponomariovas. Nomenklatūra jau seniai pavertė paveldimais savo valdžią ir turtus. Apsikaišiusi branduolinėmis raketomis ir ties Europos pasidalijimo linija atsitvėrusi atominių minų laukais, ji tęsia beprotišką savo įkūrėjo darbą, nematydama ir nenorėdama matyti, kad drauge su savo idėjomis grimzta į tą patį liūną, kuriuo per jų malonę buvo paversta pati didžiausia ir turtingiausia pasaulio šalis... Tai matė Andropovas. Jis anaiptol nebuvo nei liberalas, nei demokratijos šalininkas. Priešingai, komunistinę sistemą jis laikė geriausia pasaulyje, šventai tikėjo būsimąja komunizmo pergale visame pasaulyje, todėl ir mėgino išgelbėti šią sistemą nuo pražūties, prabangos ir korupcijos liūno. Jis puikiai matė ne tik tai, kas vyksta pirmojoje pasaulyje „išsiplėtojusio socializmo šalyje", kaip išdidžiai SSRS vadino Brežnevas, bet ir kas darosi komunistiniam judėjimui pasaulyje.

Prancūzijos komunistų partija kasmet gauna iš SSRS 2 milijonus dolerių tiesiogiai per Eurobanką ir 4 milijonus dolerių per vadinamųjų „patikėtinių" – fiktyvių įmonių bei organizacijų sąskaitas. Šie pinigai jau seniai neskiriami nei komunistų, nei darbininkų judėjimui, kaip buvo Torezo laikais. Dabartinis PKP generalinis sekretorius Maršė – sielos gilumoje įsitikinęs nacistas, partijos vyriausiasis iždininkas – Gosna, „L'Hu-manitė" vyriausiasis redaktorius – Andrijė ir kiti „Prancūzijos proletariato vadai" jau seniai pavertė Komunistų partiją kažkuo tarp biržos ir vagių priebėgos. Sovietinių kolegų pavyzdžiu jie prisipirko vilų ir namų, gyveno prabangiai ir viskuo patenkinti. Jie net tingėjo platinti savo pačių „L'Hu-manitė", kurio tris ketvirtadalius su sekmadienio priedais siųsdavo parduoti į Maskvą. Ten, kurį laiką pagulėję kioskuose, laikraščiai būdavo atiduodami į makulatūrą. Bet ir tai dar ne viskas. Gaudami dolerių iš

1978 m. BR – „Raudonųjų brigadų" (*Brigate Rosse*) – pagrobtas Italijos ministras pirmininkas Aldas Moras (*Aldo Moro*). Raudonosios brigados – komunistinė pogrindinė organizacija, įkurta 1970 m. Italijoje.

Praėjus 55 dienoms po pagrobimo, Aldo Moro kūnas rastas automobilyje, paliktame Romos centre.

Maskvos, Prancūzijos komunistų partijos vadovai už tuos pinigus perkasi solidžiausių Prancūzijos, ir ne tik jos, kompanijų akcijų, gauna didžiulius dividendus, dalį jų pasidalija, o dalį persiunčia į konkrečias savo geradarių iš SSRS sąskaitas. Taip gautus pinigus jie vėl įdeda į akcijas, stiprindami Vakarų ekonomiką. Dalį pinigų prancūzai atvirai investuoja į lošimo ir pornografijos verslą, iš to gauna didžiulius pelnus, ir vėl pasidalija tarp savų ir sovietinių nomenklatūrininkų. „Per pastaruosius 30 metų, – raportavo informatoriai iš Paryžiaus, – per asmeninę pono Gosna sąskaitą perėjo dešimčių dešimtys milijardų dolerių. Beje, perėjo dviem kryptimis, iš kurių viena – Eurobankas, priklausantis SSKP". Pats Gosna pateko į laikraščius, kai Žydrajame Krante pasistatęs ištaigingą vilą, aklina siena įsakė apjuosti ir šalia plytintį paplūdimio ruožą. Aptvertus paplūdimius jis dažnai matydavo SSRS ir tai jam padarė neišdildomą įspūdį. Taip ir turi gyventi, atsitvėrusi nuo liaudies, tikra marksistinė partija – komunistų aukštuomenė. Tačiau Prancūzija dar netapo komunistine, ir valdžia pareikalavo nugriauti tvorą. Gosna nepakluso. Byla pateko į teismą, kur komunistų partijos iždininkas, liepsnodamas proletariniu tūžmu, reikalavo parodyti jam tą įstatymą, pagal kurį jis, proletariatas, neturi teisės turėti nuosavo tik ketvirčio mylios ilgio Viduržemio jūros paplūdimio (juk „nugalėjusio proletariato" šalyje paplūdimiai aplink partijos vilas ne tik aptverti, bet ir saugomi iš sausumos ir jūros).

Rado įstatymą, pasirašytą dar Liudviko XIV, kuris skelbė, kad visi šalies paplūdimiai yra visuomenės nuosavybė.

Prancūzijos komunistams dar užteko įžūlumo reikalauti iš Maskvos papildomų asignavimų: ar tai būtų streikas, demonstracija, ar laikraščio „L'Humanitė" šventė, per kurią mėginama parduoti į SSRS neišsiųsto tiražo likutį. Ir popierių, ir dažus šiam laikraščiui siunčia iš Maskvos. Bet prieš tai dažus perka VFR, nors prancūzams tai kur kas lengviau padaryti patiems. Bet jie nors patys leidžia „L'Humanitė", ir tai dėkui Dievui!

O Amerikos komunistų partija nė neketino pati spausdinti savo dviejų laikraštukų. Juos spausdina (ir rašo) Maskvoje, SSKP CK spaustuvėje, ir parduoda iš esmės taip pat SSRS. Pagrindiniai pirkėjai – aukštųjų mokyklų užsienio kalbų katedros ir studentai, kurie iš šių laikraščių laiko kalbos įskaitas. Pati JAV komunistų partija jau seniai virto kažkokia profesionalių veltėdžių gauja, kuri ryžtingai nieko nedaro, bet kasmet tvarkingai išmelžia iš Maskvos 2 milijonus dolerių. Ir dar begėdiškai dezinformuoja Maskvą apie kažkokio savo kandidato – Geso Holo – pergalę eiliniuose prezidento rinkimuose ir reikalauja ta proga dar poros

milijonų rinkimų kampanijai. Matyt, Holas įsigudrino kyštelti kažkam kyšį Maskvos „JAV ir Kanados institute“, nes visos šios akademinės įstaigos rekomendacijos dėl komunistų galimybės prakišti savo kandidatą į prezidentus per rinkimus skambėjo maždaug taip: „JAV komunistų partijos autoritetas, nepaisant represinės valdančiųjų sluoksnių politikos, nuolat auga, telkdamas aplink JAV darbininkų klasės avangardą milijonus paprastų amerikiečių. Ir galingas proletariato balsas rinkimuose gali būti išgirstas“.

Visi žinojo, kad Vakarų komunistų partijos, tvarkingai gaudamos iš Maskvos pinigus, dalį jų išleidžia kyšiams sovietų partinei nomenklatūrai. Bet JAV komunistų partija sumušė visus rekordus. Gesas Holas už kažkokius nežinomus nuopelnus išsirūpino iš Maskvos kasmetinę 100 tūkstančių dolerių pašalpą, išleidęs šiam tikslui Maskvoje apie penkiasdešimt tūkstančių. Ši pašalpa kasmet didėjo, matyt, dėl infliacijos, o kartą pasiekė net du milijonus. Ir nors visiems buvo aišku, kad G. Holas perka CK aparatui kažkokį nekilnojamąjį turtą JAV, pagal tradiciją nemokėdamas mokesčių, nieko nebuvo galima padaryti, nebent išduoti jį mokesčių įstaigoms. Andropovui dažnai knietėjo būtent taip ir pasielgti.

Stasi (*Štazi*) – trumpinys nuo žodžio „Staatssicherheit“. Rytų Vokietijos valstybės institucija, atlikusi slaptosios policijos, vidaus ir užsienio žvalgybos bei kontržvalgybos funkcijas. Štazi devizas skambėjo panašiai kaip ir sovietinės ČK – „Partijos skydas ir kardas“ (*Schild und Schwert der Partei*).

Per JAV komunistų partiją organizuoti kokią nors žvalgybinę veiklą, atrodo, visiškai neįmanoma, nes paaiškėjo, kad į ją infiltruota VFR informatorių, Izraelio žvalgybininkų.

VFR komunistų partija bent davė tam tikros naudos, tapusi perdavimo grandimi aprūpinant pinigais teroristines grupuotes, pvz., „Raudonosios armijos frakcijos“, ir panašias. Šiuo kanalu buvo finansuojamos ir Italijos „Raudonosios brigados“, ir net Artimųjų Rytų teroristai. Jokia kita veikla komunistų partija savęs neapsunkino, kai kada priglausdama nevykėlius „Štazi“ agentus iš VDR.

Vokietijos žmonės protestuoja prieš Štazi veiklą, nuolatinį žmonių sekimą.

Izraelio komunistų partijos plakatas „Ką daryti?". 1929 m.

Izraelio komunistų partijos veikėjas M. Vilneris.

Suomijos komunistų partija iš Maskvos kasmet gaudavo nuo pusantro iki dviejų milijonų dolerių. Čia buvo ypatingi interesai, taip pat niekaip nesusiję su marksizmu-leninizmu. Partija tarsi buvo tarpininkė tarp Suomijos komercinių struktūrų ir SSKP aparato skirstant suomiškas prekes po neaprėpiamą stipraus socializmo šalį, aprūpindavo nomenklatūrą ir su ja susijusius spekuliantus suomiškais šaldytuvais, baldais, kotedžais, saunomis ir naudotais Vakarų šalių automobiliais. Savo šalyje partija skirstė sovietinius užsakymus laivų statybos firmoms, poligrafijos ir popieriaus įmonėms, taip pat rūpinosi sovietinės medienos tiekimu, taigi sąžiningai atidirbdavo už jai skiriamus pinigus. Šiek tiek iš šalies užsidirbdama kyšiais ir leisdama savo sąskaitose laikyti ir plauti jau itin nešvarius SSKP pinigus, imdama iš Maskvos visai žmoniškai – 7 procentus.

Maždaug milijonas kasmet buvo skiriamas Izraelio komunistų partijai, kur vietos komunistai, dauguma vakarykščiai išeiviai iš SSRS ir Lenkijos, atvirai krovėsi gautus pinigus į savo kišenes, atidirbdami už juos skandalais knesete ir ragindami arabus dalyvauti pilietinio nepaklusnumo akcijose. Bet tai nebuvo svarbiausia. Partijos vadovybė – jos generalinis sekretorius Vilneris – turėjo ryšių vyriausybėje ir pasaulio finansų sistemoje. 1967 metais nutraukus diplomatinius santykius, ji vaidino prosovietinių lobių vaidmenį, dalyvaudama deimantų versle ir organizuodama reguliarias sovietinės nomenklatūros keliones į garsiuosius Izraelio vėžio profilaktikos centrus. Žinoma, už atskirą mokestį.

Taip buvo galima slinkti pasaulio šalių sąrašu stebintis, žavintis, piktinantis dėl SSKP globalinės finansinės veiklos ir vieno jos išskirtinio ypatumo: viskas plaukė iš šalies. Susidarė įspūdis, kad SSKP seniai privatizavo Sovietų Sąjungą ir užsibrėžė tikslą ne tik praturtėti, bet ir visokeriopai stiprinti pasaulinę kapitalistinę sistemą. Ir kaip bet kokia nusikalstama organizacija, bolševikų partija taip gerai apgalvojo savo saugumą, kad prie jos nebuvo galima prieiti iš jokios pusės.

Ir Kulakovo bei Mašerovo mirtis tai geriausiai patvirtino. Andropovas visa tai puikiausiai suprato. Jis nesuprato tik vieno dalyko: kodėl niekas iš partijos bonzų nemato (ir nenori matyti), kad didingo partijos pastato pamatai smenga ir griūva, grasindami suardyti visą pastatą, palaidoti po jo griuvėsiais ir pačią partiją, ir jos utopiškas idėjas, kurios įsikūnijo sukūrus nusikalstamą žudikų, vagių ir spekuliantų sindikatą.

Gal jau kažkur sumanyta, kad pastatas sugriūtų? Bet kur?

Kulakovui mirus, Andropovas suprato, kad laiko jis jau neturi. Arba greitai žengs kažkokius netikėtus žingsnius, arba žus.

Jo įsakymu slapta pradėtos formuoti ypatingos paskirties KGB kovinės grupės neva antiteroristinei veiklai. Grupės buvo pavadintos „Alfa“, „Gama“ ir „Delta“. Kiekvienoje buvo maždaug po 300 puikiai išmokytų ir nemąstančių galvažudžių, gebančių įvykdyti bet kokį įsakymą. Be to, pavyko įkalbėti Brežnevą perduoti KGB žinion porą oro desanto ir vieną tankų diviziją. Kariuomenė šį įžeidimą nurijo tylėdama. Kariuomenės ir KGB santykiai visada sąmoningai buvo grindžiami abipuse neapykanta. Kariuomenė gerai atsiminė 1938 metus, kai čekistai sunaikino beveik visus kariuomenės vadovaujančius kadrus, tarp jų – tris maršalus. Čekistai neužmiršo 1954 metų, kai kariuomenė atsirevanšavo, su pasitenkinimu iššaudžiusi visą valstybės saugumo ministerijos vadovybę ir sutraiškiusi tankais visus, mėginusius priešintis.

Tačiau dabar kariuomenės būklė buvo labai bloga. Jos vadai tvirko neregėtoje prabangoje, ir tai ypač skatino gynybos ministras Ustinovas – civilis, negrabiai dėvėjęs maršalo mundurą, bet gerai užsigrūdinęs dar Stalino nomenklatūroje. Į šį postą jį iškėlė pats Brežnevas, kuris, tapęs maršalu, į visus kitus maršalus pradėjo žiūrėti su nepasitikėjimu, todėl ir nusprendė ginkluotųjų pajėgų priešakyje pastatyti civilį partinį nomenklatūrininką, prastai išmanantį karybos klausimus, bet ištikimą. Kol kariuomenės vadovybė su pasimėgavimu tvirko ant nomenklatūros olimpo, armijos apačios demoralizavosi nė kiek ne lėčiau.

Milžiniškas Stalino gulagas jau seniai ant visos sovietinės visuomenės šliūkštelėjo kriminalinę etiką ir recidyvistų kalbą. Net akademikams išsprūsdavo keiksmažodžių. Ir pirmąja auka, suprantama, tapo kariuomenė, kurioje klestėjo ir buvo skiepijami labiausiai sulaukėjusių kriminalinių nusikaltėlių zonų papročiai, pakeitę ir kovines tradicijas, ir karinę drausmę. Kareiviai su malonumu tyčiojosi vienas iš kito ir žiauriai, kaip kokie laukiniai, žudė vienas kitą. Karininkai girtavo, tokiu gyvenimo būdu rodydami baisų pavyzdį valdiniams. Jie tyčiojosi iš kareivių, bet patys buvo viršininkų pasityčiojimo objektas. Klestėjo favoritizmas, o vagystės ir kyšininkavimas civiliniame gyvenime siekė

„Kapitalizmas žlugo, dabar veiksime mes!“
Izraelio komunistų partijos plakatas. 2009 m.

neregėtą mastą. Su visu tuo dar buvo galima taikytis, jei kariuomenėje nebūtų brendusios labai pavojingos nuotaikos, išsiliejusios į daugybę nepaprastųjų įvykių, kurie, regis, neįmanomi branduolinės supervalstybės ginkluotosiose pajėgose.

Karinis lakūnas vyresnysis leitenantas Belenka nuskraidino naujausią naikintuvą į Japoniją ir paprašė politinio prieglobsčio Jungtinėse Valstijose. Eskadrinio mininininko „Storoževoj“ vado politinių reikalų pavaduotojas, suėmęs patį vadą, sukėlė maištą laive ir mėgino išplaukti į Švediją. Laivas buvo užkluptas jūroje, sustabdytas aviacijos smūgiais, paimtas abordažu pasienio katerių. Visi karininkai buvo teisiami, o herojus – vado pavaduotojas, 2-ojo rango kapitonas Sablinas – sušaudytas. Karininkų tankistų grupė nusprendė per eilinį paradą Raudonojoje aikštėje pasukti savo tankus prieš Mauzoliejų ir pradėti visuotinį sukilimą. Juos pavyko suimti pačią paskutinę akimirką. Tą dieną tankai Raudonąja aikšte nevažiavo.

M. Gorbačiovas – Stavropolio krašto pirmasis sekretorius – srities laukuose.

L. Brežnevo susitikimas su M. Gorbačiovu.

Tokių atvejų buvo tiek, kad nesuskaičiuosi. Tad Brežnevas ir jo aplinka netrukdė Andropovui kurti ginkluotųjų pajėgų su KGB vėliava. O svarbiausias motyvas, kurį Andropovas pateikė teisindamas savo veiksmus, buvo gana rimtas ir tiesiogiai nesusijęs su kariuomenės pakrikimu. Eiliniame Politinio biuro posėdyje KGB šefas pateikė visą pluoštą dokumentų, nenuginčijamai liudijančių, kad sąjunginėse respublikose labai stiprėja separatizmas. Tas separatizmas sumaniai ir nuosekliai buvo diegiamas iš viršaus, iš respublikų komunistų partijų centro komitetų. Priežastis paprasta. Respublikų nomenklatūra nenorėjo mokėti duoklės Maskvai, svajodama apie visišką savarankiškumą ir neatskaitingumą bet kam. Jei jų laiku nesustabdysi, Sąjunga bus vienaip ar kitaip sugriauta. Iš atviros baimės išsiplėtė ašarojančios Kremliaus senolių akys. Jie su viltimi žvelgė į Andropovą, laukdami, kaip jis pasiūlys jiems gelbėtis. O Andropovas ir toliau savo lygiu ir neišraiškingu balsu vardijo šalies bėdas. Visiškai sugriautas žemės ūkis. Jei ne Amerikos ir Kanados grūdai, SSRS jau seniai būtų tekę įvesti maisto produktų kortelių sistemą. Brežnevas, tai išgirdęs, netikėtai pramerkė akis ir, sunkiai judindamas pusiau paralyžiuotą žandikaulį, ištarė:

„Kada gi pagaliau mūsų Politiniame biure atsiras tikras žemės ūkio specialistas, o ne intrigantas politikuotojas?“

Tai buvo užuomina apie velionį Kulakovą.

Andropovas nedelsdamas užtikrino generalinį sekretorių, jog tokį žmogų jau rado, jis pasirengęs tuojau pristatyti jį draugams Politinio biuro nariams. Senoliai nustebę susižvalgė ir klausiamai sužiuro į slaptosios policijos šefą. Ką jis turi galvoje? Andropovas ištarė Gorbačiovo pavardę. Senolių akyse sušvito simpatija. Gorbačiovo pavardė visiems asocijavosi su maloniomis ir naudingomis palaimos savaitėmis elitinėse Stavropolio gydyklose. Visi atsiminė tuometinio pirmojo sekretoriaus paslaugumą, dėmesingumą, kuklumą ir net tam tikrą drovumą. Ir jo nepaprastą jaunumą. Kiekvienam iš jų jis tiko į sūnus. Jis nepavojingas. Jį galima imti į Maskvą. Tegul kelia žemės ūkį, jei jau specialistas. (Daugelis gana pagrįstai mano, kad jei

Gorbačiovas būtų sekretoriavęs kurioje kitoje vietoje, tarkim, Voronežo srities komitete, Andropovui niekada nebūtų pavykę taip greitai ir paprastai pertempti jo į Maskvą. Sunku pasakyti, bet jei Andropovas būtų panorėjęs, būtų padaręs ir tai. Tik klausimas – ar būtų panorėjęs?)

1978 metų rugsėjo 19-osios vakarą specialus traukinys, kuriuo į Baku važiavo SSKP CK generalinis sekretorius ir SSRS aukščiausiosios tarybos prezidiumo pirmininkas draugas Brežnevas, netikėtai sustojo Mineralnyje Vody geležinkelio stotyje. Į KGB darbuotojų apsuptą kurortinio miestelio peroną išėjo, remdamasis į savo asmeninės apsaugos viršininko generolo Žarovo ranką, patsai Leonidas Brežnevas, lydimas savo padėjėjo Konstantino Černenkos. Juos pasitiko Andropovas ir Gorbačiovas. Tai buvo istorinis susitikimas. Mažoje Šiaurės Kaukazo geležinkelio stotyje susiėjo keturi žmonės, kuriems buvo lemta ateityje keisti vienas kitą partijos ir valstybės vadovo poste, o vienam iš jų likimas lėmė sunaikinti ir SSKP, ir didžiulę supervalstybę, vadinamą Sovietų Socialistinių Respublikų Sąjunga. Tarp trijų akivaizdžių vidutinybių atsirado politinės intrigos genijus, kokio istorija nepažinojo nuo viduramžio laikų.

Per keletą minučių buvo nuspręsta perkelti Gorbačiovą į Maskvą. Spausdamas ranką jaunam Stavropolio sekretoriui, Brežnevas sušvapsėjo: „Žemės ūkis – labai svarbu. Tu – specialistas. Išgelbėk šalį". „Aš išgelbėsiu šalį", – atsakė Gorbačiovas, pagarbiai nulenkdamas galvą prieš partijos valdovą. Kruvina dėmė ant plinkančios Gorbačiovo kaktos rėžė generaliniam sekretoriui akis. Bet ji buvo raudona, o tai geras ženklas... Brežnevas važiavo į Baku, kad pats įsitikintų, jog Andropovo žmonės daro tvarką nacionalinėse respublikose, su šaknimis raudami korupciją ir bet kokias mintis apie separatizmą. (Praeis visai nedaug laiko, ir „Andropovo žmogus" Heidaras Alijevas, pasitikęs Brežnevą Baku, pamėgins net atplėšti nuo Azerbaidžano ir paskelbti suverenia Nachičevanės sritį. Visi pavargo mokėti duoklę.)

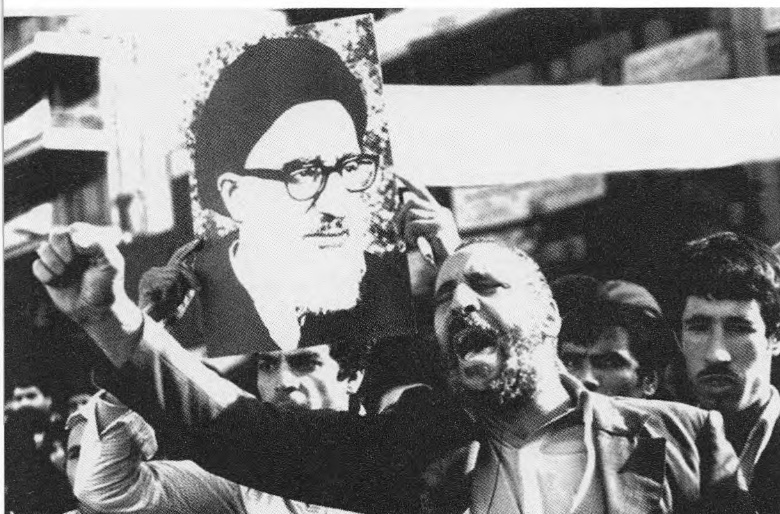
Andropovas tikėjosi, jog po vizito į Baku Brežnevas leis jam Kaukazo pavyzdžiu surengti panašias

Islamo revoliucija Irane. Mitingas, skirtas ajatolos Chomeinio grįžimui. 1979 m.

operacijas Vidurio Azijoje, kad vėliau iš ten smogtų Ukrainai, kur sėdėjo nei ugny degantis, nei vandeny skęstantis Brežnevo statytinis Ščerbickis.

Visa savo esybe, nušlifuota partinėse intrigose ir ilgametėje saugumo veikloje, Andropovas jautė, kad jo valanda artėja. Ir kad priartintų ją, reikėjo supurtyti milžinišką imperiją, pažadinti ją iš žiemos miego ir, pasinaudojus partinės vadovybės sukriošimu, paimti visas vadžias į savo rankas. Tam buvo reikalinga ta nepaprastoji aplinka, apie kurią Andropovas svajojo nuo pat pradžios, kai užėmė KGB šefo postą, dar tada, kai rekomendavo įvesti kariuomenę į Čekoslovakiją. Pabūgę čekai suardė jo planą. Dabar jam pasitaikė dar viena galimybė. Nuvertus šachą Irane, kai į valdžią atėjo islamiškieji fundamentalistai, visas Vidurio Rytų regionas buvo destabilizuotas. Islamiškojo fundamentalizmo bangos, risdamosi vis greičiau, artėjo prie sovietinių Vidurio Azijos respublikų, skatindamos tuometinę partinę vadovybę, iki ausų įklimpusią į vagystes, vis dažniau mąstyti, jog laikas nutraukti ryšius su Maskva ir prisijungti prie islamo pasaulio.

Iraniečiai prie JAV ambasados prieš ją užgrobiant. Jie reikalavo, kad JAV išduotų buvusį Irano vadovą šachą M. Rėzą Pechlevi ir pagrobė 52 Amerikos ambasados darbuotojus.

Draugiški santykiai: SSKP generalinis sekretorius L. Brežnevas ir Afganistano prezidentas M. Daudas.

Respublikose sumaniai buvo kurstomos nacionalistinės ir antirusiškos nuotaikos. Kol kas be jokio antikomunizmo. Šis sukrėstas ir susiskaldęs regionas pats prašėsi, kad įsikištų SSRS. Pagrindinis stabilizuojamasis regiono veiksnys – turtingas ir kariniu požiūriu, o dar labiau – sąjunga su JAV stiprus Iranas – liovėsi egzistavęs islamo revoliucijos kraujyje ir chaose. JAV buvo paskelbtos svarbiausiu islamo priešu, Amerikos ambasada Teherane sutriuškinta, bet kartu buvo sutriuškinta ir vietinė komunistų partija, o jos lyderiai viešai pakarti. Prasidėjo neramumai ir Afganistane.

1978 m. Kabule prasidėjo karinis perversmas. Kitą dieną Kabulo centre. Priekyje – sovietų desanto mašinos liekanos.

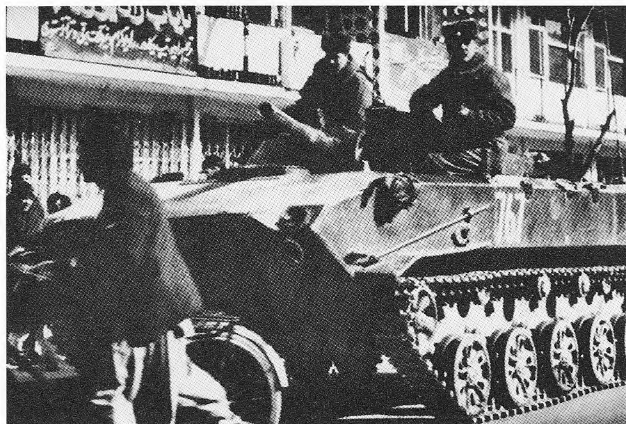
Pagunda buvo didžiulė. Trumpas smūgis per Afganistaną Iranui ir Pakistanui žaibiškai būtų išvedęs SSRS prie neužšąlančių Indijos vandenyno vandenų ir pasaulinių naftos atsargų.

Trumpa, pergalinga karinė operacija, be kitokios naudos, būtų leidusi įvesti tvarką šalyje, nutraukti ją žudančią įtempimo mažinimo ir visokiausių „Helsinkio procesų“ politiką, sunaikinti laisvamanybę, pakirsti tvirkinančią Vakarų įtaką, sustiprinti gamybinę ir buitinę drausmę, sutelkti partiją ir vėl pasukti koviniu kursu. Šiam planui įkūnyti Andropovas nematė geresnės vietos už Afganistaną.

1978 metų balandžio 27 dieną Afganistane įvyko komunistinis perversmas, kurį Andropovo žmonės rengė kelerius metus. Muhamedo Daudo demokratinę vyriausybę nuvertė viena iš komunistinių frakcijų – Afganistano demokratinė liaudies partija, ir prezidentu tapo tiesioginis Maskvos agentas Tarakis. Nedelsiant prasidėjo masinė SSRS ekonominė ir finansinė pagalba. Į Afganistaną plūstelėjo tūkstančiai sovietų „patarėjų“. Tarakio komunistinė vyriausybė, veikdama pagal „vienintelio teisingo mokymo“ metodiką, tuoj pradėjo šaudyti gyventojus, griauti mečetes ir masiškai eksproprijuoti. Atsaku į tai tapo visuotinis sukilimas. Tik idiotas galėjo mesti panašų iššūkį musulmonų šaliai.

Sukilimas plėtėsi ir netrukus komunistinio režimo žlugimas buvo nulemtas. Vakarai niekaip nereagavo. Ten stengėsi nekvėpuoti, kad nepabaidytų Maskvos. Suprantama, bemat prasidėjo pjautynės Kabulo komunistų vadovybėje. 1979 metų rugsėjo 14 dieną naujojo režimo ministras pirmininkas Aminas nušovė prezidentą Tarakį ir pats pasiskelbė prezidentu. Tarakis buvo nužudytas tuo metu, kai rengėsi pasirašyti kreipimąsi į Sovietų Sąjungą, kuriuo prašoma atsiųsti į pagalbą kariuomenę sukilusiai liaudžiai sutramdyti. Aminas buvo prieš, mėgino įtikinti Maskvą, kad kariuomenės įvedimas į Afganistaną būtų didžiulė klaida, kuri sukeltų tik pražūtingų padarinių, o sukilimą jis numalšins pats.

Sukilėliai Afganistane – įprastas dalykas. Ne veltui dar senasis karalius Abdula sakė: „Afganistanas – tai avilys, kur daug bičių, o medaus nėra". Maskva paprasčiausiai nesupranta padėties. Tokia Amino nuotaika griovė visus Andropovo planus. Maskvoje Politinio biuro posėdyje Andropovas pateikė dokumentų, liudijančių, kad Aminas – senas CŽV agentas. Jis nekviečia SSRS pagalbon, nes ketina pasikviesti amerikiečius. Amerikiečių išmokyta ir perginkluota Afganistano armija bemat pradės provokacijas SSRS pasieniuose, naudodamasi

Sovietų desantinė mašina Kabulo gatvėje.

Amerikos raketų bazėmis ir aerodromais, kurie žaibiškai išdygs afganų žemėje. Padarinius net sunku įsivaizduoti.

Pasitarime dalyvavęs SSRS užsienio reikalų ministras Gromyka patvirtino, kad ir jo ministerija turi duomenų, jog Aminas rengiasi prašyti amerikiečių pagalbos (Gromykos žmona įkliuvo dėl briliantų kontrabandos, ir prieštarauti Andropovui Gromyka negalėjo). Pasak Kabulo sovietinio rezidento, Aminas neva pasakęs: „Šlovė Alachui, greitai čionai ateis amerikiečiai ir įves tvarką!" Šiuos pakilius žodžius sovietinei žvalgybai net pavyko

Sovietų kariai Afganistane apklausia modžahedą.

L. Brežnevas, J. Andropovas, D. Ustinovas ir K. Černenka.

įrašyti į juostelę. Visa tai buvo gryniausias melas. Rezidentas iš Kabulo siuntė vieną pranešimą po kito, mėgindamas užkirsti kelią sovietų kariuomenės įvedimui. Į sovietinės rezidentūros rankas pateko dokumentų, įrodančių, kad ir Tarakis, ir visa jo partija buvo marionetės, kurių veiklos tikslas buvo tiesiogiai įtraukti SSRS į didelį regioninį konfliktą. Už tai Tarakis gavo 40 milijonų dolerių, kuriuos turėjo pasidalyti su savo bendrininkais, bet, suprantama, to nepadarė, todėl ir žuvo. Hafizula Aminas – vienintelis šioje gaujoje nacionaliai nusiteikęs veikėjas. Jis labiausiai bijo tiesioginio SSRS ir JAV susidūrimo Afganistano žemėje.

Į šiuos dokumentus niekas nekreipė dėmesio, nors apie juos buvo pranešta Andropovui. Šis niekada nebuvo buvęs Amerikoje net inkognito, o Brežnevas buvo, ir ne šiaip sau, o su visomis oficialaus vizito ceremonijomis. Jam ten patiko. Jis pirmasis įvedė madą už stiklinių brangios suomiškos sekcijos durelių laikyti butelius su ryškiomis amerikietiškomis etiketėmis ir amerikietiškų cigarečių blokų (arba pakelių) piramides. Ši mada labai greitai paplito tarp nomenklatūros (vado gyvenimo būdas – epochos gyvenimo būdas), ją perėmė prekybos aristokratija ir taip toliau – visi, kas galėjo sau tai leisti. Todėl, išgirdęs žodžius „ateis amerikiečiai ir įves tvarką", generalinis sekretorius atsiduso. O paskui paklausė maršalą Ustinovą: „Per kiek laiko kariuomenė sugebės įvesti tvarką Afganistane?" Ustinovas, matyt, supainiojęs Afganistaną su Čekoslovakija, tvirtai pažadėjo, kad po dviejų savaičių ten bus visiška tvarka. „Na, daugiausia po mėnesio, – pridūrė Andropovas, – ir mes grąžinsim kariuomenę namo". Nors niekada neketino to daryti.

„O kaip įtempimo mažinimas? – paklausė Černenka. – Jie įšaldys mums kreditus, Leonidai Iljičiau!" Brežnevas žvilgtelėjo į Gromyką. Tas nusišypsojo savo drovia, liūdna šypsena: „Koks čia įtempimo mažinimas, Leonidai Iljičiau, jei jie planuoja šantažuoti mus savo raketomis iš suverenaus Afganistano teritorijos!"

Brežnevas sėdėjo užmerktomis akimis. Ant jo švarko blausiai blykčiojo penkios didvyrio aukso žvaigždės. Neatsimerkdamas generalinis sekretorius pasakė: „Kad būtinai būtų mums adresuotas kreipimasis dėl karinės pagalbos. Viskas". Prišokę asmens sargybiniai pakėlė generalinį sekretorių nuo krėslo ir nuvedė į gretimas patalpas. Metas buvo daryti injekcijas, kurios ir palaikė šeštadalio sausumos valdovo gyvastį. Bet Aminas buvo neperkalbamas. Jis nenorėjo nieko nė girdėti apie užsienio armiją savo šalies teritorijoje, tuo labiau raginti ją įsiveržti.

1979 metų gruodžio 2 d. į Kabulą išskrido Andropovo asmeninis atstovas KGB generolas leitenantas Paputinas. Jo uždavinys buvo perkalbėti Aminą. Jei tai nepavyktų, Paputinas turėjo organizuoti Amino pagrobimą ir atgabenti jį į Maskvą. Čia su juo kalbėtis būtų buvę paprasčiau. Aminas laikėsi tvirtai. Jis neleis, kad įsiveržtų.

Gruodžio 22 d. kažkokių smogikų grupė su turbanais ir chalatais užpuolė namą, kuriame gyveno daugybės sovietinių misijų ir atstovybių darbuotojai. Išguldę kelias dešimtis SSRS piliečių, ekstremistai nupjovė jiems galvas ir nešė jas, pasmeigę ant kuolų, Kabulo gatvėmis. Policija pradėjo šaudyti. Metę galvas žemėn, žudikai išsilakstė. Policininkai pastebėjo, kad daugumos turbanai užrišti neteisingai. Gruodžio 23 d. Aminui buvo perduota nota, kad „sovietų vyriausybė priversta imti saugoti savo piliečius, nes Afganistanas su šiuo uždaviniu nesusitvarko, tai liudija ir gruodžio 23 dienos incidentas".

Kol Aminas svarstė, ką atsakyti, įsiveržimas prasidėjo. Jis aiškiai buvo suplanuotas pagal Čekoslovakijos pavyzdį. Gruodžio 24 d. į Bagramo aerouostą už 50 km į šiaurę nuo Kabulo išsilaipino 105-osios gvardiečių oro desanto divizijos dalys. Tuo pačiu metu sovietiniai „patarėjai" neutralizavo Afganistano dalinius, surengę techninės apžiūros dieną tankų daliniuose, blokavo ryšį ir bankete sulaikė visą aukštąją Afganistano kariuomenės vadovybę. Desantininkų kovos mašinos visu greičiu įsiveržė į Kabulą, perėmė savo kontrolėn strateginius sostinės punktus. Specialus KGB padalinys („Delta") apsupo Darulomano rūmus į pietus nuo Kabulo, kuriuose buvo prezidentas Aminas. Kol „Delta" supo prezidento rūmus, generolas Paputinas vis dar mėgino įkalbėti Aminą oficialiai kreiptis į SSRS karinės pagalbos arba atsistatydinti, užleidžiant savo postą tiesioginiam Andropovo statytiniui – Babrakui Karmaliui, buvusiam Čekoslovakijoje.

SSRS generolas leitenantas V. Paputinas.

Buvusi H. Amino rezidencija Kabulo Darulomano rajone, kurią atakavo KGB specialieji padaliniai. Šiuose rūmuose buvo nužudytas Afganistano prezidentas H. Aminas.

Afganistano NDPA lyderis N. Tarakis (dešinėje) ir H. Aminas (kairėje). Likus mėnesiui iki N. Tarakio žūties.

Matydamas, kad jo rūmai apsupti, Aminas nušovė Paputiną (pagal kitą versiją Paputinas nusišovė pats, nes nesugebėjo įvykdyti įsakymo pagrobti Aminą ir žinojo, kas jo laukia) ir, surinkęs asmens sargybinius, stojo į nelygų mūšį su įsiveržusiais į rūmus parašiutininkais. Amino lavonas buvo rastas viename iš rūmų koridorių. Planas žlugo. Aminas žuvo, bet nepasidavė Andropovo provokacijai. Tai jau buvo skandalas, kurio taip niekad ir nepavyko užtušuoti. Sovietų kariuomenė įsiveržė į suverenios valstybės teritoriją, nužudė prezidentą ir okupavo šalį.

Sovietų kariuomenė vyksta į Afganistaną. 1979 m.

Pasaulis aiktelėjo. Pavėluoti Karmalio raginimai jau negalėjo nieko apgauti. Bet trauktis jau nebuvo kur. Per Kušką ir kitus pasienio punktus į Afganistaną įžengė 357-oji ir 66-oji motorizuotosios šaulių divizijos. Jos užėmė Herato ir Faraho miestus šalies vakaruose. Tuo pačiu metu 360-oji ir 201-oji divizijos, puldamos Termezo kryptimi, forsavo Amudarją ir užgrobė strateginį Salango tunelį.

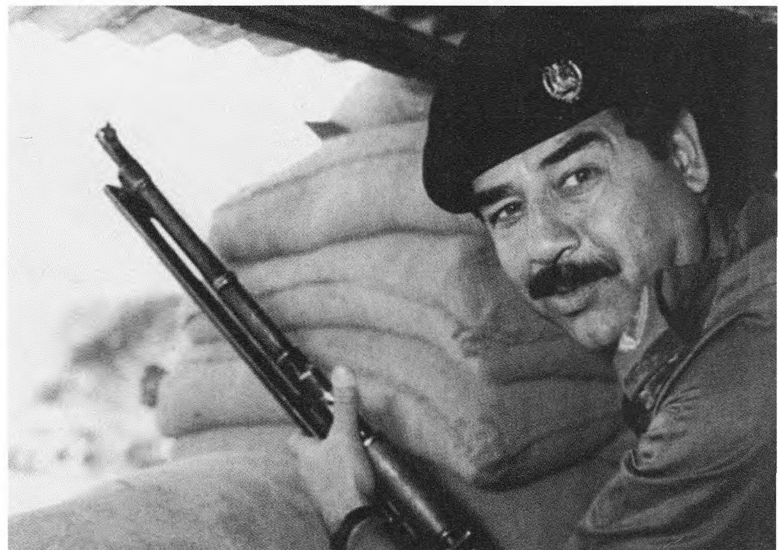
Sovietų Sąjunga dešimtį metų tiesė Afganistane plentą, kurį pavadino „Draugyste". Nepraėjo nė mėnesio, kai darbai buvo baigti, o plentu jau riedėjo sovietų tankai. Bet scenarijus nukrypo nuo Čekoslovakijos pirmtako. Liaudies sukilimas įgijo iki šiol neregėtų formų. Ginklo ėmėsi net moterys ir vaikai. Į Afganistaną skubiai buvo permestos dar keturios divizijos. Okupacinę kariuomenę jau sudarė 150 tūkstančių žmonių. Sovietų Sąjunga įklimpo į pačią sunkiausią padariniais karinę avantiūrą, kuri tapo viena iš pagrindinių jos pačios žūties priežasčių.

Vašingtonas džiūgavo. Spąstai užsitrenkė. Amerikos ir Europos savaitraščiai išėjo su spalvotais viršeliais, kuriuose buvo pavaizduotas gauruotas, sužvėrėjęs lokys kruvinomis iltimis ir liepsnojančiomis akimis, žengiantis per sumaitotus lavonus, bet įkišęs leteną į mirtį nešančius spąstus. Ant spąstų buvo užrašas „Afganistanas". Bet ir tai dar ne viskas. Afganistano avantiūrai apdrausti buvo nuspręsta dėl visa pikta neutralizuoti ir Iraną, nes iš jo tokiomis aplinkybėmis buvo galima laukti bet kokių netikėtumų.

Praradęs JAV kaip sąjungininkę, nusilpęs dėl revoliucinio per amžius susiformavusių struktūrų laužymo, Iranas buvo numatytas antrąja po Afganistano auka. O kol kas reikėjo atitraukti islamo revoliucijos vadų dėmesį nuo Afganistano. Į Maskvą buvo skubiai iškviestas Irako prezidentas Sadamas Huseinas – „pažangus socialistinės orientacijos lyderis". Jam tiesiai pareiškė, kad atėjo akimirka, kai jis gali išspręsti visus senus pasienio ginčus su Iranu pačiu paprasčiausiu būdu – karine jėga užgrobdamas ginčytinas teritorijas. Ginklų, kuro ir visko, ko reikia karui, Sovietų Sąjunga pažadėjo

siųsti Bagdadui tiek, kiek reikės ir, bet kokiais kiekiais. Huseinas sutiko, bet pareikalavo už kiekvienus karo metus persiųsti į jo asmeninę sąskaitą Šveicarijos banke 500 milijonų dolerių, atsižvelgiant į infliaciją. Brangu? Bus brangiau, kai Iranas smogs Afganistanui ir sukels „šventąjį karą“ Vidurio Azijoje. Ir Irako kariuomenė įsiveržė į Iraną, pradėjusi baisų, kruviną aštuonerių metų karą, aukų skaičiumi ir taktiniais manevrais labai primenantį Pirmąjį pasaulinį.

Du mirtini Izraelio priešai susikibo tarpusavyje apstulbusio pasaulio akivaizdoje. „Tokios dovanos, – pareiškė Izraelio ministras pirmininkas Beginas, – Viešpats nebuvo atsiuntęs mums nuo „dangiškosios manos“ laikų. O mes jau pasistengsim, kad šis karas niekada nesibaigtų“. Ir įsakė Izraelio KOP dėl visa pikta subombarduoti branduolinį reaktorių prie Bagdado. Tai ir buvo padaryta. Plūsdamas sionizmą paskutiniais žodžiais, Huseinas pasiuntė savo lėktuvus bombarduoti Teherano. Irano sunkioji artilerija apšaudė Basrą – Persijos įlankos perlą, iš kur į savo plaukiojimą leidosi dar Jūreivis Sindbadas. Šiai kanonadai griaudžiant, Izraelis įsiveržė į Libaną ir sunaikino visą Palestinos išsivadavimo organizacijos karinę infrastruktūrą,

Irako prezidentąs Sadamas Huseinas.

įskaitant sandėlius su daugybe sovietinių ginklų. PIO sukurti Sovietų Sąjunga per dešimt metų sukišo pusantro milijardo dolerių.

O pranešimai apie mirtį ir cinkuoti karstai jau važiavo iš Afganistano į SSRS, pralenkdami ešelonus su sužeistaisiais ir suluošintaisiais. Armija jau kelintą kartą buvo nepasirengusi kovos veiksmams. Prisidengdama megatoninėmis kovinėmis galvutėmis, su kuriomis tiek vilčių siejo Maskvos strategai, armija, kaip ir visa šalis, greitai tolo nuo

Auksiniai ir sidabriniai automatai AK-74 iš S. Huseino kolekcijos.

Sovietų karys, žuvęs poste Afganistano kalnuose. 1979 m.

tarptautinių standartų. Ryšys buvo nepatikimas, apranga ir įranga niekam tikusios. Apie kraujo perpylimo lauko įrenginius arba gertuves-šaldytuvus apskritai niekas nebuvo girdėjęs. Nebuvo padoraus karinio sraigtasparnio, galinčio skraidyti aukštikalnių sąlygomis. Maistas buvo prastas. Daliniuose kilo hepatito epidemija. Niekas negalėjo perprasti itališkų, amerikietiškų ir izraelietiškų minų, kurių partizanai dešimtis tūkstančių buvo prikaišioję kiekviename žingsnyje. Jauni vaikinai nutrauktomis kojomis užplūdo sovietų karo ligonines. Pasirodė, kad niekas negali aprūpinti jų ne tik invalidų vežimėliais, bet ir paprastais protezais.

„Komunizmo agonija, – konstatavo „The New York Times“, apibūdindamas to meto įvykius. – Dabartiniai Kremliaus lyderiai daro viską, kad pražudytų savo imperiją. Kokio tikslo jie siekia?“

Tai kam gi dirbo Jurijus Andropovas? Jei jis būtų vienu metu buvęs CŽV, „Intelligence Service“, Mosado arba visų Vakarų specialiųjų tarnybų agentas, vargu ar būtų sugebėjęs pasitarnauti Vakarams daugiau. Žinoma, jis nebuvo Amerikos žvalgas, užverbuotas dar karo metais, kaip nebuvo Anglijos agentas jo pirmtakas Berija. Bet dabar visiškai akivaizdu, kad Vakarų specialiosios tarnybos puikiai ištyrė Andropovą ir tuo pasinaudojo. Yra daugybė medžiagos, rodančios, kaip kruopščiai darbavosi Amerikos žvalgyba, spęsdama mums

Sovietų kariuomenė, pasirengusi įsiveržti į Afganistaną. 1979 m.

Sovietų sraigtasparnis Mi-8 virš Bamiano miesto uolose. Afganistanas.

spąstus Afganistane. KGB buvo perduoti kalnai dezinformacijos. Puikiai buvo naudojamasi prieštaravimais, draskančiais įvairias KGB valdybas, taip pat faktu, kad pagrindinės KGB jėgos buvo mestos tradicinei kovai prieš savo liaudį. Tokios sąlygos visada buvo laikomos idealiomis užsienio žvalgybų veiklai, ypač tokiose valstybėse kaip SSRS. Sąjungos bendras atsilikimas nuo civilizuoto pasaulio labiausiai reiškėsi nepaprastai žema žvalgybos kultūra. Beje, tai atskira tema. Amerikiečiai nesuprato, kokių tikslų siekia Andropovas, bet jam pačiam jie buvo labai aiškūs.

Desanto kovos mašinos dar ritosi pro karinių transporto lėktuvų milžiniškus liukus Bagramo aerouoste, kai visa operatyvinių darbuotojų brigada jau įsilaužė į akademiko Andrejaus Sacharovo butą ir, nepateikusi jokių orderių ar nutarimų, čiupo Rusijos vandenilinės bombos tėvą, įgrūdo į automobilį ir nugabeno į užsieniečiams uždarytą Gorkio miestą. Kaip vėliau paaiškėjo, svarbiausia tam, kad jis negalėtų pakomentuoti įsiveržimo į Afganistaną. Tą patį vakarą šaižiai sukaukė slopintuvai, užgoždami Vakarų radijo stotis, transliuojančias rusų kalba. Per šalį nusirito areštų, paslaptingų pasikėsinimų, padegimų ir žmogžudysčių banga. Aukomis tapo visiškai nekalti žmonės: įvairūs nepripažinti avangardinės krypties poetai, dailininkai ir muzikantai, kuriuos Andropovas laikė itin pavojingais egzistuojančiam režimui. Teismai ir tribunolai nėrėsi iš kailio, skelbdami standartinius nuosprendžius „septyneri metai kalėjimo ir penkeri metai tremties už antisovietinę agitaciją; už antisovietinės literatūros laikymą ir platinimą", už kitokią veiklą, kurios tikslas – susilpninti socialistinę santvarką..." Priežastimi galėjo būti viskas, kas tik nori: parašyti ir nespausdinti eilėraščiai, Amerikos žurnalas, Solženicyno knyga, Sacharovo portretas...

Didysis darbas, kuopiant bjaurastį iš nacijos, prasidėjo!

Šioje kruopščiai sukurtoje aplinkoje Andropovas pagaliau pajuto savo jėgą. Pajuto ją ir visa šalis – nuo studento, naktimis iš negatyvų spausdinančio Solženicyno arba Avtorchanovo kūrinius iki įtakingo nomenklatūrininko iš CK, imančio kyšius iš Uzbekistano.

Vienu mostu suimamos visos tamsios asmenybės iš Galinos Brežnevos aplinkos. Iš jų parodymų išsirutulioja didžiulė byla dėl kontrabandos briliantais, rubinais ir smaragdais. Suimtųjų parodymuose generalinio sekretoriaus dukra atsiskleidžia kaip nusikaltimų organizatorė, o jos vyras – generolas pulkininkas Čiurbanovas – kaip aktyvus nusikalstamos gaujos dalyvis ir baisus kyšininkas.

L. Brežnevas apdovanoja armijos generolą KGB vadovo pirmąjį pavaduotoją S. Cviguną. S. Cvigunas – L. Brežnevo svainis.

Nuo Čiurbanovo, užimančio vidaus reikalų ministro pavaduotojo postą, tiesus pėdsakas veda prie vidaus reikalų ministro armijos generolo Ščiolokovo ir vyriausiojo partijos ideologo Suslovo. O už jų jau šmėkščioja paties generalinio sekretoriaus siluetas.

Operacija vyko taip svaiginamai greit, kad niekas iš pradžių nesuspėjo reaguoti. Andropovo pavaduotojas, Brežnevo svainis, armijos generolas Cvigunas, atsipeikėjęs nuo šoko, negailėjo pastangų, kad sužlugdytų tyrimą. Du svarbūs liudytojai dingo, vienas iš suimtųjų pasikorė kameroje, tardytojas KGB pulkininkas Liachovas buvo nustumtas po metro traukiniu, jo portfelis pagrobtas. Generolas Cvigunas tam ir buvo pristatytas prie Andropovo, kad neleistų tokios netvarkos. Bet juokai baigėsi.

1982 metų sausio 19 d. armijos generolą Cviguną rado viename iš tarnybinių butų peršauta galva. Krata Cviguno asmeniniame bute, atlikta slaptų dokumentų konfiskavimo dingstimi, apstulbino ir šilta bei šalta mačiusius operatyvinius darbuotojus. Slėptuvėse buvo rasti šeši trilitriniai stiklainiai su brangakmeniais, briliantais buvo užpildytos visos senos dvivietės geležinės lovos su masyviais metaliniais bumbulais ertmės. Aukso luitai svėrė 35 kilogramus. Rasta pusantro milijono dolerių 100 dolerių ir stambesnėmis kupiūromis. „Sovietinę liaudį ištiko skaudi netektis, – rašė „Pravda“ 1982 metų sausio 22 dieną, – 1982 metų sausio 19-ąją po ilgos ir sunkios ligos mirė armijos generolas Semionas Cvigunas, SSKP CK narys, Aukščiausiosios Tarybos deputatas, Socialistinio darbo didvyris, SSRS KGB pirmininko pirmasis pavaduotojas. Daugiau kaip 40 metų draugas S. Cvigunas rūpinosi mūsų tėvynės saugumu (...). 1939 metais partija pasiuntė jį dirbti į valstybės saugumo įstaigas ir nuo tada visas jo gyvenimas buvo susijęs su nelengvu čekisto darbu (...).

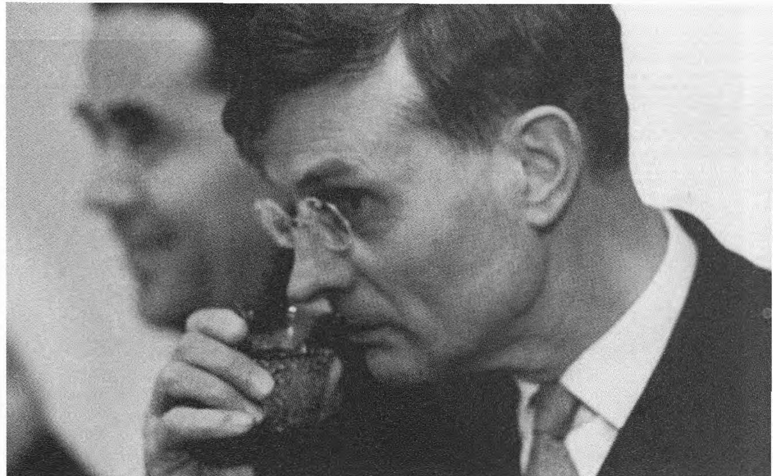
Tribūnoje H. Alijevas.

Semiono Cviguno atminimas visiems laikams išliks visų sovietinių žmonių širdyse. Andropovas, Gorbačiovas, Ustinovas, Černenka, Alijevas, Bugajevas, Ščiolokovas ir kt.“ Visiems krito į akis, kad nekrologo nepasirašė Brežnevas ir Suslovas. Taip pat ir tai, kad tuoj po Andropovo pavardės buvo Gorbačiovo parašas. Prieš Ustinovo, Černenkos ir Alijevo.

Cvigunas - Brežnevo svainis. Jų žmonos - tikros seserys. Vera Cvigun po kratos mėgino prisiskambinti savo seseriai - Viktorijai. Bergždžiai. Sužinojęs apie Cviguno mirtį, Suslovas iš baimės neteko galvos, įsakė, neinformavęs apie tai nei Ustinovo, nei Ogarkovo, pagal aliarmo signalą sukelti Tamanės ir Kantemyro divizijas ir mesti jas prieš Maskvą. Pakeltos divizijos mėgino gauti įsakymo patvirtinimą Generaliniame štabe. Ten nieko nežinojo. Skambino į CK. Tas taip pat nežinojo. Mėgino prisiskambinti Suslovui į Kremlių. Priimamajame atsakė, kad draugas Suslovas savo kabinete ir tikriausiai dirba, išjungęs telefoną. Kabinetas buvo užrakintas iš vidaus. Atidarę duris pamatė, kad partijos vyriausiasis ideologas guli ant grindų be sąmonės. Atvykę gydytojai greitai nustatė diagnozę: diabetinis kolapsas. Suslovas sirgo lėtiniu diabetu, kuris kartkartėmis paūmėdavo nuo Kremliaus intrigų. Jevgenijus Čazovas pats padarė Suslovui injekciją. Kitą dieną Suslovas mirė, neatgavęs sąmonės.

Vakarų korespondentai Maskvoje, matydami, kaip kasdien stiprėja kova dėl valdžios, kūrė įvairiausias tų įvykių versijas. Įvykiai rutuliojosi sparčiai, kaip kvapą gniaužiančiame vakarietiškame nuotykių filme. Ne veltui mėgstamos Andropovo, kuris pakenčiamai mokėjo anglų kalbą, knygos buvo F. Forsaito „Šakalo diena“, Martino Smito „Gorkio parkas“ ir Roberto Konkvisto „Didysis teroras“, o mėgstamas laikraštis - „The Washington Post“.

„The Washington Post“ korespondentas Bobas Kaizeris iš Maskvos rašė: „TASS'as vakar pranešė, kad sulaukęs 79 metų mirė Kremliaus vyriausiasis ideologas, SSKP CK sekretorius Michailas Suslovas. Įdomu pažymėti, kad tai antra netikėta mirtis Kremliuje per paskutines kelias dienas. Sausio 19 dieną taip pat buvo pranešta, kad mirė Brežnevo svainis - KGB pirmininko pirmasis pavaduotojas generolas Semionas Cvigunas. Užsienio korespondentai Maskvoje Cviguno mirtį sieja su vadinamosios „pogrindinės ekonomikos“ Sovietų Sąjungos lyderių areštais, kurie išplito po visą šalį. Turima pranešimų, kad artimi Brežnevo dukters Galinos draugai - cirko darbuotojai ir artistai - suimti, o pati Galina apklausta. Brežnevo sūnus Jurijus, užimantis užsienio prekybos ministro pavaduotojo postą, jau keletą dienų nesirodo darbe. Spėjama, kad brolis ir sesuo buvo glaudžiai susiję su pogrindinės ekonominės mafijos veikla ir kad KGB generolas Cvigunas mėgino pridengti juos savo valdžia bei autoritetu. Maskvoje sklando gandai, kad po griežto pokalbio šia tema su Michailu Suslovu Cvigunas nusižudė. Jo elgesys sukėlė Suslovo ir paties Brežnevo pyktį. Tuos gandus netiesiogiai patvirtina faktas, kad nei Brežnevas, nei Suslovas nepasirašė Cviguno nekrologo, nors velionis buvo SSKP CK narys ir artimas Brežnevo giminaitis. Negana to, Cviguno, KGB pirmininko pirmojo pavaduotojo ir vyriausybės nario, kūnas nebuvo palaidotas oficialiose vyriausybinėse kapinėse. Ar Suslovas atskleidė visa tai, ar pats tame dalyvavo - bet kokiu atveju jis negalėjo ilgai gyventi, kaip ilgai negyvena kiekvienas, kuris mėgina daryti staigius judesius aukščiausios sovietinės vadovybės korumpuotame liūne...“

M. Suslovas. SSRS politinis ir valstybės veikėjas, pagrindinis KPSS ideologas, vadintas sovietų „pilkuoju kardinolu“. M. Suslovas karjerą pradėjo J. Stalino laikais. Tai ilgiausiai valdžioje išbuvęs sovietų politikas.

L. Brežnevas ir duktė G. Brežneva.

KGB ribos jau netenkino Andropovo. Nominaliai palikęs „kontorą“ niekam nežinomam generolui Fedorčiukui, jis persikėlė į SSKP CK sekretoriatą, į velionio Suslovo vietą. Politiniame biure sąmyšis. Andropovas pasikviečia savo kolegas Mazurovą ir Kirilenką, parodo jiems informaciją, atspindinčią kai kuriuos jų nelengvos veiklos aspektus, ir siūlo pagalvoti apie tolesnį gyvenimą. Skųstis jau nėra kam. Po skandalo dėl dukros, sūnaus ir brolio, žuvus svainiui, Brežnevas su niekuo nenori kalbėti. Jo sveikata labai pablogėja. Mazurovas klusniai įteikia atsistatydinimo raštą. Kirilenka, nesupratęs momento svarbos, ateina į Politinio biuro posėdį. Apsauga jį šiurkščiai sustabdo, atima leidimą į Kremlių ir perduoda Andropovo įsakymą važiuoti į vilą ir sėdėti ten iki atskiro nurodymo.

Andropovas ir Gorbačiovas dirba kone kiaurą parą. Jie vėl mėgina įgyvendinti tą planą, kurį nutraukė Kulakovo ir Mašerovo mirtis. Bet dabar Andropovas – šeimininkas Politiniame biure. Iš baimės pritilo Senoji aikštė. Nuo Stalino mirties neregėta įtampa apėmė visą „stebuklingų veidrodžių karalystę“– pasakiškąją Nomenklatūrijos šalį. Jos vadai – be sveikatos ir seni, jau nepajėgia priešintis į valdžios viršūnes prasiveržusiam „įsibrovėliui iš valstybės saugumo“. O bijoti buvo ko. Į Maskvą iš Baku perkeltas Heidaras Alijevas. Visi prisimena, kaip negailestingai jis šaudė Azerbaidžane, kokius šiurpius kalėjimo terminus skirdavo nomenklatūrininkams. Dabar Azerbaidžane patikrintus metodus jis taikys Sąjungos mastu.

Kitas smūgis pagaliau užgriūva Medunovą. Tas iškviečiamas į Maskvą, neva į CK pasitarimą. Andropovas pareiškia, kad jis atleistas iš Krasnodaro krašto komiteto pirmojo sekretoriaus posto. Medunovo namuose Krasnodare padaroma krata, prisidengus būtinumu atlikti remontą prieš įsikeliant naujam partijos bosui. Keturis konteinerius konfiskuotų vertybių atveža į Maskvą. Tik įsikišus pačiam Brežnevui, Medunovas išsigelbsti. Jam šiaip taip pavyksta išsirūpinti vaisių ir daržovių pramonės ministro postą. Bet supranta, kad karjera žlugusi, o dienos suskaičiuotos...

Maskvoje netikėtai suimamas žuvies pramonės ministras Iškovas ir jo pavaduotojas Rykovas. Per kratą kiekvieno namuose randa daugiau kaip 6 milijonus rublių ir daugiau kaip milijoną dolerių.

Vyksta tiesioginė ataka prieš nomenklatūrą.

Pakraupę „stebuklų šalies“ gyventojai puola pas Brežnevą. Juk generalinis sekretorius dar gyvas. Argi ne jis 18 metų buvo jų geradarys ir garantas? Kas nutiko?!

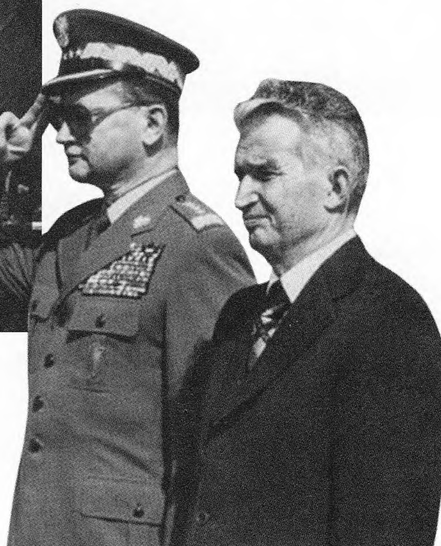
Brežnevas ir pats negali suprasti, kas vyksta. Andropovas labai pagarbiai kone kiekvieną savaitę nusenusiam vadui deda ant stalo labai įdomaus turinio operatyvines suvestines: „Operacijos metu buvo atskleisti įvairiapusiški ryšiai tarp „pogrindinės ekonomikos“ narių ir SSKP CK generalinio sekretoriaus L. Brežnevo šeimos narių. Pačiais kukliausiais skaičiavimais, draugo L. Brežnevo šeimos nariai vien per pastaruosius trejus metus kyšiais, pinigais, dovanomis, brangakmeniais, kailiais, antikvariato daiktais, iš muziejų pavogtomis vertybėmis gavo:

Galina Brežneva Čiurbanova – 3,1 milijono rublių ir 600 tūkstančių dolerių,

Jurijus Brežnevas – 3,4 milijono rublių ir 450 tūkstančių dolerių, Jakovas Brežnevas – 1,4 milijono rublių ir 500 tūkstančių dolerių, Semionas Cvigunas – 4,2 milijono rublių ir 1,5 milijono dolerių. Minėti asmenys iš drg. L. Brežnevo šeimos, įtraukti į nusikalstamą veiklą, parūpindavo pogrindinės

Lenkijos „Solidarność“ lyderis L. Valensa (*Lech Wałęsa*) Gdanske.

Lenkijos karinis ir politinis veikėjas, Lenkijos liaudies respublikos vadovas, generolas V. Jaruzelskis (*Wojciech Witold Jaruzelski*) ir Rumunijos Socialistinės respublikos vadovas N. Čeušesku. 1980 m.

ekonomikos vertelgoms įvairių ministerijų ir pareigūnų protekcijų valstybiniams žaliavų, įrenginių ir mašinų fondams gauti, taip pat padėdavo prasiskverbti nusikalstamiems elementams į aukštus partijos ir valstybės postus...“

Perskaitęs tokias suvestines Brežnevas ilgai tylėdavo, o paskui paprastai klausdavo Andropovą, kada gi baigsis karas Afganistane, vykstantis jau trečius metus be jokios užuominos apie pergalę. Juk Andropovas žadėjo baigti šį karą per mėnesį. „Tam pirmiausia reikia įvesti tvarką šalyje“, – atsakydavo Andropovas.

Nors tai, ką Brežnevui tekdavo skaityti, atimdavo iš ligoto senio paskutines gyvybines jėgas, tai, ką tekdavo skaityti pačiam Andropovui, irgi, kaip sakoma, neilgino gyvenimo. O juk Jurijui Vladimirovičiui buvo jau 68 metai.

Tai, ką jis skaitė, buvo dar baisiau negu apsivogusių partijos ir valstybės vado šeimos narių demaskavimas. Yra Varšuvos paktas. Lenkijos „Solidarumas“ suspėjo demoralizuoti visas Rytų bloko šalis. Lenkijoje įvedus karo padėtį, kai į valdžią atėjo generolo Jaruzelskio vadovaujama „chunta“, kariuomenėje prasidėjo keisti dalykai. Maršalai, pažeminti Afganistano, kur didžiosios valstybės kariuomenė, plūsdama krauju, trečius metus negali nugalėti laukinių kalniečių, regis, išsigelbėjimą matė tik tuo atveju, jei visose Varšuvos pakto šalyse, neaplenkiant nė SSRS, būtų įvesta karo padėtis Lenkijos pavyzdžiu.

Medžiagos nuolat daugėja. Ji vertė būti labai atsargius. Su kariuomene menki juokai, bet ir su ja nesiterlioja. Negailestingi ir mitrūs Andropovui pavaldūs KGB ypatingieji skyriai seka kiekvieną

SSRS statytinis V. Jaruzelskis Lenkijoje paskelbė karinę padėtį. Lenkijos kariuomenės sovietų gamybos tankai T-72 Varšuvos gatvėse. 1981 m. gruodis.

Violončelės virtuozas M. Rostropovičius ir operos dainininkė jo žmona G. Višnevskaja.

karvedžių minties krustelėjimą. Kilus menkiausiam įtarimui, kalba su jais trumpa. „Staiga mirė", ir viskas. (Kad kariuomenė rengė karinį perversmą visoje socializmo stovykloje, yra nemažai įrodymų. Nežinia, ar būtų buvę taip jau blogai, nes, kaip rodo kitų šalių patirtis, nėra kito kelio iš totalitarizmo į demokratiją, išskyrus laikinąją karinės diktatūros autokratiją.) Sąmokslas nepavyko, nes KGB nesnaudė. Tai įvyko tuoj po Andropovo mirties. Čia ne vieta leistis į smulkmenas. Apsiribosime oficialiais pranešimais.

„1984 metų gruodžio 2 d. dėl staigaus širdies nepakankamumo mirė VVSP CK Politinio biuro narys, VDR nacionalinės gynybos ministras armijos generolas Hofmanas".

„Gruodžio 15 d., eidamas 59-uosius metus, dėl širdies nepakankamumo staiga mirė VSDP CK narys, VLR gynybos ministras armijos generolas Olachas".

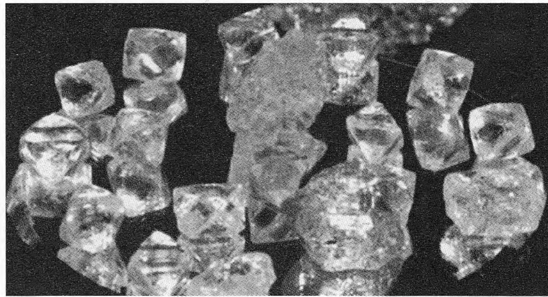
„Gruodžio 16 d., eidamas 66-uosius metus, dėl širdies nepakankamumo staiga mirė ČSSR nacionalinės gynybos ministras, ČKP CK narys, armijos generolas Dzuras".

„Gruodžio 20 d. mirė SSKP CK Politinio biuro narys, SSRS gynybos ministras, Sovietų Sąjungos maršalas Ustinovas".

Koks maras užpuolė gynybos ministrus? Įdomu, tiesa?

Dabar kažko pradėjo zuiti maršalo Ustinovo kurjeriai ir patikėtiniai po Lenkiją, VDR, Vengriją ir net Mongoliją. Koordinuoja draugiškų kariuomenių veiksmus dėl visa pikta?.. Bet yra ir kitokių duomenų.

Kreditai, kurių Brežnevas šiaip taip prisirankiojo Vakaruose padedant žydų emigrantams ir disidentams išdavikams, baigėsi. Gerai, daugiau nieko neišleisim, o kas cyptels – pasodinsim. O jei kurio pasodinti negalima, išvarysim ir atimsim pilietybę. Visas pasaulis aiktelėjo, kai atėmė sovietinę pilietybę iš didžiojo muzikanto, pirmosios pasaulio violončelės Mstislavo Rostropovičiaus ir jo žmonos – garsios operos dainininkės Galinos Višnevskajos. Pats JAV prezidentas pasitiko juos aerouoste, pasakęs, jog Amerikai didžiulė garbė įgyti tokius piliečius. Sovietų Sąjungoje nepakeičiamų žmonių nėra, kaip mėgdavo sakyti velionis Josifas Visarionovičius. O Vakaruose vyksta tikra bakchanalija, antikomunizmo ir antisovietiškumo isterija.

Rusijos deimantai.

Vakarų Europos komunistų partijos sugalvojo kažkokį „eurokomunizmą“, kad bent kiek atsiribotų nuo Maskvos ir jos nusikaltimų. Tikriausiai užmiršo, kas juos maitino 65 metus ir toliau tebemaitina. O už kokius pinigus? Net būdamas KGB pirmininku, Andropovas taip ir negalėjo sužinoti, kokios šalies aukso atsargos ir kiek aukso kasmet iškasama. Šešios įvairios žinybos pateikė skirtingas pažymas su grifu „visiškai slaptai“. Duomenys svyravo nuo 1 tūkstančio iki 10 tūkstančių tonų. Niekas kaip reikia negalėjo pasakyti, kiek jo kasmet išleidžiama ir kur. Valstybės banko ir užsienio ekonomikos banko žinios buvo kažkokios miglotos. CK tarptautinis skyrius ir reikalų valdyba aiškinosi neturinčios suvestinių duomenų, Aukščiausiosios Tarybos finansų komisija išsigandusi klapsėjo akimis, o Finansų ministerija, remdamasi savo pačios šaltiniais, pareiškė, kad šalies aukso atsargos sudaro 2100 tonų. Ir neparaudo. Buvo aišku, kad likusią dalį buvo galima rasti tik kratomis.

Ne geresnė padėtis buvo ir dėl brangakmenių. Jakutijos ministrų tarybos pirmininko pavaduotojas Stepanas Platonovas savo iniciatyva susisiekė su Andropovu, norėdamas pranešti apie padėtį deimantų gavybos pramonėje, suvestinius neapdorotų deimantų kasmetinės gavybos skaičius ir jų paslaptingą dingimą. Platonovas tiesiogiai kuravo deimantų gavybos pramonę ir žinojo, jei ne viską, tai daug. Po dviejų dienų jis buvo nušautas iš labai arti per medžioklę. Žmogžudystę prisiėmė partijos Jakutsko miesto komiteto pirmasis sekretorius Solomovas. Teismas pripažino jį nepakaltinamu ir nusiuntė į psichiatrijos gydyklą, iš kur tas išėjo po dviejų mėnesių ir buvo paskirtas partijos Magadano srities komiteto skyriaus vedėju. KGB atliko savo tyrimą ir nustatė, kad Platonovą nušovė SSKP CK atsakingasis darbuotojas, kurio garbei vietos partinė valdžia ir surengė medžioklę. Platonovas, kaip išaiškėjo, į šitą medžioklę nesirengė, bet buvo iškviestas partijos Jakutijos srities komiteto pirmojo sekretoriaus Čiriajevo įsakymu. SSKP CK atsakingasis darbuotojas kuo ramiausiai grįžo į Maskvą.

Didžiausias deimantų gavybos karjeras pasaulyje. Jo gylis – 525 m., plotis – 1,2 km. Mirnas, Rusija.

Kalbą sako Lenkijos profsąjungų lyderis elektrikas, vėliau Lenkijos prezidentas L. Valensa.

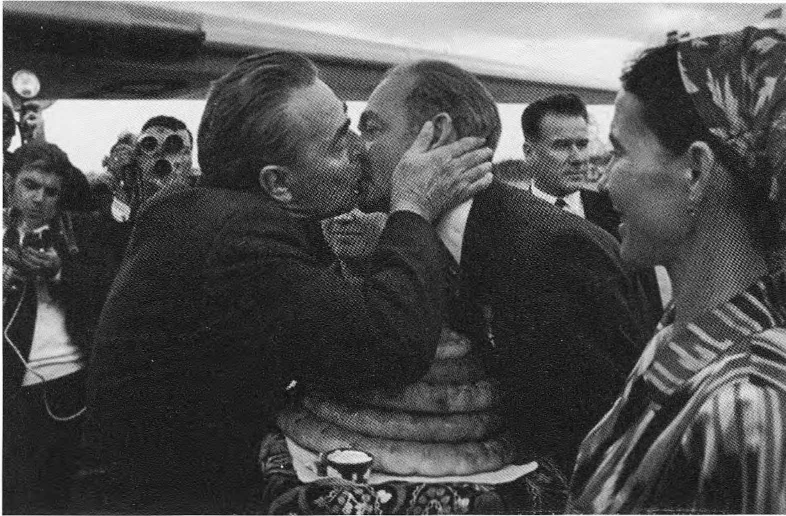
Viskas, ką galėjo padaryti Andropovas, tai iš pagrindų pakeisti PGS „Jakutalmaz“ apsaugą ir paskirti režimo direktoriumi generolą Vasiljevą, kuriuo pats pasitikėjo. 1981 metų sausio 21 dieną specialiosios milicijos valdybos deimantų gavybos pramonės objektams saugoti viršininko pavaduotojo politiniams reikalams kabinete generolas Vasiljevas buvo iš arti nušautas iš Makarovo pistoleto. Šovė pats pavaduotojas – pulkininkas Celuika. Pastarasis tikino, kad Vasiljevas nusižudė. Vasiljevo kabinete padarė kratą ir rado slaptos informacijos apie deimantų vagystes, kuri buvo parengta siųsti į Maskvą.

Pasipylė visa virtinė nužudymų, savižudybių, paslaptingų kritimų nuo laiptų, bet Andropovas taip ir nesužinojo, kur išplaukia deimantai. „Rasim per kratas“, – drąsino jis savo valdinius. Ką ten deimantai! Kažkur į šalį dingdavo milijonai tonų naftos, o pėdsakai – kaip į vandenį. Bet užtat visiškai tikslūs skaičiai liudijo, kad darbo našumas šalyje vis taip pat sparčiai mažėja, o rublis devalvuojasi. Nederliai kasmet vis katastrofiškesni, bet draugui Gorbačiovui kol kas viskas atleidžiama. Jis neturi laiko kuruoti žemės ūkio. Yra svarbesnių darbų.

Kremliaus intriga įžengia į lemiamą etapą. Būtina pašalinti paskutinę kliūtį, skiriančią Andropovą nuo valdžios viršūnės, – patį Brežnevą.

Andropovas ir Gorbačiovas rengėsi sušaukti skubų Politinio biuro posėdį ir įtraukti į darbotvarkę klausimą „Dėl Brežnevo asmenybės kulto neigiamų padarinių šaliai“. Pranešimą turėjo daryti pats Andropovas, o Gorbačiovas – palaikyti jį diskusijose. Senam, ligotam generaliniam sekretoriui buvo nuspręsta „užrašyti“ ir Afganistaną, ir Lenkijos „Solidarumą“, ir SSRS pozicijų susilpnėjimą Artimuosiuose Rytuose, ir komunistinio judėjimo žlugimą pasaulyje, ir liberalizmą vidaus politikoje, „pasireiškusį toleravimu žydų, armėnų ir vokiečių emigracijos, kuri pažadino nacionalistines nuotaikas sąjunginėse respublikose ir tendenciją išstoti iš SSRS“, ir korupciją, taip pat „darbo žmonių ideologinio auklėjimo susilpnėjimą, beveik visišką jų tikėjimo komunizmo idėjomis sunaikinimą ir visuotinį kritinį požiūrį į egzistuojančią santvarką“. Remiantis tuo, buvo siūloma Brežnevą išleisti į pensiją su visomis iškilmėmis ir staiga pasukti šalį nauju kursu. Politinis biuras turėjo patvirtinti tokį ilgalaikį valstybės politikos planą:

„Užsienio politikos srityje:
1. Baigti karą Afganistane visiška ir nenginčijama karine pergale.
2. Visiškai ir galutinai sunaikinti Lenkijos „Solidarumą“.
3. Visiškai išnaudoti pranašumus, kylančius iš Vakarų šalių neryžtingumo pasipriešinti aktyviems Sovietų Sąjungos veiksmams, kaip matyti iš Lenkijos ir Afganistano pavyzdžio. Suteikti maksimalią karinę paramą liaudies išsivadavimo judėjimams visame pasaulyje, komunistinėms jėgoms Artimųjų Rytų, Lotynų Amerikos ir Afrikos šalyse. Per artimiausius dvejus metus, kai bus galutinai sovietizuotas Afganistanas, įvesti viso Vidurio Rytų regiono kontrolę, įskaitant ir Persijos įlankos naftos atsargų kontrolę.
4. Išnaudoti visus pranašumus, atsirandančius dėl trinties tarp JAV ir NATO šalių, provokuoti jų susiskaldymą ir pasiekti, kad JAV būtų visiškai izoliuotos kapitalistiniame pasaulyje.

L. Brežnevas ir SSKP Uzbekijos pirmasis sekretorius Š. Rašidovas. Taškentas.

Vidaus politikoje:
1. Kuo žiauriausiai slopinti disidentų, religinių sektų ir dvasinių bendruomenių judėjimą.
2. Nutraukti visas emigracijos formas.
3. Atlikti visuotinę visų darbingų gyventojų apskaitą ir tolydžio įtvirtinti darbininkus ir tarnautojus jų įmonėse, kolūkiuose ir sovietiniuse ūkiuose. Tai leis smarkiai pagerinti ekonominę padėtį ir garantuoti maisto produktų paskirstymą per pramonės skirstymo punktus išimtinai darbo žmonėms.
4. Visiškai sunaikinti „pogrindinę ekonomiką" ir kitas antisovietinių bei kapitalistinių nuotaikų apraiškas. Šiam tikslui surengti iš eilės keletą parodomųjų procesų su mirties nuosprendžiais ir viešai juos įvykdyti.
5. Atsižvelgiant į naujos užsienio ir vidaus politikos uždavinius, numatyti padidinti sovietinės kariuomenės kareivių skaičių, pailginant būtinosios tarnybos laiką nuo 2 iki 5 metų sausumos kariuomenėje ir nuo 3 iki 7 metų kariniame jūrų laivyne..."

Susipažinęs su šiuo projektu, Gorbačiovas atsargiai pastebėjo Andropovui, kad tokiems globaliniams sumanymams įgyvendinti būtų neblogai gavus iš JAV gerą kreditą. Antraip projekto nepavyks įgyvendinti. Nėra pinigų.

Andropovas šyptelėjo: „Pinigų rasim. Svarbiausia – netikėtumas. Ir viską, kas numatyta, įgyvendinti tvirtai, nuosekliai ir negailestingai".

„Žinoma, – sutiko Gorbačiovas, – svarbiausia pradėti, ir tuomet procesas pajudės. Bet projektą reikia tobulinti, parodyti ekspertams. Žodžiu tariant, neskubėti. Man regis, dabartiniame Politiniame biure jo neprastumsim".

„Brežnevas, – prakalbo Andropovas. – Žinoma, tai ne Brežnevui". Nusprendė palaukti.

Po savaitės šis projektas buvo išspausdintas Amerikos spaudoje. Kilo skandalas.

Publikaciją paskelbė šlykščia CŽV klastote, siekiant ten sukelti antisovietinės isterijos bangą.

Projektas buvo išspausdintas mašinėle keturiais egzemplioriais. Visus keturis saugojo Andropovas. Supažindinti su juo jis suspėjo keturis žmones.

Kas perdavė jį Vakarams? Kad Andropovas būtų žinojęs, jog jo asmeninis sekretorius, kuris ir spausdino projektą, yra Prancūzijos žvalgybos agentas!

Brežnevas, dar gyvas Brežnevas, pasikvietė Andropovą ir paklausė: ką tai reiškia? Andropovas atsakė, jog negali atsakyti už visas imperialistinės spaudos „antis". „Aš negaliu mirti, – netikėtai tvirtai pasakė Brežnevas. – Negaliu mirti, jei kažkas po mano mirties įgyvendins tokius beprotiškus planus. Jie galutinai pražudys šalį". Andropovas tylėjo.

O Brežnevas ne tik nemirė, bet, atvirkščiai, pasijuto kur kas geriau. Tiek geriau, kad sugalvojo nuvažiuoti į Taškentą pas savo draugą Rašidovą. Senį bandė atkalbėti, bet šis tvirtai nusprendė vykti. Žinoma, tai nebuvo vien užgaida, bet ką jis sumanė, taip ir liko paslaptis. Šarafas Rašidovas pasitiko savo draugą, užtarėją ir gynėją su didžiausiomis

L. Brežnevas ir vėliau SSKP generaliniu sekretoriumi tapęs K. Černenka.

iškilmėmis. Brežnevas norėjo kalbėtis su liaudimi. Didžiuliame aviacijos gamyklos ceche sušaukė „aktyvo" mitingą. Įrengė tribūną, į kurią, generolo Žarovo padedamas, sunkiai užsiropštė SSKP CK generalinis sekretorius. Tą akimirką, kai Brežnevas pradėjo savo kalbą, lėtai ir nesuprantamai ją skaitydamas iš popieriaus lapo, ceche sprogo suslėgto oro magistralė. Pasigirdo galingas griausmas, kurį pakeitė šaižus švilpimas. Tai buvo palaikyta sprogimu. „Aktyvas" ir apsauga, apimti panikos, blaškėsi po cechą. Vienas iš asmens sargybinių paguldė Brežnevą ant grindų, pridengdamas savo kūnu. Sukrėtimas dėl to, kas įvyko, ir lengva trauma dėl pernelyg staigių asmens sargybinio veiksmų sukėlė dar vieną insultą. Į ligoninę Brežnevą atvežė jau ištiktą klinikinės mirties. Reanimavimo brigada, daugelį metų nė per žingsnį nesitraukusi nuo sergančio vado, vėl grąžino Brežnevą į gyvenimą, bet jis negalėjo nei judėti, nei kalbėti. O mirti nenorėjo. Vėl ėmė taisytis ir net išstovėjo, kaip dera, Mauzoliejaus tribūnoje 1982 metų lapkričio 7-ąją.

Po dviejų dienų partijos ir valstybės vadovo kortežas išvažiavo pro Kremliaus Bronevickio vartus ir pasuko į Pamaskvio Žukovkos kaimą, kur buvo vyriausybinių vilų kompleksas. Kortežo priešaky, kaip visada, įjungusios sirenas ir mirkčiodamos šviesos signalais, skriejo VAI (Valstybinės automobilių inspekcijos) specialiojo būrio mašinos. Paskui jas – juodos mašinos su apsauga ir paties Brežnevo limuzinas. Toliau, už dviejų apsaugos mašinų, važiavo ištikimoji reanimavimo brigada, kuriai Brežnevas turėjo būti dėkingas už gyvybę visus paskutinius šešerius metus. Kortežas dar lėkė per miestą, kai sprogo reanimavimo mašinos padanga. Dideliu greičiu važiavusi mašina ėmė blaškytis, ir ji vos nesirėžė į kažkokį pastatą. Instrukcijoje buvo numatyta nedelsiant sustabdyti visas kortežo mašinas, bet šito kažkodėl neįvyko. Nemažindama greičio, visa virtinė toliau lėkė iš Maskvos. Netikėtai Brežnevui prasidėjo priepuolis – ėmė svaigti galva, pykinti. Prieš išvažiuodamas išgėrė stiklinę pieno ir suvalgė dietinę bandelę.

Černenka girdėjo, kaip generalinis sekretorius nusiskundė kažkokiu keistu pieno skoniu. Bet Brežnevo priekabės dėl maisto buvo žinomos, ir niekas į tai neatkreipė dėmesio. Jam darėsi vis blogiau. Kolona sustojo. Tada paaiškėjo, kad reanimavimo mašinos nėra. Pasirodo, apie avariją net nepranešė radijo telefonu. Generalinio sekretoriaus mašinoje buvęs gydantis gydytojas turėjo tik lagaminėlį su pirmosios pagalbos reikmenimis. Sako, jis padarė viską, ką galėjo. Į vilą Brežnevą atvežė jau mirusį.

Naujuoju SSKP CK generaliniu sekretoriumi vienbalsiai išrinko Andropovą. Per šalį šviesos greičiu nuskriejo anekdotas apie tai, kaip tie rinkimai vyko: „Draugai! Kas už tai, kad draugas Andropovas būtų išrinktas generaliniu sekretoriumi, gali pasitraukti nuo sienos, nuleisti rankas ir pasisukti į mus veidu!"

Kaip ir Stalinas, Andropovas liguistai reaguodavo į anekdotus ir gandus apie save. Žmonių šnekos priskyrė jam Kulakovo ir Mašerovo, savaime suprantama, ir Cviguno nužudymą, Brežnevo mirtį, pasikėsinimą į popiežių, Markovo nužudymą, pasikėsinimą į Reiganą ir daugelį kitų piktadarysčių. Ir nors įrodymų nebuvo jokių, niekas tuo nė minutę neabejojo. Bet kaip ten būtų, savo tikslą Andropovas pasiekė. Pirmą kartą nuo 1917 metų valdžią šalyje užgrobė slaptosios policijos šefas. To mirtinai bijojo Leninas, nuolatos šnairai žvilgčiodamas į savo draugą Feliksą, to bijojo ir Stalinas, kuris manė, kad geriausia po tam tikro laiko paprasčiausiai sušaudyti slaptosios policijos šefus kartu su jų aparatu ir žmonomis, kaip atsitiko Jagodai ir Ježovui. Apie valdžią svajojo ir nepamirštamasis Laurentijus Berija, užmokėjęs už savo puikybę galva. To įsigeidė net „geležinis Šurikas" – Šelepinas. Kadangi galiojo „nomenklatūrinė" sutartis nežudyti vienas kito, jis nebuvo sušaudytas, o paprasčiausiai su triukšmu išmestas pensijon. Nes, kaip sakė legendinis valstybės saugumo ministras Viktoras Abakumovas, suimtas Stalino įsakymu, o sušaudytas Chruščiovo įsakymu, „valstybę valdyti – tai jums ne nosį krapštyti". Sušaudytų pirmtakų šešėliai sklandė aplink Andropovą, įkvėpdami jį ir ragindami veikti...

SSKP CK politinio biuro narys „Geležinis Šurikas" – A. Šelepinas. Įtakingas partijos ir SSRS valstybės veikėjas šią pravardę gavo dėl savo karjerizmo. Buvo laikomas realiu L. Brežnevo įpėdiniu.

Pirmasis atviras Andropovo įsakymas buvo įsakas „Uždrausti piliečiams laikyti ir veisti mėsėdžius kailinius žvėrelius". Turėta galvoje nutrijos ir sabalai (kailiai – irgi partijos auksas), bet įsakas buvo surašytas taip, jog neaišku, ar jis taikomas katėms, ar dar kam.

O į didžiules šalies miestus ir kaimus jau lėkė šifruotės: „Suimti visus anksčiau KGB stebėtus asmenis už:

1. Antisovietinę agitaciją ir propagandą raštu, žodžiu ir kitokia forma.
2. Už laikymą ir platinimą antisovietinio turinio spausdintų leidinių, vaizdo medžiagų, vaizdinės agitacijos ir kitokių priemonių, kurių tikslas – silpninti sovietų valstybinę ir visuomeninę santvarką.
3. Už šmeižikiškus prasimanymus, juodinančius sovietinę valstybinę ir visuomeninę santvarką.
4. Už religinę propagandą tam specialiai neskirtose vietose, atkreipti ypatingą dėmesį į baptistus, adventistus ir krišnaistus (...)
5. Už valiutines operacijas ir antikvariato vertybių kontrabandą (...)"

Darbas užvirė. Ginkluoti patruliai stabdė praeivius gatvėse, veržėsi į pirtis ir kirpyklas, supo aludes, aiškindamiesi, kodėl piliečiai ne darbe. Taip buvo įtvirtinama darbo drausmė. Vis naujos divizijos buvo metamos į Afganistano karo ugnį.

Afganų partizanai, pradėję karą senais Pirmojo pasaulinio laikų angliškais šautuvais, jau turėjo sunkiosios artilerijos beatošliaužių patrankų, stambaus kalibro kulkosvaidžių ir visi iki vieno – Kalašnikovo automatus. Visa ginkluotė buvo pagaminta Sovietų Sąjungoje.

Tiek ginklų paprasčiausiai nebuvo įmanoma paimti mūšiuose. Juos buvo galima tik nupirkti. Bet iš ko? Pėdsakai atvedė į SSRS ambasadą Kabule. Ambasados pirmasis sekretorius Radžebovas, buvęs Tadžikistano teisingumo ministras, ir antrasis sekretorius Saidovas, veikdami ranka rankon su turtingais Afganistano pirkliais, gaudavo iš jų tiek aukso, kad už jį buvo galima nupirkti apskritai visą Afganistane veikusios 40-osios armijos ginkluotę. Užsimota buvo iš peties, įtraukiant daugelį 40-osios armijos užnugario darbuotojų. Ginkluotę pristatydavo tiesiai iš sandėlių. Mūsų kareiviai drebėjo dėl kiekvieno šovinio, o milijonai jų buvo parduodama priešui. Prisidėjo ir partizanų „rėmėjai" užsienyje.

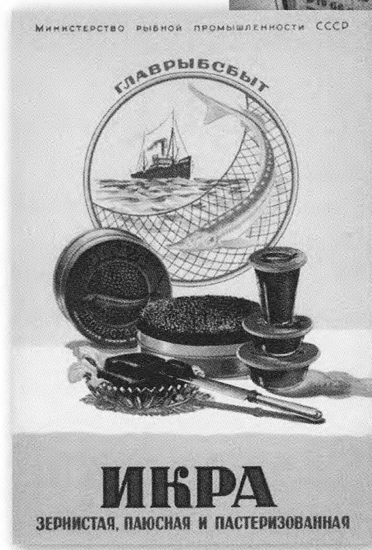
Iš Saudo Arabijos Saidovo adresu buvo pasiųstas siuntinys su 13 kilogramų aukso. Saudo Arabijos pirkliai įprato veikti atvirai. Siuntinį atsitiktinai aptiko Šeremetjevo aerouoste. Radžebovas ir Saidovas buvo sučiupti ir sušaudyti. Bet jų idėjos gyvavo iki pat Afganistano karo pabaigos. Ne mažiau įdomus siuntinys atėjo dviem seniams į ramų Ukrainos kaimą nuo sūnaus, tarnavusio užkardos viršininku pasienyje su Afganistanu. Siuntinys buvo įvertintas 15 rublių. Kai jį atidarė, rado 40 tūkstančių rublių. Tyrimas davė stulbinamų rezultatų: visos užkardos gauna kyšius iš kontrabandininkų rubliais ir valiuta ir be kliūčių praleidžia į abi puses kupranugarių karavanus bei sunkvežimių kolonas, paslaugiai apšviesdamos prožektoriais kelią, jei tai vyksta naktį. Kokius krovinius vežė sunkvežimiai, nuo kokios naštos klupo kupranugariai? Suimti pasieniečiai negalėjo į tai atsakyti. Nežinojo. Kokie žmonės vaikščiojo su karavanais tenai ir čionai, atsiskaitydami doleriais? Nežinojo. Jie mokėjo doleriais ir nepatogu buvo klausti...

Maskvoje buvo sučiupti valstybės importo komercijos valdybos vadovai Pavlovas ir Smeliakovas. Abu dirbo išsijuosę. Sudarydami sandorius su užsienio firmų atstovais, jie imdavo kyšius – 1 proc. kiekvienos sandorio vertės. Užsieniečiai mokėjo noriai ir su pasitenkinimu, nes už tai galėjo netrukdomi sudarinėti pelningus sau ir labai nepelningus SSRS sandorius. Už atskirą mokestį abu vadovai aprūpindavo užsieniečius licencijomis „Dėl susilpninto pasienio patikrinimo". Tokios licencijos buvo numatytos tik kroviniams, kuriuos siųsdavo ir gaudavo SSKP CK (šios organizacijos adresu

Afganistano modžahedas, apsiginklavęs sovietų gamybos nešiojamuoju priešlėktuviniu raketiniu kompleksu Strela-2. 1988 m.

SSRS žuvies pramonės ministerijos reklamuojamas delikatesas – žuvies ikrai, kurie yra tapę ir savotiška valiuta.

kiekvieną dieną iš viso pasaulio atkeliaudavo konteinerių, kurie daugiausia būdavo prigrūsti kasdienių prekių, atgal jie būdavo siunčiami su valstybės turtu). Pasieniečiai ir muitininkai neturėjo teisės net prisiliesti prie šių konteinerių. Pasirodė, kad tokių licencijų ne taip jau sunku įsigyti už valiutą iš CK aparato darbuotojų: viena licencija – 1000 dolerių. Juokinga. Užsieniečiai pirkdavo jas pluoštais ir galėjo įvežti ir išvežti iš SSRS viską, ką norėjo (įskaitant savo žlugusius ar atšaukiamus agentus).

Darant kratą pas Pavlovą, buvo rastas milijonas rublių ir pusė milijono dolerių, visas sandėlis užsienietiškų „skarmalų" ir aparatūros, taip pat šūsnys neįkainojamų licencijų. Smeliakovas buvo kuklesnis – tik 300 tūkstančių dolerių. Abu sušaudyti, kad kiti pasimokytų. Andropovas įsakė panaikinti licencijas ir nedelsiant sunaikinti visas jų atsargas. CK suūžė kaip pajudintas avilys. CK reikalų valdytojas Pavlovas karštai įrodinėjo Andropovui, kad negalima panaikinti licencijų. Reikia tik įvesti griežtesnę jų apskaitą. „Nei pasieniečiai, nei muitininkai neturi žinoti, ką mes siunčiame savo draugams Vakaruose ir ką iš jų gauname". Tai buvo geležinė logika. Andropovas neturėjo ką atsakyti.

Suimto žuvies pramonės ministro Iškovo ir jo pavaduotojo Rykovo byla atskleidė visą nusikalstamą tinklą, kuriuo buvo apraizgyti ištisi šalies regionai su sričių, miestų komitetais ir vidaus reikalų valdybomis. Iš Tolimųjų Rytų ikrus ir vertingas žuvų rūšis įvairiais keliais gabendavo į Rostovą prie Dono, kur egzistavo didžiulė miesto komiteto ir vietinės milicijos globojama pogrindinė tarpinė bazė. Produktai keliavo užsienin, milijonai dolerių buvo dalijami pagal nusikaltėlių rangus. KGB specialios paskirties būrys užėmė Rostovo VRM valdybą. Prasidėjo prekybos ir miesto komiteto darbuotojų areštai. Auksas ir valiuta buvo vežami vagonais. Į šią bylą buvo įsipainiojusi ir upių laivyno ministerija. Pasirodo, upių laivyno laivai ne tik gabendavo į paskirties vietas ikrus ir brangią žuvį, bet ir tvarkė savus pelningus reikalus. Syrdarja per Afganistano sieną upių laivyno laivais buvo vežamos prekės iš Japonijos, Indijos ir kitų egzotiškų Rytų šalių: ploniausi šilkai, batistas, elektronika. Grobiama buvo milžinišku mastu. SSRS ir Afganistano teritorijoje veikė tinklas slaptų saugyklų, iš kurių prekės buvo parduodamos užsienin už valiutą.

Medunovo byla atskleidė tokią nusikalstamą sistemą visoje Sąjungoje, tad teko suimti visus mėsos ir pieno bei daržovių ir vaisių pramonės ministerijų darbuotojus. Buvo suimti likerių ir degtinės gamyklų direktoriai. Leningrade darant kratą pas vieną iš tokių gamyklų direktorių, be grynųjų pinigų ir aukso, buvo rasta 8 tūkstančiai įvairių markių konjako butelių. Buvo suimtas Maskvos prekybos valdybos viršininkas Tregubovas su 130 bendradarbių. Suėmė remdamiesi anksčiau suimto ir vėliau sušaudyto Maskvos „Jelisejevo" gastronomo direktoriaus Sokolovo parodymais.

Andropovas pliekia kone aklai ir visada pataiko. Prašauti neįmanoma.

SSKP CK politinio biuro narys,
KGB darbuotojas V. Čebrikovas.

Maskvoje suimamas Dzeržinskio rajono daržovių bazės direktorius ir 17 darbuotojų. Atskleista grobimų. Nuostolis – 300 tūkstančių. Direktorius sušaudytas.

Belokamenske suimtas „Mežkolchozstroj" direktorius, pagrobęs 200 tūkstančių rublių ir pasistatęs dviaukštį mūrinį namą. Sušaudytas.

Maskvos brangiųjų metalų antrinių žaliavų perdirbimo gamykloje nustatyta, kad pavogta milijono rublių vertės aukso ir sidabro drožlių. Direktorius, vyriausiasis inžinierius ir vyriausiasis technologas sušaudyti.

Kišiniovo cukraus gamykloje nustatytas 4 milijonų rublių grobimas. Direktorius, jo pavaduotojas ir vyriausiasis technologas sušaudyti.

V. Surkovas, J. Ligačiovas (SSKP Tomsko srities pirmasis sekretorius) , A. Ovčarenka, I. Ivanovas ir E. Kozlovskis.

Iš pareigų atleidžiamas vidaus reikalų ministras Ščiolokovas ir jo pavaduotojas Čiurbanovas – velionio Brežnevo žentas. Abiem laikinai paskirtas namų areštas. Tonas konfiskuotų vertybių ministerijos vadovai ne atiduodavo valstybei, bet pasisavindavo. Prieš suimamas ir išsiunčiamas kalėjiman Ščiolokovas suspėjo nusišauti.

Vidaus reikalų ministru Andropovas paskiria Fedorčiuką, o į laisvą KGB pirmininko vietą – savo ištikimą pavaduotoją generolą Čebrikovą. Į Maskvą iškviečiami, regis, ilgų metų patikrinti kadrai: Ševardnadzė, Ligačiovas, Ryžkovas. Kartu su Gorbačiovu jie formuoja Andropovo asmeninės valdžios aparatą.

Kova tik prasideda. Daugybė atskleistų nusikaltimų aiškiai rodo, kad visos gijos veda į SSKP CK, į pačią „stebuklų šalies" širdį. Ten suklūsta. Andropovas jau įsiveržė į slaptas karalystės valdas, kol kas veikdamas ministrų, valdybų viršininkų, rajonų komitetų sekretorių lygiu. Į jo veiksmus žvelgiama atsargiai, tačiau net su tam tikru pritarimu. Juk galiausiai jis grąžina partijai jos auksą, atimdamas jį iš žmonių, kurie pagal rangą neturėjo teisės arba apskritai jo turėti, arba ne šitiek.

Jei Andropovas tuomet būtų sustojęs, jis neabejotinai būtų patekęs į marksizmo klasikus. Bet jį pražudė puikybė. Jis ne tik sumanė grąžinti partijai jos auksą, bet ir padaryti taip, kad niekas, išskyrus jį, tuo auksu nesinaudotų. Tai buvo per sunku net draugui Stalinui ir vėl reiškė staigų nukrypimą nuo lenininių partinio gyvenimo normų... Ir galiausiai Andropovas smogė smūgį, kuriam rengėsi jau seniai, dar nuo aštuntojo dešimtmečio pradžios. Smūgį Vidurio Azijai. Šiltą 1983 metų balandžio dieną tiesiog Bucharos gatvėje buvo sučiuptas miesto KSNG viršininkas – Achatas Muzafarovas. Iš Maskvos atvykusi KGB brigada be jokių ceremonijų užsegė jam antrankius ir lėktuvu išsiuntė į sostinę. Tuo pat metu buvo suimti dar 6 žmonės iš vietos milicijos vadovybės ir prekybos aristokratijos. Tyrimas greitai atvedė į Bucharos srities komiteto rezidenciją, „Raudonąją vilą", tiesiai į komunistų partijos pirmojo sekretoriaus Abdurachido Karimovo kabinetą. Tai buvo visą pasaulį sudrebinusios Uzbekijos bylos pradžia.

Muzafarovas, ilgai nesispyriodamas, greitai davė parodymus prieš savo bendrininkus, ėmusius kyšius ir tuštinusius iždą, konkrečiai – prieš vidaus reikalų ministro pirmąjį pavaduotoją Davydovą. Nelaukdamas kvotos, šis baigė gyvenimą „savižudybe", tiesa, šiek tiek keistokai – tris kartus iššaudamas sau į galvą iš pistoleto. Panašių „savižudybių" banga nusirito per visą Uzbekistaną. Nuo Muzafarovo ir Karimovo pėdsakai vedė pas Uzbekistano vidaus reikalų ministrą Jergaševą, toliau – pas Ščiolokovą, Čiurbanovą, Politinio biuro narius ir velionį Brežnevą.

Nuo šios bylos atskilo kita „amžiaus byla" – apie grobimus medvilnės perdirbimo pramonėje. Buvo suimtas visas ministerijos aparatas ir visi vyriausiųjų valdybų viršininkai. Iš viso per ketverius metus buvo pagrobta keturi milijardai rublių, didelė jų dalis nusėdo ministro Usmanovo kišenėje. Bylą vedė ypač svarbių bylų tardytojas prie SSRS generalinio prokuroro Gdlianas ir jo padėjėjas Nikolajus Ivanovas. Juos pats suspėjo instruktuoti Andropovas, davęs visišką veiksmų laisvę. Ir be reikalo. Byloje iškart pradėjo šmėkščioti paties Rašidovo, jo įpėdinio Uzbekistano komunistų partijos CK pirmojo sekretoriaus poste – Usmanchodžajevo, patekusio į jį pagal Andropovo rekomendaciją, pavardės.

Kratų serija teikė stulbinamų rezultatų. Iš vieno rajono komiteto sekretoriaus suimant buvo konfiskuota 19 milijonų rublių ir 200 kilogramų aukso luitais, monetomis, apyrankėmis, auskarais ir žiedais. Kaškardarjos srityje kitas rajono komiteto sekretorius atidavė 5400 tūkstančių rublių ir 500 tūkstančių „Aukso paskolos" obligacijų. Kratos metu pas jį dar rado 10 milijonų rublių, 300 tūkstančių dolerių ir 80 kilogramų aukso. Aikštėn kilo vis naujos ir naujos pavardės: Ligačiovas, Solomencevas, Rekunkovas (generalinis prokuroras!), Terebilovas, Gusevas, Afanasjevas, Georgadzė. Andropovui sukosi galva. Išplaukusios pavardės jam, pripratusiam prie visko, buvo didelė staigmena.

Dabar iškilo dilema: arba smogti į pačią „stebuklų šalies" širdį, arba sustoti. Bet kova būtų beprasmė, jei būtų paliktas korupcijos vyriausiasis štabas ir smegenys.

J. Andropovas ir M. Gorbačiovas.

Buvo kruopščiai sudarytas nuoseklus aukščiausiųjų partinės nomenklatūros vadovų kratų ir areštų vykdymo sąrašas.

Nusprendė pradėti nuo Georgadzės. Ilgą laiką jis užėmė pakankamai aukštas SSRS aukščiausiosios tarybos prezidiumo sekretoriaus pareigas, bet nebuvo net CK narys, o visą gyvenimą nugyveno tik kandidatu. Operacija buvo rengiama be galo slaptai, nes Georgadzės, nors jis ir nepriklausė nomenklatūros širdžiai, niekaip nepavadinsi periferijos veikėju. Jis sėdėjo Kremliuje nuo draugo Stalino laikų, ir vadas jį net globojo, nė karto nepasodino. Tardytojai iš Georgadzės namų seifų ir slėptuvių iššlavė 8 kilogramus briliantų ir deimantų, 100 aukso luitų (po 20 kg), 40 milijonų rublių, 2 milijonus dolerių, krūvas žiedų, auskarų, kulonų, Leonardo da Vinčio, Rubenso, Van Deiko, Aivazovskio paveikslų (6 milijardų rublių vertės). Kvapą gniaužė nuo minties, ką galima rasti pas tuos, kurie aukštesnio rango nei tokia smulkmė kaip Georgadzė. Bet įsitikinti tuo nepavyko.

Tuoj po to Andropovas... dingo. Šaliai ir pasauliui ilgai pūtė miglą į akis, neva jis persišaldė. Vėl Jurijų Andropovą visai liaudžiai parodė jau karste. Michailas Gorbačiovas laikė už parankės sielvartaujančią našlę. Niekas nenustebo – juk jis buvo velionio dešinioji ranka ir draugas.

III dalis

SSKP:
bėgimas su grobiu

Pikti liežuviai tvirtino, kad Andropovą nužudė Korėjos demonai, nes jo įsakymu buvo numuštas Pietų Korėjos „Boeing“ kone su trimis šimtais keleivių. Demonai pabudo ir, sunaikinę Andropovą, nusprendė drauge sunaikinti ir valstybę, kuri Amerikos prezidento Reigano taikliai buvo pavadinta „blogio imperija“. Bent taip visiškai rimtai rašė Seulo laikraščiai. Sena statistika tvirtina, kad 1913 metais Rusija pagal įvairius gyvenimo lygio rodiklius tarp kitų šalių užėmė 3–12 vietas, o pagal pramonės produkto prieaugį – absoliučią pirmąją, ir dar su geroka persvara. 1985 metais SSRS pagal bendrojo visuminio produkto gamybą vienam gyventojui užėmė 68-ąją vietą pasaulyje, o pagal asmeninio vartojimo – 77-ąją, pralenkdama visas šalis pasaulyje vaikų mirtingumu, abortais, skyrybomis ir alkoholio vartojimu.

Nepertraukiamas niokojamasis karas, kurį komunistinis režimas kariavo prieš liaudį, ne tik fiziškai sunaikino ar privertė bėgti iš šalies pačią geriausią, darbingiausią ir talentingiausią gyventojų dalį, bet paveikė ir tautos genofondą, labai nusmukdė dvasinės ir dorovinės kultūros lygį. Galimas dalykas, būtent tokio tikslo komunistai ir siekė, vykdydami siaubingą 70 metų trukusį eksperimentą Rusijoje, kol galiausiai sukūrė visuomenę, kur, pasak vieno žinomo filosofo, „vyraujančiu psichologiniu tipu

Pirmasis ir paskutinis SSRS prezidentas M. Gorbačiovas.

"All the News That's Fit to Print"

The New York Times

U.S. SAYS SOVIET DOWNED KOREAN AIRLINER; 269 LOST; REAGAN DENOUNCES 'WANTON' ACT

Begin's Party Chooses Shamir as New Leader

A FRUITLESS SEARCH

President Calls Meeting of National Security Council for Today

U.S. Positioning

„The New York Times" laikraštis išspausdino pranešimą apie SSRS numuštą Korėjos lėktuvą „Boeing 747" su 269 keleiviais. 1983 m. SSRS maršalas N. Ogarkovas. Spaudos konferencijoje buvo tvirtinama, kad sovietų karinio oro laivyno naikintuvo Su-15 lakūnas klaidingai manė, kad tai amerikiečių žvalgybos lėktuvas RC-135. Viršuje – keleivinis „Boeing 747".

tapo abejingas žmogus". Ir reikia pridurti – visiškai amoralus, praradęs bet kokį supratimą apie „visuomenės gerovę" arba pilietinę pareigą, kuri jei ir pasireikšdavo, tai tik skundžiant kitus. Iš principo tai buvo ne taip jau blogai. „Abejingas žmogus" neklausinėja, ko nereikia, nekiša nosies į svetimus reikalus, lengvai pasiduoda įtaigai ir yra lengviau valdomas, niekuo per daug nesidomi, džiaugiasi savo „daviniu", leidžiančiu išgyventi, ir net yra savotiškai laimingas. Prieš šį žmogų buvo pradėti visi pasaulyje žinomi karų tipai: karas siekiant fiziškai sunaikinti; neregėto masto psichologinis karas, kai kiekvieną minutę jis bukinamas siaubingomis melo ir dezinformacijos dozėmis; elektroninis karas – ši šiuolaikinio karybos meno naujovė, nors jam reikėjo milžiniškų išlaidų kiaurą parą siautėti eteryje, kad atkirstų žmogų nuo kokių nors kitų informacijos šaltinių, išskyrus oficialius. Nuosekliu ir apgalvotu biologiniu karu – žmogus buvo maitinamas ir nekokybiškais produktais, girdomas įvairiais birzgalais. Cheminis karas gal vyko ir nesąmoningai, bet 70 metų trukusi absoliuti panieka ekologijai pavertė ištisus šalies rajonus zonomis, visiškai netinkamomis gyventi, su apnuodytu oru ir vandeniu, kur vaikai gimdavo arba negyvi, arba išsigimėliai, o suaugusieji nesulaukdavo 40 metų. Trūko tik atominio karo.

Bet ir jis jau buvo nebe už kalnų. Visa tai buvo gerai. Juk toks žmogus visiškai patenkino demoralizuotą ir korumpuotą partinę valstybinę nomenklatūrą, nes, nekeldamas ypatingų rūpesčių, leido jai daryti ką nori ir mėgautis gyvenimu „stebuklų

šalyje". Tik štai nelaimė. Tas žmogus liovėsi dirbęs. Ir jokios jėgos negalėjo priversti. Žmogus tapo pernelyg abejingas. Net motinos klusniai pasirašydavo, jog niekam neskelbs apie savo vaikų žūtį Afganistane arba apie kariuomenėje išsikerojusius „senių" prievartos faktus. Iki 1985 metų nė viena motina faktiškai neprotestavo nei dėl viena, nei dėl kita.

Per stebuklą išlikusi tautos sąmonė buvo suvaryta į kalėjimus ir lagerius arba merdėjo emigracijoje. O išlikusi tautos energija tikslingai siekė privilegijų, žūtbūt ieškojo kelio į „stebuklų šalį" partiniais, saugumo, moksliniais, kultūriniais ir net sportiniais kanalais arba metėsi į prekybą, mirtinai suaugusią su mafija ir „šešėline" ekonomika, kuri buvo įžūliai ir atvirai suaugusi su partine nomenklatūra. Visuomenė virto gyvate, ryjančia savo pačios uodegą. Kaip niekur pasaulyje, nugalėjusios nomenklatūros šalyje buvo keletas valiutų, kurios geriau už bet kuriuos kitus rodiklius atspindėjo katastrofišką merdinčios „blogio imperijos" padėtį.

Oficialusis rublis, skirtas vergams, faktiškai buvo bevertis, pasaulio rinkoje nepripažintas, jo reikšmė greitai tirpo ir vidaus rinkoje. Mitinis invaliutinis rublis, kurį sugalvojo nomenklatūra, egzistavo tik jos vaizduotėje ir buvo išrastas siekiant vienintelio tikslo – prisivogti kuo daugiau užsienio valiutos. Šalyje cirkuliavo įvairiausi užsienio prekybos banko išleisti čekiai ir sertifikatai, kuriais buvo mokamas darbo užmokestis žemesnio rango nomenklatūrininkams ir prekybos laivyno jūreiviams.

„Gyventi tapo geriau, gyventi tapo linksmiau!" Sovietų plakatas.

Pirkti už juos buvo galima uždarose parduotuvėse ir specialiose bazėse. Gauti bent dalį darbo užmokesčio čekiais ir sertifikatais buvo laikoma didele garbe ir gerokai padidindavo gavėjo socialinę vertę. Bet, triuškindamas ir šluodamas iš kelio visas tas butaforines valiutas, valdingai ir tvirtai pamygdamas sau nugeibusią socialistinę ekonomiką ir negyvą ideologiją, žadindamas žmonių sąmonę, per šalį jau žygiavo DOLERIS – imperijos „potencialaus ir galimo priešininko" piniginis vienetas. Jis jau seniai, nesutikdamas jokio pasipriešinimo, okupavo Nomenklatūriją, prasiveržęs į „šešėlinės" ekonomikos ir prekybos kanalus, tiekimo ir materialinio techninio aprūpinimo sistemą, kariuomenę ir saugumo įstaigas.

„Valstybės iždo bilietas susietas su visa SSR Sąjungos savastimi". Sovietinis banknotas – 1 rublis.

„Kam atitenka nacionalinės pajamos? Kapitalistinėse šalyse liūto dalis – išnaudotojams. SSRS – dirbantiesiems.

Dolerių reikalavo pramonė, dūstanti nuo atsilikimo.

Dolerių reikalavo mokslas ir medicina.

Dolerių reikalavo karinis pramonės kompleksas.

Doleris jau aprengė visą šalį „Lewis“ ir „Montana“ džinsais, sportiniais „Adidas“ kostiumais, madingomis striukėmis, apavė aulinukais.

Doleris pamėtėdavo į nuošaliausius kaimelius radijo imtuvų „Sony“ ir „Gründig“, o vėliau ir vaizdo grotuvų su informacinėmis kasetėmis, kurių neįmanoma buvo nuslopinti ir labai sudėtinga atimti.

Doleris užtvindė komunistinę „kultūrą“ Vakarų kino filmais ir šou, su kuriais niekas negalėjo konkuruoti skurdžių šalyje.

Visos žinybos atkakliai reikalavo iš vyriausybės dolerių, grasindamos neišvengiamu krachu. Ir nėr ko pasakoti, kaip dolerį mylėjo nomenklatūra!

Tik bėda, kad, skirtingai nuo rublio, dolerį reikėjo uždirbti. O dirbti nomenklatūra jau seniai atprato ir nemokėjo. Ji dar mokėjo pardavinėti, nes viskas šalyje, įskaitant gyventojus, dar priklausė jai, bet viskas, ką buvo galima parduoti už dolerius, jau buvo parduota. O liaudis daugiau nenorėjo dirbti nomenklatūrai. Dėl to gyvenimo lygis „stebuklų šalyje“ taip gėdingai nusmuko, kad aukščiausio rango specialiose parduotuvėse žiemą ne visada galėdavai nusipirkti šviežių braškių ar arbūzų. O visa šalis jau seniai užmiršo paprastą dešrą, buvo įvesti pieno ir sviesto talonai, alkani

Sovietų šalies gyventojų svajonės: džinsai „Montana“, magnetofonai „Sony“…

gyventojai iš visų pašalių plūdo į Maskvą, tikėdamiesi bent ten ką nors nusipirkti už savo nelaimingus rublius. O kad pamaitintum šalį bent duona, taip pat reikėjo dolerių. Ir, be viso to, šalis jau šeštus metus kariavo Afganistane, kur generolai, apsipratę su tokiu gyvenimu, jau seniai išmoko užsidirbti dolerių, todėl nė už ką nenorėjo nutraukti to karo. Už dolerius šiame kare buvo parduodama viskas: ginklai, operatyviniai planai, karinės paslaptys, auksas, lazuritas ir, žinoma, kareivių gyvybės. Tai buvo labai įdomus karas – paskutinis žūvančios imperijos karas. Ir būtent tuo laiku SSKP CK generaliniu sekretoriumi tapo Michailas Gorbačiovas.

Jis palaidojo tris generalinius sekretorius, savo pirmtakus: Brežnevą, Andropovą ir Černenką. Iš likusiųjų, išskyrus pastarąjį, labai daug ko pasimokė. Jam buvo visiškai akivaizdu, kad Brežnevo ir Andropovo metodais dirbti negalima. Tai – kelias į pražūtį: Brežnevo metodas veda į šalies pražūtį. Andropovo – į savo paties pražūtį.

Partinė nomenklatūra taip suaugo su „šešėline“ ekonomika, kad bet kokį pasikėsinimą į mafiją vertino kaip pasikėsinimą į didžiąją Lenino partiją, kuri visada pati buvo mafija ir gyveno pagal jos dėsnius. Na, o kas bloga partijos ir nusikalstamo pasaulio drauge sukurtoje „šešėlinėje“ ekonomikoje? Tai tik būdas kartu daugiau ar mažiau padoriai gyventi šioje siaubingoje šalyje. Ir apskritai, kas toji „šešėlinė“ ekonomika, kurią kažkodėl taip mylėjo Brežnevas ir taip nekentė Andropovas? Tai labai paprasta. Greta su liguista ir neveiksminga socialistine ekonomika sukurtos veiksmingos ir labai našios rinkos, grynai kapitalistinės ekonomikos struktūros. Žmonės ten dirba, uždirba gerus pinigus, gamina prekes ir teikia paslaugas, kurios turi paklausą net Vakaruose, ir, suprantama, moka mums už tai, kad mes apskritai leidžiame jiems dirbti, aprūpiname žaliava ir įrenginiais, saugome juos nuo neišvengiamo tokiomis sąlygomis reketo, tarnaujame arbitražu. Tai galiausiai kelia ir visuomenės gerovę, nes „šešėlinės“ ekonomikos prekės ir paslaugos vienaip ar kitaip paplinta ir vidaus rinkoje, sukurdamos vadinamąją „juodąją rinką“, kuri

SSKP CK generalinis sekretorius J. Andropovas.

leidžia be vargo egzistuoti daugeliui gyventojų kategorijų. „Šešėlinės“ struktūros beveik neliečia karinio pramoninio komplekso, leidžia jam dirbti savo darbą. Bet juk šios „šešėlinės“ struktūros sunkia syvus iš oficialiosios ekonomikos ir ją žlugdo. O kam reikalinga toji oficiali ekonomika! Seniai žinoma, kad tai – ne kas kita, kaip apmokamas nedarbas. Kad žmonės dirbtų nuo ryto iki vakaro, gaudami už tai 100 kartų mažiau negu bedarbis negras JAV, gyvenantis iš pašalpos.

Tai gal padarykim visą ekonomikos rinką veiksmingą?

Kaip į šį klausimą pažiūrės draugai?

Legalizuokim „šešėlinę“ ekonomiką ir prijunkim prie jos oficialiąją.

Svarbiausia – pradėti, įtvirtinti ir viskas susiformuos – procesas pajudės!

Na kaip, draugai?

Draugai tyli.

„Svarbiausia, draugai, tęsia naujasis generalinis sekretorius, – turime pakelti ekonomiką, nes tai – pradžių pradžia!“

Tam reikia dolerių, daug dolerių. Kur jų imti? Kur imti? Iš imperialistų ir paimsim.

Daugiau neduos. Jūs su Andropovu, Michailai Sergejevičiau, tiek malkų priskaldėt, kad daugiau neduos. Velionis Leonidas Iljičius dar mokėjo su

Demonstracijoje: N. Ryžkovas, M. Gorbačiovas ir B. Jelcinas

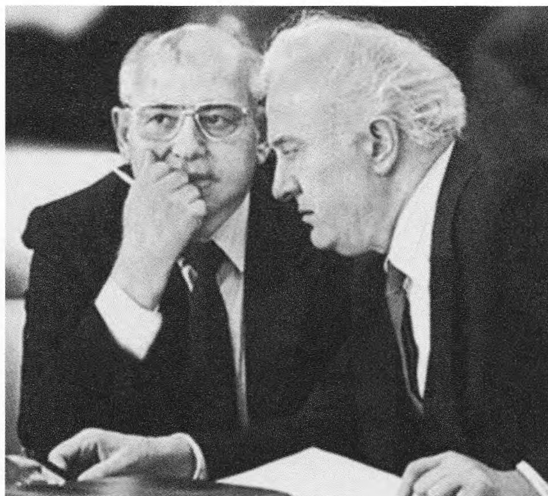
jais susikalbėti, o Andropovas viską sugadino. Nėra kaip daugiau prašyti. Ir taip per 30 milijardų įsiskolinom, o kaip garantas – dar 40. Ne veltui Leonidas Iljičius, Dangaus karalystė jam, mėgdavo juokauti: „Jei prašys skolas grąžinti, tai nors karą pradėk. Kitos išeities nėra".

Ir vis dėlto yra vienas straipsnis, kuris privers jų duoti. Nesuprantantys, susidomėję ir atsargūs žvilgsniai susmigo į jauną generalinį sekretorių, sėdintį ilgo poliruoto stalo gale po dideliu Lenino portretu.

Žmogaus teisės. Duos būtinai.

Viešumas. Duos.

Visos mūsų visuomenės pertvarka!

SSKP generalinis sekretorius M. Gorbačiovas ir SSRS užsienio reikalų ministras E. Ševarnadzė

Generolas Čebrikovas abejodamas palingavo galvą. Ne, jis neabejojo, kad duos. Žinoma, duos. Bet vėl kelti šitą seną Vakarų propagandos nuvalkiotą klausimą „dėl žmogaus teisių", kurį, kaip gerai žinoma, sugalvojo CŽV ir kurio Sovietų Sąjungoje nėra. Mūsų žmonės turi visas teises: teisę į darbą, teisę į poilsį, teisę į nemokamą mediciną. Kaip kiekviename kalėjime ar kareivinėse. Tik reikia mažiau gerti. Paskutinę mintį generalinis išsakė garsiai.

Jegoras Ligačiovas abejojo dar labiau, nors galva nelingavo. Kažkur Gorbačiovo seife gulėjo kažkokie popieriai apie jo, Ligačiovo, ryšį su Uzbekijos byla. Jei generalinis sekretorius reiškia tokią nuomonę, geriau iš karto neprieštarauti. Nors kokį kozirį duodam į rankas imperialistams, pripažindami faktą, jog mūsų šalyje pažeidžiamos žmogaus teisės.

Nikolajus Ryžkovas plačiai šypsosi. Svarbiausia, kad pinigų duotų, o mes juos įdėsim į kapitalinę statybą. Geriausia vieta indėliams. Nė viena komisija nesusigaudys, kiek pavogta. Jis, priešingai, įvertino Gorbačiovo pasiūlymą. Prisidengus tokiu neaiškiu klausimu kaip žmogaus teisės, galima iš JAV ir Europos melžti paskolas dar kokį dvidešimt metų.

Grigorijus Romanovas sėdi suraukęs kaktą. Prieš jį pradėjo kažkokius keistus žaidimus. Leningrade į jo sesers dvarą atėjo kažkokie kontrolieriai, lyg iš vadinamosios liaudies kontrolės, lyg iš srities komiteto, pareikalavo vilos ir žemės dokumentų, kažką matavo, užsirašinėjo, klausinėjo apie apsaugą. Lygiai taip pat kadaise pasielgė su Jekaterina Furceva, kai atėjo laikas išmesti ją iš CK. Todėl jis tyli.

Heidaras Alijevas taip pat tyli. Su Andropovu gera buvo dirbti, viskas buvo aišku. Žinoma, pavojinga. Bet tai buvo vyrų žaidimas. O šis generalinis sekretorius kažkaip labai jau painiai rezga. Kad tik nesusipainiojus. Reikia pasižiūrėti, o paskui mauti namo, į Baku. Jei amerikiečiai ims duoti pinigų žmogaus teisėms – namuose bus daug darbo.

Eduardas Ševardnadzė šypsosi gera, drovia šypsena ir linksi galva. Jis sutinka. Žmogaus teisės

SSRS – skaudus klausimas. Būtina rimtai susidomėti. Rinkos ekonomika – irgi labai gerai. Ji atgaivins visą šalį. Niekam jau ir į galvą neatėjo, kad būtent šis žmogus sankcionavo kankinimus Gruzijoje ir grasino iki pamatų iškuopti „respublikos kapitalistinę kiaulidę".

Aleksandras Jakovlevas, šiurpusis, Stalino mokyklą baigęs partijos ideologas, artimiausias Suslovo bendradarbis, sėdi geras ir atsipalaidavęs, panašus į gerąjį gnomą iš Anderseno pasakų. Jis irgi visiškai sutinka su Gorbačiovu: jei duos žmogaus teisių dingstimi, reikia imti. Vakarų injekcijos ir politinis atšilimas išgelbės šalį. Išjudins liaudį ir privers ją pagaliau dirbti, o ne gerti.

„Svarbiausia šiame darbe, – susumuoja nuomones draugas Gorbačiovas, – daugiau socializmo. Mūsų liaudis padarė savo istorinį pasirinkimą 1917 metais ir neišsižadės jo!"

Kas už, kas prieš, kas susilaikė? Prašom nuleisti. Vienbalsiai.

Nedideliame ištremto akademiko Sacharovo bute, kurį Gorkio KGB ir nuolatos iš Maskvos atvažiuojantys specialistai sekė kiaurą parą, telefonas neveikė jau metus. Pats Sacharovas visai neseniai buvo išleistas iš „specialios psichiatrinės gydyklos" – šito velionio Andropovo ir lengvai gyvenančių sovietinių psichiatrų genialaus bendro išradimo. Čia Nobelio taikos premijos laureatą ir visame pasaulyje žinomą mokslininką badė injekcijomis, leisdami stipriai veikiančius psichotropinius preparatus ir prievarta maitino per zondą, parvertę ant lovos ir prispaudę metaliniu laikikliu. Sovietinėje spaudoje vyko įnirtinga kampanija prieš Sacharovą ir jo žmoną Jeleną Boner. Tarptautinė visuomenė darė viską, kad padėtų žymiam mokslininkui, išdrįsusiam kovoti už žmogaus teises vergvaldžių šalyje. JAV prezidentas Reiganas net paskelbė „Sacharovo dieną" Jungtinėse Valstijose, kad atkreiptų viso pasaulio dėmesį į jo likimą. Atsakydama SSRS tik piktai šnypštė. Sacharovo kolegos iš SSRS mokslų akademijos išspausdino specialų pareiškimą, kuriame sakoma: „SSRS mokslų akademija pasipiktinusi JAV prezidento Reigano nutarimu oficialiai surengti „Sacharovo dieną". Vaizduoti Sacharovą kaip kovotoją už taiką ir žmogaus teises – tai tyčiotis iš tiesos, kurstyti „šaltąjį karą", visiškai ignoruoti sovietų mokslininkų nuomonę.

Sovietų atominės bombos kūrėjai
A. Sacharovas ir I. Kurčiatovas. 1958 m.

JAV administracijos akciją sovietiniai mokslininkai vertina kaip provokaciją, kuria siekiama nuodyti tarptautinį politinį klimatą (...). Sacharovas mėgina apšmeižti viską, kas mums brangu (...),

„Blaivybė – gyvenimo norma". SSRS pašto ženklų serija, skirta propaguoti blaivybę.

Viena galingiausių pasaulyje SSRS sukurta termobranduolinė bomba „Caras", dar vadinta „Kuzios motina". Toks pavadinimas atsirado po N. Chruščiovo garsiosios kalbos, kuriame jis pareiškė: „Mes dar parodysime Amerikai „Kuzios motiną".

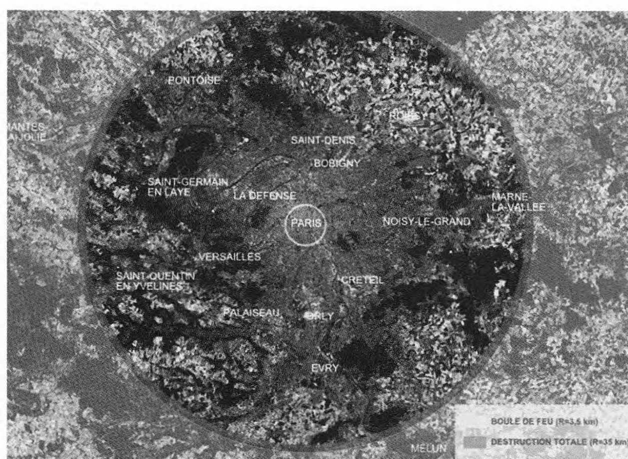
SSRS pašto ženklas, skirtas Nobelio premijos laureatui A. Sacharovui (1921–1991)

jis juodina savo liaudį, vaizduodamas ją pasauliui kaip kažkokią beveidę masę, net nepriartėjusią prie civilizuoto gyvenimo aukštumų (...), – klykavo spaudoje akademikai Dorodnicynas, Prochorovas, Skriabinas ir Tichonovas, išsigandę, kad iš jų gali atimti leidimus į specialų bufetą...

Šaižus netikėtai atgijusio telefono skambutis privertė krūptelėti kankinį akademiką. Pastaruoju metu telefonas atgydavo, kad perduotų Sacharovui arba jo žmonai seriją nuolatinių grasinimų ir įžeidinėjimų, iš kurių pats nekalčiausias buvo: „Tai už kiek gi dolerių tu, žydpalaiki, pardavei mūsų tėvynę?" Nei Sacharovas, nei jo žmona nebuvo žydai, bet sovietų žiniasklaida nuolat skalijo apie juos kaip apie tarptautinio sionizmo agentus ir net siuntė jiems grasinti palestiniečius teroristus...

Sacharovas pakėlė telefono ragelį:

„Andrejau Dmitrijevičiau, – išgirdo jis nepažįstamą balsą, – atleiskite už vėlyvą skambutį. Jus trukdo Michailas Gorbačiovas, generalinis sekretorius... Jūs galite grįžti į Maskvą, kai panorėsite. Partijos vardu prašau atleisti už viską, kas jums nutiko".

Termobranduolinės bombos veikimo skersmuo vaizdžiai parodytas Prancūzijos žemėlapyje.

Kai Sacharovas išėjo iš namo, prie durų stovintis milicininkas pirmą kartą atidavė jam pagarbą. Ne kiekvieną mirtingąjį skambučiu pagerbia pats SSKP CK generalinis sekretorius...

Pasaulis užspringo iš susižavėjimo.

„Gorbačiovas išlaisvino akademiką Sacharovą!“ – šaukė didžiulės laikraščių antraštės visomis planetos kalbomis.

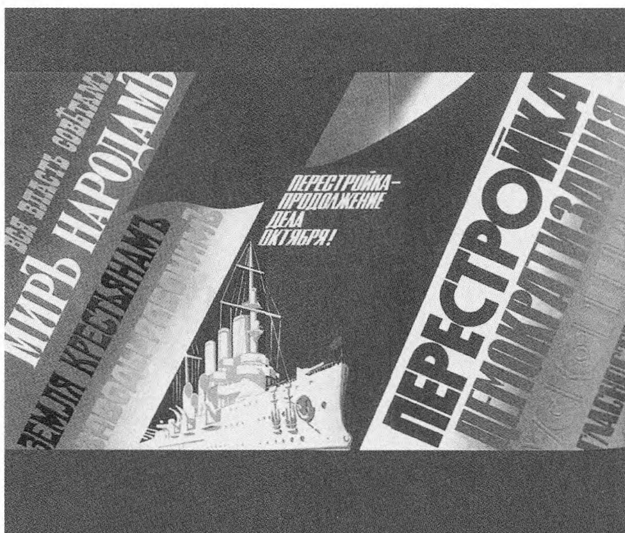
„Šis Maskvos žingsnis neginčijamai liudija, kad po ilgų sąstingio ir savivalės metų SSRS vėl prasideda atšilimas, kurį padiktavo būtinumas vykdyti pribrendusias ekonomikos ir politikos reformas. Ar šios reformos pažengs toliau, negu pavyko padaryti Chruščiovui? Daug kas priklauso nuo to, kiek Vakarai sutiks įdėti į sergančią sovietinę sistemą, nualintą ekonomikos nuosmukio, nuolatinių nederlių, korupcijos, globalinių ambicijų ir nesibaigiančio karo Afganistane... Kaip bebūtų, visiems jau aišku – Maskva suka nauju kursu“.

Bet gremėzdiškas, didžiulis ir nevaldomas sovietų imperijos laivas jau nepajėgs apsigręžti, kad plauktų nauju kursu. Jį nesulaikomai nešė į uolas. Laikas buvo seniai praleistas. Ir tai puikiai matė ant kapitono tiltelio stovintis Gorbačiovas. Jis tik mėgino sušvelninti neišvengiamą smūgį į uolas, kad, sprogus branduolinių kovinių galvučių prikimštam laivui, nežūtų visas pasaulis ir jis pats. Šis uždavinys buvo siaubingai sunkus. Bet įveikiamas.

Visose Europos sostinėse ir Vašingtone diplomatiniais kanalais jau buvo zonduojama Vakarų vyriausybių reakcija į netikėtai iš Maskvos papūtusį šiltą permainų vėją. PERTVARKA IR VIEŠUMAS – štai nuo šiolei du šūkiai, kuriais ketina vadovautis Maskva savo vidaus ir užsienio politikoje. Vakaruose ne itin patikėjo. Vėlyvoji Brežnevo ir Andropovo politika į valdžią Vakaruose atvedė nesutaikomus ir atkaklius kovotojus su komunizmu, tokius kaip prezidentas Reiganas JAV ir Margaret Tečer Anglijoje. Jų jau neįmanoma buvo įtikinti žodžiais ir pažadais. Reikėjo konkrečių veiksmų. Pirmiausia – išlaisvinti visus politinius kalinius ir

Sovietų raketų kreiseris,
gabenęs ir branduolines galvutes.

„Perestroika" – Spalio darbų tęsinys!".

nutraukti karą Afganistane. Iš principo SSRS tam pasirengusi, bet reikia pinigų. Reikia lėšų pertvarkyti visą sustabarėjusią septyniasdešimtmetę administracinę biurokratinę mašiną. Visiškai teisingai pastebi sovietinė spauda: viskas priklauso nuo to, kiek pinigų Vakarai sutiks įdėti į pertvarką ir viešumą. Šalį nualino ankstesni valdytojai ir ydinga ekonomikos sistema. Pertvarka ir viešumas – tai ne savitikslis, bet tolygaus perėjimo prie rinkos ekonomikos įrankis. Tačiau nėra pinigų. Nė vienai programai nėra pinigų. Net politiniams kaliniams išlaisvinti iš kalėjimų ir lagerių. Čia svarbiausia pradėti, ir procesas pajudės. Padėkite.

Sovietų kariai grįžta iš Afganistano...

KGB viešpatavo sąmyšis. Išlaisvinti politinius kalinius ir nutraukti bylas pagal 70-ąjį ir 190-ąjį straipsnius. Jie maitino ištisas slaptosios policijos valdybas! Taip imti ir išlaisvinti? Na, jau ne, peržiūrėsim kai kurias bylas, kai ką išlaisvinsim, pritaikę amnestiją, kai kam sutrumpinsim kalėjimo terminą (o kai kam ir pridėsim). Generolai nenorėjo nė girdėti apie pasitraukimą iš Afganistano. Karas iki pergalingos pabaigos! Partizanai jau įsigijo amerikietiškų ir angliškų „žemė–oras" klasės raketų, jų veiksmus pietuose palaikė Pakistano aviacija, jiems dirbo Irano radiolokacijos tinklas. Didėjo visų šalių išlaidos valiuta. Didėjo ir cinkuotų karstų srautas į SSRS.

Kol partijos direktyvos antrino KGB ir kariuomenę, kol diplomatai aiškinosi, kiek ir kokiomis sąlygomis Vakarai gali skirti kreditų administratorių biurokratų nualintai šaliai, naujasis generalinis sekretorius mėgino susigaudyti didžiuliame SSKP CK ūkyje. Pagaliau jis perprato visas mažytės puikios šalies – Nomenklatūrijos, kurios nekarūnuotu karaliumi jis tapo, gyvenimo paslaptis. Buvo nusiaubta didelė šalis, užimanti šeštadalį sausumos. Ji skendėjo purve ir kraujyje, apraizgyta spygliuotąja viela. O mažojoje Nomenklatūrijoje kol kas, dėkui Dievui, tvarka, nors ir ryškėjo tam tikra gyvenimo lygio smukimo tendencija.

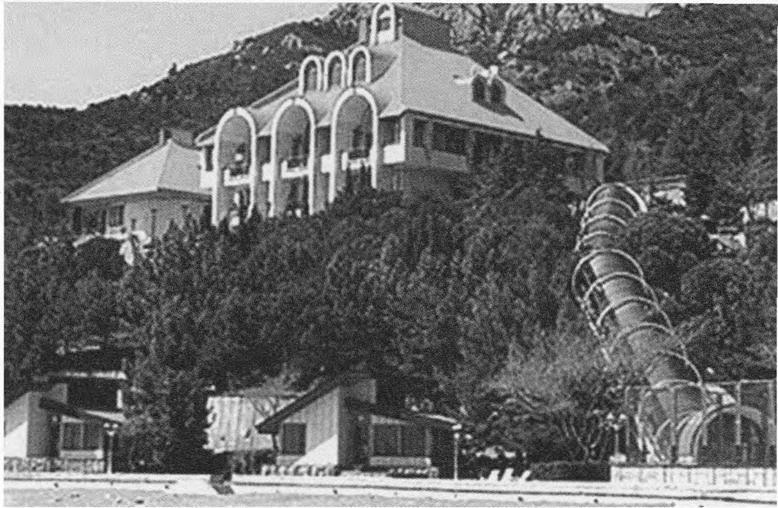
Nikolajus Kručina, SSKP CK reikalų valdytojas, pateikdavo generaliniam sekretoriui dokumentus apie einamąją finansinę ir ūkinę padėtį Nomenklatūrijoje dukart per savaitę – pirmadieniais ir penktadieniais. Ketvirtadieniais rinkdavosi Politinis biuras, nužymintis Kručinos ir jo valdybos, įsikūrusios didžiuliame pastate Granovskio gatvėje, uždavinius. Generalinis sekretorius peržiūrėdavo ir pasirašydavo visus finansinius dokumentus, ypač jei būdavo kalbama apie užsienio valiutą. Naujasis sekretorius gilinasi į viską iki smulkmenų, kimba dėl kiekvieno dolerio.

Kručina į savo postą pateko 1983 metais iš SSKP CK žemės ūkio ir maisto pramonės skyriaus vedėjo pavaduotojo pareigų. Pateko, beje, Gorbačiovo rekomenduotas. Jis, kaip žinoma, tada Politiniame biure kuravo žemės ūkį. Tuomet Andropovas,

perpykęs dėl „susilpninto patikrinimo" licencijų istorijos, išvijo į pensiją ankstesnį reikalų valdytoją Georgijų Pavlovą. Į laisvą vietą atėjo Kručina. Jam ir teko supažindinti su reikalais naująjį generalinį sekretorių, kuriam buvo dėkingas už savo karjerą.

SSKP ūkis Maskvoje buvo didžiulis, o Sąjungos mastu – tiesiog neaprėpiamas. Vien sostinėje SSKP valdė 5 tūkstančius pastatų, kurių bendras plotas 137 tūkstančiai kvadratinių metrų. 114 leidyklų ir 80 spaustuvių, priklausančių SSKP CK, dirbo 80 000 žmonių, kurie vien sostinėje į partijos iždą kasmet įnešdavo 450 milijonų rublių. CK žinioje buvo 19 ištaigingų sanatorijų ir 40 poilsio namų, šimtai poliklinikų ir ligoninių. Vien Serebrenyj Bor miške Pamaskvy CK turėjo 1800 vilų ir namų. CK priklausė daugybė garažų, valgyklų, parduotuvių, specialių cechų mėsos kombinatuose, maisto pramonės fabrikuose, kepyklų, kirpyklų ir cheminių valyklų, siuvimo ateljė ir dar daug daug ko. Visam tam reikėjo milžiniškų išlaidų, nes visi įrenginiai, staklės, buities ir sanitarijos priemonės – viskas buvo pagaminta užsienyje. Juos nuolat reikėjo keisti, nes arba susidėvėdavo, arba Vakarų rinkoje pasirodydavo naujų pavyzdžių.

Sąjungos mastu kasmetinės išlaidos gerai nomenklatūros ūkio būklei palaikyti sudarė maždaug 5 milijardus rublių ir 1,5 milijardo dolerių. Be to, būtent šiais metais išlaidos pradėjo didėti, nes Vakaruose labai pabrango daugelis prekių ir paslaugų rūšių, taip pat išsiplėtė naujų vilų statybos programos, nes daugelis senų vilų, statytų dar Stalino laikais, visiškai aptriušo. Jose tiesiog neįmanoma gyventi: nėra nei baseinų, nei saunų, nei teniso kortų, nekalbant jau apie daug ką kita. Beje, Gorbačiovas domisi, kaip vyksta jo naujos vilos statyba Kryme. Vila – tai tik sąlyginis pavadinimas. Kalbama apie visą kompleksą statinių su garažais, tarnybomis, aptarnaujančio personalo ir apsaugos namais, aklina siena su signalizacijomis, keliais ir komunikacijomis, liftais, marmuro laiptais prie jūros, bangolaužiais ir kt. Viskas vyksta pagal Politinio biuro patvirtintą grafiką. Pasistengsime, kad užtektų sąmatoje nurodytų 3 milijonų dolerių.

Valstybinis objektas Nr. 11 „Zaria" Forose, Kryme – M. Gorbačiovo vila.

Nuolat didėja ir išlaidos, susijusios su draugų kelionėmis į užsienio komandiruotes, atostogauti su šeimomis, gydytis ir kitais tikslais. Šio straipsnio išlaidos kasmet sudaro maždaug 500 milijonų dolerių. 500 milijonų dolerių? Kažkaip daugoka! Malonėkite pasižiūrėti žiniaraščius, Michailai Sergejevičiau. Vidutiniškai 50 tūkstančių žmonių per metus, tik 10 000 dolerių kiekvienam. Užsieniuose su tokiais pinigais per daug nepasišvaistysi. Kainos

Partijos ir sovietų vyriausybės vadovai Lenino mauzoliejaus tribūnoje.

Prancūzijos komunistas Žoržas Maršė ir socialistas Fransua Miteranas (*François Maurice Adrien Marie Mitterrand*).

Vakaruose auga kaip ant mielių. Mes sunkiai verčiamės su šia planine suma, ir draugai prašė tarpininkauti Politiniame biure, kad ji būtų padidinta.

Dabar apie tarptautinius reikalus. Išlaidos pagal straipsnį „Pagalba broliškoms partijoms". Kalbama tik apie kapitalistinių šalių partijas. Ten, kur partijos turi valdžią, pinigai persiunčiami iš valstybės biudžeto per finansų ministeriją ir Valstybės banką. Pagal tradiciją daugiausia reikalų turime su Prancūzijos komunistų partija, nes būtent ten palankiausia mokesčių sistema. Be 2 milijonų dolerių, kurie PKP kasmet persiunčiami į Eurobanką, mes atskirai persiunčiame pinigus į laikraščio „L'Humanitė" sąskaitą. Deja, ji nuolat nuostolinga. Štai išlaidos jam nuo 1978 metų:

1978 metai – 1 milijonas 662 tūkstančiai frankų.
1979 metai – 1 milijonas 751 tūkstantis frankų.
1980 metai – 1 milijonas 862 tūkstančiai frankų.
1981 metai – 1 milijonas 877 tūkstančiai frankų.
1982 metai – 1 milijonas 878 tūkstančiai frankų.
1983 metai – 1 milijonas 542 tūkstančiai frankų.
1984 metai – 1 milijonas 933 tūkstančiai frankų.
1985 metai – 1 milijonas 974 tūkstančiai frankų.

Visa tai – būtinos išlaidos, nes mums gyvybiškai svarbu palaikyti draugą Maršė ir jo partiją. Būtent Prancūzijos komunistų partijos kanalais mums pavyko prasiskverbti į Prancūzijos vidaus rinką, patekti į kai kurias biržas, prekiaujančias nekilnojamuoju turtu, ir įkurti keletą labai pelningų bendrų įmonių. Faktiškai mes kartu su PKP šiuo metu valdome visą kompleksą šiuolaikinių pastatų, kuriuose įsikūrusios įvairios PKP įstaigos. Per PKP mums pavyko įsigyti porą dešimčių nuostabių gyvenamųjų namų brangiuose buržuaziniuose Paryžiaus, Liono, Marselio ir kai kurių kitų didelių Prancūzijos miestų kvartaluose. Šie namai duoda nuolat didėjančias pajamas, kurių dalis paleidžiama apyvarton, o dalis – pervedama į Politinio biuro narių, CK sekretorių ir kitų draugų asmenines sąskaitas, vadovaujantis slaptu 1965 metų spalio 20 d. Politinio biuro nutarimu. Tokios operacijos reikalauja papildomų išlaidų, maždaug 40 milijonų frankų per metus. Tačiau ir čia reikia papildomų išlaidų, turint galvoje infliaciją ir besiplečiantį operacijų mastą. Kai atsiranda būtinybė staiga perduoti pinigus draugams, paprastai pasitelkiami kurjeriai.

Štai, pavyzdžiui, Politinio biuro patvirtintas dokumentas, kurį jūs turite pasirašyti, nes be jūsų parašo tokie dokumentai negalioja. Tokią tvarką įvedė dar draugas Stalinas tuoj po draugo Lenino mirties, kai paaiškėjo, jog didžiulės partijos sumos dingo nežinia kur, nes Vladimiras Iljičius buvo per daug patiklus ir nepakankamai reiklus.

„Visiškai slaptai.
1985 09 20 N 219/7 Dėl IKP vadovybės nario drg. Kosutos prašymo
1. Patenkinti IKP vadovybės nario drg. Kosutos prašymą ir skirti 1985 metais 20 000 dolerių žurnalui „Horizontai" leisti.
2. Įpareigoti SSRS Valstybės banką (drg. Alchimovą) skirti drg. B. Ponomariovui 200 000 dolerių specialiems tikslams.
3. Lėšų perdavimą pavesti KGB.
SSKP CK generalinis sekretorius - parašas".

Štai dar:

„Visiškai slaptai.
1985 10 28 N 157/2390
Dėl JAV komunistų partijos CK prašymo
1. Patenkinti JAV komunistų partijos CK prašymą ir skirti partinei statybai 250 000 dolerių.
2. Pavesti SSRS Valstybės bankui (drg. Fominui) skirti drg. B. Ponomariovui 250 000 dolerių specialiems tikslams.
3. Pinigų perdavimą pavesti KGB.
SSKP CK generalinis sekretorius - parašas".

Ir dar:

„Visiškai slaptai.
1985 10 29 N 161/2738 Dėl drg. Urbanio prašymo
1. Patenkinti BKP CK nario drg. Urbanio prašymą skirti 2 milijonus 196 tūkstančius 550 Belgijos frankų pastatui, tinkamam partinės spaudos reikmėms, įsigyti..."

N. Kručina - SSKP CK reikalų valdytojas.

Gorbačiovui patinka Kručina. Atviras rusiškas veidas, impozantiška išvaizda, maloni šypsena, kupli žilstančių plaukų kupeta. Ir viską aiškina paprastai ir suprantamai. Kai ką generalinis sekretorius žino jau seniai, bet kai ką sužinos pirmą kartą. Kas tai per 500 milijonų?

Kručina aiškina: tai kaip tik toji suma, kuri per metus susikaupia dėl mūsų draugų skubių prašymų.

Šitai aišku. Va šitie 500 milijonų, ką jie reiškia?

Tai draugui Sadamui Huseinui karui su Iranu, nes jis neutralizuoja Teheraną ir užtikrina mūsų veiksmus Afganistane.

Atleiskit, bet juk mes kasmet išleidžiame milijardą rublių tiekdami Huseinui naujausių tipų ginklus, degalus, atsargines dalis, apmokame patarėjus ir dar atskirai skiriame Irako komunistų partijai 400 000 dolerių per metus. Čia nereikėtų painioti, Michailai Sergejevičiau. Ginklų ir viso kito tiekimai apmokami iš valstybės biudžeto. O 500 milijonų pačiam Huseinui ir 400 tūkstančių komunistų partijai - iš SSKP fondų. Vis dėlto brangiai mums atsieina Afganistanas!

Brangiai, sutinka Kručina, dabar viskas labai brangu. 120 tūkstančių kariuomenės kontingentui, kasdien reikia 50 milijonų. Dolerių?! Ne, laimė, kol kas rublių. O iš viso šiais 1985 metais kariuomenei išlaikyti mes jau išleidome 80 milijardų rublių. Be to, mūsų sąskaita faktiškai išlaikomi visi Afganistano gyventojai miestuose. Tai dar 70 milijonų per metus. Bet visa tai - iš valstybės biudžeto. SSKP išlaidos Afganistane nelabai didelės - maždaug pusantro milijono dolerių per metus.

Žymusis Palestinos išsivadavimo organizacijos „Al Fatah" įkūrėjas bei vadovas Jasiras Arafatas (*Yasser Arafat*).

Afganistanui padaryta išimtis. Bet apskritai visos valdančiosios partijos, kaip jau sakiau, aprūpinamos iš valstybės biudžeto.

Štai žiniaraštis broliškųjų partijų veiklai apmokėti. Tai, taip sakant, privalomi mokėjimai. Skaičiai stabilūs, nors pastaruoju metu taip pat turi tendenciją didėti maždaug 1–1,5 proc. per metus:

„*1. JAV komunistų partija – 2 000 000 dolerių.*
2. Prancūzijos komunistų partija – 2 00 000 dolerių.
3. Suomijos KP – 1 800 000 dolerių.
4. Portugalijos KP – 1 000 000 dolerių.
5. Graikijos KP – 900 000 dolerių.
6. Izraelio KP – 800 000 dolerių.
7. Čilės KP – 700 000 dolerių.
8. Libano KP – 500 000 dolerių.
9. Venesuelos KP – 500 000 dolerių.
10. Indijos KP – 500 000 dolerių.
11. Italijos KP – 500 000 dolerių.
12. Danijos KP – 350 000 dolerių.
13. Peru KP – 350 000 dolerių.
14. Salvadoro KP – 400 000 dolerių.
15. Argentinos KP – 400 000 dolerių.
16. Brazilijos KP – 330 000 dolerių.
17. AKEP (Kipras) – 300 000 dolerių.
18. Ispanijos KP – 300 000 dolerių.
19. Irako KP – 400 000 dolerių.
20. Austrijos KP – 250 000 dolerių.
21. Sirijos KP – 250 000 dolerių.
22. Epigto KP – 230 000 dolerių...
23..."

Iš viso maždaug 40 milijonų per metus, įskaitant ir Palestinos išsivadavimo organizaciją. Sutikit, tai nedaug, palyginti su kitomis išlaidomis.

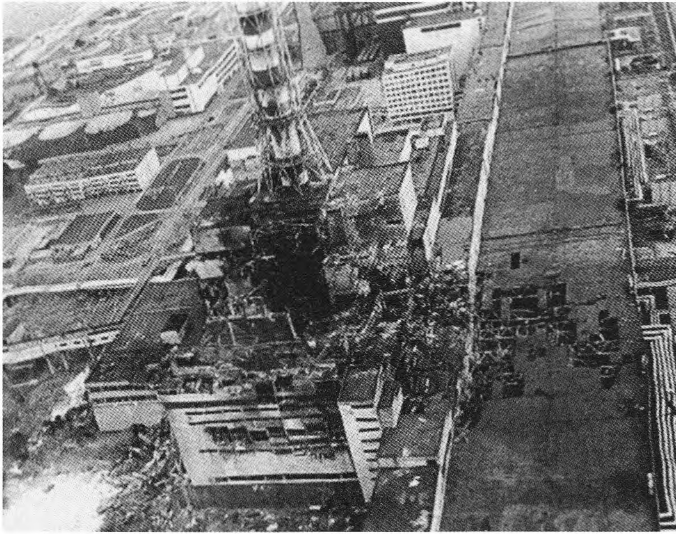
Gorbačiovas atidžiai klausosi. Pasirašinėja dokumentus, ginčijasi, įrodinėja, klausinėja, jei kas neaišku. Amsterdamo, Ciūricho, Londono, Paryžiaus, Tokijo ir Singapūro bankai. Statybininkai milijardieriai, tokie kaip Hameris, Maksvelas, Simada. Mafijozų grupuotės, bendradarbiaujančios su pasitenkinimu. Skaičiai, skaičiai. Milijardų milijardai dolerių. Tonos aukso ir briliantų.

Išlaidos visų pasaulio šalių partiniam aparatui mokyti. Visuomenės mokslų institute prie SSKP CK, išlaidos užsienio komunistų partijų veikėjams atvykus į SSRS (sovietinės komandiruotės, poilsis, gydymas), išlaidos politiniams emigrantams, laikinai ar nuolatos gyvenantiems SSRS, išlaikyti... Komunistų partijų užsakymai paskirstyti sovietinius užsakymus jų šalyse, jų bendros įmonės, „draugų firmos", „firmos vaiduoklės"...

O šalyje šėlsta antialkoholinė kampanija, kuri turi, SSKP įsitikinimu, pakelti darbo našumą.

Ką tik gimęs viešumas skinasi kelią laikraščių puslapiuose ir televizorių ekranuose širdį veriančiais raginimais: „Ketverių metukų mergaitė serga leukemija. Mūsų šalyje ši liga negydoma. Reikia 3 tūkstančių dolerių, kad jos gyvybė būtų išgelbėta..."

Didžiulė šalis tyli. Kas turi dolerių, išskyrus SSKP? Bet SSKP tokių raginimų niekada negirdėdavo, negirdi ir dabar. O jei kas ir turi užslėpęs porą tūkstančių dolerių ir su malonumu padėtų mergytei, bijo. Gal tai čekistų provokacija? Parodysi dolerius ir atsisėsi 10 metų. Geriau patylėti. „Vakarų Vokietijos firma (...) apmokės mergaitės

Didžiausia pasaulyje Černobylio atominės elektrinės katastrofa. 1986 m. balandžio 26 d. sprogo elektrinės ketvirtasis blokas. SSRS nuslėpė sprogimą, tačiau Vakarų Europos šalyse (Švedijoje, Norvegijoje ir kt.) buvo užfiksuoti radioaktyviųjų dalelių srautai.

gydymą ir kviečia ją su tėvais į Hamburgą..." Bet ar išties mergaitė serga ir ar negalima jos pagydyti namie? Ar jos tėvai nežino valstybinių paslapčių? Ar jie neketina šmeižti mūsų santvarkos? Per tą laiką mergaitė numirs...

O paskui Černobylis.

Atominis karas, kurio taip trūko komunistų karų prieš liaudį sąraše, prasidėjo.

Radiacija, kurios norma pranoksta radiaciją atominių bombų, sprogusių virš Hirosimos ir Nagasakio, pažeidė šimtus tūkstančių žmonių ir milžiniškas Ukrainos, Baltarusijos, Pabaltijo ir Rusijos teritorijas. Radioaktyvus debesis praslinko virš Rytų ir Vidurio Europos, pasiekė Švediją, Amerikos žvalgybos palydovai greitai pranešė apie katastrofos mastą. Vakarų šalys su siaubu ėmė evakuoti savo piliečius iš užkrėstų rajonų.

Ką tik gimusį viešumą bemat primygo kaustytu batu ir vos nesutraiškė vystykluose... Kremlius į katastrofą reagavo pagal savo geriausias tradicijas.

Iš Vakarų žiniasklaidos išsiveržęs siaubo ir nevilties šauksmas buvo pavadintas „provokaciniu triukšmu, kurio tikslas – sukelti eilinę antisovietinę isteriją". Ugniagesiai gaisrą gesino AE vienomis palaidinėmis. Niekas nė nemanė evakuoti gyventojų bent iš sprogimo epicentro. Televizija pasimėgaudama rodė įsimylėjėlius, besiklausančius lakštingalų trelių virš Pripetės (laida taip vadinta „Lakštingalos virš Pripetės" ir buvo transliuojama trečią dieną po katastrofos) ir besišypsančias jaunas mamas su žindomais kūdikiais ant rankų ir vežimėliuose. Guvūs TV reporteriai kaišiojo joms mikrofonus, idiotiškai klausdami:

„Kaip jūs jaučiatės?"

„Puikiai!" – plačiai šypsodamosi, atsakinėjo jaunos moterys.

„O ką jūs pasakysite apie tą propagandinį triukšmą, kuris sukeltas Vakaruose dėl avarijos atominėje elektrinėje?"

„Negi pirmą sykį? – piktinosi moterys. – Jie džiaugiasi bet kokia dingstimi išlieti savo pagiežą ant mūsų liaudies ir mūsų santvarkos". Po pusmečio jų vaikai pradės mirti vienas po kito, o kiek vaikų mirė iš viso – paslaptis iki šiol...

Kol Maskva darė viską, kad nuslėptų ar sumenkintų katastrofos dydį, Vakaruose jau buvo akivaizdūs jos globaliniai padariniai. Milžiniškas užkrėstos teritorijos plotas, ariamų žemių ir gyvulių bandos nuostoliai, būtinybė perkelti milžinišką skaičių gyventojų, patyrusių smūgį, pramonės nuostoliai – visa tai susiliejo į šimtus milijardų dolerių ir reikalavo pastangų, kurios buvo aiškiai ne Sovietų Sąjungos jėgoms.

O katastrofos pasipylė viena po kitos. Skendo okeaniniai laineriai ir strateginiai povandeniniai laivai, krito žemėn keleiviniai ir kariniai lėktuvai,

JAV prezidentas Ronaldas Reiganas (*Ronald Wilson Reagan*) ir SSKP CK generalinis sekretorius M. Gorbačiovas.

Didžiosios Britanijos ministrė pirmininkė Margaret Tečer (*Margaret Thatcher*) ir Michailas Gorbačiovas.

lėkė nuo bėgių traukiniai, sproginėjo naftotiekiai ir dujotiekiai, degė gamyklų ir fabrikų cechai. Rūsčiai keršijo Korėjos demonai. Dar rūsčiau bandė septyniasdešimt metų šalyje trukusi nusikaltėlių gaujos okupacija. Bet negailestingiausiai keršijo vergvaldžių valstybės, pagrįstos beprotiškomis idėjomis, ydinga ekonomika. Valstybės, kuri – niūri likimo ironija – kaip izoliuotas viduramžių anklavas buvo nusviesta į XX amžiaus pasaulį.

Černobylio sprogimas tapo daugybės nesustabdomų įvykių katalizatoriumi. Agonijos purtoma imperija pradėjo irti tiesiog akyse. Jai pūvant ir yrant atgijo viešumas. Ant žūvančios šalies it negailestingas krioklys plūstelėjo tiesa apie jos purviną ir kruviną septyniasdešimt metų istoriją. Atgijo visuomenės jėgos. Suūžė tūkstantiniai mitingai, dar stichiški ir chaotiški, bet jau aiškiai rodantys, kad svarbiausia visų nelaimių priežastis – SSKP ir jos sukurti nusikalstami valstybinės valdžios institutai. SSKP reagavo vangiai, laukdama Gorbačiovo žadėtų kreditų iš Vakarų.

Ir Gorbačiovas neapvylė jų lūkesčių. Jis blaškėsi po Vakarų Europos šalis, skrido į Ameriką, susitikinėjo su prezidentais, ministrais pirmininkais, karaliais ir karalienėmis, visuomenės veikėjais, įmonininkais ir bankininkais, žavėdamas visus savo „naujojo mąstymo" idėjomis, globaliniais siūlymais, kaip pakeisti ant atominio parako statinės sėdintį pasaulį, savo „pertvarka" ir „viešumu". Kaip įrodymas, jog tai – ne tušti žodžiai, šalyje Gorbačiovo įsakymu kilo nauja galingos kampanijos prieš Staliną banga. Velionį generalisimą keikė, šmeižė ir demaskavo kone kiaurą parą spaudoje, per radiją, televiziją, kino ekranuose, scenose. Kampanija bemat tapo nekontroliuojama, rikošetu smogė SSKP.

„Daugiau demokratijos! Daugiau viešumo!" – skelbė Gorbačiovas Vašingtone, Paryžiuje, Londone...

„Daugiau socializmo! Daugiau drausmės!" – mokė jis, grįžęs namo.

Ir galiausiai, sujungęs šiuos abu šūkius, pradėjo ir namie, ir užsienyje raginti: „Daugiau demokratijos! Daugiau socializmo!" Tai neliko nepastebėta.

Demokratija ir socializmas, kaip dvi kritinės urano masės, suartėjusios turėjo sukelti sprogimą, galingesnį nei Černobylio.

Gorbačiovas labai imponavo Vakarams. Niekas iš jo pirmtakų nebuvo toks atviras ir nuoširdus. Visose kelionėse jį lydėjo žmona. (Stalinas likvidavo savo žmoną Nadeždą dar gerokai prieš pasirodydamas tarptautinėje arenoje. Chruščiovo žmona – geraširdiškoji Nina Petrovna retai pasirodydavo žmonėms, Brežnevas savo Viktoriją Petrovną laikė vos ne namų arešto sąlygomis. Dėl Andropovo Vakarų žurnalistai išvis abejojo, ar jis vedęs, ar ne, kol laidotuvėse pamatė jo našlę.) Bet Raisos Maksimovnos nėra ko lyginti su jos pirmtakėmis. Ji skraido po Vakarų sostines su „American Express“ kreditine kortele, tuštindama juvelyrines parduotuves ir antikvariatus. Ji užsisako tokius pačius auskarus kaip Margaret Tečer už 70 tūkstančių svarų sterlingų, ji nusiperka aukcione auksinį Faberžė velykinį kiaušinį, sugėdindama iš viso pasaulio sulėkusius piniguočius kolekcionierius. (Unikalus dalykėlis. Tik keletą tokių šedevrų padarė garsusis rusų juvelyras imperatoriškosios šeimos užsakymu. Ir kaina unikali – 2,5 milijono dolerių.) Ji užverčia užsakymais Diorą ir Kardeną. Pirmą kartą du garsūs modeliuotojai atsisako pasakyti korespondentams bendrą užsakymo vertę, motyvuodami, jog tai – komercinė paslaptis ir klientės prašymas. Tačiau landūs žurnalistai viską sužino

Raisa Gorbačiova ir Michailas Gorbačiovas.

per mokesčių inspekciją. Septynženkliai skaičiai raudonomis raidėmis sensacingai vainikuoja Europos laikraščių antraštes, garantuodami Gorbačiovų šeimai solidumą ir visuotinę pagarbą. (Nomenklatūros, o įkandin jos ir visų gyventojų nenumaldoma trauka vakarietiškiems „skarmalams“ buvo visiškai akivaizdus, bet, deja, vienintelis patvirtinimas garsiojo šūkio „Liaudis ir partija vieningos!“ Tonos Vakarų prekių sutraiškė ir sutrypė į purvą visas nemirtingas Markso, Lenino, Stalino idėjas.)

„XXVI suvažiavimas. Partija ir liaudis – vieningi“. Sovietų plakatas.

JAV gamybos karinis transporto lėktuvas „Herkules" (Lockheed C-130 Hercules), naudojamas daugelyje pasaulio šalių. Šie lėktuvai gaminami nuo 1959 m. iki šiol.

Iš Gorbačiovo reikalaujama paleisti visus politinius kalinius.

„Jau išleidome", – tikina tas.

Jam pateikia sąrašus – suskaičiuota aliai vieno žmogaus. Iš kur tie sąrašai? Kur žiūrėjo KGB?

Bet lagerių vartai jau veriasi, o Černobylio sprogimas galutinai nuplėšia juos nuo vyrių. Galingas buvusių politinių kalinių srautas įsilieja į šalies visuomeninį gyvenimą, čia pat formuodamasis ir persitvarkydamas, jausdamas, jog atsiveria galimybė pagaliau suvesti senas sąskaitas su nekenčiama sistema.

O šalis tebėra agonijoje. Baisus žemės drebėjimas Armėnijoje, nusinešęs daugiau nei 30 tūkstančių gyvybių, palikęs be pastogės maždaug pusę milijono žmonių, tapęs savotišku priedu prie Černobylio katastrofos, vėl pademonstravo visišką valdančiosios partijos abejingumą toms nelaimėms, kurios katastrofų kriokliu užgriuvo nelaimingą šalį.

Didžiuliai JAV ir NATO transporto kariniai lėktuvai – juodi „Hercules", skirti greit permesti Amerikos „greitojo reagavimo" dalis į sovietų karinės grėsmės zonas, prikimšti drabužių, maisto ir vaistų, vienas paskui kitą tupia Maskvos, Minsko, Jerevano ir kitų didelių Sąjungos miestų aerodromuose, kad bent šiek tiek palengvintų mirštančios šalies gyventojų kančias. Jei nežinotum, ką gabena „Hercules", gali susidaryti įspūdis, kad amerikiečiai vykdo vieną iš tų globalinių operacijų – išlaipinti desantą priešininko gynybos užnugaryje (jas taip įspūdingai išmoko vykdyti dar Antrojo pasaulinio karo metais).

Prasidėjo Trečiasis pasaulinis karas?

Prasidėjo, ir pagal tradiciją užklupo šalį visiškai nepasirengusią. Tokio veržlaus „priešininko įsiveržimo" pradžia parodė, kad milžiniškas branduolinis potencialas, pati didžiausia pasaulyje kariuomenė, turinti daugiau tankų negu visos kitos šalys drauge, kariuomenė, apsikaišiusi tūkstančiais antžeminio, jūrų ir oro bazavimo raketų, kariuomenė, turinti kosminio ryšio ir lazerinio ginklo sistemas, pasirodė esanti visiškai nenaudinga ir nereikalinga. Ją galima panaudoti tik amerikiečių lėktuvams iškrauti.

Prasidėjo paskutinis prezidento Tafto seno plano vykdymo etapas. Vietoj bombų ir sviedinių smogė ir žudė doleris, nušluodamas paskutinius pasipriešinimo likučius ir užkariaudamas paskutinę jo dar neužgrobtą rinką.

O ką gi veikė mūsų brangioji partija?

Televizorių ekranai visai šaliai rodo išsekusius Černobylio vaikų veidelius nevilties kupinomis, nevaikiškomis akimis. Armėnų vaikus, išgelbėtus iš po sugriautų namų griuvėsių, išvežtus iš Baku vaikus, kur jų akivaizdoje žudė nelaimingųjų tėvus. Rusų vaikus, per žiemos speigus gyvenančius suplyšusiose palapinėse be šiltų drabužių, be šilumos ir maisto. Jų tėvams teko skubiai bėgti iš

Prasidėjo „perestroikos" mitingai ir Vidurio Azijos šalyse.

Indijos komunistų partijos mitingo akimirkos.

Vidurio Azijos ir Užkaukazės nuo kruvinų pogromų bei skerdynių. Neviltis gydytojų akyse: nėra vaistų, nėra vienkartinių švirkštų, nėra drabužių, nėra būstų. Išgelbėkite vaikus – šalies ateitį!

Duokite 2000 dolerių švirkštams!

Duokite 3000 dolerių vakarietiškiems vaistams, kurie gali tuos vaikus išgelbėti.

Duokite 5000 dolerių, kad tie vaikai būtų išsiųsti gydytis į Vokietijos, Olandijos ir Anglijos klinikas...

Duokite, duokite, duokite...

Atsiliepia Vakarų firmos. Jos siunčia pinigus, siunčia gydytojus savanorius, mobilizuoja privačius labdaros fondus – ir pasaulietinius, ir religinius, skiria lėšų išvežti į JAV ir Europą sergančius ir socialinių negandų prislėgtus vaikus. Bet vietoj vaikų už tuos pinigus atvažiuoja kažkokie drambloti veikėjai nenustygstančiomis akimis, brangiais kostiumais ir importiniais kaklaraiščiais. Jie ir yra Černobylio vaikai?

O Senojoje aikštėje svarstomi tokie dokumentai:

„Visiškai slaptai. 1987 01 14 N 180/74
Dėl Indijos komunistų partijos
vadovybės prašymo

1. Patenkinti Indijos komunistų partijos vadovybės prašymą ir skirti partinėms reikmėms 1 milijoną 258 tūkstančius 890 rupijų.
2. Pavesti SSRS Valstybės bankui (drg. Pavlovui) skirti drg. Zagladinui minėtą sumą specialiems tikslams.
3. Pinigus persiųsti į Indijos komunistų partijos sąskaitą Kalkutos banke.

SSKP CK generalinis sekretorius
M. Gorbačiovas
SSKP CK reikalų valdytojas N. Kručina“.

JAV komunistų partijos aktyvistai. Konektikutas.

„Visiškai slaptai.
1987 01 30 N 159/48
Dėl Danijos komunistų partijos
vadovybės nario drg. Jenseno prašymo

1. Patenkinti Danijos komunistų partijos vadovybės nario drg. Jenseno prašymą skirti 357 tūkstančius 941 Danijos kroną partijos biudžetui padengti dėl infliacijos.
2. Pavesti SSRS Valstybės bankui (drg. Pavlovui) skirti drg. Zagladinui minėtą sumą specialiems tikslams.
3. Pinigų perdavimą pavesti KGB.

SSKP CK generalinis sekretorius M. Gorbačiovas SSKP CK reikalų valdytojas N. Kručina".

„Visiškai slaptai.
1987 02 03 N 157/251
Dėl JAV komunistų partijos generalinio
sekretoriaus drg. Holo prašymo

1. Patenkinti JAV komunistų partijos generalinio sekretoriaus drg. Holo prašymą skirti būsimojo JAV komunistų partijos jubiliejaus proga 500 tūkstančių dolerių..."

„Visiškai slaptai. 1987 02 11 N 161/491
Dėl IKP vadovybės nario
drg. Kosutos prašymo

1. Patenkinti prašymą apmokėti Italijos komunistų partijos vadovybės nario drg. Kosutos asmenines išlaidas ir skirti jam 633 tūkstančius 765 liras (85 dolerius)..."

„Visiškai slaptai
1987 02 13 N 166/511 Dėl Maroko komunistų partijos vadovybės nario drg. Ali Jata prašymo:

1. Patenkinti Maroko komunistų partijos vadovybės nario drg. Ali Jata prašymą ir skirti jam 1 milijoną 870 tūkstančių 762 dirhamus 85 santimus nusipirkti 548 966 kilogramus popieriaus partinės spaudos reikmėms..."

„Visiškai slaptai 1987 02 18 N 181/373
Dėl Egipto komunistų partijos vadovybės
nario dr. Saido prašymo

1. Patenkinti Egipto komunistų partijos vadovybės nario drg. Saido prašymą ir skirti jam 25 tūkstančius dolerių gydymuisi..."

Eduardas Ševardnadzė, pakeitęs nusenusį Gromyką užsienio reikalų ministro poste, žavus, respektabilus, tikras „naujojo mąstymo" įsikūnijimas, antru turu lankydamasis tose šalyse, kuriose jau buvo Gorbačiovas, neįkyriai, bet atkakliai prašo papildomų kreditų. (Neseniai į spaudą pateko nuteisto ir į lagerį įmesto buvusio Gruzijos VRM milicijos karininko Nodaro Chundžgurua parodymai. 1978 metais paskirtas vieno iš Gruzijos rajonų KSNGS viršininku, jis, prisistatydamas tiesioginiam viršininkui, išgirdo tokį pamokymą: „Už tavo pelningą vietą, brangusis, reikia mokėti. Kas nemoka – vėliau labai gailisi". Chundžgurua atsisakė ir tuomet išgirdo kitą siūlymą: „Ordžonikidzės

kaime pašalink arbatžolių fabriko sandėlininką Kantariją, ir jokių pinigų iš tavęs nereikia". Kai Chundžgurua pasidomėjo, ką reiškia „pašalinti", gavo tiesų atsakymą – „užmušti" („jį turi praryti žemė"). Siaubo apimtas Chundžgurua atsisakė, sandėlininką užmušė kažkas kitas, o pernelyg skrupulingą karininką pašalino iš pareigų.

Ieškodamas teisybės, Chundžgurua pasiekė Eduardą Ševardnadzę, jau persikrausčiusį iš vidaus reikalų ministro į CK pirmojo sekretoriaus postą. Ševardnadzė išklausė karininką ir geraširdiškai šypsodamasis tarė: „Nodarai, reikėjo padaryti tai, ko tavęs prašė. Tuomet santykiai su visais būtų buvę normalūs". „Plaukai piestu atsistojo,– prisimena Chundžgurua, – žado netekau. Taip tylėdamas ir išėjau..." (Vos tik Chundžgurua išėjo iš CK pastato, jį suėmė...).

Žydros kanclerio Kolio akys, protinga prezidento Miterano šypsena, švelnus Margaret Tečer moteriškumas, kaubojiškas prezidento Bušo paprastumas. Mes sutinkame padėti Rusijai (SSRS sąvoka vartojama retai ir nenoriai) stoti į reformų ir demokratinių pertvarkymų kelią. Tačiau jūs viską darote labai lėtai, nors kelias į civilizuotą gyvenimo būdą yra paprastas ir tiesus. Žodžio laisvė. Daugiapartiškumas. Valstybinių valdžios struktūrų formavimas, remiantis laisvai pareikšta liaudies valia, t. y. laisvuose rinkimuose. Privataus verslo laisvė. Paprasčiausiai sakant, prekybos laisvė. Ekonomika tarnauja pasaulinei laisvai konvertuojamos valiutos rinkai, kurios etalonas šiuolaikiniame pasaulyje yra doleris. Viskas taip paprasta. Beje, jūs prašote pinigų, o leidžiate milijardus vadinamosioms „liaudies demokratijos" šalims išlaikyti. Štai jums reali pagalba: mes imamės išlaikyti šias šalis, o atsilaisvinusiais pinigais finansuokite vidaus reformas. O mūsų armija Rytų Europoje? O kam trukdo jūsų armija? Tegu sėdi kareivinėse ir į nieką nesikiša. Beje, jeigu norite, mes ir ją galime išlaikyti. Žinoma, laikinai. Na, o patyliukais ir jūs, ir amerikiečiai išvesite armijas iš Europos, vietoj konfrontacijos paskelbę bendradarbiavimą. Bet mes neturime kur išvesti armijos. Neturime kareivinių kareiviams, neturime butų karininkams, nėra mokyklų ir vaikų darželių kariškių vaikams.

Dieve mieliausias! Ką gi jūs veikėte 70 metų? Gerai, tai ne problema. Mes pastatysime namus bei mokyklas jūsų karininkams ir jų vaikams.

Bet armiją reikia išvesti dar ir iš Afganistano. Ir kuo greičiau. Viskas, ką jūs sakote, – teisinga, bet visi planuojami renginiai reikalauja didelių išlaidų. Kiek? Pusketvirto milijardo dolerių. Iš pradžių...

Užsienyje Michailas Gorbačiovas kartą net pacitavo Dizraelį, apstulbinęs savo erudicija Vakarų žurnalistus. Leninas jausdavo tikrą pasitenkinimą,

„Revoliucinei pertvarkai – atsinaujinimo ideologiją! XIX sąjunginė KPSS konferencija.

„Lenino įskaita" VLKJS ženkliukas. „Lenino įskaita" – nuolat vykdomas komjaunimo renginys: tikrinimas politinis išprusimas, didinamas jaunimo politinis aktyvumas. Tai buvo dar viena „sovietinio žmogaus" auklėjimo forma.

retomis poilsio valandomis skaitydamas Hegelio veikalus originalo kalba, Stalinas dievino Makiavelį, Andropovas mėgo amerikiečių ir anglų politinius detektyvus, o Michailas Sergejevičius, jo paties žodžiais tariant, susižavėjęs skaitydavo Valentino Pikulio romanus. Bet, laimė, citavo ne Pikulį, o Leniną. Tai šiek tiek nuramino jo kolegas Politiniame biure. „Daugiau socializmo! – drąsino savo kiek sutrikusius draugus generalinis sekretorius. – Sutikriname savo kelią su Leninu. Ką sakė Iljičius, įvesdamas NEP'ą?"

„Jis sakė: draugai, tai – rimtai ir ilgam. O ką padarė Stalinas? Jis iškraipė, deformavo Lenino idėjas ir pradėjo kurti kareivinių socializmą. O tai, draugai, ir atvedė į tai, ką mes dabar turime". Vargu ar SSRS atsiras bent du-trys žmonės, kurie galėtų nė kiek nemeluodami pareikšti, jog perskaitė visą Leniną nuo pradžios iki galo. Pirma, todėl, kad geras ketvirtadalis Vladimiro Iljičiaus darbų įslaptinta, o susipažinti su jais gali tik tie, kurie jų niekada neskaitys. Jiems neįdomu.

„Perestroikos" laikų ženklelis.

Jei pradėsi studijuoti bent 50 atvirai išleistų tomų, netapsi net pirminės organizacijos partorgu, jei kur nors ir pateksi, tai nebent į beprotnamį. Profesionaliems partiniams darbuotojams buvo leidžiami specialūs „Lenino rinkiniai", kuriuose buvo išdėstyta jo idėjų, būtinų tam partinio gyvenimo momentui, esmė. Kartais iš šių rinkinių (buvo toks laikotarpis ir Stalino, ir Andropovo laikais) nomenklatūrai tekdavo laikyti garsiąsias „Lenino įskaitas". Apskritai rinkinius rekomenduodavo skaityti ne tiek savišvietai, kiek rengiantis viešiems pasisakymams, kuriuos buvo privalu pradėti ir baigti Lenino citatomis. Kuo daugiau citatų, tuo geresnė kalba. O kam, paklausite, nomenklatūrai skaityti Leniną ir aiškintis Lenino nesutarimų su Kautskiu ar Martovu smulkmenas, jei Iljičius buvo kiekvieno iš jų širdyje. Ir kiekvienas žinojo, kad „Lenino mokymas nenugalimas, nes jis teisingas!"

Ką sakė Iljičius? Daugiau šaudyti! Ir teisingai, kaip visada, sakė. Liovėsi tai darę – štai ir nusirito. Visi metė darbą ir tik rėkauja mitinguose.

Kiekvienas iš jų žinojo, dėl ko nuolatos įspėdavo Leninas.

Partiją ir apskritai socializmą gali pražudyti ir pražudys:
1. Daugiapartiškumas ir buržuazinė pseudodemokratija.
2. Prekybos laisvė. (Ji, kaip vaizdžiai pasakė Leninas, dar baisesnė negu visi Kolčiakai ir Denikinai drauge.)
3. Viešumas.
4. Žodžio, spaudos ir susirinkimų laisvė.

Gorbačiovas tai žinojo labai gerai. Bet dar geriau tai žinojo partijos vyriausiasis ideologas Vadimas Medvedevas. Buvęs SSKP istorijos katedros profesorius, jis iš pareigos skaitė Leniną, tiksliau, jo pagrindinius darbus „Kaip organizuoti lenktyniavimą" ir „Eiliniai Sovietų valdžios uždaviniai". Apskritai buvo galima įslaptinti ir visus kitus Lenino darbus. Jie nereikalingi. Tik klaidina. Daug prieštaravimų. Bet Lenino mokymo pagrindus reikia gerai atsiminti.

Ką gi ketina daryti Gorbačiovas? Pražudyti partiją? Sunaikinti Sovietų valdžią? Vėjais paleisti didžiąsias Lenino idėjas?

Kokie ten laisvi rinkimai? O kokie dar sovietų suvažiavimai? Bet Gorbačiovo nepaimsi. Tai nepavyksta nei droviam Medvedevui, nei įžūliam, bet bukam Ligačiovui. Gorbačiovas širdyje – demokratas. Jis prieš nieką nekelia balso, neorganizuoja automobilių katastrofų ar pirmalaikių infarktų. Jis atviras ir prieinamas. Jis mato opoziciją Politiniame biure ir CK, bet naujojo mąstymo sąlygomis – tai paprasčiausias pliuralizmas. Nieko baisaus. Draugai nesupranta, kad šalyje susiklostė nesuprantama dvivaldystės sistema. Tarkim, sričių komitetų sekretoriai ir tarybų pirmininkai. Iš esmės dvivaldystės, žinoma, nėra – tarybos tapo tik viena iš žemesniųjų partinių instancijų. Bet vis vien negerai. Laisvų rinkimų tikslas – prastumti partinius sekretorius ir į tarybų pirmininkų postus.

Juk tai puiku: tu ir pirmasis sekretorius, tu ir tarybos pirmininkas. Ir jokių neaiškumų. Bet jei pirmąjį sekretorių lyg ir skiria CK, tai į tarybas reikia patekti per rinkimus. Alternatyviu pagrindu. Ko taip išsigandę žiūrite, draugai? Juk jūsų rankose viskas: valdžia, masinės informacijos priemonės, teisėtvarkos institucijos. Nejau bijote rinkimų? Na, gerai. Į Aukščiausiąją Tarybą šimtą vietų SSKP rezervuosime pagal sąrašą be jokių alternatyvų. Aš juk noriu, kad jums geriau būtų. Ir nereikia remtis Leninu. Dėl ko įspėjo Iljičius, žinau ne blogiau už jus. Tad nėra ko jaudintis. Svarbiausia – pradėti, įtvirtinti, paskui viskas susiformuos ir procesas pajudės. (Tuo metu ankstesnis Gorbačiovo teiginys „nes tai – pradžių pradžia" išnyko, jį primindavo tik emocionalios komandos aukščiausiosios tarybos, kurios pirmininku Gorbačiovas tapo 1987 metais, posėdžiuose: „Raštelių prezidiumui nesiųskit, draugai".

Gorbačiovas kalbėjo ramiai ir suprantamai.

Katastrofiškas SSKP pralaimėjimas rinkimuose, kuriuos laisvais galėjai pavadinti tik labai sąlyginai, sukėlė didelį skandalą partijoje. Gorbačiovas

M. Gorbačiovas.

Pirmasis Rusijos prezidentas Borisas Nikolajevičius Jelcinas.

nepriėmė jokių pretenzijų. Jei jūs, pirmieji sekretoriai, nesugebėjote organizuoti savo pergalės rinkimuose, tai jau žinote, draugai, pavojinga. Vadinasi, jūs su liaudimi neturėjote tikrų kontaktų. O liaudis – ji juk labai jautri. Pamenate, ką Leninas sakė? „Liaudis – tai..." Beje, čia net nesvarbu, ką sakė Leninas. Svarbiau, kad tai jums ir visiems mums būtų pamoka.

Visų generalinio sekretoriaus kalbų išvada buvo tokia: jei jūs nesugebėjote organizuoti savo pergalės rinkimuose į tarybas, tai jūs ir į pirmuosius sekretorius netinkate. Sekretoriai negalėjo manevruoti, nes jiems į pakaušį seniai ir tūžmingai kvėpavo antrieji sekretoriai. Vienu kartu 85 proc. pirmųjų sekretorių neteko savo postų. „Antrųjų revoliucija!" – kandžiai šaipėsi suįžūlėjusi spauda.

O į Maskvą iškviestas Sverdlovsko srities komiteto pirmasis sekretorius Borisas Jelcinas ėmė vadovauti SSKP Maskvos miesto komitetui, nušvietęs kažkur į nebūtį visagalį Grišiną, ko nepavyko net Andropovui, ir pradėjo jį triuškinti. Nomenklatūra sukilo ir, surengusi Gorbačiovui visą seriją isterijų, pareikalavo sušaukti sąjunginę partinę konferenciją. To SSKP nebuvo patyrusi net nuo prieškario laikų. Gorbačiovas neprieštaravo: norite partinės konferencijos – prašom. Antrieji sekretoriai, ką tik pakeitę pirmuosius, dar įtariai žvalgosi į šalis, jie nė necyptels prieš generalinį sekretorių. Politiniame biure komanda daugmaž patikima: Ševardnadzė, Jakovlevas, kandidatas Jelcinas, CK – Razumovskis, Volskis, Falinas, Zasochovas – jie neapvils, nes viską teisingai suprato...

Gorbačiovas kaip ledo ritulio komandos kapitonas ir žaidžiantysis treneris, jos dispečeris ir pagrindinis puolėjas, čia suartėdamas su Jelcinu ir Ševardnadze, čia mesdamas juos ir lėkdamas su Kriučkovu, Jazovu ir Pugu prie svetimų vartų, čia palikdamas aikštę visam kėliniui, kad pasikonsultuotų su Reiganu ir Koliu, vėl susibėgdamas ir išsiskirdamas su Jelcinu, imituodamas jo pašalinimą iš aikštės ir grąžindamas atgal su nauju vaidmeniu, buvo nepakartojamas.

Puikus politikas ir intrigantas, jis tai paleisdavo nuo grandinės ant savo kolegų iš CK ir Politinio biuro triukšmingą Gdliano ir Ivanovo komandą,

Matijas Rustas (*Mathias Rust*) prie savo lėktuvo Raudonojoje aikštėje ir sovietų specialiųjų tarnybų darbuotojai bei smalsuoliai.

Čekų dramaturgas, rašytojas, disidentas Vaclavas Havelas (*Václav Havel*), vėliau tapęs paskutiniu Čekoslovakijos ir pirmuoju Čekijos prezidentu.

tai vėl suvarydavo juos į voljerą, kuris reikiamu metu visada būdavo neužrakintas. Ir lėkė kuokštai nuo Ligačiovo, nuo Solomencevo, net nuo paties Čebrikovo, nekalbant jau apie tokius smulkius žmonelius kaip Grišinas, Romanovas ar Zaikovas. Kai kantrybės netekusi „bolševikų kariauna", maniusi, kad Gdlianas ir Ivanovas veikia savo iniciatyva, mėgino mirtinai užpjudyti abu tardytojus, Gorbačiovas sumaniai juos paslėpdavo, kaip Ivanas Rūstusis savo lokius nuo nelabųjų bojarinų.

Tarsi mana iš dangaus į Raudonąją aikštę, tiksliau, ant Gorbačiovo, nukrito Matijas Rustas – vokiečių lakūnas, įrodinėjęs, jog susilažino nutupdyti savo sportinį lėktuvą prie Vasilijaus Palaimintojo cerkvės. Tai leido išvaikyti visą šalies ginkluotųjų pajėgų aukščiausiąją vadovybę, prieš tai apdergus ją spaudoje, ko nėra buvę dar nuo 1937 metų.

O antikomunistinė revoliucija nušlavė marionetinius Rytų Europos režimus. Sutuoktinių Čiaušesku, sušaudytų be teismo ir tardymo lavonai, tysantys ant sniego, atrodė rūstus įspėjimas tiems, kurie nenorėjo klausyti protingiausio ir gudriausio generalinio sekretoriaus iš visų, kurie tik yra vadovavę SSKP. Griuvusi Berlyno siena ir Vokietijos susivienijimas. Išbalęs Ericho Honekerio, suspėjusio pabėgti nuo liaudies pykčio į vieną iš sovietinių karinių bazių, veidas. VDR šeimininkas taip pasitikėjo savimi, kad net užmiršo (arba nesuspėjo) persiųsti Berlyno banke gulinčių pinigų užsienin. Dėkui, senas ir ištikimas draugas Jasiras Arafatas, nutupdęs savo lėktuvą toje pačioje sovietinėje bazėje, atvežė Honekeriui visą lagaminą dolerių (beje, gautų iš SSRS). Jis naiviai manė, kad buvęs Rytų Vokietijos komunistinis vadas panaudos šiuos pinigus tam, kad pradėtų partizaninį išsivadavimo karą prieš Vakarų antplūdį. Honekeris neatsisakė paimti pinigus, bet tuoj nusiuntė juos savo dukrai į Čilę. Tegul nors padorų namą nusiperka, vieną iš tų ištaigingų vilų, kuriose Honekeris buvo įpratęs gyventi pastaruosius 30 metų.

Dar vakar kalėjime sėdėjęs čekas disidentas Havelas, iki tol dirbęs kroviku, netikėtai tapo Čekoslovakijos prezidentu, uždraudė komunistų partiją ir likvidavo saugumo institucijas.

JAV prezidentas Džordžas Bušas (vyresnysis) (*George Herbert Walker Bush*) ir M. Gorbačiovas.

Nesutramdomasis Lechas Valensa, Gdansko laivų statyklos darbininkas elektrikas, „Solidarumo" įkūrėjas ir organizatorius, karinės chuntos vadeivos generolo Jaruzelskio politinis kalinys, pakeitė pastarąjį šalies prezidento poste, išvaikė komunistų partiją ir atėmė iš jų imunitetą bei turtą.

Bulgarijoje buvo oficialiai suimtas Todoras Živkovas – komunistų partijos lyderis ir valstybės vadovas, apkaltintas korupcija, iždo vagystėmis ir antisovietine veikla.

Budapešte komunistai išsilakstė patys dar laisvų rinkimų išvakarėse.

SSKP buvo iškeltas klausimas: kuris iš variantų jai priimtinesnis – rumuniškasis ar vengriškasis?

SSKP niekada nebuvo politinė partija. Net tos išties vaikiškos politinės kovos, kuri vyko SSRS, sąlygomis partija jautėsi kaip kūdikis džiunglėse. Tapti parlamentine partija jai buvo baisu. O likti valdžioj – dar baisiau. Ir nė vieno lyderio, galinčio pakeisti Gorbačiovą, ji neturėjo. Bet nei rumuniškasis, nei vengriškasis, nei čekiškasis įvykių variantas jos nepatenkino. Iš pradžių buvo nedrąsiai mėginta pasikliauti Jegoru Ligačiovu, kuriam vien įžengus į tribūną padvelkdavo senų, gerų XXV suvažiavimo laikų nostalgija. Bet vos tik Jegoras Kuzmičius pasirodydavo viešai tribūnoje ar televizorių ekranuose, tuoj tarsi velniai vaikiškoje pasakoje su triukšmu ir griausmu užgriūdavo Gdlianas su Ivanovu ir apkaltindavo jį kyšininkavimu ir sukčiavimu.

Tokiomis sąlygomis, kaip teisingai pastebėjo ministras pirmininkas Nikolajus Ryžkovas, dirbti buvo visiškai neįmanoma. Ir jis buvo teisus. Viešumo sąlygomis partija dirbti negalėjo. Dar kartą pasitvirtino neregėta pasaulinio proletariato vado išmintis, – dėl to jis jau buvo įspėjęs prieš 70 metų.

Sovietų Sąjungos kariuomenė išvedama iš Afganistano.

Sovietų kariai prie transparantų: „Sovietų ir Afganistano draugystė tik stiprės! Tėvynės užduotį įvykdėme!"

Partija, kaip vaizdžiai apibūdino Aleksandras Jakovlevas, pasitraukė į apkasus ir su baime stebėjo savo generalinį sekretorių, bet dar pasitikėjo juo.

O Gorbačiovas Maskvoje priiminėja vieną po kito Amerikos, Anglijos, Prancūzijos ir Japonijos verslininkus. Pasitarimai, konfidencialūs susitikimai, pusryčiai, pietūs. Žurnalistų atakuojami verslininkai atsakinėja išsisukinėdami, kalba tik apie tai, kad „sovietų" siūlymai buvo įdomūs ir naudingi. Apie juos verta pagalvoti. O Gorbačiovas tikina korespondentus, kad buvo kalbama ne apie kreditus, o apie abipusiai naudingą bendrą veiklą, ir vėl išvažiuoja į Vakarus.

Pagaliau sovietinė kariuomenė po dešimties kruvino ir niekam nereikalingo karo metų besąlygiškai išvedama iš Afganistano. Per 10 metų ji nužudė daugiau kaip milijoną afganų, privertė 3 milijonus žmonių bėgti iš šalies, bet taip ir nepasiekė išsvajotos pergalės. Armija pro sukąstus dantis praneša apie savo nuostolius: 15 tūkstančių žuvusiųjų ir 60 tūkstančių sužeistų bei suluošintų. Kažkiek karininkų ir kareivių yra partizanų nelaisvėje, bet tikslaus skaičiaus niekas nežino. Ir nors tais skaičiais niekas netiki, įtardami, kad jie bent jau trigubai didesni, jie imami pagrindu, kaip kadaise pagrindu buvo imti Stalino paskelbti 7 milijonai žuvusiųjų Tėvynės kare, nuo tada išaugę iki 20 milijonų, turintys tendenciją kasmet padidėti maždaug dviem milijonais.

Armija išėjo organizuotai ir efektingai. Ant pasienio tilto griežia orkestras, ant tankų ir kovos mašinų iškeltos didžiulės raudonos vėliavos. Paskutinis 40-osios armijos vadas generolas leitenantas Gromovas, už nusikalstamą operaciją „Magistralė" gavęs Sovietų Sąjungos didvyrio vardą, užuot atiduotas teisman, pakeliamas į generolus pulkininkus. Tuojau paaiškėja, kad Afganistano veteranų tėvynėje niekas nelaukia, ir jie niekam nereikalingi, išskyrus nusikaltėlių pasaulį.

Tuo pačiu metu Michailas Sergejevičius, grįžęs iš eilinės kelionės užsienin, paskelbia ketinąs įvesti SSRS prezidento valdymą, suprantama, kaip vienintelį kandidatą į prezidento postą iškeldamas pats save. Kad viskas atrodytų žmoniškai – visur

Sovietų 40-osios armijos generolas leitenantas B. Gromovas. Nevienareikšmiškai vertinamas Rusijos politikas, valstybės veikėjas.

prezidentai, ir pas mus prezidentas. Niekas nesupranta, kam to reikia. Cinikai šmaikštauja: kodėl prezidentu, o ne iškart imperatoriumi? Apie jokius visuotinius rinkimus net nekalbama. Gorbačiovą suvažiavime išrenka deputatai, ir jis tampa pirmuoju (ir paskutiniu) SSRS prezidentu, pasilikdamas ir SSKP CK generalinio sekretoriaus postą. Aukščiausiosios tarybos pirmininko pareigas Gorbačiovas perduoda savo senam (ir, regis, ištikimam) draugui iš universiteto laikų Anatolijui Lukjanovui. Kas gi įvyko? Viskas buvo paprasta – Gorbačiovas pabėgo nuo brangiosios partijos į prezidentus. CK gelmėse, per koridorius ir kabinetus jau seniai kaip šnypščianti kobra šliaužė „nuomonė", kad dabartinis generalinis sekretorius nepateisino pasitikėjimo, ir reikia skubiai šaukti plenumą jam pakeisti. Na, ir keiskit. Bet pamėginkit pakeisti renkamą prezidentą. Rankos per trumpos.

Nuo tos akimirkos partija buvo pasmerkta.

Nesuspėjo Gorbačiovas tapti prezidentu, kai visoje šalyje prasidėjo kampanija, jog būtina teisti SSKP ir nacionalizuoti jos turtą. Negana to, iš partijos ketino atimti SSRS konstitucijos 6-ąjį straipsnį, įtvirtinantį SSKP politinę monopoliją šalyje.

1989 m. Rytų Berlyne švenčiamos VDR įkūrimo 40-osios metinės. Tribūnoje – Rytų Vokietijos vadovas Erichas Honekeris (*Erich Honecker*) ir M. Gorbačiovas.

Gorbačiovas dar galutinai nemetė savo partijos. Perdavęs organizacinius reikalus SSKP savo pavaduotojui Ivaškai, jis vis dar turi beveik neaprėpiamą generalinio sekretoriaus valdžią.

Ir ištikimasis Kručina, kaip ir anksčiau, du kartus per savaitę ateina pas jį su slaptais ir visiškai slaptais partiniais dokumentais:

> *„Visiškai slaptai.*
> *1989 12 04*
> *Dėl partijos nuosavybės problemų*
>
> *Politinio proceso raida šalyje, daugiapartiškumo formavimasis kelia naują uždavinį materialiai pagrįsti partijos gyvybinę veiklą, pasirūpinti stabiliais finansavimo šaltiniais tiek sovietine, tiek užsienio valiuta. Nuo to priklauso ir SSKP tarptautinių ryšių materialinis pagrindas, taip pat jos gebėjimas reikiamais atvejais bent minimaliai padėti užsienio komunistų partijoms. Kaip rodo Rytų Europos komunistų partijų pamokos, laiku nesiėmus priemonių partijos turtui įforminti, atsižvelgiant į komercinės veiklos reikalavimus, ir įtraukti ją į normalią ūkinę apyvartą, ypač pereinant prie rinkos, partija neišvengiamai gali sulaukti sunkių padarinių. SSKP nerimą keliantys simptomai pastebimi jau šiandien. Šį darbą reikia pradėti nuo nulio, dirbti teks partijai neįprastomis sąlygomis... Reikės vadovautis protingo konfidencialumo kriterijais ir kai kuriais atvejais panaudoti anonimines firmas, kad būtų užmaskuotas tiesioginis ryšys su SSKP. Galutinis tikslas greičiausiai bus ne tik „sukomercinti" (taip tekste – I. B.) partijos turtą, bet ir planingai kurti „nematomos" partinės ekonomikos struktūras, kuriose bus leista dirbti labai nedidelei asmenų grupei, kurią nustatys SSKP CK generalinis sekretorius arba jo pavaduotojas..."*

Gorbačiovas pakelia susižavėjusias akis į Kručiną. Draugai mąsto naujai ir visiškai teisingai. Partija kartu su visa šalimi turi eiti į rinką. Kaip sakė Leninas? „Reikia mokytis prekiauti". Svarbiausia – pradėti ir procesas pajudės. Dabar mes sudarysime patikimų draugų sąrašą: Ivaška, Seninas, Falinas, Dzasochovas, Lučinskis, Manajenkovas, Veselkovas, Kručina. Na, ir Ivaškos nuožiūra, reikia įtraukti specialistų. Draugo Kriučkovo žinyboje nemažai ekonomistų tarptautininkų. Jie gali labai padėti. Taip, o čia kas? Visiškai slapta direktyva vietoms. Ją vizavo Ivaška ir jūs turite pasirašyti:

> *„Inventorizuoti partijos nuosavybę, kad būtų galima nustatyti, kaip panaudoti ją komerciniais tikslais; kartu „inventorizuoti" visus partijų partnerių gautus dalykinius siūlymus ir surengti konsultacijas su atitinkamomis partijomis. Pradėti kurti nedideles lanksčias ūkiskaitines ūkines organizacijas turimo partijos turto pagrindu: bendras įmones, akcines bendroves, kurių veikloje dalyvautų „draugų" firmos ir partijos partnerės..."*

Visa tai puiku. Ypač dėl „draugų“ firmų. Bet tokius dokumentus tegul pasirašinėja pats Ivaška. Aš turiu aibę kitokių reikalų. Kas dar? „Draugų“ firmoms mes gerokai įsiskolinome pastaruoju metu, ir draugas Falinas atsiuntė paaiškinamąjį raštą:

„Primenu, kad „draugų“ firmos tiesiogiai ir per tarpininkus priklauso komunistų partijoms šalių, kuriose jos veikia ir yra svarbus SSKP tarptautinės veiklos kanalas. Be to, šios firmos tiekia mums Vakarų prekes, tarpininkauja, o kartais ir tiesiogiai vykdo įvairius mūsų užsienio politinės veiklos uždavinius... Būtina skubiai nuspręsti dėl „draugų“ firmų, nes susikomplikavusi jų finansinė padėtis, bankroto pavojus trikdo draugiškų partijų veiklą, kelia realią grėsmę jų tolesniam egzistavimui... Šiuo metu SSRS „Vnešekonombank“ sumokėjo šioms firmoms milijonais invaliutinių rublių:

IT – „Kommersio“ (Portugalija) – 4,4; „Metalkim“ (Portugalija) – 0,3; „Numerika“ (Portugalija) – 0,6; „Globus“ (Austrija) – 0,8; „Land-of-Folk“ (Danija) – 0,3; OPF (Prancūzija) – 0,3; „Plambak“ (VFR) – 0,1.

Šiuo metu, kaip praneša sovietinės užsienio prekybos organizacijos, uždelstas įsiskolinimas „draugų“ firmoms sudarė (milijonais invaliutinių rublių):
„International Traiding“ (Japonija) – 0,5 OPF (Prancūzija)– 0,4
„Teti Editori“, „Editori Rieniti“, „Amilkara Picca“, „Ksilon“ (Italija) – 0,9
„Globus“ (Austrija) – 2,2 „Pergamon Presso“ (Anglija) – 0,5
„Drukhaus Norden“, „Dastim“, „Loher“, „Barch International“ (VFR) – 0,4

„Koopi“ (Šveicarija) – 0,1; „Avante“ (Portugalija) – 0,2; „Land-of-Folk“ (Danija) – 0,3; „Vig Triuk“ (Švedija) – 0,1; „Peoples Daily World“ (JAV) – 0,1; „Unita“ (Italija) – 0,05; „Morning Star“ (Anglija) – 0,1; „Rizospastis“ (Graikija) – 0,1; „Kraus“ (Austrija) – 24,6; „Papandopulos“ (Graikija) – 3,7; „Agaliu“ (Graikija) – 2,0; „Fidas“ (Graikija) – 1,5...“

Gorbačiovui jau mirga akyse. Jis greitai peržvelgia dar du sąrašo lapus ir klausia Kručiną: „Kiek iš viso?“. „60 milijonų 350 tūkstančių invaliutinių rublių“, – atsako reikalų valdytojas. Tai kas

Didžiosios Britanijos komunistų laikraštis „Morning Star“.

Padnestrio separatistai užtvėrė tiltą per Dnestrą.

yra? Sumokėkite! Problema ta, kad šie pinigai turi būti mokami iš valstybės biudžeto, o ne iš partijos lėšų, o „Vnešekonombanke“ pinigų nėra, Valstybės banke – irgi.

Ką reiškia „nėra pinigų“?

Mes turime milžinišką valstybės biudžeto deficitą, ir bankai atsisako mokėti.

„Gerai, – sako prezidentas, – aš pasikalbėsiu su Geraščenka. Išsiaiškinsim“.

O per šalį žygiuoja, paties Gorbačiovo žodžiais tariant, „suverenitetų paradas“. Gorbačiovo pavyzdys pasirodė esąs užkrečiantis. Visi buvę respublikų komunistų partijų pirmieji sekretoriai panoro būti prezidentais.

Negana to, prezidentais panoro tapti ir Rusijos autonomijų pirmieji sekretoriai. Jie šalyje vykstantį procesą įvertino esant perspektyvų. Metų metus apvaginėdami savo respublikas, buvo priversti, kad turėtų laisvas rankas, mokėti didžiulę duoklę Maskvai, žemintis Kremliuje ir Senojoje aikštėje, nuolat vaikščioti išsitempę, nes „viršuje“ galėjo atsirasti koks psichas fanatikas, panašus į Andropovą, nekalbant jau apie naują Staliną. Dabar atsirado galimybė tapti visiškai nepriklausomais nuo nekenčiamo centro ir gyventi savo malonumui. Iš Politinio biuro tyliai ir nepastebimai išnyko Alijevas. Ševardnadzę aiškiai slėgė užsienio reikalų ministro pareigos ir jis atidžiai žvilgčiojo į Tbilisį, kur, kaip ir visur, stiprėjo antikomunistinė bakchanalija. Ne, dar, ko gera, anksti.

Respublikų komunistų partijų perėjimą į „nacionalinį suverenitetą“, suprantama, lydėjo „gerai kurstoma ir finansuojama laukinio nacionalizmo“, nukreipto ir prieš artimiausius kaimynus, ir prieš „rusų okupantus“, kampanija. Baisios skerdynės vyko Kaukaze ir Vidurio Azijoje. Moldovoje aidėjo pirmieji moldavų ir rusų šūviai vienas į kitą. Net civilizuotose Pabaltijo respublikose, tiesa, dar be šūvių, vyko kampanija prieš rusus. Rusų pabėgėliai

Moldovos žmonės protestuoja prieš Padnestrės atsiskyrimą: „Padniestrės respublikai – Ne! Moldovos respublikai – Taip!“

plūstelėjo iš respublikų į Rusiją, kur jie, suprantama, niekam nebuvo reikalingi. Jie metė savo namus ir turtą, atvyko į „tėvynę“ nuskurdę, alkani, kai kada pusplikiai. Nebuvo kam juos maitinti. Jų vaikams nebuvo kur mokytis. Jie patys neturėjo kur dirbti ir gyventi. Per visą žiniasklaidą buvo perduodami kreipimaisi į rusų žmones padėti savo tėvynainiams, patekusiems į baisią bėdą. Buvo skelbiami numeriai sąskaitų, į kurias prašė pervesti „kas kiek gali“. Pinigų niekas neturėjo. Reikėjo milijonų namams, mokykloms ir vaikų darželiams statyti, naujoms darbo vietoms steigti, savo ateičiai gelbėti. Į veiklą įsitraukė Tarptautinis Raudonasis Kryžius, siuntiniai pabėgėliams keliavo net iš pusiaujinio Kongo. Bundesvero sunkvežimių kolonos vežė maistą, palapines, šiltus drabužius. Amerikos, Anglijos, Prancūzijos ir net Izraelio lėktuvai dirbo „oro tilto“ režimu, tarsi būtų rūpinę savo apsuptą armiją. Dar gerai, kad jų nenumušinėjo...

O vis tiek buvo svarstomi slapti „prašymai“:

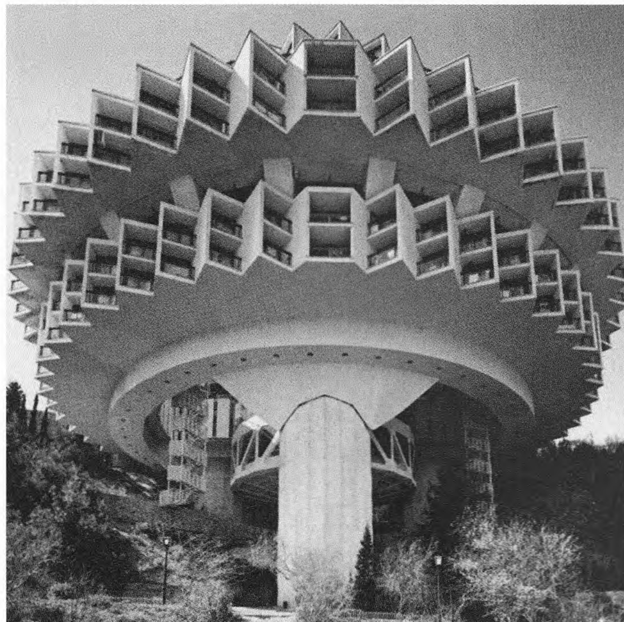
„Visiškai slaptai. 1990 01 07 N 145/78
Dėl SKP vadovybės nario drg. Sipsilo prašymo

1. Patenkinti SKP vadovybės nario drg. Sipsilo prašymą ir skirti partijos reikmėms 1 milijoną 298 tūkstančius 307 Suomijos markes...“

„Visiškai slaptai.1990 01 09 N 196/31
Dėl Indijos komunistų partijos
vadovybės prašymo

1. Patenkinti Indijos komunistų partijos vadovybės prašymą ir skirti 2 milijonus dolerių rinkimų kampanijai...“

„Visiškai slaptai. 1990 01 12
Dėl išlaidų politiniams emigrantams
Š. m. sausio 1 d. duomenimis, SSRS gyvena 6643 politiniai emigrantai ir jiems prilyginti iš užsienio atvykusių šeimų nariai (...). Politinių emigrantų kategorijai prilyginti kai kurie žymūs užsienio veikėjai, kurie gyvena SSRS, remiantis nutarimais, priimtais SSKP CK iniciatyva (...). Jiems teikiama materialinė pagalba ir padedama spręsti socialines problemas (skiriami butai, vilos, aprūpinama autotransportu ir aptarnaujančiu personalu). Bendra išlaidų šiems tikslams suma sudaro 1,5 milijono rublių per mėnesį. Be to, SSKP CK nutarimu iš partijos biudžeto finansuojama Ivanovo J. Stasovos internacionalinė internatinė mokykla, kurioje mokosi politinių emigrantų ir užsienio komunistinio judėjimo veikėjų vaikai, ir sanatorija „Družba“, kurioje ilsisi ir gydosi politiniai emigrantai, jų šeimų nariai (...). Išlaidos šiems tikslams 1989 metais sudarė 5,5 milijono rublių. Minėtos lėšos buvo skirtos iš valstybės biudžeto.“

Sovietų nomenklatūros ir užsienio šalių veikėjų, politinių emigrantų SSRS sanatorija „Družba" (*Draugystė*) netoli Jaltos.

Kol respublikose kunkuliavo nacionalistinės aistros, perlydydamos savo katile partinės nomenklatūros veikėjus į nacionalinės orientacijos lyderius, Rusija vėl pradėjo rūkti juodais antisemitizmo dūmais. Ši juoda dūmų uždanga užtemdė šalį

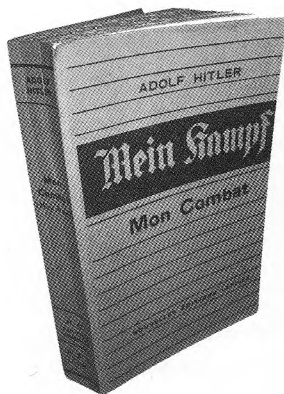
Rusijos komunistų partijos generalinis sekretorius Ivanas Polozkovas bendraminčių rate.

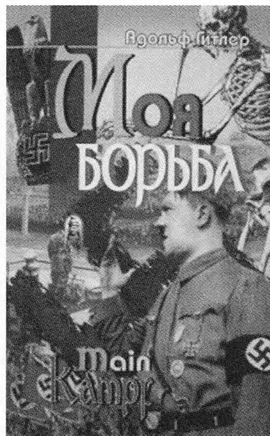
prieš 1917 metų katastrofą, jos troškių dūmų kamuoliai pridengė 1953 metų revoliuciją ir vėl tirštai pradėjo virsti devintojo dešimtmečio pabaigoje. Ši aplinkybė sukėlė visuotinį susidomėjimą. Naivieji klausė: nejau partija, išsigandusi galimos atsakomybės už savo nusikaltimus, mėgina pasislėpti už žydų nugarų? O gal SSKP, gavusi didelį valiutinį kyšį iš Izraelio ir pasaulinio sionizmo, taip garantuoja nesibaigiantį žydų emigracijos srautą iš SSRS? Antraip kam jai eikvoti partijos lėšas „juodosioms" grupuotėms finansuoti ir savo sąskaita CK bei sričių komitetų spaustuvėse dešimtimis tūkstančių egzempliorių leisti „Sionizmo išminčių protokolai", „Žydai ir jiems prijaučiantys", „Nukentėję nuo žydų", „Žydų vykdomi krikščionių vaikų ritualiniai žudymai", „Adolfo Hitlerio „Mein Kampf" ir taip toliau, ir taip toliau.

Ir visi buvo neteisūs. Partija paprasčiausiai ėjo į rinką ir nenorėjo, kad šis procesas atkreiptų pernelyg aktyviais tapusių gyventojų dėmesį. Respublikose besikuriantys liaudies frontai sukėlė visai suprantamą SSKP susirūpinimą ir nenorą turėti ką nors panašiai Rusijoje, kur toks frontas taip pat kūrėsi. Pasukti tokį frontą antisemitizmo vėžėmis buvo labai nesudėtinga, bet dėl to į unitazą nuleisti reikėjo didelę nacionalinės energijos dalį. Gatvėmis pradėjo marširuoti būriai, vilkintys juoda uniforma su portupėjomis arba apdribusiais caro karininkų mundurais, ant kurių dzingsėjo Georgijaus kryžiai (matyt, sušaudytų 1918 metais, paimti iš partijos archyvų), kazokų būriai su bizūnais ir kol kas butaforiniais kardais. Dar buvo gyvas KGB, bet jau kūrėsi iš principo nauji bolševikų partijos kovos būriai. Visi nešė liepsningus plakatus „Sionizmui – ne!" ir atvaizdus Georgijaus Nenugalimojo, ietimi persmeigusio drakoną, kuriam vietoj galvos buvo Dovydo žvaigždė. Į klausimą, kas yra „sionizmas", visi kovotojai prieš žydus neužsikirsdami atsakydavo „tai – demokratija". Nieko originalesnio SSKP ideologinis skyrius negalėjo sugalvoti.

Pradėjo veistis monarchistų organizacijos, apsikabinėjusios dvigalviais ereliais, paskutinio nelaimingojo imperatoriaus portretais ir raginimais atkurti Romanovų sostą. Kai šalies vakarykštę dieną nori pakeisti užvakarykšte diena, tai reiškia, kad nei šalis, nei liaudis neturi ateities.

Neturi ir nereikia. Tai visiškai patenkino strategus Senojoje aikštėje. Sekdama padėtį šalyje ir matydama nacionalinėse respublikose vykstančius procesus, kurie neišvengiamai skatino SSRS susiskaldymą ir žūtį, SSKP, iš anksto rengdamasi tam, kas neišvengiama, pagimdė, nors ir kančiose, Rusijos komunistų partiją – RKP. Naujoji partija turėjo ir savo generalinį sekretorių, kuriuo tapo Ivanas Polozkovas, iki tol užėmęs Krasnodaro krašto komiteto pirmojo sekretoriaus postą. Partija turėjo ir savo politinį biurą, ir savo RKP CK reikalų valdybą. Viskas, kaip turi būti.

Adolfo Hitlerio „Mein Kampf" – populiari knyga ir Rusijoje.

„Žingsnis po žingsnio mes artėjame prie socializmo!" Rusija, darbas, liaudies valdžia, socializmas" – Rusijos federacijos komunistų partijos vienas iš šūkių demonstracijose.

Ne visi pripažino partiją, nes jos sukūrimas buvo aiškus iš pirmo žvilgsnio SSKP susiskaldymas. Bet tik iš pirmo žvilgsnio. RKP ir buvo sukurta, kad padėtų SSKP įeiti į rinką be ypatingų kliūčių. Naujosios komunistų partijos CK ir politinio biuro narys Viktoras Tiulkinas tiesiai iš suvažiavimo tribūnos pareiškė: „RKP sukūrimui gali prieštarauti tik tas, kuris negali ištarti „r". Cit, žydai! Suvažiavime dalyvavusį Nikolajų Ryžkovą – SSKP CK Politinio biuro narį ir SSRS ministrą pirmininką – paprašė pakomentuoti bolševikiškai principingą Tiulkino pareiškimą. Premjeras liūdnai skėstelėjo rankomis: „Tai baisu... Bet ką padarysi?"

Išties jau nieko nebuvo galima padaryti.

Tiesa, kažkur olimpe dar posėdžiavo Politinis biuras su Gorbačiovu priešakyje, svarstydamas aktualius šalies klausimus. 1990 metų kovo 12 dieną Politinio biuro darbotvarkėje buvo tik vienas klausimas: „Dėl vasario 24–25 dienų mitingų politinių rezultatų ir būtinų šių įvykių išvadų". Klausimą pateikė drg. Medvedevas (Politinio biuro narys, KGB pirmininkas), Razumovskis (CK narys ideologijai) ir Sucharevas (CK narys, SSRS generalinis prokuroras). Pranešėjai: drg. Kriučkovas ir Sucharevas. Politinis biuras priėmė tokį nutarimo projektą:

„...Būtų klaida neįvertinti įvykusių akcijų masto ir politinės esmės. Stiprėjančioje mitingų stichijoje atsiskleidžia žmonių nepasitenkinimas nestabilumu visuomenėje, kriziniais ekonomikos reiškiniais, sunkia finansine padėtimi ir išbalansuota rinka, drausmės ir tvarkos silpnėjimu, spekuliacijos plitimu ir nusikalstamumo siautėjimu.

SSKP CK Politinis biuras laiko būtina:

(...) Pareikalauti, kad visų lygių teisėsaugos organų vadovai ryžtingai užkirstų kelią antikonstituciniams veiksmams, visur imtųsi griežtų priemonių viešajai tvarkai ir teisėtumui stiprinti, vadovaudamiesi būtinumu (...) saugoti socialistinę nuosavybę. Visomis propagandos priemonėmis užkirsti kelią neatsakingai SSRS ginkluotųjų pajėgų, KGB, VRM ir SSKP organų diskreditavimo kampanijai. Siekti, kad masinės informacijos valstybės žiniasklaida (radijas, televizija, spauda) publikacijose skelbtų SSRS Aukščiausiosios Tarybos, sovietinės vyriausybės, kitų sovietų valdžios organų liniją".

„Tegyvuoja marksizmas-leninizmas – amžinai gyvas revoliucinis internacionalinis mokymas! Maskva, 1988 m.

V. I. Lenino raštai, 3-iasis leidimas, išspausdintas be pakeitimų iš antrojo pataisyto ir papildyto leidimo. VKP CK Partizdat. 1935 m.

Diskusijose Ryžkovas pasiūlė įtraukti į nutarimą teiginį „žmonių nepasitenkinimą nestabilumu visuomenėje", o nesutramdomasis Jegoras Ligačiovas – visą pastraipą:

> *„Siekti, kad komunistai, dirbantys masinės informacijos valstybiniuose organuose (radijuje, televizijoje, spaudoje), savo publikacijose skelbtų partijos liniją..."*

Balsavo: drg. Gorbačiovas – už su drg. Ligačiovo ir Ryžkovo pataisomis,
Vorotnikovas – už,
Zaikovas – už,
Ivaška – už,
Kriučkovas – už,
Ligačiovas – už su pataisomis,
Masliukovas – už,
Medvedevas – už su drg. Ligačiovo ir Ryžkovo pataisomis,
Ryžkovas – už su pataisomis,
Sliunkovas – atostogauja,
Ševardnadzė – už,
Jakovlevas – už.

Vienbalsiai! Tegul nešmeižia Vakarų informacijos priemonės, kad Politinį biurą drasko ginčai ir prieštaravimai, o Gorbačiovas, girdi, net nesišneka su Ligačiovu, o Kriučkovo suvis neįleidžia į Politinio biuro posėdžius. Partija gyva ir dirba valstybės labui.

O kitą dieną, 1990 metų kovo 13-ąją, buvo panaikintas šalies konstitucijos 6-asis straipsnis, įtvirtinantis SSKP politinę monopoliją SSRS.

Partija atsisakė savo politinės hegemonijos. Nepasiduodant euforijai, negalima užmiršti: tai įvyko todėl, kad nomenklatūrai nusibodo jos dabartinė padėtis. Jai įkyrėjo marksizmas-lenininzmas, kurio galimybės užsitikrinti galią ir gerovę buvo beveik išnaudotos iki galo. Ir idėja pradėjo smilkti ne tik neduodama jokios naudos, bet ir darydamasi gana pavojinga.

Dabar kur kas patraukliau buvo tapti buržuazija padorioje demokratinėje visuomenėje, kur vėlgi valdžia priklauso tam, kas turi pinigų, bet demokratiniai įstatymai ir privačios nuosavybės primatas leidžia egzistuoti kur kas laisviau, turtingiau ir saugiau. Prasidėjus Gorbačiovo pertvarkai, nomenklatūra pradėjo plūste plūsti į Vakarus, kur galėjo įsitikinti, kad tas gyvenimo būdas, kurį ji buvo užsitikrinusi SSRS, nuolatos kariaudama prieš savo

liaudį, kur kas žemesnis negu vidutinio Vakarų buržua, o kartais ir darbininko. Apie parduotuves nėra ko nė kalbėti. Bet kokia kaimo parduotuvėlė, prisiglaudusi kur nors prie Arkanzaso valstijos plento, turi turtingesnį ir kokybiškesnį prekių asortimentą negu jis yra specialiojoje aukščiausio rango bazėje, į kurią patekti galėjo anaiptol ne visa nomenklatūra. Turint galvoje įvykius šalyje ir pasaulyje, ši aplinkybė labai suglumino nomenklatūrą, vertė ieškoti optimalaus varianto, kaip išbristi iš tokios padėties. Rumuniškasis įvykių variantas su kraujo jūra ir tūkstančiais lavonų gal ir būtų ją patenkinęs, jei šio scenarijaus gale Čeušeskus nebūtų buvęs sušaudytas, o tūkstančiai nomenklatūrininkų atsidūrę už grotų. Čekiškasis variantas taip pat netiko, nes galiausiai visa partijos nuosavybė buvo konfiskuota.

Kaip ir ankstesniais laikais, nomenklatūra, įvertinusi įvykius Europoje, nusprendė eiti savo keliu. Tarp vidurinės ir smulkiosios nomenklatūros buvo varoma aktyvi ir gerai psichologiškai apgalvota propaganda. Apgaudinėdami liaudį, mes faktiškai apgaudinėjame patys save. Šalyje sukeltas dirbtinis skurdas jau baigia įsiurbti ir mus.

Mūsų privilegijos, geriau pagalvojus, nieko nevertos. Štai jūs, atsakingas CK darbuotojas, didžiuojatės, kad su šeima gyvenate šešių kambarių bute

A. Ševčenka – SNO (Suvienytųjų nacijų organizacija – taip anksčiau buvo vadinta, JTO) sovietų delegacijos vadovas, pasitraukęs į JAV ir jo žmona amerikietė Elena

su baseinu ir turite vilą bei mašiną. O Vakaruose eilinė šeima gyvena tokiame pačiame, gal ir geresniame bute, o tasai, kuris bent šiek tiek aukštesnis už eilinį, turi nuosavą namą.

Vakaruose tie, kurie gyvena butuose, apskritai laikomi nepakankamai apsirūpinusiais. Pamenate Arkadijų Ševčenką, buvusį sovietų delegacijos vadovą JTO, kuris 1978 metais pabėgo į Valstijas? Pamatytumėte jūs jo nuosavą namą! Palyginti su juo Gorbačiovo vila Forose panaši į daržinę.

Tuo, kad jūs galite visada, kada norite, jeigu viršininkas leis, nuvažiuoti į Vakarus, ten nieko nenustebinsite. Ten kiekvienas hipis sėda ant motociklo ir bastosi po visas šalis. Ne, ne. Aš anaiptol

Eilės Maskvoje prie pirmojo „Makdonaldo".

Mitingas Maskvoje reikalaujant panaikinti „Konstitucijos 6-ąjį straipsnį". Mitingo dalyviai neša plakatus „72 metai kelyje į niekur!", „Demokratiniai rinkimai". 1991 m. vasaris.

neagituoju jūsų bėgti į Vakarus. Čia reikia daryti Vakarus. Matėte, kas nutiko draugui Čaušeskui? Čia dar pusė bėdos. Atsiras, neduok Dieve, koks nors psichas, panašus į Josifą Visarionovičių ar Andropovą, ir privers visus gyventi iš algos, o užsienin leis kartą per dvejus metus savaitei, ir tai tik CK sekretoriato nutarimu. Pamenate, kaip visi kaukė 1983-iaisiais, kai tiesiai iš Senosios aikštės vežė į Lubianką? Kur garantija, kad tai nepasikartos? Mes sukūrėme šalyje sistemą, kurioje mums patiems gyventi blogiau, negu gyvename be jos. Mes geriau gyvename tik palyginti su mūsų skurdžiais gyventojais. Pagalvokite, juk tai patologija – gyventi blogiau, negu galėtumėte, tik tam, kad visiems kitiems šioje šalyje būtų dar blogiau. Valdžia? Valdžią duos pinigai. O kol kas, atleiskit, mūsų valdžia kasdien silpnėja ir kasdien įgyjame vis daugiau priešų. Žinoma, kai kurie viršutinio nomenklatūros ešelono sustabarėję veikėjai nieko panašaus nebūtų nė klausęsi, bet jų buvo mažai, ir jau ne jie lėmė „stebuklų šalies" politiką. Partija laiku atsisakė konstitucijos 6-ojo straipsnio. Tačiau šalyje, nepaisant „demokratijos šėlsmo", dar nebuvo nė vienos politinės partijos, išskyrus SSKP, nekalbant jau apie tai, kad kokios nors politinės grupės galėtų pasipriešinti galingam partiniam aparatui, vis dar valdančiam KGB ir kariuomenę, disponuojančiam nacionaliniais turtais, kontroliuojančiam ryšio priemones ir žiniasklaidą. Šalyje dar nebuvo panaikintas nė vienas įstatymas, reglamentuojantis ūkinę ar finansinę veiklą, ir tai leido SSKP lengvai pašalinti iš kelio konkurentus ir eiti į rinką su plačiai išskleistomis partijos vėliavomis. Konstitucijos 6-ojo straipsnio atšaukimo dieną Senosios aikštės teletaipai išstukseno slaptą šifrogramą:

„1990 02 13. Dėl būtinumo apsvarstyti kai kuriuos partijos gyvybinės veiklos teisinius aspektus, susijusius su SSKP CK vasario (1990 m.) plenumo rezultatais.

SSKP CK plenumui pripažinus, jog galima pereiti prie daugiapartinės sistemos SSRS, matyt, jau artimiausiu metu bus pradėtos formuoti naujos partijos (...). Reikėtų inventorizuoti visus SSKP CK nutarimus teisės klausimais ir, prireikus užpildyti teisinio reguliavimo spragas, pasinaudoti įstatyminės iniciatyvos teise arba pateikti atitinkamus siūlymus SSRS Ministrų Tarybai (...). Negalima atmesti ir galimybės, jog stiprės reikalavimai atimti iš partijos jos turtą, pirmiausia pastatus, perduotus partijos komitetams, kitoms SSKP organizacijoms ir įstaigoms, leidykloms, spaustuvėms, poilsio namams, sanatorijoms ir kitokiems socialinės sferos objektams, transporto priemonėms ir t. t. Dėl to būtina nedelsiant įvykdyti kompleksą priemonių, įtvirtinančių SSKP teisę valdyti nurodytą turtą (...). Manome, jog būtina neatidėliojant apsvarstyti klausimą dėl naudojimosi specialiomis ryšio priemonėmis (konkrečiai – šifro ryšiu, aukšto dažnio ryšiu, vyriausybinio ryšio linijomis), kurias turi SSKP CK, sąjunginių respublikų komunistų partijų CK, kai kurie kiti partiniai komitetai, pagrįstumo ir tvarkos... Be to, laikytume būtina išanalizuoti partijos veiklos, partijos paslapčių, SSKP vadovų (neužimančių

aukščiausiųjų valstybės postų), SSKP pastatų, sąjunginių respublikų komunistų partijų CK, kitų partinių įstaigų, apsaugos informacinio pagrindimo problemas, turint galvoje, kad naujomis sąlygomis, matyt, bus netikslinga panaudoti šiems tikslams SSRS KGB".

Bet kol kas KGB dar brangiosios partijos žinioje. Ir jį galima panaudoti labai naudingai. KGB pulkininkas Veselovskis netikėtai buvo iškviestas pas KGB pirmininko pavaduotoją generolą Bobkovą. Veselovskis tarnavo KGB pirmojoje vyriausiojoje valdyboje (užsienio žvalgyba), užsiėmė unikalia veikla. Ilgus metus gyvendamas šalyse, kur komunistų partijų veikla (ir pačios partijos) uždraustos įstatymu, Veselovskis kūrė šioms pogrindinėms partijoms legalius ekonominius egzistavimo šaltinius ir siūlė įvairius būdus, kaip išplauti pagrindinius fondus, gautus arba iš SSRS, arba paprasčiausiai plėšikaujant. Net legalios komunistų partijos niekada nenorėjo skaitytis su savo šalių įstatymais, o pogrindinėms įstatymas apskritai negzistavo. Čia prekiavo ir ginklais, ir narkotikais, ir vergais, ir vogtomis bet kokios kilmės prekėmis, pelnėsi iš prostitučių, lošimo namų, gatvių prekeivių, fermerių – taigi, iš ko nori. Bet ir įkliūti buvo be galo pavojinga. Tarkim, Prancūzijoje „sudegę" komunistai galėjo tikėtis teismo ir įstatymo apsaugos, o šalyse, kur komunistai buvo už įstatymo ribų, su jais nesiterliodavo. Trenkdavo skliutu per pakinklius ir įmesdavo į tvenkinį krokodilams. Kad kiti pasimokytų.

Todėl Veselovskis, ne be pagrindo save laikęs prityrusiu ekonomistu tarptautininku (suprantama, su moksliniu laipsniu), visokeriopai padėdavo savo luomo draugams sukurti tokias pogrindines finansines ekonomines struktūras, kad niekada neįkliūtų. Dabar jam teks pritaikyti sukauptą patirtį savo tėvynėje. Generolas Bobkovas pareiškė pulkininkui, kad SSKP vadovybės draugų Ivaškos ir Kručinos prašymu ir suderinus su Kriučkovu, jis, Veselovskis, perkeliamas dirbti į SSKP CK reikalų valdybą sektoriaus ūkinių tarnybų ekonominei

KGB rūmai – garsioji Lubianka. Priešais paminklas „geležiniam Feliksui" – F. Dzeržinskiui. 1990 m.

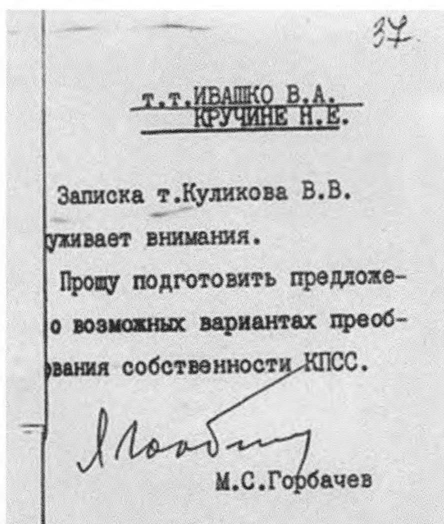

veiklai koordinuoti vedėjo pavaduotoju. Partijos karys išlieka jos kariu bet kuriame jam patikėtame poste. SSKP CK reikalų valdyba per savo egzistavimo metus puikiai išmoko leisti pinigus, bet uždirbti ten jų niekas, suprantama, nemokėjo. Todėl ir ryžosi pasikviesti į pagalbą Veselovskio tipo „specialistus". Tai nieko netrikdė. Faktiškai SSKP visą savo istoriją, net būdama neribotos valdžios šalyje zenite, iš esmės buvo pogrindinė, konspiracinė organizacija, kuri manė, jog praras savo autoritetą, jei išleis bet kokį dokumentą, tarkim, dėl abortų Maskvoje, be grifo „visiškai slaptai".

Tokį elgesį skatino ir visi nerašyti (ir rašyti) neteisėtai sukurtos Nomenklatūrijos įstatymai. Veselovskis greitai suprato, ko iš jo laukiama. Panaudodamas savo turtingą užsienyje sukauptą patirtį, pulkininkas, kaip buvo įpratęs, lengva ranka numojęs į įstatymus, netrukus įteikė Kručinai analitinį raštą, kuris pagal geriausias partinės frazeologijos tradicijas buvo pavadintas: „Dėl papildomų priemonių partinei nuosavybei įtvirtinti ir veiksmingai panaudoti".

Rašte sakoma:

„(...) Piniginiai ištekliai, užfiksuoti finansiniuose dokumentuose, atvirai gali būti investuoti tik į visuomeninius, socialinius ar labdaros fondus, – tai neleis jų konfiskuoti ateityje. Lėšos, pajamų pavidalu patenkančios į partijos kasą ir neužfiksuotos finansiniuose dokumentuose, turi būti panaudotos kompanijų, įmonių, bankų anoniminėms akcijoms, fondams įsigyti. Tai, viena vertus, garantuos stabilias pajamas, nepriklausomai nuo tolesnės partijos padėties, kita vertus, bet kokiu metu šios akcijos gali būti realizuotos fondų biržose, vėliau investuojant kapitalą į kitas sferas, kad būtų paslėptas partijos dalyvavimas, bet išsaugota kontrolė (...). Šios priemonės pareikalaus skubios itin patikimų asmenų, kuriems bus pavesta vykdyti programos punktus, atrankos. Neatmetama galimybė kurti slaptų partijos narių kategorijas, kurios garantuos jos gyvybinę veiklą bet kokiomis nepaprastosios padėties sąlygomis..."

37

т.т.ИВАШКО В.А.
КРУЧИНЕ Н.Е.

Записка т.Куликова В.В.
уживает внимания.
Прошу подготовить предложе-
о возможных вариантах преоб-
вания собственности КПСС.

М.С.Горбачев

„Draugams V. A. Ivaškai ir N. E. Kručinai.
Draugo V. V. Kulikovo pranešimas vertas dėmesio.
Prašau parengti galimus siūlymų variantus
dėl SSKP nuosavybės reorganizavimo.
M. S. Gorbačiovas.

Patyrusio nelegalaus žvalgo, šįkart numesto į užnugarį, mintys buvo tokios paprastos ir kartu genialios, kad susižavėjęs Kručina tuoj įsakė SSKP CK spaustuvei 50 tūkstančių egzempliorių tiražu išspausdinti tokio turinio blankus:

„Asmeninis įsipareigojimas SSKP
Aš,-----SSKP narys-----metų,
partinis bilietas Nr.---
patvirtinu, kad sąmoningai ir savo noru nutariau tapti partijos patikėtiniu ir vykdyti partijos man patikėtas užduotis bet kokiame poste ir bet kokiomis aplinkybėmis, neatskleisdamas savo priklausomybės patikėtinių institutui. Įsipareigoju saugoti ir rūpestingai panaudoti partijos interesais man patikėtas finansines lėšas ir materialines priemones, kurių grąžinimą garantuoju vos pareikalavus. Visas ekonomine veikla uždirbtas lėšas pripažįstu partijos nuosavybe, garantuoju jų perdavimą

bet kokiu metu ir bet kokioje vietoje. Įsipareigoju laikytis griežto man patikėtų žinių konfidencialumo ir vykdyti partijos pavedimus, perduodamus man per patikėtinius.

SSKP nario-----parašas
Įsipareigojimą priėmusių asmenų parašas-----"

Įsipareigojimų blankai su įstriža žalia juosta nebuvo vienodi. Kai kurie buvo išspausdinti kirilica, kiti – lotynišku šriftu, o treti paslaptingai viliojo arabiškų ženklų voratinkliu ir hieroglifų labirintais. Nikolajus Kručina pats į kai kuriuos iš jų įrašydavo vardus, pavardes ir partinių bilietų numerius, sutikrindamas su stora knyga, kurios visi puslapiai buvo perrišti ir sutvirtinti smalkos antspaudu, o pavadinimo nebuvo galima išskaityti dėl visos kolekcijos mėlynų, raudonų ir violetinių griežtai slaptų antspaudų, kurie pavertė viršelį kažkokiu abstrakčios tapybos kūriniu. O nelegalaus KGB pulkininko kūrybinė mintis skriejo toliau:

„Vienoje iš kapitalistinių šalių su švelnesniais mokesčių įstatymais, pavyzdžiui, Šveicarijoje, reikėtų įkurti akcinę bendrovę, kuri verstųsi visomis informacinės ir tarpininkavimo veiklos rūšimis: treitingu, brokeriavimu, tarpininkavimu, atstovavimu. Akcininkai – įgaliotieji asmenys. Visų pirma sudaromas būsimųjų akcininkų sąrašas. Galimo AB bazavimosi šalyje akcininkų vardu atidaromos sąskaitos ir į jas dedamos tam tikros sumos. Po to nedelsiant kuriamos BĮ Sovietų Sąjungos teritorijoje. Didelė AB pelno dalis gali būti išmokėta (valdybos nutarimu) kaip dividendai akcininkams. Kaip jau buvo pažymėta, akcininkai – tai asmenys sovietinės organizacijos steigėjos (SSKP) įgaliotiniai. Taigi dėl tolesnio dividendų panaudojimo sprendžia SSKP. Tai taip pat reiškia, kad jokios kitos organizacijos, privatūs asmenys jokiu būdu negalės kontroliuoti, kaip panaudojamos šios lėšos, išskyrus partiją..."

SSRS valstybės saugumo tarnybos VČK–KGB ženklas. Iškalbingas šūkis: „Ištikimybė Partijai – ištikimybė Tėvynei". 1991 m. organizacija buvo reorganizuota.

Kitaip tariant, Veselovskis siūlė sukurti gausybę tarptautinių akcinių bendrovių ir pakeisti jomis nepatikimas „draugų" firmas, kurių katastrofiškai mažėjo. Perduodamas Kručinai savo studiją, Veselovskis, ne itin geros nuomonės apie partinio aparato darbuotojų nuovokumą sudėtingais pogrindinės ekonomikos klausimais, prie savo programos prisegė nedidelį raštelį: „N.J.! (Nikolajau Jefimovičiau). Slaptai, 1 egz., jei darytume, tai tik su KGB". Buvo galima pagalvoti, kad Kručina ketino tokias globalines aferas daryti su Šv. Eugenijos bendruomene!

Nors labai patyręs pulkininkas turėjo pagrindo manyti, kad, pradėdama tokius žaidimus pasaulio mastu, savotišką pasaulinę revoliuciją, SSKP tikriausiai įtrauks į juos galingus KGB konkurentus – Amerikos CŽV ir Izraelio „Mosadą". Bet pulkininkas Veselovskis, kaip ir turi būti jo žinyboje, žinojo tik tai, ką jam derėjo žinoti, o apie visa kita galėjo tik spėlioti.

Pereidamas nuo bendrų žodžių prie konkretaus darbo, Veselovskis pasiūlė sukurti daugiaprofilinę akcinę kompaniją drauge su Šveicarijos ir Kanados firma „Seabeko group" ir Afganistano veteranų sąjunga. Jos pagrindu buvo numatyta: bankų sistema, aviakompanija, tarptautiniai prekybos namai, privatizavimo fondas, holdingo kompanijos įvairiuose šalies regionuose. Šio projekto realizavimo terminą pulkininkas numatė 50 metų. Didelė pelno dalis, suprantama, buvo skirta SSKP. Kol naujos partinės ekonomikos krikštatėvis mėgino

Leidykloje „Pergamon Press".
Sėdi prie stalo: pirmas iš dešinės – R. Maksvelas.

nuo savo iškreiptų ir kriminalinių teorinių idėjų pereiti prie praktinių veiksmų, jo seno žvalgo „šeštasis jausmas", privertęs Kručiną raginti „dirbti tik su KGB", kaip visada, buvo tikslus... Įštaigingos trijų denių jachtos „Lady Gislen", kuri grakščiu foršteveniu skrodė žydrus vienos iš Bahamų salų lagūnos vandenis, radistai priėmė šifruotą radiogramą, adresuotą jachtos savininkui Robertui Maksvelui – Anglijos milijardieriui, šūsnies laikraščių, leidyklų ir informacijos centrų savininkui.

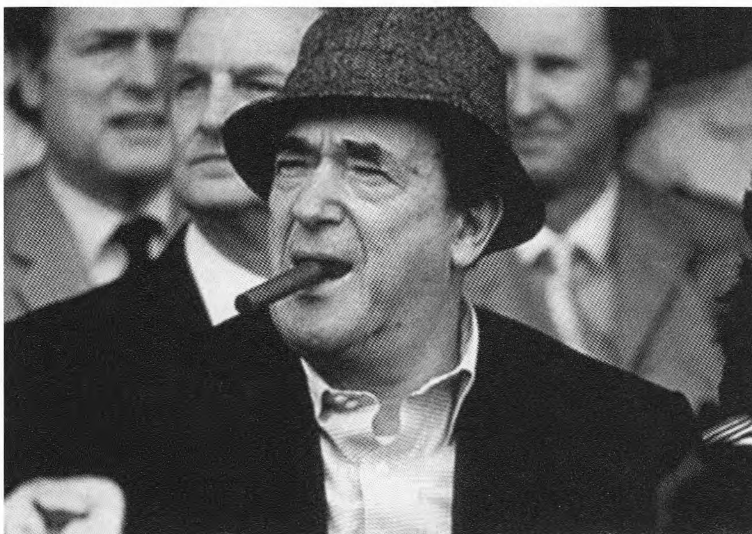

Sovietų laikų prekių asortimento „įvairovė"...

Pats šifrogramos gavimo faktas nieko nestebino. Maksvelas, arba „kapitonas Bobas", kaip jį vadino artimi draugai ir konkuruojantys laikraščiai, šifrais susirašinėjo su puse pasaulio, daugelį įvairių šifrų raktų laikydamas savo galvoje. Radiograma buvo trumpa: „Užtikrinkite transferą pagal trečiąjį planą". Parašo nebuvo, bet Maksvelui jo ir nereikėjo.

Išeivis iš neturtingo žydų miestelio Slovakijoje, Maksvelas Antrojo pasaulinio karo metais tarnavo Britanijos žvalgyboje, tarnybą baigė kapitonu. Po karo „kapitonas Bobas" kurį laiką dirbo Didžiosios Britanijos „Foreign office". Tais metais Vakarų žvalgybos ir diplomatinės tarnybos labai domėjosi draugo Stalino globalinio fantastinio plano detalėmis – kai kurios iš jų prasiskverbė pro geležinę uždangą. Josifas Visarionovičius rengė kontrsmūgį per daug išpuikusiam doleriui. Jo šviesi svajonė buvo sukaupti kuo daugiau aukso, supirkti didžiulį kiekį Vakarų valiutos ir užlieti šiuo srautu priešininką, paversti dolerį visiška menkyste, o Vakarų ekonomiką – chaosu. Prekių badas SSRS vargu ar būtų leidęs Stalinui įvykdyti, ką buvo sumanęs: Stalinas visada suklysdavo kažkur ties trečiuoju ženklu, ir tai arba sugriaudavo jo planus, arba paversdavo juos visiškai nerentabiliais.

Ir vis dėlto Vakarai buvo sunerimę. „Kapitonas Bobas" kaip tik dirbo ta kryptimi, mėgindamas surinkti kuo daugiau informacijos apie visų tautų vado finansinius kėslus. Ką Anglijos žvalgyba (pati gudriausia pasaulyje) spėjo pasiekti šioje srityje, sunku pasakyti, bet savo veiklos įkarštyje Robertas Maksvelas netikėtai atsistatydino ir tik už 13 tūkstančių svarų sterlingų nusipirko leidyklą „Pergamon Press" – tą pačią „Pergamon Press", kuri, remiantis SSKP CK tarptautinio skyriaus vedėjo drg. Falino slapta pažyma, adresuota SSKP CK generaliniam sekretoriui drg. Gorbačiovui, buvo „draugų" firmų sąraše ir kėlė Sovietų Sąjungai pretenzijas dėl 500 tūkstančių dolerių. 1961 metais Maksvelo pirkta leidykla jau buvo įkainota 10,6 milijono dolerių, o devintajame dešimtmetyje „kapitonas Bobas" valdė didžiulę leidybos ir informacijos imperiją su filialais visuose penkiuose žemynuose. Oficialiai ji vadinta „Maxwell Communication

„Kapitonas Bobas" – verslininkas R. Maksvelas.

Corporation" ir turėjo įtakos visose pasaulio šalyse, iš jų ir Sovietų Sąjungoje. Joje Maksvelą švelniai vadino „Londono srities komiteto pirmuoju sekretoriumi". SSRS Maksvelas pasiekė to, kas, regis, buvo neįmanoma.

Policinėje teroristinėje valstybėje prasidėjo žydų emigracija į Izraelį ir JAV. Ir dar ilgai teisę išvažiuoti iš milžiniškos koncentracijos stovyklos, vadinamos Sovietų Sąjunga, turėjo tik žydai. (Dar neparašyta žydų emigracijos iš SSRS istorija turi daug paslaptingų puslapių. Kokiam nors nelaimingam žydui kirpėjui galėjo metų metais neduoti teigiamo atsakymo, nes jis prieš 20 metų, tarnaudamas kariuomenėje raštininku, matė kažkokį slaptą dokumentą, kad būtina sumažinti kareivių margarino paros davinį. Bet aštuntojo dešimtmečio pradžioje į Ameriką su Izraelio viza išvažiavo grupė inžinierių – raketų specialistų, kurių pusė nė nebuvo žydai. Amerikiečiai, pasikliaudami savo denio aviacija, labai atsiliko kurdami taktines artimojo ir vidutinio veikimo spindulio raketas, veikiančias vadinamuoju „ikigarsiniu režimu". Per kokius trejus metus šioje srityje jie pralenkė SSRS, neatlikdami jokių preliminarių tyrimų. Maksvelo laidotuvėse Jeruzalėje Izraelio vyriausybės oficialusis atstovas, vardydamas velionio nuopelnus, pažymėjo: „Robertas Maksvelas daug nuveikė užtikrindamas Izraelio saugumą". Ir ne tik Izraelio!)

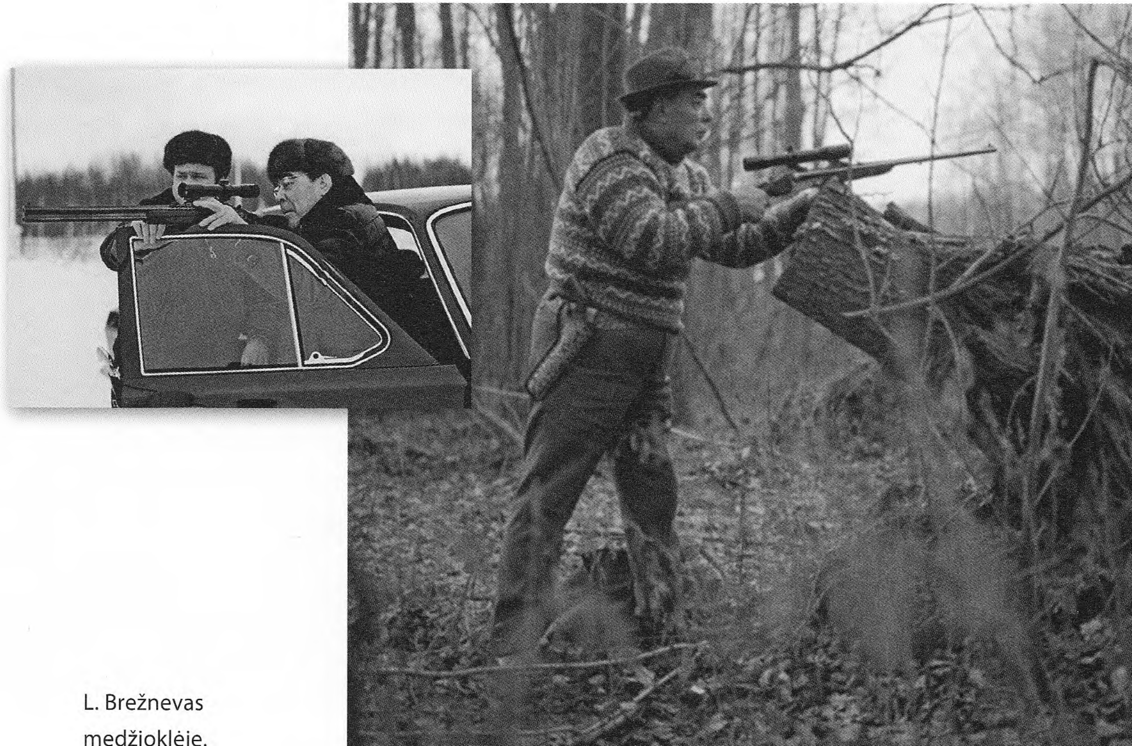
Laiko atžvilgiu tai sutapo su Brežnevo ir kitų sovietų lyderių „kūrinių" leidimu Maksvelui priklausančiose leidyklose, taip pat su Vakarų bankų suaktyvėjusiu SSRS kreditavimu. Kreditai buvo tik mokestis (ir gana mažas) už smegenų nutekėjimą iš SSRS, o partijos vadų „kūrinių" leidimas – labai įdomi ir pamokoma operacija. Nereikia pasakoti, kaip „sparčiai" šie kūriniai buvo išpirkti šalyje, kasmet kubinius kilometrus jų slapta nurašančiai į makulatūrą, bet kažkodėl niekam niekada nekilo klausimas, kaip tie „kūriniai" rinkos sąlygomis realizuojami Vakaruose. Ogi nė kiek ne geriau negu SSRS. Bet tai leido mūsų „vadams" į klausimą, o iš kur jie, tiesą sakant, turi užsienio valiutos, ištisus dešimtmečius atsakinėti stereotipiškai: „Iš knygų leidybos Vakaruose".

O buvo daroma taip. Kremlius sumokėdavo Maksvelui už popierių ir poligrafijos išlaidas pasaulio rinkos kainomis, o pačios knygos buvo spausdinamos arba Maskvoje, arba VDR, arba Čekoslovakijoje atsiskaitant ne valiuta. Valiuta nusėsdavo nomenklatūros bankų sąskaitose, o 15 procentų atitekdavo pačiam Maksvelui. Paklausite, už ką? Už tai, kad pridengdavo oficialų pinigų nutekėjimo į Vakarus kanalą, kuriuo išplaukdavo milijardinės sumos. Kad „kapitono Bobo" nepagautų atvirai sukčiaujant, būdavo įforminami fiktyvūs dokumentai, kad visą tiražą už valiutą įsigijo sovietų

pasiuntinybės įvairiose šalyse. Knygų išties į jas atveždavo, ilgainiui prikraudavo visas milžiniškų ambasados pastatų palėpes ir pagalbines patalpas. Ambasados inkštė, bet nieko negalėjo padaryti. Joms buvo įsakyta tas knygas platinti, o tai buvo be galo sunkus ir, kaip praktika parodė, visiškai neįvykdomas uždavinys. Tačiau, pavarčius dokumentus, kaip buvo leidžiamos knygos nuo „N. Chruščiovo rinktinių kalbų" iki Gorbačiovo „Naujojo mąstymo", nekalbant jau apie daugybę kartų visomis planetos kalbomis išleistus marksizmo klasikus, susidaro įspūdis, kad visus tuos metus užsienio skaitytojas nieko kito neveikė, tik lakstė po parduotuves, supirkinėdamas šiuos bestselerius. Ir reikalavo naujų tiražų.

Tačiau įvairiaplanė Maksvelo veikla, suprantama, neapsiribojo tokiomis smulkmenomis. Pasinaudodamas savo ryšiais su Vakarų bankais ir turėdamas daugelio jų akcijų, „kapitonas Bobas" retkarčiais padėdavo pirmosios pasaulyje „stipraus socializmo" šalies nomenklatūrai užsidirbti valiutos vadinamosiomis „transfero operacijomis". Šių operacijų esmė tokia: Vakaruose parduodamos didelės sovietinių grynųjų pinigų sumos už dolerius. Kadangi pinigų spausdinimo staklės buvo nomenklatūros rankose, problemų dėl sovietinių grynųjų pinigų nekildavo. Pinigų buvo galima prispausdinti kiek nori.

Bet kuris sovietinis žmogus nuo vaikystės žinojo, kad mūsų rublis – „medinis", niekuo nepadengtas ir egzistuoja tik vidaus apyvartai. Tai – vergams. O nomenklatūros lygiu šis rublis buvo taip padengtas, kad nė doleris nesapnavo. Ant kupiūrų yra užrašas, jog jas „laiduoja visas SSRS turtas". Šalies viduje tai visiškai nieko nereiškia, bet Vakarų bankams reiškia labai daug. Kas tas SSRS turtas – tai žemė, užimanti šeštadalį sausumos ploto, tai miškai, žemės gelmės ir milijonai nereiklių gyventojų, tai ir kiekviena plyta. Ir pateikdami mokėti milžiniškas sumas, Vakarų bankai visada galėjo kažką nusignybti iš mūsų „turto", neperžengdami pateiktos sumos. Tai stabdė nomenklatūros savivalę, nes transfero sąlygomis už rublį paprastai gerais laikais duodavo 10–15 centų, nekalbant jau

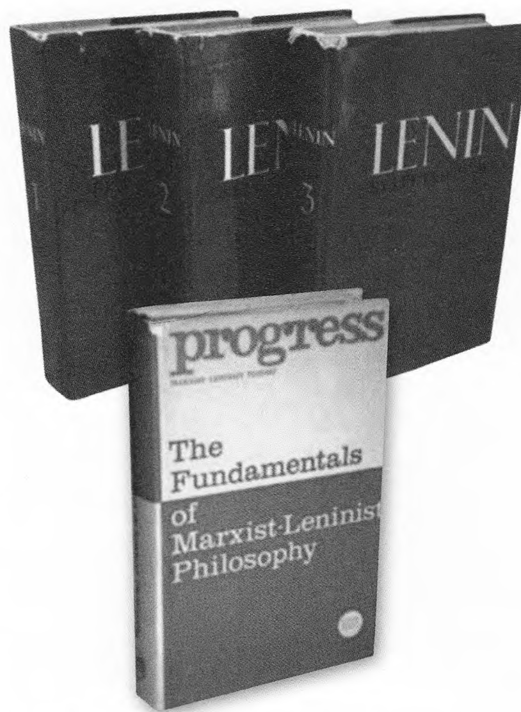
L. Brežnevas medžioklėje.

apie tai, kad nuo panašių sandorių visose Vakarų šalyse smarkiai tvoskė kriminalu, ir anaiptol ne visi bankai ryždavosi tokioms operacijoms.

Čia ir reikėjo Maksvelo asmeninių ryšių. Jis, kaip sakoma, tujino daugumą pasaulio biznierių ir didžiosios politikos veikėjų. Taigi tarsi buvo vykdomas draugo Stalino planas, tik atvirkštinis. Pinigų niekas nesiųsdavo. Sovietiniai pinigai likdavo SSRS Valstybės banke ir tik keisdavo sąskaitos savininką. Kažkur Europos bankų gelmėse doleriai tekėjo į asmenines nomenklatūros sąskaitas. O didžiulė pinigų masė, kaupiama sovietiniuose bankuose, bet jau nepriklausanti SSRS, galėjo kiekvieną akimirką sprogti ir geriausiu atveju sukelti 1000 procentų infliaciją dėl oficialaus rublio nekonvertuojamumo. O doleriai tik stiprino Vakarų ekonomiką. Tie nedaugelis žmonių Vakaruose, kurie kaip Robertas Maksvelas žinojo apie tokius tamsius sovietinės nomenklatūros darbelius, teoriškai jau galėjo supirkti apskritai visus grynuosius pinigus SSRS, o tai buvo tolygu besąlygiškai komunistinio režimo kapituliacijai, nes vienintelė išeitis iš tokios padėties galėjo būti tik trečiojo pasaulinio karo pradžia.

Žinodami kai kurių Kremliaus valdovų neatsakingumą ir jų garbingą amžių, Vakarai nerimavo, kad transferinė savivalė gali sukelti neprognozuojamų politinių padarinių. Juk kartą Brežnevas į eilinį pranešimą, kad labai trūksta pašarinių grūdų, reagavo fraze: „Pradėsim karą ir atimsim grūdus iš Vakarų". Tai buvo sąmojis, bet jame glūdėjo užuomina, išdavusi slaptus SSKP vadovų lūkesčius, puoselėjamus saldžiuose sapnuose. Kai turi reikalų su šalimi, kurioje nėra jokios viešosios nuomonės ir viską kontroliuoja nusikalstama organizacija, reikia būti be galo atsargiam. Ir be viso kito, prieš tokią operaciją reikėjo pasiekti tokį rublio ir dolerio kurso santykį, kuriam esant galima supirkti maksimalų kiekį rublių, minimaliai išleidus dolerių.

Pastaruoju metu Maksvelas karštligiškai supirkinėjo valiutą, drąsiai lįsdamas į skolas, kurios siekė du milijardus dolerių. Visiškai netikėtai jis pardavė ir savo pirmagimį „Pergamon Press" už 446 milijonus svarų sterlingų. Kam atiteko pinigai?

Knygos, propaguojančios marksizmą leninizmą, užsienio kalbomis buvo leidžiamos milžiniškais tiražais.

Tikriausiai tam, kas kadaise davė Anglijos žvalgybos dimisijos kapitonui 13 tūkstančių svarų sterlingų, kad nusipirktų šią leidyklą, figūravusią SSKP „draugų" firmų sąraše. „Trečiasis planas" reiškė, kad artėja laikas, kai reikės galutinai atsiskaityti pagal senus vekselius...

„Visiškai slaptai. ZIUDI šifras
Ką tik gavome iš pirmojo adreso. Pats Rusijos bankas pašildė daugiau kaip 100 milijardų sovietinių rublių, sumą skaičiuojant po 6,62 Amerikos dolerio už 100 sovietinių rublių.
Ar neturite galimo pirkėjo? – tuomet būtų galima konkrečiai apsvarstyti tolesnes detales".

„Adresatas reiškia susirūpinimą dėl mūsų partnerio patikimumo ir galimo „Interpolo" prasiskverbimo į interesų ratą. Ar nebūtų galima pakeisti procedūros?"

SSRS finansų ministras L. Geraščenka susitinka su Irako prezidentu S. Huseinu.

SSRS finansų ministras V. Pavlovas. Pirmasis ir vienintelis SSRS ministras pirmininkas.

„Mūsų partneris yra Rusijos Valstybės banko tiesioginis įgaliotinis, kuris pats stebės ir kontroliuos visą sandorį iš Ciūricho. Nukrypimai nuo numatytos programos labai sunkūs ir sukels problemų...“

„Jūsų būgštavimai, kad „įgaliotiniai“ yra „Interpolo“ objektai, nepagrįsti. Jų siūlomos kolosalios sumos, atitinkamai įforminti dokumentai ir jums žinomas devizas negalėjo būti gauti be SSRS Valstybės banko, Finansų ministerijos ir Vyriausybės žinios“.

SSRS finansų ministras buvo Valentinas Pavlovas.

Paskutinis generalinis sekretorius, matyt, neturėjo jokių kompleksų. Jis leido daugeliui firmų, konkrečiai – Japonijos „Ikegami Cusinski“, naudoti jo atvaizdą reklamose. Žinoma, ne veltui. O Maksvelui priklausantis CBC naujienų televizijos kanalas kartą prasitarė, kad jų programos direktorius – SSRS prezidentas.

Valstybės banko valdytojas – Leonidas Geraščenka, kandidatas į SSKP CK narius.

Ministras pirmininkas – SSKP CK Politinio biuro narys Nikolajus Ryžkovas.

Valstybės vadovas – SSKP CK generalinis sekretorius Michailas Gorbačiovas.

„Neabejodami jūsų žiniomis, mes vis dėlto norėtume pasiųsti vieną iš savo žmonių į Maskvą, kad įsitikintume, jog panašūs siūlymai išties gauti iš šalies vyriausybės, o ne iš struktūrų, galinčių prišaukti mūsų finansų namams katastrofą...“

Kol pačiame viršuje rutuliojosi tokie detektyviniai įvykiai ir „Lady Gislen“ radijo stotis tarsi medžioklės ragas kėlė visą pasaulio finansininkų rują, pasirengusią į skutus sudraskyti Sovietų Sąjungą, bet dar ne iki galo tikinčią, kad valanda išmušė, SSKP tęsė evakuavimo programą ir, kaip visada, buvo organizatorė ir įkvėpėja.

Klasikinį Lenino šūkį plėšk, kas priplėšta! pats gyvenimas seniai transformavo į naują: Plėšk apiplėštuosius!

„Visiškai slaptai. Konfidencialiai 1990 08 23 ... Kazachstano komunistų partijos CK, SSKP MMK ir SSKP Leningrado srities komitetas tapo steigėjais trijų komercijos bankų („Kompart-bank" Alma Atoje, „Glavmosstrojbank" Maskvoje ir komercinio banko „Rosija" Leningrade)... Įvairių lygių partinės organizacijos ėmė persiųsti depozitų išteklius į komercinius bankus. Tačiau partijos centrinių organų lygiu šiame svarbiame darbe jaučiamas tam tikras vilkinimas..."

Tam tikrą vilkinimą galima paaiškinti tuo, kad iš visų pusių lindo konkurentai trukdydami dirbti. Įvairios visuomeninės grupės ir privatūs asmenys pradėjo steigti įmones, kooperatyvus, bankus ir net (o, siaube!) tiesiogiai kontaktuoti su užsieniu. Ir nors SSKP jau buvo laikoma tik viena iš šalies visuomeninių organizacijų (beje, oficialiai neregistruota) ir tarsi jau į nieką negalėjo kištis, jos ištikimas kovinis būrys KGB – galingiausia valstybinė, o ne visuomeninė struktūra, neleido skriausti brangiosios partijos. Verslininkų areštai pamažu įgijo naujos teroro bangos bruožų. „Sepelichos" kooperatyvo byla, Korobočkino byla, Magadano BĮ „Spark" byla, Alfredo Šopenbergo byla, kratos, konfiskavimai, už savo pinigus suburtų reketininkų gaujų siundymas prieš verslininkus, nauja korupcijos banga – visa tai, nors ir priminė politinį terorą, iš tikrųjų reiškė konkurentų šalinimą. KGB pagaliau galėjo reikštis, tapusi oficialiu partijos reketininku. Bet šis vaidmuo jau netenkino KGB. Kiekvienas reketininkas širdyje taip pat nori tapti verslininku ir veikti su plačiu pirklišku užmoju, o ne šiaip bėgioti su kastetu pakiemiais ir gąsdinti kooperatininkus.

KGB pirmoji vyriausioji valdyba, sausakimšai prigrūsta pulkininko Veselovskio tipo specialistų, anaiptol neketino vien tik aprūpinti idėjomis SSKP CK reikalų valdybas. Ji troško ir savarankiškai įkūnyti turtingą pogrindinio darbo patirtį pasaulio mastu. Sumaniusi iš savarankiškos prekybos ginklais uždirbti porą dešimčių milijardų dolerių, PVV įkuria koncerną ANT, jo direktoriumi paskiria savo karininką Riašencevą. Bet SSKP gerai pažįsta savo brangųjį kovinį būrį, žino, ką tas gali. Dėkui Dievui, daugiau kaip 70 metų drauge kentėjo įvairiuose klasiniuose ir tarpusavio mūšiuose.

Sovietų tankai T-54/55 žygyje.

KGB 6-oji valdyba Novosibirske užklumpa 1-osios valdybos tankus, kurie su fiktyviu važtaraščiu, užmaskuoti kaip žemės ūkio įrenginiai, buvo siunčiami užsienin kažkokiam apsukriam perpirkliui. Kilo milžiniškas skandalas. Pasirodo, PVV suspėjo įpainioti į savo reikalus daugybę įtakingų asmenų, įskaitant ministrą pirmininką Ryžkovą. Prasidėjo įnirtinga žinybų tarpusavio kova. 6-oji valdyba net išleido į areną provokatorių sudanietį, kuris turėjo perduoti žmonėms iš PVV 140 tūkstančių dolerių kyšį. Beje, Budapešte. Bet PVV taip pat ne berniukai dirbo. Sudanietį demaskavo kaip KGB provokatorių, bylą perdavė aukščiausiajai

tarybai ir pasuko ją gana originaliai: viskuo, pasirodo, kalti kooperatininkai. Juk ANT buvo kooperatyvas. Bet sandoris žlugo, nes SSKP nemėgo saviveiklos. Viskas turi būti suderinta su partinės drausmės nuostatomis. Štai, pavyzdžiui, draugai iš Leningrado. Jiems taip pat nelengva.

„1990 09 27
Visiškai slaptai. SSKP Leningrado srities komitetas
1990 metų birželio 27 d. SSRS Valstybės banke Nr. 328 įregistruotas komercinis bankas „Rosija" su 31 milijono rublių įstatiniu fondu. Suderinus su SSKP CK, pagrindiniu banko steigėju tapo SSKP Leningrado srities komiteto Reikalų valdyba. Turint galvoje didelį pajininkų steigėjų intelekinį, profesinį, gamybinį ir finansinį potencialą, galima tikėtis didelės moralinės ir komercinės naudos iš lėšų, įdėtų į banko veiklą. Gavęs licenciją bankas galės vykdyti kreditų-atsiskaitymų ir kitas banko operacijas užsienio valiuta. Atsižvelgiant į dalį banko įstatiniame fonde, pagrindinė pelno dalis, priklausanti jo steigėjams, pateks į partijos kasą. Drauge, blogėjant ekonominei ir politinei padėčiai šalyje, manau, būtų galima persiųsti į banko „Rosija" depozitą 500 milijonų rublių vertės kredito išteklius iš partijos rezervinio fondo, skaičiuojant 3–4 procentus metinių palūkanų laikotarpį iki trejų metų. Dėl to bus galima sukurti stabilią bazę centrinių partijos organų priemonėms finansuoti. SSKP Leningrado srities komiteto sekretorius B. Gidaspovas..."

Paskutinis (XXVIII) SSRS Komunistų partijos suvažiavimas. Tribūnoje M. Gorbačiovas.

Gidaspovas visada pasižymėjo nežabota energija ir troško kunkuliuojančios veiklos. Nelabai seniai Gorbačiovas pats buvo atvažiavęs į Leningradą, kad išvytų iš pareigų ankstesnį srities komiteto sekretorių Solovjovą, nesupratusį pertvarkos esmės, ir paskirtų Gidaspovą. Tas ir užrietė nosį. 500 milijonų rublių su 3–4 proc. metinių palūkanų! Gorbačiovas gal ir mylėjo Gidaspovą, bet Kručina jo nemėgo, laikė išsišokėliu. Nemėgo jis ir Leningrado srities komiteto reikalų valdytojo Krutichino, nors nežinia už ką. Nemėgo, ir viskas.

„SSKP CK Reikalų valdyba mano, jog iš dalies galima sutikti su partijos Leningrado srities komiteto prašymu persiųsti iš SSKP draudos fondo 50 milijonų rublių į komercinio banko „Rosija" depozitą dvejiems metams, skaičiuojant 6 procentus metinių palūkanų... SSKP CK reikalų valdytojas N. Kručina."

Atšaldęs nepasotinamą Leningrado srities apetitą, Kručina stačia galva pasinėrė į svarbesnius reikalus. Transferu buvo tikimasi artimiausiu metu 280 milijardų rublių paversti 12 milijardų dolerių. Maždaug po 15–18 rublių už dolerį. Delsti negalima, nes netrukus reikės smarkiai pakelti dolerio kursą rublio atžvilgiu, o iki to Vakarų bankų

sąskaitose turi nusėsti tiek valiutos, kad būtų galima ne tik privatizuoti visą partijos turtą, bet ir visą Sovietų Sąjungą, viską suimant į partijos rankas.

Visai neseniai, 1990 metų liepą, Kručina, kalbėdamas SSKP XXVIII suvažiavime ir dar nenujausdamas, jog šis suvažiavimas paskutinis, išrėžė liepsningą kalbą, paneigdamas visus šmeižikų prasimanymus dėl SSKP valiutinių operacijų užsienyje; Kručina prisiekinėjo, kad partija gyvena tik iš įnašų:

> *„Jokių indėlių užsienio bankuose ir nuosavybės užsienyje SSKP neturi. Yra vienas valiutinių įplaukų šaltinis: partiniai įnašai užsienyje dirbančių komunistų, kurie moka nario mokestį valiuta iš valiutinės darbo užmokesčio dalies. Šios įplaukos buvo įskaitomos į valstybės valiutos fondą. Partijos biudžete jas kompensuodavo rubliais, perskaičiuotais į atitinkamą valiutą pagal atitinkamų valiutų kursą... Valiutą partijos reikmėms skirdavo bendra tvarka, kaip ir kitoms ministerijoms bei žinyboms, Finansų ministerijai jos vertė padengiama sovietiniais rubliais taip pat pagal galiojantį atitinkamos valiutos kursą..."*

Trumpiau sakant, per 70 metų partija taip prisimelavo, kad kasmet tai skambėjo vis įtikinamiau.

> *„Visiškai slaptai.*
> *1990 10 30 N 286/72*
> *Dėl JAV komunistų partijos generalinio sekretoriaus Geso Holo prašymo*
> *1. Patenkinti JAV komunistų partijos generalinio sekretoriaus drg. Geso Holo prašymą ir skirti jam 1991 metais 2 milijonus dolerių..."*

Gorbačiovas pakėlė akis į Kručiną: kažko labai dažnai persiunčiame Holui pinigus.

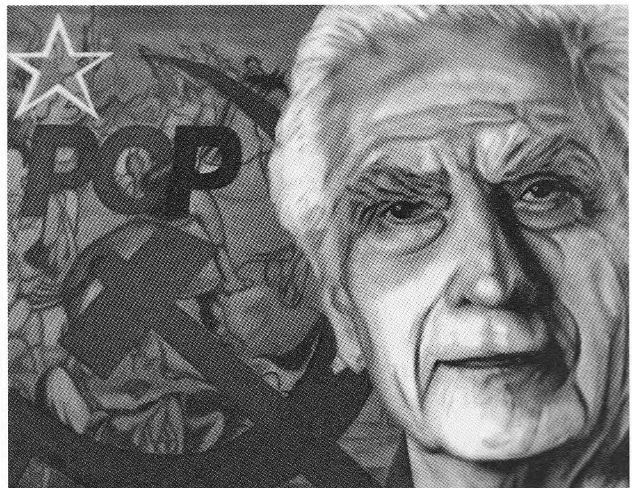
„Tai ne jam, – paaiškino Kručina, – tai – mums. Kaip tarpusavio pagalba".

„Draugų" firmoms? – pasidomėjo generalinis sekretorius. Jis visada nieko nesuprasdavo, kai tai jam būdavo paranku.

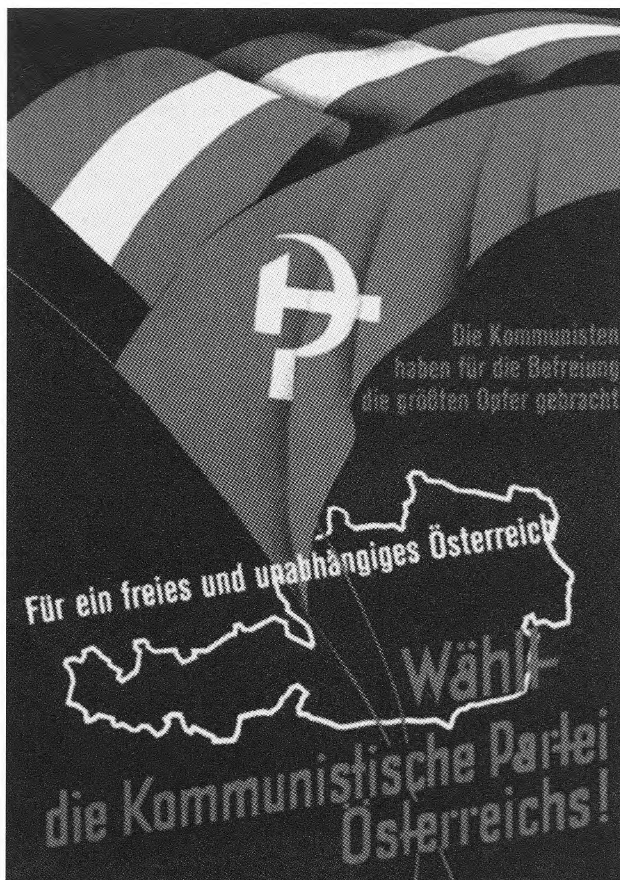
Beje, apie „draugų" firmas. Firmos bankrutuoja. Mes neturime pinigų joms mokėti. Reikia imti iš valstybės biudžeto, o Geraščenka su Pavlovu neduoda. Jie turi kažkokių didelių išlaidų. Draugas Falinas vėl memorialinį raštą atsiuntė:

> *„Nuo 1989 metų pabaigos „draugų" firmos (Prancūzija, Portugalija, Graikija, Kipras, Austrija, Švedija, Urugvajus) patiria vis didesnių sunkumų, nes sovietų kontragentai nemoka pinigų už prekes, įvežtas į mūsų šalį. Keletą kartų dėl šios priežasties firmos buvo atsidūrusios prie bankroto ribos ir tik su M. Gorbačiovo pagalba, kai būdavo gautas drg. A. Kunjalo, G. Plisanjė, G. Christofijo, D. Zilmermajerio, Graikijos darbininkų partijos vadovybės ir Švedijos darbininkų partijos vadovų tiesioginis kreipimasis į SSKP CK, kuriam laikui kritinę padėtį pavykdavo sureguliuoti."*

Paskutinėmis savaitėmis ypač sunkią krizę dėl įsiskolinimų patyrė „draugų" firmos Prancūzijoje, Austrijoje ir Švedijoje (...). 1990 metų spalio 10 d. padėtis, turint galvoje mūsų skolas „draugų" firmoms, tokia:

Portugalijos komunistų partijos (POP) plakatas. Jame – POP vadovas Alvaras Kunjalas (*Álvaro Cunhal*).

Austrijos komunistų partijos rinkiminis plakatas.

Prancūzijos komunistų partija – „Interagra" kompanija (tiekia SSRS grūdus, aliejų, mėsą ir mėsos produktus specialiajai prekybai). Ji pateikė sumokėti 138 milijonų dolerių vertės sąskaitas, iš kurių 60–70 milijonų dolerių yra uždelstas įsiskolinimas. Š. m. spalio 8 d. apie tai buvo informuotas drg. M. Gorbačiovas. „Vnešekonombankui" buvo duotas nurodymas imtis skubių priemonių. Banko (J. Moskovskis) duomenimis, 9 milijonai dolerių buvo persiųsti į Paryžių š. m. spalio 11 d., dar 1,5 milijono dolerių bus persiųsta šiandien. Likusią dalį numatoma padengti iš Prancūzijos kredito, dėl kurio derybos dar neprasidėjo.

Švedijos darbininkų partija, partinė spaustuvė „Vig Triuk produkt AB" negali gauti iš „Vneštorgizdato" 3 milijonų Švedijos kronų įmokų. Sovietų pasiuntinys praneša, kad jei ir toliau delsime sumokėti skolą, spaustuvė gali bankrutuoti po 7–10 dienų. Tokiu atveju iškils grėsmė spaudos leidinio „Noršensflamen" leidimui.

Austrijos komunistų partija – „Kraus ir Co" kompanija (tiekia kasdienes prekes specialiajai prekybai). Uždelstas įsiskolinimas viršijo 30 milijonų dolerių ir 31 milijoną Austrijos šilingų.

Portugalijos komunistų partija – kompanija „Komercio internacional", „Espor/Ehosua" (Ispanija), „Metalime", „Tagol" (augalinio aliejaus, avalynės, pirštinių, polietileno maišelių ir plieno juostos tiekimas). Įsiskolinimas iš dalies padengtas, šiuo metu liko 11 milijonų dolerių.

Graikijos komunistų partija – firmos „VEK", „Agapiu" ir „Rektor" (avalynės tiekimai specialiajai prekybai). Įsiskolinimas iš dalies (iki 3 milijonų dolerių) buvo padengtas š. m. liepą ir dabar vertinamas 8 milijonais dolerių.

AKEL (Kipro komunistų partija) – „draugų" firmos „Delta" ir „LO-EE" (tiekia vynuogių sultis, džemus ir avalynę specialiajai prekybai). Įsiskolinimas iš dalies buvo padengtas š. m. liepą (4,2 milijono dolerių), liko dar 8 milijonai dolerių.

Šis įsiskolinimas specifinis tuo, kad valstybės mastu gal tai – nereikšmingos sumos, tačiau jos gyvybiškai svarbios „draugams". (Pamenate: „Skubiai reikia 3000 dolerių Černobylio vaikams". „Vežimėlių ir protezų Afganistano veteranams". „Vienkartinių švirkštų žemės drebėjimo aukoms". Iš viso reikėjo tik kokių 10 tūkstančių dolerių. Bet kur jų paimti? Nebent Vakarų firmos paaukos. O jeigu ne? Ne, tai ne! Draugas Falinas dėl to netarpininkaus – I. B.)

Pageidautina, kad „Vnešekonombankas" sutiktų padengti įsiskolinimus „draugų" firmoms be eilės. Juk negalima kiekvieną kartą kreiptis į M. Gorbačiovą ir prašyti įsikišti. V. Falinas. 1990 10 12".

Prie rašto buvo prisegta mažytė tokio turinio pažyma:

„Šių metų birželio 17 d. Graikijos firmos „VEK" atstovas, pasidalijęs planais atidaryti Maskvoje parduotuvių ir paprašęs partijos padėti, parašė: „Naudodamiesi proga, norėtume pareikšti esą pasirengę bendradarbiauti prekybos srityje su už tai atsakingu SSKP skyriumi.

Mes įsitikinę, kad egzistuoja daug bendrų interesų. Draugai, norėtume nuoširdžiai padėkoti už jūsų partijos pagalbą, kuri leido mūsų atstovybei Maskvoje tapti pagrindiniu mūsų partijos pajamų šaltiniu".

Gorbačiovas atidžiai perskaitė Falino raštą: „Jis adresuotas man ar Pavlovui?"

„Pavlovas pinigų neduoda", – atsakė Kručina.

„O iš kur aš imsiu pinigų?" – pasidomėjo Gorbačiovas.

„Mes pinigų neturime, – sutiko Kručina. – Visos šios išlaidos visada būdavo skiriamos iš valstybės biudžeto".

Daugelį metų „draugų" firmos pusvelčiui aprūpindavo Nomenklatūriją prekėmis ir maistu. Net vandenį siųsdavo specialiais balionais, nes nomenklatūra visiškai pagrįstai nenorėjo naudotis savo apnuodytu vandeniu. Žinoma, prekės Vakarų matais matuojant, buvo, švelniai tariant, antrarūšės, bet sovietiniais – pasakiškos. Paprasti žmonės jų, suprantama, nė matyti nematė. Tik gandai sklandė apie kažkokius stebuklingus austriškus moteriškus aulinukus, kurie specialiose parduotuvėse parduodami po 18 rublių.

O dabar partijos, kuri ėjo į rinką su 3 trilijonų turtu, organizavo savo akcines bendroves, prekybos firmas ir bankus, „draugų" firmos jau netenkino. Atsivėrus naujoms perspektyvoms, vakarykščiai maitintojai atrodė pasigailėtini ir nerentabilūs. Likusių skolų joms taip ir nesumokėjo. Liaudiškai tie, kurie paėmė prekę, o pinigų nesumokėjo, vadinami „metikais" (metė partnerį ant surūdijusių vinių – plg. rus. „kidaly"). Paprastai tokie atvejai baigiasi dideliais nesutarimais, net susišaudymais, sprogimais ir padegimais, atsiranda lavonų, grobiami vaikai.

Sukčiavimo bangos, atsitrenkusios į korupcijos ir savivalės bangas, it didžiulis potvynis užliejo šalį. Partija galėjo būti patenkinta. Dešimtmečiais SSKP auklėjo liaudį, diktavo toną. Dar nė viena šalis nežengė į rinką su tokia klaikiai amoralia visuomene – nuo SSKP CK iki nušiurusio kooperatyvo kioskelio.

Taigi „draugų" firmos tiesiog pateko tarp istorijos girnų. Vienas tik Valentinas Falinas (tikiuosi, nesavanaudiškai) primindavo apie jas, prašydamas pinigų tai Kručiną, tai Pavlovą. Reikia pasakyti, kad Pavlovas pinigų turėjo. Bet jis anaiptol neketino leisti jų tarptautiniam darbininkų judėjimui. Kaip tik tuo metu finansų ministras Pavlovas, kuriam

Graikijos komunistų partijos būstinė.

„Rusija – galimybių šalis". Rusijos banko reklaminis plakatas.

netrukus buvo lemta tapti ministru pirmininku, jo pirmasis pavaduotojas Orlovas ir Valstybės banko valdybos pirmininkas Geraščenka nuošalioje vietoje priiminėjo iš Ciūricho atskridusį tokį Šmitą. Šmitas dirbo Herigisvilyje, kuris buvo vadinamas Šveicarijos mokesčių baze, nelabai žinomoje firmoje „Būrogemein schaft", tarpininkavusioje tamsiuose darbeliuose pasauliniu mastu. Šveicaras atskrido į Maskvą, kad pats įsitikintų, jog pasiūlytas visiškai fantastinis transferas – ne išminčių iš „Interpolo" spąstai, bet išties finansinius įgaliojimus turinčių atsakingų žmonių solidus siūlymas.

Siūlymai pranoko visus lūkesčius. Buvo pasiūlyta 280 milijardų rublių. Šmitas manė, kad bus kalbama maždaug apie 100 milijardų ir tokios sumos nesitikėjo. Tai – ne fantastinis, bet superfantastinis transferas, nukreipiantis į SSRS baisų finansinį smūgį iš Vakarų. Šmitas buvo finansininkas ir šį tą žinojo apie Sovietų Sąjungos finansinę padėtį. Jis žinojo ir tai, kad SSRS apyvartoje yra tik 139 milijardai rublių. „Jūs ketinate išimti šiuos pinigus iš apyvartos?" – atsargiai paklausė Pavlovą. „Iš dalies, – atsakė finansų ministras, ir jo lūpomis nuslydo garsioji Pavlovo šypsena. – Bet jūs nemanykit, kad mes idiotai. Mes turtingi. Dėl mūsų nesijaudinkit". Šmitas gūžtelėjo pečiais.

Rusijos banko auksinė 25 000 rublių vertės moneta. 2008 m.

Susitarė veikti keturiais etapais.

Pirmasis etapas – 1990 metų gruodį. 100 milijardų rublių už 5,5 milijardo dolerių.

Antrasis etapas – 1991 metų sausį. 25 milijardai rublių.

Trečiasis etapas – 1991 metų gegužę. 15 milijardų rublių. Per antrąjį ir trečiąjį etapą – 2 milijardai dolerių.

Ir galiausiai ketvirtasis etapas – 1991 metų liepą. 140 milijardų rublių už 4,5 milijardo dolerių.

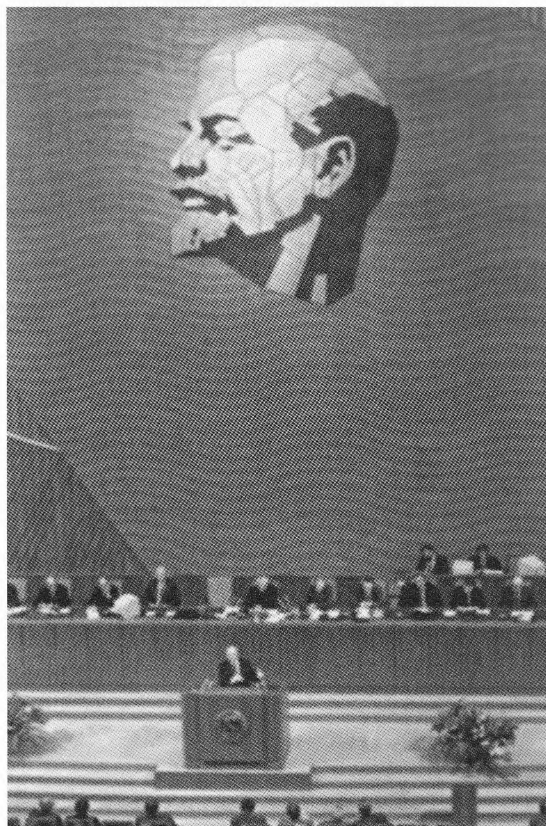
Iš viso už 280 milijardų rublių – 12 milijardų dolerių. „Tie, kurie jus atsiuntė, – baigė pasitarimą Pavlovas, – žino sąskaitų numerius. Paskutiniame etape ponas Orlovas pats kontroliuos sandorį. Ir nemanykite, kad tai viskas. Pinigų mes dar turime daug". Pavlovas kalbėjo gryną tiesą. Pinigų spausdinimo staklės buvo jo žinioje, o prireikus buvo galima paimti dalį pinigų ir iš gyventojų. Nieko, nenumirs. O numirs, vadinasi, toks jų likimas. Apstulbintas ir sužavėtas Smitas išskrido namo. Jo gyvenime yra buvę visko. Bet to – dar ne. Jis ką tik faktiškai nupirko Sovietų Sąjungą vos už 12 milijardų dolerių!

Nikolajus Kručina irgi turėjo pinigų, bet kiekviena patogia proga nepraleisdavo galimybės kyštelėti ranką į valstybės biudžetą. Nors ir nelabai mėgo Leningrado srities komiteto veikėjus, bet davė jiems 50 milijonų vietoj prašytų 500, anaiptol ne iš gobšumo. Tokios niekingos sumos Pavlovas jam niekada nebūtų galėjęs atsakyti. Kručina paprasčiausiai žinojo daugiau negu Gidaspovas ir jo reikalų valdytojas Krutichinas. Draugai Leningrade tapo banko „Rosija" steigėjais. Viena vertus, tai gerai, bet kita – partiniai bankai rodo negerą pavyzdį, kiekvienas, kuris netingi, mėgina įsteigti banką. Taip nieko nebus.

Politiniame biure jau buvo svarstomas klausimas uždrausti visuomeninėms organizacijoms steigti bankus ir verstis komercine veikla. Bet juk SSKP – taip pat visuomeninė organizacija. Tačiau SSKP išlaviruos. Ką jau ką, o konspiruotis partija moka geriau už visas pasaulio slaptąsias draugijas! Taigi 500 prašomų milijonų į Leningradą kol kas geriau nesiųsti. Konspiracija tai konspiracija, bet jei staiga įklius? Tokios sumos vis dėlto gaila. Draugai iš Leningrado visada mėgina būti visos šalies priešakyje. Verčiau pasimokytų Maskvoje pagal draugo Veselovskio metodiką.

O žvalgo ekonomisto kūrybinė mintis, nesulaikomai skriedama tolyn, pradėjo materializuotis, keldama nuoširdų Kručinos susižavėjimą. Jis net tarpininkavo, kad Veselovskiui būtų suteiktas generolo majoro laipsnis, bet Kriučkovas neparodė jokio entuziazmo, sausai pareiškęs, jog nėra laisvų etatinių pareigybių... ir pinigų. Kručina ne vietoj prisiminė 50 tonų aukso, priskirtų KGB balansui, ir net pasižymėjo kalendoriuje, kad šį klausimą reikia išsiaiškinti. Pulkininku likęs Veselovskis nė kiek nenusiminė. Generolai, admirolai... Visa tai nugrimzta praeitin. Ateina nauji laikai.

Tiesiog per valandą Veselovskis sukūrė parodomąją sovietinių milijonierių šeimą, įtikinęs Kručiną „padovanoti" šiai šeimai 400 milijonų rublių partijos pinigų. Geras Veselovskio pažįstamas, buvęs MGS „Kaučuk" vyriausiasis technologas M. Chotimskis netikėtai tapo vadovu iškart keturių firmų: mažosios įmonės „Galaktik", ribotos

SSKP politinio biuro nariai Kremliaus rūmų scenoje.

Balsuoja SSKP CK politinio biuro nariai.

SSRS liaudies deputatas Arkadijus Volskis.

atsakomybės draugijos „Džobrus", firmos „Holding LTD" ir Maskvos municipalinės asociacijos. Jo žmona - M. Chotimskaja tapo „Galaktik" steigėja, o jos brolis V. Kravecas - „Džobrus" generaliniu direktoriumi. Kraveco žmona, šokėja, tapo ir vienos, ir antros firmų steigėja. Pačios didžiausios šeimoje firmos generaliniu direktoriumi tapo KGB papulkininkis Grebenščikovas, formaliai atleistas iš žinybos, bet ir toliau nešiojantis pistoletą ir tarnybinį pažymėjimą. Jo svarbiausias uždavinys buvo sekti, kad naujieji milijonieriai elgtųsi klusniai ir neiškrėstų ko nors netikėta.

Suprantama, firmos nieko negamino, o tik perpardavinėjo tualetinį vandenį ir alų, todėl pajamos buvo didžiulės. Veselovskis raportavo Kručinai: „Užmezgus ryšius su įvairiomis užsienio kompanijomis, atsirado galimybė spręsti ir rimtesnius ūkinius uždavinius. Konkrečiai - gauti finansinių kreditų iš privačių finansinių grupių (iki 100 milijardų dolerių per 10–12 metų)... Iš dalies šiais klausimais žodžiu ir raštu esu informavęs Pavlovą, Sitarianą, Znamenskį, Primakovą, Geraščenką ir (...) žodžiu šie asmenys formaliai pritarė..."

Visapusiškai aprobuotas pulkininko Veselovskio metodas buvo pradėtas taikyti visoje šalyje. Tik per kelis mėnesius pagal nelegalaus SSKP žvalgo metodą SSKP savo lėšomis organizavo 1453 bendras įmones su mišriu kapitalu, įdėjusi į komercines struktūras 14 milijardų rublių ir 5 milijardus dolerių. Bet ekonomistas Veselovskis niekada neužmiršo, kad jis - KGB pulkininkas. O jei ir būtų norėjęs užmiršti, jam jokiu būdu nebūtų leidę. Žvalgo pareigas jis „vykdė" ir brangiosios partijos Centro Komitete. Jo akyse partija nusimetė darbininkų klasės partijos įvaizdį, virsdama transnacionaliniu karteliu. Pulkininkui buvo skirta užduotis išgauti kuo daugiau partijos paslapčių, bet ar konspiracija CK buvo kur kas geresnė negu bet kurioje kitoje pasaulio žvalgyboje ir partija puikiai pamėtėdavo KGB dezinformaciją, arba Kručina paprasčiausiai perverbavo Veselovskį, nes jo pranešimai savo tiesioginio viršininko generolo Gruško (pakeitusio Bobkovą) vardu labai jau pasigailėtini, visiškai neverti tokio lygio profesionalo:

„Dirbdamas CK, išsiaiškinau svarbių... dalykų:
1. SSKP nuosavybė išmėtyta po įvairaus lygio organizacijas, ir tai neleisdavo greitai priimti sprendimų... CK RV neturėjo išsamaus vaizdo apie savo partijos reikalus...
2. Finansinės lėšos taip pat buvo išskaidytos, RV kontroliavo tik centrinį biudžetą, kurio deficitas 1991 metų viduryje siekė 500 milijonų rublių.
3. Dėl partijos valiutinių lėšų visiškai neaišku. Iš dalies jas kontroliavo CK vadovybė, kuri vykdė tarptautinę veiklą. Bet susidarė įspūdis, kad nei Dzasochovas, nei Falinas neturėjo tikslios informacijos šiuo klausimu. Daug ką slėpė senieji vadovai. Yra duomenų, kad kai kurias sąskaitas užsienyje kontroliavo Brutencas (Gorbačiovo patarėjas)".

Ypatinga Veselovskio užduotis buvo išsiniukštinėti detales apie vadinamąją mokslinę pramoninę sąjungą ir koncerną „Simako", kuriam SSKP CK vadovybė ir Kručina jautė kuo didžiausią palankumą. Partija įdėjo į sąjungą ir į koncerną didžiules lėšas, nes tai buvo nei daugiau, nei mažiau - garsusis KPK - karinis pramoninis kompleksas.

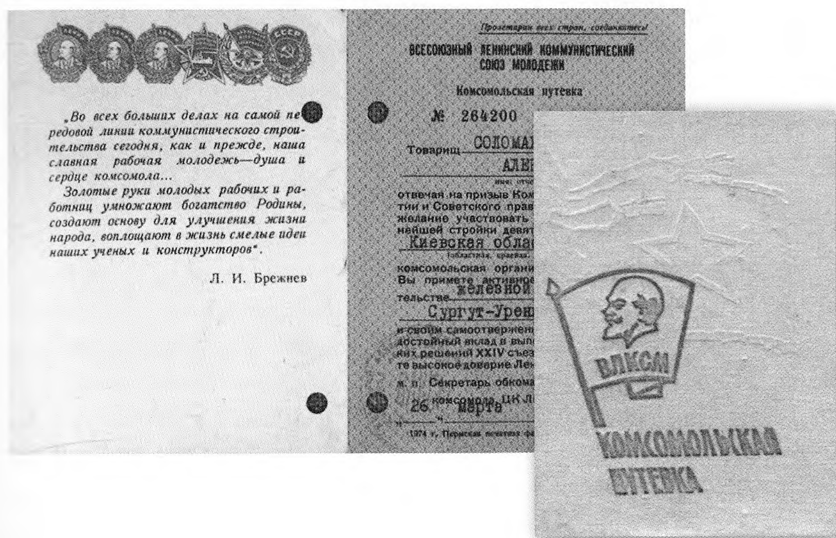
Ta sovietų pramonės šaka, kuri dar dirbo efektyviai gamindama įvairiausių rūšių ginklus. MPS ir koncernui „Simako" vadovavo SSKP CK narys Arkadijus Volskis. Buvęs smulkus partinio aparato valdininkas, jis kažkuo krito į akį Andropovui. Tas paskyrė jį savo padėjėju ir „paveldėjimo teise" perdavė Gorbačiovui. Dabar ir sąjunga, ir koncernas vertėsi labai tamsiais, bet didelio masto reikalais. Premjeru tapusio Pavlovo padedami jie prekiavo šalies karinėmis paslaptimis, ir jiems pavykdavo keisti rublius į dolerius pasakišku kursu – 1,8 rublio už dolerį. Jie prekiavo didelėmis ginklų ir karinės įrangos siuntomis, dalyvavo ir kitose labai abejotinose operacijose. Koncernas turėjo savo saugumo tarnybą, sudarytą iš į rezervą išstumtų KGB karininkų, nepraradusių tarnybinių pažymėjimų ir teisės nešiotis ginklą.

Apie visa tai Veselovskis pranešė ir Gruškai, ir pačiam Kriučkovui. Abu išklausė jį šaltai ir patarė „nesižavėti" globaliniais projektais, o atsidėti tik metodikų kūrimui. Po kelių dienų Volskis, pats atvykęs į SSKP CK reikalų valdybą, sukėlė Kručinai skandalą ir pareikalavo nedelsiant pašalinti „šnipą" Veselovskį iš partijos šventovės. Veselovskis suprato patekęs tarp dviejų ugnių: jo nepalaiko nei KGB vadovybė, nei CK vadovybė. Sovietų žvalgui neretas atvejis. Pulkininkas „užsikonservavo", labai pagrįstai būgštaudamas dėl savo gyvybės.

VLKJS (Komunistinio jaunimo sąjunga) suvažiavimas. 1978 m. Komjaunimas – sovietų politinė jaunimo organizacija.

Bet Veselovskio metodas tęsė savo „pergalingą žygį". Draugai iš Leningrado, kuriems visad knietėjo būti visos šalies avangarde, deramai įvertino pulkininko Veselovskio metodą. Komercinė karštligė apėmė srities komitetą, kai eksperimento tvarka nuo mokesčių buvo atleistos VLKJS komercinės struktūros. Kad neapsijuoktų prieš jaunesnįjį brolį – komjaunimą, partinio aparato darbuotojai pradėjo ieškoti savo kelių į komerciją. Paprasčiau

„Во всех больших делах на самой передовой линии коммунистического строительства сегодня, как и прежде, наша славная рабочая молодежь—душа и сердце комсомола...
Золотые руки молодых рабочих и работниц умножают богатство Родины, создают основу для улучшения жизни народа, воплощают в жизнь смелые идеи наших ученых и конструкторов".

Л. И. Брежнев

Пролетарии всех стран, соединяйтесь!
ВСЕСОЮЗНЫЙ ЛЕНИНСКИЙ КОММУНИСТИЧЕСКИЙ СОЮЗ МОЛОДЕЖИ
Комсомольская путевка
№ 264200

ВЛКСМ
КОМСОМОЛЬСКАЯ ПУТЕВКА

Komjaunuoliškas kelialapis į geležinkelio Surgutas – Urengojus tiesimą. Sovietų šalyje buvo reguliuojamos visos gyvenimo sritys. Vienas iš būdų įsisavinti naujas „žemes" – „komjaunuoliškas kelialapis".

Jurijaus Prokofjevo knyga „Kaip žudė partiją"... Pirmojo SSKP miesto komiteto sekretoriaus parodymai".

nė būti negalėjo. SSKP buvo galinga, įtakinga organizacija, ir daugelis ką tik susikūrusių firmų džiugiai puolė po jos sparneliu. Su Smolnio gyventojais buvo sudaromos sutartys solidžioms sumoms, o tie mainais garantuodavo firmoms „žalią šviesą" ten, kur visiems kitiems besąlygiškai degdavo „raudona". Ar buvo kalbama apie patalpų skyrimą, gerus užsakymus, apie bankų kreditus, mokesčių lengvatas, – visur srities komitetas greitai ir veiksmingai spręsdavo. Kad tik mokėtų pinigus ir dalytųsi pelnu. Kurdamas banką „Rosija", SSKP srities komitetas ir įtraukė kaip pajininkus savo klientus, tokius kaip GTS „Russkoje video" (net skyrė patalpas pačiame Smolnyje), draudimo bendrovę „Rus" ir politechnikos instituto prorektorių profesorių Šlepkovą. Steigiant banką, pagrindinę dalį į įstatinį fondą – 15 milijonų rublių – įnešė, suprantama, SSKP SK (savo 50 milijonų Kručina dar neatsiuntė). „Russkoje video", kuris turėjo įnešti 13 milijonų, reikiamos sumos nesugebėjo surinkti ir buvo priverstas pasiskolinti iš srities komiteto. Suprantama, todėl naujojo banko tarybos pirmininku tapo SSKP srities komiteto reikalų valdytojas Arkadijus Krutichinas.

Atrodė, viskas gerai, bet čia atsirado bankų įstatymas, kurį taip atkakliai stūmė Kručina, gerai įvaldęs pulkininko Veselovskio metodą. RSFSR bankų įstatymas reikalavo grąžinti pajaus įnašą SSKP srities komitetui. Prieš grąžinant srities komitetui 15 milijonų rublių, iš banko tarybos buvo pašalintas tarybos pirmininkas srities komiteto reikalų valdytojas Krutichinas. Tai natūralu ir suprantama: pinigai išeina, išeina ir jų skirstytojas.

Tuo pačiu metu į tarybą įtraukė ir pirmininku išrinko tarsi naują asmenį – kompanijos „Dynamic Transfer" valdybos pirmininko pavaduotoją A. Krutichiną. „Naujasis asmuo" atnešė į banką vietoj ankstesnių, „partinių" 15 milijonų, naujus – „nepartinius" 15 milijonų – kompanijos „Dynamic Transfer" pajų. Žaibiška banko tarybos pirmininko Krutichino transformacija iš SSKP SK reikalų valdytojo į verslininką įvyko tarsi burtininko lazdele mostelėjus, lygiai kaip ir 15 partijos milijonų išvertimas. O čia atėjo ir 50 milijonų iš Kručinos. Ir reikalai apskritai suklestėjo. Dalį lėšų perdavė bendrai Sovietų Sąjungos ir Belgijos įmonei „Dynamic Transfer" su juridiniu adresu politechnikos institute (kaip tik todėl profesorius Šlepkovas ir pateko į steigėjus). BĮ skyrė lėšų draudimo bendrovei „Rusj" įkurti, o verslininkas Krutichinas šios bendrovės lėšomis pradėjo reguliariai važinėti į Belgiją kurdamas naujas bendras įmones ir įnešdamas pajamas į įvairius bankus. Visos šios kompanijos siela buvo SSKP ideologas Viktoras Jefimovas, kuris po nesėkmingo mėginimo prasimušti į liaudies deputatus spjovė į politiką ir nusprendė atsidėti verslui.

Subtiliau, bet su didesniu užmoju veikė SSKP Maskvos miesto komitetas. Suprantama, patirties jis turėjo daugiau. Kokius darbus nuveikdavo dar Grišino laikais! Net patį Jelciną nutildė, kai šis sumanė miesto komitete įvesti partinę drausmę. Dabartinis MMK pirmasis sekretorius Jurijus Prokofjevas iš prigimties buvo tylus, bet protingas ir suktas žmogus. Tuo jis labai skyrėsi nuo savo leningradiečio kolegos Boriso Gidaspovo, kuris, nors ir buvo chemijos profesorius, bet veikė akiplėšiškai ir tiesmukai, kaip eilinis feldfebelis.

Prokofjevas veikė drauge su SSKP Maskvos srities komiteto pirmuoju sekretoriumi Balašovu. (Dėl tik SSKP žinomų priežasčių Leningrade aukštesnė instancija yra srities komitetas, o žemesnė – miesto komitetas. Maskvoje priešingai – miesto komitetas aukščiau už srities komitetą.)

Ir štai du toliaregiai SSKP Maskvos miesto ir srities komitetų pirmieji sekretoriai visiškai pagrįstai sukėlė aliarmą, kad netrukus visas teisėtai ir neteisėtai partijos užgyventas turtas bus nacionalizuotas. Jie nusiuntė raštą „aukštyn", kur suprantamai išdėstė būdą, kaip greitai ir patikimai suslėpti viską, ką galima. Viršuje drg. Prokofjevo ir Balašovo iniciatyvą deramai įvertino. SSKP CK reikalų valdytojas Kručina visiškai slapta direktyva pritarė idėjai sukurti „akcinę bendrovę", į kurios balansą bus perduoti pagrindiniai 116,6 milijono rublių vertės partinių organų fondai. O po keturių dienų CK sekretoriatas priėmė atitinkamą nutarimą.

Sovietų partijos ir valstybės veikėjas, Maskvos miesto pirmasis sekretorius J. Prokofjevas. Susikūrus GKČP, nors ir nepriklausė šiam komitetui, tačiau aktyviai dalyvavo jo veikloje.

„Visiškai slaptai.
Sovietų Sąjungos komunistų partijos
CK sekretoriato nutarimas
dėl drg. J. Prokofjevo ir B. Balašovo rašto

1. Sutikti (nubraukta: „išimties tvarka") su partijos Maskvos miesto ir srities komitetų pirmųjų sekretorių drg. J. Prokofjevo ir B. Balašovo siūlymu perduoti pagrindinius miesto ir srities partinių organizacijų fondus į šiems partiniams komitetams dalyvaujant kuriamos akcinės bendrovės balansą.
2. Įsidėmėti, kad 60 procentų nurodytos akcinės bendrovės akcijų priklausys SSKP partijos Maskvos miesto ir srities komitetams.
3. Už SSKP turtinių interesų ir teisių apsaugą sprendžiant akcinės bendrovės kūrimo ir funkcionavimo klausimus atsakingais paskirti drg. J. Prokofjevą ir B. Balašovą".

„Sąjungoje gyvensi – vilku staugsi!" Demonstruotojų Maskvoje plakatas. 1991 m.

Kad ir kaip gniaužė kvapą detektyviniai įvykiai SSKP sričių ir kraštų komitetuose, jų vis dėlto negalima nė lyginti su tuo, kas vyko partinės ir vyriausybinės piramidės viršuje, kur iš aukštybių

Mitingas Maskvoje, skirtas Lietuvai paremti.
„Šiandien Lietuva – ryt Rusija. Neleisim!!!". 1991 m.

buvo matyti viskas. Partija kariavo negailestingą karą už savo nuosavybę prieš galutinai suįžūlėjusią visuomenę, nuolatos kviesdamasi į pagalbą KGB specialiuosius dalinius, desantininkus, vidaus kariuomenę, o kai nuosavybė galutinai slydo iš rankų, ir tankus. Jau aidėjo šūviai Vilniuje ir Rygoje, kur į partijos nuosavybę kėsinosi ypač aktyviai. Bet dar blogesnės žinios plaukė iš pietinių respublikų. Ten į partijos nuosavybę lyg ir niekas nesikėsino, bet patys partinio aparato darbuotojai liovėsi mokėję duoklę Maskvai, klykė apie nacionalinę nepriklausomybę ir prisiekinėjo ne Leninu, bet Koranu.

Paskutiniai imperijos jėgų likučiai, besigrupuojantys apie KGB pirmininką Kriučkovą ir saujelę karinių ir partinių ortodoksų, karštligiškai mėgino užkirsti kelią jau visiškai akivaizdžiam komunizmo kaip ideologijos žlugimui, kad išsaugotų savo valdžią milžiniškoje imperijoje. Iš nevilties jie vėl prisiminė Sadamą Huseiną. Išvedus sovietų kariuomenę iš Afganistano, Irako ir Irano karas tapo nereikalingas ir nuslopo savaime. Abi šalys neteko maždaug po milijoną žmonių ir tuo labai didžiavosi. Huseinas nerado vietos, iš dyko buvimo tingiai keiksnojo Izraelį.

Jam rado darbo. Planas atrodė labai perspektyvus. Huseinas užpuola kaimyninį Kuveitą ir jį okupuoja. Grynai simbolinė Kuveito emyro gvardija, suprantama, negalės pasipriešinti milijoninei Sadamo kariuomenei, iki dantų ginkluotai naujausia sovietine technika ir turinčiai kone dešimties metų karo su Iranu patirtį. Huseinui atitenka turtingiausi Kuveito naftos laukai, o jis pats prijungiamas prie Irako kaip provincija.

Planas buvo grindžiamas tuo, kad Jungtinės Valstijos niekada nesusitaikys su tokiu tarptautiniu

S. Huseino bronzinės skulptūros netoli Bagdado.

plėšikavimu ir bus priverstos pradėti karą prieš Iraką, nes to nepadariusios visiškai praras pasaulinės valstybės autoritetą. O jei padarys, įklimps, kaip ir Vietname, į ilgą ir kruviną karą. Kadangi SSRS su Iraku sieja draugystės sutartis, Jungtinėms Valstijoms nuo šiol teks dėkoti ne už nuoseklų „demokratinių reformų" įgyvendinimą Sovietų Sąjungoje, o už tai, kad SSRS laikosi neutraliteto. Tai iškart susilpnins Vakarų ekonominį ir finansinį spaudimą Sovietų Sąjungai ir leis užgniaužti Gorbačiovo reformas.

Huseinas mielai sutiko. Jis pats seniai gviešėsi nesuskaičiuojamų Kuveito ir Saudo Arabijos turtų. Aptaręs moralinę SSRS paramą ir savo asmeninį 2 milijardų dolerių honorarą, Huseinas įsakė savo kariuomenei okupuoti Kuveitą, ir tai buvo padaryta per 30 valandų be jokių nuostolių. Kaip ir tikėtasi, JAV nedelsdamos pradėjo siųsti savo kariuomenę į Saudo Arabiją, kurios persigandęs karalius pats paprašė Vašingtoną gelbėti. Prisidengusi Sadamu Huseinu, partija išlindo iš apkasų ir pamėgino susigrąžinti šalyje buvusią valdžią ir galybę. Tačiau tai vyko per patį derybų dėl naujų kreditų, kurias JAV ir Europoje vedė Gorbačiovas bei Ševardnadzė, įkarštį. Abu nedelsdami pasmerkė Kuveito okupavimą ir įstūmė Huseiną į visiškai kvailą padėtį.

Ortodoksai spaudė Gorbačiovą ir kėlė jam skandalus spaudoje ir Aukščiausiojoj taryboje, net organizavo demonstracijas su Sadamo Huseino portretais. Buvo daroma viskas, siekiant atsiriboti nuo JAV ir Vakarų, pamėginti pasukti nevaldomą sovietų laivą senu Lenino ir Stalino kursu. Bet didis politikas Gorbačiovas – tikrai unikalus reiškinys visuotinės suirutės ir degradacijos sąlygomis – gerokai iškilęs virš beveidės klykiančių (nes jautė savo pražūtį) partinių ortodoksų minios, išmoko puikiai manevruoti vidutinybių vandenyne, valdydamas jį štormais ir štiliais savo nuožiūra. Drąsiai manevruodamas, jis kiekvienu savo žingsniu triuškina gimusią negyvą sistemą, vesdamas nomenklatūrą iš mirtinos aklavietės, į kurią ją buvo įstūmę jo nevykėliai pirmtakai. Ir dauguma atvejų nomenklatūra paskutinį generalinį sekretorių laikė savo gelbėtoju, rėmė Gorbačiovo ekvilibristiką ir stūmė nieko nesuprantančius ortodoksus į istorijos sąvartyną.

„Perestroiką" propaguojantis ženklelis.

Amerikiečių sunaikinti diktatoriaus S. Huseino tankai Irake.

Tų įvykių sūkuryje neišlaikė net Ševardnadzė, efektingai atsistatydinęs tiesiai iš suvažiavimo tribūnos. Jis numatė būsimąjį SSRS subyrėjimą, ir žlungančios valstybės užsienio reikalų ministro postas jo jau netenkino. Mintimis jis jau buvo gimtojoje Gruzijoje. O amerikiečiai sutriuškino „draugo" Huseino kariuomenę taip greitai ir ryžtingai, kad niekas Maskvoje iš karto negalėjo suprasti, kas įvyko. Mūšiuose užgrūdinti Irako kareiviai tūkstančiais pasiduodavo į nelaisvę, Kuveitas buvo išlaisvintas per parą, Amerikos tankams buvo atviras kelias į Bagdadą. Bet svarbiausia buvo ne tai. JAV pademonstravo tokias naujos kartos ginklų sistemas, tokius naujus elektroninio karo būdus, tokį ginkluotųjų pajėgų įvairių rūšių koordinavimą, kokį sovietiniai generolai ir karinis pramoninis kompleksas galėjo tik susapnuoti.

Vašingtonas aiškiai leido suprasti, kad be ekonominio ir finansinio puolimo priemonių jis gali paremti dolerį ir suprantamesnėmis sovietinei mąstysenai priemonėmis. Didysis ekonominio viešpatavimo pasaulyje planas įžengė į lemiamą fazę, demonstruodamas savo plieninius raumenis. Žlugus planui įtraukti Jungtines Valstijas į ilgą karą, visą antigorbačiovišką opoziciją, kurią krūvon suplakė šalyje ir pasaulyje vykstantys procesai, ištiko šokas.

Kol opozicija buvo tokios būklės, RSFSR prezidentu tapo Borisas Jelcinas, kurio sėkmę lėmė pažadas departizuoti visas Rusijos valstybines struktūras ir kuris tesėjo savo pažadą išleisdamas specialų įsaką dėl departizavimo. Tuo pačiu metu Gorbačiovas sukūrė Visos kariuomenės partinį komitetą, įsakęs Kručinai pervesti į naujojo partijos monstro sąskaitą 600 milijonų rublių. Tik būsimieji istorikai deramai sugebės įvertinti įžvalgumą ir šaltakraujiškumą šio genialaus politiko, kuris išdygo SSRS tarsi baravykas tarp šungrybių.

Kručina jau neaprėpė tų darbų, kuriuos jam dar reikėjo nuveikti. Iš dimisijos į pagalbą buvo iškviestas jo pirmtakas 80-metis Georgijus Pavlovas (nepainiokite su ministru pirmininku Valentinu Pavlovu), kurio milžiniška patirtis ir beribis, nepaisant amžiaus, darbštumas leido operatyviau spręsti aibę problemų.

„Visiškai slaptai.
1991 06 28
Direktyva. SSKP CK R V

... Ekspertų komisija SSKP priklausantiems objektams, esantiems SSKP CK Reikalų valdybos žinioje įvertinti, išanalizavo teisinius dokumentus, didelių Reikalų valdybos administracinių, gydymo ir gamybos kompleksų (įskaitant SSKP CK aparato gydyklas, užmiesčio ūkius, viešbučius, administracinius pastatus, transportą, buitinio aptarnavimo įmones, sandėlius, kurių bendra vertė 778 milijonai 749 tūkstančiai 500 rublių, taip pat SSKP CK leidyklos objektų: „Pravdos", „Panoramos", „Politizdat", spaustuvės „Krasnyj proletarij" (įskaitant pastatus, statinius, mašinas, įrenginius ir kitokius pagrindinius fondus), kurių bendra vertė 393 milijonai 400 tūkstančių rublių, centrinių partinių įstaigų objektų: Visuomenės mokslų akademijos, Šiuolaikinių visuomenės problemų instituto, Socializmo

istorijos ir teorijos instituto, V. Lenino muziejaus su valstybiniu istoriniu draustiniu „Gorki Leninskije", kurių bendra vertė 124 milijonai 691 tūkstantis rublių. Iš viso ekspertai įvertino 60 kompleksų, kurių bendra balansinė vertė 1 milijardas 296 milijonai 841 tūkstantis rublių.

... Tačiau kai kuriems objektams nepavyko įforminti teisinių dokumentų. Pavyzdžiui, nėra nutarimo skirti žemės sklypus poilsio namams „Nagomoje" ir vasarnamių gyvenvietei „Schodnia". Nebuvo išduota valstybinių aktų dėl teisės naudotis žeme poilsio namams „Oziora", pensionui „Činara", vasarnamių skyriui „Mischor". SSKP CK Reikalų valdyba imasi papildomų priemonių, kad trūkstami dokumentai būtų įforminti, tačiau vietų liaudies deputatų tarybos, kurių kompetencija nagrinėti tokius klausimus, ne visada laikosi konstruktyvių pozicijų.

... Papildomoms garantijoms sukurti, išvengti galimų pretenzijų dėl partijos objektų, manome, būtų tikslinga įgyvendinti šias priemones. SSKP CK Reikalų valdybos objektuose (įmonėse, gydyklose, užmiesčio ūkiuose ir kt.), kurių yra visi būtini dokumentai, patvirtinantys SSKP nuosavybės teisę, vykdyti ūkinę veiklą vadovaujantis SSRS įstatymu „Dėl įmonių SSRS"... Kai kurių ūkių pagrindu organizuoti ribotos atsakomybės bendroves, akcines bendroves. Kurti bendras įmones įtraukiant sovietinius ir užsienio juridinius asmenis. SSKP CK Reikalų valdybos administracinės, gamybinės ir gydymo paskirties objektus, kuriems trūksta būtinų teisinių dokumentų, visiškai patvirtinančių jų priklausymą SSKP nuosavybės teise, ilgalaikės nuomos pagrindu perduoti patikimiems sovietiniams ir užsienio partneriams... SSKP CK reikalų valdytojas N. Kručina".

Rusijos pirmasis prezidentas B. Jelcinas. 1991 m. rugpjūtis.

Reikėjo pagalvoti ir apie SSKP pinigus. SSKP, suprantama, apskritai visus šalies pinigus laikė savo nuosavybe ir elgėsi su jais atitinkamai. Kručina jau įtraukė į glaudų bendradarbiavimą SSRS finansų ministeriją su naujuoju ministru Orlovu priešakyje. Finansų ministerijos padedama, SSKP faktiškai tapo savininke didžiulio „Avtobank", persiuntė į jo sąskaitą 1 milijardą rublių. „Avtobank" valdybos pirmininke tapo N. Rajevskaja – finansų ministro pirmojo pavaduotojo V. Rajevskio žmona. Globojamas „Avtobank" tiesiog maudėsi didžiuliuose pelnuose. SSRS finansų ministerijos vyriausiosios biudžeto valdybos viršininkas V. Barčiukas (dabar Rusijos ekonomikos ir finansų ministro

SSRS pašto ženklas, skirtas laikraščio „Pravda" 70-osioms metinėms.

pirmasis pavaduotojas) partiniam „Avtobank" padovanojo neregėtą lobį: suteikė teisę išreikalauti skolas iš valstybės įmonių – o tai kiekvieno bankininko slapta svajonė. (Dabar tas pats V. Barčiukas yra vienas iš tardymo komisijos, kuri mėgina išsiaiškinti, kaipgi tai galėjo įvykti, pirmininkų). Bet „Avtobank" buvo lašas jūroje. Kručina atidžiai peržiūrėjo slaptą sąrašą SSKP priklausančių arba nuo jos priklausomų bankų, į kuriuos karštligiškai buvo kišami partijos pinigai:

1. „Avtobank" – 1 milijardas rublių su 7 proc. metinių palūkanų.
2. SSRS profsąjungų bankas – 500 milijonų rublių su 4,5 proc. palūkanų.
3. „Tokobank" – 150 milijonų rublių su 7 proc. + 70 milijonų pajinio įnašo.
4. Jaunimo komercinis bankas – 275 milijonai rublių su 9 proc. palūkanų.
5. „Unikombank" – 500 milijonų rublių su 10 proc. palūkanų.
6. „Časprombank" – 30 milijonų rublių su 7 proc. palūkanų.
7. „Stankinbank" – 50 milijonų rublių su 10 proc. palūkanų.
8. Bankas „Rosija" (per SSKP Leningrado srities komitetą) – 50 milijonų rublių su 6 proc. palūkanų.
9. „Glavmoststrojbank" – 90 milijonų rublių su 10 proc. palūkanų.
10. „Kazkompartbank" (per Kazachstano komunistų partijos CK) – 100 milijonų rublių su 10 proc. palūkanų.
11. Sovietinis mažų įmonių plėtimo ir rėmimo fondas – 40 milijonų rublių su 10 proc. palūkanų.
12. Eksperimentinis susivienijimas „Logos" – 40 milijonų rublių su 15 proc. palūkanų.
13. Gamybinė prekybos įmonė „Šiva" – 5 milijonai rublių.
14. Sąjunginė naujų ūkinių formų ir socialinių iniciatyvų asociacija – 60 milijonų rublių su 10 proc. palūkanų.
15. Korporacija „Sojuz-V" – 200 milijonų rublių su 6 proc. palūkanų.
16. Mažoji įmonė „Galaktik" – 250 milijonų rublių su 12 proc. palūkanų.
17. Trojicko inovacinių ir termobranduolinių tyrimų institutas (per MĮ „Galaktik") – 50 milijonų rublių.
18. Ribotos atsakomybės bendrovė „Džobrus" – 50 milijonų rublių su 6 proc. palūkanų.
19. Gamybinė komercinė firma „Holding LTD" – 50 milijonų rublių su 6 proc. palūkanų.
20. Maskvos municipalinė organizacija – 50 milijonų rublių su 6 proc. palūkanų.
21. Rusijos kūrybinis susivienijimas „Otečestvo" – 1,125 milijono rublių (kino filmui sukurti) – 25 proc. pelno iš nuomos.
22. KS „Očiag"– 10 milijonų rublių (kino filmui sukurti) – 25 proc. pelno.
Iš viso: 3 milijardai 634 milijonai 125 tūkstančiai rublių. Tai pagal pirmąjį sąrašą. Toliau: rejestras Nr. 2, Nr. 2A, Nr. 2A-6, Nr. 3-B...

„Geriau raudonas nei žydras" – KPRF (Rusijos federacijos komunistų partijos) plakatas.

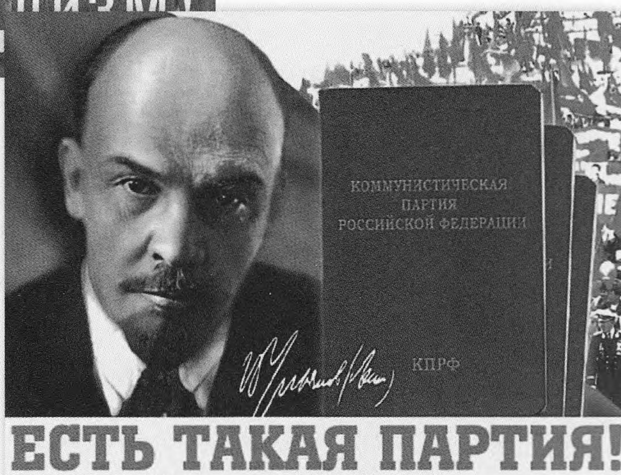
Galva tinsta nuo milijardų ir milijonų. Bet ir tai dar ne viskas.

Kaip jau buvo minėta, SSKP sendama pagimdė pavainikį – Rusijos komunistų partiją. O vaikas, kaip žinoma, reikalauja išlaidų, ypač jei jis gimė alkanas ir godus.

Rusijos komunistų šiuolaikiniai plakatai. „Rusija, darbas, liaudies valdžia – socializmas! Kapitalizmas – savižudybė Rusijai!"

RKP reikalų valdytojas Igoris Golovkovas, greitai perpratęs savo gudrios motušės metodiką, dar 1991 metų vasarį pateikė slaptą pranešimą: „Dėl siūlymų pagrindinėms RSFSR komunistų partijos CK gamybinės ūkinės veiklos kryptims". Remdamasis įstatymu „Dėl RSFSR bankų", draudžiančiu visuomeninėms organizacijoms steigti bankus, Golovkovas mokė savo kolegas: „... būtina ieškoti steigėjų. Jie gali būti RSFSR komunistų partijos įmonės ir įstaigos". Ir kad pasipylė, tai pasipylė:

„Yra tokia partija! V. Uljanovas (Leninas). Rusijos Federacijos komunistų partija. KPRF". Rusijos federacijos komunistų partijos plakatas.

„... Vietose pastaruoju metu partiniai komitetai pasirašo daugiau ūkinių sutarčių, papildančių biudžeto pajamų dalį: pastatų, transporto, kitokio partinio turto nuomos. Įregistruota ūkinių organizacijų, kurias įsteigė arba kurių dalininkai yra partijos komitetai... Leningrado Primorės rajone suorganizuotas ūkiskaitinis sociologijos centras, įsikūręs rajono komiteto pastate. Centras atlieka sociologinius tyrimus rajono gyventojų interesais ir dalį pelno persiunčia RKP ir SSKP RK... Gauta daug siūlymų, tarp jų ir iš užsienio firmų, kurti bendras ESM, vienkartinių medicinos švirkštų, teleprodukcijos, statybos medžiagų ir kitų gaminių gamyklas, taip pat plėsti užsienio prekybą, turizmą, statyti viešbučius ir t. t. Kad būtų išspręsti visi šie iškylantys organizaciniai, techniniai ir ekonominiai klausimai, manytume, būtina ūkiskaitiniu pagrindu steigti prie CK Reikalų valdybos biurą, kuris galėtų funkcionuoti kaip centrinė komercijos birža (...)".

Jauna ir klestinti RKP pasirodė esanti vislі. Pirmiausia apdovanojo visuomenę savo pirmagimiu – Žirinovskio liberalų demokratų partija. Naujosios partijos gimimo metrikuose sakoma:

„RSFSR KP CK Reikalų valdyba, veikianti nuostatų dėl gamybinės ir finansinės veiklos pagrindu, CK reikalų valdytojo drg. Golovkovo asmenyje (iš vienos pusės) ir firmos „Zavidija" firmos prezidento drg. Andrejaus Zavidijos asmenyje, toliau vadinama „Firma" (iš kitos pusės), pasirašė sutartį, kad: Valdyba laikinai perduoda „Firmai" laisvas lėšas (neprocentinis kreditas) – 3 (tris) milijonus rublių".

Nesuspėjo nudžiūti rašalas nuo tos sutarties, kaip susibūrė Žirinovskio partija. Jis bemat iškėlė save kandidatu į Rusijos prezidentus, o viceprezidentu išrinko Andrejų Zavidiją, sutartyje vadinamą „Firma"...

Taip pat buvo sukurta Rusijos nacionalpatriotų darbininkų partija: „RSFSR KP CK Reikalų valdyba (...) valdytojo I. Golovkovo asmenyje ir Valstybės eksperimentinis mokslinis techninis gamybinis centras „Kirtel", veikiantis įstatų pagrindu generalinio direktoriaus A. Vankovičiaus asmenyje (...) pasirašė šią sutartį: Valdyba laikinai perduoda centrui laisvas lėšas – tris milijonus rublių tikslams, išdėstytiems protokole (...). Ši sutartis galioja tik su sąlyga, kad bus laikomasi konfidencialaus protokolo–susitarimo Nr. 2".

V. Žirinovskis (V. Eidelštein). Rusų liberaldemokratų partijos įkūrėjas ir lyderis, 2000-2011 metais Rusijos valstybės dūmos pirmininko pirmasis pavaduotojas.

Leisdama kurtis nacionalistinėms ir profašistinėms grupuotėms, Rusijos komunistų partija vis dėlto liko komunistinės nomenklatūros partija, t. y. daugiausia mąstė apie savo vadovybės gerovę. Tuo laiku šalį jau smaugė talonų sistema – faktiškai visoms produktų rūšims buvo įvestos kortelės, kaip karo metais. Kol kas maitinama savo senos motinos, SSKP specialių parduotuvių, RKP energingai kūrė savo specialiąsias parduotuves, plėsdama Nomenklatūrijos sienas.

„RSFSR KP CK Reikalų valdyba, toliau vadinama „Valdyba", reikalų valdytojo Igorio Golovkovo, veikiančio nuostatų pagrindu, asmenyje (iš vienos pusės) ir Kuncevo rajono tarybos vykdomojo komiteto prekybos ir pramonės asociacija „Luč" (...) pasirašė šią sutartį: (...) Valdyba suteikia Asociacijai neprocentinę paskolą – 500 tūkstančių rublių (...). Asociacija naudoja šias lėšas prekybos ir buities patalpoms remontuoti, parduotuvėms, kuriose bus aptarnaujami RSFSR KP CK aparato ir valdybos darbuotojai. Asociacija įsipareigoja trejus metus kiekvieną savaitę aprūpinti 400 (keturis šimtus) RSFSR KP CK aparato darbuotojų maisto prekėmis, tarp jų ir tiekiamomis bendros įmonės „Mongrifles", taip pat pramoninėmis prekėmis vieną kartą per tris mėnesius (...)"

Su pasitenkinimu stebėdama, kaip greitai vyriškėja jos naujagimis, SSKP neužmiršo ir savo įvaikių: Rytų Europos komunistų partijų, kurios, netekusios valdžios ir turto, pasislėpė už naujų socialistinių ir socialdemokratinių iškabų, stačia galva pasinerdamos į komerciją. Ir jos buvo nieko prieš gauti iš SSKP dolerių, kad su abipuse nauda įdėtų juos į savo bendras įmones, slapta kuriamas Vakaruose. Į Varšuvą pasidalyti patirtimi buvo

Reklaminiai „Inturisto" plakatai. 1929 m. įkurta SSRS turizmo firma „Inturistas". SSRS tai buvo monopolinė, visada kontroliuojama specialiųjų tarnybų įmonė. Pilnas atvirosios akcinės bendrovės pavadinimas – „Užsienio turizmo ir investicijų ekonominė bendrovė „Inturistas".

komandiruotas Kručinos pavaduotojas A. Pospevalovas, kuris grįžęs ataskaitoje rašė: „Be naudojimosi įstatymų nuostatais, leidžiančiais kai kuriose šalyse turėti savų partinių įmonių, prioritetinė reikšmė teikiama struktūroms, formaliai nesusijusioms su partija, kurti. Šiais tikslais partijos lėšomis aktyviai steigiamos privačios firmos, pritraukiamas užsienio kapitalas, daugiausia vartojamos tokios organizavimo formos kaip akcinė bendrovė, fondas, ribotos atsakomybės bendrovė. Jos sumažina galimybę konfiskuoti nuosavybę politiniais sumetimais".

Rytų Europos komunistų partijos buvo ne mažiau gudrios nei jų Maskvos patronai, tradiciškai palaikė lankstesnius ryšius su įvairiomis smulkiomis kaimyninių kapitalistinių šalių firmomis. Ir nauda iš jų galėjo būti didelė. Nikolajus Kručina greitai surašė dokumentą „Dėl SSKP bendradarbiavimo su kairiosiomis Vidurio ir Rytų Europos šalių partijomis gamybinės ūkinės veiklos klausimais".

Nedelsiant pasirodė SSKP CK sekretoriato nutarimas:

„... Leisti SSKP CK Reikalų valdybai nustatyta tvarka dalyvauti kuriant bendras su Vidurio ir Rytų Europos šalių kairiosiomis partijomis ūkines struktūras užsienyje, turint galvoje, kad steigėjos iš SSRS pusės bus SSKP CK Reikalų valdybai pavaldžios įmonės, esančios juridiniais asmenimis (...). Pritarti SDDP vadovybei ir sukurti Lenkijoje bendrą SSRS ir Lenkijos firmą, kurios specializacija – prekybinės tarpininkavimo operacijos, taip pat pasienio prekyba, užsienio turizmo plėtojimas, konsultacinių, marketingo ir kitokių paslaugų teikimas... Garantuoti SSKP CK Reikalų valdybos dalyvavimo ūkinėje veikloje užsienyje finansavimą, taip pat kuriant bendras įmones, per broliškų šalių partijų firmas realizavus už rublius įgytas prekes ir paslaugas.

(...) Skirti Lenkijos Respublikos socialdemokratijai 1991 metais kaip pagalbą 30 kelialapių į SSKP CK Reikalų valdybos sanatorijas ir poilsio namus, suteikiant teisę realizuoti juos komerciniais pagrindais tarp savo narių arba per solidžias Vakarų turistines kompanijas (...)".

Turizmo verslas, kaip žinoma, pats pelningiausias pasaulyje, ir SSKP, valdydama didžiulį skaičių pirmos klasės viešbučių, poilsio namų, kempingų ir sanatorijų geriausiose šalies kurortinėse zonose, karštligiškai perdavinėjo juos fiktyvioms akcinėms bendrovėms už balansinę vertę, kuri buvo maždaug 10 kartų mažesnė už realiąją. Šis procesas pradėtas

Pilietinis karas Angoloje. Sudaužytas sovietų tankas T-64.

nuo partijos viešbučių industrijos flagmano – didingo SSKP CK viešbučio „Oktiabrskaja". Šiam tikslui 1991 metų balandžio 17 d. SSKP CK reikalų valdyba ir Amerikos firma „Kenguru" (faktiškai fiktyvi organizacija, sukurta JAV komunistų partijos) įsteigė bendrą įmonę „Arbat". SSKP CK vardu steigėju tapo viešbučių kompleksas „Oktiabrskij", neturėjęs juridinio asmens statuso. Atsakingas už operaciją buvo Kručinos pavaduotojas V. Leščinskis. Viešbučių kompleksas buvo įkainotas pagal balansinę vertę 3 milijonais 450 tūkstančių 419 rublių ir už šią sumą perduotas bendrai įmonei „Arbatais", nors reali komplekso vertė (naudingasis plotas 5700 kv. m) – 25 milijonai dolerių.

Lygiu žemiau nesutramdomasis SSKP CK Leningrado srities komiteto reikalų valdytojas (jis ir Belgijos verslininkas) Arkadijus Krutichinas, gavęs Kručinos direktyvinius dokumentus, nedelsiant pasiekė, kad Leningrade būtų registruota privati ribotos atsakomybės kompanija „Risemeradge Limited". Jai priklausė firmos „Rosbry International" ir „Ascherly International".

Praėjus vos 10 dienų, trečiuoju naujosios bendrovės akcininku tapo SSKP CK Reikalų valdyba, kaip pirmąjį įnašą pasiūliusi vieną iš savo viešbučių – ištaigingąjį „Merkurijų" Taurijos aikštėje. Po trijų mėnesių – 1991 metų birželį – Leningrado srities komitetas nutarė įdėti į „Risemeradge Limited" savo antrąjį viešbutį „Smolninskaja", taip pat srities komiteto garažą ir rezidenciją Kamenojės saloje. Bendra pastatų, statinių, įrenginių ir inventoriaus balansinė vertė sudarė 13,5 milijono rublių. Reali vertė buvo 10 kartų didesnė ir doleriais.

„Aukščiau" reikalai klostėsi dar aktyviau. SSKP CK tarptautinis skyrius davė nurodymą ministrui pirmininkui Pavlovui ir užsienio reikalų ministrui Besmertnychui būsimosiose derybose su Angolos užsienio reikalų ministru Van Dunemu imtis tam tikrų priemonių, kad sustiprintų savo įtaką šiame regione. Slaptos instrukcijos esmė buvo tokia: nuo tada, kai Angoloje ir kaimyniniame Mozambike į valdžią atėjo komunistai, abi šalys kariavo nesibaigiančius karus su kaimynais ir vidaus opozicija, įsiskolino SSRS už ginklų tiekimus atitinkamai 9 ir 3,7 milijardo dolerių, neturėdamos jokių galimybių kada nors atsiskaityti. Bet ir vienoje, ir kitoje šalyje dar kolonijiniais laikais portugalai pastatė ištaigingų viešbučių su vaizdu į Atlanto ir Indijos vandenynus. Vyriausybės atstovai gavo nurodymą pareikalauti minėtų viešbučių skolai padengti ir priskirti juos partijos nuosavybėn...

SSKP CK tarptautinis skyrius ir SSKP CK Reikalų valdyba buvo pačios galingiausios nusikalstamos organizacijos istorijoje. Jos vertėsi viskuo: nuo

milijardinių sandorių iki trivialių žmogžudysčių. Padirbinėjo banknotus, pasus, antspaudus, čekių knygeles, sertifikatus, dirigavo teroristinėms ir nusikalstamoms organizacijoms užsienyje, kurstė karus ir etninius konfliktus, palaikė ryšius su visomis mafijos pasaulio organizacijomis. Istorikams, jei jie kada nors bus prileisti prie šių komunistinių struktūrų slaptų archyvų, prireiks ne mažiau kaip 500 metų, kad papasakotų apstulbusiam pasauliui apie tai, kas vyko Senojoje aikštėje.

Kad įgyvendintų savo įžūlius planus, SSKP CK TS ir RV rėmėsi ne tik KGB ir VŽV, buvo dalykų, kurių ir joms nederėjo žinoti. Reikalų valdybos žinioje buvo speciali operatyvinė grupė, neturinti specialaus pavadinimo ir kol kas sąlyginai vadinama „specialiuoju padaliniu „Zet". Ši grupė turėjo keleriopai daugiau teisių ir įgaliojimų negu KGB. Ją kadaise sukūrė dar Leninas kovai su CK ir aparatu. Stalinas ją sustiprino, būtent šį padalinį padarė savo asmeninės valdžios įrankiu. Būtent ši specialioji grupė turėjo teisę įsiveržti į bet kurio nomenklatūrininko kabinetą ir, užspaudusi jam nosį replėmis, reikalauti atvirai papasakoti apie savo nusikaltimus. Net saugumo ministrai niekada nebuvo tikri, kad jų bet kurią akimirką neišvilks su antrankiais į kiemą ir nesušaudys. Ir, kaip parodė istorija, buvo visiškai teisūs. Dabar „specialusis padalinys „Zet" vertėsi palyginti taikiu užsiėmimu: vežė iš šalies aukso atsargas, nes plepiams iš KGB to absoliučiai nebuvo galima patikėti...

Bet ir KGB nesėdėjo be darbo, nors Kriučkovas labai neigiamai žiūrėjo į viską, kas vyksta. Jis gerai atsiminė, kaip jo velionis šefas ir geradarys Jurijus Andropovas, draskomas kūrybinių kančių, mėgino sugalvoti naują mirtiną etiketę, kuri pakeistų šiek tiek pasenusią ir susikompromitavusią sąvoką „liaudies priešas". Ir taip, kad ir ją būtų galima užkabinti kam nori – nuo valytojos iki maršalo. Ir sugalvojo: „Vakarų įtakos agentas". Išėjo ilgoka, todėl pagalvojęs nutarė žodį „Vakarų" išmesti ir palikti tik „įtakos agentas" arba ĮA (rus. AV – „agent vlijanija"). Šią abreviatūrą buvo nurodyta rašyti įskaitos kortelėse ir baudžiamosiose bylose. Išėjo genialiai.

Įtakos agentas. Įtakos agentų žmonos (ĮAŽ), įtakos agentų šeimos nariai (ĮAŠN), įtakos agentų vaikai (ĮAV), padedantys įtakos agentams (PĮA). (Pamenate Leniną: padedantys ir galintys padėti – ir vienus, ir antrus šaudyti).

Tokiomis priemonėmis velionis Andropovas ketino kautis su dolerio puolimu, bet nespėjo. O Kriučkovas, matydamas, kad visa šalis virto milžinišku „įtakos agentu", šiek tiek pavėluotai mėgino įdiegti

Mozambiko herbas.
Herbe – automatas AK-74.

Pirmasis Mozambiko prezidentas
Samora Mašelas (*Samora Marses Machel*).

KGB generolas visuomenės veikėjas A. Sterligovas ir O. Paščenka Krasnojarske. 1992 m.

novatorišką terminą į žmonių sąmonę, bet nerado paramos net tarp savo valdinių. Pačioje Lubiankoje priviso „įtakos agentų" daugiau, negu jų buvo Niujorko biržoje. Nekalbant jau apie tai, kad visa aukščiausioji ir vidurinė KGB vadovybė jau seniai žiūrėjo į sovietinius rublius su pasišlykštėjimu, gaudama algą valiuta, ištisi skyriai net ne ateidavo, o įsibraudavo į rinką, triuškindami konkurentus ir nelabai rūpindamiesi, kaip suteikti savo veiksmams bent teisėtumo regimybę.

Bet kuris žmogus arba žmonių grupė, jei tik mėgino organizuoti kooperatyvą, mažąją arba, Dieve sergėk, bendrą įmonę, neturinčią partinio stogo, tuoj būdavo persekiojami, uždaromi, savininkai suimami, sužlugdomi, turtas konfiskuojamas, kiti savininkai reketuojami, paprasčiausiai apiplėšiami su tuo neblėstančiu revoliuciniu azartu kaip ir 1918 metais. Net Rusijos ministro pirmininko pavaduotojo Filšino mėginimą atlikti teisėtą „transferą", pakeitus 140 milijardų Rusijos rublių į prekes gyventojams, KGB triukšmingai sužlugdė, sukėlęs skandalą. Sandoriui sudaryti Rusijos vyriausybei buvo pakištas anglas Kolinas Gibinsas, savo tėvynėje gerai žinomas kaip sovietų šnipas. Kadaise jis keturis kartus buvo suimtas už mėginimą perduoti SSRS naujausią karinę technologiją. Ir nors tai buvo aišku nuo pat provokacijos pradžios, užgesinti skandalo nepavyko. Filšinas – Rusijos ministro pirmininko pavaduotojas, buvo priverstas atsistatydinti. Sandoris sužlugo. O kai kažką panašaus pamėgino padaryti privatus verslininkas Artiomas Ataljancas, jį be jokių kalbų įkišo į kalėjimą. (Nuo 1986 iki 1991 metų kalėjiman buvo uždaryti 172 tūkstančiai verslininkų, keliančių grėsmę SSKP kaip konkurentai. Dauguma iš jų kalinami iki šiol.)

KGB jau buvo sukurta nauja „ekonomikos apsaugos" gynimo valdyba, kurioje buvo „Naujų ekonominių struktūrų" skyrius, vadovaujamas generolo Aleksandro Sterligovo. Dirbdamas pagal senas GPU laikų, kai buvo smaugiamas NEP'as, metodikas, skyrius tiesiogine žodžio prasme išmušdavo sielą iš kiekvieno verslininko, mėginančio ne per partijos struktūras pradėti bent šiokį tokį verslą.

Ypač garsūs skandalai įsiplieskė dėl pirmojo legalaus sovietų milijonieriaus Artiomo Tarasovo. Būdamas komunistas, Tarasovas kartą sumokėjo 90 tūkstančių rublių partinį mokestį, o tai reiškė, kad jo asmeninės pajamos – milijonas rublių. KGB medžiojo Tarasovą kaip pasiutusį vilką, nepaisydamas, kad jis turėjo neliečiamumo statusą kaip SSRS liaudies deputatas. KGB įsiveržbeing į jo kontoras, darė viešas ir neviešas kratas, areštuodavo sąskaitas, konfiskuodavo prekes, anuliuodavo sandorius.

Galiausiai Artiomui Tarasovui buvo iškelta baudžiamoji byla už „SSRS prezidento garbės ir orumo įžeidimą", nes jis kažkokiame interviu apkaltino Gorbačiovą mėginus parduoti japonams dalį Kurilų salų už 200 milijardų dolerių. Ar tai buvo Gorbačiovo šmeižtas, ar valstybės paslapties išdavimas, taip ir nežinia, bet prie Artiomo Tarasovo pjudymo prisidėjo ir SSRS prokuratūra su pačiu generaliniu prokuroru Trubinu priešakyje. Jis pareikalavo atimti iš Tarasovo deputato neliečiamumo statusą ir uždaryti jį į kalėjimą. Tuo pačiu metu šmėkštelėjo pranešimas, kad Artiomas Tarasovas perdavė tris milijonus rublių biržai „Alisa", kuriai vadovavo 23 metų Germanas Sterligovas – generolo Sterligovo sūnėnas. Dar neseniai buvęs MVU studentas, Germanas buvo tardomas kaip įtariamas padegęs kažkokį kooperatinį kioskelį, nepanorėjusį mokėti jam duoklės. Per patį tardymo

įkarštį byla buvo netikėtai nutraukta, o nevykėlis reketininkas tapo vadovu pirmos sovietinės biržos, kuri audringai kilo, matyt, iš „savanoriškų aukų", virto biržų sistema ir pirmoji įžengė į Europą.

Po to Artiomas Tarasovas dingo. Vieni kalbėjo, kad jis – kalėjime, kiti – kad miršta ligoninėje po pasikėsinimo, treti tikino, kad Artiomas pabėgo į užsienį. Niekas nieko tikro nežinojo, net prokuratūra ir milicija, paskelbusios dingusio milijonieriaus paiešką. Netikėtai prezidento Jelcino vardu iš Prancūzijos atėjo Artiomo Tarasovo laiškas. Jis grąžino Rusijos prezidentui savo deputato pažymėjimą, o laiške keikė Gorbačiovą, kuris sugriovė gyvenimą jam, taip pat milijonams kitų sovietinių žmonių.

Pasklido gandas, kad Tarasovas nužudytas, laiškas suklastotas, o deputato pažymėjimas pavogtas. Ilgainiui pirmojo sovietinio milijonieriaus nuotykiai prisimiršo dėl šalį sukrėtusių dramatiškesnių įvykių. Bet netikėtai A. Tarasovas apsireiškė Londone kaip... „Alisos" biržos atstovas užsienyje. Tuo metu biržų sistema „Alisa" jau disponavo milijardais.

KGB generolas Aleksandras Sterligovas – net mūsų metui be galo įdomi asmenybė. „Pučo" metu jis buvo vienas iš aktyviausių „Baltųjų rūmų" gynėjų ir net pats suėmė savo šefą Kriučkovą. Paskui Sterligovas gausybėje interviu visokeriopai kaltino Kriučkovą, ypač akcentuodamas, kad buvęs KGB šefas ketino pradėti „įtakos agentų" medžioklę, tarp kurių galėjo patekti kiekvienas, kad ir už tai, jog dėvi suomiškus marškinėlius ar avi vokiškais sportiniais bateliais. Vėliau Sterligovas pradėjo vadovauti viceprezidento Ruckojaus aparatui puldinėjamas ir iš dešinės, ir iš kairės. Kairieji negalėjo atleisti Sterligovui jo „čekisto" praeities, o dešinieji – nežabotos privatizavimo aistros. Per trumpą laiką generolas Sterligovas, jų tikinimu, įsigudrino privatizuoti dvi valstybines vilas ir du butus (kiekvienas po 80 kv. m). Galiausiai generolas Sterligovas spjovė į visus ir įkūrė savo „Rusų partiją", kurios idėjinėje programoje buvo žadama ne tik kovoti prieš sionizmą iki visiškos pergalės, bet ir išduoti kiekvienai rusų šeimai, kai ateis į valdžią,

Pirmasis oficialus Sovietų Sąjungos milijonierius Artiomas Tarasovas.

po 1 milijoną rublių (tikriausiai iš „Alisos" fondų). Visiems norintiems išduodavo (ir dabar išduoda) atitinkamus sertifikatus. Duodamas interviu Nevzorovui, generolas Sterligovas patvirtino savo už grotų sėdinčio šefo įtarimus, kad dėl visko kalti „įtakos agentai". Kalbant jūrininkų kalba, KGB generolas Sterligovas po „koordinanto" kairėn vėl grįžo į ankstesnį kursą. Na, ir džiugu. Geriau būti turtingam ir sąžiningam, negu vargšui, bet sukčiui.

Sovietų pašto ženklai, skirti „perestroikai".

Ekscentriškasis magnatas Robertas Maksvelas pagarsėjo ir savo pralaimėjimu kazino, kai vos per tris minutes sugebėjo pralošti 2 milijonus dolerių.

Kita vertus, KGB padarė bandymą, kurio negalima pavadinti niekaip kitaip kaip noru sužlugdyti partinį milijardų sovietinių rublių transferą į dolerius. Anglijos savaitraštis „Observer" netikėtai išspausdino kažkokios Dianos Miler straipsnį, kuriame ji pareiškė, kad dešimt didelių Amerikos kompanijų įsigijo milžiniškas rublių sumas ir ketina užtvindyti jais sovietų ekonomiką. Nors tai buvo gryna tiesa, ja niekas nepatikėjo, nes greitai paaiškėjo, jog D. Miler dar neseniai dirbo redaktore APN, kuri garsėjo kaip KGB filialas. Tuo metu D. Miler buvo generalinė direktorė bendros įmonės „Dynamic Transfer", kurią įkūrė Arkadijus Krutichinas – SSKP Leningrado srities komiteto reikalų valdytojas.

„Su marksizmo-leninizmo vėliava, vadovaujami Komunistų partijos pirmyn į komunizmo pergalę!" Socialistinio lenktyniavimo pereinamoji vėliava. SSRS socialistinis lenktyniavimas – lenktyniavimas siekiant geriausių darbo rezultatų. Daugeliu atvejų spartuoliui buvo priskiriami kitų atlikti arba tiesiog prirašomi neatlikti darbai.

Tai amžina sovietų žvalgybos tragedija. Kritiškiausiomis istorijos akimirkomis ja niekas niekada netiki... Kol viena KGB valdyba organizavo Dianos Miler straipsnį „Observer", o kita valdyba ją demaskavo kaip KGB agentę, Šveicarijoje, Liucernos priemiestyje, pasirodė pats SSRS finansų ministras Vladimiras Orlovas. Jis atskrido, kad pakontroliuotų ketvirtąjį 140 milijardų rublių vertės transfero etapą ir įsitikintų, jog sutarta suma doleriais persiųsta į atitinkamas bankų sąskaitas.

O Michailas Gorbačiovas grįžo iš Londono, kur, dalyvaudamas „septyneto" pasitarime, ilgai ir privačiai kalbėjosi su savo draugu Robertu Maksvelu. Nuo kapitono tiltelio M. Gorbačiovas pamatė, kad valanda išmušė. Ir davė komandą: „Palikti laivą!" Laivai su visų pasaulio šalių vėliavomis plaukė šalia priimdami žmones ir krovinius, siūlydami buksyrus. Uolos artėjo. Gorbačiovas liko ant tiltelio atidžiai stebėdamas padėtį. Ėjo 1991 metų rugpjūtis. SSKP jau beveik išnyko iš šalies gyvenimo. Kartkartėmis televizorių ekranuose pasirodydavo tai protingas draugo Dzasochovo, raginančio, gelbstint nacionalinę (!) kultūrą, neversti Lenino paminklų, veidas, tai Leningrado srities komiteto ideologo Belovo, įspėjančio, jog pilietinis karas neišvengiamas, jei bus kėsinamasi į partijos turtą, įtūžio iškreiptas veidas.

SSKP CK Reikalų valdyboje karštligiškai skirstyti paskutiniai pinigai:

10 milijonų rublių Visuomenės mokslų akademijai, po milijoną su viršum keliems Lenino muziejams. Politiniame biure dar svarstyti perkėlimai, pervedimai, tartasi dėl keitimosi ambasadoriais, sutarčių ratifikavimo, kandidatų į ministrus ir CK instruktorius. Jie taip įsitraukė į darbą, kad negirdėjo savo kapitono komandos: „Palikti laivą!“ Didžiulis laivas vis greičiau ir greičiau skriejo į aštrias uolas. Amerikos ir Europos gelbėtojams šiaip taip pavyko permesti buksyro galą, kad bent šiek tiek sulėtintų skęstančio milžino greitį ir sušvelnintų smūgį į uolas. Tą akimirką grupė bepročių, iššokusių iš triumo, kuriame ketino ištūnoti, kol viskas baigsis, nukirto išganingąjį buksyrą ir išplėšė šturvalą iš Gorbačiovo rankų. Jie manė, kad laivą dar galima išgelbėti. Iškėlę ant stiebų raudonas vėliavas su kūju ir pjautuvu, jie įsakė: „Visu greičiu pirmyn“. Lėkdamas laivas rėžėsi į uolas. Milžiniškas korpusas džergždamas suskilo į dalis. Gorbačiovas, dar abejingai stovėjęs ant tiltelio, buvo parblokštas, bet greit atsikėlęs šoko už borto ir buvo išgelbėtas. Daugelis kaltino jį, kad, būdamas kapitonas, jis pirmasis paliko skęstantį laivą. Tai anaiptol ne taip. Kaip ir dera tikram vadui, jis pasitraukė paskutinis, įsitikinęs, jog visi jo žmonės ir kroviniai jau saugioje vietoje. Šis įvykis buvo pavadintas „Rugpjūčio puču“.

Praėjus keturioms dienoms po atmintinų rugpjūčio 19-osios įvykių, SSKP ir RKP veikla buvo oficialiai uždrausta, partijos turtas nacionalizuotas, bankų sąskaitos areštuotos. 14 žmonių pasodinta į kalėjimą. Beveik visa nomenklatūra suspėjo pereiti į naujas valdžios struktūras, dar kartą patvirtinusi, jog yra nepaskandinama ir amžina.

Nikolajus Kručina „iškrito“ iš savo buto nomenklatūros name penktojo aukšto balkono.

Netrukus tas pats nutiko ir jo pirmtakui Georgijui Pavlovui.

Paskui iš savo buto 12-ajame aukšte iššoko CK tarptautinio skyriaus atsakingasis darbuotojas Dmitrijus Lisovolikas.

Kitame pasaulio gale iš savo ištaigingos jachtos iškrito negyvas (o gal dar gyvas) Robertas Maksvelas. Net jam toks žaidimas pasirodė per sunkus. Milijardieriaus kūną rado jūroje po trijų dienų ir iškilmingai, dalyvaujant vyriausybės nariams ir garbės sargybai, palaidojo Jeruzalėje. Mažiau žinosi – ilgiau gyvensi.

Nusimetusi seną komunistinį kailį, nomenklatūra pajuto naujų kūrybinių jėgų, netemdomų marksistinių lenininių šūkių, antplūdį.

Valstybės bankas nedelsdamas paskelbė naują rublio kursą dolerio atžvilgiu – 100 rublių už dolerį.

Sovietų šalies herbas ir sovietinių respublikų vėliavos.

Privatizavimo čekių išdavimas.
Maskva. 1992 m.

Nomenklatūros sukaupti doleriai, į miltus trindami nacionalinę valiutą, užplūdo žūvančią šalį. Iš visų pasaulio kampelių prie jų prisijungė pastiprinimai valiuta. Pusvelčiui buvo superkami mirštančios šalies nacionalinio turto likučiai. Vyko ir iki šiol vyksta nežabota nomenklatūrinė privatizacija, kurios metu „stebuklų šalies" gyventojai privatizavo viską, ką neteisėtai valdė 73 metus.

Dabar jokiomis priemonėmis, nebent leninėmis, iš jų šio turto neatimsi. Privačios nuosavybės neliečiamumas – rinkos ekonomikos pagrindas. Taip ir buvo sumanyta. Išmintingai pasinaudodama kone amžių kaupta patirtimi, nomenklatūra vėl blokavo maisto produktų sandėlius, nusiųsdama prekes į valiutos biržas, kurias viena tik ir valdė. Daugiau kaip 800 biržų (JAV jų tik septynios) mistiškame sūkuryje parduoda ir perparduoda viena kitai prekes, keldamos kainas ir pribaigdamos nacionalinę ekonomiką. Beveik pusė vidaus prekybos vyksta doleriais. Doleris, pakeitęs komunizmo svajonę, tapo tokia pačia nepasiekiama svajone milijonams skurstančių jo okupuotos šalies gyventojų.

Milžiniška branduolinė valstybė – Sovietų Socialistinių Respublikų Sąjunga – triukšmingai subyrėjo, spaudžiama dolerio, ir liovėsi egzistavusi. Pati didžiausia pasaulyje kariuomenė, tūkstančiai strateginių branduolinių raketų, dešimtys tūkstančių supernaujų tankų ir kovos lėktuvų, milžiniški lėktuvnešiai ir siaubingi povandeniniai raketnešiai nepajėgė užkirsti kelio katastrofai ir be naudos rūdija žūvančios šalies platybėse.

Neiššovusios nė vieno šūvio ir nepraradusios nė vieno kareivio, Jungtinės Valstijos pademonstravo iš principo naujus triuškinimo metodus ir šauniai laimėjo Trečiąjį pasaulinį karą, sutriuškino, sukapojo į gabalus ir ištrynė iš pasaulio geografijos žemėlapio savo svarbiausią priešą, paliko jį gulėti įsikniaubusį veidu į purvą bei apimtą chaoso ir melsti neseno mirtino priešo pagalbos bei gailestingumo. Kaip ir buvo sumanyta.

Rusijos Federacijos privatizavimo čekis. XX a. paskutinis dešimtmetis.

~

Jungtinės Valstijos žaidė savo žaidimą, nomenklatūra – savo. Nugalėjo ir vieni, kiti. Vėl pralaimėjo Rusija.

1991 metų vasarą pogrindin nuėjo milžiniška, gerai sustyguota, perdėm korumpuota „nematoma“ partinė šalis – Nomenklatūrija ir jos ekonomika. Vakarykštį politinį ir ideologinį diktatą pakeitė ekonominis diktatas, ir prieš liaudį buvo bematant pradėtas ekonominis teroras geriausia senųjų laikų dvasia. Partija dar sutiko šiaip taip maitinti savo vergus, bet žmonių, kurie įsivaizdavo esą laisvi, ji neketino gelbėti. Nomenklatūrija, kaip ir anksčiau, maitinsis pati ir dar prisidurs iš Vakarų. O liaudis, atpratinta mąstyti ir dirbti, temiršta. Ji jokiu pavidalu niekam nereikalinga.

Komunistai į šalį atėjo 1917 metais kaip bolševikai, daugiau kaip 70 metų elgėsi kaip okupantai, o suvokę, kad jų laikas praėjo, išsilakstė nelyginant mugių vagys, iki paskutinio siūlelio apvogę žmones ir sunaikinę valstybę. Net geografiniu požiūriu Rusija buvo nublokšta į garsiojo caro Ivano IV laikus. Tai yra, į XVI amžių. O už lango – jau XXI.

Mes praslydome tik paviršiumi, nesikasdami gilyn. Bet ir to, kas guli paviršiuje, niekas neketina atimti iš buvusios SSKP.

Išsisklaidžius po pučo apėmusiai euforijai, kai paaiškėjo, kad valstybės ižde liko vos 240 tonų aukso, kažkokie pramuštgalviai vaikinai iš Rusijos parlamentinės komisijos puolė į Vakarus ieškoti partijos aukso. Ten juos sutiko šaltai. Ar turite teismo sprendimą, kad SSKP yra nusikalstama organizacija ir jos auksas įgytas nusikalstamai? Ne? Tuomet iki pasimatymo. Jokių pažymų neduodam. Pratinkitės prie demokratijos, vaikinai. Čia jums ne 1918 metai! Kol jie naršė po Europą, į ją iš SSRS „išskrido“ dar 6 tonos aukso. Va taip! Atsisveikindami pažvelkim, kas nutiko kai kuriems mūsų detektyvinės istorijos herojams.

Nikolajus Kručina žuvo. (Nuo 1991 metų rugpjūčio iki spalio SSRS teritorijoje įvyko 1746 paslaptingos nomenklatūros valdininkų savižudybės. Beveik tiksliai tiek, kiek SSKP buvo sukūrusi bendrų įmonių. Bet apie visus papasakoti nėra jokios galimybės.)

Kručinos padėjėjas V. Leščinskis tapo akcinės bendrovės „Arbat“ tarybos, privatizavusios viešbutį „Oktiabrskaja“, nariu.

Istorijoje neregėto „transfero“ didvyris, buvęs finansų ministras V. Orlovas tapo Visos Rusijos biržų banko valdybos nariu. Bankas išduoda depozitų sertifikatus pateikėjui, o tai leidžia išvežti

Sovietinė liaudis...

Aleksandras Jakovlevas – Rusijos politinis ir valstybės veikėjas, vienas pagrindinių „perestroikos" ideologų.

valiutą į bet kurią pasaulio šalį nepateikus asmenybę patvirtinančių dokumentų ir deklaracijos apie pajamų šaltinį, sudaro sąlygas nekontroliuojamai įvežti ir išvežti auksą. Ar ne apie tai visada svajojo nomenklatūra nuo Josifo Visarionovičiaus laikų? Nėra tokios svajonės, kurios bolševikai nesugebėtų paversti tikrove!

SSKP Leningrado srities komiteto reikalų valdytojas Arkadijus Krutichinas gyvas ir sveikas. Tiesa, jį išvijo iš jo nuosavo banko „Rosija" valdybos. Bankas, sunkiai pakeldamas užantspaudavimo šoką, užmiršo, kad priėmė Krutichiną valdybos tarybos pirmininku ne kaip srities komiteto reikalų valdytoją, bet kaip firmos „Dynamic Transfer" viceprezidentą. Bet šokas praėjo, ir teisingumas nugalėjo. Bankas „Rosija" patyrė šoką, bet pats Krutichinas neprarado šaltakraujiškumo. Tiesiog pučo dieną, kai jo viršininkas Gidaspovas, skubiai sušaukęs srities komiteto biuro plenumą, liepė sukelti daugiatūkstantinę komunistų armiją GKČP paremti, Krutichinas perdavė sveikatingumo kompleksą „Čaika" ir Solnečnojės poilsio bazes į jo sukurtos žemės ūkio bendrijos „Vartemiaki" ribotos atsakomybės) balansą. Balanso vertė – 22 milijonai rublių. Šiuo metu jis rūpinasi jų privatizavimu.

Tą patį daro ir Jurijus Prokofjevas Maskvoje.

Tardytojai, sulaikę kvapą, atidarė Valentino Falino seifą SSKP CK tarptautiniame skyriuje, bet nieko, išskyrus pusiau nugertą konjako butelį, ten nerado.

Draugas Dzasochovas pasakė, kad jis apskritai neturėjo savo seifo ir nuėjo konsultantu į kažkokį galingą transnacionalinį kartelį.

Gorbačiovas įkūrė „Gorbačiovo fondą", kur priglaudė savo draugą akademiką Jakovlevą. Sako, tas rašo naują knygą. Išleistoji 1986 metais buvo pavadinta „Kapitalizmo saulėlydis". Pats Gorbačiovas su privačiais vizitais važinėja po pasaulį, rinkdamas aukas fondui ir garbės titulus. Nepavydėkit – jis to nusipelnė. Sunaikinti komunistinę sistemą ir ne tik neprarasti gyvybės, bet ir likti laisvėje, patikėkit, buvo labai nelengva.

O partijos auksas liko patikimose rankose.

Ir neieškokit jo, nes, jei ir rasite, nieko nelaimėsite. Kodėl? Ogi todėl, kad pasaulinė revoliucija, apie kurią svajojo Iljičius ir Parvusas, jau įvyko. Doleris okupavo visą pasaulį. Prieš jį bejėgės visos kovos su okupantais priemonės, kurias mes žinome. Jo negalima sutraiškyti tankais ir terorizuoti partizanų būriais. Jį galima nugalėti tik stipresne valiuta. Bet kaip sukurti tokią, jei visą savo auksą partija faktiškai persiuntė į Jungtines Valstijas?

Reikia dirbti, bet dirbti niekas nemoka ir nenori, o kas nori, tam neleidžiama. Kam leidžiama, tas sužlugdomas ir daroma tai sąmoningai.

Humanitarinės pagalbos dingstimi šaliai paskirta tarptautinė globa, faktiškai ji prarado savo nepriklausomybę.

Kas ir kur dabar lemia jos ateitį?

Bolševikai išnyko taip pat netikėtai, kaip ir atsirado, ištirpo tose pasaulinėse struktūrose, kurios kadaise atsviedė juos į Rusiją.

Dabartinė Rusijos vyriausybė – lyg ir ariergardas pogrindin išėjusios nomenklatūros, lyg ir avangardas naujos, iš pogrindžio išėjusios nomenklatūros. Nesuprasi.

Viena džiugina – niekas daugiau nekuria komunizmo.

Ir už tai dėkui.

Sankt Peterburgas
1992 metų sausis–kovas

Igor Bunič
PARTIJOS AUKSAS

Vertėja Laima Siutilienė
Redaktorius Vytautas Leščinskas
Iliustracijas parinko Rimvydas Užukukis

Išleido K. Mickevičiaus leidykla „Briedis"
Parodų g. 4, LT-04133 Vilnius, Lietuva
www.briedis.eu, info@briedis.lt

Spausdino
UAB „Balto print"
Utenos g. 41A, LT-08217 Vilnius
www.baltoprint. com, info@baltoprint.com

SERIJA: KOMUNIZMAS BE GRIMO

Įvykdyti tokio masto perversmą, koks įvyko Rusijoje 1917 metų spalį, – be pinigų neįmanoma.

Bolševikai nuo pat pradžių žinojo, kad, užgrobus valdžią šalyje su visais jos ištekliais, ekonominiu potencialu, tik ekspropriijavus brangenybes ir auksą, bus įmanoma išlaikyti valdžią savo rankose.

Igoris Buničius pirmasis atskleidė Lenino ir jo bendraminčių bolševikų įvykdyto Spalio perversmo užkaborius ir beveik septynis dešimtmečius gyvavusios SSRS istoriją – SSKP aukso istoriją.

SSRS subyrėjo – dingo ir partijos auksas. Jo nerasite: pakeitęs šeimininkus auksas ir vėl šildo patikimas rankas.

ISBN 978-9955-26-442-2

